

Nebo sa svojim čudima i Pakao

Kako je čuo i video Emanuel Svedenborg

Predgovor u vezi Neba i Pakla

1. Gospod, govoreći svojim učenicima o svršetku doba koje je završni period crkve, predskazujući o uzastopnim stanjima koja slede u pogledu ljubavi i vere, kaže:

"Odmah će se po nevolji tih dana Sunce pomračiti, Mesec neće sijati, i zvezde će pasti sa neba, i sile nebeske će se uzdrmati. Onda će se pojaviti znak Sina čovečijeg na nebu; i onda će sva plemena na zemlji proplakati; i videće Sina čovečijeg kako dolazi na oblacima nebeskim u moći i slavi velikoj. I On će izaslati napred svoje anđele sa glasnim trubama; i oni će sabrati Njegove izabrane sa četiri vetra, sa kraja na kraj nebesa" (Matej XXIV. 29-31).

Oni koji ovo shvataju doslovno ne veruju drugačije do da će se tokom tog zadnjeg perioda, koji se zove Strašni Sud, sve te stvari odviti baš kao što su opisane u bukvalnom smislu, to jest, da će Sunce i Mesec potamneti, i da će zvezde pasti sa neba, da će se znak Gospodov pojaviti na Nebu, i da će se On sam videti na oblacima u pratnji anđela sa trubama; i dalje, kako je predskazano na drugom mestu, da će ceo vidljivi svet biti uništen, a posle toga će nastati novo nebo, i nova zemlja. Takvo je mišljenje većine ljudi danas u crkvi.

Ali oni koji tako veruju ne znaju tajne koje leže skrivene u svakom detalju u Reči. Jer u svakom detalju u Reči je jedno unutrašnje značenje koje se tiče stvari duhovnih i nebeskih, a ne stvari prirodnih i svetskih, kao što piše u doslovnom značenju. I to je tačno ne samo za značenje grupe reči, to je tačno za svaku reč pojedinačno. Jer Reč je u potpunosti pisana u

saobraznoj podudarnosti, kako bi u njoj bilo jedno unutrašnje značenje u svakoj i najmanjoj njenoj pojedinosti. Koje je to značenje može se videti iz svega što je bilo rečeno i pokazano o tome u "Nebeskim Tajnama"; takođe, i iz navoda sakupljenih iz tog rada u objašnjenu "O Belom Konju" o kome se govori u Otkrovenju.

U tom smislu treba razumeti ono što Gospod kaže u prethodno navedenom odlomku u pogledu Njegovog dolaska na oblacima nebeskim. To "Sunce", koje će se pomračiti, označava Gospoda u pogledu ljubavi; "Mesec", Gospoda u pogledu vere; "zvezde", znanje dobra i istine, ili ljubavi i vere; "znak Sina čovečijeg na nebu", manifestaciju Božanske istine; "plemena zemaljska", koja će proplakati, sve stvari u vezi sa istinom i dobrom, ili verom i ljubavi "dolaskom Gospoda na oblacima nebeskim u moći i slavi", Njegovo prisustvo u Reči, i obelodanjenje; oblaci označavaju doslovni smisao Reči; a "slava" unutrašnje značenje Reči; "anđeli sa glasnom trubom", označavaju nebo kao izvor Božanske istine.

Sve ovo razjašnjava da te reči Gospoda znače da će na kraju crkve, kada više ne bude ljubavi, i posledično ni vere, Gospod otvoriti unutrašnje značenje Reči i otkriti nebeske tajne. Tajne otkrivene na sledećim stranicama odnose se na nebo i pakao, i takođe na život čoveka posle smrti, mada su sve te stvari iznete i opisane u Reči; a opet mnogi od onih koji su rođeni unutar crkve odbijaju da veruju u to govoreći u svojim srcima, "Ko se vratio sa onog sveta da nam kaže?"

Stoga, da ne bi takav duh poricanja, koji posebno dominira kod onih koji imaju mnogo svetovne mudrosti, takođe zarazio i pokvario prostodušne u srcu i veri, bilo mi je dato da budem doveden u vezu sa anđelima i govorim sa njima kao čovek sa čovekom, takođe da vidim šta je u nebesima i šta je u paklovima, i to tokom trinaest godina; tako da mi je sada, od toga što sam video i čuo, dato da to opišem u nadi da bi ovim neznanje moglo biti rasvetljeno, a nevera raspršena. Takvo neposredno otkrovenje je dato danas jer je to ono što se mislilo pod Dolaskom Gospodnjim.

1. Gospod je Bog Neba

2. Pre svega mora se znati ko je Bog neba, jer od toga zavise sve druge stvari. Na celom nebu se za Boga neba ne priznaje niko drugi do samo Gospod. Rečeno je, kao što i On sam uči:

"Da je On jedno sa Ocem
da je Otac u Njemu, i On je u Ocu
da onaj ko vidi Njega, vidi Oca
i da sve sveto dolazi od Njega"
(Jovan 10:30, 38; 14:9-11; 16:13-15).

Često sam sa anđelima govorio o tome, i oni su stalno izjavljivali da u nebu nisu u stanju da podele Božansko na tri, jer znaju i opažaju da je Božansko Jedno, i to Jedno je u Gospodu. Takođe su rekli da oni iz crkve koji dolaze sa ovog sveta sa idejom o tri Božanska bića ne mogu da se propuste u nebo, jer njihova misao luta od jednog do drugog Božanskog bića; a tamo nije dozvoljeno da se misli tri a kaže jedan, jer u nebu svako govori iz svoje misli, jer tamo je govor neposredan produkt misli, tj, misao govori. Stoga, oni na ovom svetu koji su podelili Božansko na tri, i usvojili za svakog drugačiju zamisao, a nisu tu ideju učinili jedinstvenom i postavili je u Gospodu, ne mogu biti primljeni u nebo, jer su u nebu sve misli zajedničke, i zato ako neko dođe misleći tri a kaže jedan, biće odmah otkriven i odstranjen. Ali, nek se zna da svi oni koji nisu razdvojili istinito od dobrog, ili veru od ljubavi, prihvataju u drugom životu kada budu poučeni, nebesku ideju o Gospodu, da je On Bog univerzuma. Drugačije je sa onima koji su razdvojili veru od života, to jest, koji nisu živeli po propisima prave vere.

3. Oni unutar crkve koji su poricali Gospoda i priznavali samo Oca, i utvrdili se u tom verovanju, nisu u nebu; i kako nisu u stanju da prime bilo kakav uticaj iz neba, gde se obožava samo Gospod, oni postepeno gube sposobnost da misle istinito o bilo kom predmetu; i konačno postaju kao nemi, ili govore glupo, i lutaju okolo dok im ruke vise i njišu se kao da su slabe u zglobovima. Opet, oni koji su, kao Socinijanci, poricali Božansko Gospodnje, i priznavali samo Njegovo ljudsko, isto tako su van neba; izneseni su napred malo udesno i bačeni dole u bezdan, i tako su potpuno odvojeni od ostalih koji dolaze iz Hrišćanskog sveta. Konačno, oni koji iskazuju da veruju u jedno nevidljivo Božansko koje nazivaju dušom univerzuma iz koje potiče sve, i koji odbacuju svu veru u Gospoda, otkrivaju da ne veruju u Boga; pošto je to nevidljivo Božansko za njih deo prirode u njenom prvom prauzroku, što ne može biti objekat vere i ljubavi, jer se ne da zamisliti. Takvima je sudbina među onima koji se nazivaju Naturalistima. Drugačije je sa onima rođenim izvan crkve, koji se nazivaju neznabošcima; o njima će biti govora kasnije.

4. Deca, koja čine trećinu neba, sva su upućena u priznavanje i veru da je Gospod njihov Otac, a potom da je On Gospodar svega što postoji, time Bog neba i zemlje. Da deca rastu u nebu, i da se usavršavaju u znanju čak do anđeoske umnosti i mudrosti, videće se na stranicama koje slede.

5. Oni koji pripadaju crkvi ne mogu sumnjati da je Gospod Bog neba, jer je On sam učio:
"Da je sve Očevo Njegovo" (Matej XI. 27; Jovan XVI. 15; XVII.2).
"I da On ima svu vlast na nebu i na zemlji" (Matej XXVIII. 18).

On kaže "na nebu i na zemlji," jer onaj ko upravlja nebom takođe upravlja i zemljom, jer jedno od drugog zavisi. "Vlada nebom i zemljom" znači da se od Gospoda prima svako dobro koje pripada ljubavi, i svaka istina koja pripada veri, tako sva umnost i mudrost, i stoga sva sreća, jednom rečju večni život. Tome je Gospod učio kada je rekao:

"Onaj ko veruje u Sina ima večni život; ali onaj ko ne veruje u Sina neće videti života."
(Jovan III. 36).

Opet:

"Ja sam uskrsnuće i život; onaj ko veruje u Mene, i ako umre živeće; i ko god živi i veruje u Mene neće nikad umreti." (Jovan XI. 26, 26).

I još:

"Ja sam put, istina i život." (Jovan XIV. 6).

6. Bilo je nekih duhova koji su, dok su živeli na svetu, verovali u Oca; ali o Gospodu su imali isto mišljenje kao o bilo kom drugom čoveku i stoga nisu verovali da je On Bog neba. Iz tog razloga bilo im je dopušteno da idu okolo i ispituju gde god su želeli postoji li neko drugo nebo sem neba Gospodnjeg. Tragali su više dana, ali nigde ništa nisu našli. Oni su bili od takvih koji su stavljali radost nebesku u slavu i gospodarenje; i pošto nisu mogli da dobiju to što su želeli, i pošto im je rečeno da se nebo ne sastoji od takvih stvari, postali su ozlojeđeni, i hteli su da imaju nebo u kom bi vladali nad drugima i bili istaknuti u slavi, kako je to na svetu.

2. Gospodovo Božansko je ono što čini nebo

7. Nebom se zovu Anđeli uzeti skupa, jer oni sačinjavaju nebo; a opet ono što čini nebo u celini i u delovima je Božansko koje proističe iz Gospoda i utiče u Anđele, i oni ga primaju. Kako je Božansko koje proističe iz Gospoda dobro ljubavi i istinito vere anđeli su anđeli i nebo u meri u kojoj primaju dobro i istinu od Gospoda.

8. Svako u nebu zna i veruje, čak i opaža, da ne želi i ne čini ništa dobro sam od sebe, i da ne misli i ne veruje ništa istinito sam po sebi, već samo od Božanskog, prema tome od Gospoda; takođe da dobro koje je od njih nije dobro, i istina koja je od njih nije istina, jer nema u sebi život Božanskog. Šta više, anđeli najvišeg neba jasno opažaju i osećaju uticaj, i što ga više primaju tim više vide sebe da su u nebu, jer što su više u ljubavi i veri, i u svetlu umnosti i mudrosti, time su i u nebeskoj radosti; i pošto sve to dolazi od Gospodovog Božanskog, a u tome anđeli imaju svoje nebo, jasno je da to Gospodovo Božansko, a ne anđeli sa nečim što je njihovo vlastito, jeste ono što čini nebo. Zbog toga se nebo u Reči naziva "domom" Gospodovim i "Njegovim prestolom", i za one koji su tamo kaže se da su u Gospodu. A na koji način Božansko proističe iz Gospoda i ispunjeva nebo, biće rečeno u onom što sledi.

9. Anđeli u svojoj mudrosti idu još dalje. Oni kažu ne samo da je sve dobro i istinito od Gospoda već i sve što pripada životu. Oni to potvrđuju time da ništa ne proističe iz sebe, već samo od nečeg što mu prethodi; stoga sve proističe iz jednog Prvog, koje oni zovu Biće (Esse) života svih stvari. I na taj način sve stvari nastavljaju da postoje, jer kontinuitet postojanja je neprestano dalje nastajanje, i šta god nije u vezi preko posrednog sa Prvim, odmah se rastura i potpuno iščezava. Oni takođe kažu da postoji samo Jedan Izvor života, i da je čovekov život jedan potočić odatle koji bi, kada ne bi neprestano nastajao na svom izvoru, odmah presušio. Još, oni kažu da iz tog Jednog Izvora života, koji je Gospod, ne izvire ništa drugo do Božansko dobro i Božanska istina, i da deluju na svakoga u zavisnosti kako ih prima; oni koji ih primaju verom i životom nalaze u njima nebo, dok oni koji ih odbacuju ili zataškavaju pretvaraju ih u pakao; jer oni pretvaraju dobro u zlo, a istinu u laž, time život u smrt. I još da sve što pripada životu jeste od Gospoda oni potvrđuju time da sve stvari na svetu jesu u odnosu prema dobru i istini, - život čovekove volje, koji je život njegove ljubavi, prema dobru; i život njegovog razumevanja, koje je život njegove vere, prema istini; i pošto sve dobro i istinito dolazi odozgo sledi da sve što pripada životu mora doći odozgo. Pošto anđeli tako veruju oni odbijaju svu zahvalnost za dobro koje čine, i nezadovoljni su i odlaze ako im ko pripisuje dobro. Čude se kako bilo ko može verovati da je mudar sam po sebi, ili da čini bilo šta dobro od sebe. Činiti dobro sebe radi oni ne nazivaju dobrim, jer je učinjeno od sebe. Ali činiti dobro dobra radi, oni nazivaju Božanskim dobrom; i to je, kažu oni, dobro koje čini nebo jer je to dobro Gospod.

10. Takvi duhovi koji su se utvrdili tokom svog života u svetu u verovanju da je dobro koje čine i istina u koju veruju od njih samih, ili da im je svojstveno kao njihovo vlastito (u šta veruju svi oni koji vide zaslugu u dobrim delima i tvrde za sebe da su pravedni), ne primaju se u nebo. Anđeli ih izbegavaju. Smatraju ih za glupe i lopove; za glupe jer stalno imaju sebe u vidu a ne Božansko; a za lopove jer kradu od Gospoda ono što je Njegovo. To je protivno verovanju neba da je Gospodovo Božansko ono što u anđelima čini nebo.

11. Gospod uči da su oni koji su u nebu i u crkvi u Gospodu i Gospod u njima kada kaže:

"Budite u Meni i Ja u vama. Kao što loza ne može doneti roda sama od sebe ako ne

ostane na čokotu, tako ne možete ni vi osim ako ne ostanete u Meni. Ja sam Čokot vi ste loza. Onaj ko je u Meni i Ja sam u njemu, i taj će doneti mnogo roda; jer odvojeni od Mene ne možete činiti ništa (Jovan XV. 4, 5).

12. Iz svega ovoga se može videti da Gospod boravi u anđelima neba u onom što je Njegovo vlastito, i stoga da je Gospod sve u svim nebeskim stvarima; i to zbog toga što dobro iz Gospoda jeste Gospod u anđelima, jer ono što je od Gospoda jeste Gospod; stoga je nebo za anđele Gospodovo dobro a ne nešto njihovo vlastito.

3. U nebu, Gospodovo Božansko jeste Ljubav prema Njemu i Milosrđe prema bližnjem

13. Božansko koje proističe iz Gospoda se na nebu naziva Božanska istina iz razloga koji će odmah biti pokazan. Ta Božanska istina dotiče u nebo od Gospoda iz njegove Božanske ljubavi. Otud su Božanska ljubav i Božanska istina u međusobnom odnosu kao sunčev ogranj i svetlost koja otuda dolazi svetu; ljubav je nalik sunčevom ognju, a istina sunčevom svetlu. Šta više, po saobraznoj podudarnosti, vatra označava ljubav a svetlo istinu koja proističe iz ljubavi. Iz toga je jasno šta Božanska istina, koja proističe iz Gospodove Božanske ljubavi, jeste – da je u svojoj suštini Božansko dobro spojeno sa Božanskom istinom, i tako sastavljeni daju život svemu u nebu; kao što i na svetu sunčeva toplota spojena sa svetlošću čini da sve stvari na zemlji u vreme proleća i leta donose plod. Drugačije je kad toplina nije spojena sa svetlošću, to jest, kada je svetlost hladna; tada se sve stvari koče i zamiru. Kod anđela to Božansko dobro koje je upoređeno sa toplinom jeste dobro ljubavi; a Božanska istina koja je upoređena sa svetlom jeste to kroz šta i iz čega dobro ljubavi dolazi.

14. Božansko u nebu koje čini nebo jeste ljubav, jer je ljubav duhovna združenost. Ona povezuje anđele sa Gospodom, i spaja anđele međusobno tako da ih Gospod sve vidi kao da su jedan. Šta više, ljubav je samo biće (esse) svačijeg života; iz te ljubavi i anđeli, i ljudi imaju život. Svako ko razmisli može uvideti da najdublja životna snaga čoveka dolazi od ljubavi, jer se u prisustvu ljubavi zagreva, a u njenom odsustvu hladi; a kada je nje potpuno lišen on umire. Ali treba znati da su svojstva nečije ljubavi ono što određuje kakvoću života kod svakoga.

15. U nebu postoje dve različite ljubavi, ljubav prema Gospodu i ljubav prema bližnjem; u najdubljem ili trećem nebu, ljubav prema Gospodu; u drugom ili srednjem nebu, ljubav prema bližnjem. Obe proističu iz Gospoda i obe čine nebo. Po čemu su te dve ljubavi različite i kako su združene vidi se sasvim jasno na nebu ali vrlo nejasno na svetu. U nebu voleti Gospoda ne znači voleti ga u pogledu Njegove ličnosti, već znači voleti dobro koje je od Njega; a voleti dobro je želeti i činiti dobro iz ljubavi; i voleti bližnjeg ne znači voleti bližnjeg u pogledu njegove ličnosti, već voleti istinu koja je u Reči; a voleti istinu znači imati volju za nju i činiti je. Ovim je jasno da su te dve ljubavi različite kao što su dobro i istinito različiti, i da su spojeni kao što je dobro spojeno sa istinom. Ali to teško čovek može shvatiti dok ne sazna šta je ljubav, šta je dobro, i šta je bližnji.

16. Više puta sam o tome razgovarao sa anđelima. Rekli su da su zapanjeni što ljudi crkve ne znaju da voleti Gospoda i voleti bližnjeg znači voleti dobro i istinito, i sa voljom to činiti kada znaju da se ljubav pokazuje i dokazuje time što se želi i čini ono što drugi želi, i da je to ono što daje recipročnu ljubav i spajanje, a ne voleti drugog a ne činiti ono što on želi, što u sebi nije ljubav; takođe da bi ljudi trebali znati da je dobro koje proističe od Gospoda slično Njemu, jer je On u tome; i da oni koji čine da dobro i istinito pripadaju njihovom životu želeći ih i čineći ih, postaju slični Gospodu i združeni su sa Njim. Hteti jeste voleti da se čini. Da je to tako Gospod uči u Reči, kazujući:

"Onaj ko ima Moje zapovedi i pridržava ih se, on je taj koji me voli; i Ja ću voleti njega i nastaniću se u njemu." (Jovan XIV. 21, 23).

I opet:

"Ako izvršavate moje zapovedi bićete u mojoj ljubavi." (Jovan XV. 10).

17. Sva iskustva u nebu potvrđuju da Božanska, koje proističe od Gospoda i koje utiče u anđele i čini nebo, jeste ljubav; jer svi koji su u nebu jesu oblici ljubavi i milosrđa, i pojavljuju se u neizrecivoj lepoti sa ljubavlju koja isijava iz njihovih lica i iz njihovog govora, i iz svake pojedinosti njihovog života. Dalje, postoje duhovne sfere života koje proizlaze i okružuju svakog anđela i svakog duha po kojima se znaju njihova svojstva u pogledu sklonosti njihove ljubavi ponekad sa velike udaljenosti. Jer kod svakog te sfere proističu iz onog čemu je naklonjen u životu i otuda sledećeg mišljenja, ili iz onog što voli u životu i iz toga sledećuće vere. Sfere koje zrače iz anđela su tako ispunjene ljubavlju da diraju najdublje u životu onih koji su sa njima. Više puta sam ih osetio i tako su uticale na mene. Da je ljubav ono od čega anđeli imaju svoj život evidentno je dalje iz činjenice da se u drugom životu svako okreće saglasno svojoj ljubavi – oni koji su u ljubavi prema Gospodu i u ljubavi prema bližnjem uvek se okreću prema Gospodu, dok oni koji su u ljubavi prema sebi uvek se okreću na suprotnu stranu od Gospoda. To je tako kako god se okretali telima, jer onima u drugom životu prostor se ravna prema stanju njihove unutrašnjosti, kao strane sveta koje nisu konstantne kao na svetu već su određene prema pravcu u kome su im okrenuta lica. A opet nisu anđeli ti koji sebe okreću Gospodu; već Gospod sebi okreće one koji vole da čine dela koja su od njega. Ali više o ovoj temi kasnije kada se bude govorilo o stranama sveta u drugom životu.

18. Gospodovo Božansko u nebu je ljubav iz razloga što je ljubav prijemčiva za sve što je u nebu kao što su mir, umnost, mudrost i sreća. Jer ljubav je prijemčiva za svaku i sve stvari koje su sa njom u skladu; žudi za njima, traži ih, i upija ih spontano, jer neprestano želi da se njima bogati i usavršava. To, takođe, čovek dobro zna, jer ljubav u njemu, takoreći, pretražuje njegova sećanja koja su u skladu sa njom, sakupljajući ih i uređujući u i pod sobom – u sebi, da bi mogla biti njena vlastita, i pod njom da bi joj mogla služiti; a druge stvari koje nisu u skladu sa njom odbacuje i izgoni. Da u ljubavi postoji sva sposobnost za primanje istina koje su sa njom u skladu, i žudnja da ih spoji sa sobom, takođe je jasno pokazano činjenicom da su neki, koji su bili neuki na svetu, bili podignuti u nebo i uz to, kad su bili sa anđelima, došli su do anđeoske mudrosti i nebeskog blaženstva, a iz razloga što su voleli ono što je dobro i istinito radi dobra i istine, i što su to ugradili u svoj život, i stoga stekli sposobnost za primanje neba sa svim onim tamo što je neizrecivo. Ali oni koji su u ljubavi prema sebi i svetu nemaju sposobnost za primanje dobrog i istinitog; oni ga ne vole i odbacuju, i pri svom prvom dodiru i ulasku (na onaj svet) oni beže i povezuju se sa onima u paklu, koji su u ljubavi koja je kao njihova vlastita. Bilo je duhova koji su sumnjali da postoje te sposobnosti u nebeskoj ljubavi, i koji su hteli da znaju da li je to istina; stoga im je bilo dopušteno da budu u stanju nebeske ljubavi dok im je sve suprotno bilo privremeno uklonjeno, i bili su prineti ispred na izvesno rastojanje od mesta gde je bilo jedno anđeosko nebo, i odatle su razgovarali samnom, kazujući da osećaju više unutarnje sreće nego što mogu da izraze rečima, i da mnogo žale što moraju da se vrate u svoje pređašnje stanje. Drugi su takođe bili uzdignuti u nebo; i što su bili više tj, više unutra podizani, više umnosti i mudrosti su primali, što im je omogućavalo da razumeju stvari koje su pre za njih bile neshvatljive. Iz ovoga je jasno da je ljubav, koja proističe iz Gospoda, prijemčiva za nebo i sve stvari koje se tamo nalaze.

19. Da ljubav prema Gospodu i ljubav prema bližnjem uključuju u sebi sve Božanske istine očigledno iz onog što je Gospod sam rekao o te dve ljubavi:

"Voli svog Boga svim srcem svojim i svom dušom svojom. To je najveća i prva zapovest. I druga je slična njoj, voli svog bližnjeg kao samoga sebe. O ovim dvema zapovestima visi sav zakon i proroci." (Matej XXII. 37-40).

"Zakon i proroci" su cela Reč, i sva Božanska istina.

4. Nebo je podeljeno na dva carstva

20. Kao što u nebu postoje beskrajne raznovrsnosti, i ni jedno društvo i ni jedan anđeo nije sasvim isti kao neki drugi, u nebu postoji opšta, po vrsti, i posebna podela. Opšta podela je na dva carstva, po vrsti na tri neba, i posebna na neizbrojna društva. Svaka od njih će biti razmatrana u onom što sledi. Opšta podela rečeno je na carstva, jer se nebo naziva "Carstvom Božijim."

21. Ima anđela koji primaju dublje ono Božansko što proističe iz Gospoda, i drugih koji to primaju manje duboko; prethodni se nazivaju nebeskim anđelima, a potonji duhovnim anđelima. Zbog ove razlike nebo je podeljeno na dva carstva, jedno se zove Nebesko Carstvo, a drugo Duhovno carstvo.

22. Kako anđeli koji čine Nebesko carstvo primaju Božansko Gospodnje dublje, oni se nazivaju unutaršnjim i takođe višim anđelima; i iz istog razloga nebesa koja sačinjavaju se nazivaju unutaršnjim ili višim nebesima. Nazivaju se višim i nižim, jer ti termini određuju šta je unutrašnje, a šta spoljašnje.

23. Ljubav u kojoj su oni koji su u Nebeskom carstvu se naziva nebeskom ljubavlju, a ljubav u kojoj su oni koji su u duhovnom carstvu se naziva duhovnom ljubavlju. Nebeska ljubav je ljubav prema Gospodu, a duhovna ljubav je ljubav prema bližnjem. I kako sve dobro pripada ljubavi (jer dobro za nekoga je ono što voli), dobro prvog carstva se naziva nebesko, a dobro drugog carstva duhovno. Očigledno je stoga, da se dva carstva razlikuju međusobno na isti način kako se dobro ljubavi prema Gospodu razlikuje od dobra ljubavi prema bližnjem. A kako je dobro ljubavi prema Gospodu unutarnije dobro, i ta ljubav je unutarnja ljubav, tako da su nebeski anđeli unutarnji anđeli, i zovu se višim anđelima.

24. Nebesko carstvo se takođe naziva Gospodovim sveštenim carstvom, i u Reči "Njegovim domom;" dok se duhovno carstvo naziva carstvom Njegovog visočanstva, i u Reči "Njegovim prestolom." Zbog Božanskog nebeskog Gospod se na svetu zvao "Isus," dok se zbog duhovnog Božanskog zvao "Hrist."

25. Anđeli u Gospodovom nebeskom carstvu, zbog svog dubljeg unutaršnjeg opažanja Gospodovog Božanskog, daleko premašuju u mudrosti i slavi anđele koji su u njegovom duhovnom carstvu jer su oni u ljubavi prema Gospodu, i prema tome su bliže i prisnije spojeni sa njim. Ti anđeli su takvi jer su primali i primaju Božanske istine odmah u svoj život a ne prvo u pamćenje i mišljenje, kako to čine duhovni anđeli. Stoga oni imaju Božanske istine zapisane u svojim srcima, i opažaju ih kao da ih vide u sebi; i oni nikada ne pametuju da li su one istinite ili ne. Oni su, kao što je opisano kod Jeremije:

"Staviću moj zakon u njihov um, i zapisaću ga u njihovom srcu. I neće više učiti prijatelj prijatelja, ni brat brata govoreći: Spoznajte Jehovu. Jer će me znati od najmanjeg do najvećeg od njih (XXXI. 33,34).

A kod Isaije se nazivaju:

"Oni koje je naučio Jehova"(LIV. 13). Ti "koje je naučio Jehova" su oni koje je naučio sam Gospod, kaže se kod Jovana (VI. 45, 46).

26. Rečeno je da ti anđeli imaju mudrost i slavu višu od drugih zato što su primali i primaju Božanske istine odmah u svoj život. Jer odmah čim čuju Božanske istine oni ih hoće i čine, umesto da ih zapamte i kasnije razmatraju da li su tačne. Oni odmah znaju po uplivu

Gospodovom da li je istina koju čuju tačna; jer Gospod utiče direktno u čovekovo htenje, ali posredno kroz njegovo htenje u njegovo mišljenje. Ili što je isto, Gospod utiče direktno u dobro, ali posredno preko dobra u istinito. Dobrim se naziva ono što pripada volji i činjenju po njoj, dok se istinitim naziva ono što pripada pamćenju i mišljenju koje je iz tog. Šta više, svaka istina se pretvori u dobro i usađena je u ljubav čim uđe u volju; ali dokle god istina ostaje u pamćenju i mišljenju koje je iz tog, ona ne postaje dobro, niti živi, niti ju je čovek prisvojio, jer čovek je čovek zbog svoje volje, pa tek onda zbog razumevanja, a ne zbog razumevanja odvojenog od njegove volje.

27. Zbog ove razlike između anđela nebeskog carstva i anđela duhovnog carstva, oni nisu zajedno, i ne dolaze međusobno u kontakt. Mogu da komuniciraju samo preko posrednih anđeoskih društava koja se nazivaju nebesko-duhovna. Preko njih nebesko carstvo utiče na duhovno, i zbog njih se smatra da, mada je nebo podeljeno na dva carstva, pri svemu tome ono čini jedno. Gospod uvek obezbeđuje da ima takvih posrednih anđela kroz koje postoji komunikacija i veza.

28. Kako će o anđelima ova dva carstva detaljnije biti reči u onom što sledi, pojedinosti su ovde izostavljene.

5. Postoje tri neba

29. Postoje tri neba i potpuno se međusobno razlikuju. Unutarnje ili treće, srednje ili drugo, i spoljašnje ili prvo. Ona imaju poredak i međusoban odnos kao gornji-najviši deo čoveka srednji deo (trup), i najniži ili stopala; ili kao gornji, srednji i donji spratovi kuće. U istom poretku je i Božansko koje proističe i spušta se od Gospoda; stoga je nebo, zbog neophodnosti držanja reda, trostruko.

30. Unutrašnjost čoveka, koja pripada njegovom umu i sklonostima, takođe je u takvom poretku. On ima unutarnji, srednji i jedan spoljašnji deo; jer kada je čovek stvoren svi elementi Božanskog poretka su skupa stavljeni u njega, tako je postao Božanski poredak po svom obliku, i stoga nebo u minijaturi. Iz tog razloga čovek takođe, u pogledu svog unutrašnjeg, ima komunikaciju sa nebesima i stupa među anđele posle smrti; među one koji su ili u unutarnjem, ili u srednjem, ili u spoljašnjem nebu, u skladu sa njegovim prijemom Božanskog dobra i istine od Gospoda tokom svog života na svetu.

31. Božansko koje dotiče od Gospoda i koje se prima u trećem ili unutarnjem nebu naziva se nebesko, i stoga se tamošnji anđeli nazivaju nebeskim anđelima; Božansko koje dotiče od Gospoda i koje se prima u drugom ili srednjem nebu, naziva se duhovnim, i stoga se tamošnji anđeli nazivaju duhovnim anđelima, dok Božansko koje pritiče od Gospoda i koje se prima u spoljašnjem ili prvom nebu, zove se prirodno; ali pošto priroda tog neba nije kao priroda sveta već ima u sebi duhovno i nebesko, to nebo se naziva duhovno-prirodnim i nebesko-prirodnim, i stoga se tamošnji anđeli nazivaju duhovno-prirodnim i nebesko-prirodnim. Oni koji primaju uticaj iz srednjeg ili drugog neba zovu se duhovno-prirodni; a oni koji primaju uticaj iz trećeg ili unutarnjeg neba, koje je nebesko, nazivaju se nebesko-prirodni. Duhovno-prirodni i nebesko-prirodni anđeli se međusobno razlikuju, ipak čine jedno nebo, jer su na istom stupnju.

32. U svakom nebu je jedno unutrašnje i jedno spoljašnje; oni koji su u unutarnjem tamo se nazivaju unutrašnjim anđelima, dok se oni u spoljašnjem nazivaju spoljašnjim anđelima. Unutrašnje i spoljašnje u nebesima, ili u svakom nebu, ima isti odnos kao voljno i umno kod čoveka – unutarnje odgovara voljnom, a spoljašnje umnom. Svaka voljna stvar ima svoje umno; jedno ne može postojati bez drugog. Voljno se može uporediti sa plamenom, a umno sa njegovim svetlom.

33. Treba da je sasvim jasno da ono što je kod anđela u unutarnjem jeste to što uzrokuje da li će biti u jednom ili drugom nebu; što su njihove unutrašnjosti više otvorene ka Gospodu oni su više u unutarnjem nebu. Ima tri stepena unutrašnjosti u svakom anđelu, duhu i takođe u čoveku. Oni kojima je otvoren treći stepen su u unutarnjem nebu. Oni u kojima je otvoren drugi stepen ili samo prvi, jesu u srednjem, ili spoljašnjem nebu. Unutrašnje se otvara primanjem Božanskog dobra i Božanske istine. Oni koji osećaju uticaj Božanskih istina i odmah ih prihvataju u život, time u volju i u delovanje, su u unutarnjem ili trećem nebu i imaju svoje mesto tamo u skladu sa njihovim prihvatanjem dobra i privrženosti istini. Oni koji ne prihvataju istine odmah u volju već u pamćenje, a onda u razumevanje, a po razumevanju ih žele i čine, jesu u srednjem ili drugom nebu. A oni koji žive moralno i koji veruju u Božansko, a malo mare da budu poučeni, jesu u spoljašnjem ili prvom nebu. Iz ovoga je jasno da su stanja unutrašnjosti ono što čini nebo, i da je nebo unutar svakoga, a ne izvan njega; kako i Gospod uči kada govori:

"Dolazak carstva Božijeg neće se opažati gledanjem, niti će se reći: gle evo ga ovde, ili eno ga onde; jer vidite, carstvo Božije je u vama (Luka XVII. 20, 21).

34. Dalje, svaka savršenost se povećava prema unutrašnjosti, a smanjuje prema spoljašnjosti, jer unutrašnje je bliže Božanskom, i u sebi je čistije, dok spoljašnje je udaljenije od Božanskog, i u sebi je grublje. Umnost, mudrost, ljubav, sve dobro i iz tog proističuća sreća, su ono što sačinjava anđeosko savršenstvo; a ne sreća odvojena od toga, jer takva sreća je spoljašnja, a ne unutrašnja. Pošto je u anđelima unutaršnjeg neba unutrašnje otvoreno u trećem stepenu, njihova savršenost neizmerno prevazilazi savršenost anđela u drugom nebu čija je unutrašnjost otvorena u drugom stepenu. Tako savršenost ovih anđela prevazilazi u sličnoj meri savršenost anđela u spoljašnjem nebu.

35. Zbog ove razlike anđeo jednog neba ne može da ide među anđele drugog neba, to jest, niko ne može da se usigne iz nižeg neba, i niko ne može da se spusti sa višeg neba. Onaj koji se uspinje sa nižeg neba obuzet je jadom koji ide do bola, i nije u stanju da vidi one koji su tamo, a još manje da govori sa njima; dok je onaj koji se spušta sa višeg neba lišen svoje mudrosti, zamuckuje u govoru i očajan je. Bilo je nekih u spoljašnjem nebu koji još nisu naučili da je unutrašnje anđela ono od čega je načinjeno nebo, i koji su verovali da mogu doći u višu nebesku radost prostim dobijanjem pristupa u nebo gde su viši anđeli. Bilo im je dozvoljeno da stupe među takve anđele. Ali kada su se našli tamo nisu mogli nikoga videti, ma koliko su tragali, i mada je tu bilo mnogo prisutnih; jer unutrašnje pridošlih nije bilo otvoreno u istom stepenu kao unutrašnje tamošnjih anđela, njihov vid nije bio tako otvoren. Smesta su bili obuzeti takvim bolom u srcu da su jedva znali da li su živi ili ne. Stoga su se odmah uputili nebu iz kog su došli, zadovoljni što su se vratili među sebi slične, i zavetujući se sebi da više neće priželjkivati stvari više od onih koje su u skladu sa njihovim životom. S druge strane, video sam neke puštene da siđu sa višeg neba; i oni su bili lišeni svoje mudrosti toliko da nisu više znali ni kakvo je bilo njihovo vlastito nebo. Drugačije je kada su, kako se to često čini, anđeli uzdignuti od strane Gospoda iz nižeg u više nebo da bi mogli videti njegovu slavu; jer su pre toga pripremljeni, i priključeni anđelima posrednicima, kroz koje imaju komunikaciju sa onima među koje su došli. Iz svega ovoga je jasno da su tri neba potpuno među sobom različita.

36. Međutim, oni koji pripadaju istom nebu mogu da se pridruže svima koji su tamo; ali radost takvog pridruživanja je odmerena srodnošću dobra u kojima su; u čemu će više biti rečeno u narednim poglavljima.

37. I ako se neba toliko razlikuju da ne može biti druženja među anđelima jednog neba sa anđelima drugog, ipak Gospod spaja sva nebesa zajedno, i sa neposrednim i sa posrednim uticajem. Neposrednim - od Njega samog kroz sva nebesa, i posrednim iz jednog neba u drugo. On na taj način čini da tri neba budu jedno, i da sve bude tako povezano od Prvog do Poslednjeg, da nije moguće da postoji bilo šta nepovezano. Šta god nije povezano preko posrednog sa Prvim ne može imati stalno postojanje već se rasipa i nestaje.

38. Samo onaj ko zna u kom su odnosu stupnjevi sa Božanskim redom može shvatiti kako se nebesa razlikuju, ili čak šta se misli pod unutrašnjim i spoljašnjim čovekom. Većina ljudi u svetu nema drugu ideju o tome šta je unutrašnje a šta spoljašnje, ili šta je više a šta niže, do kao o nečemu sa kontinuitetom, povezano kontinuitetom, od finijeg ka grubljem. Ali odnos onog što je unutrašnje spram onog što je spoljašnje je odeljen, nije neprekidan. Ima dve vrste stupnjeva, oni koji su neprekidni i oni koji to nisu. Stupnjevi bez prekida su u odnosu kao postepeno opadanje svetlosti od njenog svetlog plamena do tame, ili kao postepeno smanjenje vidljivosti od objekata koji su na svetlu do onih koji su u senci, ili kao stupnjevi čistote u atmosferi od dna do vrha. Ovi stupnjevi su određeni razdaljinom. Sa druge strane, stupnjevi koji nisu neprekidni, već prekidni, razlikuju se kao prethodno i sledeće, kao uzrok i

posledica, kao ono što proizvodi i proizvedeno. Ko god pogleda u materiju videće da u svakoj stvari, i svim stvarima na celom svetu, šta god da su, postoje takvi stupnjevi u proizvođenju i usložnjavanju, to jest iz jednog drugo, a iz tog treće, i tako dalje. Dok ne stekne sposobnost opažanja tih stupnjeva čovek nikako ne može da razume razliku među nebesima, niti među unutrašnjim i spoljašnjim moćima čevkovim, niti razlike između duhovnog i prirodnog sveta, niti čovekovog duha i njegovog materijalnog tela. Niti tako može razumeti prirodu i izvor saobraznosti i predstavljanja, ili prirode uticaja. Čulni ljudi ne shvataju ove razlike jer oni uvećanje i smanjenje, čak i prema ovim stupnjevima, vide neprekidnim, i stoga nisu u stanju da shvate ono što je duhovno drugačije do kao finiju materiju. I za posledicu ostaju izvan daleko od prave umnosti.

39. Na kraju, izvesna tajna, u vezi nebeskih anđela, koja do sada nikom nije poznata jer stupnjevi nisu bili shvaćeni, može da se iznese. U svakom anđelu, i takođe u svakom čoveku, postoji unutrašnji ili najviši stupanj, ili nešto unutrašnje i najviše, u koje Gospodovo Božansko prvo ili neposredno utiče, i odakle raspoređuje sve ostalo unutrašnje u njemu koje sledi u skladu sa poretkom u stupnjevima. Taj unutarnji ili najviši stupanj se može nazvati ulazom Gospodovim u anđela ili čoveka, i u punom smislu Njegovim mestom obitavanja u njima. Na osnovu tog unutarnjeg i najvišeg čovek je čovek, i razlikuje se od nerazumnih životinja, jer one to nemaju. Otuda je čovek, za razliku od životinja, u stanju, u pogledu sve svoje unutrašnjosti, koja pripada njegovom umu i karakteru, da bude uzdignut od samog Gospoda, ili da veruje u Gospoda, ili da bude dirnut ljubavlju prema Gospodu, i tako ga smotri, i primi umnost i mudrost, i govori razumno. Takođe zahvaljujući tome on živi večno. Ali to što Gospod uređuje i preduzima u tom unutarnjem ne pritiče jasno u opažanje ni jednog anđela, jer to je iznad njegove misli i prevazilazi njegovu mudrost.

40. To su opšte istine o tri neba; a u nastavku će biti obrađeno svako posebno.

6. Nebesa se sastoje od neizbrojnih društava

41. Anđeli jednog neba nisu svi zajedno na jednom mestu već su podeljeni u veća ili manja društva, prema razlikama u dobru ljubavi i vere u kojoj su. Oni koji su u sličnom dobru čine jedno društvo. Dobra u nebesima su u beskrajnoj raznovrsnosti, i svaki anđeo je onakav kakvo je njegovo vlastito dobro.

42. Povrh toga, anđeoska društva u nebesima su udaljena jedno od drugog kao što se razlikuju njihova dobra u opštem i pojedinostima. Jer u duhovnom svetu rastojanje se zasniva samo na razlici u stanju unutrašnjosti, tako se u nebesima razlikuje prema stanjima ljubavi, oni koji se mnogo razlikuju udaljeni su, a oni koji se malo razlikuju su blizu, a sličnosti uzrokuju da budu zajedno.

43. Svi koji su u istom društvu raspoređeni su na isti način u odnosu jedan na drugoga; oni koji su savršeni, to jest koji se ističu dobrom, time ljubavlju, mudrošću, i umnošću, jesu u središtu; oni koji su manje istaknuti su okolo na udaljenosti koja je u skladu sa opadanjem njihove savršenosti. Raspored je kao smanjivanje svetla od sredine ka periferiji, oni koji su u sredini su u najvećem svetlu, a oni prema periferiji su u sve manjem i manjem.

44. Privučeni su sebi sličnima spontano; jer sa sebi sličnima su kao kod kuće, a sa drugima su kao sa strancima i van kuće; takođe kad su sa sebi sličnima oni su u svojoj slobodi, i iz toga u svakoj radosti života.

45. Sve ovo razjašnjava da je sve u nebesima združeno sa dobrim, i raspoznaje se prema svojstvu tog dobra. Ipak nisu anđeli ti koji se tako među sobom udružuju već Gospod, od koga dobro potiče. Gospod ih vodi, spaja i razdvaja, održava u slobodi proporcionalnoj njihovom dobru. Tako On održava svakoga u životu njegove ljubavi i vere, njegove umnosti i mudrosti, i radosti koja iz toga proizlazi.

46. Opet, svi koji su u sličnom dobru, čak i ako se nisu videli nikad pre toga, prepoznaju se, baš kao što ljudi na svetu prepoznaju svoje rođake, one sa kojima su u vezi, i prijatelje; a iz razloga što u drugom životu nema drugih do duhovnih srodstava, veza i prijateljstava, takvih kakvi izviru iz ljubavi i vere. To mi je ponekad bilo dato da vidim dok sam bio u duhu, i tako izdvojen iz mog tela i u društvu anđela. Neke od njih, koje sam tada video, izgledali su kao da ih znam od detinjstva, ali drugi kao potpuno nepoznati. Oni koji su mi izgledali kao da ih znam od detinjstva su bili takvi kao da su bili u stanju sličnom onom moga duha; ali oni koji su izgledali nepoznato bili su u nekom drugačijem stanju.

47. Svi koji sačinjavaju isto anđeosko društvo slični su jedan drugome u opštim crtama, ali ne i u pojedinostima. U kom su odnosu te opšte sličnosti prema razlikama u pojedinostima može se u izvesnoj meri videti iz sličnih stvari na svetu. Dobro je poznato da kod svake rase postoji izvesna opšta sličnost u licu i očima po kojoj se prepoznaje i razlikuje od drugih rasa. To je još više tačno u različitim porodicama. Na nebesima je to slučaj u još većoj meri, jer sve unutrašnje sklonosti se ispoljavaju i sijaju sa lica, jer tamo je lice spoljni i reprezentativan oblik tih sklonosti. Niko tamo ne može imati neko drugo lice do ono koje je njegova vlastita sklonost. Takođe je pokazano kako ta opšta sličnost varira u detaljima kod pojedinaca u istom društvu. Predamnom se pojavilo jedno anđeosko lice i ono se menjalo u skladu sa naklonostima prema dobru i istini kakve su kod onih koji pripadaju jednom društvu. Te promene su se odvijale dugo i primetio sam da je isto lice u opštim crtama bilo kao osnova, a sve drugo je bilo izvedeno i načinjeno od toga. Tako su pomoću ovog lica naklonosti celog

društva bile prikazane, dok su lica onih u njemu varirala. Pošto su, kako je rečeno gore, lica anđela oblici njihove unutrašnjosti, takva su od naklonosti koje se odnose na njihovu ljubav i veru.

48. Otuda se takođe dešava da neki anđeo, koji se odlikuje mudrošću, odmah vidi osobine drugog sa njegovog lica. U nebu niko ne može da skriva svoje unutrašnje svojim izrazom na licu, niti da se pretvara, niti obmanjuje i dovoditi u zabludu umešnošću licemerstva. Ima licemera koji su eksperti u maskiranju svojih unutrašnjosti i podešavanja svojih spoljašnosti u obliku onog dobra u kome su oni koji pripadaju društvu, i koji tako čine da bi se pojavili kao anđeli svetlosti; i takvi se ponekad priključe nekom društvu, ali ne mogu tamo dugo da ostanu, jer počinju da pate od unutrašnjeg bola i mučenja, poprimaju olovnu boju u licu, kao da su bez daha. Te promene se javljaju zbog životnih suprotnosti koje deluju i utiču na njih. Stoga se brzo bacaju dole u pakao, gde su njima slični, i više ne žele da se uspnu. Oni su kao onaj čovek koji se našao među pozvanim gostima na gozbi, a koji nije odeven u svadbeno ruho, te je oteran napolje u tamu (Matej XXII. II deo).

49. Sva društva u nebu mogu međusobno da komuniciraju, mada ne neposrednom međusobnom vezom; jer retko ko izađe iz svog društva u drugo, jer izlazak iz svog društva je kao odvajanje od sebe, ili od vlastitog života, i prelazak u drugi koji manje odgovara. Ali sva društva komuniciraju jednim rasprostiranjem područja nadležnosti koje izvire iz života svakog od njih. To područje života je područje naklonosti ljubavi i vere. To područje nadležnosti se rasprostire nadaleko i naširoko u okolna društva, i toliko dalje i šire koliko su naklonosti više unutrašnje i savršenije. U srazmeri sa tim rasprostiranjem anđeli imaju umnost i mudrost. Oni koji su u unutaršnjem nebu, i u njegovoj sredini imaju područje nadležnosti rasprostranjeno kroz cela nebesa; tako se sve u nebu deli svakome, i svako sa svima. Ali ovo rasprostiranje će biti potpunije razmatrano kasnije gde će oblik neba, u skladu sa kojim su anđeoska društva uređena i takođe mudrost i umnost anđela, biti obrađeni jer u skladu sa tim oblikom odvija se celokupno rasprostiranje naklonosti i misli.

50. Prethodno je bilo rečeno da u nebesima postoje veća i manja društva. Veća se sastoje od neizbrojnog mnoštva anđela, manja se sastoje od nekoliko hiljada, a neka od nekoliko stotina. Postoje takođe neki koji borave izdvojeni, kuća po kuća, ili porodica po porodica. I ako žive na taj rasejan način, uređeni su na način kao i oni koji žive u društvima, mudriji u sredini a manje mudri na obodu. Ti izdvojeni su pod tesnim Božanskim pokroviteljstvom Gospodovim, i najbolji su među anđelima.

7. Svako društvo je nebo u manjem obliku, a svaki pojedini anđeo u najmanjem obliku

51. Svako društvo je nebo u manjem obliku, a svaki pojedini anđeo je nebo u najmanjem obliku, jer je dobro ljubavi i vere ono što čini nebo, i to dobro je u svakom društvu na nebu, u svakom anđelu u društvu. Nije važno što se to dobro svuda razlikuje i varira, to je još uvek dobro neba; i nema razlike osim što nebo ima tu jedno svojstvo a drugo tamo. Tako, kad je ma ko podignut u neko društvo na nebu, kaže se da je došao u nebo; i za one koji su tamo se kaže da su u nebu, i svako u svom. To je poznato svima u drugom životu; prema tome oni koji stoje izvan ili ispod neba, kada vide u daljini anđeosko društvo, kažu da je nebo na ovom ili onom mestu. To se može uporediti sa civilnim i vojnim činovnicima i slugama u carskoj palati, ili zamku, koji, mada borave odvojeno u vlastitim krugovima, ili dvoranama iznad ili ispod, opet su u istoj palati ili zamku, svaki na svojoj poziciji u carskoj službi. To čini očevitim značenje Gospodovih reči, da:

"U kući Njegovog oca mnoge su odaje "(Jovan XIV. 2); takođe na to se mislilo pod nebeskim staništima, i pod "nebesa nad nebesima" kod proroka.

52. Da je svako društvo nebo u manjem obliku takođe se može videti iz toga što tamo svako društvo ima nebeski oblik kao onaj koji ima nebo u celini. U celim nebesima oni koji su bolji od ostalih su u sredini, okruženi su sa nešto manje izvrsnim u opadajućem poretku do granica (kao što je rečeno u prethodnom poglavlju pod br.43). Iz ovoga se takođe može videti da Gospod upravlja svima u celom nebu kao da su jedan anđeo; i isto tako je u svim društvima; i zbog toga se celo jedno anđeosko društvo ponekad pojavljuje u anđeoskom obliku samo jednog anđela, kako mi je Gospod bio dozvolio da vidim. Šta više, kada se Gospod pojavljuje među anđelima, ne pojavljuje se kao jedan okružen mnoštvom, već svi izgledaju kao jedan u nekom anđeoskom obliku. Zato Gospoda zovu "anđelom" u Reči, i zato se tako naziva celo jedno društvo. Mihailo, Gavriilo, Rafailo nisu drugo do anđeoska društva tako prozvana po svojoj funkciji.

53. Kako je celo društvo nebo u manjem obliku, tako je anđeo nebo u najmanjem obliku. Jer nebo nije izvan anđela, već unutar njega, pošto su unutrašnje stvari koje pripadaju njegovom umu uređene u obliku neba radi primanja svih nebeskih stvari koje nisu u njemu. On to takođe prima saglasno dobru koje je u njemu od Gospoda. Zbog toga je anđeo nebo.

54. Ni u kom smislu se ne može reći da je nebo izvan bilo koga; ono je unutra. Jer nebo koje je unutar svakog anđela se podudara sa nebom koje on prima, i koje nije u njemu. To objašnjava koliko je u zabludi onaj ko veruje da doći u nebo jeste prosto biti primljen među anđele, bez obzira kakav mu je unutrašnji život, tako što se nebo daruje svakome milošću odvojeno od onog čime raspolaže; dok, u stvari, osim ako nebo nije unutar nekog, ništa od neba koje je izvan ne može da se ulije i bude primljeno. Postoji mnogo duhova koji imaju ovu ideju. Zbog takvog verovanja bili su podignuti u nebo, ali kada su došli tamo, pošto je njihov unutrašnji život bio suprotan anđeoskom, njihove umne sposobnosti su počele da se gube dok nisu postali kao maloumni; a što se tiče voljnih sposobnosti počeli su da se muče dok nisu postali kao ludaci. Jednom rečju, ako oni koji su živeli grešno dođu u nebo, oni nemaju vazduha i muče se kao ribe na suvom, ili kao životinje u nekom prostoru bez vazduha. Iz toga se može videti da nebo nije izvan čoveka već unutar njega.

55. Kao što svako prima nebo koje nije u njemu u skladu sa svojstvima neba koje je unutar njega, na sličan način svako prima Gospoda, pošto je Gospodovo Božansko ono što čini nebo. Iz tog razloga kada se Gospodovo prisustvo manifestuje u bilo kom društvu, Njegovo pojavljivanje tamo je u skladu sa svojstvom dobra u kome je društvo, i u svakom društvu drugačije. Ta raznolikost nije u Gospodu; to je zbog anđela koji Ga vide kroz svoje vlastito dobro, i tako u skladu sa svojim vlastitim dobrom. I dirnuti su Njegovim pojavljivanjem u skladu sa svojstvima svoje ljubavi, oni koji Ga vole, najdublje su dirnuti, a oni koji Ga manje vole manje su dirnuti; dok grešne koji su izvan neba muči Njegovo prisustvo. Kada se Gospod vidi u bilo kom društvu, vidi se kao neki anđeo, ali se razlikuje od drugih po Božanskom koje zrači.

56. Uz to, nebo je tamo gde se Gospod priznaje, gde se veruje u Njega, i gde ga Ga vole. Raznovrsnost u obožavanju Gospoda zbog raznovrsnih dobara različitih društava nije štetna, već korisna, jer otuda savršenstvo neba. To se teško može objasniti bez upotrebe termina koji se obično koriste u učenom svetu i pomoću njih pokazati da jedinstvo, da bi moglo biti savršeno, mora da se sastoji iz različitosti. Svaka celina se sastoji iz različitih delova, pošto celina bez sastavnih delova nije ništa; nema oblik, a stoga ni svojstva. Ali kada se celina sastoji iz različitih delova, i ti različiti delovi su u savršenoj formaciji u kojoj se svaki pripaja kao blizak prijatelj drugom u nizu, onda je ona savršena. Tako je nebo celina sastavljena od različitih delova uređenih u savršenoj formi, jer je nebeski oblik najsavršeniji od svih oblika. Da je to osnova svih savršenosti očigledno je iz prirode svih lepota, prijatnosti i radosti koje diraju čula i um; jer te osobine izviru i teku niotkuda drugo do iz sklada i harmonije mnogobrojnih složnih i bliskih delova koji ili sudejstvuju u redu ili sleduju po redu, a nikad iz celine koja nema mnogo delova. Otuda izreka da raznolikost daje radost; i priroda raznovrsnosti je, kao što je poznato, ono što određuje radost. Iz svega ovoga se može videti kao u ogledalu kako savršenstvo dolazi iz raznolikosti čak i u nebu. Jer iz stvari koje postoje u prirodnom svetu stvari duhovnog sveta se mogu videti kao u ogledalu.

57. Što je rečeno za nebo takođe se može reći i za crkvu, jer crkva je Gospodovo nebo na zemlji. Postoje mnoge crkve i svaka se naziva crkvom, i dok god dobro ljubavi i vere u njoj vlada ona jeste crkva. Ovde, takođe, Gospod od različitih delova pravi jedinstvo, to jest, jednu crkvu od mnogo crkava. I slično se može reći za pojedinačnog čoveka iz crkve, što je rečeno za crkvu u opštem smislu, naime, da je crkva unutar čoveka a ne izvan njega; i da svaki čovek u kome je prisutan Gospod u dobru ljubavi i vere jeste crkva. Opet, isto se može reći o čoveku da ima crkvu u sebi, kao o anđelu da ima nebo u sebi, naime, da je crkva u najmanjem obliku, kao što je anđeo nebo u najmanjem obliku; i, šta više, da čovek koji u sebi ima crkvu jednako anđelu, jeste nebo. Jer čovek je stvoren da može da dođe u nebo i postane anđeo; stoga onaj ko ima Gospodovo dobro jeste čovek-anđeo. Može se pomenuti šta čovek ima zajedničko sa anđelom, a šta različito od anđela. Dato je čoveku, kao i anđelu, da ima svoje unutrašnje koje odgovara slici neba i da postane, u onoj meri koliko je u dobru ljubavi i vere, jedna slika neba. Ali čoveku je dato što anđelima nije, da ima spoljašnje koje odgovara slici sveta; i sve dotle dok je u dobru, da ima svet u sebi potčinjen nebu i načinjen da služi nebu. I onda je Gospod prisutan u njemu ujedno i u svetu i u nebu, baš kao da je on u svom nebu. Jer Gospod je u Svom Božanskom poretku u oba sveta, pošto Bog jeste red.

58. Na kraju treba reći da onaj ko ima nebo u sebi, ima ga ne samo u najvećim ili opštim stvarima koje se odnose na njega, već takođe i u svakoj najmanjoj ili pojedinačnoj stvari, i da te najmanje stvari ponavljaju u sebi sliku najvećeg. To dolazi od činjenice da je svako svoja sopstvena ljubav, i onakav je kakva je njegova ljubav. Ono što vlada, teče u detalje i uređuje ih, i svuda prouzrokuje sličnost sebi. U nebu ljubav prema Gospodu je vladajuća ljubav, jer je tamo Gospod voljen iznad svega. Stoga je Gospod tamo sve u svemu, teče u sve i svakog, uređuje ih, odevajući ih u sličnost Sebi, i čineći da nebo bude gde god je On. To je ono što

čini anđela da bude nebo u najmanjem obliku, društvo da bude nebo u većem obliku, a sva društva uzeta skupa nebo u najvećem obliku. Da je Gospodovo Božansko ono što čini nebo, i da je On sve u svemu, može se videti prethodno (br.7-12).

8. Nebesa u celini odražavaju Jednog Čoveka

59. Da nebesa u svojoj sveukupnoj složenosti odražavaju jednog čoveka jeste tajna dosad nepoznata u svetu ali potpuno znana u nebesima. Znati to, i specifične i pojedine stvari u vezi sa tim, je glavna stvar u umnosti tamošnjih anđela, i od toga zavise mnoge stvari koje bez toga, kao svog opšteg principa, ne bi na očigledan i jasan način ušle u ideje njihovih umova. Znajući da sva nebesa sa svojim društvima odražavaju jednog čoveka, oni nebo nazivaju Najvećim čovekom i Božanskim čovekom; Božanskim jer je Božansko Gospodovo to što čini nebo (vidi prethodno, br.7-12).

60. Da su u takvom obliku i liku uređene i sastavljene nebeske i duhovne stvari ne mogu da vide oni koji nemaju tačnu ideju o duhovnim i nebeskom stvarima. Takvi misle da zemaljske i materijalne stvari od kojih se većim delom sastoji čovekova priroda jesu ono što čini čoveka; i da odvojeno od toga čovek nije čovek. Ali neka znaju da čovek nije po tome čovek, već po svojoj sposobnosti da shvati šta je istina, i da hoće dobro. Takav razum i volja su duhovne i nebeske stvari od kojih je načinjen čovek. Šta više, zna se da su nečije osobine određene svojstvima njegovog razuma i volje; i takođe se može znati da je njegovo zemaljsko telo načinjeno da služi razumu i volji na svetu, i da umešno ispuni svoju primenu u krajnjoj oblasti prirode. Iz tog razloga telo samo od sebe ne može da čini ništa već se pomera uvek u potpunoj podređenosti naložima razuma i volje, čak u meri da što god čovek misli on govori svojim jezikom i usnama, i šta god hoće on čini sa svojim telom i udovima, i tako su razum i volja ono što deluje, dok telo samo po sebi ne čini ništa. Očigledno je, onda, da su stvari razuma i volje ono što čini čoveka, i kao takve deluju u najmanjim delovima tela, i kao nešto unutrašnje u nečem što je spoljašnje moraju biti u sličnom obliku, i na račun toga čovek se naziva unutrašnjim ili duhovnim čovekom. Nebo je takav čovek u svom najvećem i najsavršenijem obliku.

61. Pošto je takva anđeoska ideja o čoveku, anđeli ne razmišljaju o onom što čovek radi sa svojim telom, već samo o volji iz koje telo dela. To oni nazivaju samim čovekom, a razumevanje nazivaju čovekom dotle dok deluje u skladu sa voljom.

62. Anđeli, istina je, ne vide nebo u njegovoj sveukupnoj složenosti u ljudskom obliku, jer nebo, kao celina, nije u domenu viđenja ni jednog anđela; ali udaljena društva, koja sačinjavaju na hiljade anđela, oni ponekad vide kao jedno u ljudskom obliku, i prema društvu kao delu izveli su zaključak za celinu koja je nebo. Jer u najsavršenijem obliku opšte je kao delovi, i delovi su kao opšte, jednostavno sa takvom razlikom kakva je između stvari većeg ili manjeg inteziteta; prema tome, anđeli kažu da pošto Božansko, iz koga je najdublje ili najviše, vidi sve stvari tako da u Božijem viđenju nebo kao celina mora biti u ljudskom obliku.

63. Pošto je nebo takvo njime vlada Gospod, kao što se vlada jednim čovekom, prema tome kao sa jednim. Jer mada se čovek, kao što znamo, sastoji od neizbrojnog mnoštva delova, ne samo kao celina već i u svakom delu - kao celini, od udova, organa i unutrašnjih organa; i svaki deo od niza vlakana, nerava, krvnih sudova, i tako elemenata unutar udova, i delova unutar delova - pri svemu tome, kada deluje on deluje kao jedan čovek. Tako slično je nebo pod pokroviteljstvom i upravom Gospodovom.

64. Tako mnogo različitih stvari deluje u čoveku kao jedinstveno jedno, jer nema ni najmanje stvari u njemu koja ne čini nešto za opšte dobro i nije korisna za nešto. Opšte je korisno za svoje delove, i delovi su korisni za opšte, jer opšte je sačinjeno od delova i delovi sačinjavaju

opšte; oni obezbeđuju jedno drugo, brinu jedno za drugo, i spojeni su u takvom obliku da svaka stvar i sve stvari su upućene na opšte i pojedinačno dobro; stoga one deluju kao jedno. (2) U nebesima postoje slična pripajanja. Oni su tamo spojeni prema koristima u sličnom obliku; i posledično oni koji nisu od koristi za opšte dobro su isterani iz neba kao nešto heterogeno. Biti od koristi je hteti dobro drugima radi samog dobra; ali hteti dobro drugima ne radi samog dobra već radi sebe nije biti od koristi. Takvi su ovi drugi koji najviše vole sebe, dok prvi su takvi da vole najviše Gospoda. Stoga je to tako da oni koji su u nebu deluju kao jedno; i to oni čine za Gospoda, ne za sebe, jer Ga vide kao Jednog Jedinog, izvorom svih stvari, i drže Njegovo carstvo za glavno, čijem dobru treba težiti. Na to se mislilo u Gospodovim rečima:

"Tražite prvo carstvo Božije i Njegovu pravednost, i sve drugo će vam se dati" (Matej VI. 33).

"Tražiti Njegovu pravednost" znači tražiti Njegovu dobro. (3) Oni koji na svetu vole dobro svoje zemlje više od svog vlastitog, a dobro svojih bližnjih kao svoje vlastito, jesu oni koji u drugom životu vole i traže carstvo Gospodnje; jer tamo Carstvo Gospodnje dolazi na mesto otadžbine; a oni koji vole da čine dobro drugima, ne radi sebe na posletku, već radi dobra, vole svog bližnjeg; jer u nebu dobro je bližnji. Svi takvi su u Najvećem Čoveku, to jest, u nebu.

65. Kao celina nebo odražava jednog čoveka, i jeste Božanski duhovni čovek u najvećem obliku čak i po izgledu; tako je Nebo kao čovek uređeno u udove i delove, i oni imaju slične nazive. Šta više, anđeli znaju u kom udu je ovo ili ono društvo. Ovo društvo, kažu, je u određenom delu ili predelu glave, ono u određenom delu ili predelu grudi, ono u određenom delu ili predelu slabina, i tako dalje. U opštem, najviše ili treće nebo formira glavu do vrata; srednje ili drugo nebo formira grudi dole do butina i kolena; najniže ili prvo nebo formira noge do tabana, i takođe ruke do prstiju. Jer ruke i šake pripadaju najnižim delovima čoveka, mada su sa strane. Iz ovoga je opet ponovo jasno zašto postoje tri neba.

66. Duhovi koji su ispod neba se mnogo začude kada čuju da nebo nije samo iznad već ispod, jer oni imaju verovanje i shvatanje kao ljudi na svetu da je nebo samo iznad, jer ne znaju da je uređenje neba kao uređenje udova, organa i unutrašnjih organa kod čoveka, od kojih su neki iznad a neki ispod; ili kao uređenje delova u svakom od udova, organa, i unutrašnjih organa, od kojih su neki unutra a neki spolja. Odatle njihova nejasna shvatanja o nebu.

67. Ove stvari o nebu kao Najvećem Čoveku iznete su jer ono što sledi u vezi neba ne može se uopšte shvatiti dok se ne znaju ove stvari, niti može biti bilo koje jasne ideje o obliku neba, o vezi Gospoda sa nebom, o vezi neba sa čovekom, o uticaju duhovnog sveta u prirodni, ili o bilo kojoj ideji o saobraznosti - temama koje će biti obrađene na odgovarajući način u onom što sledi. Stoga je ovo gore bilo rečeno kao uvod da bi se bacilo nešto svetla na te teme.

9. Svako društvo u nebu odražava Jednog Čoveka

68. Često mi je bilo dozvoljeno da vidim da svako nebesko društvo odražava jednog čoveka, i slično je čoveku. Bilo je neko društvo u koje se ušunjalo nekoliko koji su znali da se pretvaraju kao da su anđeli svetla. Bili su to licemeri. Kada su bili odvajani od anđela video sam da se celo društvo prvo pokazalo kao jedno nejasno telo, onda postepeno u ljudskom obliku, ali još uvek nejasno, i na kraju jasno kao čovek. Oni koji su bili u tom čoveku i sačinjavali čoveka bili su kao oni koji su u dobru toga društva; drugi koji nisu bili u čoveku, i nisu sačinjavali čoveka bili su licemeri; ti su bili isterani a prvi zadržani; i tako je bilo izvršeno razdvajanje. Licemeri su takvi da pričaju dobro i takođe čine dobro, ali u svemu mare samo za sebe. Oni govore kao što to čine anđeli o Gospodu, nebu, ljubavi, i nebeskom životu, i takođe postupaju ispravno, tako da mogu izgledati onakvi kakvim se predstavljaju. Ali njihovo mišljenje je drugačije; oni ni u šta ne veruju; i ne žele dobro nikome do sebi. Oni čine dobro samo radi sebe, ili ako je radi drugih to je samo radi pokazivanja, i na taj način i dalje radi sebe.

69. Takođe mi je bilo dopušteno da vidim da se celo jedno anđeosko društvo u kom je Gospod vidljivo prisutan pojavljuje kao jedno u ljudskom obliku. Pojavilo se u visini prema istoku nešto kao oblak, iz sjajno belog je postalo crveno, sa zvezdicama naokolo, i spuštalo se; i kako se postepeno spuštalo postalo je jasnije, i na kraju se pojavilo u savršenom ljudskom obliku. Male zvezdice oko oblaka su bile anđeli, koji su tako izgledali usled svetla koje je od Gospoda.

70. Mora se razumeti da iako se svi u nebeskom društvu kada se vide skupa kao jedno, pojavljuju nalik čoveku, opet ni jedno društvo nije onakav čovek kakvo je neko drugo. Društva se razlikuju jedno od drugog kao lica različitih pojedinaca iste porodice, iz razloga datog prethodno (br. 47), tj., oni se razlikuju u skladu sa raznolikostima dobra u kome su, i koje određuje njihov oblik. Društva unutrašnjeg ili najvišeg neba, u svom središtu, su ona koja se pojavljuju u najsavršenijem i najlepšem ljudskom obliku.

71. Valja pomenuti da što je veći broj u nekom društvu na nebu, i što više oni čine jedno, to mu je savršeniji ljudski oblik, jer raznovrsnost uređena u nebeskom obliku je ono što daje savršenstvo, kao što je bilo pokazano prethodno (br. 56), a brojnost daje raznovrsnost. Šta više, svako društvo u nebu se uvećava iz dana u dan i kako se uvećava tako postaje savršenije. Tako, ne samo da društvo postaje savršenije već takođe i nebo u celini, jer je sačinjeno od društava. Kako nebo razvija savršenstvo povećanjem brojnosti, očigledno je koliko greše oni koji veruju da nebo može da se zatvori kad se napuni; jer istina je sasvim suprotna, da nikad neće da se zatvori već se usavršava sve većom i većom popunjenošću. Stoga, anđeli ne žele ništa tako mnogo do kao da im dođu novi anđeli.

72. Svako društvo, kada se javlja kao jedna celina, ima oblik čoveka iz razloga što nebo kao celina ima taj oblik (kako je prikazano u prethodnom poglavlju); šta više, u najsavršenijem obliku, kakav je oblik neba, postoje sličnosti delova sa celinom, od manjih oblika do najvećih. Manji oblici i delovi neba su društva od kojih se ono sastoji; to su takođe neba u manjem obliku (vidi br. 51-58). Ova sličnost je neprestana jer u nebesima dobro svih iz jedne je ljubavi, to jest, jednog je porekla. Jedna ljubav, čije je poreklo dobro svih u nebu, je ljubav prema Gospodu od Gospoda. Odatle celokupno nebo u opštem, i svako društvo u manje opštem, i svaki anđeo u pojedinačnom, je nalik Gospodu, kako je prethodno pokazano (br. 58).

10. Stoga, svaki anđeo jeste u potpunom ljudskom obliku

73. U dva prethodna poglavlja je bilo pokazano da nebo u svojoj celokupnosti, i slično tome svako društvo u nebu odražava jednog čoveka. Iz niza tu iznesenih razloga sledi da je to jednako tačno za svakog anđela. Kako je nebo čovek u najvećem obliku, a nebeska društva u manjem obliku, tako je anđeo u najmanjem. Jer u najsavršenijem obliku, kakav jeste oblik neba, postoji sličnost celine u delu i dela sa celinom. To je tako iz razloga što je nebo opšte deljenje, jer se svakome deli sve što ima, i svako sve što ima prima iz tog deljenja. Pošto je anđeo tako primalac on je nebo u najmanjem obliku, kao što je pokazano gore u tom poglavlju, i čovek takođe, dokle god prima nebo, on je primalac, nebo, i anđeo (vidi prethodno, br. 57). To je ovako opisano u Otkrovenju:

"Izmerio je zid svetog Jerusalema, sto četrdeset i četiri lakata; mera čovekova, koja je i anđelova (XXI. 17).

"Jerusalem" ovde znači crkva Gospodova, i još u višem smislu nebo; "zid" znači istinu koja je odbrana od laži i zla; "sto četrdeset i četiri" znači sva dobra i istine skupa; "mera" znači ono što jeste, "čovek" misli se na onog u kom su dobra i istine u opštem i pojedinačnom, prema tome u kom je nebo. I kako je iz toga da anđeo jeste čovek, postavljeno je "mera čovekova, koja je i anđelova." To je duhovno značenje ovih reči. Bez tog značenja kako bi se moglo videti da "zid svetog Jerusalima" jeste "mera čovekova, koja je i anđelova?"

74. Sada da se okrenemo iskustvu. Da su anđeli ljudski oblici, ili ljudi, video sam na hiljade puta. Razgovarao sam sa njima kao čovek sa čovekom, ponekad sa jednim, ponekad sa više odjednom; i nisam uočio ništa u njihovom obliku što se razlikuje od ljudskog oblika; ponekad sam bio iznenađen da ih vidim takvima. I da se za to ne bi moglo reći da je bila obmana ili proizvod sanjarenja, bilo mi je dozvoljeno da vidim anđele u sasvim budnom stanju, ili dok posedujem sva telesna čula i u stanju jasnog opažanja. I često sam im govorio da su ljudi u hrišćanskom svetu u tako slepom neznanju u pogledu anđela i duhova kao što je verovanje da su to umovi bez oblika, čak čiste misli, o kojima nemaju ideju osim kao o nečemu eteričnom u čemu ima neke životne snage. I kako oni tako pripisuju anđelima da nemaju ničeg ljudskog osim sposobnosti mišljenja, veruju da pošto nemaju oči oni ne vide, pošto nemaju uši ne čuju, i pošto nemaju usta ili jezik oni ne govore. (2) Na to su anđeli odgovorili da su svesni da takvo verovanje podržavaju mnogi u svetu, i da je preovlađujuće među učenima i na njihovo iznenađenje čak i među sveštenstvom. Razlog je, kažu, što ih učeni, koji su predvodili i prvi zamesili takvu jednu ideju o anđelima i duhovima, zamišljaju prema razumskim koncepcijama spoljašnjeg čoveka; i oni koji tako misle, a ne iz unutrašnjeg svetla i opšte ideje usađene u svakoga, moraju da izmisle takve zamisli, pošto razumske koncepcije spoljašnjeg čoveka uzimaju u razmatranje samo ono što pripada prirodi i ništa iznad prirode, time ništa od onog iz duhovnog sveta. Od tih prvaka kao vodiča, ta neistinita zamisao o anđelima se proširila na druge koji ne misle svojom glavom već prihvataju misli svojih vođa; i oni koji prvo za svoje usvajaju tuđe mišljenje, i prave od tog mišljenja svoje verovanje, a onda ga razmatraju svojim vlastitim razumevanjem ne mogu lako da odustanu od toga, i stoga su u najvećem broju slučajeva zadovoljni kad ga potvrđuju. (3) Anđeli, dalje, kažu da prosti u veri i srcu nemaju takve ideje o anđelima već misle o njima kao o ljudima na nebu, iz razloga što učenjem nisu uništili ono što im je usađeno iz neba, i nemaju nikakvu ideju o nečemu što je odvojeno od oblika. Zato su anđeli u crkvama, bilo da su izvajani ili naslikani, uvek prikazani kao ljudi. U

pogledu tog uvida o nebu oni kažu da to Božansko utiče u takve koji su u dobu vere i života.

75. Iz sveg mog iskustva, koje je sad višegodišnje, mogu da kažem i potvrdim da anđeli jesu u potpunosti ljudi po obliku, imaju lica, oči, uši, tela, ruke, šake, i stopala; da vide i čuju jedan drugoga, da razgovaraju međusobno, i jednom reči ne nedostaje im ništa što pripada čoveku osim što nisu odeveni u materijalna tela. Video sam ih u njihovom vlastitom svetlu koje prevazilazi mnogo stupnjeva podnevno svetlo na svetu, i pri tom svetlu sve njihove karakteristike se mogu videti mnogo određenije i jasnije nego što se vide lica ljudi na zemlji. Takođe mi je bilo dato da vidim jednog anđela iz unutrašnjeg neba. Njegovo lice je zračilo više i bilo blistavije od anđela nižih nebesa. Pažljivo sam ga posmatrao, i imao je ljudski oblik u svoj potpunosti.

76. Ali mora se upamtiti da čovek ne može da vidi anđele svojim telesnim očima već samo očima duha u sebi, jer njegov duh je u duhovnom svetu, a sve telesne stvari su u prirodnom svetu. Slično vidi slično, jer je slično. Šta više, kako je telesni organ gledanja, oko, previše grubo, kao što svi znaju, da bi moglo da vidi manje stvari u prirodi osim kroz uveličavajuća stakla, još manje ono može da vidi ono što je iznad sfere prirode, kakve su sve stvari u duhovnom svetu. Pri tome te stvari čovek može videti kada je odvrćen od telesnog gledanja, i kada je otvoreno viđenje njegovog duha; a to se može postići trenutno kad god je drago Gospodu da čovek vidi te stvari; i u tom slučaju čovek to ne zna već kao da ih gleda telesnim očima. Tako je anđele video Abraham, Lot, Manoh i proroci; i tako su, takođe, Gospoda videli učenici posle uskrsnuća; i na isti način sam video anđele. Pošto su proroci videli na ovaj način bili su nazivani "vidiocima", i rečeno je "da su im oči otvorene" (1 Samuilova ix. 8; Brojevi. xxiv. 3); i omogućavanje da tako vide se zvalo "otvaranje njihovih očiju," kao kod Jelisijevog sluga, o kome čitamo:

"Jelisije je molio i rekao, 'Jehova, molim Te otvori mu oči', da može da vidi, i Jehova otvori oči mladog čoveka i on vide, i opazi da je planina puna konja i plamenih kočija oko Jelisija" (2 Knjiga o Carima VI. 17).

77. Dobri duhovi sa kojima sam govorio o ovoj stvari bili su duboko ožalošćeni zbog takvog neznanja u crkvi o okolnostima u nebu i o duhovima i anđelima; i u svom nezadovoljstvu zadužili su me da objavim potvrdno da nisu bezoblični umovi niti eteriči dahovi već da su ljudi u punom obliku i da vide, čuju, i osećaju jednako onima koji su na ovom svetu.

11. To je od Gospodovog Božanskog Ljudskog da nebo u celini i u delu odražava čoveka

78. Da to od Gospodovog Božanskog Ljudskog nebo u celini i u delu odražava čoveka sled kao zaključak iz svega što je izjavljeno i pokazano u prethodnim poglavljima, naime: (I) Gospod je Bog Neba; (II) Božansko Gospodnje je ono što čini nebo; (III) Nebo se sastoji iz neizbrojnih društava; Svako društvo je nebo u manjem obliku a svaki pojedini anđeo u najmanjem obliku; (IV) Nebesa sveukupno odražavaju Jednog Čoveka; (V) Svako društvo u nebu odražava Jednog Čoveka; (VI) Stoga svaki anđeo jeste u kompletnom ljudskom obliku. Sve to dovodi do zaključka da, kako je ono što čini nebo Božansko, nebo mora biti ljudskog oblika. Da je to Božansko Gospodovo Božansko Ljudsko može se videti još jasnije u rezimeu onog što je sakupljeno, sastavljeno i upoređeno sa onim izvodima iz Nebeskih Tajni i stavljeno kao dodatak na kraju ovog poglavlja. Da je Gospodovo Ljudsko Božansko, i da nije tačno da Njegovo Ljudsko nije Božansko, kao što oni unutar crkve veruju, može se takođe videti u istim izvodima, takođe i na kraju poglavlja o Gospodu u delu Novi Jerusalem i njegova Nebseka doktrina.

79. Da je to tačno bilo mi je dokazano mnogim iskustvima o kojima će sad nešto biti rečeno. Ni jedan anđeo na nebesima nikad ne opaža Božansko u bilo kom drugom obliku do ljudskom; i što je neobično, oni u višim nebesima nisu u stanju da misle o Božanskom na bilo koji drugi način. Neophodnost mišljenja na ovaj način dolazi od samog Božanskog koje dotiče, i takođe iz oblika neba u skladu sa kojim se rasprostiru njihove misli. Jer se svaka misao nekog anđela širi u nebu; i anđeli imaju umnost i mudrost u meri tog rasprostiranja, što je posledica toga da svi u nebu priznaju Gospoda, jer samo u Njemu Božansko Ljudsko živi. Ne da su mi sve ovo rekli anđeli, već kad sam bio uzdignut u unutrašnje sfere neba mogao sam to da opažam. Iz toga je očigledno da što su anđeli mudriji, to jasnije vide istinu; i otud oni vide Gospoda; jer Gospoda opažaju u Božanskom anđeoskom obliku koji je ljudski oblik za one koji priznaju i veruju u vidljivo Božansko Biće, ali ne i za one koji veruju u neko nevidljivo Božansko. Jer prethodni mogu videti Božansko Biće a potonji ne mogu.

80. Pošto anđeli ne opažaju neko nevidljivo Božansko, koje oni nazivaju Božansko bez oblika, već opažaju samo vidljivo Božansko u ljudskom obliku, imaju običaj da kažu da je samo Gospod čovek, i da su po Njemu oni ljudi, i da je svako čovek u meri u kojoj prima Gospoda. Pod primanjem Gospoda oni misle na primanje dobra i istine koji su od Njega, pošto je Gospod u Svom dobru i Svojoj istini, i to oni nazivaju mudrošću i umnošću. Svako zna, kažu oni, da umnost i mudrost čine čoveka, a ne lice bez toga. Da je ovo istina očigledno je iz izgleda anđela unutrašnjih nebesa jer su oni, pošto su u dobru i istini od Gospoda i po tome u mudrosti i umnosti, u najlepšem i najsavršenijem ljudskom obliku; dok su anđeli nižih nebesa u ljudskom obliku manje savršenosti i lepote. S druge strane oni koji su u paklu, u svetlosti neba ne izgledaju kao ljudi već više kao monstrumi, jer nisu u dobru i istini već u zlu i laži, i posledično tome u suprotnom od mudrosti i umnosti. Iz tog razloga njihov život se ne naziva životom već duhovnom smrću.

81. Pošto nebo u celini i u delu, od Gospodovog Božanskog Ljudskog, odražava čoveka anđeli kažu da su u Gospodu, i neki kažu da su u Njegovom telu, što znači da su u dobru Njegove ljubavi. A tome i sam Gospod uči kazujući:

"Budite u Meni i Ja u vama. Kao što grana ne može doneti ploda sama od sebe osim ako

nije na lozi, tako ne možete ni vi, osim ako niste u meni. Jer odvojeni od mene ništa ne možete činiti. Budite u Mojoj ljubavi. Ako držite moje zapovedi bićete u Mojoj ljubavi" (Jovan XV. 4-10).

82. Pošto je takvo opažanje Božanskog u nebesima, u svakog čoveka koji dobija neki uticaj iz neba usađeno je da misli o Bogu u ljudskom obliku. Tako su drevni mislili o Njemu; i tako savremeni misle o Njemu i oni van crkve i unutar nje. Prosti Ga u misli vide kao Starinu u blistavoj svetlosti. Ali to uviđanje je ugašeno u svima onima koji su ličnim mudrovanjem i grešnim životom odbacili upliv sa neba. Oni koji su to ugasili ličnim mudrovanjem pretpostavljaju nekog nevidljivog Boga; dok oni koji su to ugasili grešnim životom više vole da nema Boga. Ni jedni ni drugi nisu svesni postojanja takvog uviđanja, jer ga nemaju; a opet to je samo Božansko nebesko koje najpre vrši upliv na čoveka izvan neba, jer čovek je rođen za nebo, i niko bez shvatanja Božanskog ne može ući u nebo.

83. Iz tog razloga onaj ko nema ideju o nebu, to jest, shvatanje Božanskog od kog je nebo, ne može biti uzdignut do prvog praga neba. Odmah čim se neko takav dovuče blizu neba on oseća otpor i jako odbijanje; iz razloga što je njegovo unutrašnje, koje treba da bude prijemčivo za nebo, zatvoreno jer nije u obliku neba, i što se više približava nebu to je ono više zatvoreno. Tako je sa mnogima od onih unutar crkve koji poriču Gospoda, i od onih, kao Socinijanci, koji poriču Njegovu Božansku prirodu. Ali mnogi od onih koji su rođeni izvan crkve, i koji ne znaju za Gospoda jer nemaju Reč biće opisani kasnije.

84. Da su ljudi u drevna vremena imali ideju o Božanskom kao ljudskom očigledno je iz manifestacije Božanskog Abrahamu, Lotu, Džošu, Gideonu, Manoi i njegovoj ženi, i drugima. Oni su videli Boga kao čoveka, ali ništa manje obožavahu ga kao Boga univerzuma, nazivajući Ga Bogom neba i zemlje, i Jehovom. Da je to bio Gospod koga je video Abraham, to On Sam kaže kod Jovana (VIII. 56); i da je to bio On koga su ostali videli očigledno je iz Njegovih reči: "Niko nije video Oca, niti čuo Njegov glas, niti video Njegov oblik" (Jovan; 18; V. 37).

85. Ali da je Bog čovek teško mogu shvatiti oni koji sude o svim stvarima po razumskim koncepcijama spoljašnjeg čoveka, jer čulni čovek nužno mora da misli o Božanskom prema svetu i onom što je u njemu, i tako o Božanskom i duhovnom čoveku na isti način kao o telesnom i prirodnom čoveku. Iz toga on zaključuje da ako bi Bog bio čovek, morao bi biti velik kao vasiona; i ako vlada nebom i zemljom to mora biti obavljeno preko mnoštva drugih, na način kojim vlada car na svetu. Ako bi mu bilo rečeno da u nebu nema širenja prostora kao na svetu, on to ne bi ni najmanje razumeo. Jer onaj ko misli samo prirodno u tom svetlu mora neophodno imati ideju u skladu sa takvim rasprostiranjem kako se javlja pred njegovim očima. Ali najveća je greška misliti na taj način o nebu. Rasprostiranje tamo nisu kao rasprostiranje na svetu. Na svetu rasprostiranje su određena i time merljiva; ali u nebu nisu određena, te nisu merljiva. Ali rasprostiranje u nebu će biti više obrađena kasnije u vezi sa prostorom i vremenom u duhovnom svetu. Dalje, svako zna koliko daleko doseže vid oka, naime, do sunca i zvezda, koje su mnogo udaljene; a ko god misli duboko zna da unutrašnji vid; koji je od misli, ima još dalje prostiranje, a da se još dublji vid mora još dalje prostirati. Šta se onda mora reći o Božanskom vidu, koji je najdublji i najviši od svih? Pošto misli imaju takvo prostiranje, sve nebeske stvari tamo svi dele, tako je takođe sa svim Božanskim stvarima koje čine nebo i ispinjavaju ga, ko što je pokazano u prethodnim poglavljima.

86. U nebu se čude da čovek može verovati da je uman neko ko misleći o Bogu misli o nečemu nevidljivom, to jest nezamislivom ni u jednom obliku; i da mogu nazivati one koji misle drugačije neinteligentnim i glupim, kad je suprotno istina. Još dodaju, "Neka oni koji tako veruju da su umni procene sami da li gledaju na prirodu kao na Boga, neki na prirodu koja je pred njihovim očima, neki na nevidljivu stranu prirode; i nisu li oni toliko slepi kad ne znaju šta je Bog, šta je anđeo, i šta je duh, šta je njihova duša što živi posle smrti, i šta je

život neba u čoveku, i mnoge druge stvari koje čine umnost; dok oni koje oni nazivaju glupima znaju sve te stvari na svoj način, imajući svoju ideju o Bogu, da je On Božansko u ljudskom obliku, o anđelu da je nebeski čovek, o duši koja će živeti posle smrti da je kao neki anđeo, i o životu neba u čoveku da je to živeti u skladu sa Božanskim zapovestima." Takve anđeli nazivaju umnima i podesnim za nebo; ali druge, s druge strane, zovu neintelligentnim.

Izvodi iz Nebeskih Tajni u vezi Gospoda i Njegove Božanske Ljudskosti:

(2) Božansko je bilo u Gospodu od samog postanka (br. 4641, 4963, 5041, 5157, 6716, 10125).

Jedino je Gospod imao Božansko seme (br. 1438). Njegova duša je bila Jehova (br. 1999, 2004, 2005, 2018, 2025).

Tako je Gospodovo najunutarnije bilo samo Božansko, dok je materijalno bilo od majke (br. 5041).

Samo Božansko je bilo Biće (esse) Gospodovog života, i odatle je potom izašlo Ljudsko i postalo izdan (existere) iz tog Bića (esse) (br. 3194, 3210, 10269, 10738).

(3) Unutar crkve gde je Reč i po njoj se zna za Gospoda, Gospodovo Božansko ne treba poricati, niti Sveto koje proističe iz Njega (br. 2359).

Oni unutar crkve koji ne priznaju Gospoda nisu spojeni sa Božanskim; ali drugačije je sa onima izvan crkve (br. 10205).

Sušтина crkve je priznavati Gospodovo Božansko i Njegovo jedinstvo sa Ocem (br. 10083, 10112, 10370, 10730, 10738, 10816-10820).

(4) Slavljenjem Gospoda se bavilo u Reči u mnogim odlomcima (br. 10828).

I u unutrašnjem značenju Reči svuda (br. 2249, 2523, 3245).

Gospod je veličao Njegovo ljudsko, ali ne Božansko, jer se ono veliča u sebi (br. 10057).

Gospod je došao na svet da proslavi svoje Ljudsko (br. 3637, 4287, 9315).

Gospod je proslavio Svoje Ljudsko pomoću Božanske ljubavi koja je bila u Njemu od postanka (br. 4727).

Gospodov život na svetu bio je Njegova ljubav prema celoj ljudskoj rasi (br. 2253).

Gospodova ljubav prevazilazi svo ljudsko razumevanje (br. 2077). Gospod je spasao ljudsku rasu veličajući Njegovo Ljudsko (br. 4180, 10019, 100152, 10655, 19659, 10828).

Inače bi cela ljudska rasa morala umreti u večnoj smrti (br. 1676).

O stanju Gospodovog veličanja i poniženja (br. 1785, 1999, 2159, 6866):

Veličanje u pogledu Gospoda jeste ujedinjenje Njegovog Ljudskog sa Božanskim; a uveličati jeste učiniti Božanskim (br. 1603, 10053, 10828).

Kada je Gospod uveličao Njegovo Ljudsko odložio je sve ljudsko koje je bilo od majke, dok na kraju On više nije bio njen sin (br. 2159, 2574, 2649, 3036, 10830).

(5) Sin Boga iz večnosti bio je Božanska istina na nebu (br. 2628, 2798, 2803, 3195, 3704).

Dok je Gospod bio na svetu načinio je Njegovo Ljudsko Božanskom istinom od Božanskog dobra koje je bilo u Njemu (br. 2803, 3194, 3195, 3210, 6716, 6864, 7014, 7499, 8127, 8724, 9199).

Gospod je onda uredio sve stvari u Sebi u nebeskom obliku koji je u skladu sa Božanskom istinom (br. 1928, 3633).

Iz tog razloga je Gospod zvan Reč, koja je Božanska istina (br. 2533, 2813, 2859, 2894, 3393, 3712).

Samo je Gospod imao opažanje i ideju o Sebi, i to je iznad svih anđeoskih opažanja i ideja

(br. 1904, 1914, 1919).

Božansku istinu, koja je bila On Sam, Gospod je ujedinio sa Božanskim dobrom koje je bilo u Njemu Samom (br. 10047, 10052, 10076). Ujedinjenje je bilo uzajamno (br. 2004, 10067).

(6) Odlazeći sa sveta Gospod je takođe učinio Njegovo Ljudsko Božanskim dobrom (br. 3194, 3210, 6864, 7499, 8724, 9199, 10076).

Na to se mislilo pod njegovim dolaskom od Oca i povratkom k Ocu (br. 3194, 3210).

Tako je On postao jedno sa Ocem (br. 2751, 3704, 4766).

Od tog sjedinjenja Božanska istina proističe od Gospoda (br. 3704, 3712, 3969, 4577, 5704, 7499, 8127, 8241, 9199, 9398). Kako Božanska istina prističe, ilustrirano je (br. 7270, 9407): To je iz Njegove Sopstvene moći da je Gospod ujedinio Ljudsko sa Božanskim (br. 1616, 1749, 1752, 1813, 1921, 2025, 2026, 2523, 3141, 5005, 5045, 6716).

Iz toga je očigledno da Gospodovo Ljudsko nije bilo kao ljudsko bilo kog drugog čoveka, po tome je ono bilo začeto od Samog Božanskog (br. 10125, 10825, 10826).

Njegovo ujedinjenje sa Ocem, od koga je Njegova duša, nije bilo kao između dve osobe, već kao između duše i tela (br. 3737, 10824).

(7) Najdrevniji ljudi nisu mogli da obožavaju Božansko biće (esse), ali su mogli da obožavaju Božanski izdan (existere), koji je Božansko Ljudsko; stoga je Gospod došao na svet da bi postao Božansko existere iz Božanskog esse (br. 4687, 5321).

Drevni su priznavali Božansko jer se On pojavio pred njima u ljudskom obliku, i to je bilo Božansko Ljudsko (br. 5110, 5663, 6845, 10737).

Beskonačno Biće (esse) je moglo da utiče u nebo sa anđelima i sa čovekom samo pomoću Božanskog Ljudskog (br. 1676, 1990, 2016, 2034).

U nebu se ne opaža ni jedno drugo Božansko do Božansko Ljudsko (br. 6475, 9303, 10067, 10267).

Oduvek je Božansko Ljudsko bilo Božanska istina na nebu i Božansko koje prolazi kroz nebo; tako je bilo Božanski izdan (existere) koji je na kraju u Gospodu postalo Božansko Biće (esse) per se, iz koga je Božanski izdan u nebu (br. 3061, 6280, 6880, 10579).

U kakvom je stanju bilo nebo pre dolaska Gospodovog (br. 6371-6373):

Božansko se nije opažalo osim kad je prolazilo kroz nebo (br. 6982, 6996, 7004).

(8) Stanovnici cele zemlje obožavaju Božansko u ljudskom obliku, to jest, Gospoda (br. 6700, 8541-8547, 10736-10738).

Raduju se kad čuju da je Bog zaista postao Čovek (br. 9361).

Gospod prihvata sve koji su u dobru i koji obožavaju Božansko u ljudskom obliku (br. 9359).

Bog se ne može zamisliti osim u ljudskom obliku; a ono što je nezamislivo ne podpada ni pod jednu ideju (predstavu), time ni pod verovanje (br. 9359, 9972).

Čovek je sposoban da obožava ono o čemu ima neku ideju, ali ne ono o čemu nema ideju (n. 4733, 5110, 5663, 7211, 9356, 10067, 10267).

Stoga Božansko obožavaju u ljudskom obliku većinom stanovnici cele zemaljske kugle, i to je posledica uticaja sa neba (br. 10159).

Oni koji su u dobru u pogledu njihovog života kada misle o Gospodu misle o Božanskom Ljudskom, a ne o Ljudskom odvojenom od Božanskog; drugačije je kod onih koji nisu u dobru u pogledu svog života (br. 2326, 4724, 4731, 4766, 8878, 9193, 9198).

Danas u crkvi oni koji su u grehu u pogledu svog života, i oni koji su u veri odvojenoj od milosrđa misle o Gospodovom Ljudskom odvojeno od Božanskog, i čak ne shvataju šta je Božansko Ljudsko - zašto ne shvataju (br. 3212, 3241, 4689, 4692, 4724, 4731, 5321, 6872,

8878, 9193, 9198).

Gospodovo Ljudsko je Božansko jer je iz Bića (esse) Oca, i to je bila Njegova duša - ilustrovano je tim što deca liče na oca (br. 10269, 10372, 10823).

Takođe jer je to bilo iz Božanske ljubavi, koja je samo Biće (esse) Njegovog života od postanka (br. 6872).

Svaki čovek je onakav kakva je njegova ljubav, i jeste njegova ljubav (br. 6872, 10177, 10284). Gospod je učinio sve Njegovim Ljudskom, i untrašnje i spoljašnje, Božanskim (br. 1603, 1815, 1902, 1926, 2083, 2093).

Stoga, različito od svakog čoveka, On je ustao ponovo kao Svojim celim telom (br. 1729, 2083, 5078, 10825).

(9) Da Gospodovo Ljudsko jeste Božansko, saznaje se iz Njegove sveprisutnosti na Svetoj Večeri (br. 2343, 2359).

Takođe iz Njegovog preobražaja pred njegova tri učenika (br. 3212).

Takođe iz Reči Starog Zaveta, tamo je zvan Bogom (br. 10154); i Jehovom (br. 1603, 1736, 1815, 1902, 2921, 3035, 5110, 6281, 6303, 8864, 9194, 9315).

U smislu napisanog načinjena je razlika između Oca i Sina, to jest, između Jehove i Gospoda, ali ne u unutrašnjem značenju Reči, u kom su anđeli neba (br. 3035).

U Hrišćanskom svetu izjavljuje se da Gospodovo Ljudsko nije Božansko; to je učinjeno na koncilu radi pape, da bi on mogao biti priznat kao Gospodov zastupnik (br. 4738).

(10) Hrišćani se ispituju u drugom životu u pogledu njihove ideje o jednom Bogu, i otkriveno je da se oni drže ideje o tri Boga (br. 2329, 5256, 10736-10738, 10821).

Božansko trojstvo ili tri u jednoj osobi, koji sačinjavaju jednog Boga, je zamislivo, ali ne u tri osobe (br. 10738, 10821, 10824).

Božansko trojstvo u Gospodu je priznato u nebu (br. 14, 15, 1729, 2004, 5256, 9303).

Trojstvo u Gospodu je Samo Božansko, zvano Otac, Božansko Ljudsko, zvano Sin, i Božansko koje nastavlja dalje, zvano Sveti Duh i ta Božanska Trojka jeste Jedno (br. 2149, 2156, 2288, 2319, 2329, 2447, 3704, 6993, 7182, 10738, 10822, 10823).

Sam Gospod uči da Otac i On jesu Jedno (br. 1729, 2004, 2005, 2018, 2025, 2751, 3704, 3736, 4766); takođe da Sveto Božansko nastavlja dalje napred iz Njega i Njegovog (br. 3969, 4673, 6788, 6993, 7499, 8127, 8302, 9199, 9228, 9229, 9264, 9407, 9818, 9820, 10330).

(11) Božansko Ljudsko utiče u nebo i čini nebo (br. 3038). Gospod je sve u nebu i jeste život neba (br. 7211, 9128). U anđelima Gospod boravi u onom što je Njegovo vlastito (br. 9338, 10125 10151, 10157).

Po tome oni koji su u nebu jesu u Gospodu (br. 3637, 3638).

Gospodova združenost sa anđelima meri se njihovom prijemčivošću dobra ljubavi i Njegovog milosrđa. (br. 904, 4198, 4205, 4211, 4220, 6280, 6832, 7042, 8819, 9680, 9682, 9683, 10106, 10810).

Celo nebo je u vezi sa Gospodom (br. 551, 552). Gospod je opšti centar neba (br. 3633, 3641).

Svi u nebu se okreću prema Gospodu koji je iznad nebesa (br. 9828, 10130, 10189).

Nikad anđeli ne okreću sebe Gospodu, već ih Gospod okreće prema Sebi (br. 10189).

Nisu anđeli prisutni kod Gospoda, već je Gospodova prisutnost kod anđela (br. 9415).

U nebu nema združenosti sa Samim Božanskim, već združenosti sa Božanskim Ljudskim (br. 4211, 4724, 5663).

(12) Nebo odgovara (podudarno je) Božanskom Ljudskom Gospoda: prema tome nebo u opštem jeste kao jedan čovek, i iz tog razloga nebo se naziva Najvećim Čovekom (br. 2996, 2998, 3624-3649, 3741-3745, 4625).

Gospod je Jedini Čovek, a ljudi su samo oni koji primaju Božansko od Njega (br. 1894).

Sve dok primaju oni su ljudi i lik Njegov (br. 8547).

Prema tome anđeli su oblici ljubavi i milosrđa u ljudskom obliku, i to od Gospoda (br. 3804, 4735, 4797, 4985, 5199, 5530, 9879, 10177).

(13) Celo nebo je Gospodovo (br. 2751, 7086). On ima vlast na nebu i na zemlji (br. 1607, 10089, 10827).

Pošto Gospod upravlja celim nebom On takođe upravlja svim stvarima koje od toga zavise, tako svim stvarima na svetu (br. 2025, 2026, 4523, 4524).

Jedino Gospod ima moć da ukloni paklove, da zadrži od greha, da održi u dobru, i tako da spase (br. 10019).

12. Postoji saobraznost svih stvari u nebu sa svim stvarima kod čoveka

87. Šta je saobraznost danas nije poznato iz nekoliko razloga od kojih je glavni taj što je čovek sebe odvratio od neba samoljubljem i ljubavlju prema svetu. Jer onaj ko iznad svega voli sebe i svet obraća pažnju samo na stvari sveta, pošto one privlače spoljašna čula i udovoljavaju prirodnim žudnjama; a ne obraća pažnju na duhovne stvari, jer se one obraćaju unutrašnjim čulima i zadovoljavaju um, stoga ih odbacuje na stranu govoreći da su suviše visoke za njegovo razumevanje. Kod ljudi iz davnih vremena nije tako bilo. Za njih je znanje saobraznosti bilo glavno znanje. Pomoću njega su sticali umnost i mudrost; i pomoću njega su oni koji su bili u crkvi imali komunikaciju sa nebom; jer znanje saobraznosti je anđeosko znanje. Najdrevniji ljudi, koji su bili nebeski ljudi, mislili su u samim saobraznostima kao što to čine anđeli. I prema tome su razgovarali sa anđelima, i Gospod im se često pojavljivao, i bili su poučavani od Njega. Ali danas je to znanje u toj meri izgubljeno da niko ne zna šta je saobraznost.

88. Pošto bez shvatanja saobraznosti ne može biti jasnog znanja o duhovnom svetu ili njegovom uticaju na prirodni svet, niti šta je duhovno u svom odnosu prema prirodnom, niti bilo kog znanja o duhu čoveka, koji se naziva dušom i njenom delovanju u telu, niti o čovekovom stanju posle smrti, neophodno je objasniti šta je saobraznost i njena svojstva. To će pripremiti put onom što sledi.

89. Prvo, šta je saobraznost. Ceo prirodni svet odgovara duhovnom svetu, i ne samo prirodni svet u opštem već takođe svaki njegov deo i, kao posledica, svaka stvar u prirodnom svetu koja proističe iz duhovnog sveta naziva se saobraznom. Mora se razumeti da prirodni svet pritiče i ima stalno postojanje iz duhovnog sveta, baš kao neki rezultat od svog uzročnika. Sve što se prostire pod suncem, i prima toplotu i svetlo od sunca, naziva se prirodnim svetom; i sve stvari koje odatle dobijaju svoja sredstva za život pripadaju tom svetu. A duhovni svet je nebo; i sve stvari u nebesima pripadaju tom svetu.

90. Pošto je čovek oboje, nebo i svet u najmanjem obliku po liku najvećeg (vidi prethodno br. 57), u njemu postoje oba, i duhovni i prirodni svet. Unutrašnje stvari koje pripadaju njegovom umu, i koje se odnose na razumevanje i volju, sačinjavaju njegov duhovni svet; dok spoljašnje stvari koje pripadaju njegovom telu, i odnose se na njegova čula i aktivnosti, sačinjavaju njegov prirodni svet. Kao posledica toga, svaka stvar u njegovom prirodnom svetu (to jest, u njegovom telu i njegovim čulima i aktivnostima), koja ima svoje postojanje od njegovog duhovnog sveta (to jest, od njegovog uma i njegovog razumevanja i volje) smatra se saobraznom.

91. Može se videti šta je saobraznost po ljudskom licu. Na licu koje nije naučeno da se pretvara sva duhovna stanja uma se pokazuju pogledu u prirodnom obliku kao u svojoj ilustraciji. Zato se lice zove ogledalom uma; to jest, tu je čovekov duhovni svet predstavljen u svom prirodnom svetu. Tako, takođe, ono što pripada razumevanju predstavljeno je u govoru, i ono što pripada volji predstavljeno je u pokretima tela. Tako svi rezultati koji su ostvareni na telu, nego na licu, govoru, ili telesnim pokretima, nazivaju se saobraznostima.

92. Sve ovo pokazuje takođe šta je unutrašnji čovek a šta spoljašnji, naime, da je unutrašnje ono što se naziva duhovnim čovekom, a spoljašnje ono što se naziva prirodnim čovekom; takođe da se jedan razlikuje od drugog kao nebo od sveta; takođe da sve stvari koje se

dešavaju i dolaze spoljašnjem ili prirodnom čoveku, dešavaju se i dolaze od unutrašnjeg ili duhovnog čoveka.

93. Toliko je rečeno o saobraznosti čovekovog unutrašnjeg ili duhovnog sa njegovim spoljašnjim ili prirodnim; sada će se obraditi saobraznost celog neba sa svakom stvari koja je u vezi sa čovekom.

94. Pokazano je da celo nebo prikazuje jednog čoveka, i da je u liku čoveka, i stoga se naziva Najvećim Čovekom. Takođe je bilo pokazano da su anđeoska društva od kojih se nebo sastoji zbog toga uređena kao što su udovi, organi i unutrašnji organi u čoveku, to jest, neki su u glavi, neki u grudima, neki u rukama, a neki u svakom od njegovih delova (vidi prethodno, br 59-72); prema tome društva u bilo kom delu tamo podudaraju se sa odgovarajućim delovima u čoveku; oni u glavi odgovaraju glavi kod čoveka, oni u grudima čovekovim grudima, oni u rukama čovekovim rukama; i tako sa svim drugim. Po toj saobraznosti čovek ima trajno postojanje, jer samo od neba čovek ima trajno postojanje.

95. Da je nebo podeljeno na dva carstva, jedno zvano nebesko carstvo a drugo duhovno carstvo, može se videti prethodno u odgovarajućem poglavlju. Nebesko carstvo odgovara (saobrazno je) u glavnim crtama srcu i svim stvarima srca u celom telu, a duhovno carstvo plućima i svim stvarima u vezi sa plućima u celom telu. Slično kod čoveka srce i pluća čine dva carstva, srce vlada kroz arterije i vene, a pluća kroz žile i motorička vlakna, zajedno skupa u svakom delovanju i pokretu. Tako u svakom čoveku, u njegovom duhovnom svetu, koji se naziva njegovim duhovnim čovekom, postoje dva carstva, jedno volje a drugo razumevanja, volja vlada kroz naklonost dobru, a razumevanje kroz naklonost istini; i ta carstva odgovaraju carstvima srca i pluća u telu. Isto je u nebesima; nebesko carstvo je voljni deo neba, i u njemu vlada dobro ljubavi; duhovno carstvo je umni deo neba, i u njemu vlada istina. To je ono što odgovara funkcijama srca i pluća kod čoveka. Na račun te saobraznosti u Reči "srce" označava volju u takođe dobro ljubavi, a "dah" pluća označava razumevanje i istinu vere. Iz istog razloga naklonosti se pripisuju srcu, mada one nisu u njemu niti od njega.

96. Ova podudarnost dva nebeska carstva sa srcem i plućima je glavna saobraznost neba sa čovekom. Postoji i manje opšta saobraznost sa svakim od njegovih delova, organa i unutrašnjim organima; a koja takođe će biti objašnjeno. U Najvećem Čoveku, koji je nebo, oni koji su u glavi prevazilaze sve ostale u svakom dobru, pošto su u ljubavi, miru, nevinosti, mudrosti, umnosti, i iz toga proističujoj radosti i sreći. Oni utiču u glavu čoveka i stvari koje pripadaju glavi i odgovaraju tome. U Najvećem čoveku, ili nebu, oni koji su u grudima jesu u dobru milosrđa i vere, i oni utiču u čovekove grudi i tome odgovaraju. U Najvećem Čoveku, ili nebu, oni koji su u bedrima i organima posvećenim stvaranju potomstva jesu u bračnoj ljubavi. Oni u stopalima su u najnižem dobru neba koje se zove duhovno prirodno dobro. Oni u rukama i šakama su u moći istine od dobra. Oni koji su u očima su u razumevanju; u ušima su u pažnji i poslušnosti; oni u nozdrvama su u opažanju; oni u ustima i jeziku su u sposobnosti da razgovaraju prema razumevanju i opažanju; oni u bubrezima su u istraživanju istine, odvajanju i ispravljanju; oni u jetri, pankreasu, i slezini su u raznovrsnim prečišćavanjima dobra i istine; i tako sve drugo. Svi oni utiču u slične stvari kod čoveka i odgovaraju im. Ovaj uticaj neba je u funkcijama i korišćenju telesnih delova; i koristi, pošto su iz duhovnog sveta, uzimaju oblik pomoću takvih stvari kakve su u prirodnom svetu, i tako pokazuju sebe na rezultatu. Otuda saobraznost.

97. Iz istog razloga neki delovi, organi i unutrašnji organi imaju slično značenje u Reči; jer svaka stvar tamo ima značenje u skladu sa saobraznošću. Tako "glava" znači umnost i mudrost; "grudi" milosrđe; "bedra" bračnu ljubav; "ruke i šake" snagu istine; "stopala" ono što je prirodno; "oči" razumevanje; "nozdrve" opažanje"; "uši" poslušnost, "bubrezi" ispitivanje istine, i tako dalje. Tako, takođe, u uobičajnom čovekovom govoru kaže se za nekog ko je razborit i mudar da ima pametnu glavu; za nekog ko je dobrotvor da je dobar

prijatelj; za nekog ko jasno opaža da ima dobar nos; za nekog ko je uman da je bistrog pogleda; za nekog ko je snazan da je dugih ruku; za nekog ko vrši svoju volju prema ljubavi da to čini od srca. Ovi i mnogi drugi izrazi u govoru čoveka su od saobraznosti, jer su iz duhovnog sveta, mada čovek ne zna za to.

98. Da postoji takva saobraznost svih stvari neba sa svim stvarima čoveka bilo mi je razjašnjeno mnogim iskustvima tako mnogo da sam tako uveren u to kao u bilo koju očiglednu činjenicu u čije priznavanje nema sumnje. Ali nije neophodno opisati sva ta iskustva ovde; niti bi to bilo moguće obzirom na brojnost. To se dalje može videti izneto u "Nebeskoj Mudrosti", gde su obrađeni saobraznost, prikazivanja, uticaj duhovnog sveta na prirodni svet i uzajamna veza duše i tela.

99. Ipak, mada sve stvari u čovekovom telu odgovaraju stvarima u nebu, čovek nije u pogledu svog spoljašnjeg oblika slika neba, već u pogledu sovog unutrašnjeg oblika; jer čovekova unutrašnjost je ono što prima nebo, dok njegova spoljašnjost prima svet. Prema tome, sve dotle dok njegovo unutrašnje prima nebo čovek je nebo u najmanjem obliku, po liku najvećeg. Ali ako njegova unutrašnjost ne prima nebo on nije nebo ni lik najvećeg, mada njegovo spoljašnje, koje prima svet, može biti u obliku koji je u skladu sa redom u svetu, i stoga lepo na razne načine. Jer izvor spoljašnje lepote koja pripada telu je u roditeljima i oblikovanju u materici, i potom je sačuvana opštim uticajem iz sveta. Iz tog razloga oblik nečijeg prirodnog čoveka mnogo se razlikuje od oblika njegovog duhovnog čoveka. Kakav je oblik čovekovog duha bilo mi je pokazano ponekad; i kod nekih koji su bili lepog i ljupkog izgleda videh duh koji je bio unakažen, crn i monstuozan, tako da bi se to moglo nazvati slikom pakla, a ne raja; dok kod drugih koji nisu bili lepi bio je duh lepog oblika; čist i anđeoski. Šta više, duh čoveka pokazuje se posle smrti onakav kakav je bio u telu dok je živeo na svetu.

100. Ali saobraznost je primenljiva mnogo šire nego kod čoveka; jer postoji saobraznost među nebesima. Trećem ili unutarnjem nebu odgovara srednje ili drugo nebo, i drugom ili srednjem nebu odgovara prvo ili spoljno, i to odgovara telesnim oblicima kod čoveka koji su njegovi udovi, organi i unutrašnji organi. Tako, telesni deo čoveka je ono gde nebo konačno prestaje, i na kom ono stoji kao na svojoj osnovici. Ali ta tajna će biti više otkrivena na drugom mestu.

101. Naročito se mora razumeti da sva saobraznost sa nebom jeste sa Gospodovim Božanskim Ljudskim, jer nebo je od Njega, i On je nebo, kako je bilo pokazano u prethodnim poglavljima. Jer da Božansko Ljudsko nije uticalo u sve stvari neba, i po saobraznosti u sve stvari na svetu, ni jedan anđeo ili čovek ne bi mogli da postoje. Iz ovog je ponovo očigledno zašto je Gospod postao Čovek i obukao Svoje Božansko od prvog do poslednjeg sa Ljudskim. To je zato što Božansko Ljudsko, po kome je nebo postojalo pre Gospodovog dolaska, više nije bilo dovoljno da održava sve stvari, iz razloga što je čovek, koji je osnova neba, oborio i uništio red. Šta je Božansko Ljudsko bilo pre Gospodovog dolaska, i u kom je stanju nebo bilo u to vreme može se videti u izvodima na kraju prethodnog poglavlja.

102. Anđeli su zaprepašćeni kad čuju da postoje ljudi koji pripisuju sve stvari prirodi a ništa Božanskom, i koji veruju da je njihovo telo, u kom je toliko mnogo nebeskih čuda sakupljeno, proizvod prirode. Još više su zapanjeni da racionalni deo čoveka veruje da potiče od prirode, kada, ako bi ljudi malo podigli umove, mogli videti da takvi efekti nisu od prirode već od Božanskog; i da je priroda bila stvorena jednostavno radi odevanja duhovnog i radi njegovog prikazivanja u odgovarajućem obliku u tom najdaljem u poretku. Takve ljude oni porede sa sovama, koje vide u mraku, ali na svetlu ne vide ništa.

13. Postoji saobraznost neba sa svim stvarima na zemlji

103. Šta je saobraznost rečeno je u prethodnom poglavlju, i pokazano je da svaka stvar i sve stvari čulnog tela su saobrazne. Sledeći korak je pokazati da su sve stvari na zemlji, i generalno sve stvari u univerzumu, saobrazne.

104. Sve stvari na zemlji su podeljene u tri vrste zvane carstva, naime, životinjsko carstvo, biljno carstvo i mineralno carstvo. Stvari životinjskog carstva su saobraznosti prvog stepena, jer one žive; stvari biljnog carstva su saobraznosti drugog stepena jer samo rastu; stvari mineralnog carstva su saobraznosti trećeg stepena, jer ne žive i ne rastu. Saobraznosti u životinjskom carstvu su živa stvorenja raznih vrsta, ona koja hodaju, koja puze po zemlji, i koja lete po vazduhu; ne treba ih posebno označavati pošto su dobro poznata. Saobraznosti u biljnom carstvu su sve stvari koje rastu i vrve u baštama, šumama, poljima i livadama; njih takođe ne treba označavati pošto su dobro poznate. Saobraznosti u mineralnom carstvu su manje ili više plemeniti metali, kamenje, daragoceno ili ne, zemlje raznih vrsta, i takođe vode. Pored toga stvari koje su od njih nastale ljudskom aktivnošću za upotrebu su saobraznosti, kao hrana svake vrste, odeća, zgrade za boravak i drugo, sa mnogim drugim stvarima.

105. Takođe stvari iznad zemlje kao sunce, mesec i zvezde, i one u atmosferi kao oblaci, magla, kiša, sevanje munja i grmljavina, su takođe saobraznosti. Stvari koje rezultiraju iz prisustva i odsustva sunca kao svetlost i pomračina, toplo i hladno, takođe su saobraznosti kao i one koje slede u nizu kao godišnja doba: proleće, leto, jesen, zima; i doba dana: jutro, podne, večer i noć.

106. Jednom rečju sve stvari koje postoje u prirodi od najmanje do najveće su saobraznosti. One su saobraznosti jer prirodni svet sa svim stvarima u njemu izvire iz, i opstaje po, duhovnom svetu, a oba sveta iz Božanskog. Takođe se kaže da opstaju, jer sve opstaje od onoga odakle izvire, opstajanje je neprestano izviranje; takođe ništa ne može da opstaje od sebe, već samo po onome što mu prethodi, tako do Prvog, a ako je odvojeno od tog sasvim će propasti i iščeznuti.

107. Svaka stvar u prirodi koja izvire i opstaje u skladu sa Božanskim redom je saobraznost. Božanski poredak je uzrokovan Božanskim dobrom koje izvire iz Gospoda. Ono počinje u Njemu, izvire iz Njega, uliva se u nebesa i u nizu koji se ne prekida u svet, i tu se završava, tu je kraj; i svaka stvar koja je u skladu sa poretkom je saobrazna. Svaka stvar jeste u skladu sa poretkom ako je dobra i sasvim za upotrebu, jer svaka dobra stvar je dobra u meri u kojoj je upotrebljiva; dok je njen oblik u vezi sa istinom, istinom koja je oblik dobra. I iz tog razloga svaka stvar na celom svetu koja ima osobinu da je u Božanskom poretku u vezi je sa dobrom i istinom.

108. Da sve stvari na svetu izvire iz Božanskog, i odevene su takvim stvarima u prirodi da bi bile u stanju da tu postoje i budu upotrebljene, i tako da saobražavaju, potpuno je očigledno iz različitih stvari koje se mogu videti u životinjskom i u biljnom carstvu. U oba postoje stvari koje svako ko misli unutrašnje može videti da su od neba. Za ilustraciju nekoliko stvari iz nebrojenog mnoštva može se pomenuti. Prvo neke stvari iz životinjskog carstva. Mnogi su svesni znanja koje je kao usađeno u svaku životinju. Pčele znaju kako da sakupljaju med sa cveća, da grade ćelije od voska u koje će skladištiti svoj med, i tako obezbediti hranu za sebe i svoje porodice, čak i za dolazeću zimu. Da bi nova generacija mogla da se izlegne njihova matica polaže jaja, i ostale brinu o njima i štite ih. One žive pod nekom vrstom uprave koju

svi znaju kao instinkt. One čuvaju pčele radilice a isteruju trutove, lišavajući ih krila; pored drugih čudesnih stvari koje su usađene u njih iz neba radi njihove upotrebe, njihov vosak svuda služi ljudskoj vrsti za sveće, njihov med za zaslađivanje hrane. (2) Opet, kakva čuda vidimo kod crva, najnižih stvorenja u životinjskom carstvu! Oni znaju kako da uzmu hranu iz soka lišća koje im odgovara, i potom u pravo vreme da se začaure kao da su u materici, i tako pripremaju potomstvo svoje vrste. Neki se prvo pretvore u larve i lutke, ispredajući niti oko sebe; i kad se taj trud završi oni izlaze sa drugačijim telom, opremljeni krilima sa kojima lete po vazduhu kao po svom nebu, svetkuju venčanja i polažu jaja, i obezbeđuju sebi potomstvo. (3) Pored ovih posebnih primera sva stvorenja uopšte koja lete vazduhom znaju koja im hrana odgovara za ishranu; i ne samo koja, već i gde da je pronađu; znaju kako da sebi izgrade gnezda, kako da leže u njima, kako da legu svoje mlade i da ih hrane, i da ih izvedu iz njihovog doma kada postanu sposobni da se brinu o sebi. Ona takođe znaju ko su im neprijatelji koje moraju izbegavati i prijatelji sa kojima mogu da se udruže, i to od rođenja; da ne pominjemo čuda u samim jajima, u kojima sve stvari stoje pripremljene po redu za razvijanje i ishranu pilića; uz bezbroj drugih stvari. (4) Ko će ako misli po nekoj mudrosti razuma ikad reći da ti instikti dolaze sa bilo kog drugog mesta do iz duhovnog sveta kome prirodno služi za odevanje sa telom onog što je iz duha, ili za predstavljanje kroz učinak ono što je duhovno po uzroku? Zveri na zemlji i ptice u vazduhu su rođene sa svim tim znanjem, dok čovek, koji je daleko superiorniji od njih, nije; iz razloga što su životinje u poretku svog života, i nisu bile u stanju da unište ono što je u njima iz duhovnog sveta, jer nemaju racionalne sposobnosti. Čovek, sa druge strane, čija je misao iz duhovnog sveta, a izopačio je ono što je u njemu iz tog sveta životom koji je suprotan poretku, čemu je njegova racionalna sposobnost bila naklonjena, mora biti rođen u potpunom neznanju i potom da bude vođen nazad Božanskim sredstvima u nebeski poredak.

109. Kako stvari u biljnom carstvu saobražavaju može se videti na mnogim primerima, kao to što male semenke izrastaju u drveće, listaju, proizvode cvetove, i onda plod, u koji opet stavljaju seme, te stvari se dešavaju uzastopno u nizu i postoje zajedno u jednom poretku tako čudesnom da se ne može opisati u nekoliko reči. Tomovi se mogu ispisati, a opet će ostati duboka tajna, u vezi njihove upotrebe, koje nauka neće moći da iscrpi. Pošto su te stvari takođe iz duhovnog sveta, to jest, iz neba, koje je u ljudskom obliku (kao što je bilo pokazano prethodno u svom poglavlju), tako svi delovi tog carstva imaju određenu vezu sa takvim stvarima kakve su kod čoveka, kao što neki u učenom svetu znaju. Da su sve stvari u tom carstvu takođe saobraznosti bilo mi je razjašnjeno mnogim iskustvima. Često kada sam bio u baštama i posmatrao drveće, plodove, cveće, i tamošnje biljke, prepoznavao sam njihove saobraznosti u nebu, i razgovarao sa onima kod kojih su one bile, i bio poučen zašto i šta su one.

110. Ali u današnje vreme niko ne može znati duhovne stvari u nebu kojima odgovaraju prirodne stvari u svetu osim od neba, pošto je znanje saobraznosti sada potpuno izgubljeno. Prirodu saobraznosti duhovnih stvari sa prirodnim sa zadovoljstvom ću ilustrovati sa nekoliko primera. Zemaljske životinje su u glavnom saobrazne naklonostima, blage i korisne životinje dobrim naklonostima, divlje i nekorisne lošim naklonostima. Detaljnije, krave i njihovi mladi odgovaraju naklonostima prirodnog uma, ovce i jaganjci naklonostima duhovnog uma; dok ptice odgovaraju, prema njihovim vrstama, umnim stvarima prirodnog ili duhovnog uma. Iz tog razloga su različite životinje, kao volovi, ovnovi, ovce, koze, jagnjad, takođe golubovi i grlice, bili posvećeni svetoj upotrebi u Izraelskoj crkvi, koja je bila tipična crkva, za žrtvovanja i paljenice. Jer one saobražavaju u toj upotrebi za duhovne stvari, i u nebu je to shvaćeno u skladu sa saobraznošću. Šta više, životinje prema njihovom rodu i vrsti, pošto imaju život, jesu naklonosti; i život svake je samo iz naklonosti i u skladu sa naklonostima; zbog toga svaka životinja ima jedno urođeno znanje koje je u skladu sa njenom životnom naklonošću.

Čovek je kao životinja sve dok se tiče njegovog prirodnog čoveka, i stoga je sličan životinjama u običnom govoru; na primer, ako je nežan naziva se ovcom ili jagnjetom, ako je divalji medvedom ili vukom, ako je lukav lisicom ili zmijom, i tako dalje.

111. Postoji slična saobraznost sa stvarima u biljnom carstvu. Uglavnom, vrt odgovara umnosti i mudrosti neba; i iz tog razloga nebo se naziva Vrtom Božijim, i Rajem; a ljudi to nazivaju nebeskim rajem. Drveće u skladu sa svojom vrstom, odgovara shvatanju i znanju dobra i istine koji su izvor umnosti i mudrosti. Iz tog razloga su drevni ljudi, koji su bili upoznati sa saobraznostima, održavali svoja bogoslužjenja u gajevima; i iz istog razloga se drveće tako često spominje u Reči, a nebo, crkva, i čovek se u njima porede sa vinom maslinom, kedrom, i drugim, i dobra dela koja je počinio čovek se porede sa plodovima. Takođe hrana koja se dobija sa drveća, i još više žetvom zrna sa polja, odgovara naklonosti dobru i istini, jer te naklonosti hrane duhovni život, kao što zemaljska hrana hrani prirodan život; a hleb od zrna, u opštem značenju, jer je to hrana koja posebno održava život, i jer predstavlja svu hranu, odgovara jednoj naklonosti za sve dobro. Na osnovu saobraznosti Gospod naziva Sebe hlebom života; i stoga vekne hleba imaju svetu upotrebu u Izraelskoj crkvi; postavljaju se u tabernaklu i zovu "hlebovi lica"; takođe bogoslužjenje koje je izvedeno žrtvovanjima i paljenicama je zvano "hleb". Šta više, zbog ove saobraznosti najsvetiji čin bogoslužjenja u Hrišćanskoj Crkvi jeste Sveta Večera, u kojoj se daje hleb i vino. Iz ovih nekoliko primera može da se vidi priroda saobraznosti.

112. Kako je pomoću saobraznosti ostvarena veza neba i sveta takođe će biti rečeno u nekoliko reči. Gospodovo carstvo je carstvo svrha, koje su koristi; ili što je ista stvar, carstvo koristi koje su svrhe. Iz tog razloga Božansko je tako napravilo i oblikovalo univerzum da koristi mogu svuda biti ogrnute na takav način da bi se predstavljale u činu, ili u rezultatu, prvo u nebu a potom u svetu, time postepeno i sukcesivno, dole do najdaljih stvari u prirodi. Očigledno je, onda, da je saobraznost prirodnih stvari sa duhovnim stvarima, ili sveta sa nebom kroz koristi, i koristi su ono što spaja; i oblik u kome su koristi odevene su saobraznosti i one su veze baš u meri u kojoj su oblici koristi. U prirodi sveta u njegovom trovrstnom carstvu, sve stvari koje postoje u skladu sa redom jesu oblici koristi, ili rezultati nastali od koristi radi upotrebe, i zbog toga su stvari u prirodi saobraznosti. Ali u slučaju čoveka, samo dok je u skladu sa Božanskim poretkom, to jest, sve dok voli Gospoda i milosrdan je prema blišnjem, njegova su dela koristi po obliku, i saobraznosti, i kroz to je spojen sa nebom. Voleti Gospoda i bližnje u opštem znači činiti koristi. Dalje, mora se shvatiti da je čovek sredstvo pomoću koga se prirodni svet i duhovni spajaju, to jest, čovek je medijum veze, jer u njemu postoji prirodni svet i postoji duhovni svet (vidi prethodno br. 57) prema tome u meri u kojoj je čovek duhovan on je medijum veze; ali u meri u kojoj je čovek prirodan, a nije duhovan, nije ni medijum veze. Pored toga, odvojeno od ovog čovekovog posredovanja, Božanski uticaj u svet i stvari koje se odnose na čoveka i koje su od sveta se nastavlja ali ne i u čovekovu sposobnost razuma.

113. Kako sve stvari koje su u skladu sa Božanskim poretkom odgovaraju nebu, tako sve stvari suprotne Božanskom redu odgovaraju paklu. Sve stvari koje odgovaraju nebu su u vezi sa dobrom i istinom; ali one koje odgovaraju paklu imaju vezu sa zlom i laži.

114. Sada će nešto biti rečeno o znanju o saobraznosti i njegovoj primeni. Rečeno je gore da duhovni svet, koji je nebo, jeste u spoju sa prirodnim svetom pomoću saobraznosti, prema tome posredstvom saobraznosti čoveku je darovana komunikacija sa nebom. Anđeli neba ne misle o prirodnim stvarima, kao što čini čovek; ali kada čovek stekne znanje saobraznosti u stanju je, u pogledu misli njegovog uma, da bude u vezi sa anđelima, i tako u pogledu svog duhovnog ili unutarnjeg čoveka da bude združen sa njima. Da može postojati takva veza neba sa čovekom pokazuje Reč koja je u potpunosti napisana u saobraznostima; svaka stvar i sve u

njoj je saobrazno. Ako čovek, prema tome, ima znanje saobraznosti on će razumeti duhovno značenje Reči i odatle će mu biti dano da zna tajnu kojom neće videti ništa u značenju kako je napisano. Jer postoji bukvalno značenje i postoji duhovno značenje u Reči, bukvalno značenje je sačinjeno od takvih stvari kakve su na svetu, a duhovno značenje od takvih stvari kakve su u nebu. I takva Reč, u kojoj svaka stvar do najmanje jote jeste saobrazna, data je ljudima jer spoj neba sa svetom je postignut pomoću saobraznosti.

115. Bio sam poučen od neba da su najdrevniji ljudi na našoj planeti, koji su bili nebeski ljudi, mislili u samim saobraznostima, prirodne stvari u svetu pred njihovim očima služile su im kao sredstvo za mišljenje na taj način; i mogli su da budu u društvu sa anđelima i da razgovaraju sa njima jer su tako mislili, i da je tako kroz njih nebo bilo spojeno sa svetom. Iz tog razloga se taj period zove Zlatnim Dobom o kome su drevni pisci rekli da su stanovnici neba boravili među ljudima i bili povezani sa njima kao prijatelji sa prijateljima. Ali posle toga je sledio period kada ljudi nisu mislili u samim saobraznostima, već po znanju o saobraznosti, i postojala je tada takođe veza neba sa čovekom, ali manje bliska. Taj period se zvao Srebrnim Dobom. Posle toga su sledili ljudi koji su imali znanje o saobraznosti ali nisu mislili po tom znanju, jer su bili u prirodnom dobru a ne kao oni pre njih u duhovnom dobru. Taj period se zvao Bronzano doba. Posle toga je čovek postepeno postao spoljašnji, i konačno telesan, i onda je znanje o saobraznostima potpuno izgubljeno, i sa njim znanje o nebu i mnogim stvarima koje pripadaju nebu. Po saobraznosti se ta doba nazivaju zlatnim, srebrnim i bronzanim, iz razloga što po saobraznosti zlato označava nebesko dobro u kom je bila većina drevnih ljudi, srebro duhovno dobro u kome su bili drevni ljudi koji su sledili, i bronza prirodno dobro u kom su bili sledeći naraštaji; dok gvožđe, po kome je poslednje doba dobilo svoje ime, označava tvrdu istinu odvojenu od dobra.

14. Sunce u Nebu

116. U nebu se sunce iz sveta, niti bilo šta od tog sunca, ne vidi, jer je ono potpuno prirodno. Pošto priroda potiče od tog sunca, i sve ono što je nastalo pomoću njega naziva se prirodnim. Ali duhovno, kome pripada nebo, jeste iznad prirode i potpuno različito od onog što je prirodno; i nema saobraćanja među ta dva osim po saobraznostima. Kakva je razlika među njima može se shvatiti od onog što je već rečeno o stupnjevima (br. 38), a kakvo je saobraćanje, od onog što je rečeno u dva prethodna poglavlja o saobraznosti.

117. Mada se sunce sveta ne vidi u nebu, niti bilo šta od tog sunca, tamo ipak postoji sunce, i svetlost i toplota, i sve stvari koje su na svetu, sa neizbrojnim drugim, ali nisu sličnog porekla; pošto su stvari u nebu duhovne, a one u svetu su prirodne. Sunce Neba je Gospod; svetlost tamo je Božanska istina, a toplota Božansko dobro koje izvire iz Gospoda kao sunca. Tog porekla su sve stvari koje izviru i koje se vide u nebu. Ta svetlost i toplota, i stvari koje otud postoje u nebu biće obrađeni u sledećim poglavljima; u ovom poglavlju ćemo govoriti samo o tamošnjem suncu. U nebu Gospod se vidi kao sunce, iz razloga što je On Božanska ljubav iz koje sve duhovne stvari, a pomoću sunca na svetu sve prirodne stvari, imaju svoje postojanje. Ta ljubav je ono što sija kao sunce.

118. Da se Gospod zaista vidi u nebu kao sunce nisu mi rekli samo anđeli, već mi je povremeno bilo dozvoljeno da to vidim; i prema tome što sam čuo i video u vezi Gospoda kao sunca biće mi drago da kažem nekoliko reči. Gospod se vidi kao sunce, ne u nebu, već daleko iznad neba; i ne neposredno iznad glava ili u zenitu, već ispred lica anđela u srednjoj visini. Vidi se na određenoj daljini, na dva mesta, jedno pred desnim okom i jedno pred levim okom. Pred desnim okom vidi se baš kao sunce, sa sjajem i veličinom kao što ima sunce na svetu. Ali pred levim okom On se ne vidi kao sunce, već kao mesec, sijajući belo kao zemljin mesec, i slične je veličine, ali mnogo sjajnije, i okružen sa velikim brojem manjih, svaki od njih slične beline i sijanja. Gospod se vidi tako različito na dva mesta jer svaka osoba vidi Gospoda u skladu sa kakvoćom svog primanja Gospoda. Tako, na jedan način Ga vide oni koji Ga primaju sa dobrom ljubavi, a na drugi oni koji Ga primaju sa dobrom vere. Oni koji Ga primaju sa dobrom ljubavi vide Ga kao sunce, vatreno i plamteće, u skladu sa tim kako Ga primaju; oni su u Njegovom nebeskom carstvu; dok oni koji Ga primaju sa dobrom vere vide Ga kao mesec, beo i sjajan u skladu sa tim kako Ga primaju, i oni su u Njegovom duhovnom carstvu. To je tako jer dobro ljubavi odgovara vatri; stoga je u duhovnom značenju vatra ljubav; a dobro vere odgovara svetlu, i u duhovnom značenju svetlo je vera. A Gospod se pojavljuje pred očima jer unutrašnje, koje pripada umu, vidi kroz oči, po dobru ljubavi kroz desno oko, po dobru vere kroz levo oko; pošto kod anđela a takođe i kod ljudi sve stvari na desnoj strani odgovaraju dobru iz kog je izvedena istina, a sve na levoj strani istini koja je iz dobra. Dobro vere je u svojoj suštini istina dobra.

119. Zbog toga je u Reči Gospod u pogledu ljubavi sličan suncu, a u pogledu vere mesecu; takođe "sunce" označava ljubav od Gospoda prema Gospodu, a "mesec" označava veru od Gospoda u Gospoda, kao u sledećim odlomcima:

"Svetlost meseca će biti kao sunčeva svetlost, a svetlost sunca će biti sedmostruka, kao svetlost sedam dana" (Isaija XXX. 26).

"Kada te budem dokončao zakriću nebesa i tako potamneti zvezde; pokriću sunce sa oblakom, i mesec neće sjati. Sve izvore svetla na nebesima zatamneću nad tobom, i

spustiću tamu na tvoju zemlju" (Ezek. XXXII. 7, 8).

"Potamneću sunce u njegovom izlasku, i mesec neće zasvetleti (Isaija xiii. 10). Sunce i mesec će se pomračiti, i zvezde će prestati da sjaje. Sunce će biti pretvoreno u tamu a mesec u krv" (Joil II. 2, 10, 31; III. 16).

"Sunce postade crno kao vreća od kostreti, i mesec postade kao krv, i zvezde padoše na zemlju" (Otkrovenje VI. 12, 13).

"Odmah će se po nevolji tih dana sunce pomračiti, i mesec neće sjati, i zvezde će pasti sa neba" (Matej XXIV. 29).

I drugde. U tim odlomcima "sunce" označava ljubav, a "mesec" veru, a zvezde znanja o dobru i istini. Za njih se kaže da će potamneti, izgubiti svoju svetlost, i pasti sa neba kad ih više ne bude. Da se Gospod vidi kao sunce u nebu očigledno je takođe iz Njegove pojave kada se preobrazio pred Petrom, Jakovom, i Jovanom,

"Da je Njegovo lice sijalo kao sunce" (Matej XVII. 2).

Ovi učenici su tako videli Gospoda kad su bili odvojeni od tela, i u svetlosti neba. Zbog te saobraznosti su drevni ljudi, koji su predstavljali crkvu, okretali lice suncu ka istoku kada su obavljali službu Božiju; i zbog toga su njihovi hramovi bili okrenuti na istok.

120. Koliko je velika Božanska ljubav i šta je ona može se videti kroz upoređivanje sa suncem na svetu, i da je više žarko, ako verujete u to, mnogo više žarko od sunca. Iz tog razloga Gospod kao sunce ne utiče neposredno u nebesa, već se jara Njegove ljubavi postepeno stišava usput. Ta umanjena se pokazuju kao blistavi pojasevi oko sunca; dalje, anđeli su pokriveni tankim prilagodljivim oblakom da bi se sprečilo da budu povređeni uticajem. Iz tog razloga nebesa su manje ili više udaljena u skladu sa primanjem. Kako su viša neba u dobru ljubavi ona su najbliža Gospodu kao suncu; i kako su niža nebesa u dobru vere ona su udaljenija od Njega. Ali oni koji nisu ni u kakvom dobru, kao oni u paklu, oni su najudaljeniji, na različitim udaljenostima u skladu sa njihovim protivljenjem dobru.

121. Kada se, međutim, Gospod pojavi u nebu, što se često dešava, ne pojavljuje se okružen suncem, već u obliku nekog anđela, opet različit od anđela po Božanskom koje sija sa Njegovog lica, jer on nije tu lično, jer lično Gospod je neprestano okružen suncem, već je prisutan pogledom. Jer to je uobičajna pojava u nebu da se osobe pokazuju kao prisutne na mestu na koje je upućen njihov pogled ili gde se završava, čak i kad je to mesto daleko od onog gde stvarno jesu. To prisustvo se zove prisustvo unutrašnjeg vida, što će se obraditi kasnije. Ja sam takođe video Gospoda izvan sunca u jednom anđeoskom obliku, u visini malo ispod sunca; takođe u blizini u sličnom obliku, sa sjajnim licem, i jednom među anđelima kao u vatri sličnom zračenju.

122. Anđelima sunce sveta izgleda kao gusta tama nasuprot suncu neba, i mesec kao tama nasuprot mesecu neba, i to bez prestanka; i to iz razloga što svetska vatrenost odgovara ljubavi za sebe, i svetlost od nje odgovara onom što je lažno iz te ljubavi; a ljubav za sebe je direktno suprotna Božanskoj ljubavi; i ono što je lažno iz te ljubavi je direktno suprotno Božanskoj istini; a što je suprotno Božanskoj ljubavi i Božanskoj istini za anđele je gusta tmina. Stoga u Reči, bogoslužjenje suncu i mesecu ovoga sveta i klanjanje njima označava da se voli sebe i laži koje izvire iz ljubavi za sebe, i rečeno je da će takvi biti odsečeni.

(Zakoni pon. IV. 19; XVI. 3-5; Jeremija VIII. 1, 2; Ezekilj VIII. 15, 16, 18; Otkrovenje XVI. 8; Matej XIII. 6)

123. Kako se zbog Božanske ljubavi koja je u i od Njega Gospod pokazuje u nebu kao sunce, tako su svi u nebesima neprestano okrenuti ka Njemu, oni u nebsekom carstvu prema Njemu kao suncu, a oni u duhovnom carstvu prema Njemu kao mesecu. Ali oni koji su u paklu okreću se suprotno ka mraku i gustoj tmuni, to jest, oni okreću leđa, okreću se od Gospoda; a

Iz razloga što su svi u paklovima u ljubavi prema sebi i svetu, i tako neprijatelji Gospodu. Oni koji se okreću gustoj tami to jest mestu gde je sunce ovoga sveta, su u zadnjim paklovima, i zovu se geniji; dok oni koji se okreću tami koja je na mestu meseca jesu u paklovima više napred, i zovu se duhovima. Zato se kaže za one koji su u paklovima da su u tami, a za one koji su u nebesima da su u svetlu, "tama" označava laž od zla, a "svetlost" istinu od dobra. Oni se tako okreću jer sve u drugom životu gleda prema onome što upravlja njihovom unutrašnjošću, time njihovom ljubavlju; i anđelima i duhovima unutrašnjost određuje lice; i u duhovnom svetu strane sveta nisu fiksno postavljene, kao u prirodnom svetu, već su određene licem. U pogledu njegovog duha čovek se okreće na sličan način kao što to čini duh suprotno Gospodu ako je u ljubavi prema sebi i svetu, a prema Gospodu ako je u ljubavi prema Gospodu i bližnjem. Ali čovek ne zna za to, jer je u prirodnom svetu gde su strane sveta određene izlaskom i zalaskom sunca. Ali kako to ljudi ne mogu lako da shvate, to će biti objašnjeno kasnije kada se bude govorilo o stranama sveta, prostoru i vremenu u nebu.

124. Pošto je Gospod sunce neba i svaka stvar koja je od Njega gleda ka Njemu, on je takođe zajednički centar, izvor svih pravaca i određenja. Tako, takođe, sve stvari ispod su u Njegovom prisustvu i pod Njegovim pokroviteljstvom, i u nebesima i na planetama.

125. Iz svega onog što je rečeno i pokazano u prethodnim poglavljima o Gospodu može se sada videti u jasnijem svetlu, naime: Da je On Bog neba (br. 2-6). Da je Njegovo Božansko ono što čini nebo (br. 7-12). Da Gospodovo Božansko u nebu jeste ljubav prema Njemu i milosrđe prema bližnjem (br. 13-19). Da postoji saobraznost svih stvari na svetu sa nebom, i preko neba sa Gospodom (br. 87-115). Takođe da sunce i mesec na svetu jesu saobraznosti (br. 105).

15. Svetlost i toplota u Nebu

126. Oni koji misle samo prirodno ne mogu da shvate da postoji svetlost u nebesima; a opet svetlost u nebesima je takva da prevazilazi mnogostruko podnevnu svetlost na svetu. Tu sam svetlost često viđao, čak i tokom večeri i noći. U početku sam se čudio kada sam čuo anđele da govore da je svetlost ovoga sveta tek malo više od senke u poređenju sa svetlom neba; ali videvši je mogu da potvrdim da je tako. Sjajnost i blistavost svetlosti neba je takva da se ne može opisati. Sve stvari koje sam video u nebu video sam pri toj svetlosti, stoga mnogo jasnije i određenije nego stvari na ovom svetu.

127. Svetlost neba nije prirodna svetlost, kao što je svetlost sveta, već duhovna svetlost, jer je od Gospoda kao sunca, i to sunce je Božanska ljubav (kako je bilo pokazano u prethodnom poglavlju). To što izlazi iz Gospoda kao sunca zove se u nebesima Božanska istina, ali u svojoj suštini to je Božansko dobro sjedinjeno sa Božanskom istinom. Iz toga anđeli dobijaju svetlost i toplotu, svetlost iz Božanske istine, a toplotu iz Božanskog dobra. Pošto su svetlost neba, a takođe i toplota, iz takvog izvora, očigledno je da su duhovni a ne prirodni.

128. Božanska istina je anđelima svetlost, jer su anđeli duhovni i nisu prirodni. Duhovna bića vide po svom suncu, a prirodna bića po svom. Anđeli imaju razumevanje od Božanske istine, i njihovo razumevanje je njihov unutrašnji vid koji teče u, i proizvodi njihovo spoljašnje opažanje; stoga u nebu šta god se vidi po Gospodu kao suncu vidi se u svetlu. Pošto je to izvor svetla u nebu svetlo tamo varira u skladu sa prijemom Gospodove Božanske istine; ili što je isto, u skladu sa umnošću i mudrošću u kojoj su anđeli, stoga različito u nebeskom i duhovnom carstvu, i različito u svakom društvu. U nebeskom carstvu svetlost izgleda plamteće jer tamo anđeli primaju svetlost od Gospoda kao sunca; ali u duhovnom carstvu svetlost sija belinom, jer tamo anđeli primaju svetlost od Gospoda kao meseca (vidi prethodno, br. 118). Tako se, takođe, svetlost razlikuje u različitim društvima, i opet u svakom društvu, oni koji su u centru su u većem svetlu od onih prema periferiji u manjem svetlu (vidi br. 43). Jednom rečju, anđeli imaju svetlost u istom stepenu u kome su prijemnici Božanske istine, to jest, koliko su u Gospodovoj umnosti i mudrosti; i zato se anđeli neba zovu anđelima svetlosti.

129. Kao što je Gospod u nebesima Božanska istina, a tamo je Božanska istina svetlost, zato se On u Reči naziva Svetlom, tako isto je i sva istina od Njega, kao u sledećim odlomcima:

"Isus reče, ja sam svetlost sveta; onaj ko Mene sledi neće ići po mraku, već će imati svetlo života" (Jovan VIII. 12).

"Dok god sam na svetu Ja sam svetlost sveta" (Jovan IX. 5).

"Isus reče, još malo je svetlost sa vama. Hodajte dok imate svetlo, da vas ne bi tama obuzela. Dok imate svetlo verujte svetlu, da bi mogli biti sinovi svetla. Postao sam svetlo svetu, da svako ko veruje u Mene ne bi bio u tami" (Jovan XII. 35, 36, 46).

"Svetlost je došla na svet, ali ljudi su više voleli tamu od svetla" (Jovan III. 19).

Jovan kazuje o Gospodu:

"To je pravo svetlo koje osvetljava svakog čoveka" (Jovan I.9) "Ljudi koji leže u tami videli su veliko svetlo, i njima koji sede u senci smrti svetlost je iskrsnula" (Matej IV. 16).

"Daću tebi za ugovor s narodom, za svetlost neznabošcima" (Isaija XIII. 6).

"Postavio sam Tebe za svetlost neznabožcima, da bi Ti mogao biti Moj spas na svršetku zemlje" (Isaija XIX. 6).

"Njihovi narodi koji se spasu hodaće u Njegovom svetlu" (Otkrovenje. XXI. 24).

"Pusti Tvoje svetlo i Tvoju istinu; neka me oni vode" (Psalm XLIII. 3).

U tim i drugim odlomcima Gospod se naziva svetlom Božanske istine, koja je od Njega; i sama istina se tako naziva svetlom. Kako je svetlo u nebesima od Gospoda kao sunca, tako kada je On bio preobražen pred Petrom, Jakovom i Jovanom stoji:

"Njegovo lice je sijalo kao sunce, i Njegova odeća je bila bela kao svetlost" (Matej XVII. 2)

"I Njegova haljina je postala sjajna, prevazilazeći belinu snega, tako kako se ne može više izbeleti na zemlji" (Marko IX. 3; Matej XVII. 2).

Gospodova haljina je tako izgledala jer ona predstavlja Božansku istinu koja je od Njega u nebesima, "haljine" takođe u Reči označavaju istine, prema tome je rečeno kod Davida:

"O Jehova, prekrio si Sebe svetlom kao haljinom" (Psalm CIV.2).

130. Da je svetlost u nebesima duhovna, i da ta svetlost jeste Božanska istina, može se zaključiti takođe iz činjenice da ljudi kao i anđeli imaju duhovno svetlo, i prosvetljavaju se tim svetlom sve dok su u umnosti i mudrosti po Božanskoj istini. Čovekovo duhovno svetlo je svetlo njegovog razumevanja, i objekti tog svetla su istine, koje on uređuje analitički po grupama, oblikuje u razum, i od njih izvlači zaključke u nizu. Prirodni čovek ne zna da svetlo po kom razumevanje vidi takve stvari jeste stvarno svetlo, jer ga niti vidi svojim očima niti ga opaža mišlju. A opet ima mnogo onih koji prepoznaju to svetlo, i razlikuju od prirodnog svetla, u kome su oni koji misle prirodno a ne duhovno. Prirodno misle oni koji uzimaju u obzir samo svet, i pripisuju sve stvari prirodi; dok duhovno misle oni koji uzimaju u obzir nebo, i pripisuju sve stvari Božanskom. Često mi je bilo dato da opažam i takođe da vidim da postoji pravo svetlo koje prosvetljava um, potpuno različito od svetla koje se naziva prirodnim svetlom (lumen). Bio sam postepeno podignut u to svetlo; i kako sam bio uzdizan moje razumevanje je postajalo tako prosvetljeno da mi je omogućavalo da opazim ono što nisam ranije, i konačno takve stvari kakve ne bih mogao shvatiti mišlju prirodnog svetla. Ponekad sam bio ozlojeđen što ne mogu da shvatim te stvari kad su one tako jasno i čisto opažane u svetlosti neba. Pošto postoji svetlo koje pripada razumu, isto se kaže za njega kao i za oko, da vidi i da je u svetlu kada opaža, i da je u mraku i senci kada ne opaža, i tako dalje.

131. Kako je svetlo neba Božanska istina, to svetlo je takođe Božanska mudrost i umnost: stoga biti podignut u svetlo neba znači isto što i biti podignut u umnosti i mudrosti, i prosvetljen. Iz tog razloga anđeli imaju svetlo baš u onom stepenu u kom imaju umnost i mudrost. Pošto je svetlost neba Božanska mudrost, u tom svetlu se prepoznaje i svačija narav. Unutrašnjost svakoga, baš kakav jeste, leži izložena pogledu na licu, ni najmanja stvar nije sakrivena. I unutrašnji anđeli vole da imaju izložene sve stvari koje im pripadaju, pošto ne žele ništa drugo sem dobro. Drugačije je sa onima ispod neba, koji ne žele ono što je dobro, i iz tog razloga se mnogo plaše da budu viđeni u svetlu neba. I začuđujuće je, dok oni u paklu izgledaju jedno drugom kao ljudi, u svetlosti neba izgledaju kao monstumi, sa groznim licem i telom, tačno po obliku njihovog vlastitog zla. Po pitanju svog duha čovek, kako ga vide anđeli, izgleda na sličan način: ako je dobar kao čovek, lep je u skladu sa svojim dobrom; ako je zao kao monstrum, ružan je u skladu sa svojim zlom. Iz ovoga je jasno da se u svetlosti neba sve stvari pokazuju, a iz razloga što je svetlost neba Božanska istina.

132. Kako je Božanska istina svetlo u nebu, tako sve istine gde god da su, bilo kod anđela ili van njih, ili u nebesima ili izvan njih, emituju svetlost. Ipak, istine izvan nebesa ne sijaju kao one u nebesima. Istine izvan neba sijaju hladno, kao nešto snežno, bez topline, jer ne vuku svoju suštinu iz dobra, kao istine unutar neba; zbog toga ta hladna svetlost iščezava čim

svetlo neba padne na nj, i ako je izpod nje zlo pretvara se u tamu. To sam često vidio, sa mnogo drugih stvari vrednih pomena u vezi sijanja istine, što ovde moramo da izostavimo.

133. Nešto će sada biti rečeno o toploti neba. Toplota je u svojoj suštini ljubav. Ona izlazi iz Gospoda kao sunca, što je Božanska ljubav u Gospodu i od Gospoda, kao što je bilo pokazano u prethodnom poglavlju. Očigledno je stoga, da toplota u nebu, kao svetlost neba, jeste duhovna, zbog istog izvora. Postoje dve stvari koje izlaze iz Gospoda kao sunca, Božanska istina i Božansko dobro; Božanska istina se manifestuje u nebesima kao svetlost, a Božansko dobro kao toplota; a opet Božanska istina i Božansko dobro su tako sjedinjeni da nisu dva nego jedno. Ipak, kod anđela su odvojene, jer ima anđela koji više primaju Božansko dobro od Božanske istine, i ima onih koji više primaju Božansku istinu od Božanskog dobra. Oni koji primaju više Božansko dobro su u Gospodovom nebeskom carstvu, a oni što primaju više Božansku istinu su u Njegovom duhovnom carstvu. Oni koji primaju oba u jednakoj meri su najsvršereniji anđeli.

134. Toplota neba je, kao i svetlost neba, svuda različita. Drugačija je u nebeskom carstvu od one u duhovnom carstvu, i različita je unutar svakog društva. Razlikuje se i u stepenu i u kakvoći. Jača je i čistija u Gospodovom nebeskom carstvu, jer tamo anđeli primaju više Božansko dobro; a manje je jačine i čistoće u Njegovom duhovnom carstvu, jer anđeli tamo više primaju Božansku istinu. Takođe u svakom društvu toplota se razlikuje u skladu sa primanjem. Postoji toplota u paklovima, ali to je nečista toplota. Toplota u nebu je ono što se misli pod svetom i nebeskom vatrom, a toplota u paklu je ona profana i đavolska vatra. Obe znače ljubav, nebeska vatra znači ljubav prema Gospodu i ljubav prema bližnjem, i svaku naklonost tih ljubavi, a paklena vatra znači ljubav prema sebi i ljubav prema svetlu, i svaku žudnju tih ljubavi. Da je ljubav toplota iz duhovnog izvora pokazano je jer se svako zagreva ljubavlju; i u skladu sa snagom i prirodom svoje ljubavi čovek plamti i greje se; i toplota njegove ljubavi se pokazuje kada joj se suprotstavlja. Otuda običaj da se kaže za nekog u pogledu njegovih naklonosti ljubavi prema dobru, ili požuda ljubavi prema zlu, da se zapalio, da se zagreva, gori, kuva, da je u vatri itd.

135. Ljubav koja izlazi iz Gospoda kao sunca oseća se u nebu kao toplota, jer unutrašnjosti anđela su u stanju ljubavi prema Božanskom dobru koje je od Gospoda; i prema tome njihove spoljašnosti koje se odatle greju su u stanju toplote. Iz tog razloga toplota i ljubav tako odgovaraju jedna drugoj u nebu da je svako tamo u toplini kakva je njegoja ljubav, prema onome što je upravo prethodno bilo rečeno. Toplota iz sveta uopšte ne ulazi u nebo, jer je previše gruba i prirodna, i nije duhovna; ali sa ljudima je drugačije, jer su oni u oba, i u duhovnom i u prirodnom svetlu. U svom duhu se zagrevaju u potpunom skladu sa svojom ljubavlju, ali u telu se zagrevaju i od toplote svoga duha i od toplote sveta. Prethodno utiče u potonje, jer odgovaraju. Priroda saobraznosti dve vrste toplote može se videti u životu životinje, u kome ljubav životinja - od kojih je glavna ljubav za stvaranje potomstva svoje vrste - izbija i postaje aktivna u skladu sa prisustvom i uticajem toplote sunca na svetlu, što je toplota godišnjih doba proleća i leta. Oni koji veruju da svetska toplota utiče i pobuđuje te ljubavi u velikoj je zabuni, jer ne može biti uticaja iz prirodnog u duhovno, već samo iz duhovnog u prirodno. Taj uticaj je iz Božanskog poretka, a drugo je suprotno Božanskom redu.

136. Anđeli, kao ljudi, imaju razumevanje i volju. Svetlost neba sačinjava život njihovog razumevanja, jer ta svetlost jeste Božanska istina i odatle Božanska mudrost; a toplota neba sačinjava život njihove volje, jer ta toplota jeste Božansko dobro i odatle Božanska ljubav. Sam život anđela je iz toplote, a iz svetla samo onoliko koliko ima toplote u njemu. Da je život iz toplote pokazano je činjenicom da kada se odstrani toplota život prestaje. Isto je tačno za veru bez ljubavi ili istinu bez dobra; pošto istina koja se zove istinom vere jeste svetlo, a dobro koje se zove dobro ljubavi jeste toplota. To je jasnije pokazano toplotom i svetlom

sveta, kojima toplota i svetlost neba odgovaraju. Toplotom sveta su, kada je spojena sa svetlom kao u proleće i leto, sve stvari na zemlji podstaknute i rastu, ali svetlošću odvojenom od toplote ništa se ne podstiče i ne raste već sve leži beživotno i umire. One nisu spojene tokom zime, kada je toplota odsutna mada svetlost ostaje. Iz ove saobraznosti nebo se naziva rajem, jer je istina tamo spojena sa dobrom, ili vera sa ljubavlju, kao što je svetlost sa toplotom u proleće na zemlji. Sve ovo čini jasnijom istinu iznetu u odgovarajućem poglavlju (br. 13-19), da Božansko Gospodnje u Nebu jeste ljubav prema Njemu i milosrđe prema bližnjem.

137. Kazano je kod Jovana:

"U početku beše Reč, i Reč je bila u Bogu, i Bog je bio Reč. Sve stvari su stvorene kroz Njega, i bez Njega nije nastala ni jedna stvar koja je stvorena. U Njemu je život, i život je svetlost ljudima. Bio je na svetu, i svet je stvoren kroz Njega. I Reč je postala telo i boravila među nama, i videsmo Njegovu slavu" (Jovan 1-14).

Očigledno na Gospoda se ovde misli kao "Reč," jer se kaže da je "Reč postala telo." Ali šta se posebno misli pod "Rečju" ne zna se i treba stoga objasniti. Ovde "Reč" znači Božanska istina koja je u Gospodu i od Gospoda; i zato se ona takođe naziva "Svetlom," koje je Božanska istina, kako je već pokazano u ovom poglavlju. Sada će biti objašnjeno da su pomoću Božanske istine stvorene i načinjene sve stvari. (2) U nebu Božanska istina ima svu moć, i odvojeno od nje nema nikakve moći. Po Božanskoj istini anđeli se nazivaju moćima, i jesu moći u meri u kojoj su prijemnici, ili njena spremišta. Pomoću nje oni vladaju paklovima i svima koji im se suprotstavljaju. Hiljadu neprijatelja tamo ne može da se suprotstavi jednom zraku nebeskog svetla, koji je Božanska istina. Pošto su anđeli to po svom primanju Božanske istine sledi da celo nebo nema drugi izvor, jer se nebo sastoji od anđela. (3) Da je takva snaga Božanske istine ne mogu da veruju oni koji nemaju drugu ideju o istini do da je to misao ili govor, što u sebi nema moć osim te što je drugi pokazuju iz pokornosti. Ali Božanska istina ima moć u sebi, i to takvu moć da je pomoću nje stvoreno nebo i svet sa svim stvarima na njemu. Da je takva moć Božanske istine može se pokazati sa dva poređenja - sa snagom istine i dobra kod čoveka, i sa snagom svetlosti i toplote sunca na svetu. Pomoću snage dobra i istine kod čoveka, da svaku stvar koju čovek čini on čini zbog razumevanja i volje - iz njegove volje pomoću dobra i iz razumevanja pomoću istine; jer stvari u volji imaju vezu sa dobrom, i sve stvari u razumevanju imaju vezu sa istinom. Stoga prema dobru i istini čovek pokreće celo svoje telo, i hiljade stvari u njemu hitaju u jednom saglasju da učine po svojoj volji i zadovoljstvu. To čini jasnim da je celo telo oblikovano da služi dobru i istini, prema tome stvorili su ga dobro i istina. (4) Sa snagom toplote i svetlosti sunca na svetu, gde sve stvari koje na svetu rastu, kao drveće, žitarice, cveće, trava, voće i semenke, nastaju potpuno pomoću toplote i svetlosti sunca; što pokazuje kolika je snaga stvaranja u njima. Šta, onda mora biti moć Božanske svetlosti, koja je Božanska istina, i Božanske toplote, koje je Božansko dobro? Pošto nebo postoji zahvaljujući njima, odatle i svet ima svoje postojanje, jer svet postoji pomoću neba, kao što je već pokazano. Iz svega ovoga se može videti značenje ovih reči da "sve stvari su stvorene od Reči, i da bez Reči nije stvoreno ništa što je nastalo;" takođe da "svet je nastao od Njega," to jest, od Božanske istine koja je od Gospoda. Iz istog razloga, u Knjizi postanka, prvo se govori o svetlosti, a onda o stvarima koje su od svetla (K.p. I. 3, 4). Iz ovog razloga takođe sve stvari u univerzumu, i u nebu i na svetu, su u odnosu sa dobrom i istinom i njihovim spojem, da bi bile bilo šta.

139. Mora se razumeti da Božansko dobro i Božanska istina, koji su od Gospoda kao sunca u nebesima, nisu u Gospodu već su od Gospoda. U Gospodu je samo Božanska ljubav, koja je Biće (Esse) iz kog Božansko dobro i Božanska istina izvire. Izlivanje (existere) iz bića (esse) misli se pod nastavljanjem (procedere). To se, takođe, može pojasniti poređenjem sa suncem

na svetu. Toplota i svetlost koje su na svetu nisu u suncu, već su od njega. U suncu je samo vatra, a odatle toplota i svetlost izvire i idu dalje.

140. Pošto je Gospod kao sunce Božanske ljubavi, a Božanska ljubav je samo Božansko dobro, Božansko koje izlazi iz Gospoda, koje je njegova Božanska toplota, naziva se, radi razlikovanja, Božanska istina, mada je to u stvari Božansko dobro sjedinjeno sa Božanskom istinom. Ta Božanska istina je ono što se zove Svetim, koje izlazi iz Njega.

16. Četiri strane u Nebu

141. I u nebu i na svetu ima četiri strane, istok, jug, zapad i sever, u svakom svetu određene njegovim suncem; u nebu suncem neba, koje je Gospod, u svetu suncem sveta. A opet postoje velike razlike između njih. Na prvom mestu, na svetu ono što se naziva jugom je tamo gde je sunce u najvećoj visini nad zemljom, sever gde je u suprotnoj poziciji od zemlje, istok gde izlazi kad je ravnodnevica, i zapad gde zalazi. Tako se u svetu sve strane određuju prema jugu. Ali u nebu istokom se zove ono gde se Gospod vidi kao sunce, nasuprot tome je zapad, desno u nebu je jug, a levo sever; i to u bilo kom pravcu da su lice i telo okrenuti. Tako su u nebu sve strane određene prema istoku. Istokom (oriens) se zove ono gde se Gospod vidi kao sunce, jer sve poreklo (origio) života je od Njega kao od sunca; šta više, dokle god anđeli primaju toplotu i svetlost, ili ljubav i umnost od Gospoda kaže se da se On uzdiže (exoriri) nad njima. Iz istog razloga Gospod se naziva Istokom (Oriens) Sveta.

142. Druga razlika je što je anđelima istok uvek ispred lica, zapad iza, jug desno, a sever levo. Ali pošto se to ne može lako shvatiti na svetu, iz razloga što ljudi okreću lice na sve strane, to će biti objašnjeno. Celo nebo se okreće prema Gospodu kao svom zajedničkom centru; prema tom centru se okreću svi anđeli. Takođe na zemlji, kao što je dobro poznato, postoji upravljanje stvari prema zajedničkom centru; ali postoji razlika između tog usmeravanja na zemlji i u nebu, jer na nebu prednji delovi su okrenuti zajedničkom centru, a na svetu donji delovi tela. Na svetu se to zove centripetalna sila, ili gravitacija. Unutrašnjost anđela je zaista okrenuta napred; i pošto se unutrašnjost manifestuje na licu onda je lice ono što određuje strane.

143. Još je teže na svetu shvatiti da kod svakog okretanja lica i tela anđeli imaju istok pred licem, pošto čovek kad se okreće, ima svaku stranu pred licem. To će takođe biti objašnjeno. Mada anđeli, kao ljudi, okreću i usmeravaju svoja lica i tela u svakom pravcu, oni pri svemu tome uvek imaju istok pred očima. Ali okretanje anđela je različito od okretanja ljudi, jer su različitog porekla. Izgledaju slično, ali nisu. Poreklo tih okretanja je njihova vladajuća ljubav, i odatle su sva usmerenja anđela i duhova određena, jer, kao što je upravo rečeno, njihove unutrašnjosti su okrenute prema njihovom zajedničkom centru, koji je u nebu Gospod kao sunce; prema tome njihova vladajuća ljubav je uvek pred njihovim licem, jer je njihova ljubav uvek pred njihovom unutrašnjošću, i lice ima postojanje od unutrašnjosti, jer je njen spoljašni oblik; i u nebu je ta ljubav Gospod kao sunce, jer je to zbog Njega da oni imaju svoju ljubav. I kako je Gospod lično u anđelima u Njegovoj ljubavi, Gospod je taj koji uzrokuje da ga oni gledaju gde god se okrenu. To se sad ne može dalje objasniti; ali biće pojašnjeno za razumevanje u sledećim poglavljima, posebno u kojima se bude govorilo o prikazivanjima i pokazivanjima, i vremenu i prostoru u nebu. Da anđeli imaju Gospoda neprestano pred svojim licima bilo mi je dato da saznam i takođe opazim u mnogim iskustvima; jer kad god sam bio u društvu anđela primećivao sam Gospodovo prisustvo pred svojim licem, ne zaista viđeno, a opet приметljivo u svetlosti; i anđeli su često potvrđivali da je to tako. Kako je Gospod neprestano pred licima anđela, tako se kaže u svetu onih koji veruju u Gospoda, i koji ga vole, da imaju Boga pred svojim očima i licem, i da gledaju prema Bogu, i da vide Boga. Ti izrazi imaju svoje poreklo u duhovnom svetu, iz kog su mnoge stvari u ljudskom govoru, mada njihov izvor nije poznat ljudima.

144. To okretanje ka Gospodu je među čudesnim stvarima u nebu. Može biti mnogo na

Jednom mestu, jedni okrenuti licem i telom jednu stranu, drugi drugu, a opet svi vide Gospoda pred sobom, i svako ima jug na svojoj desnoj strani, i sever na levoj, a zapad iza sebe. Druga čudesna stvar je da, mada anđeli gledaju samo na istok takođe gledaju i na druge tri strane; ali gledaju ih iz svog unutrašnjeg pogleda, koji pripada njihovoj misli. I to je još jedna čudesna stvar da u nebu nikom nikad nije dozvoljeno da stoji iza drugog i da mu gleda u potiljak, jer bi to poremetilo upliv dobra i istine od Gospoda.

145. Anđeli vide Gospoda, a Gospod vidi anđele na drugačiji način. Anđeli vide Gospoda kroz svoje oči, ali Gospod gleda anđele u čelo, iz razloga što čelo odgovara ljubavi, a to kroz ljubav Gospod utiče u njihovu volju, dok kroz razumevanje, kome odgovaraju oči, On uzrokuje da Sam bude viđen.

146. Strane u nebesima koje daju oblik Gospodovom nebeskom carstvu razlikuju se od strana u nebesima koje daju oblik Njegovom duhovnom carstvu, iz razloga što ga u Njegovom nebeskom carstvu vide kao sunce, dok ga anđeli u Njegovom duhovnom carstvu vide kao mesec; i tu se Gospod vidi kao istok. Tamo je razlika između pozicije sunca i meseca trideset stepeni, i postoji slična razlika u poziciji strana. Da je nebo podeljeno na dva carstva, nebesko carstvo i duhovno carstvo, može se videti u tom poglavlju (br. 20-28); i da se Gospod vidi u nebeskom carstvu kao sunce, a u duhovnom kao mesec (br. 118). Ali ne proizlazi da se strane u nebu zbog toga dovode u nered, jer niti mogu duhovni anđeli da se uzdignu među nebeske anđele, niti nebeski da se spuste među duhovne, kao što se može videti prethodno (br. 35).

147. To razjašnjava prirodu Gospodovog prisustva u nebesima, da je On svuda i kod svakog u dobru i istini koji izlaze iz Njega; posledično tome On je sa anđelima u onom što je Njegovo vlastito, kao što je bilo rečeno prethodno (br. 12). Opažanje Gospodovog prisustva je u njihovim unutrašnjostima; i odatle njihove oči vide, i zbog tog kontinuiteta oni vide Gospoda izvan sebe. To pokazuje šta se misli pod tim da je Gospod u njima i oni u Njemu, prema Njegovim sopstvenim rečima:

"Prebivajte u Meni i Ja u vama (Jovan XV. 4). Onaj ko jede Moje telo i pije Moju krv prebiva u Meni i Ja u njemu" (Jovan VI. 56).

"Gospodovo telo" označava Božansko dobro, a "Njegova krv" Božansku istinu.

148. Svi u nebesima imaju svoja sopstvena mesta prebivanja u skladu sa stranama. Oni koji su u dobru ljubavi borave prema istoku i zapadu, oni koji to jasnije opažaju prema istoku, oni koji to nejasno opažaju prema zapadu. Oni koji su u mudrosti dobra ljubavi borave na jugu i severu - oni koji su u jasnijem svetlu mudrosti prema jugu, a oni koji su u njenom nejasnom svetlu prema severu. Anđeli Gospodovog duhovnog carstva kao i oni u Njegovom nebeskom carstvu borave na sličan način, ali sa razlikom kako se njihovo dobro ljubavi i svetlost istine za dobro razlikuju; jer u nebeskom carstvu ljubav je ljubav prema Gospodu, i svetlost istine tamo je mudrost; dok u duhovnom carstvu ljubav je ljubav prema bližnjem, a zove se milosrđe, i svetlost istine tamo je umnost, koja se takođe zove vera (vidi prethodno, br. 23). Strane se u dva carstva takođe razlikuju za trideset stepeni, kao što je upravo prethodno rečeno (br. 146).

149. U sličnom redu anđeli u svakom društvu u nebu borave u odnosu jedan prema drugom - prema istoku oni koji su u većem stepenu ljubavi i milosrđa, prema zapadu oni koji su u manjem stepenu; prema jugu oni koji su u većem svetlu mudrosti i umnosti, i prema severu oni koji su u manjem. Ovaj raspored prevladuje u njihovim skupovima. Oni su dovedeni u taj red na osnovu forme neba, po kojoj svako zna svoje sopstveno mesto. Gospod takođe obezbeđuje da tamo bude u svakom društvu anđela od svake vrste, sa razlogom da bi po obliku nebo svuda bilo slično; a opet uređenje celih nebesa razlikuje se od uređenja društva kao što se opšte razlikuje od svojih delova, pošto društva na istoku prevazilaze ona na zapadu, i ona na jugu prevazilaze ona na severu.

150. Zbog toga strane na nebesima označavaju takve stvari kao da pripadaju onima koji borave u njima, istok označava jasno opažanje ljubavi i njenog dobra, zapad slabo opažanje istog, jug mudrost i umnost u jasnom svetlu, a sever isto u slabom svetlu. I zbog tog značenja strana na nebu one imaju slično značenje u unutrašnjem ili duhovnom značenju Reči, pošto je unutrašnje ili duhovno značenje Reči u potpunom saglasju sa onim što je na nebu.

151. Obrnuto je za one u paklovima. Oni koji su tamo na Gospoda ne gledaju kao na sunce ili mesec; već gledaju suprotno od Gospoda u onu gustu tamu koja je na mestu sunca sveta, i na tamu koja je na mestu zemljinog meseca. Oni koji se nazivaju geniji gledaju u tu gustu tamu koja je na mestu sunca sveta, a oni zvani duhovi gledaju u tamu koja je na mestu zemljinog meseca. To je bilo pokazano prethodno (br. 122) da se svetsko sunce i zemljin mesec ne vide u duhovnom svetlu, već je na mestu tog sunca gusta tama nasuprot sunca neba, a na mestu tog meseca tama nasuprot mesecu neba. Iz tog razloga strane kod onih u paklovima su suprotne stranama u nebu. Za njih je istok tamo gde je gusta tama i tama, zapad tamo gde je sunce neba, jug je na njihovoj desnoj strani, a sever na levoj, i isto tako pri svakom okretanju njihovih tela. Niti bi oni mogli da se usmere drugačije, jer celo okretanje i posledično tome određenost njihovih unutrašnjosti teži i upinje se u tom pravcu. To je bilo pokazano prethodno (br. 143) da je naginjanje i posledično tome stvarna određenost unutrašnjosti svih u drugom životu u skladu sa njihovom ljubavi. Ljubav onih u paklovima je ljubav prema sebi i svetlu, i te ljubavi su ono što je označeno suncem sveta i zemaljskim mesecom (vidi br. 122); i te ljubavi su suprotne ljubavi prema Gospodu i ljubavi prema bližnjem; i to je uzrok njihovog okretanja suprotno od Gospoda ka toj gustoj tami. Šta više, i oni u paklovima borave slično u skladu sa svojim stranama; oni koji su u zlu ljubavi prema sebi borave od istoka prema zapadu, a oni koji su u lažima zla od juga ka severu. Ali više će biti rečeno o tome posle, kad se bude govorilo o paklovima.

152. Kada neki loš duh dođe među dobre duhove, strane se obično toliko poremete, tako da dobri teško znaju gde im je istok. Video sam da se to ponekad dešava, i čuo o tome od duhova koji su se žalili na to.

153. Loši duhovi se vide ponekad okrenuti prema stranama neba; i onda imaju umnost i opažanje istine, ali nemaju naklonost ka dobru; i čim se okrenu nazad svojim vlastitim stranama nemaju umnost ni opažanje istine; i onda oni izjavljuju da istine koje su čuli i opazali jesu laži i neistine; i žele da laži budu istine. U pogledu tog okretanja rečeno mi je da kod zlog intelektualni deo uma može tako da se okrene, ali ne i voljni deo; i da je to na kraju omogućio Gospod da svako može imati sposobnost da vidi i spozna istine, ali niko ne može da primi istine osim ako nije u dobru, pošto je dobro, a nikada zlo, ono što ih prima; takođe da čovek do kraja ima sličnu sposobnost da bi mogao postati boljim pomoću istina. Pri tome, on postaje bolji samo dotle dok je u dobru; posledično tome čovek se može na sličan način okrenuti ka Gospodu; ali ako je njegov život grešan on se odmah okreće suprotno i potvrđuje u sebi laži svoga zla, koje su suprotne istinama koje je razumeo i video; i to se dešava dok misli i sebi prema svojim unutrašnjim stanjima.

17. Promena stanja anđela u nebu

154. Pod promenama stanja anđela misli se na njihove promene u pogledu ljubavi i vere, i otud mudrosti i umnosti, a time na njihove promene u pogledu stanja u kom žive. Stanja su potvrde života i onog što pripada životu; i kako anđeoski život jeste život ljubavi i vere, i otud mudrosti i umnosti, stanja su potvrda toga i zovu se stanjima ljubavi i vere, i stanjima mudrosti i umnosti. Kako se kod anđela ta stanja menjaju sada će biti rečeno.

155. Anđeli nisu neprestano u istom stanju u pogledu ljubavi, i posledično tome u istom stanju u pogledu mudrosti; jer sva njihova mudrost je iz njihove ljubavi, i u skladu sa njihovom ljubavlju. Ponekad su u stanju intenzivne ljubavi, nekad to stanje ljubavi nije tako intenzivno. Stanje se umanjuje postepeno od svog najvišeg stepena do najnižeg. Kada su u svom najvišem stepenu ljubavi oni su u svetlosti i toplini svog života, ili u jasnom i divnom stanju; ali u svom najnižem stepenu oni su u senci i hladnoći, ili u jednom nejasnom i neprijatnom stanju. Iz ovog zadnjeg stanja vraćaju se ponovo u prvo, i tako dalje, te promene slede jedna drugu u raznolikom nizu. Postoji serija tih stanja kao raznovrsna stanja svetla i senke, ili toplote i hladnoće, ili kao jutro, podne, večer, i noć, dan za danom u svetu, sa neprestanom raznovrsnošću tokom godine. Takođe postoji saobraznost, jutro odgovara stanju njihove ljubavi u svojoj čistoti, podne stanju njihove mudrosti u svojoj jasnoći, večer stanju njihove mudrosti u svojoj nerazgovetnosti, i noć stanju bez ljubavi i mudrosti. Ali mora se razumeti da nema saobraznosti za noć u stanjima života onih u nebu, mada postoji ono što odgovara svitanju koje prethodi jutru; ono što odgovara noći je kod onih u paklu. Iz te saobraznosti "dan" i "godina" označavaju u Reči stanja života uopšte; "toplota" i "svetlost" označavaju ljubav i mudrost; "jutro" prvi i najveći stepen ljubavi, "podne" mudrost u svom svetlu; "večer" mudrost u svojoj potamnelosti; "svitanje" mrak koji prethodi jutru; i "noć" odsustvo ljubavi i mudrosti.

156. Zajedno sa stanjem unutrašnjosti anđela koje pripadaju njihovoj ljubavi i mudrosti, stanja raznih stvari koje su izvan njih i koje vide svojim očima se menjaju; jer stvari izvan njih se pojavljuju u skladu sa stvarima unutar njih. A koje su to stvari, i koja vrsta stvari, biće rečeno u poglavlju o Predstavama i pojavama u nebu.

157. Svaki anđeo je podvrgnut i prolazi kroz takve promene stanja, i takođe svako društvo generalno, a opet svako drugačije, iz razloga što se oni razlikuju u ljubavi i mudrosti, oni u sredini su u savršnijem stanju od onih okolo sve do periferije (vidi prethodno, br. 43, 128). Bilo bi teško dati detaljan opis razlika, pošto su promene kojima je svako podvrgnut u skladu sa kakvoćom njegove ljubavi i vere. Zbog toga se dešava da jedan može biti u jasnoći i uživanju, drugi može biti u nejasnoći i odsustvu uživanja, i to u isto vreme unutar istog društva. Tako se, takođe, stanje razlikuje u različitim društvima; drugačije je u nebeskom carstvu od onog koje je u duhovnom carstvu. Te razlike u promenama stanja uglavnom su kao varijacije stanja dana u različitim klimama na zemlji, jer kod nekih je jutro kada je kod drugih večer, i kod nekih je toplo dok je kod drugih hladno.

158. Bio sam poučen sa neba zašto tamo postoje takve promene stanja. Anđeli su rekli da ima mnogo razloga - prvi, zadovoljstvo života u nebu, koje imaju od ljubavi i mudrosti Gospodove, postepeno bi izgubilo svoju vrednost kada bi u njemu bili neprestano, kao što se dešava sa onima koji su u privlačnostima i prijatnostima bez raznovrsnosti. I drugi razlog je da anđeli, kao i ljudi, imaju nešto svoje vlastito (proprium), koje je ljubav prema sebi; i svi

koji su u nebu su uzdržavani od onog što je njihovo vlastito, i sve dok su uzdržavani od toga zahvaljujući Gospodu oni su u ljubavi i mudrosti; ali sve dok nisu uzdržavani oni su u ljubavi prema sebi; i pošto svako voli ono što je njegovo vlastito i to ga vuče, onda prolazi kroz promene stanja ili izmene u nizu. Treći razlog je da oni na ovaj način postaju bolji, jer se na taj način navikavaju da se održavaju u ljubavi prema Gospodu i uzdržavaju od ljubavi prema sebi; takođe da sa izmenama zadovolstva i odsustvom zadovoljstva opažanje i osećaj za dobro postaju bolji. Anđeli su dodali da njihove promene stanja ne izaziva Gospod, pošto Gospod kao sunce neprestano izliva toplotu i svetlost, to jest, ljubav i mudrost; već je uzrok u njima samima, u tome što vole svoje vlastito, i to ih neprestano odvodi u stranu. To je bilo ilustrovano poređenjem sa suncem na svetu, kako promene stanja toplote i hladnoće, svetlosti i tame, iz godine u godinu, iz dana u dan, nisu zbog sunca, jer se ono ne menja, već je tome uzrok zemlja.

159. Bilo mi je pokazano kako se Gospod kao sunce pojavljuje anđelima nebeskog carstva u njihovom prvom stanju, u njihovom drugom stanju, i u njihovom trećem stanju. Video sam Gospoda kao sunce, u početku, sjajno i blistavo, u raskoši koja se ne može opisati; i bilo mi je rečeno da je takvo pojavljivanje Gospoda kao sunca anđelima u njihovom prvom stanju. Potom se pojavio veliki tamni pojas oko sunca, i od toga se njegov početni sjaj i blistavilo, koji su davali toliku raskoš, počelo smanjivati, i bilo mi je rečeno da je takvo pojavljivanje za njih u njihovom drugom stanju. Onda se videlo kako je pojas počeo postepeno da tamni, i sunce je izgledalo manje sjajno, i to postepeno dok na kraju nije bilo kao sjajno belo; i bilo mi je rečeno da je takvo pojavljivanje sunca u njihovom trećem stanju. Posle toga, se taj beli sjaj pomerio na levo prema mesecu neba, i dodao se njegovom svetlu; za posledicu je mesec sijao neuobičajno raskošno; i bilo mi je rečeno da je takvo četvrto stanje onih u nebeskom carstvu i prvo stanje onih u duhovnom carstvu, i da u oba carstva promene stanja imaju takve izmene; opet ne u celom carstvu odjednom, već u društvima jedno za drugim. Dalje, rečeno mi je da te izmene nisu fiksne, već im dolaze pre ili kasnije bez njihovog znanja. I dodato je da se sunce ne menja tako u sebi i ne pomera; ali to tako izgleda u skladu sa njihovim uzastopnim napredovanjem stanja, jer Gospod se svakome javlja u skladu sa tim kakvo mu je stanje, jako sijajući kada je neko u intenzivnoj ljubavi, manje sijajući i konačno svetleći belo kako njegova ljubav opada; a kakvoća svačijeg stanja je predstavljena zatamnjujućim pojasom koji je na suncu izazivao te prividne promene u njegovom sjaju i svetlu.

160. Kada su anđeli u poslednjem od tih stanja, koje je kada su u svom vlastitom, počinju da budu tužni. Razgovarao sam sa njima kada su bili u tom stanju i video njihovu tugu: ali su rekli da se nadaju da će se uskoro vratiti svom prethodnom stanju, i time ponovo u nebo, kao što je bilo; jer za njih nebo je biti odvrtačen od onog što je njihovo vlastito.

161. Takođe postoje promene stanja u paklovima, ali to će biti opisano kasnije kad se bude govorilo o paklu.

18. Vreme u nebu

162. Mada postoji uzastopnost i napredovanje svih stvari u nebu, kao i na svetu, ipak anđeli nemaju nikakvo opažanje ili ideju o vremenu i prostoru; i to toliko potpuno da čak uopšte ne znanju šta je vreme i prostor. Ovde će sada biti razmatrano vreme, a prostor u svom poglavlju.

163. Anđeli ne znaju šta je vreme, mada i kod njih ima uzastopnog napredovanja svih stvari kao što ima na svetu, i to u toj meri da nema nikakve razlike, ali razlog je da u nebu umesto godina i dana postoji promena stanja; i gde su godine i dani tu je vreme, a gde su promene stanja tu su stanja.

164. U svetu postoji vreme jer sunce sveta naizgled napreduje uzastopno iz jednog stepena u drugi, proizvodeći razdoblja koja se nazivaju godišnjim dobima; i uz to, okreće se oko zemlje, praveći razdoblja koja su doba dana; ove izmene se odvijaju ravnomerno. Sa suncem neba je drugačije. Ono ne označava godine i dane uzastopnim napredovanjem i obrtanjem, već se njegovim pojavljivanjem označavaju promene stanja; a to se, kao što je bilo pokazano u prethodnom poglavlju, ne čini ravnomernim izmenama. Za posledicu, nikakva ideja o vremenu anđelima nije moguća; ali na njenom mestu oni imaju ideju o stanju (vidi prethodno br. 154).

165. Kako anđeli nemaju ni jednu ideju izvedenu prema vremenu, kao ljudi na svetu, tako nemaju ni ideju o vremenu i svemu što mu pripada. Oni čak ne znaju šta se misli pod terminima za vreme, kao što je godina, mesec, nedelja, dan, sat, danas, sutra, juče. Kada anđeli čuju te termine koje koristi čovek (jer Gospod uvek udružuje anđele sa čovekom), na mesto njih oni shvataju stanja i ono što pripada stanjima. Tako se prirodna misao čoveka okreće u duhovnu misao kod anđela. Zato razdoblja u Reči označavaju stanja, i termini za vreme, kao prethodno navedeni, označavaju odgovarajuće duhovne stvari.

166. Slično važi za sve stvari koje postoje po vremenu, kao četiri godišnja doba, proleće, leto, jesen, zima; četiri doba dana, jutro, podne, večer i noć; i četiri starosna doba kod čoveka, detinjstvo, mladost, zrelo doba i starost; i sve druge stvari, koje ili postoje u vremenu, ili imaju uzastopnost u skladu sa vremenom. Misleći o njima čovek misli iz vremena, ali anđeli iz stanja; i za posledicu ono što je u čoveku iz vremena, u anđelu je pretvoreno u ideju o stanju. Proleće i jutro su pretvoreni u ideju o stanju ljubavi i mudrosti u kakvoj su anđeli u njihovom prvom stanju; leto i podne su pretvoreni u ideju o ljubavi i mudrosti u kakvoj su anđeli u drugom stanju; jesen i večer kakvi su u trećem stanju, noć i zima u ideju o takvom stanju kakvo postoji u paklu. Zato ti periodi imaju takvo značenje u Reči (vidi prethodno br. 155). Ovo razjašnjava kako prirodne stvari u čovekovo misli postaju duhovne kod anđela koji su sa čovekom.

167. Kako anđeli nemaju opažanje vremena tako imaju jednu ideju o večnosti različitu od one koju imaju ljudi na zemlji. Večnost za anđele znači beskonačno stanje a ne beskonačno vreme. Jednom sam mislio o vremenu, i bio sam u stanju, sa idejom vremena, da razumem šta znači u večnosti, naime bez kraja, ali ne šta znači od večnosti, i time ne šta je Bog činio od večnosti pre kreacije. Kada se pojavila jedna briga u mom umu po tom pitanju bio sam podignut u sferu neba, i tako u razumevanje koje imaju anđeli u pogledu večnosti; i onda mi je postalo jasno da se o večnosti mora misliti, ne iz vremena već iz stanja; i onda se značenje večnosti može videti. To mi se tada desilo.

168. Kada anđeli govore sa čovekom oni se nikada ne izražavaju sa prirodnim idejama koje su za čoveka podesne, koje su sve od vremena, prostora, materije i stvari koje tome odgovaraju,

već u duhovnim idejama, koje su sve iz stanja i njihovih različitih promena unutar anđela i izvan njih. Međutim, kada te anđeoske ideje, koje su duhovne, uplivaju u čoveka, one se pretvore u trenu i same od sebe u prirodne ideje podesne čoveku, koje sasvim odgovaraju duhovnim idejama. Ni anđeli ni ljudi ne znaju da se to dešava; ali takav je sav upliv neba u čoveka. Nekim anđelima je bilo dozvoljeno da uđu više u moje misli, čak i u prirodne stvari u kojima ima mnogo stvari u vezi sa prostorom i vremenom, ali kako onda nisu ništa razumeli naglo su se povukli; i pošto su se povukli čuo sam ih kako razgovaraju, i kažu da su bili u tami. (2) Bilo mi je dato da saznam kroz iskustvo kako anđeli ne znaju za vreme. Bio je neki u nebu koji je bio u stanju da uđe u prirodne ideje, kakve ima čovek; i pošto je to učinio razgovarao sam sa njim kao čovek sa čovekom. Prvo nije znao šta to nazivam vremenom, i stoga sam bio prinuđen da mu kažem sve o tome, kako sunce izgleda kao da kruži oko naše zemlje, i proizvodi godine i dane, i kako su godine stoga podeljene u četiri godišnja doba, i takođe u mesece i nedelje, a dan u dvadeset četiri sata; i kako se to vreme ponavlja u ravnomernom smenjivanju, i kako je to izvor vremena. Kad je to čuo bio je iznenađen, rekavši da ništa ne zna o tim stvarima, već samo šta su stanja. (3) Govoreći sa njim dodao sam da je to poznato na svetu, jer ljudi govore kao da znaju da nema vremena u nebu, govoreći o onima koji umru da su "napustili stvari vremenske," i da su "izašli iz vremena," misleći pod tim iz sveta. Takođe sam rekao da neki znaju da su razdoblja po svom poreklu stanja, jer zanju da je vreme u potpunom skladu sa stanjima njihovih naklonosti, kratko onima koji su u prijatnim i radosnim stanjima, dugo za one koji su u neprijatnim i tužnim stanjima, i drugačije u stanju nade i očekivanja; i to prema tome vodi učene ljude da se pitaju šta su vreme i prostor, i da neki znaju da vreme pripada prirodnom čoveku.

169. Prirodni čovek može da pomisli da će biti lišen svih ideja o vremenu, prostoru, i materijalnim stvarima kada bude uzet; jer na tome počivaju sve čovekove misli. Ali neka zna da sve dok misli sadrže vreme, prostor i materiju one su ograničene i konfuzne, ali su neograničene i proširene sve dok to ne sadrže, pošto je um po toj meri izdignut iznad telesnih i svetovnih stvari. To je izvor mudrosti kod anđela; i to takva mudrost koja se naziva neshvatljivom, jer ne potpada u ideje koje su potpuno sačinjene od onog što je materijalno.

19. Predstave i pojave u nebu

170. Čovek koji misli samo prema prirodnom svetlu nije u stanju da shvati da postoji bilo šta u nebu slično onome na svetu; a iz razloga što je prethodno mislio po prirodnom svetlu, i učvrstio se u ideji da anđeli nisu ništa drugo do umovi, i da su ti umoni kao eterični dahovi koji nemaju nikakva čula kao što su ona čovekova, da nemaju oči, i ako nema očiju onda nema objekta viđenja; ali anđeli imaju sva čula koja ima čovek, i daleko oštija čula; i svetlo po kome anđeli vide je mnogo svetlije od svetla po kom vide ljudi. Da su anđeli ljudi u najsavršenijem obliku, i da imaju sva čula, može se videti prethodno (br. 73-77); i da je svetlo neba mnogo svetlije od svetlosti sveta (br. 126- 132).

171. Priroda objekata koji su vidljivi anđelima u nebu ne može se opisati u nekoliko reči. Najvećim delom su kao stvari na zemlji, ali mnogo savršenijeg oblika, i mnogo brojniji. Da takve stvari postoje u nebesima očigledno je iz stvari koje su videli proroci, - kao Jezekilj u vezi sa novim hramom i novom zemljom (kao što je opisano u poglavljima od XL. do XLVIII.); Danijel (od poglavlja VII. do XII.); Jovan (od prvog poglavlja Otkrovenja do zadnjeg); i drugi, kako je opisano i u istorijskom, i proročkom delu Reči. Te stvari oni su videli kada im je nebo bilo otvoreno, a kaže se da je nebo otvoreno kada je unutrašnji vid, koji je vid čovekovog duha, otvoren. Jer ono što je u nebesima ne može se videti očima čovečijeg tela, već se vidi očima duha; i kada Gospod misli da je to dobro one su otvorene, i čovek je onda odvrćen od prirodnog svetla u kom je telesnim čulima, i uzdignut je u duhovno svetlo u kom je svojim duhom. U tom svetlu sam video stvari na nebu.

172. Ali i ako su stvari koje se vide na nebu velikim delom kao one na zemlji, u suštini one se razlikuju, jer stvari u nebu dolaze iz sunca u nebu, a one na zemlji od sunca sveta. Stvari koje dolaze od sunca neba nazivaju se duhovnim; one koje dolaze od sunca sveta zovu se prirodnim.

173. Stvari koje nastaju u nebu ne nastaju na isti način kao one na zemlji. Sve stvari u nebu nastaju od Gospoda u saobraznosti sa unutrašnjošću anđela. Jer anđeli imaju i unutrašnjost i spoljašnost. Sve stvari u njihovoj unutrašnjosti su u vezi sa ljubavlju i verom, time sa voljom i razumevanjem, pošto su volja i razumevanje njihova spremišta; a njihovo spoljašnje odgovara njihovim unutrašnjostima. Da spoljašne stvari odgovaraju njihovim unutrašnjim stvarima može se videti prethodno (br. 87-115). To je ilustrovano onim što je prethodno rečeno o toploti i svetlu neba, da anđeli imaju toplotu u skladu sa kakvoćom njihove ljubavi, i svetlo u skladu sa kakvoćom njihove mudrosti (br. 128-134). To je tačno i sa svim drugim stvarima koje se pokazuju čulima anđela.

174. Kada mi je bilo dozvoljeno da budem u društvu anđela, stvari koje su se pojavile bile su potpuno iste kao one u svetu; i tako jasno da nisam znao da li sam bio na svetu u carskoj palati. I takođe sam razgovarao sa anđelima kao čovek sa čovekom.

175. Pošto sve stvari koje odgovaraju unutrašnjosti takođe ih i predstavljaju, nazivaju se predstavljajcima; i pošto se one razlikuju u svakom slučaju u skladu sa stanjem unutrašnjosti nazivaju se pojavama. Međutim, stvari koje se pojavljuju pred očima anđela u nebu i koje opažaju njihovi čulni organi izgledaju njihovim očima i čulima kao potpuno žive, kao što stvari na zemlji izgledaju čoveku, i čak mnogo jasnije, određenije i приметnije. Pojave iz tog izvora u nebu nazivaju se stvarnim pojavama, jer imaju stvarno postojanje. Tamo takođe ima pojava

koje nisu stvarne, koje su stvari koje postaju vidljive, ali ne odgovaraju unutrašnjostima. To će biti opisano kasnije.

176. Da bih pokazao koje su to stvari koje se pojavljuju pred anđelima u skaldu sa saobraznostima, ovde ću pomenuti samo jednu radi ilustracije. Umni vide vrtove i parkove prepune drveća i cveća svih vrsta. Drveće je zasađeno u najlepšem rasporedu, iskombinovano tako da čini osovinu sa lučnim prilazima kružnim stazama, sve mnogo lepše nego što se rečima da opisati. Tuda umni šetaju, i sakupljaju cveće i pletu vence kojima ukrašavaju malu decu. Osim toga, tamo ima takvih vrsta drveća i cveća kakva se nikad ne mogu videti i ne mogu da postoje na zemlji. Drveće nosi plodove koji su u skladu sa dobrom ljubavi u kom su umni. Oni vide te stvari jer vrt, ili park, i plodovi, i drveće, i cveće odgovaraju umnosti i mudrosti. Da takve stvari postoje na nebu takođe je poznato na zemlji, ali samo onima koji su u dobru i koji nisu ugasili u sebi svetlost neba pomoću prirodnog svetla i njegovih laži; jer kad takvi misle o nebu oni misle i kažu da tamo ima takvih stvari kakvo uho nije čulo i oko nije videlo.

20. Odeća kojom se odevaju anđeli

177. Pošto su anđeli ljudi, i žive međusobno kao ljudi na zemlji, oni imaju odeću i staništa, i druge takve stvari, sa razlikom ipak, da kako su u savršnijem stanju i sve stvari kod njih su u većem savršenstvu. Jer kao što anđeoska mudrost prevazilazi ljudsku mudrost u takvom stepenu da se ne može iskazati, tako je i sa svim stvarima koje opažaju i vide anđeli, pošto sve stvari koje opažaju i vide odgovaraju njihovoj mudrosti (vidi prethodno, br. 173).

178. Odeća u koju su odeveni anđeli, kao i sve druge stvari oko njih, je saobrazna; i pošto je saobrazna ima stvarno postojanje (vidi prethodno br. 175). Njihova odeća odgovara njihovoj umnosti, i stoga svi u nebu izgledaju odeveni u skladu sa njihovom umnošću; i kako je neko umniji tako nadmašuje i sa odećom onog drugog. Najinteligentniji imaju odeću koja blješti kao da je od plamena, drugi imaju odeću koja blista kao da je od svetlosti; manje umni imaju odeću koja sjaji belo, ili je bela bez sjaja; a još manje umni imaju odeću u različitim bojama. Dok anđeli unutarnjeg neba nisu odeveni.

179. Kao što je odeća anđela saobrazna njihovoj umnosti takođe je saobrazna i istini, pošto je sva umnost iz Božanske istine; i stoga ista je stvar da li kažete da su anđeli odeveni u skladu sa umnošću, ili u skladu sa Božanskom istinom. Odeća nekih blješti kao da je od plamena, a ona kod drugih sjaji kao da je od svetlosti, jer plamen je saobrazan dobru, a svetlost je saobrazna istini iz dobra. Neki imaju odeću koja sjaji belo i belo bez sjaja, i drugi odeću u različitim bojama, jer kod manje umnih Božansko dobro i istina manje sjaje, i takođe se primaju na razne načine, beli sjaj i bela boja saobrazne su istini, a boje njenim varijetetima. Oni u unutrašnjem nebu nisu odeveni, jer su u nevinosti, a nevinost je saobrazna nagosti.

180. Kako su u nebu anđeli odeveni, tako i kad su viđeni na svetu pojavljuju se odeveni, kao oni koje su videli proroci, i oni viđeni na Gospodovom grobu:
"Koji su izgledali kao da svetle, i njihova odeća je bila bele boje i sijala" (Matej. XVIII. 3; Marko XVI. 5; Luka XXIV. 4; Jovan XX. 12, 13); i one koje je video na nebu Jovan "Koji su imali odeću od finog platna bele boje" (Otkrovenje. IV. 4; XIX. 14).

I pošto je umnost od Božanske istine:

"Gospodova je odeća, kada je bio preobražen, bila blistava i sijala belom bojom kao svetlost" (Matej. XVII. 2; Marko IX. 3; Luka IX. 29).

Kako je svetlost Božanska istina koja ističe iz Gospoda (vidi prethodno, br. 129), tako u Reči odeća označava istine i umnost od istina, kao u Otkrovenju:

"Oni koji nisu uprljali svoju odeću hodaće uz Mene u belom, jer su dostojni. Onaj koji je prevazišao, biće odeven u belu odeću" (III. 4, 5); "Blagosloven je onaj ko je budan i čuva svoju odeću" (XVI. 15).

I o Jerusalimu, što znači crkva koja je u istini, napisano je kod Isaije:

"Probudi se, obuci svoju snagu, O Sione, obuci odeću tvoje lepote, O Jerusalime" (III. 1). I kod Jezekilja: "Jerusalime, opasao sam te finim platnom, i prekrrio te svilom. Tvoja odeća je od fine tkanine i svile" (XVI. 10, 13); uz mnoge druge odlomke. Ali za onog ko nije u istini kaže se: "nije odeven u svadbenu ruho," kao kod Mateja: "Kada je kralj došao video je čoveka koji nema svadbenu ruho, i reče mu, 'Prijatelju, kako si došao ovamo a nemaš svadbenu ruho?' Stoga je bio isteran napolje u tamu" (XXII. 11-13).

Kuća za svadbenu gozbu označava nebo i crkvu zbog spoja Gospoda sa nebom i crkvom preko Njegove Božanske istine; i iz tog razloga Gospod se naziva u Reči Mladoženjom i Mužem; a nebo, sa crkvom, naziva se mladom i ženom.

181. Da odeća anđela nije samo naizgled kao odeća, već je stvarna odeća, očigledno je iz činjenice da je anđeli i vide i osećaju, da imaju više odeće, i da je skidaju i oblače, i da brinu o onoj koja nije u upotrebi, i da je ponovo oblače kada im je potrebna. Da su odeveni raznovrsnom odećom video sam hiljadu puta. Kada sam pitao gde su dobili svoju odeću, rekli su od Gospoda, i da je dobijaju kao poklone, i ponekad su odeveni u nju nesvesno. Oni takođe kažu da se njihova odeća menja u skladu sa njihovim promenama stanja, da je u prvom i drugom stanju njihova odeća blistava i sjajno bela, a u trećem i četvrtom stanju malo manje sjajna; i to takođe zbog saobraznosti, jer njihove promene stanja se odnose na umnost i mudrost (o čemu vidi prethodno, br. 154, 161).

182. Kako svako u duhovnom svetu ima odeću u skladu sa svojom umnošću, to jest, u skladu sa istinama koje su izvor umnosti, tako oni u paklovima, pošto nemaju istine, izgledaju obučeni, ali u iskrzanu, zapuštenu, i sramnu odeću, svako u skladu sa svojom umobolnošću; i ne mogu biti odeveni drugačije. Gospod im je podario da budu odeveni, inače bi se videli nagim.

21. Mesta stanovanja i boravišta anđela

183. Kako ima društava u nebu i anđeli žive kao ljudi, oni takođe imaju mesta na kojima stanuju, i ona se razlikuju u skladu sa stanjem života svakog od njih. Ona su veličanstvena za one višeg dostojanstva, a manje veličanstvena za one na nižem položaju. Često sam razgovarao sa anđelima o mestima za stanovanje u nebu, govoreći da će teško bilo ko danas poverovati da oni imaju stanove i kuće; neki jer ih ne vide, neki jer ne znaju da su anđeli ljudi, a neki zato što veruju da je anđeosko nebo ono nebo koje vide svojim očima oko sebe, i kao takvo izgleda prazno i oni pretpostavljaju da su anđeli eterični oblici, i zaključuju da žive u eteru. Šta više, oni ne shvataju kako mogu postojati takve stvari u duhovnom svetu kao što su u prirodnom svetu, jer ne znaju ništa o duhovnom. (2) Anđeli su odgovorili da su svesni da takvo neznanje preovlađuje danas u svetu, i na njihovo čuđenje uglavnom unutar crkve, i više među inteligentnim nego kod onih koje nazivaju prostim. Oni takođe kažu da bi se moglo znati iz Reči da su anđeli ljudi, pošto oni koji su viđeni, bili su viđeni kao ljudi; i Gospod, koji je uzeo svo Njegovo Ljudsko sa Sobom, pojavljuje se na sličan način. Moglo bi se znati kako su anđeli ljudi, da oni imaju kuće i stanove, i ne lete po vazduhu, kako neki misle u svom neznanju, koje anđeli nazivaju maloumnosću, i da iako se nazivaju duhovima oni nisu vetrovi. To se može shvatiti ako bi ljudi samo mislili nezavisno od svojih stečenih ideja o anđelima i duhovima, kao što čine kada to ne dovode u pitanje i ne podvrgavaju suprotstavljenoj misli da li je to tako. Jer svako ima opštu ideju da su anđeli u ljudskom obliku, i da imaju domove koji se nazivaju nebeskim dvorcima, koji prevazilaze po veličanstvenosti zemaljska staništa; ali ta opšta ideja, koja dotiče iz neba, odjednom se raspada kada se stavi pod suprotstavljeno posmatranje i ispitivanje da li je to tako, što se dešava posebno sa učenicima, koji su svojom sopstvenom inteligencijom zatvorili za sebe nebo i ulaz nebeskog svetla. (3) Slično je tačno o verovanju u čovekov život posle smrti. Kada neko govori o tome, ne misleći istovremeno o duši prema svetlu svetovnog učenja ili po doktrini njenog ponovnog sjedinjenja sa telom, on veruje da će posle smrti živeti kao čovek, i to među anđelima ako je živeo dobro, i da će onda videti veličanstvene stvari i uživati u radosti; ali čim okrene svoje misli ka doktrini ponovnog sjedinjenja sa telom, ili njenoj teoriji o duši, i pojave se pitanja da li će duša biti takva, i da li je to tačno, njegova prethodna ideja iščezava.

184. Ali bolje je izneti dokaze iz iskustva. Kad god sam razgovarao sa anđelima licem u lice, bio sam sa njima u njihovim staništima. Ta staništa su potpuno kao staništa na zemlji koja mi nazivamo kućama, ali mnogo lepša. U njima su dvorane, gostinske sobe, i spavaće sobe u velikom broju; tamo ima takođe dvorišta, i vrtova, i cvetnih leja i livada u okolini. Tamo gde žive zajedno njihove kuće su blizu jedna drugoj, uređene jedna kraj druge u obliku grada sa avenijama, ulicama i trgovima baš kao gradovi na zemlji. Bilo mi je dozvoljeno da prođem kroz njih gledajući na sve strane i ponekad ulazeći u kuće. To se dešavalo dok je moj unutrašnji vid bio otvoren, a ja potpuno budan.

185. Video sam tako veličanstvene palate kakve se ne mogu opisati. Iznad su se sjajile kao da su načinjene od čistog zlata, a ispod kao od dragog kamenja, neke raskošnije od drugih. Isto je bilo iznutra. I reči i znanje su nedovoljni da se opiše dekoracija koja je ukrašavala prostorije. Na strani koja gleda na jug bili su parkovi u kojima, takođe, svaka stvar sija, na nekim mestima lišće svetluca kao da je od srebra, a voće kao da je od zlata; dok cveće u svojim lejama pravi duge svojim bojama. Izvan granica gde pogled prestaje vide se druge

palate. Građevinarstvo na nebu je takvo da bi rekli da je to otelovljenje umetnosti; i nije čudo jer sama umetnost je sa neba. Anđeli kažu da je takve stvari i neizbrojne druge još savršnije Gospod izneo pred njihove oči; a opet te stvari su mnogo prijatnije njihovim umovima nego njihovim očima, jer u svakoj od njih oni vide saobraznost, a kroz saobraznost ono što je Božansko.

186. Kako za ove saobraznosti, takođe mi je bilo rečeno da su ne samo palate i kuće, već sve stvari i svaka stvar, i u njima i izvan njih, saobrazne unutrašnjim stvarima koje imaju od Gospoda, sama kuća generalno saobrazna je njihovom dobru, pojedine stvari unutar kuće različitim stvarima od kojih se sastoji njihovo dobro, i stvari spolja istinama proisteklim i dobra, i takođe njihovom shvatanju i znanjima; i kako su te stvari saobrazne dobrima i istinama koje oni imaju od Gospoda, one odgovaraju njihovoj ljubavi i njihovoj mudrosti, i umnosti iz ljubavi, jer ljubav pripada dobru, mudrost dobru i istini zajedno, a umnost istini od dobra. To je ono što anđeli opažaju kada gledaju šta je oko njih i tako su njihovi umovi više očarani i podstaknuti time nego njihove oči.

187. To objašnjava zašto je Gospod nazivao Sebe hramom u Jerusalimu (Jovan II. 19, 21), naime, pošto hram predstavlja Njegovo Božansko Ljudsko; takođe, zašto se vidi da je Novi Jerusalim od čistog zlata, njegove kapije od bisera i njegovi temelji od dragog kamenja (Otkrovenje XXI.), naime, jer Novi Jerusalim označava crkvu koja će posle svega biti zasnovana, dvanest kapija su njene istine koje vode dobru i temelji istine na kojima je crkva zasnovana.

188. Anđeli od kojih se sastoji Gospodovo nebesko carstvo borave najvećim delom na uzvišenim mestima koja izgledaju kao planine od plodne zemlje; anđeli od kojih se sastoji Gospodovo duhovno carstvo borave na manje uzdignutim mestima koja izgledaju kao brda; dok anđeli najnižih delova neba borave na mestima koja izgledaju kao kamenita uzvišenja. Ove stvari proističu iz saobraznosti, jer unutrašnje stvari odgovaraju višim stvarima, a spoljašnje stvari nižim stvarima; i zato u Reči "planine" označavaju nebesku ljubav, "brda" duhovnu ljubav, a "stene" veru.

189. Postoje anđeli koji ne žive zajedno udruženi već odvojeno, kuća po kuća. Oni borave usred neba, pošto su najbolji među anđelima.

190. Kuće u kojima borave anđeli nisu zidane kao kuće na svetu, već ih im je Gospod dao na poklon, svakom u skladu sa njegovim primanjem dobra i istine. One se takođe malo menjaju u skladu sa promenama stanja unutrašnjosti anđela (o tome prethodno, br. 154-160). Svaku stvar koju anđeli poseduju oni smatraju za dobijenu od Gospoda, i svaka stvar koja im je potrebna daje im se.

22. Prostor u nebu

191. Sve stvari u nebu se prikazuju, baš kao i na svetu, da se nalaze na nekom mestu i u prostoru, a opet anđeli nemaju nikakav pojam ili ideju o mestu i prostoru. Kako to mora da zvuči kao paradoks nastojaću da predstavim stvar u jasnom svetlu, jer je to od velike važnosti.

192. Sve promene mesta u duhovnom svetu se ostvaruju promenom stanja unutrašnjosti, što znači da promena mesta nije ništa drugo do promena stanja. Na taj način sam bio uzdignut od Gospoda u nebesa, i takođe na planete u univerzumu; ali to je bio moj duh koji je putovao, dok je moje telo ostalo na istom mestu. Takva su sva kretanja anđela; i za posledicu oni nemaju razdaljinu, i pošto nemaju razdaljinu nemaju prostor već umesto prostora imaju stanja i njihove promene.

193. Kako se promene mesta tako ostvaruju, približavanja su očigledno sličnosti unutrašnjih stanja, a odvajana su različitosti; i iz tog razloga blizu jedno drugom su oni koji su u sličnim stanjima, a udaljeni su oni koji su u različitim stanjima; i prostor u nebu je prosto spoljna okolnost koja odgovara unutrašnjem stanju. Iz istog razloga nebesa se međusobno razlikuju, takođe društva u svakom nebu, i pojedinci u svakom društvu; i zato su paklovi potpuno odvojeni od nebesa, jer su oni u suprotnom stanju.

194. Iz istog razloga, opet, svako u duhovnom svetu ko intenzivno želi prisustvo nekog drugog dolazi u njegovo prisustvo, jer ga on na taj način vidi u misli, i dovodi sebe u njegovo stanje; i suprotno, neko se udaljava od drugog onoliko daleko koliko mu nije sklon. A pošto sve averzije dolaze od suprotnih naklonosti i neslaganja misli, kad god je u tom svetu nekoliko njih na okupu na jednom mestu oni su vidljivi (jedan drugome) onoliko dugo dok se slažu, ali iščezavaju čim se ne slažu.

195. Opet, kad bilo ko ide iz jednog mesta u drugo, bilo to u njegovom gradu, ili dvorištu, vrtu, ili drugima izvan vlastitog društva, stiže mnogo brže ako žarko to želi, a manje brzo ako ne želi. Sam put se produžava i skraćuje u skladu sa željom, mada ostaje isti. To sam često video na moje iznenađenje. Sve ovo pojašnjava kako su razdaljine i posledično tome prostor potpuno u skladu sa stanjima unutrašnjosti anđela; i pošto su stvari takve, ni jedan pojam ili ideja o prostoru ne može da stupi u njihovu misao mada su tamo kod njih prostori jednaki kao na svetu.

196. To se može ilustrovati čovekovom mišlju, gde prostor ne pripada misli, jer o čemu god intenzivno misli postavi se pred njim kao prisutno. Opet, ko god razmišlja o tome zna da njegov vid prepoznaje prostor samo preko posrednih objekata na zemlji koji se vide u isto vreme, ili sećanjem onog što već zna o razdaljini. To se dešava zbog kontinuiteta, a u onom što je neprekidno ne javlja se rastojanje osim kod stvari koje nisu neprekidne. Ovo je još više tačno za anđele jer njihov vid deluje kao jedno sa njihovom mišlju, i njihova misao deluje kao jedno sa njihovom naklonošću, i stvari se javljaju blizu ili daleko, i takođe variraju u skladu sa stanjima njihove unutrašnjosti kao što je prethodno bilo rečeno.

197. Iz ovoga sledi da u Reči mesto i prostor, i sve stvari koje na bilo koji način imaju vezu sa prostorom, označavaju takve stvari koje se odnose na stanja kao razdaljine, blizu, daleko, putevi, putovanja, posećivanje, kilometri i metri, ravnice, polja, vrtovi, gradovi i ulice, kretanja, mere svih vrsta, dug, širok, visok, i dubok, i neizbrojne druge stvari; jer većina stvari u čovekovo misli iz sveta uzima nešto od prostora i vremena. (2) pomenuću ovde samo šta u

Reči znači dužina, širina i visina. Na ovom svetu, dugim i širokim se naziva ono što je dugačko i široko u vezi sa prostorom i isto važi za visinu. Ali u nebu, gde nema misli o prostoru, dužina znači stanje dobra, širina stanje istine, a visina je razlika među njima u skladu sa stupnjevima (vidi br. 38). Takvo je značenje tih dimenzija jer dužina u nebu je od istoka ka zapadu, a oni koji tamo borave su u dobru ljubavi; dok širina u nebu je od juga ka severu, i oni koji tamo borave su u istini od dobra (vidi br. 148); dok se visina u nebu primenjuje na oba u pogledu stupnjeva. Zato dužina, širina i visina imaju to značenje u Reči, kao kod Jezekilja (od poglavlja XI do XIVIII), gde su novi hram i nova zemlja sa dvorištima, odajama, kapijama, vratima, prozorima i okruženjem opisani u merama dajući dužinu, širinu i visinu, po kojoj je označena nova crkva i dobra i istine koje su u njoj. Inače od kakve bi svrhe bile sve te mere? (3) Na sličan način Novi Jerusalim je opisan u Otkrovenju ovim rečima:

"Grad je ležao na čvrstoj osnovi, a dužina mu je bila kao i širina; i on je izmerio grad štapom, dvanest hiljada potrkališta; dužina, širina i visina jednake su" (XXI. 16).

Pošto "Novi Jerusalim" ovde označava novu crkvu, ove mere označavaju stvari te crkve, "dužina" je dobro ljubavi, "širina" istina iz tog dobra, "visina" dobro i istina u pogledu stepena, "dvanest hiljada potrkališta" sve dobro i istina u celini. Inače kako bi tamo moglo da se kaže da je visina dvanest hiljada potrkališta? Da širina u Reči označava istinu očigledno je kod Davida:

"Jehova, nisi me bacio u ruke neprijatelju, učinio si da moje noge stoje na širokom mestu (Psalm XXXI. 8).

"U teskobi zazvah Jehovu; On mi se odazva izvedovši me na široko mesto (Psalm CXVIII. 5).

Pored drugih odlomaka (kao kod Isaije VIII. 8; i Avakuma I. 6), tako i u svim drugim slučajevima.

198. Iz svega ovoga se može videti da mada tamo ima prostora kao u svetu, ipak se tamo ništa ne računa prema prostoru već prema stanjima; i za posledicu prostor se tamo ne može meriti kao na svetu, već se može videti samo iz stanja, i u skladu sa stanjem unutrašnjosti onih tamo.

199. Osnovni i pravi uzrok tome je što je Gospod prisutan kod svakoga u meri njegove ljubavi i vere, i u skladu prema Gospodovim prisustvu stvari izgledaju bliske ili udaljene, jer po tome su sve stvari u nebu određene. Takođe po tome anđeli imaju mudrost, jer po tome im se šire misli, i po tome se raspodeljuju sve stvari u nebesima; jednom rečju, po tome oni misle duhovno, a ne prirodno kao čovek.

23. Oblik neba određuje tamošnja udruživanja i komunikacije

200. Šta je oblik neba može se videti u određenoj meri iz onog što je pokazano u prethodnim poglavljima; kako je nebo slično sebi u svojim navećim i najmanjim delovima (br. 72), da je zbog toga svako društvo nebo u manjem obliku, i svaki anđeo u najmanjem obliku (br. 59-77); da su najmudriji u centru, a manje mudri naokolo do granica, i tako je u svakom društvu (br. 43); i da oni koji su u dobru i ljubavi borave u raju sa istoka na zapad, a oni koji su u istinama od dobra sa juga na sever; i tako je u svakom društvu (br. 148, 149). Sve to je u skladu sa oblikom neba; na osnovu čega se može zaključiti kakav je taj oblik generalno.

201. Važno je znati kakav je oblik neba, jer ne samo da su sva udruživanja tamo u skladu sa tim već takođe i sve uzajamne komunikacije, i za posledicu tome sva širenja misli i naklonosti, i tako sva umnost i mudrost anđela. Iz ovoga sledi da svaki pojedinac tamo jeste mudar baš u meri u kojoj je u obliku neba, i jeste stoga oblik neba. Nema razlike da li kažete u obliku neba, ili u poretku neba, pošto je oblik bilo čega iz njegovog reda i u skladu sa njegovim redom.

202. Hajde prvo da razmotrimo šta se podrazumeva pod: biti u obliku neba. Čovek je stvoren i prema slici neba, i prema slici sveta; njegovo unutarne po slici neba, a njegovo spoljašnje po slici sveta (vidi prethodno, br. 57); a po slici znači isto što i u skladu sa oblikom. Ali kako je čovek, zlom svoje volje i lažima misli koje je slede, u sebi uništio lik neba, to jest, oblik neba i na njegovo mesto doveo lik i oblik pakla, njegovo unutrašnje je zatvoreno od samog njegovog rođenja; i zato je čovek rođen u potpunom neznanju dok životinje svih vrsta nisu. A da bi čovek mogao da povрати lik neba, ili oblik neba, mora biti poučen stvarima koje pripadaju redu; pošto oblik, kao što je rečeno, jeste u skladu sa redom. Reč sadrži sve zakone Božanskog reda jer su njeni nalozi zakoni Božanskog reda; stoga u meri u kojoj čovek njih zna, i živi u skladu sa njima, njegovo unutrašnje je otvoreno, i red ili lik neba se tu ponovo formira. Ovo objašnjava na šta se misli pod oblikom neba, naime, to je živeti u skladu sa tim stvarima koje su u Reči.

203. Sve dok je neko u obliku neba on jeste u nebu, i jeste, u stvari, nebo u najmanjem obliku (br. 57); stoga je u istoj meri u umnosti i mudrosti; jer kao što je prethodno rečeno, sve misli njegovog razumevanja i sve naklonosti njegove volje će se širiti na sve strane u nebu u skladu sa svojim oblikom, i začuđujuće komunicirati sa društvima tamo, i onima koji su mu okrenuti. (2) Postoje oni koji ne veruju da se misli i naklonosti zaista šire oko njih, već veruju da su one unutar njih, jer šta god misle oni vide unutar sebe, a ne kao udaljeno; ali takvi su u velikoj zabludi. Jer kao što se vid oka pruža do udaljenih objekata, i dirnut je u skladu sa redom stvari viđenih pri tom pružanju, tako unutrašnji vid, koji je onaj od razumevanja, ima slično pružanje u duhovnom svetu, mada to čovek ne opaža, iz razloga koji je dat prethodno (br. 196). Jedina razlika je što je vid oka dirnut na prirodan način, jer ga diraju stvari u prirodnom svetu, dok je vid razumevanja dirnut na duhovan način, zbog stvari u duhovnom svetu, od kojih su sve u vezi sa dobrom i istinom; i čovekovo neznanje u vezi ovoga je zbog njegovog neznanja da postoji svetlo koje prosvetljava razumevanje; a opet bez svetla koje prosvetljava razumevanje čovek ne bi uopšte mogao da misli (o tom svetlu vidi prethodno, br. 126-132). (3) Bio je neki duh koji je mislio da je njegova misao od njega, tako da se uopšte ne pruža izvan njega i ne komunicira na taj način sa društvima izvan njega. Da bi mogao da nauči da nije u pravu, njegova komunikacija sa susednim društvima je

presećena, i za posledicu, ne samo da je ostao bez misli već je pao kao da je bez života, samo je pomerao ruke kao novorođenče. Posle nekog vremena mu je vraćena komunikacija, i onda kako je postepeno vraćana vratio se u stanje svoje misli. (4) Kada su drugi duhovi to videli priznali su da sve misli i naklonosti, i posledično tome, sve stvari u životu teku u skladu sa komunikacijom, jer sve se u čovekovom životu sastoji od njegove sposobnosti da misli i da ga pokreću naklonosti, ili što je isto, od njegove sposobnosti da razume i hoće.

204. Ali neka se razume da umnost i mudrost variraju kod svakoga u skladu sa tom komunikacijom, oni čija su umnost i mudrost od pravih istina i dobara imaju komunikaciju sa društvima u skladu sa oblikom neba, dok oni čija umnost i mudrost nisu od pravih istina i dobara, i sem toga izvan onog što je u skladu sa tim, imaju prekinutu i nedoslednu komunikaciju, jer nisu sa društvima koja su u poretku u kom je oblik neba. Sa druge strane, oni koji nisu u umnosti i mudrosti, jer su u lažima zla, imaju komunikaciju sa društvima u paklu; i njihovo prostiranje je određeno stepenom njihove potvrde. Neka se takođe zna da ova komunikacija sa društvima nije takva kao komunikacija sa njima koju oni tamo jasno opažaju, već komunikacija sa onim što oni stvarno jesu, što je u njima i što teče iz njih.

205. Postoji jedno udruživanje svega u nebu u skladu sa duhovnim odnosima, to jest, odnosima dobra i istine u njihovom poretku. Tako je u celom nebu; u svakom društvu, i u svakoj kući. Jer zbog toga anđeli koji su u sličnom dobru i istini prepoznaju jedan drugoga, kao što se prepoznaju rođaci u krvnom srodstvu ili braku na zemlji, baš kao da su se upoznali u ranom detinjstvu. Dobro i istina, koji u svakom anđelu čine njegovu mudrost i umnost, su udruženi na sličan način; prepoznaju se međusobno na sličan način, i kako se prepoznaju spajaju se; i za posledicu oni u kojima su istine i dobra spojeni u skladu sa oblikom neba vide stvari kako slede jedna za drugom u serijama, i kako se uveliko uklapaju na svim stranama; ali oni u kojima dobra i istine nisu spojeni u skladu sa oblikom neba to ne vide.

206. U svakom nebu je takav oblik i u skladu sa njim anđeli komuniciraju i šire misli i naklonosti, i tako u skladu sa njim imaju umnost i mudrost. Ali komunikacija jednog neba sa drugim je različita, to jest, trećeg ili unutaršnjeg sa drugim ili srednjim, i ovog sa prvim ili spoljašnjim. Ali komunikacija između nebasa ne treba da se naziva komunikacijom već uticajem. O tome će sada nešto biti rečeno. Da postoje tri međusobno različita neba može se videti prethodno u tom poglavlju (br. 29 - 40).

207. Da između jednog i drugog neba postoji uticaj a ne komunikacija, može se videti iz njihovog uzajamnog položaja. Treće ili unutarnje nebo je iznad, drugo ili srednje nebo je ispod, a prvo ili spoljašnje je još niže. Postoje slična uređenja u svim društvima u svakom nebu, na primer, neki borave na uzdignutim mestima koja izgledaju kao planine (br. 188); na vrhu kojih borave oni u unutaršnjem nebu; ispod njih su društva drugog neba, ispod njih opet društva spoljašnjeg neba. Isto važi svuda, i na uzdignutim mestima i onima koja nisu uzdignuta. Društvo iz višeg neba nema komunikaciju sa društvom nižeg osim po saobraznosti (vidi prethodno, br. 100); a komunikacija saobraznostima je ono što se naziva uticajem.

208. Jedno nebo je spojeno sa drugim, ili društvo jednog neba sa društvom drugog, samo po Gospodu, i neposrednim i posrednim uticajem; neposrednim od Njega, a posrednim kroz nebo višeg reda u niže. Kako je združenost nebasa preko tog uticaja samo od Gospoda tamo je svaki anđeo višeg neba u najvećoj predostrožnosti da ne gleda dole u društvo nižeg neba i razgovara sa bilo kim tamo; jer anđeli se tako odmah lišavaju svoje umnosti i mudrosti. Razlog za to takođe će biti kazan. Kako ima tri stepena neba, tako svaki anđeo ima tri stepena života, oni u unutrašnjem nebu imaju treći ili unutrašnji stepen otvoren, dok su drugi i prvi stepen zatvoreni; oni u srednjem nebu imaju drugi stepen otvoren, a prvi i treći zatvoreni; i oni u najnižem nebu imaju prvi stepen otvoren, a drugi i treći zatvoreni. Prema tome, čim neki anđeo trećeg neba pogleda dole u društvo drugog neba, i razgovara sa bilo kim tamo, njegov treći stepen se odmah zatvara; a kako je njegova mudrost u tom stepenu, ako je on zatvoren

on je lišen mudrosti, jer je nema nimalo u drugom ili prvom stepenu. Na to se mislilo Gospodovim rečima kod Mateja:

"Onaj ko je na krovu, nek ne silazi da uzme što je u kući; a onaj ko je u polju, nek se ne vraća po svoju odeću" (XXIV. 17, 18).

I kod Luke:

"Tog dana onaj ko je na krovu a njegova dobra u kući, nek ne silazi da ih uzme; a onaj ko je u polju nek se ne vraća. Setite se Lotove žene" (XVII. 31, 32).

209. Nije moguć nikakav uticaj iz nižeg neba u više, jer je to suprotno redu; ali postoji uticaj iz višeg u niže nebo. Šta više, mudrost anđela višeg neba prevazilazi mudrost anđela nižeg neba kao bezbroj prema jedan; i to je još jedan razlog što anđeli nižeg neba ne mogu da razgovaraju sa onima iz višeg neba; i u stvari kada gledaju prema njima oni ih ne vide, više nebo se javlja kao neki oblaci nad njihovim glavama. Ali anđeli višeg neba mogu da vide one u nižem nebu, mada ako se dopusti da govore sa njima izgubiće svoju mudrost, kao što je prethodno rečeno.

210. Misli i naklonosti kao i govor anđela unutrašnjeg neba se nikad ne opažaju u srednjem nebu, jer prevazilaze ono što je tamo. Ali, kada to Gospodu odgovara, u nižem nebu se vidi iz tog izvora nešto kao plamen, a od misli i naklonosti u srednjem nebu u spoljašnjem nebu se vidi nešto svetleće, i ponekad oblak koji sjaji belo i raznobojno. Po tom oblaku, njegovom uzdizanju, spuštanju, i obliku u izvesnoj meri se saznaje šta je rečeno.

211. Iz svega ovoga se može videti šta je oblik neba, naime, da je najsavršeniji u unutrašnjem nebu; u srednjem je takođe savršen ali u manjem stepenu, i u spoljašnjem nebu u još nižem stepenu; takođe da oblik jednog neba ima svoje trajno postojanje po drugom, preko Gospodovog uticaja. Ali šta je komunikacija preko uticaja ne može se razumeti dok se ne sazna šta su stepeni visine i kako se oni razlikuju od stepena dužine i širine. Šta su ti različiti stepeni može se videti prethodno (br. 38).

212. Kada dođe do detalja u obliku neba, i kako se dalje nastavlja i utiče, to čak ni anđeli ne mogu da shvate. Neka ideja o tome može se dobiti iz oblika svih stvari u ljudskom telu kada to pregleda i ispita pronicljiv i mudar čovek; jer to je bilo prethodno pokazano u odgovarajućim poglavljima, da celo nebo odražava jednog čoveka (vidi br. 59-72), i da sve stvari kod čoveka odgovaraju nebesima (br. 87-102). Kako je neshvatljiv i neopisiv taj oblik očigledno je samo na uopšten način po nervnim vlaknima kojima je svaki deo i svi delovi tela skupa protkani. Šta su ta vlakna, i kako se nastavljaju i teku do mozga, oko uopšte ne može da opazi; jer su neizbrojna vlakna tu tako spletena da uzeta zajedno izgledaju kao meka neprekidna masa; a opet to je u skladu sa tim da svaka stvar i sve stvari volje i razumevanja utiču sa najvećom određenošću na delovanja. Kako se opet ona međusobno prepliću u telu jasno je po raznim spletovima živaca, kao što su oni srčani, trbušni i drugi; i takođe po čvorovima zvanim ganglije, u koje mnoga vlakna ulaze iz svih oblasti i tu se mešaju, i kad su raznovrsno spojeni zajedno nastavljaju sa svojim funkcijama, i tako ponovo i opet; pored sličnih stvari u svakom unutrašnjem tkivu, udu, organu i mišiću. Ko god ispita ta vlakna i njihova brojna čuda okom mudrosti biće potpuno zbunjen. A opet malo je stvari koje se okom mogu videti a one koje se ne vide su još čudesnije, jer pripadaju jednom unutrašnjem carstvu prirode. Sasvim je očigledno da je taj oblik saobrazan obliku neba, jer sva delovanja razumevanja i volje su unutar toga i u skladu sa tim; jer u skladu je sa tim oblikom da sve što čovek hoće prelazi spontano u postupak, i šta god on misli širi se kroz vlakna od njihovog početka do njihovog kraja, što je izvor oseta; i utoliko koliko je to oblik misli i volje, to je oblik umnosti i mudrosti. Takav je oblik koji odgovara obliku neba. I iz toga se može znati da je takav oblik u skladu sa svakom naklonošću i mišlju koju anđeli šire, i to dotle dok su anđeli u tom obliku oni su u umnosti i mudrosti. Da je taj oblik neba po Božanskom Ljudskom Gospoda

može se videti prethodno (br. 78 - 86). Sve je ovo rečeno da bi se razjasnilo da je nebeski oblik takav da se čak ni u svojim opštim crtama ne može potpuno spoznati, tako da je neshvatljiv čak i za anđele, kao što je prethodno rečeno.

24. Uprave u nebu

213. Kako je nebo izdeljeno na društva, i veća društva se sastoje od nekoliko stotina hiljada anđela (br. 50), i svi unutar društva, mada u sličnom dobru, nisu jednake mudrosti (br. 43), mora da sledi da tamo postoje uprave, pošto se mora održavati red, i da se sve stvari reda moraju čuvati. Ali uprave u nebu se razlikuju; one su jedne vrste u društvima koja čine Gospodovo nebesko carstvo, a druge vrste u društvima koja čine Njegovo duhovno carstvo; razlikuju se takođe u skladu sa ulogama pojedinih društava. Pri tome, nikakva druga uprava do uprava uzajamne ljubavi nije moguća u nebu, a uprava uzajamne ljubavi je nebeska uprava.

214. Uprava u Gospodovom nebeskom carstvu se naziva pravednom jer su svi u tom carstvu u dobru ljubavi prema Gospodu i od Gospoda, i šta god je od te ljubavi naziva se pravednim. Uprava tamo pripada samo Gospodu. On ih vodi i uči stvarima u životu. Istine koje se zovu istinama suda zapisane su u njihovim srcima; svako ih zna, oseća ih i vidi; i prema tome stvari suda nikad ne dolaze u pitanje već samo stvari pravednosti koje pripadaju životu. O tim stvarima manje mudri pitaju mudrije, a ovi pitaju Gospoda i dobijaju odgovor. Njihovo nebo, to jest njihova najdublja radost je živeti pravedno po Gospodu.

215. U Gospodovom duhovnom carstvu uprava se zove rasuđujućom; jer su oni u tom carstvu u duhovnom dobru koje je milosrđe prema bližnjem, a to dobro u suštini je istina; a istina pripada suđenju, kao što dobro pripada pravednosti. Oni su, takođe, vođeni od Gospoda, ali posredno (br. 208), i za posledicu imaju uprave, manje ili veće, prema potrebama društva u kome su. Oni takođe imaju zakone prema kojima žive zajedno. Upravitelji upravljaju svim stvarima u skladu sa zakonima koje oni razumeju jer su mudri, a u neodlučnim stvarima njih prosvetljuje Gospod.

216. Kako se uprava po dobru, kakva je uprava koja postoji u Gospodovom nebeskom carstvu, naziva pravednom; a uprava po istini, kakva je uprava koja postoji u Gospodovom duhovnom carstvu, se naziva rasuđujućom, tako se termini "pravednost i suđenje" koriste u Reči kada se govori o nebu i crkvi, "pravedno" označava nebesko dobro, a "suđenje" duhovno dobro, koje je, kao što je prethodno rečeno u svojoj suštini istina kao u sledećim odlomcima:

"Neće biti kraja miru za vladavine Davida i Njegovog carstva, da se uspostavi i održi u sudu i pravdi od sada dovek" (Isaija IX. 7).

Pod "Davidom" ovde se misli na Gospoda; a pod "Njegovim carstvom" nebo, kao što je očigledno iz sledećeg pasusa:

"Zaćecu Davidom rod pravedni, a On će vladati kao Kralj, i deliće umno i sproviđće sud i pravdu u zemlji" (Jeremija XXIII. 5).

"Jehova je uzvišen, jer boravi na visini; Ispunio je Sion sudom i pravdom" (Isaija XXXIII. 5).

"Sion" takođe znači nebo i crkvu.

"Ja, Jehova, činim sud i pravdu na zemlji, jer u tim stvarima mi je zadovoljstvo" (Jeremija IX. 24).

"Zaručiću te sebi zauvek, i zaručiću te sebi u pravdi i sudu" (Osija II. 19).

"O Jehova, u nebesima pravednost Tvoja je kao gore Božije, a Tvoji sudovi kao velika

bezdan" (Psalm XXXVI. 5, 6).

"Traže od Mene sudove pravedne, žele da se približe Bogu" (Isaija LVIII. 2). Kao i na drugim mestima.

217. U Gospodovom duhovnom carstvu postoje različiti oblici uprave, različiti u različitim društvima, raznovrsni u skladu sa funkcijama koje obavljaju u društvu; a njihove funkcije su u skladu sa funkcijama svih stvari u čoveku kojima su saobrazne. Da su one raznovrsne dobro je poznato, srce ima svoju funkciju, pluća drugačiju, jetra drugačiju, pankreas i slezina drugačiju, i svaki čulni organ drugačiju. Kao što u telu ti organi obavljaju različite uloge tako ima različitih uloga koje pripadaju društvima Najvećeg Čoveka, koje je nebo, jer društva tamo odgovaraju tim organima. Da postoji saobraznost svih stvari u nebu sa svim stvarima kod čoveka može se videti u odgovarajućem poglavlju prethodno (br. 87-102). Ali svi ti oblici uprave slažu se u tome da teže javnom dobru kao svom cilju, i u tom dobru i dobru za pojedinca. I to je tako jer je svako u celom nebu pod pokroviteljstvom Gospoda koji voli sve, i iz Božanske ljubavi određuje da tamo bude opšte dobro iz kog će svaki pojedinac primiti svoje vlastito dobro. Svako ponaosob, šta više, prima dobro prema tome koliko voli opšte dobro; jer koliko voli opšte dobro on voli sve i svakoga; a kako je ta ljubav Gospodova ljubav, on je u toj meri voljen od Gospoda i dolazi mu dobro.

218. Iz svega ovoga može se videti šta su tamo uprave, da su to jer se ističu u ljubavi i mudrosti, i stoga žele dobro za sve, i mudročću znaju kako da obezbede ostvarenje tog dobra. Takve uprave ne gospodare i ne naređuju, već se staraju i služe (služiti znači činiti dobro drugima iz ljubavi prema dobru, a starati se znači gledati da li je dobro urađeno); i oni ne čine sebe većima od drugih, već manjima, jer stavljaju dobro društva i bližnjeg na prvo mesto, a svoje vlastito na poslednje; i šta god je na prvom mestu veće je, a ono što je na poslednjem je manje. Pri svemu tome upravitelji uživaju poštovanje i slavu; oni borave u sredini društva na višem mestu od ostalih, i takođe na veličanstvenijim mestima; i tu slavu i poštovanje oni prihvataju ne radi sebe već radi pokornosti, jer svi tamo znaju da oni imaju to poštovanje i slavu od Gospoda i na račun toga im se pokoravaju. Na to se mislilo u Gospodovim rečima učenicima:

"Ko god hoće da postane veliki među vama neka vam služi, i ko god bi da bude prvi među vama neka vam bude sluga; jer Sin čovečiji nije došao da Ga služe već da služi" (Matej XX, 27, 28).

"Onaj ko je najveći među vama neka bude kao najmanji, a onaj koji je starešina neka bude kao sluga" (Luka XXII. 26).

219. Takođe u svakoj kući postoji slična uprava u manjem obliku. U svakoj kući postoji domaćin i posluga; domaćin voli svoju poslugu i posluga voli domaćina, prema tome oni služe jedno drugom iz ljubavi. Domaćin podučava kako treba da žive, i govori šta treba da se uradi; posluga se pokorava i obavlja svoje dužnosti. Radost u svačijem životu je da bude od koristi. To pokazuje da je carstvo Gospodovo carstvo koristi.

220. Takođe u paklovima postoje uprave, jer se bez uprava ne bi mogli obuzdati; ali su uprave tamo suprotne upravama na nebu; to su uprave iz ljubavi prema sebi. Tamo svako želi da upravlja drugima i da bude iznad drugih. Oni mrze druge koji im nisu naklonjeni, i prave od njih objekte svog besa i osvete, jer takva je priroda ljubavi prema sebi. Stoga se najzlobniji tamo ustoličuju za upravitelje, i njima se pokoravaju iz straha. Ali o tome kasnije, kada se bude raspravljalo o paklovima.

25. Bogosluženje u nebu

221. Bogosluženje u nebu po svom spoljašnjem se ne razlikuje od Bogosluženja na zemlji, ali se razlikuje u unutrašnjem. U nebu, kao i na zemlji, postoje učenja, propovedi i hramovi. U suštini tamošnja učenja su svuda ista; ali u višim nebesima sadrže dublju mudrost nego u nižim. Propovedi su u skladu sa učenjima; i kao što imaju kuće i palate imaju i hramove u kojima se propoveda. Takve stvari postoje u nebu jer se anđeli neprestano usavršavaju u mudrosti i ljubavi. Jer oni poseduju, kao i čovek, razumevanje i volju; i njihovo razumevanje i njihova volja su u stanju da se neprestano usavršavaju, razumevanje pomoću umnih istina, a volja pomoću dobra ljubavi.

222. Ali suštinsko Bogosluženje u nebu se ne sastoji od odlaska u crkvu i slušanja propovedi već od života ljubavi, milosrđa, i vere u skladu sa učenjem; propovedi u crkvama služe samo kao uputstva u stvarima života. Razgovarao sam sa anđelima o tome i rekao im da se na svetu veruje da se Bogosluženje sastoji samo od odlaska u crkvu, slušanja propovedi, tri do četiri puta godišnje učestvovanja u tajni Večere, i obavljanju drugih obreda bogosluženja prema zahtevima crkve; takođe u posvećivanju određenog vremena molitvama, i za to vreme pobožno se ponašati. Anđeli rekoše da su to spoljašnje radnje koje treba da se obave ali nisu od koristi ako ne postoji nešto unutrašnje iz kog proizlaze, što je život u skladu sa pravilima kojima uči doktrina.

223. Da bih mogao da naučim o njihovim skupovima na mestima bogosluženja, bilo mi je povremeno dopušteno da prisustvujem i čujem propovedi. Propovednik stoji u propovedaonici na istoku. Oni koji su u svetlosti mudrosti više od drugih sede pred njim; oni koji su u manjem svetlu sede levo i desno. Sedišta su kružno raspoređena, tako da su svi na oku propovedniku, niko ne sedi sa strane ili gde njegov pogled ne dopire. Na ulazu, koji je na istoku hrama i levo od propovedaonice, stoje oni koji su tek primljeni. Nikome nije dozvoljeno da stoji iza propovedaonice; ako je tamo bilo ko propovednik se zbuni. Isto je ako neko na tom verskom skupu misli drugačije; iz tog razloga on mora da okrene svoje lice u stranu. Mudrost propovedi je takva da se ne može porediti sa propovedima na svetu jer su one u nebu u unutrašnjem svetlu. Hramovi u duhovnom carstvu su sazidani kao od kamena, a oni u nebeskom carstvu od drveta; jer kamen odgovara istini, i oni koji su u duhovnom carstvu su u istini, dok drvo odgovara dobru, i oni u nebeskom carstvu su u dobru. U tom carstvu hramovi se ne nazivaju crkvama već domovima Božijim. U tom carstvu su skromni; ali u duhovnom carstvu su manje ili više raskošni.

224. Takođe sam razgovarao sa jednim od propovednika o stanju svetosti u kom su oni koji slušaju propovedi u crkvama. Rekao je da je svako pobožan, posvećen, i svet u skladu sa svojom unutrašnjošću koja pripada ljubavi i veri, jer svetost sama je u ljubavi i veri, jer je Božansko Gospodovo u njima. Takođe je rekao da nije znao šta je spoljna svetost odvojeno od ljubavi i vere; i kada je razmislio o tome rekao je da je to verovatno neki falsifikat svetosti u spoljašnjem izgledu, ili formalno ili licemerno; i da je takva svetost zapaljena i održavana lažnom vatrom ljubavi prema sebi i svetu.

225. Svi propovednici su iz Gospodovog duhovnog carstva; nijedan nije iz nebeskog. Oni su iz duhovnog carstva jer su anđeli tamo u istinama dobra, i sve propovedi moraju biti po istinama. Nema propovednika iz nebeskog carstva jer su oni koji su tamo u dobru ljubavi, i oni vide i primaju istinine od dobra ali ne pričaju o njima. Ali, mada anđeli u nebeskom kraljevstvu

primaju i vide istine, tamo postoje propovedi, jer su pomoću propovedi prosvetljeni u pogledu istina koje već znaju, i usavršeni mnogim istinama koje pre nisu znali. Čim čuju istine oni ih prime k znanju i prihvataju ih; i istine koje su primili oni vole, i živeći u skladu sa njima čine da one budu u sastavu njihovog života izjavljujući da živeti prema istinama jeste voleti Gospoda.

226. Sve propovednike je postavio Gospod i stoga imaju dar za propovedanje. Nikome drugom nije dozvoljeno da propoveda u crkvama. Njih ne nazivaju sveštenicima već propovednicima. Ne zovu se sveštenicima jer nebesko carstvo je sveštenstvo neba; jer sveštenstvo označava dobro ljubavi prema Gospodu i oni u nebeskom carstvu su u tom dobru; dok duhovno carstvo je visočanstvo neba, jer visočanstvo označava istinu od dobra; i oni u duhovnom carstvu su u toj istini (vidi prethodno, br. 24).

227. Učenja sa kojima su njihove propovedi u skladu sva gledaju na život kao svoj cilj i ni jedno ne gleda na veru odvojenu od života. Učenja u unutrašnjem nebu su mudrija od učenja u srednjem nebu i stoga sa više umnosti od učenja u spoljašnjem nebu; jer u svakom nebu učenja su prilagođena shvatanju anđela. Suština svih učenja je spoznavanje Gospodovog Božanskog Ljudskog.

26. O moći nebeskih anđela

228. Da anđeli poseduju snagu ne mogu da shvate oni koji ne znaju ništa o duhovnom svetu i njegovom uticaju na prirodni svet. Takvi misle da anđeli ne mogu imati snagu jer su duhovni i čak toliko čisti i nematerijalni da ih oko ne može videti. Ali koji gledaju malo dublje u uzroke stvari imaju drugačije gledište. Takvi znaju da sva snaga koju čovek ima potiče od njegovog razumevanja i volje (bez njih nema snage da pomera delove svog tela), a njegovo razumevanje i volja su njegov duhovni čovek. On pomera telo i udove kad to poželi; šta god misli, jezik i usta izgovaraju, i šta god hoće, telo čini i daje svoju snagu po želji. Kako čovekovom voljom i raumevanjem upravlja Gospod preko anđela i duhova, tako i sa svim stvarima njegovog tela, jer su pod voljom i razumevanjem; i kad bi verovali, bez uticaja sa neba čovek ne može da načini ni korak. Da je to tako, bilo mi je pokazano mnogim iskustvima. Anđelima je bilo dozvoljeno da čine moje korake, pokrete, govor, kako su želeli, i to pomoću uticaja na moju volju i misao; i iz toga sam naučio da sam po sebi ne mogu da učinim ništa. Potom su mi rekli da se tako upravlja svakim čovekom, i da on to može da zna iz učenja crkve i iz Reči, jer se moli da Bog pošalje Svoje anđele da ga vode, upravljaju njegove korake, uče ga, i inspirišu šta da misli i šta da kaže, i druge slične stvari; mada govori i veruje drugačije kada misli odvojeno od učenja. Sve ovo je rečeno da bi se znalo kakvu moć imaju anđeli nad čovekom.

229. Ali moć anđela je tako velika u duhovnom svetu da ako bih obelodanio sve što sam video, to bi bilo za neverovati. Svaku prepreku tamo koju treba ukloniti, jer je suprotna Božanskom poretku, anđeli bacaju dole ili obaraju pukim naporom volje ili pogledom. Tako sam video planine okupirane zlima kako se bacaju dole ili ruše, a ponekad protresaju s kraja na kraj kao kad su zemljotresi; takođe stene rascepljene na pola, i zle koji su na njima bili, progutane. Takođe sam video da su anđeli rasterali stotine hiljada zlih duhova i bacili ih dole u pakao. Brojnost nije od koristi protiv njih; niti naprave, lukavstva, ni sistemi; jer oni vide sve to i rasture ih u trenu. (Ali više se može naći na tu temu u prikazu: "Rušenje Vavilona".) Takvu moć imaju anđeli u duhovnom svetu. Očigledno je iz Reči da oni takođe imaju sličnu snagu u prirodnom svetu kada je to dozvoljeno; na primer da su uništili čitave vojske; i da su doneli kugu od koje je umrlo sedamdeset hiljada ljudi. O tom anđelu je rečeno:

"Anđeo ispruži ruku da razori Jerusalim ali Jehova se sažali na zle, i reče anđelu koji je uništavao ljude, dosta je, spusti ruku svoju. I David vide anđela koji je ubijao ljude" (2 Samuilo XXIV. 16, 17); pored drugih odlomaka. Pošto anđeli imaju takvu snagu nazivaju se silnima; kao kod Davida: "Blagosiljajte Jehovu, anđeli, silne snage (Psalm CIII. 20).

230. Ali mora se razumeti da anđeli nemaju nikavu snagu od sebe, već da je sva njihova moć od Gospoda; i da su silni samo dok to priznaju. Ko god od njih veruje da ima sagu od sebe trenutno postane tako slab da nije u stanju da se odupre ni samo jednom zlom duhu. Iz tog razloga anđeli ne pripisuju sebi ni najmanje zasluge, i protive se svakoj pohvali i slavi na račun bilo čega što čine, pripisujući svu pohvalu i slavu Gospodu.

231. Božanska istina koja izlazi iz Gospoda ima svu moć u nebesima, jer u nebu Gospod jeste Božanska istina ujedinjena sa Božanskim dobrom (vidi br. 126-140). U meri u kojoj su anđeli primaoci ove istine oni su silni. Šta više svako je svoja vlastita istina i vlastito dobro, jer svako je onakav kakvi su njegovo razumevanje i volja. Razumevanje pripada istini jer sve u njemu je od istine, a volja pripada dobru jer sve njeno je od dobra; jer kad god neko razume on to

naziva istinom, i šta god hoće to naziva dobrim. Otuda je svako svoja vlastita istina i svoje vlastito dobro. Stoga sve dok je anđeo istina od Božanskog, i dobro od Božanskog on je silan, jer u toj meri je Gospod u njemu. I kako ničije dobro i istina nisu potpuno jednaki ili isti kao kod nekog drugog, tako u nebu, kao i u svetu, postoji beskrajna raznovrsnost, tako da moć jednog anđela nije kao moć drugog. Oni koji sačinjavaju ruke u Najvećem Čoveku, ili nebu, imaju najveću snagu jer su više u istinama od drugih, i u njihove istine dobro pritiče iz celog neba. Šta više, snaga celog čoveka prelazi u ruke, i pomoću njih celo telo primenjuje svoje moći. Iz tog razloga u Reči "mišice" i "ruka" označavaju snagu. Ponekad se zbog toga vidi u nebu gola mišica, toliko snažna da je u stanju da razbije u komadiće svaku stvar na svom putu, makar to bila i velika stena na zemlji. Jednom se kretala ka meni, i video sam da je u stanju da samelje moje kosti u atome.

232. Pokazano je prethodno (br. 137) da Božanska istina koja izlazi iz Gospoda ima svu snagu, i da anđeli imaju moć u meri u kojoj su prijemnici Božanske istine od Gospoda. Ali anđeli su onoliko prijemnici Božanske istine koliko su prijemnici Božanskog dobra, jer istine imaju svu svoju snagu iz dobra, a nemaju je ni malo odvojeno od dobra. Tako, takođe, dobro ima svu svoju moć kroz istine, a ni malo odvojeno od istina. Snaga izvire iz spoja ta dva. Isto je tačno i za veru i ljubav; jer isto je ako kažete istina ili vera, jer svaka stvar vere je istina; takođe je isto da li kažete dobro ili ljubav, jer svaka stvar ljubavi je dobro. Velika moć koju anđeli imaju pomoću istina od dobra pokazana je takođe ovim da kad neki zao duh samo pogleda anđela on pada u nesvest, i ne izgleda kao čovek, i tako dok anđeo ne skrene svoje oči na drugu stranu. Takav jedan efekat je nastao pogledom anđelovih očiju, jer ono što anđeli vide je u svetlosti neba, a svetlost neba je Božanska istina (vidi prethodno, br. 126-132). Šta više, oči su saobrazne istinama od dobra.

233. Kako istine dobra imaju svu snagu, tako laži zla nemaju baš nikakvu snagu, i kako su svi u paklu u lažima zla oni nemaju nikakvu snagu protiv istine i dobra. Ali kakvu snagu imaju među sobom, i kakvu moć zli duhovi imaju pre nego što se bace u pakao, biće rečeno kasnije.

27. Govor anđela

234. Anđeli među sobom govore baš kao što to čine ljudi na svetu, i o raznim temama, kao što su porodična pitanja, bračno stanje, i o moralnom i duhovnom životu. I nema razlike osim što je njihov razgovor umniji od razgovora ljudi, jer su misli više unutrašnje. Bilo mi je dozvoljeno da se sa njima često povezujem i da razgovaram sa njima kao prijatelj sa prijateljem, i ponekad kao stranac sa strancem; i kako sam tada bio u stanju kao što je njihovo, nisam znao drugo do kao da sam razgovarao sa ljudima na zemlji.

235. Anđeoski govor je, kao i ljudski govor, izdvojen na reči; i takođe se zvučno izgovara i čuje; jer anđeli, kao i ljudi, imaju usta, jezik, i uši, i jednu atmosferu u kojoj se zvuk njihovog govora izražava, mada je to duhovna atmosfera prilagođena anđelima, koji su duhovni. U svojoj atmosferi anđeli dišu i izgovaraju reči pomoću njihovog daha, kao što to čine ljudi u svojoj atmosferi.

236. U celom nebu svi imaju isti jezik, i svi se međusobno razumeju kome god društvu, bliskom ili dalekom, da pripadaju. Jezik tamo nije naučen već je kod svakog instiktivan, jer teče iz same njihove naklonosti i misli, zvuci njihovog govora odgovaraju njihovim naklonostima, a vokalna artikulacija, što su reči, odgovara idejama mišljenja koje izvire iz naklonosti; i zbog ove saobraznosti sam govor je duhovan, jer to je zvučanje naklonosti i govor misli. (2) Svako ko malo razmisli o tome može videti da sve mišljenje potiče iz naklonosti koja pripada ljubavi, i da su ideje mišljenja raznovrsni oblici u koje se glavna naklonost razdeljuje; jer ni jedna misao ili ideja nije moguća odvojeno od sklonosti - duša i život misli potiče iz naklonosti. To omogućava anđelima da znaju, samo iz nečijeg govora, ko je on - od zvuka njegove naklonosti, i vokalne artikulacije ili reči, kakav je njegov um. Mudriji anđeli znaju koja je vladajuća naklonost iz jednog niza reči, jer ta naklonost je ono na šta oni uglavnom obraćaju pažnju. (3) Poznato je da svaki pojedinac ima mnoštvo naklonosti, jednu naklonost kad se raduje, drugačiju kad je u žalosti, drugačiju u naklonosti i sažaljenju, drugačiju kad je iskren i istinit, drugačiju kad voli i milosrdan je, drugačiju u oduševljenju ili kad se ljuti, drugačiju kad se pretvara ili obmanjuje, drugačiju kad traži poštovanje i slavu, i tako dalje. Ali vladajuća naklonost ili ljubav je u svemu tome, i iz tog razloga mudriji anđeli pošto opažaju tu ljubav, znaju iz govora celokupno stanje drugoga. (4) To mi je bilo dano da saznam kroz mnoga iskustva. Čuo sam anđele kako razotkrivaju karakter života nekoga, samo slušajući ga kako govori. Takođe su rekli da iz bilo koje ideje nečije misli mogu znati sve stvari njegovog života, jer iz tih ideja znaju njegovu glavnu ljubav u kojoj su sve stvari u svom poretku. Oni takođe znaju da je to knjiga čovekovog života.

237. Anđeoski jezik nema ništa zajedničko sa ljudskim jezicima osim pojedinih reči koje su zvuci posebnih naklonosti, opet to nije kroz same reči već njihovo zvučanje; o toj temi će nešto biti rečeno u onom što sledi. Da anđeoski jezik nema ništa zajedničko sa ljudskim jezikom očigledno je iz činjenice da anđeli nisu u stanju da izgovore ni jednu reč ljudskog govora. To je bilo pokušano ali nisu mogli, jer ne mogu da izgovore ništa osim onog što je u potpunom skladu sa njihovim naklonostima; a sve što nije u skladu, nespojivo je samom njihovom životu, jer život pripada naklonosti, a njihov govor je iz njihovog života. Rečeno mi je da se prvi jezik ljudi na našoj planeti podudara sa anđeoskim jezikom jer su ga imali sa neba; i da se Hebrejski jezik podudara sa njim u nekim pogledima.

238. Kako govor anđela odgovara njihovoj naklonosti, a njihova naklonost pripada njihovoj

ljubavi, i kako je ljubav u nebu ljubav prema Gospodu i ljubav prema bližnjem (vidi prethodno, br. 13-19), očigledno je kako izvrstan i divan mora biti njihov govor, koji ne dotiče samo uši već takođe unutrašnjost uma onih koji ga slušaju. Bio je neki duh tvrdoga srca sa kojim je razgovarao neki anđeo. Na kraju je bio toliko dirnut onim što je rečeno da se rasplakao, kazujući da nikad pre nije plakao ali nije mogao da se suzdrži jer to je govorila ljubav.

239. Govor anđela je slično ispunjen mudrošću, jer dolazi iz njihove unutrašnje misli, a njihova unutrašnja misao je mudrost, kao što je njihova unutrašnja naklonost ljubav, i u njihovom govoru njihova ljubav i mudrost su sjedinjene. Iz tog razloga njihov govor je tako pun mudrosti da mogu izraziti jednom jedinom rečju ono što čovek ne može da izrazi u hiljadu reči, takođe ideje njihovog mišljenja sadrže stvari koje su izvan čovekovog shvatanja, i još više izvan njegove moći izražavanja. Zbog toga se kaže za stvari koje su se čule i videle u nebu da su neizrecive, i takve kakve uho nikad nije čulo, niti oči videle. (2) Da je to tačno takođe mi je bilo dato da saznam iskustvom. Povremeno sam dolazio u stanje u kome su anđeli, i u tom stanju razgovarao sa njima, i onda sam sve razumeo. Ali kada sam bio vraćen u svoje pređašnje stanje, i tako u prirodnu misao odgovarajuću čoveku, i želeo da se setim šta sam čuo nisam mogao; jer bilo je hiljade stvari neprilagodljivih idejama prirodne misli, i stoga neizrecivih izuzev bojenjem nebeskog svetla, i tako nimalo ljudskim rečima. (3) Takođe ideje mišljenja anđela iz kojih izviru njihove reči su promene nebeske svetlosti, i naklonosti iz kojih izviru zvukovi reči su varijacije toplote u nebu, svetlost neba je Božanska istina ili mudrost, a toplota neba je Božansko dobro ili ljubav (vidi prethodno, br. 126-140); i anđeli imaju svoju naklonost iz Božanske ljubavi, i svoje mišljenje iz Božanske mudrosti.

240. Pošto govor anđela proističe direktno iz njihove naklonosti, i ideje njihovog mišljenja su različiti oblici u koje se njihova glavna naklonost raspoređuje (vidi prethodno, br. 236), anđeli mogu da izkažu u trenu što čovek ne može za pola sata; takođe oni mogu da iznesu u nekoliko reči ono što je bilo iskazano pisanjem na mnogo strana; i to mi je, takođe, bilo dokazano mnogim iskustvima. Tako anđeoske ideje mišljenja i reči njihovog govora čine jedno, kao uzrok i posledica; jer što je u idejama misli kao uzrok predstavljeno je rečima kao posledica, i zato svaka reč sadrži u sebi tako mnogo stvari. Takođe sve pojedinosti anđeoske misli, i tako anđeoskog govora, pojavljuju se pred pogledom kao blagi talas ili okružujuća atmosfera u kojoj su nebrojene stvari u svom redu izvedene iz anđeoske mudrosti, i to ulazi u mišljenje drugoga i dira ga. Ideje mišljenja svakoga, i anđela i čoveka, se predstavljaju pogledu u svetlu neba kad god Gospod poželi.

241. Govor anđela Gospodovog nebeskog carstva sličan je govoru anđela Njegovog duhovnog carstva, ali je iz mišljenja koje je više unutrašnje. Nebeski anđeli su u dobru ljubavi prema Gospodu, i stoga govore iz mudrosti; dok su duhovni anđeli u dobru milosrđa prema bližnjem, koje je u suštini istina (br. 215), i stoga govore iz umnosti, jer mudrost je iz dobra, a umnost je iz istine. Iz tog razloga govor nebeskih anđela je kao nežno tečenje, blago, i bez prekida; dok je govor duhovnih anđela malo treperav i isprekidan. Govor nebeskih anđela ima mnogo zvukova samoglasnika u i o; dok govor duhovnih anđela ima mnogo zvukova samoglasnika e i i; jer su samoglasnici osnova zvuka, a u zvuku je naklonost, zvuk govora anđela odgovara njihovoj naklonosti, kao što je prethodno rečeno (br. 236); dok je vokalna artikulacija, što su reči, saobrazna idejama mišljenja koje izvire iz naklonosti. Kako samoglasnici nisu bitni za jezik već služe da pomoću zvuka podignu reči u razne naklonosti prema stanju svakoga, to u Hebrejskom jeziku samoglasnici nisu pisani, i takođe su se različito izgovarali. Iz toga anđeli saznaju kakav je čovek u pogledu njegove naklonosti i ljubavi. Takođe u govoru nebeskih anđela nema tvrdih suglasnika, i retko prelazi iz jednog suglasnika u drugi bez umetanja reči koja počinje samoglasnikom. Zato je u Reči veznik "i" tako često umetnut, što mogu videti oni koji čitaju Reč na Hebrejskom, i može se u nekoj meri videti iz upotrebljenih reči da li

pripadaju klasi nebeskih ili klasi duhovnih, to jest da li one sadrže dobro ili istinu. One koje sadrže dobro koriste puno zvukova u i o, i takođe nešto a, dok one koje sadrže istinu koriste puno zvukove e i i. Pošto je to naročito u zvukovima kada se iskazuju naklonosti, tako i u ljudskom govoru, kada se diskutuje o velikim stvarima, kao nebo (caelum) i Bog (Deus), te reči pretežno sadrže samoglasnike u i o; i zvuci muzike, kad god takve teme treba izraziti, uspinju se do iste punoće; ali ne i kada se predstavljaju manje uzvišene teme. Tim sredstvima muzička umetnost je u stanju da izrazi raznovrsne naklonosti.

242. U anđeoskom govoru postoji neka vrsta sinfonije koja se ne može opisati; koja dolazi od iznošenja i difuzije misli i naklonosti iz kojih dotiče govor, u skladu sa oblikom neba, i sva udruživanja i sva komuniciranja u nebu su u skladu sa tim oblikom. Da su anđeli udruženi u skladu sa oblikom neba, i da njihove misli i naklonosti teku u skladu sa tim može se videti prethodno (br. 200-212).

243. Govor kao onaj u duhovnom svetu svojstven je svakom čoveku u njegovom unutrašnjem umnom delu; ali čovek to ne zna, jer taj govor kod čoveka ne ulazi, kao kod anđela, u reči koje su analogne naklonosti; međutim to je ono što prouzrokuje da čovek, kada stupi u drugi život, ima isti govor kao duhovi i anđeli, i tako zna kako da govori bez uputstava. Ali više o toj temi posle.

244. U nebu, kao što je prethodno rečeno, svi imaju jedan govor; ali on varira u pogledu toga da je govor mudrih više unutrašnji i više ispunjen raznovrsnim naklonostima i idejama uma, dok je govor manje mudrih više spoljašni i manje pun; a govor prostih je još više spljašan, sastojeći se od reči iz kojih se mora izvući smisao na isti način kao kad ljudi razgovaraju među sobom. Postoji takođe i govor licem, koji se završava nečim zvučnim koje je određeno idejama. Opet, postoji govor u kom su nebeske predstave pomešane sa idejama, i iz ideja se otkrivaju pogledu. Takođe postoji govor pokretima koji odgovara naklonostima i predstavlja stvari kao one koje su iskazane rečima. Postoji govor pomoću onog što je opšte u naklonostima i opšteg u mislima. Postoji govor kao grmljavina; pored još drugih vrsta.

245. Govor zlih i paklenih duhova je takođe prirodan za njih jer je iz naklonosti; ali on je iz zlih naklonosti i posledično tome prljavih ideja prema kojima su anđeli krajnje neskloni. Tako su oblici govora u paklu suprotni onima u nebu; i za posledicu zli duhovi ne mogu da podnesu govor anđela, a anđeli ne mogu da podnesu pakleni govor. Anđelima je pakleni govor kao smrad za nozdrve. Govor licemera, koji su takvi da su u stanju da se predstavljaju kao anđeli svetla, sadrži u pogledu reči govor anđela, ali u pogledu naklonosti i odatle sledećih ideja mišljenja on je upravo suprotan. Stoga, kada se unutrašnja priroda njihovog govora opaža, kao što je opažaju mudri anđeli, to se čuje kao škrgut zuba, i izaziva grozu.

28. Govor anđela sa čovekom

246. Anđeli koji razgovaraju sa čovekom ne pričaju svojim jezikom, niti ijednim jezikom nepoznatim čoveku, već čovekovim vlastitim jezikom, ili nekim drugim jezikom sa kojim je on upoznat. To je tako jer kada anđeli govore sa čovekom oni se okrenu prema njemu i sastave se sa njim; i sjedinjenje anđela sa čovekom izaziva da to dvoje budu u sličnoj misli; i kako čovekova misao prijanja za njegovu memoriju, i to je izvor njegovog govora, to dvoje imaju isti jezik. Šta više, kada anđeo ili duh dođu čoveku, i okretanjem prema njemu se sastave sa njim, on tako uđe u celu memoriju čoveka, i jedva je svestan da ne zna sve što taj čovek zna, uključujući i njegov jezik. (2) Razgovarao sam sa anđelima o tome, i rekao da verovatno oni misle da mi se obraćaju mojim maternjim jezikom, jer se to tako opaža; a opet sam to bio ja a ne onaj ko je govorio; i to je očigledno iz činjenice da anđeli ne mogu da izgovore ni jednu reč ljudskog jezika (vidi br. 237); osim toga, ljudski jezik je prirodan a oni su duhovni, i duhovna bića ne mogu da se izraze ni o jednoj stvari na prirodan način. Na to su oni odgovorili da su svesni da njihova veza sa čovekom sa kojim govore jeste sa njegovom duhovnom mišlju; ali pošto njegova duhovna misao teče u njegovu prirodnu misao, a njegova prirodna misao je pripojena njegovoj memoriji, jezik čoveka i sve njegovo znanje izgleda im kao njihovo vlastito; i da je to tako iz razloga da dok je to po volji Gospoda biće takvih veza i neke vrste ubacivanja čoveka u nebo, ali stanje čoveka je sada takvo da više ne može biti takve veze sa anđelima, već samo sa duhovima koji nisu u nebu. (3) Kada sam, takođe govorio o tome sa duhovima, oni nisu bili voljni da veruju da to čovek govori, insistirajući da oni govore u čoveku, takođe da je čovekovo znanje njihovo znanje a ne čovekovo, prema tome da je od njih svaka stvar koju čovek zna. Pokušao sam da ih ubedim mnogim dokazima da to nije tačno, ali uzalud. Na koga se mislilo pod duhovima a na koga pod anđelima biće rečeno dalje kada se bude obrađivao svet duhova.

247. Postoji još jedan razlog zašto se anđeli i duhovi spajaju tako blisko sa čovekom, tako da ne znaju šta je čovekovo a šta njihovo vlastito, naime, postoji takav spoj duhovnog sveta sa prirodnim svetom u čoveku da ta dva izgledaju kao jedan, jer ma koliko je čovek odvojio sebe od neba Gospod je obezbedio da bude anđela i duhova sa svakim posebno, da bi upravljao čovekom preko njih. To je razlog tako bliskog spajanja. Bilo bi drugačije da se čovek nije odvojio; jer bi u tom slučaju Gospod njime vladao kroz opšti uticaj sa neba, bez duhova i anđela koji su mu pripojeni. Ali ova tema će biti posebno razmatrana u onom što sledi kada se bude govorilo o vezi neba sa čovekom.

248. Čovek čuje zvuk govora nekog anđela, ili duha, kao kad govori čovek sa čovekom, ali samo on a ne i drugi koji su u blizini; a to iz razloga što govor nekog anđela ili duha utiče prvo u čovekovu misao, pa preko jednog unutrašnjeg načina u njegove slušne organe, i tako ih pokreće iznutra; dok govor čoveka sa čovekom prvo teče kroz vazduh i preko jednog spoljašnjeg načina u njegove organe sluha, i pokreće ih spolja. Očevidno je, onda, da se govor nekog anđela ili duha sa čovekom čuje iznutra; ali kako se organi sluha time jednako pokreću, govor je jednako čujan. Da govor nekog anđela ili duha dotiče iznutra čak do uha bilo mi je razjašnjeno činjenicom da takođe teče i u jezik, izazivajući slabu vibraciju, ali bez ikakvih pokreta kakvi su oni kada čovek sam pomoću jezika oblikuje zvukove govora u reči.

249. Ali danas je razgovor sa duhovima retko dopušten jer je opasan; jer onda duhovi znaju, što inače ne bi znali, da su sa čovekom; i zli duhovi su takvi da drže čoveka u smrtonosnoj

mržnji, i ne žele ništa tako mnogo kao da mu unište i dušu i telo, i to oni čine u slučaju onih koji su se toliko upustili u fantazije da su se odvojili od zadovoljstava koja odgovaraju prirodnom čoveku. Takođe neki koji vode usamljenički život ponekad čuju duhove kako im se obraćaju, bez opasnosti; ali kako duhovi ne bi znali da su sa čovekom Gospod ih povremeno uklanja; jer većina duhova nije svesna da postoji drugi svet sem onog u kome žive, i stoga nisu svesni da ima ljudi bilo gde drugde; i zato nije dozvoljeno čoveku da im odgovara. Ako to učini oni će znati. Opet, oni koji mnogo meditiraju na religiozne teme, toliko su tome predani, počinju da čuju duhove kako govore unutar njih, tako kao da ih vide unutar sebe; jer religiozna ubeđenja, koja god da su, kada se čovek zadržava na njima a ne prilagodi ih za razne upotrebe u svetu, prodiru u unutrašnjost i ostaju tamo, i okupiraju ceo čovekov duh, čak ulaze u duhovni svet i deluju tamo na duhove. Ali takve osobe su vizionari i entuzijasti, i kog god duha da čuju oni veruju da je to Sveti Duh, dok, u stvari, to su duhovi entuzijasti. Takvi duhovi vide laži kao istine, i videći ih kao takve oni ne zavode samo sebe već takođe i one na koje utiču da im veruju. Takvi duhovi, međutim, postepeno su uklonjeni, jer su počeli da navode druge na zlo i da stiču kontrolu nad njima. Duhovi entuzijasti se razlikuju od drugih duhova po svom verovanju da su Sveti Duh, i verovanju da je ono što govore Božansko. Kako čovek poštuje takve duhove sa Božanskim obožavanjem oni ne pokušavaju da mu naude. Ponekad sam razgovarao sa njima, i grešne stvari koje su ulili u svoje obožavace tad su bile razotkrivene. Oni borave na levoj strani, u pustinjskom predelu.

250. Ali da razgovaraju sa nebeskim anđelima dato je samo onima koji su u istinama dobra, posebno onima koji priznaju Gospoda i Božansko u Njegovom Ljudskom, jer to su istine u kojima su nebesa. Jer, kao što je pokazano prethodno, Gospod je Bog neba (br. 2-6); Božansko Gospoda je ono što čini nebo (br. 7-12); Božansko Gospoda u nebu je ljubav prema Njemu i milosrđe prema bližnjem od Njega (br. 13-19); svo nebo u celini odražava jednog čoveka; takođe i svako nebesko društvo; i svaki anđeo je u potpunom ljudskom obliku, a to je od Gospodovog Božanskog Ljudskog (br. 59-86). Što sve čini očiglednim da su samo oni čija je unutrašnjost otvorena Božanskim Istinama, i Gospodu u stanju da govore sa nebeskim anđelima, jer u te istine kod čoveka Gospod utiče, a kad Gospod utiče takođe i nebo utiče. Božanske istine otvaraju unutrašnje čoveka, jer je čovek tako napravljen da bude u pogledu svog unutrašnjeg čoveka slika neba, a u pogledu svog spoljašnjeg slika sveta (br. 57); a unutrašnji čovek se otvara samo pomoću Božanske istine koja dolazi od Gospoda, jer to je svetlost neba i život neba (br. 126-140).

251. Ulivanje Samog Gospoda u čoveka je kroz njegovo čelo, a odatle u celo lice, jer je čelo čoveka saobrazno ljubavi, a lice odgovara njegovom unutrašnjem. Ulivanje duhovnih anđela u čoveka je posvuda po glavi, sa čela i slepoočnica, i svim delovima gde je veliki mozak, jer region glave odgovara umnosti; ali ulivanje nebeskih anđela je u onom delu u kome je mali mozak, i naziva se potiljak, od ušiju naokolo sve do vrata, jer ta oblast odgovara mudrosti. Sav govor anđela sa čovekom ulazi kroz te puteve u njegovu misao; i na taj način sam opažao koji su to anđeli bili koji su govorili samnom.

252. Oni koji razgovaraju sa anđelima neba takođe vide stvari koje postoje u nebu, jer tada vide u svetlosti neba, jer je njihova unutrašnjost u tom svetlu; takođe anđeli kroz njih vide stvari koje su na zemlji, jer u njima je nebo spojeno sa svetom i svet je spojen sa nebom. Jer (kao što je bilo rečeno prethodno br. 246), kada se anđeli okrenu čoveku oni se tako spoje sa njim da su potpuno nesvesni da to što pripada čoveku nije njihovo - ne samo što pripada njegovom govoru već takođe i onome što vidi i čuje; dok je čovek, sa druge strane, potpuno nesvestan da stvari koje se ulivaju u misao anđela nisu njegove. Takav je bio spoj koji je postojao između nebeskih anđela i najdrevnijih na ovoj zemlji, i iz tog razloga se njihovo doba zvalo Zlatno Doba. Pošto je ta rasa priznavala Božansko u ljudskom obliku, to jest Gospoda, oni su govorili sa nebeskim anđelima kao sa svojim prijateljima, i nebeski anđeli su razgovarali

sa njima kao sa svojim prijateljima; i u njima su nebo i svet činili jedno. Ali posle tog vremena čovek se postepeno odvojio od neba time što je voleo sebe više od Gospoda, a svet više od neba, i za posledicu počeo je da oseća radost u ljubavi prema sebi i svetu, i odvojio se od nebeskih radosti, i na kraju u tolikoj meri da više nije znao ni za kakve druge radosti. Onda se njegova unutrašnjost, koja je bila otvorena prema nebu zatvorila, dok se njegova spoljašnjost otvorila prema svetu; a kada je tako onda je čovek u svetlosti u pogledu svih stvari na svetu, ali u gustoj tami u pogledu svih nebeskih stvari.

253. Od tog vremena retko je ko govorio sa nebeskim anđelima; ali neki su govorili sa duhovima koji nisu u nebu. To je tako jer su čovekove unutrašnje i spoljašnje sposobnost takve da su ili okrenute Gospodu, kao svom zajedničkom centru (br. 124), ili prema sebi, to jest suprotno od Gospoda. Oni koji su okrenuti prema Gospodu takođe su okrenuti prema nebu. Ali oni koji su okrenuti prema sebi takođe su okrenuti prema svetu. Uzdignuti takve je teško; međutim Gospod ih uzdiže koliko god je moguće, menjajući im ljubav; što se čini pomoću istina iz Reči.

254. Rečeno mi je kako je Gospod govorio sa prorocima preko kojih je data Reč. Sa njima nije govorio kao što je to činio sa drevnima, ulivanjem u njihovu unutrašnjost, već preko duhova koji su im bili poslani, koje je ispunio Svojim izgledom, i tako nadahnjivao rečima koje su diktirali prorocima; tako da to nije bilo ulivanje već diktat. I kako su reči dolazile pravo od Gospoda, svaka od njih je bila ispunjena Božanskim, i sadržala je u sebi jedno unutrašnje značenje koje je takvo da nebeski anđeli razumeju reči na nebeski i duhovan način, dok ih ljudi razumeju na prirodan način. Tako je Gospod spojio nebo i svet pomoću Reči. Kako Gospod ispunjava duhove Svojim izgledom takođe je razjašnjeno. Duh koji je bio ispunjen od Gospoda sa Božanskim ne zna drugačije do da je on Gospod, i da to Božansko govori; i to traje dok ne završi sa govorom. Posle toga opaža i prima znanju da je duh, i da je govorio od Gospoda a ne od sebe. Pošto je takvo bilo stanje duhova koji su govorili sa prorocima, kažu da je taj ko je govorio bio Jehova; duhovi su čak sami sebe zvali Jehova, kao što se može videti i iz proročkog i istorijskog dela Reči.

255. Da bi spoj anđela i duhova sa čovekom mogao da se razume dozvoljeno mi je da pomenem neke značajne stvari kojima se to može rasvetliti i proveriti. Kada se anđeli ili duhovi okrenu čoveku oni ne znaju drugačije do da je čovekov jezik njihov vlastiti i da nemaju drugi jezik; a iz razloga jer su u čovekovom jeziku, a ne u svom, koji su zaboravili. Ali čim se okrenu od čoveka oni su u svom anđeoskom ili duhovnom jeziku, i ne znaju ništa od čovekovog jezika. Imao sam slično iskustvo kad sam bio u društvu anđela i u stanju kao njihovo. Kada sam pričao sa njima na njihovom jeziku nisam znao ništa od mog, zaboravivši ga; ali čim sam ih napustio bio sam u svom jeziku. (2) Još jedna značajna činjenica je da kad se anđeli i duhovi okrenu čoveku u stanju su da pričaju sa njim na svakoj udaljenosti; pričali su samnom sa znatne udaljenosti jednako čujno kao da su bili u blizini. Ali kada se okrenu od čoveka i pričaju međusobno čovek ne čuje ništa od onog što govore, čak i ako je to blizu njegovog uha. Iz toga mi je postalo jasno da su sva spajanja u duhovnom svetu određena pravcem u kom su okrenuti. (3) Još jedna značajna činjenica je da mnogo duhova skupa može govoriti sa čovekom, i čovek sa njima; jer oni pošalju jednog svog čoveku sa kojim žele da govore, i poslani duh se okrene prema čoveku a ostali prema tom duhu i tako prikupljaju svoje misli koje duh izgovara; i duh tada ne zna drugo do da govori od sebe, i oni ne znaju drugačije do da oni to govore. Tako se okretanjem takođe ostvaruje spoj jednog sa mnogima. Ali o ovim izaslanim duhovima, koji se takođe nazivaju subjektima, i o komunikaciji preko njih, kasnije će biti više rečeno.

256. Anđelu ili duhu nije dozvoljeno da govori sa čovekom iz svoje vlastite memorije, već samo iz čovekove memorije; jer anđeli i duhovi imaju takođe i memoriju. Kada bi duh govorio iz vlastite memorije sa čovekom, ovaj ne bi znao drugo do da su tada te misli u njegovom umu

njegove vlastite, mada su to misli duha. To bi bilo kao sećanje nečega što čovek nije nikada čuo ni video. Da je to tako dato mi je da vidim kroz iskustvo. To je izvor verovanja nekih drevnih da se posle nekoliko hiljada godina vraćaju svom prethodnom životu, i svakoj stvari koju su učinili, i u stvari, da su jednom već bili rođeni. To su zaključili jer povremeno im dođe neko prisećanje na stvari koje nikad nisu čuli ni videli. To dolazi od jednog uticaja iz memorije duhova u njihove ideje i misao.

257. Takođe postoje i duhovi zvani prirodni ili telesni duhovi. Kada oni dođu čoveku oni se ne spajaju sa njegovom mišlju, kao drugi duhovi, već ulaze u njegovo telo, i potpuno ga okupiraju, i govore kroz njega, i deluju kroz njegove udove, verujući tada da je sve toga čoveka njihovo. To su duhovi koji opsedaju čoveka. Ali takve duhove je Gospod prognao u pakao, i tako su potpuno uklonjeni; te stoga takve opsednutosti nisu moguće u današnje vreme.

29. Pisanje u nebu

258. Kao što anđeli govore, i njihov govor se sastoji od reči, oni takođe imaju i pisana dela; i pisanjem kao i govorom izražavaju ono što im je u umovima. Povremeno sam dobijao zapise koji su mi poslani, ispisane rečima potpuno kao rukopisi na svetu, i druge kao otštampane; bio sam u stanju da ih čitam na sličan način, ali bilo je dozvoljeno da dobijem iz njih samo po neku ideju tu i tamo; iz razloga što nije u skladu sa Božanskim poretkom da čovek bude poučavan spisima iz neba; već mora biti poučen samo pomoću Reči; jer samo pomoću Reči postoji komunikacija i spoj neba sa svetom, tako Gospoda sa čovekom. Da su zapise napisane u nebu videli i proroci pokazano je kod Ezekilja:

"Kada sam pogledao, gle duh je pružio ruku ka meni, i u njoj je savijena knjiga koju je on razvio mom pogledu; bila je ispisana spolja i iznutra" (II. 9, 10).

I kod Jovana:

"Videh u desnoj ruci Onoga što je sedeo na prestolu, knjigu ispisanu spolja i iznutra, zapečaćenu sa sedam pečata" (Otkrovenje V. 1).

259. Postojanje spisa u nebesima je obezbedio Gospod radi Reči; jer u svojoj suštini Reč je Božanska istina, i iz nje je sva nebeska mudrost, i za ljude i za anđele; jer Reč je diktirao Gospod, i ono što je diktirao Gospod prolazi po redu kroz sva nebesa i završava sa čovekom. Stoga je prilagođena mudrosti anđela i umnosti čoveka. Stoga takođe, anđeli imaju Reč i čitaju je isto kao ljudi na zemlji, i takođe iz nje izvode svoja učenja, i propovedaju po njoj (br. 221). To je ista Reč, ali njeno prirodno značenje, koje je za nas doslovno, ne postoji u nebu, već samo duhovno značenje, koje je unutrašnji smisao. Koji je to smisao može se videti u maloj raspravi O Belom Konju o kome se govori u Otkrovenju.

260. Jednom mi je bio poslat mali zapis sa neba na kom je bilo nekoliko reči napisano Hebrejskim slovima, i rečeno mi je da svako slovo sadrži tajnu mudrosti, i da su te tajne sadržane u prevojima i zavojima slova, i takođe u zvukovima. To mi je razjasnilo šta se mislilo pod ovim Gospodovim rečima:

"Zaista ti kažem, dok su nebo i zemlja, ni jedna jota ni crtica neće nestati iz zakona" (Matej V. 18).

Da je Reč i u svakoj svojoj crti Božanska poznato je u crkvi; ali gde Božansko leži skriveno u svakoj crti do sada nije bilo poznato, pa će stoga sada biti rečeno. U unutrašnjem nebu pisanje se sastoji od raznih krivudavih i zaobljenih oblika, i ti prevoji i obline su u skladu sa oblicima neba. Pomoću toga anđeli izražavaju tajne njihove mudrosti, i takođe mnoge stvari koje nisu u stanju da izraze govorom; i što je čudesno, anđeli znaju to pismo bez vežbanja ili učitelja, usađeno im je kao i njihov govor (vidi br. 236); stoga je to pisanje nebesko pisanje. Usađeno je jer se svi dodaci mislima i naklonostima, i iz toga proizišle komunikacije umnosti i mudrosti anđela nastavljaju u skladu sa oblikom neba (br. 201); i iz istog razloga njihovo pisanje poprima taj oblik. Rečeno mi je da su najstariji ljudi na ovoj zemlji, pre nego što su izmišljena slova, imali takvo pisanje; i da je to preneseno u slova Hebrejskog jezika, a sva ta slova su u drevna vremena bila zakrivljena, i nijedno od njih nije, kao danas, bilo omeđeno pravim linijama. Tako je to da su u Reči sadržane Božanske stvari i tajne neba čak i u njenim jotama, tačkama i crticama.

261. To pisanje znacima nebeskog oblika u upotrebi je u unutrašnjem nebu čiji anđeli

prevazilaze sve druge po mudrosti. Pomoću tih znakova oni izražavaju naklonost, iz koje teku i slede misli u skladu sa predmetom o kome se radi. Posledično tome ti zapisi, što mi je takođe bilo dozvoljeno da vidim, sadrže tajne koje misao ne može iscrpeti. Ali takvo pisanje ne postoji u nižim nebesima. Pisanje tamo naliči pisanju na svetu, ima slična slova, a opet nije razumljivo za čoveka, jer su na anđeoskom jeziku; a anđeoski jezik je takav da nema ništa zajedničko sa ljudskim jezikom (br. 237), jer samoglasnicima oni izražavaju naklonosti, a suglasnicima ideje misli iz naklonosti, i tako nastalim rečima smisao stvari (vidi prethodno, br. 236, 241). Šta više, u tim spisima, koje sam takođe video, više je sadržano u par reči nego što čovek može da izrazi na nekoliko strana. Na taj način oni imaju Reč napisanu u nižim nebesima; dok je u unutrašnjem nebu u nebeskim znacima.

262. Uočljiva je činjenica da spisi u nebu teku iz samih njihovih misli, i to tako lako da misao sama izvire a ruka ne okleva u izboru reči, jer i reči koje govore i one koje zapisuju saobrazne su idejama njihovog mišljenja; i sva saobraznost je prirodna i spontana. Takođe ima zapisa u nebu koji nastaju bez pomoći ruku, već iz puke saobraznosti sa mislima; ali oni nisu trajni.

263. Takođe sam video zapise iz neba, načinjene samo od brojeva poređanih po redu u nizovima, baš kao zapisi od slova i reči; i bio sam poučen da je taj spis iz unutrašnjeg neba, i da je njihovo nebesko pisanje (prethodno govoreno u br. 260, 261), kada iz njega potiče misao stavljeno pred anđele nižih nebesa u brojevima, i da to numeričko pisanje slično sadrži tajne od kojih se neke ne mogu shvatiti mišlju ni izraziti rečima. Jer svi brojevi su saobrazni i imaju značenje, i deluju kao i reči u skladu sa saobraznošću; ali sa razlikom da su u brojevima sadržane opšte ideje a u rečima pojedinačne; i kako jedna opšta ideja sadrži bezbroj pojedinačnih, toliko više tajni je sadržano u numeričkom pismu od slovnog pisma. Iz toga sam mogao videti da u Reči brojevi kao i reči označavaju stvari. Šta znače prosti brojevi a šta složeni i drugi, može se videti u Nebeskim Tajnama, gde se govorilo o tome. U tom pismu u nebu, broj je uvek oznaka o kojoj oni koji slede u nizu ovise kao o svom predmetu; jer taj broj je kao neki pokazatelj o čemu se radi, i po njemu se određuju brojevi koji slede do određenog mesta.

264. Oni koji ne znaju ništa o nebu, i koji ne žele da imaju bilo kakvu drugu ideju o tome do kao o nečemu čisto vazdušastom, po kom lete anđeli kao umovi, bez čula sluha i vida, nisu u stanju da shvate da anđeli imaju govor i pismo; jer stavljaju postojanje svega što je stvarno u ono što je materijalno; a opet spisi u nebu stvarno postoje kao i oni na svetu, i anđeli tamo imaju sve što je korisno za život i pogodno za mudrost.

30. Mudrost nebeskih anđela

265. Prirodu anđeoske mudrosti teško je shvatiti jer ona toliko mnogo premašuje ljudsku mudrost da se te dve ne mogu upoređivati; a sve što je tako neshvatljivo izgleda kao praznina. Šta više, neke istine koje se moraju uvrstiti u njen opis još uvek nisu poznate, i dok one ne postanu poznate postoje u umu kao senke, i tako skrivaju kakve stvari jesu u sebi. Međutim, te istine se mogu saznati, i shvatiti, pod uslovom da um vidi neki interes u njima; jer interes nosi svetlo sa sobom jer je od ljubavi; a na one koji vole stvari koje se odnose na Božansko i nebesku mudrost, svetlost sija sa neba i daje prosvetljenje.

266. Šta je mudrost anđela može se zaključiti iz činjenice da su oni u svetlosti neba, i da je svetlost neba u svojoj suštini Božanska istina i Božanska mudrost; i ta svetlost osvetljava u isto vreme njihov unutrašnji vid, ili vid uma, i njihov spoljašnji vid ili vid očiju. (Da je svetlost neba Božanska istina, ili Božanska mudrost, može se videti prethodno, br. 126-133). Anđeli su takođe u nebeskoj toploti, koja je u svojoj suštini Božansko dobro i Božanska ljubav, i odatle kod njih jedna naklonost i žudnja da postanu mudri. (Da je nebeska toplota Božansko dobro i Božanska ljubav može se videti prethodno, br. 133-140). Da su anđeli u mudrosti, čak u toj meri da se mogu zvati mudrostima, sledi iz činjenice da njihove misli i naklonosti sve teku u skladu sa nebeskim oblikom, a taj oblik je oblik Božanske mudrosti; takođe da su njihove unutrašnjosti, koje su prijemnici mudrosti, uređene u tom obliku. (Da misli i naklonosti anđela teku u skladu sa oblikom neba, i prema tome njihova umnost i mudrost, može se videti prethodno, br. 201-212). (2) Da anđeli imaju superiornu mudrost pokazano je takođe činjenicom da je njihov govor govor mudrosti, jer on teče direktno i spontano iz misli, a njihova misao iz njihove naklonosti, tako je njihov govor misao iz naklonosti u spoljašnjem obliku; stoga nema ničega da ih odvraća od Božanskog uticaja, i ničeg spoljašnjeg kao što ulazi u govor čoveka iz drugih pomisli. (Da je govor anđela govor njihove misli i ljubavi može se videti prethodno, br. 234-235.) Da anđeli imaju takvu mudrost u skladu je sa činjenicom da su sve stvari koje vide njihovim očima, i opažaju njihovim čulima u skladu sa njihovom mudročću, jer su joj saobrazne, i tako su opažani objekti reprezentativni oblici stvari koje sačinjavaju njihovu mudrost. (Da su sve stvari u nebu saobraznosti sa unutrašnošću anđela i prikazi njihove mudrosti može se videti prethodno, br. 170-182.) (3) Osim toga, misli anđela nisu ograničene i sužene idejama vremena i prostora, kao što su ljudske misli, jer prostor i vreme pripada prirodi, i stvari koje pripadaju prirodi odvlače um od duhovnih stvari, i lišavaju umni pogled njegovog pravog područja. (Da su ideje anđela odvojene od vremena i prostora, i tako manje ograničene od ljudskih ideja, može se videti prethodno, br. 162-169 i 191-199.) Opet misli anđela nisu niti spuštene na zemaljske i materijalne stvari, niti prekidane strahovanjima za životne potrebe; tako oni nisu odvučeni takvim stvarima od radosti mudrosti, kao što su misli čoveka na svetu; jer im sve stvari dolaze kao poklon od Gospoda; obučeni su na poklon, hranjeni i skućeni (br. 181-190), i pored toga oni primaju radosti i zadovoljstva u stepenu njihovog primanja mudrosti od Gospoda. Ove stvari su rečene da bi se razjasnilo zašto to anđeli imaju tako veliku mudrost.

267. Anđeli su u stanju da primaju takvu mudrost jer su im unutrašnjosti otvorene; i mudrost, kao i svaka druga savršenost uvećava se prema unutrašnjosti, tako do stepena u kom su unutrašnjosti otvorene. U svakom anđelu su tri stupnja života kojima odgovaraju tri neba (vidi br. 29-40) - oni u kojima je otvoren prvi stepen su u prvom ili spoljašnjem nebu; oni u kojima

je drugi stepen otvoreni su u drugom ili srednjem nebu; dok su oni kojima je otvoren treći stepen u trećem ili unutrašnjem nebu. Mudrost anđela u nebu je u skladu sa tim stupnjevima. Stoga mudrost anđela u unutrašnjem nebu neizmerno prevazilazi mudrost anđela u srednjem nebu, a mudrost ovih neizmerno prevazilazi mudrost anđela spoljašnjeg neba (vidi prethodno, br. 209, 210; i šta su stupnjevi, br. 38). Takve razlike postoje jer su stvari u višem stepenu partikularije, a one u nižem stepenu su generalije, i generalije su sadržaoi partikularija. Partikularije u poređenju sa generalijama su kao hiljade ili bezbroj prema jedan; i takva je mudrost anđela višeg neba u poređenju sa mudrošću anđela nižeg neba. Na sličan način mudrost poslednjih prevazilazi mudrost čoveka, jer je čovek u telesnom stanju i onim stvarima koje pripadaju telesnim čulima, a čovekova telesna čula spadaju u najniži stepen. To razjašnjava kakvu mudrost imaju oni koji misle prema čulnim stvarima, to jest koji se nazivaju čulnim ljudima, naime, oni nemaju mudrost, već samo znanje. Ali drugačije je sa ljudima čije su misli uzdignute iznad čulnih stvari, a posebno sa onima čije su unutrašnjosti otvorene čak do svetlosti neba.

268. Može se videti kako je velika mudrost anđela iz činjenice da u nebesima postoji komunikacija svih stvari; umnost i mudrost se međusobno saopštavaju, i nebo je opšte deljenje svih dobara; i to iz razloga što je nebeska ljubav takva da želi da svoje da drugima; stoga niko u nebu ne opaža sopstveno dobro kao dobro osim ako nije takođe kod drugog; i to je izvor radosti u nebu. Poreklo toga kod anđela je u Gospodu, jer je takva Njegova Božanska ljubav. Da postoji takva komunikacija svih stvari u nebu bilo mi je dozvoljeno da saznam iskustvom. Neki prosti duhovi su istovremeno podignuti u nebo, i kada su ušli u anđeosku mudrost onda su razumeli stvari koje nikad pre nisu bili u stanju da shvate, i govorili stvari koje nisu bili u stanju da izgovore u prethodnom stanju.

269. Mudrost anđela se ne može opisati rečima; može se samo ilustrovati nekim opštim stvarima. Anđeli mogu da iskažu jednom rečju što čovek ne može sa hiljadu reči. Uz to, jedna anđeoska reč sadrži neizbrojne stvari koje se ne mogu izraziti rečima ljudskog jezika; jer u svakoj stvari, koju izgovore anđeli, su tajne mudrosti u kontinualnoj povezanosti koje ljudska znanja nikad ne dostižu. Uz to, ono što anđeli ne iskažu rečima svoga govora oni to ostvare pomoću zvuka u kome je naklonost ka stvarima u njihovom redu; jer (kao što je prethodno bilo rečeno, br. 236, 241) zvukovi izražavaju naklonosti, kao što reči izražavaju ideje misli iz naklonosti; i iz tog razloga se za stvari koje se čuju u nebu kaže da su neizrecive. Tako, takođe, anđeli su u stanju da iskažu u nekoliko reči sve do poslednje stvari napisane u celoj knjizi, i daju svakoj reči značenje koje uzdiže um unutrašnjoj mudrosti; jer njihov govor je takav da je u skladu sa njihovim naklonostima (ljubavi), i svaka reč je u skladu sa njihovim idejama; i njihove reči variraju na nebrojene načine u skladu sa nizom stvari koje su skupa u misli. (2) Još uz to, unutrašnji anđeli su u stranju da vide iz zvuka i iz nekoliko reči ceo život onog ko govori, jer iz zvuka kako varira, prema idejama u rečima, oni vide njegovu vladajuću ljubav na osnovu koje je, tako reći, svaka pojedinost njegovog života upisana. Sve ovo razjašnjava prirodu anđeoske mudrosti. U poređenju sa ljudskom mudrošću ona je kao bezbroj prema jedan. Ili kao pokretne sile celog tela, koje su neizbrojne, prema aktivnostima od njih, koje ljudskom čulu izgledaju kao jedna stvar, ili kao hiljadu delića nekog objekta viđenih pod savršenim mikroskopom spram jedne nejasne stvari viđene golim okom. (3) Da ilustrujem predmet jednim primerom. Jedan anđeo je prema svojoj mudrosti opisivao duhovno izrastanje, i izneo je redom na stotine tajni u pogledu toga, ispunjavajući svaku od njih idejama u kojima su bile još dublje unutrašnje tajne, i tako od početka do kraja; jer je objašnjavao kako je duhovni čovek začet, nošen kao da je u materici, rađa se, raste i postepeno se usavršava. Rekao je da se broj tajni može povećati na hiljade i da te iskazane jesu samo o duhovnom izrastanju spoljašnjeg čoveka, dok postoji nebrojeno više o duhovnom izrastanju unutrašnjeg čoveka. Iz tih i drugih sličnih stvari koje sam čuo od anđela postalo mi

je jasno kako je velika njihova mudrost, i kako je u poređenju veliko čovekovo neznanje, koji jedva da zna šta je duhovno izrastanje, i ne zna ni najmanji korak procesa kada duhovno izrasta.

270. Sada će biti opisana mudrost anđela trećeg ili unutrašnjeg neba, i takođe kako daleko prevazilazi mudrost anđela prvog ili spoljašnjeg neba. Mudrost anđela trećeg ili unutrašnjeg neba je neshvatljiva čak i za one koji su u spoljašnjem nebu, iz razloga što su unutrašnjosti anđela trećeg neba otvorene u trećem stepenu, dok su unutrašnjosti anđela prvog neba otvorene samo u prvom stepenu; i sva mudrost se povećeva prema unutrašnjosti i savršenija je kako su one otvorenije (br. 208, 267). (2) Pošto je unutrašnjost anđela trećeg ili unutrašnjeg neba otvorena u trećem stepenu, Božanske istine kao da su upisane u njima; jer su unutrašnjosti u trećem stepenu više u obliku neba nego unutrašnjosti u drugom i prvom stepenu, a oblik neba je od Božanske istine, i tako u skladu sa Božanskom mudrošću, i zato istina kao da je upisana u tim anđelima, ili kao da je instiktivna ili prirodjena. Stoga čim ti anđeli čuju prave Božanske istine oni ih trenutno primaju i razumeju, i potom ih vide kao da su u njima. Kako su anđeli tog neba takvi oni nikada ne pametuju o Božanskim istinama, i još manje da se prepiru o bilo kojoj istini da li ona jeste ili nije; niti znaju šta je to verovati i imati veru. Oni kažu: "Čemu vera kad razumem i vidim da je takva stvar." Oni to ilustruju poređenjima; na primer, da bi to bilo kao kad bi neko sa pratiocem, videvši kuću i razne stvari u njoj i oko nje, rekao svom pratiocu da treba da veruje da te stvari postoje, i da su takve kakvima ih vidi; ili videvši baštu, drveće i voće u njoj, rekao svom pratiocu da treba da ima veru da je tu bašta i u njoj drveće i voće, kad on to već jasno vidi svojim očima. Iz tog razloga ti anđeli nikada ne pominju veru, i nemaju ideju šta je to; niti pametuju o Božanskim istinama, još manje da se prepiru o bilo kojoj istini da li to jeste ili nije. (3) Ali anđeli prvog ili spoljašnjeg neba nemaju Božanske istine tako upisane u svojim unutrašnjostima, jer je kod njih otvoren samo prvi stepen života; zato oni razmišljaju o istinama, a oni koji razmišljaju ne vide ništa izvan činjenica o materiji o kojoj razmišljaju, ili ne idu ništa dalje od subjekta do da ga potvrde određenim razmatranjima, i potvrdivši ga kažu da to mora biti stvar vere i da se u to mora verovati. (4) Razgovarao sam sa anđelima o tome, i oni su rekli da je razlika u mudrosti anđela trećeg neba i mudrosti anđela prvog neba kao između onog što je jasno i onog što je nejasno; i prethodne poredbe sa veličanstvenim palatama prepunim korisnih stvari, okruženih sa svih strana parkovima, sa veličanstvenim stvarima svake vrste oko njih; i kako su ti anđeli u istinama mudrosti oni mogu da uđu u palatu i gledaju sve stvari, i da šetaju po parkovima u svim pravcima, i da uživaju. Ali nije tako sa onima koji rasuđuju o istinama, posebno sa onima koji se raspravljaju o njima, jer takvi ne vide istine iz svetla istine, već prihvataju istine ili od drugih, ili iz smisla napisanog u Reči, koji ne razumeju unutrašnje, izjavljujući da se mora verovati u istine, ili da čovek mora imati veru, i nisu voljni da imaju ikakav unutrašnji uvid dozvoljen za te stvari. Anđeli kažu da takvi nisu u stanju da dosegnu prvi prag palate mudrosti, još manje da stupe u nju i šetaju njenim prizemljem, jer se zaustavljaju na prvom koraku. Nije tako sa onima koji su u samim istinama; njih ništa ne sprečava da se kreću i napreduju bez ograničenja, jer istine koje vide vode ih kud god idu, u široka polja, jer svaka istina ima beskrajno rasprostiranje i u spoju je sa mnoštvom drugih. (5) Oni kažu, dalje, da se mudrost anđela unutrašnjeg neba sastoji pre svega u tome što oni vide Božansko i nebeske stvari u svakom pojedinom objektu, i čudesne stvari u spoju mnoštva objekata; jer je svaka stvar koja se pojavi pred njihovim očima saobražavajuća; jer kad vide palate i vrtove njihovo posmatranje se ne zadržava na stvarima koje su im pred očima, već oni vide unutrašnje stvari iz kojih one izvire, to jest, kojima su one saobrazne, i to sa svom raznovrsnošću u skladu sa stanovištem objekata; tako oni vide nebrojene stvari u isto vreme u njihovom poretku i vezi, i to tako ispunjava njihove umove sa radošću da izgledaju kao da su izvan sebe. Da su sve stvari koje se vide u nebu saobrazne sa Božanskim stvarima koje su

u anđelima od Gospoda može se prethodno videti (br. 170-176).

271. Takvi su anđeli trećeg neba jer su u ljubavi prema Gospodu, i ta ljubav otvara unutrašnjost uma u trećem stepenu, i spremište je svim stvarima mudrosti. Mora se takođe razumeti da se anđeli unutrašnjeg neba stalno usavršavaju u mudrosti, i to različito od anđela spoljašnjeg neba. Anđeli unutrašnjeg neba ne skladište Božanske istine u pamćenju i tako ne prave od njih neku vrstu nauke; već čim ih čuju shvataju ih i primenjuju u životu. Iz tog razloga Božanske istine su tako trajne kod njih kao da su zapisane u njima, jer što je angažovano na taj način u životu sadržano je u njemu. Ali nije tako sa anđelima spoljašnjeg neba. Oni prvo sakupljaju Božanske istine u pamćenju i stavljaju na stranu svojim znanjem, izvlače odatle da bi njima usavršili svoje razumevanje, i da bi ih hteli i primenjivali u životu, ali bez unutrašnjeg opazanja da li su to istine; i za posledicu su u odgovarajućem mraku. To je uočljiva činjenica da se anđeli trećeg neba usavršavaju u mudrosti čuvenjem a ne gledanjem. Ono što čuju u propovedima ne ulazi im u pamćenje, već ulazi direktno u njihovo shvatanje i volju, i postaje značajno za život; ali ono što vide očima ulazi u njihovo pamćenje, i oni razmišljaju i razgovaraju o tome, što pokazuje da je kod njih put čuvenja put mudrosti. To takođe je od saobraznosti, jer uho je saobrazno poslušnosti, a poslušnost pripada životu, dok je oko saobrazno umnosti, a umnost je stvar učenja. Stanje ovih anđela je opisano u različitim delovima Reči, kao kod Jeremije:

"Staviću Moj zakon u njihove umove, i zapisati u njihovim srcima. Više neće svako učiti svog prijatelja ni brata, govoreći, spoznaj Jehovu; jer će Me svi znati, od najmanjeg do najvećeg od njih" (XXXI. 33, 34).

I kod Mateja:

"Nek vaš govor bude Da, da, Ne, ne; ono što je više od toga je od đavola" (V. 37).

"Ono što je više od toga je od đavola" jer nije od Gospoda; i koliko su anđeli trećeg neba u ljubavi prema Gospodu i istine koje su u njima su od Gospoda. U tom nebu ljubav prema Gospodu je hteti i činiti Božansku istinu, jer Božanska istina je Gospod u nebu.

272. Postoji još dalji razlog, i to je u nebu primarni razlog, zašto su anđeli u stanju da prime tako veliku mudrost, naime, jer su oni bez ljubavi prema sebi; jer u meri u kojoj je neko bez ljubavi prema sebi on može postati mudar u Božanskim stvarima. Ta ljubav zatvara unutrašnjost prema Gospodu i nebu, i otvara spoljašnjost i okreće ih prema sebi; i za posledicu svi u kojima vlada ta ljubav su u gustoj tami u pogledu nebeskih stvari, ma koliko svetla oni mogu imati o svetskim stvarima. Anđeli, s druge strane, su u svetlosti mudrosti jer su bez ljubavi prema sebi, jer nebeske ljubavi u kojima su oni, koje su ljubav prema Gospodu i ljubav prema bližnjem, otvaraju unutrašnjosti, jer su te ljubavi od Gospoda i Sam Gospod je u njima. (Da te ljubavi sačinjavaju nebo u opštem, i obrazuju nebo u svakoj pojedinosti, može se videti prethodno, br. 13-19). Kako nebeske ljubavi otvaraju unutrašnjosti prema Gospodu tako svi anđeli okreću svoja lica prema Gospodu (br. 142); jer u duhovnom svetu ljubav okreće unutrašnjost svakoga prema sebi, i na koju god stranu okrene unutrašnjost takođe okrene i lice, jer lice tamo čini jedno sa unutrašnjošću, jer je to njen spoljašnji oblik. Pošto ljubav okreće unutrašnjost i lice prema sebi, ona se takođe spaja sa njima (ljubav je duhovno spajanje), i deli svoje sa njima. Od tog okretanja i posledičnog spajanja i deljenja anđeli imaju svoju mudrost. Da su sva spajanja i sva okretanja u duhovnom svetu u skladu može se videti prethodno (br. 255).

273. Mada se anđeli neprestano usavršavaju u mudrosti, njihova mudrost, čak i u večnosti, ne može postati tako savršena da bi bilo neke srazmere između nje i Gospodove Božanske mudrosti; jer je Gospodova Božanska mudrost beskonačna a mudrost anđela konačna; a između onog što je Beskonačno i onog što je konačno nikakva srazmera nije moguća.

274. Kao što je to mudrost što čini anđele savršenima i sačinjava njihov život, i kao što nebo

utiče u svakoga u skladu sa njegovom mudrošću, tako sve u nebu žudi i gladno je mudrosti kao što je gladan čovek željan hrane. Tako, takođe, znanje, umnost, i mudrost su duhovna hrana, kao što je jelo prirodna hrana; i jedno je saobrazno drugom.

275. Anđeli u istom nebu, ili u istom društvu u nebu, nisu svi u jednakoj mudrosti; njihova se mudrost razlikuje. Oni u središtu su u najvećoj mudrosti, a oni okolo prema krajevima su u manjoj mudrosti. Smanjenje mudrosti u skladu sa udaljenošću od središta je kao smanjenje svetla do zatamnjenosti (vidi br. 43 i 128). Njihovo svetlo je u istom stepenu kao i njihova mudrost, pošto svetlost neba jeste Božanska mudrost, i svako je u svetlu u meri svog primanja mudrosti. O primanju svetlosti neba i raznim vrstama primanja vidi prethodno (br. 126-132).

31. Stanje nevinosti nebeskih anđela

276. Šta je nevinost i njena priroda malo ko na svetu zna, a oni koji su u zlu ne znaju ništa o tome. Ona je, zaista, vidljiva očima, kao što se vidi na licu, govoru i pokretima, posebno kod dece; a opet šta nevinost jeste, a posebno da je to ono u čemu je nebo sačuvano u čoveku potpuno je nepoznato. Da bi to obznanili nastavićemo po redu, i prvo razmotriti nevinost detinjstva, onda nevinost mudrosti, i na kraju stanje neba u pogledu nevinosti.

277. Nevinost detinjstva, ili dece, nije prava nevinost, jer to nije nevinost u unutrašnjem obliku već samo u spoljašnjem obliku. Ipak može se iz nje naučiti šta je nevinost, jer isijava sa lica dece i iz nekih njihovih pokreta, i iz njihovog početnog govora, i dotiče one oko njih. Može se videti da deca nemaju unutrašnju misao jer još ne znaju šta je dobro a šta loše, ili šta je tačno a šta netačno, od čega se takve misli sastoje. (2) Za posledicu oni nemaju razboritost šta je njihovo vlastito, nemaju nakanu ili promišljenost, time nema kraja koji gleda na zlo; niti imaju išta svoje stečeno samoljubljem i ljubavlju prema svetu; oni ne pripisuju sebi ništa, smatrajući sve što imaju kao primljeno od njihovih roditelja; zadovoljni su sa malo, i beznačajnim stvarima koje im se daju, i u njima nalaze radost; nemaju brigu oko hrane i odevanja, i ne brinu za budućnost; ne gledaju svet i ne čeznu za mnogim stvarima u njemu; vole svoje roditelje i dadilje, i svoje drugove sa kojima se igraju u nevinosti; dopuštaju da budu vođeni; daju pažnju i pokoravaju se. (3) Boraveći u tom stanju oni primaju sve kao stvar života; i stoga, ne znajući zašto, stiču navike, i takođe uče da govore, i počinju da pamte i misle, njihovo stanje nevinosti služi kao nosač na kome se te stvari primaju i usađuju. Ali ta nevinost, kao što je rečeno gore, je spoljašnja, jer pripada samo telu a ne umu; jer njihovi umovi još nisu formirani, um razumevanja i volje, i misli i naklonosti odatle. (4) Rečeno mi je iz neba da su deca posebno pod Gospodovim okriljem, i da ona primaju uticaj iz unutrašnjeg neba, u kom je stanje nevinosti tako da taj uticaj prolazi kroz njihove unutrašnjosti, i da u tom prolasku, njihove unutrašnjosti su dirnute samo nevinošću; i iz tog razloga nevinost se pokazuje na njihovim licima, i u nekim od njihovih pokreta i postaje očigledna; i da je to ta nevinost kojom su roditelji najdublje dirnuti, i koja daje nastanak ljubavi koja se zove storge (roditeljska ljubav).

278. Nevinost mudrosti je prava nevinost, jer je unutarinja, jer pripada samom umu, to jest, samoj volji, a odatle razumevanju. A kada je u tome nevinost, onda je tu takođe i mudrost, jer mudrost pripada volji i razumevanju. Zato je u nebu rečeno da nevinost ima svoje stanište u mudrosti, i da neki anđeo ima upravo onoliko nevinosti koliko ima mudrosti. To je potvrđeno činjenicom da oni koji su u stanju nevinosti ne pripisuju ništa od dobrog sebi, već drže sve stvari kao primljene, i pripisuju ih Gospodu; i što žele da ih On vodi a ne oni sami sebe; što vole sve što je dobro, i nalaze radost u svemu što je istinito, jer znaju i shvataju da voleti ono što je dobro, to jest, hteti i raditi to, jeste voleti Gospoda, a voleti istinu je voleti bližnjeg; da žive zadovoljni sa tim što imaju, bilo to malo ili mnogo, jer znaju da primaju baš onoliko koliko je dobro za njih - oni primaju malo kojima je malo korisno, i oni primaju mnogo kojima je mnogo korisno; takođe da oni sami ne znaju šta je dobro za njih, da samo Gospod to zna, koji gleda za sve stvari koje obezbeđuje na ono što je večno. (2) Niti se oni brinu za budućnost; strah za budućnost oni zovu briga za sutra, koju oni definišu kao tugu na račun gubitka ili ne primanja stvari koje nisu neophodne za korišćenje u životu. Sa drugovima oni nikad ne deluju sa lošom namerom već iz dobra, pravedno i iskreno. Delanje sa lošom namerom oni nazivaju

lukavošću, čega se klone kao zmijskog otrova, jer je potpuno suprotno nevinosti. Kako ne vole ništa tako mnogo kao da budu vođeni od Gospoda, pripisujući sve stvari koje dobijaju Njemu, oni se drže odvojeno od onog što je njihovo (proprium); i u meri u kojoj se drže odvojeno od onog što je njihovo Gospod utiče u njih; za posledicu tome sve što čuju od Gospoda, bilo kroz Reč ili putem propovedi, oni ne čuvaju u pamćenju, već se trenutno povinuju tome, to jest, hoće to i čine to, njihova volja sama postaje njihovo pamćenje. Oni najvećim delom spolja izgledaju prosti, ali iznutra oni su mudri i oprezni. Na njih je Gospod mislio u rečima:

"Budite oprezni kao zmije i jednostavni kao golubovi (Matej X.16).

Takva je nevinost koja se naziva nevinošću mudrosti. (3) Pošto mudrost ne pripisuje ništa od dobra sebi, već sve dobro pripisuje Gospodu, i pošto tako voli da bude vođena od Gospoda, i izvor je primanja sveg dobra i istine, iz kog dolazi mudrost, - pošto je od toga čovek tako napravljen, kad u toku svog detinjstva je u spoljašnjoj nevinosti, a kad ostari u unutrašnjoj nevinosti, do kraja da može doći pomoću prethodnog do potonjeg, i da se pomoću potonjeg vrati prethodnom. Iz istog razloga kada čovek postane star on boravi u telu i ponovo postaje kao dete, ali kao mudro dete, to jest, kao neki anđeo, jer mudro dete je u jednoj velikoj meri anđeo. Zato u Reči "malo dete" označava nekog ko je nevin a "starina" označava mudrog u kome je nevinost.

279. Isto je tačno za svakoga ko duhovno izrasta. Duhovni rast, u pogledu duhovnog čoveka, jeste ponovno rođenje. Čovek se prvo uvodi u nevinost detinjstva, koje je da čovek ne zna ni jednu istinu i ne može da čini ništa dobro od sebe, već samo po Gospodu, i želi i traži istinu samo zato što je istina, i dobro samo zato što je dobro. Kako čovek potom stari, dobro i istinu mu daje Gospod. Prvo se uvodi u znanje o njima, onda iz znanja u umnost, i konačno iz umnosti u mudrost, uvek u pratnji nevinosti, koja se sastoji, kao što je bilo rečeno, u njegovom znanju da ne zna istinu, i da nije u stanju da čini ništa dobro od sebe već samo od Gospoda. Bez takvog uverenja i shvatanja toga niko ne može primiti ništa od neba. U tome se nevinost mudrosti uglavnom sastoji.

280. Kako se nevinost sastoji u tome da se bude vođen od Gospoda a ne od sebe, tako svi koji su u nebu u nevinosti su; jer svi koji su tamo vole da budu vođeni od Gospoda, znajući da voditi sebe jeste biti vođen svojim vlastitim, a što je vlastito to je ljubav za sebe, onaj ko voli sebe ne dozvoljava da ga vodi neko drugi. Stoga, dotle dok je neki anđeo u nevinosti on je u nebu, drugim rečima, on je u Božanskom dobru i Božanskoj istini, jer biti u tome znači biti u nebu. Za posledicu, nebesa se razlikuju po stepenu nevinosti - oni koji su u prvom ili spoljašnjem nebu su u prvom ili spoljašnjem stepenu; oni koji su u srednjem ili drugom nebu su u nevinosti drugog ili srednjeg stepena; dok oni koji su u unutrašnjem ili trećem nebu jesu u nevinosti trećeg ili unutrašnjeg stepena, i stoga u najvećoj nevinosti neba, jer više od svih ostalih vole da ih Gospod vodi kao malu decu njihov otac; i iz istog razloga Božanska istina koju čuju neposredno od Gospoda, ili posredno preko Reči i propovedi, oni usvajaju direktno u svoju volju i izvršavaju je, tako je angažujući u životu. I zbog toga je njihova mudrost tako nadmoćna spram one anđela nižih nebesa (vidi br. 270, 271). Ti anđeli unutrašnjeg neba, pošto su takvi, najbliži su Gospodu od kojeg primaju nevinost, i toliko su odvojeni od onog što je njihovo vlastito da oni, tako reći, žive u Gospodu. Spolja oni izgledaju prosti, i pred očima anđela nižih nebesa pojavljuju se kao deca, to jest kao vrlo mali, i ne mnogo mudri, mada su najmudriji anđeli na nebu; jer znaju da nemaju nikakvu mudrost od sebe, i da priznavanje toga znači biti mudar. Oni takođe znaju da to što znaju nije ništa u poređenju sa onim što ne znaju; i kažu da znati, priznavati i shvatati to jeste prvi korak ka mudrosti. Ovi anđeli nemaju odeću, jer golotinja je saobrazna nevinosti.

281. Mnogo sam razgovarao sa anđelima o nevinosti, i rečeno mi je da je nevinost biće (esse) svega dobrog, i da je dobro stoga dotle dobro dok u sebi ima nevinost, za posledicu je

mudrost dotle mudrost dok sadrži nevinost; i tome Gospod uči kada govori:

"Dopustite maloj deci da dođu k' Meni, ne branite im; jer takvih je carstvo nebesko. Zaista vam kažem, ko god ne primi carstvo nebesko kao malo dete, neće ući u njega" (Marko X. 14, 16; Luka XVIII. 16, 17).

Tu, i na drugim mestima, "mala deca" označavaju one koji su nevinini. Stanje nevinosti je takođe opisao Gospod kod Mateja (VI. 25-34), ali samo u saobraznostima. Dobro je dobro sve dotle dok ima u sebi nevinost, iz razloga što je sve dobro od Gospoda, a nevinost je voljnost da se bude vođen od Gospoda. Takođe mi je bilo rečeno da se istina može spojiti sa dobrim i dobro sa istinom samo pomoću nevinosti, i stoga neki anđeo nije anđeo neba osim ako nema nevinost u sebi; jer nebo nije u nekom dok dobro nije spojeno sa istinom u njemu; i zato se spoj istine i dobra naziva nebeskim brakom, i nebeskim brakom u nebu. Opet, rečeno mi je da prava bračna ljubav dobija svoje postojanje iz nevinosti, jer dobija svoje postojanje iz spoja dobra i istine, i dva uma muža i žene su u tom spoju, i kad se taj spoj spusti on predstavlja pojavu bračne ljubavi; jer su supruzi u uzajamnoj ljubavi, kao što su njihovi umovi. Zato u bračnoj ljubavi ima razigranosti kao one kod dece ili onih nevininih.

282. Pošto je nevinost kod anđela neba samo biće (esse) dobra, evidentno je da Božansko dobro koje dolazi od Gospoda jeste sama nevinost, jer to je dobro koje utiče u anđele, i dodiruje njihovo unutrašnje, i uređuje i sprema za primanje svega dobrog iz neba. Isto je sa decom, čije unutrašnjosti nisu samo oblikovane pomoću nevinosti koja teče kroz njih od Gospoda već se takođe neprestano podešavaju i uređuju za primanje dobra nebeske ljubavi, pošto dobro nevinosti deluje iz unutaršnjeg; jer to dobro, kao što je bilo rečeno, jeste biće (esse) sveg dobra. Iz svega ovoga se može videti da je sva nevinost od Gospoda. Iz tog razloga se Gospod naziva u Reči "jagnjetom", jagnje označava nevinost. Pošto je nevinost najunutarjnija od svih dobara neba, ona tako dira umove da kad je oseti bilo ko - kao kad neki anđeo unutrašnjeg neba prilazi - on izgleda sebi da više ne gospodari sobom, i pokrenut je i kao da je ponesen takvom radošću da ni jedna radost na svetu ne izgleda ikako u poređenju sa njom. Ovo kažem pošto sam to osetio.

283. Svako ko je u dobru nevinosti dirnut je nevinošću, i dirnut je u meri u kojoj je u tom dobru; ali oni koji nisu u dobru nevinosti nisu dirnuti nevinošću. Iz tog razloga svi koji su u paklu su potpuno protivni nevinosti; oni ne znaju šta je to; njihovo neprijateljstvo je takvo da sve dok je neko nevin oni gore da mu napakoste; stoga oni ne mogu da podnesu da vide malu decu; i čim ih vide u njima se razbukta okrutna želja da ih povrede. Iz toga je jasno da ono što je čovekovo vlastito, i stoga ljubav za sebe, protivno je nevinosti; jer svi koji su u paklu jesu u onome što je njihovo vlastito, i stoga u ljubavi prema sebi.

32. Stanje mira u nebu

284. Samo oni koji su iskusili mir neba mogu imati neku predstavu o miru u kom su anđeli. Kako čovek nije u stanju, sve dok je u telu, da primi mir neba, tako ne može da ga opaža, jer je njegovo opažanje ograničeno na ono što je prirodno. Da bi ga opažao mora biti u stanju, u pogledu misli, da bude uzdignut i odvrćen od tela i održavan u duhu, i u isto vreme da bude sa anđelima. Na taj način sam opažao mir neba, i iz tog razloga sam u stanju da ga opišem, međutim ne rečima kakav je taj mir u sebi, jer ljudske reči nisu adekvatne, već samo kakav je u poređenju sa onim mirovanjem uma koje uživaju oni koji su našli duševni mir u Bogu.

285. Postoje dve stvari koje su najviše unutarne u nebu, naime, nevinost i mir. Za njih se kaže da su najunutarnije stvari jer one potiču neposredno od Gospoda. Od nevinosti dolazi svako dobro u nebu, a od mira svaka radost dobrom. Svako dobro ima svoju radost; a oboje, dobro i radost, izvire iz ljubavi, jer sve što se voli naziva se dobrim i takođe se opaža kao nešto što ispunjava radošću. Iz toga sledi da te dve najunutarnije stvari, nevinost i mir, izlaze iz Gospodove Božanske ljubavi i pokreću anđele iz najunutarnijeg. Da je nevinost ono najunutarnije u dobru može se videti u prethodnom poglavlju, u kome je opisano stanje nevinosti anđela u nebu. Da je mir najunutarnija radost od dobra nevinosti sada će se objasniti.

286. Prvo će se razmatrati poreklo mira. Božanski mir je u Gospodu; on izvire iz jedinstva Samog Božanskog i Božanskog Ljudskog u Njemu. Božansko mira u nebu je od Gospoda, izvire iz Njegove veze sa anđelima neba, i posebno iz veze dobra i istine u svakom anđelu. To je poreklo mira. Iz toga se može videti da mir u nebesima jeste Božansko koje unutrašnje dira blaženstvom sve dobro tamo, i otuda svaka radost u nebu; takođe da je to suština Božanske radosti Gospodove Božanske ljubavi, koja je rezultat Njegove veze sa nebom i sa svakim tamo. Ta radost, koju oseća Gospod u anđelima i anđeli od Gospoda, je mir. Izvođenjem iz njega anđeli imaju sve stvari koje su blagoslovene, divne, i srećne, ili ono što se zove nebeska radost.

287. Pošto je to poreklo mira Gospod se naziva "Vladarom mira," i On objavljuje da je mir od Njega, i da je mir u Njemu; i anđeli se zovu anđelima mira, i nebo se naziva staništem mira, kao u sledećim odlomcima:

"Nama se rodilo Dete, nama je podaren Sin, i vlast će biti na Njegovom ramenu; i nazivaće Ga: Divni, Savetnik, Bog, Silni, Otac večnosti, Vladar mira. Neće biti kraja rastu Njegove vladavine i mira" (Isaija IX. 6, 7).

"Isus reče: 'Ostavljam vam mir, dajem vam Moj mir; Ja vam dadoh ne kao što svet daje' (Jovan XIV. 27).

"Ove stvari sam vam rekao da bi u Meni mogli imati mir" (Jovan XVI. 33).

"Jehova okrete Svoje lice ka tebi i dade ti mir" (Brojevi VI. 26).

"Anđeli mira gorke suze proliše, putevi su opusteli" (Isaija XXXIII. 7, 8).

"Rad pravednih treba da bude mir; i Moji ljudi treba da borave u staništima mira" (Isaija XXXII. 17, 18).

(2) Da je to Božanski i nebeski mir na koji se mislilo u Reči pod "mirom" može se takođe videti iz drugih odlomaka gde se pominje (Kao Isaija LII. 7; LIV. 10; LIX. 8; Jeremija XVI. 5; XXV. 37; XXIX. 11; Agej II. 9; Zaharije VIII. 12; Psalmi XXXVII. 37; i na drugim mestima.) Jer "mir" znači

Gospod i nebo, i takođe nebesku radost i uživanje u dobru, "Mir neka je s tobom" je bio jedan drevni oblik pozdravljanja koji se još uvek koristi; i njega je potvrdio Gospod u Svojim kazivanjima učenicima koje je poslao ispred:

"U koju god kuću da uđete, prvo recite, Mir neka je kući ovoj; i ako se u njoj nalazi sin mira, vaš mir će se tu zasnovati" (Luka X. 5, 6).

I kada se Sam Gospod pojavio pred apostolima, rekao je

"Mir neka je sa vama" (Jovan XX. 19, 21, 26).

(3) Na stanje mira se takođe misli u Reči kada je rečeno da je:

"Jehova mirisao mirisom odmora (mirovanja)" (kao Izlazak XXIX. 18, 25, 41; Levitska I. 9, 13, 17; II. 2, 9; VI. 8, 14; XXIII. 12, 13, 18; Brojevi, XV. 3, 7, 13; XXVIII 6, 8, 13; XXIX. 2, 6, 8, 13, 36).

"Miris odmora" u nebeskom značenju označava percepciju mira. Kao što mir označava jedinstvo Samog Božanskog i Božanskog Ljudskog u Gospodu, takođe i vezu Gospoda sa nebom i crkvom, i sa svima koji su u nebu, i sa svima u crkvi koji Ga primaju, tako je ustanovljen Sabat kao potsetnik na te stvari, i naziv znači odmor ili mir, i najsvetija je predstava crkve. Iz istog razloga je Gospod zvao Sebe "Gospodarom Sabata" (Matej XII. 8; Marko II. 27, 28; Luka VI. 5).

288. Pošto nebeski mir Božanski, unutrašnje dira blaženstvom samo dobro u anđelima, oni ga mogu jasno opažati samo u radosti svoga srca kada su u dobru njihovog života, u uživanju sa kojim čuju istinu koja je u skladu sa njihovim dobrom, i u zadovoljstvu uma kada opažaju vezu dobra i istine. Odatle teče u sve postupke i misli njihovog života, i tu se predstavlja kao radost, čak i u spoljašnjem pokazivanju. (2) Ali mir se u nebu razlikuje po kvalitetu i kvantitetu u skladu sa nevinošću onih tamo; pošto nevinost i mir idu ruku pod ruku; jer svako dobro neba, kao što je prethodno rečeno, jeste iz nevinosti, i svaka radost tog dobra je iz mira. Evidentno onda, isto što je bilo rečeno u prethodnom poglavlju o stanju nevinosti u nebu, može se reći ovde o stanju mira tamo, pošto su nevinost i mir sastavljeni kao dobro i njegova radost; jer se dobro oseća u njegovoj radosti, i radost se zna po svom dobru. Pošto je to tako, evidentno je da anđeli unutrašnjeg, ili trećeg neba jesu u trećem ili unutrašnjem stepenu mira, jer su u trećem ili unutrašnjem stepenu nevinosti; i da anđeli nižih nebesa jesu u manjem stepenu mira, jer su u manjem stepenu nevinosti (vidi prethodno br. 280). (3) Da nevinost i mir idu zajedno kao dobro i njegova radost, može se videti kod male dece, koja su u miru jer su u nevinosti, i pošto su u miru jesu svojom celom prirodom u razigranosti. Mada je mir male dece spoljašnji mir; dok je unutrašnji mir, kao unutrašnja nevinost, moguć samo u mudrosti, i iz tog razloga samo u spoju dobra i istine, jer je mudrost iz tog spoja. Nebeski ili anđeoski mir je takođe moguć u ljudima koji su u mudrosti od spoja dobra i istine, i koji za posledicu imaju osećaj zadovoljstva u Bogu; pri tome, dok žive na svetu taj mir leži skriven u njihovoj unutrašnjosti, ali se razotkriva kada napuste telo i stupe u nebo, jer su njihove unutrašnjosti tada otvorene.

289. Kako Božanski mir izvire iz veze Gospoda sa nebom, i posebno iz veze dobra i istine u svakom anđelu, to kada su anđeli u stanju ljubavi oni su u stanju mira; jer su tada u njima dobro i istina sastavljeni. (Da stanja anđela prolaze uzastopne promene može se videti prethodno, br. 154-160.). Takođe je slično tačno za čoveka koji duhovno izrasta. Čim dođe do spajanja dobra i istine u njemu, što se dešava posebno posle iskušenja, on dolazi u stanje radosti od nebeskog mira. Taj mir se može predstaviti slično zori ili svanuću za vreme proleća, kada noć prođe, sa podizanjem sunca sve stvari na zemlji ponovo počinju život, miris vegetacije koja raste se širi sa rosom koja se spušta sa neba, i umerena prolećna temperatura daje plodnost zemljištu, i pruža zadovoljstvo umovima ljudi, a to jer je svitanje ili zora u vreme

proleća saobrazno stanju mira anđela u nebu (vidi br. 155).

290. Razgovarao sam sa anđelima o miru, govoreći da ono što se zove mirom na svetu jeste kada prestanu ratovi i neprijateljstva između carstava, i kada prestanu mržnje ili neprijateljstva među ljudima; takođe da se veruje da se unutrašnji mir sastoji u smirenju uma kada su brige otklonjene, posebno u spokojstvu i uživanju zbog uspeha u poslovima. Ali anđeli su rekli da smirenje uma i spokojstvo, i uživanje zbog otklanjanja briga i uspeha u poslovima izgledaju kao da su sastojci mira, ali tako je samo kod onih koji su u nebeskom dobru, jer samo u tom dobru je mir moguć. Jer mir dotiče od Gospoda u unutrašnjost takvima, i iz njihove unutrašnjosti se spušta i teče u niže sposobnosti, proizvodeći osećaj smirenja u umu i spokojstva u raspoloženju, i otuda radost. Ali za one koji su u zlu mir nije moguć. Tu se javlja smirenje, spokojstvo, i radost kada stvari uspevaju prema njihovim željama; ali to je spoljašnji mir i uopšte nije unutrašnji, jer iznutra oni gore neprijateljstvom, mržnjom, osvetom, okrutnošću, i mnogim lošim žudnjama, u koje se stavlja njihovo raspoloženje kad god vide nekoga ko im se ne dopada, i što izbija napolje kad nisu obuzdani strahom. Za posledicu tome radost takvih je u umobolnosti, dok je radost onih koji su u dobru u mudrosti. Razlika je kao ona između pakla i neba.

33. Veza neba sa ljudskim rodом

291. U crkvi je dobro poznato da je sve dobro od Boga, i da ništa dobro nije od čoveka, prema tome niko ne treba da pripisuje sebi nikakvo dobro kao svoje. Takođe je dobro poznato da je zlo od đavola. Stoga oni koji govore po učenju crkve kažu za one koji se dobro ponašaju, i za one koji govore i propovedaju pobožno, da ih Bog vodi; ali suprotno za one koji se ne ponašaju dobro i govore bezbožno. Da bi to bilo tačno čovek mora imati vezu sa nebom i sa paklom; i ta veza mora biti sa čovekovom voljom i sa njegovim razumevanjem; jer odatle telo deluje i usta govore. Šta je ta veza sada će biti rečeno.

292. Kod svakog pojedinca su i dobri i loši duhovi. Kroz dobre duhove čovek ima vezu sa nebom, a kroz loše duhove sa paklom. Ti duhovi su u svetu duhova, koji postoji u sredini između neba i pakla. Taj svet će potanko biti opisan kasnije. Kada ti duhovi dođu čoveku oni ulaze u celo njegovo pamćenje, i tako u celo njegovo mišljenje, loši duhovi u rđave stvari njegovog sećanja i misli, a dobri duhovi u dobre stvari njegovog sećanja i misli. Ti duhovi ne znaju da su kod čoveka; ali kada su sa njim oni veruju da sve stvari njegovog sećanja i misli jesu njihove vlastite; oni ne vide čoveka, jer ništa što je u našem sunčevom svetu ne ulazi u njihov vidokrug. Gospod vrši najveću pažnju da duhovi ne bi saznali da su kod čoveka; jer kad bi znali oni bi razgovarali sa njim, i u tom slučaju zli duhovi bi ga uništili; jer zli duhovi, pošto su spojeni sa paklom, ne žele ništa tako mnogo kao da unište čoveka, ne samo njegovu dušu, to jest njegovu veru i ljubav, već takođe i njegovo telo. Drugačije je kad duhovi ne razgovaraju sa čovekom, u tom slučaju oni nisu svesni da to o čemu misle i takođe to o čemu govore među sobom jeste od čoveka; jer mada je od čoveka to o čemu govore jedan drugom, oni veruju da to o čemu misle i govore jeste njihovo vlastito, i svaki ceni i voli ono što je njegovo vlastito. Na taj način duhovi su prinuđeni da vole i cene čoveka, mada to ne znaju. Da je veza duhova sa čovekom takva postalo mi je dobro poznato iz neprekidnog iskustva tokom mnogo godina, tako da mi ništa nije bolje poznato.

293. Razlog zbog koga su duhovi koji opšte sa paklom takođe povezani sa čovekom je što je čovek rođen u zlu svake vrste, prema tome njegov celi život je potpuno od zla; i stoga, ukoliko duhovi kao što je on sam nisu povezani sa njim on ne bi mogao da živi, niti bi zaista mogao biti odvrćen od svojih zala i popravljen. Stoga je on sa oba, držan u vlastitom životu pomoću loših duhova i odvrćen od toga pomoću dobrih duhova; i pomoću ta dva održava se u ravnoteži; i bivajući u ravnoteži on je u slobodi, i može biti odvučen od zla i okrenut prema dobru, i tako dobro može biti usađeno u njega, što uopšte ne bi bilo moguće da nije u slobodi: a sloboda je moguća za čoveka samo ako duhovi iz pakla deluju na jednoj strani i duhovi iz neba na drugoj, a čovek je između ta dva. Opet, pokazano je da sve dok je čovekov život ono što je nasledio, a to je ono što je njegovo, kad mu ne bi bilo dozvoljeno da bude u zlu ne bi imao nikakav život; takođe, da nije u slobodi ne bi imao nikakav život; takođe, da ne može biti prisiljen na ono što je dobro, jer ono što je nasilno ne može trajno da ostane; takođe, da je dobro koje čovek prihvati slobodno, usađeno u njegovu volju i postaje kao da je njegovo vlastito. To su razlozi zašto čovek opšti sa paklom i sa nebom.

294. Takođe će biti rečeno šta je opštenje neba sa dobrim duhovima, i šta je opštenje pakla sa lošim duhovima, i sledstveno tome veza neba i pakla sa čovekom. Svi duhovi koji su u svetu duhova opšte sa nebom ili sa paklom; zli duhovi sa paklom, a dobri duhovi sa nebom. Nebo je izdeljeno na društva, i pakao takođe. Svaki duh pripada nekom društvu, i nastavlja da

živi pomoću upliva koji je odatle, tako delujući kao jedno sa njim. Prema tome kao što je čovek spojen sa duhovima tako je spojen sa nebom ili sa paklom, čak sa društvom tamo sa kojim je vezan svojom naklonošću ili svojom ljubavlju; jer društva u nebu se sva razlikuju jedno od drugog u skladu sa njihovim privrženostima dobru i istini, a društva u paklu u skladu sa njihovim privrženostima zlu i laži. (Kao društvima u nebu vidi prethodno, br. 41- 45 takođe br. 148- 151.)

295. Duhovi povezani sa čovekom su takvi kakav je i on sam u pogledu njegove naklonosti ili ljubavi; ali Gospod povezuje dobre duhove sa njim, dok loše duhove poziva sam čovek. Duhovi kod čoveka, međutim, se menjaju u skladu sa promenom njegovih naklonosti; tako ima duhova koji su sa čovekom u ranom detinjstvu, drugi u detinjstvu, drugi u mladosti i zreloom dobu, i drugi u starosti. U ranom detinjstvu su prisutni oni duhovi koji su u nevinosti i koji tako opšte sa nebom nevinosti, koje je unutrašnje ili treće nebo; u detinjstvu su prisutni oni duhovi koji su u naklonosti ka saznanju, i koji tako opšte sa spoljašnjim ili prvim nebom; u mladosti i zreloom dobu prisutni su duhovi koji su u naklonosti ka onom što je istinito i dobro, i u sledejućoj umnosti, i koji tako opšte sa drugim ili srednjim nebom; dok su u starosti prisutni duhovi koji su u mudrosti i nevinosti, i koji tako opšte sa unutrašnjim ili trećim nebom. Ali Gospod pruža ovu povezanost sa takvima kako bi mogli biti popravljani i preobraženi. Drugačije je sa onima koji ne mogu biti popravljani i preobraženi. Dok su sa njima takođe dobri duhovi povezani, da bi mogli na taj način biti odvrćeni od zla što je više moguće, oni su neposredno povezani sa zlim duhovima koji opšte sa paklom, gde imaju takve duhove sa sobom kao što su i oni sami. Ako vole sebe ili vole dobitak, ili vole osvetu, ili vole preljubu, slični duhovi su prisutni, i tako reći borave u njihovim lošim sklonostima; i čovek je njima potstican izvan onog koliko se može držati od zla dobrim duhovima, i oni prianjaju za njega, i ne povlače se sve dok loše sklonosti preovlađuju. Tako je loš čovek spojen sa paklom a dobar čovek spojen sa nebom.

296. Gospod upravlja preko duhova jer čovek nije u redu neba, jer je rođen u zlu koje je od pakla, i tako u potpunoj suprotnosti Božanskom redu; prema tome potrebno je da bude vraćen u red i to se može učiniti samo posredno, pomoću duhova. Bilo bi drugačije da je čovek rođen u dobru koje je u skladu sa nebeskim poretkom; onda bi njime upravljao Gospod ne preko duhova, već pomoću samog poretka, tako pomoću opšteg uticaja. Pomoću tog uticaja čovekom se upravlja u pogledu svega što prelazi iz njegove misli ili volje u delo, to jest u pogledu govora i delovanja; jer oba idu u harmoniji sa prirodnim redom, i stoga sa tim duhovi povezani sa čovekom nemaju ništa zajedničko. Životinjama se takođe upravlja pomoću tog opšteg uticaja iz duhovnog sveta, jer su one u poretku svog života, i životinje nisu bile sposobne da izopače i unište taj poredak jer nemaju razumske sposobnosti. Koja je razlika između čoveka i životinja može se videti prethodno (br. 39).

297. Dalje što se tiče veze neba sa ljudskom rasom, neka se zna da Sam Gospod utiče u svakog čoveka, u skladu sa redom neba, u oba, u njegovo unutrašnje i u njegovo spoljašnje, i priprema ga za primanje neba, i upravlja njegovim spoljašnjim iz njegovog unutrašnjeg, i istovremeno njegovim unutrašnjim iz njegovog spoljašnjeg, tako držeći u vezi svaku stvar i sve stvari u čoveku. Ovaj uticaj Gospoda se naziva direktni uticaj; dok se drugi uticaj koji se ostvaruje preko duhova naziva posrednim uticajem. Potonji se pruža pomoću prethodnog. Direktni uticaj, koji je onaj od samog Gospoda, jeste iz Njegovog Božanskog Ljudskog, i ide u čovekovu volju i kroz njegovu volju u njegovo razumevanje, i tako u njegovo dobro, i kroz njegovo dobro u njegovu istinu, ili što je ista stvar, u njegovu ljubav, i kroz njegovu ljubav u njegovo verovanje; a ne obrnuto, još je manje to u veru odvojenu od ljubavi ili u istinu odvojenu od dobra, ili u razumevanje koje nije od volje. Ovaj Božanski uticaj je neprestan, i kod dobrih se prima kao dobro, ali u zlima ne; jer u njima je ili odbačen, ili ugušen, ili izopačen; i prema tome oni imaju jedan grešan život koji je u duhovnom smislu smrt.

298. Duhovi koji su kod čoveka, oni spojeni sa ebom i oni spojeni sa paklom, nikada ne utiču u čoveka iz svoje sopstvene misli i sećanja, jer kad bi uticali iz svoje vlastite misli, sve što im pripada izgledalo bi čoveku da je njegovo (vidi prethodno br. 256). Međutim kroz njih u čoveka uplovljava iz neba jedna naklonost koja pripada ljubavi za dobro i istinu, i iz pakla jedna naklonost koja pripada ljubavi prema zlu i laži. Stoga sve dok se čovekova naklonost slaže sa naklonošću koja uplovljava, dotle on tu naklonost prima u svom mišljenju, pošto je čovekovo unutrašnje mišljenje potpuno u skladu sa njegovom naklonošću ili ljubavlju; ali sve dok se čovekova naklonost ne slaže sa tom naklonošću ona se ne prima. Očigledno je onda, pošto se misao ne uvodi u čoveka preko duhova, već samo jedna sklonost za dobro i jedna sklonost za zlo, čovek ima izbora, jer ima slobodu; i tako je u stanju pomoću svog mišljenja da primi dobro i odbaci zlo, jer zna iz Reči šta je dobro a šta zlo. Šta više, sve što primi mišlju iz naklonosti je ono što mu je odgovarajuće; ali sve što ne primi mišlju iz naklonosti nije mu prikladno. Sve ovo čini očiglednim prirodu uticaja dobra iz neba kod čoveka, i prirodu uticaja zla iz pakla.

299. Takođe mi je bilo dozvoljeno da saznam izvor ljudskog strahovanja, žalosti, i unutrašnje tuge koja se naziva melanholija. Postoje duhovi koji još nisu u vezi sa paklom, jer su u svom prvom stanju; to će biti opisano kasnije kad se bude obrađivao svet duhova. Takvi duhovi vole nesvarene i škodljive stvari, kakve se nalaze u hrani koja se kvari u stomaku; stoga su oni prisutni kod čoveka u takvim stvarima jer nalaze radost u njima; i oni razgovaraju međusobno iz svojih sopstvenih zlih sklonosti. Naklonost koja je u njihovom govoru pritiče iz tog izvora u čoveka; i kada je ta naklonost suprotna čovekovo naklonosti u njemu se javlja tuga i melanholična strepnja; ali kada se slaže sa tim, to u njemu postaje zadovoljstvo i raspoloženje. Ti duhovi se javljaju blizu stomaka, neki levo a neki desno, a neki iznad i neki ispod, takođe bliže ili dalje, tako raznoliko u skladu sa njihovim naklonostima. Da je to izvor nemira u umu bilo mi je pokazano i dokazano kroz mnoga iskustva. Video sam te duhove, čuo sam ih, osetio sam nemir koji raste zbog njih, i razgovarao sam sa njima; kada bi bili oterani strahovanje je prestajalo; kada bi se vratili strahovanje se vraćalo; i primećivao sam uvećanje i smanjenje u skladu sa njihovim prilaganjem ili uklanjanjem. Iz toga mi je bilo razjašnjeno zašto neki koji ne znaju šta je savest, jer nemaju savesti; pripisuju te muke stomaku.

300. Veza neba sa čovekom nije kao veza jednog čoveka sa drugim, već je veza sa unutrašnjošću čovekovog uma, to jest, sa njegovim duhovnim ili unutrašnjim čovekom; mada postoji i veza sa njegovim prirodnim ili spoljašnjim čovekom pomoću saobraznosti, što će biti opisano u sledećem poglavlju u kom će biti obrađena veza neba sa čovekom pomoću Reči.

301. Takođe će u sledećem poglavlju biti pokazano da veza neba sa ljudskom rasom, i ljudske rase sa nebom, jeste takva da jedno ima svoje trajno postojanje sa drugim.

302. Razgovarao sam sa anđelima o vezi neba sa ljudskom rasom, kazujući da mada čovek crkve izjavljuje da je sve dobro od Boga, i da su anđeli kod čoveka, ipak malo ko veruje da su anđeli združeni sa čovekom, a još manje da su u njegovoj misli i naklonosti. Anđeli su odgovorili da znaju da takvo verovanje i takav oblik govora još postoji na svetu, a posebno, na njihovo iznenađenje, unutar crkve, gde je Reč prisutna da bi učila čoveka o nebu i njegovoj vezi sa čovekom; pri svemu tome, spoj koji postoji je takav da čovek nije u stanju da misli ni najmanju stvar ako mu nisu pridruženi duhovi, i od toga zavisi njegov duhovni život. Oni kažu da je uzrok neznanja o toj stvari čovekovo verovanje da živi od sebe, i da nema vezu sa Prvim Bićem (esse) života; zajedno sa njegovim neznanjem da ta veza postoji pomoću neba; i uz to kada bi ta veza bila pokidana čovek bi trenutno pao mrtav. Ako bi čovek samo verovao u ono što zaista jeste tačno, da je sve dobro od Gospoda i sve zlo od pakla, on ne bi činio dobro u sebi predmetom zasluge niti bi mu se pripisivalo zlo; jer bi onda on gledao na Gospoda u svemu dobrom što misli i čini, a sve zlo koje pritiče bilo bi bačeno u pakao, odakle i dolazi. Ali pošto čovek ne veruje da bilo šta pritiče u njega iz neba ili iz pakla, i prema tome

pretpostavlja da su sve stvari koje misli i hoće u njemu i stoga od njega, on sebi prisvaja zlo, a dobro koje pritiče on prija sa zaslugom.

34. Veza neba sa čovekom posredstvom Reči

303. Oni koji misle unutrašnjim razumom mogu da vide da postoji veza svih stvari preko posrednih sa Prvom, i da sve što nije u vezi iščezava. Jer oni znaju, kada misle o tome, da ništa ne može imati trajno postojanje samo po sebi, već samo od onog što mu prethodi, tako sve do Prvog; takođe da je veza sa prethodnim kao veza posledice sa uzrokom; jer kada se uzrok ukloni od posledice ona se gubi i rasipa. Kako su učeni tako mislili uvideli su i rekli da je stalno postojanje neprestano izviranje; tako da sve stvari imaju trajno postojanje od Prvog; i kako izviru iz tog Prvog tako neprestano naviru dalje, to jest, imaju trajno postojanje od njega. Ali šta jeste veza svake stvari sa onom koja joj prethodi, i tako sa Prvom koja je izvor svih stvari, ne može se reći u nekoliko reči jer je različita i raznovrsna. Samo se uopšteno može reći da postoji veza svih stvari u prirodnom svetu sa stvarima u duhovnom (vidi br. 103-115); takođe da postoji veza i za posledicu tome saobraznost svih stvari čoveka sa svim stvarima neba (vidi br. 87-102).

304. Čovek je tako stvoren da bi imao spoj i vezu sa Gospodom, ali sa anđelima neba samo udruživanje. Čovek ima sa anđelima udruživanje, ali ne spoj, jer u pogledu unutrašnjosti svog uma čovek je stvoren kao anđeo, ima sličnu volju i slično razumevanje. Prema tome ako je čovek živeo u skladu sa Božanskim redom posle smrti postaje anđeo, sa istom mudrošću kao anđeo. Stoga kada se govori o vezi čoveka sa nebom misli se o vezi sa Gospodom i udruživanju sa anđelima; jer nebo je nebo od Gospodovog Božanskog, a ne od onog što je striktno anđeosko vlastito (proprium). Da Gospodovo Božansko čini nebo može se videti prethodno (br. 7-12). (2) Ali čovek ima, više od onog što imaju anđeli, jer nije samo u pogledu svog unutrašnjeg u duhovnom svetu, već takođe, istovremeno u pogledu svog spoljašnjeg u prirodnom svetu. Njegova spoljašnjost koja je u prirodnom svetu je svo njegovo prirodno i spoljašnje pamćenje i njegovo mišljenje i imaginacija iz toga; uopšteno, znanja i nauke sa njihovim radostima i zadovoljstvima sve dok se tiču sveta, takođe mnoga zadovoljstva koja pripadaju telesnim čulima, zajedno sa samim čulima, njegov govor, i njegova dela. Sve to je ono spoljašnje u kome se Gospodov Božanski uticaj završava; jer taj uticaj ne prestaje na pola puta, već ide do svog spoljašnjeg. Sve ovo pokazuje da je spoljašnje Božanskog reda u čoveku; i pošto je spoljašnje takođe je i baza ili osnova. (3) Kako Gospodov Božanski uticaj ne prestaje na pola puta već ide do svog spoljašnjeg, kao što je rečeno, i kako je taj srednji deo kroz koji prolazi anđeosko nebo, dok je spoljašnje čovek, i kako ništa ne može da postoji nepovezano, sledi da je spoj i veza neba sa ljudskom rasom takav da jedno ima svoje trajno postojanje od drugog; i da bi ljudska rasa odvojeno od neba bila kao lanac bez karike; a nebo bez ljudske rase bi bilo kao kuća bez temelja.

305. Ali čovek je otežao tu vezu sa nebom okrećući svoje spoljašnje od neba, okrećući se prema svetu i sebi pomoću svoje ljubavi prema sebi i prema svetu, tako se povlačeći da više ne služi kao osnova i temelj nebu; stoga je Gospod obezbedio sredstvo da služi na mestu te osnove i temelja nebu, i takođe za vezu neba sa čovekom. To sredstvo je Reč. Kako Reč služi kao sredstvo za to pokazano je na mnogim mestima u Nebeskim Tajnama koje se sve mogu videti skupa u malom delu O Belom Konju koji je pomenut u Apokalipsi; Takođe u prilogu Novom Jerusalimu i Nebeskom učenju, odakle su neke zabeleške ovde priložene.

306. Bilo mi je rečeno sa neba da su najdrevniji ljudi, pošto je njihova unutrašnjost bila okrenuta prema nebu, imali direktno otkrovenje, i pomoću toga je u to vreme postojala veza

Gospoda sa ljudskom rasom. Posle njihovog doba, međutim, nije postojalo takvo direktno otkrovenje, već je bilo posredno otkrovenje pomoću saobraznosti, pošto se tada sve njihovo bogoslužjenje sastojalo od saobraznosti, i iz tog razloga su se crkve tog vremena nazivale predstavljajkim. Jer se tada znalo šta je korespodencija i šta je predstavljanje, i da sve stvari na zemlji odgovaraju duhovnim stvarima u nebu i crkvi, ili što je isto, predstavljaju ih; i stoga su im prirodne stvari koje su sačinjavale spoljašnje njihovog bogoslužjenja služile kao medijumi za duhovno mišljenje, to jest, mišljenje sa anđelima. Kada je znanje saobraznosti i predstavljanja bilo izbrisano iz sećanja napisana je Reč u kojoj su sve reči i njihova značenja saobraznosti, i tako sadrže duhovno ili unutarnje značenje, u kome su anđeli; i za posledicu kada čovek čita Reč i shvata je po doslovnom ili spoljašnjem značenju, anđeli je shvataju po unutrašnjem i duhovnom značenju; jer je sva misao anđela duhovna, dok je misao čoveka prirodna. Ove dve vrste misli izgledaju različite; međutim one su iste jer su saobrazne. Tako je bilo da kada se čovek odvojio od neba i prekinuo vezu, Gospod je obezbedio sredstvo veze neba sa čovekom pomoću Reči.

307. Kako je nebo spojeno sa čovekom pomoću Reči ilustrovaću nekim odlomcima odatle.

"Novi Jerusalim" je opisan u Otkrovenju ovim rečima:

"Video sam novo nebo i novu zemlju, a prvo nebo i prva zemlja su prošli. I video sam kako se sveti grad Novi Jerusalim spušta od Boga iz neba. Grad je bio četvorougao, njegova dužina je bila jednaka njegovoj širini; i jedan anđeo je izmerio grad štapom, dvanest hiljada potkališta; dužina, širina i visina njegova jednake su. Njegov zid je merio sto četrdeset i četiri lakata, mera čovekova, to jest anđelova. Zid je bio građen od jaspisa; ali sam grad je bio od čistog zlata, i sličan čistom staklu; i temelji zida su bili ukrašeni svim dragim kamenjem. Dvanest kapija behu dvanest bisera; i gradske ulice behu od čistog zlata, kao da su od providnog stakla" (XXI. 1, 2, 16-19, 21).

Kada čovek čita ove reči on ih razume samo prema doslovnom značenju, naime, da će vidljivo nebo sa zemljom iščeznuti, i da će nastati novo nebo; i da će se na novu zemlju spustiti sveti grad Jerusalim, sa svim dimenzijama koje su tu opisane. Ali anđeli koji su kod čoveka razumeju te stvari na sasvim drugačiji način, to jest, sve što čovek razume prirodno oni razumeju duhovno. (2) pod "novim nebom i novom zemljom" oni razumeju novu crkvu; pod "gradom Jerusalimom koji se spušta od Boga iz raja" oni razumeju njeno nebesko učenje koje je obelodanio Gospod; pod "dužinom, širinom i visinom koje su jednake," i "dvanest hiljada potkališta," oni razumeju sva dobra i istine tog učenja u celini; pod "zidom" oni razumeju istine koje ga štite; pod "zid je merio sto četrdeset i četiri lakata, što je mera čovekova, to jest anđelova," oni razumeju sve te zaštićujuće istine u celini i njihovoj prirodi; pod "dvanest kapija, koje su bile od bisera", oni razumeju uvodne istine. "biseri" označavaju takve istine; pod "temeljima zida, koji su bili od dragog kamenja" oni razumeju znanje na kome je to učenje zasnovano; pod "zlatom kao čisto staklo" od koga su načinjeni grad i ulice, oni razumeju dobro ljubavi koje čini učenje i njegove istine očiglednim. Tako anđeli shvataju sve te stvari; i prema tome ne kako ih čovek shvata. Prirodne ideje čoveka tako prelaze u duhovne ideje kod anđela bez njihovog znanja o bilo čemu iz doslovnog značenja Reči, to jest, o "novom nebu i zemlji," "novom gradu Jerisalimu," njegovom "zidu, temeljima zida, i njegovim razmerama." A opet misao anđela čini jedno sa mislima čoveka, jer su saobrazne; one čine jedno gotovo isto kao što reči govornika čine jedno sa njihovim razumevanjem kod slušaoca koji pazi samo na značenje a ne na reči. Sve ovo pokazuje kako je nebo spojeno sa čovekom pomoću reči. (3) Dozvolite da uzmemo još jedan primer iz Reči:

"Tada će biti put iz Egipta u Asiriju, i Asirija će doći u Egipat i Egipat u Asiriju, i Egipćani će služiti Asiriji. Tada će Izrael biti treći uz Egipat i Asiriju, blagoslov sred zemlje, koju će Jehova, gospodar nad vojskama, blagosloviti, kazujući, 'Blagosloven budi narode Moj

Šta čovek misli kada se čitaju ove reči, a šta anđeli misle, može se videti iz doslovnog značenja Reči i iz unutrašnjeg značenja. Čovek po doslovnom značenju misli da će se Egipćani i Asirci preobratiti i prihvatiti Boga, i onda sjediniti sa Izraelskim narodom; ali anđeli prema unutrašnjem značenju misle o čoveku duhovne crkve koji je ovde opisan na taj način, čije je duhovno "Izrael", čije je prirodno "Egipćanin", i čije je razumsko, koje je srednje, "Asirac." Međutim, ova dva značenja su jedno jer su saobrazna; i prema tome kada anđeo tako misli duhovno i čovek prirodno oni su spojeni gotovo kao što su to telo i duša; u stvari, unutrašnje značenje Reči je njena duša a doslovno značenje njeno telo. Takva je Reč od početka do kraja. To pokazuje da je ona medijum veze neba sa čovekom, i da njeno doslovno značenje služi kao osnova i temelj.

308. Takođe postoji veza neba pomoću Reči sa onima koji su izvan crkve gde nema Reči; jer Gospodova crkva je univerzalna, i sa svima je koji priznaju Božansko i žive milosrdno. Šta više, takve posle smrti poučavaju anđeli i primaju Božanske istine; o toj temi se može više videti dalje, u poglavlju o neznabošcima. Univerzalna crkva na zemlji u pogledu Gospoda naliči jednom čoveku, baš kao i nebo (vidi br. 59-72); ali crkva gde je Reč i gde se zna za Gospoda pomoću nje je kao srce i pluća u tom čoveku. Poznato je da svi unutrašnji organi i članovi celog tela crpe svoj život iz srca i pluća na razne načine; i tako žive oni u ljudskoj rasi koji su izvan crkve gde je Reč, i koji čine delove toga čoveka. Opet, veza neba sa onima koji su udaljeni pomoću Reči može se porediti sa svetlom koje svetli iz centra na sve strane. Božansko svetlo je u Reči, i tu je Gospod sa nebom prisutan, i odatle su oni na udaljenosti u svetlu; ali bilo bi drugačije da nema Reči. To se može jasnije videti iz onog što je pokazano prethodno u pogledu oblika neba u skladu sa kojim svi koji su u nebu imaju pridruživanje i komunikaciju. Ali dok tu tajnu mogu shvatiti oni koji su u duhovnom svetlu, ne mogu je shvatiti oni koji su samo u prirodnom svetlu; jer nebrojene stvari jasno vide oni koji su u duhovnom svetlu koje ne vide, ili slabo vide kao pojedinačnu stvar, oni koji su u prirodnom svetlu.

309. Ukoliko takva Reč ne bi bila data na ovoj zemlji, čovek ove zemlje bi bio odvojen od neba; i ako bi bio odvojen od neba prestao bi da bude razuman, jer ljudski razum postoji od uticaja svetlosti neba. Opet, čovek na ovoj zemlji je takav da nije u stanju da prima direktno otkrovenje i da bude poučen Božanskim istinama takvim otkrovenjem, kao stanovnici drugih zemalja, što je posebno opisano u drugom malom delu. Jer čovek ove zemlje je više u svetovnim stvarima, to jest, u spoljašnjem, nego ljudi drugih zemalja, a ono što se shvata otkrovenjem su unutrašnje stvari; kada bi se shvatile u spoljašnjim stvarima ne bi se razumela istina. Da je takav čovek na ovoj zemlji sasvim je očevidno iz stanja onih koji su unutar crkve, koje je takvo da dok znaju iz Reči o nebu, paklu, životu posle smrti, i dalje u srcu oni poriču te stvari; mada među njima ima nekih koji su stekli najveću reputaciju učenosti, i za koje se može iz tog razloga misliti da su pametniji od drugih.

310. Povremeno sam sa anđelima razgovarao o Reči, govoreći da je prezrena od nekih za račun svog jednostavnog stila; i da se ništa ne zna o njenom unutrašnjem značenju, i iz tog razloga se ne veruje da tako mnogo mudrosti leži skriveno u njoj. Anđeli su rekli da mada stil Reči izgleda jednostavan u doslovnom značenju, on je takav da se ništa nikada ne može porediti sa njegovim odlikama, jer Božanska mudrost leži sakrivena, ne samo u značenju kao celine već i u svakoj reči; i da u nebu ta mudrost isijava. Želeli su da izjave da je ta mudrost svetlost neba, jer je to Božanska istina, jer to što sija u nebu je Božanska istina (vidi br. 132). Opet, rekli su da bez takve Reči ne bi bilo svetla neba kod ljudi naše zemlje, niti bi bilo bilo kakve veze neba sa njima; jer veza postoji samo dotle dok je svetlost neba prisutna kod čoveka, a ta svetlost je prisutna samo dotle dok se Božanska istina otkriva čoveku pomoću

Reči. Ta veza pomoću saobraznosti duhovnog značenja Reči sa njenim prirodnim značenjem je nepoznata čoveku, jer čovek ove zemlje ne zna ništa o duhovnoj misli i govoru anđela, i kako se ona razlikuje od prirodne misli i govora čoveka; i dok se to ne sazna ne može se ni malo znati šta je unutrašnji smisao, i da je takva veza prema tome moguća pomoću tog značenja. Oni kažu, dalje, da ako su ta značenja poznata čoveku, i ako čovek čitajući Reč misli u skladu sa nekim znanjem toga, on bi stupio u unutrašnju mudrost, i bio još jače povezan sa nebom, jer pomoću toga on bi ušao u ideje kao što su ideje anđela.

35. Nebo i pakao potiču od ljudske rase

311. U Hrišćanskom svetu potpuno je nepoznato da nebo i pakao potiču od ljudske rase; jer se veruje da su na početku stvoreni anđeli i da je tako nastalo nebo; takođe da je đavo, ili Satana, bio anđeo svetlosti, ali pošto se pobunio izgnan je sa svojim društvom, i da je tako nastao pakao. Anđeli nikako ne prestaju da se čude zbog takvog verovanja u Hrišćanskom svetu, i još više što se ništa stvarno ne zna o nebu, kada je u stvari to temeljni princip svih učenja u crkvi. Ali pošto je takvo neznanje rašireno oni se raduju u srcu da se Gospodu svidelo da ovaj put otkrije čovečanstvu mnoge stvari o nebu i paklu, i time što je moguće dalje rastera tamu koja je svakodneвно narastala jer je crkva došla do svog kraja. (2) Iz tog razloga oni žele da Ja objavim sa njihovih usana da u celom nebu ne postoji ni jedan anđeo koji je tako stvoren na početku, niti u paklu ijedan đavo koji je stvoren kao anđeo svetlosti i prognan; već da svi, i u nebu i u paklu, potiču od ljudske rase; u nebu oni koji su živeli na svetu u nebeskoj ljubavi i veri, u paklu oni koji su živeli u paklenoj ljubavi i verovanju, takođe da ono što se naziva Đavolom ili Satanom jeste pakao uzet u celini - naziv Đavo je dat paklu koji je iza, gde su oni koji se nazivaju zlim Genijima, a ime Satana je dato paklu koji je ispred, gde su oni koji se nazivaju zlim duhovima. Karakter ovih paklova će biti opisan na stranama koje slede. (3) Anđeli su rekli da je Hrišćanski svet sakupio takvo verovanje o onima u nebu i onima u paklu iz nekih odlomaka iz Reči koji su protumačeni u skladu samo sa doslovnim značenjem bez ilustriranja i objašnjenja pravim učenjem koje je u Reči; i kako doslovno značenje Reči, dok se ne prosvetli pravim učenjem, vodi um u raznim pravcima, i tako daje povoda neznanju, jeresima i greškama.

312. Čovek crkve takođe izvodi to verovanje iz svog verovanja da ni jedan čovek ne dospeva u nebo ili pakao sve do vremena strašnog suda, i o tome je prihvatio mišljenje da će sav vidljivi svet tada nestati i da će nastati novi, i da će se duša onda vratiti u telo, i da će po tom spajanju čovek ponovo živeti kao čovek. To verovanje uključuje drugo - da su anđeli tako nastali od početka; jer je nemoguće verovati da nebo i pakao potiču od ljudske rase kada se veruje da ni jedan čovek ne može otići tamo do svršetka sveta. (2) Ali da bi se čovek mogao uveriti da to nije tačno bilo mi je dato da budem u društvu sa anđelima, i takođe da govorim i sa onima koji su u paklu, i to sad već nekoliko godina, ponekad bez prestanka od jutra do večeri, i tako budem obavešten o nebu i paklu. To je bilo dozvoljeno da čovek crkve ne bi više nastavio sa svojim pogrešnim verovanjem o uskrsnuću u vreme strašnog suda i o stanju duše do toga, takođe o anđelima i đavolu. Kako je to verovanje u nešto što je netačno ono uvlači um u tamu, i kod onih koji o tim stvarima misle po svom razumu ono izaziva sumnju i na kraju poricanje, jer kažu u srcu: "Kako može tako ogromno nebo, sa tako mnogo sazvežđa i sa suncem i mesecom, biti uništeno i isčeznuti; i kako mogu zvezde koje su veće od zemlje pasti sa neba na zemlju; i kako mogu tela koja su izjeli crvi, koja su istrulila, i potpuno razasuta vetrovima, da se ponovo spoje sa svojim dušama; i gde je duša u međuvremenu, i šta je ona kada je lišena osećaja koje je imala u telu?" (3) Sa mnogim drugim sličnim stvarima, u koje se pošto su neshvatljive ne može verovati, i koje uništavaju verovanje mnogih u život duše posle smrti, i njihovo verovanje u nebo i pakao, i sa drugim stvarima koje pripadaju crkvenom verovanju. Da je to verovanje uništeno evidentno je iz kazivanja: "Ko se ikada vratio iz neba i rekao da nebo postoji? Šta je pakao? Postoji li? Kakvo je to mučenje čoveka vatrom u večnost? Šta je dan strašnog suda? Zar se ne očekuje uzalud već

vekovima?" uz druge stvari koje uvlače u poricanje svega. (4) Stoga da oni koji ovako misle - što mnogi čine koji se po svojoj zemaljskoj pameti smatraju za učene i obrazovane - ne bi više zbunjivali i dovodili u zabludu proste u veri i srcu, i stvarali paklenu tamu u pogledu Boga, neba i večnog života, i svega ostalog što zavisi od toga, Gospod je otvorio unutrašnjost moga duha, i tako mi je bilo dopušteno da razgovaram sa svima posle njihove smrti, koje sam ikada poznao dok su živeli u telu - sa nekima danima, sa nekima mesecima, a sa nekima godinu, i takođe sa tako mnogo drugih da ne bih preterao kada bih rekao sto hiljada; od kojih su mnogi u nebu, i mnogi u paklu. Takođe sam govorio sa nekima dva dana posle njihove smrti, i rekao im da se priprema pogrebna služba i sprovod za njihovu sahranu; na šta su oni odgovorili da je dobro što su odbacili na stranu to što im je služilo kao telo i telesni rad u svetu; i želeli su da kažem da nisu mrtvi, već živi kao ljudi isto kao i ranije, i da su samo prešli iz jednog sveta u drugi, i da ne osećaju da su izgubili bilo šta, pošto imaju telo i telesne osećaje baš kao i pre, razumevanje i volju baš kao i pre, sa mislima i naklonostima, osećanjima i željama, kao ona koja su imali na svetu. (5) Većina onih koji su skoro umrli, kada vide sebe da su živi ljudi kao i pre, i u sličnom stanju (jer posle smrti svačije stanje života je u početku kao što je bilo na svetu, ali ono se postepeno menja ili u nebo, ili u pakao), su pokrenuti novom radošću što su živi, govoreći da nisu verovali da će to tako biti. Ali se mnogo čude da su živeli u takvom neznanju i slepilu o njihovom stanju posle smrti; i posebno što je čovek crkve u takvom neznanju i slepilu, kad pre svih drugih na celom svetu može biti jasno prosvetljen u pogledu tih stvari. Onda oni počnu da vide uzrok tog slepila i neznanja, koji je, što su spoljašnje stvari, koje su stvari koje se odnose na svet i telo, toliko okupirale i ispunile njihove umove da oni ne mogu da budu podignuti u svetlost neba i pogledaju stvari crkve izvan njenih učenja; jer kada se stvari, koje su u vezi tela i sveta vole kao u današnje vreme, ništa sem tame ne teče u um kada čovek ide dalje iznad tih učenja.

313. Jako mnogo učenih iz Hrišćanskog sveta je zapanjeno kada se posle smrti nađe u telu, u odeći, u kućama, kao na svetu. I kad se sete šta su mislili o životu posle smrti, o duši, duhovima, o nebu i paklu, postidjeni su i priznaju da su mislili glupo, i da su prosti u veri mislili mnogo mudrije nego oni. Kada se umovi učenih ljudi, koji su se utvrdili u takvim idejama i pripisivali sve stvari prirodi ispitaju, nađe se da su njihove unutrašnjosti potpuno zatvorene a da su njihove spoljašnosti bile otvorene, da su gledali prema svetu i tako prema paklu a ne prema nebu. Jer u meri u kojoj je čovekova unutrašnjost otvorena on gleda prema nebu, ali u meri u kojoj je njegova unutrašnjost zatvorena a njegova spoljašnjost otvorena on gleda prema paklu, jer je unutrašnjost čoveka oblikovana za primanje svih nebeskih stvari, ali spoljašnjost za primanje svih svetovnih stvari; a oni koji primaju svet, a ne nebo takođe, primaju pakao.

314. Da nebo potiče od ljudske rase može se takođe videti iz činjenice da anđeoski i ljudski umovi liče, oba imaju sposobnost razumevanja, opažanja i volje, i oba su formirana da primaju nebo; jer ljudski um je baš tako sposoban da postane mudar kao i anđeoski um; i ako ne stigne do te mudrosti na svetu to je što je u zemaljskom telu, i u tom telu njegov duhovni um misli prirodno. Ali drugačije je kada se taj um oslobodi okova tela; onda više ne misli prirodno, već duhovno, i kada misli duhovno njegove misli su neshvatljive i neizrecive za prirodnog čoveka; tako postaje mudar kao anđeo, što sve pokazuje da unutrašnji deo čoveka, koji je njegov duh, jeste u svojoj suštini anđeo (vidi prethodno, br.57), i kada je oslobođen zemaljskog tela jeste, zaista sa anđelom, u ljudskom obliku. (Da je anđeo u potpunosti u ljudskom obliku može se videti prethodno, br.73-77.) Međutim, kada unutrašnje čoveka nije otvoreno na gore već na dole, ono je još uvek, kada se oslobodi tela, u ljudskom obliku, ali kao grozan i đavolski oblik, jer je u stanju da gleda samo na dole prema paklu, a ne na gore prema nebu.

315. Osim toga, svako ko je bio poučen o Božanskom redu može da razume da je čovek

stvoren da postane anđeo, jer je krajnje reda u njemu (br. 304), u kom ono što pripada nebeskoj i anđeoskoj mudrosti može biti dovedeno u oblik, i može se obnoviti i umnožiti. Božanski red se nikad ne zaustavlja na pola puta da tu oblikuje nešto odvojeno od krajnjeg, jer tu nije u svojoj punoći i dovršenosti; već ide do krajnjeg; i kada je u svom krajnjem on uzima njegov oblik, i pomoću tu sakupljenih sredstava on se obnavlja i dalje proizvodi, što je postignuto kroz rađanja. Stoga je podloga za seme neba u spoljašnjem.

316. Gospod je vaskrsao ponovo ne samo kao Njegov duh već i kao Njegovo telo, jer kada je bio na svetu On je slavio Njegovo celo Ljudsko, to jest, načinio ga Božanskim; jer Njegova duša koju je imao od Oca je bila po Sebi samo Božansko, dok je Njegovo telo postalo slično duši, to jest Ocu, tako takođe Božansko. Zato je On, drugačije od svakog čoveka, vaskrsao ponovo za oba; i On je to pokazao svojim učenicima (koji kada su Ga videli verovahu da su videli duha), govoreći:

"Pogledajte Moje ruke i Moja stopala, da to jesam Ja; pipnite me i pogledajte, jer duh nema meso i kosti koje vidite da Ja imam" (Luka XXIV. 36-39);

Pokazujući time da je bio čovek i u pogledu Njegovog duha i u pogledu Njegovog tela.

317. Da bi se razjasnilo to da čovek živi posle smrti i stupa u skladu sa svojim životom na svetu u nebo ili u pakao, mnoge stvari su mi bile obelodanjene o stanju čoveka posle smrti, što će biti pretstavljeno na podesan način na sledećim stranicama, gde se obrađuje svet duhova.

36. Neznabošci ili ljudi van crkve u nebu

318. Postoji opšte mišljenje da oni rođeni van crkve, koji se zovu narodima ili neznabošcima, ne mogu biti spašeni, pošto nemaju Reč oni ništa ne znaju o Gospodu, a odvojeno od Gospoda nema spasenja. Ali da su oni takođe spašeni sigurno je zato što je milost Gospodova univerzalna, to jest, pruža se svakom pojedincu; i da su oni jednako onima unutar crkve, koji su malobrojni u poređenju, rođeni kao ljudi, i da njihovo neznanje o Gospodu nije njihova greška. Svako ko misli prosvetljenim razumom može videti da ni jedan čovek nije rođen za pakao, jer je Gospod sama ljubav, i Njegova ljubav je da hoće spas za sve. Stoga je obezbedio za svakoga religiju, i pomoću toga priznavanje Božanskog i unutrašnjeg života; jer kad neko živi u skladu sa svojom religijom znači da živi unutrašnje, jer onda gleda ka Božanskom, i sve dok gleda ka Božanskom on ne gleda na svet već se odvaja od sveta, to jest od života sveta, koji je spoljašnji život.

319. Da su neznabošci podjednako spašavani kao i Hrišćani svako može videti ko zna šta je to što čini nebo u čoveku; jer nebo je unutar čoveka, i oni koji imaju nebo unutar sebe dolaze u nebo. Nebo kod čoveka je priznavanje Božanskog i biti vođen od strane Božanskog. Prva i glavna stvar svake religije je priznavanje Božanskog. Religija koja ne priznaje Božansko nije religija. Propisi svake religije se odnose na bogoslužjenje; time na način na koji Božansko treba služiti da bi bogoslužjenje za Njega bilo prihvatljivo; i kada je to utvrđeno u nečijem umu, to jest, sve dok neko to hoće ili sve dok to voli, on je vođen Gospodom. Svako zna da neznabošci kao i Hrišćani žive moralnim životom, a mnogi od njih i boljim životom od Hrišćana. Moralni život se može živeti ili iz poštovanja prema Božanskom, ili iz poštovanja ljudi u svetu; a moralan život koji se živi iz poštovanja prema Božanskom jeste duhovni život. U spoljašnjem obliku ta dva izgledaju slično, ali u unutrašnjem obliku su potpuno različiti; jedan spašava čoveka, drugi ne. Jer onaj ko živi moralnim životom iz poštovanja prema Božanskom, vođen je od strane Božanskog; dok onaj ko živi moralnim životom iz poštovanja prema ljudima u svetu vodi sam sebe. (2) To može da se ilustruje jednim primerom. Onaj ko se uzdržava da čini zlo svom bližnjem jer je to protivno religiji, to jest, protivno Božanskom, uzdržava se da čini zlo iz duhovnog razloga; ali onaj ko se uzdržava da čini zlo drugome samo jer se plaši zakona, ili gubitka reputacije, ili časti, ili dobiti, to jest zbog brige o sebi i svetu, uzdržava se od činjenja zla iz prirodnog razloga, i sam vodi sebe. Život ovog drugog je prirodan, dok je prethodnog duhovan. Čovek čiji je moralni život duhovan ima nebo u sebi; ali onaj čiji je moralni život jedino prirodan nema nebo u sebi; a iz razloga što nebo ulazi unutra odozgo i otvara čovekovu unutrašnjost, i kroz njegovu unutrašnjost ulazi u njegovu spoljašnost; dok svet ulazi unutra odozdo i otvara spoljašnost ali ne unutrašnjost. Jer ne može biti pritanja iz prirodnog sveta u duhovni, već samo iz duhovnog sveta u prirodni; stoga ako se ne prima i nebo, unutrašnjost ostaje zatvorena. Sve to razjašnjava ko su oni koji primaju nebo unutar sebe, a ko ne. (3) I opet nebo nije isto u svakome. Ono se razlikuje kod svakoga u skladu sa njegovom sklonošću ka dobru i odgovarajućoj istini. Oni koji su naklonjeni dobru iz poštovanja prema Božanskom, vole Božansku istinu, jer dobro i istina se vole i žele da se spoje. To objašnjava zašto neznabošci, iako nisu u izvornim istinama u svetu, ipak zbog njihove ljubavi primaju istine u drugom životu.

320. Izvestan duh neznabožac, koji je živeo na svetu u dobru i milosrđu u skladu sa njegovom religijom, čuvši Hrišćanske duhove kako se ubeđuju u šta se mora verovati, (jer se duhovi

međuosobno ubeđuju daleko potpunije i oštrije nego ljudi, posebno u tome šta je dobro i tačno), čudio se takvim raspravama, i rekao da ne mari da ih sluša, jer su zaključivali prema spoljašnjem izgledu i neistinama; i dao im je ovo uputstvo: "Ako sam dobar mogu znati po samom dobru šta je istina; i ono šta ne znam mogu da shvatim."

321. Bio sam poučen na mnogo načina da su neznabošci koji su živeli moralnim životom i u poslušnosti i podređenosti i uzajamnom milosrđu u skladu sa njihovom religijom, i na taj način primivši nešto savesti, bili primljeni u drugom životu, i tamo bili poučeni sa brižnom pažnjom od anđela u dobra i istine vere; i kada su bili poučeni ponašali su se skromno, umno, i mudro, i spremno prihvatili istine i usvajali ih. Nisu izmišljali za sebe neka pravila u laži suprotno istinama vere kojih bi se trebalo otresti, još manje su cepidlačili protiv Gospoda, kao što su mnogi Hrišćani koji ne dele drugu ideju o Njemu do da je On jedan običan čovek. Neznabošci nasuprot, kada čuju da je Bog bio postao čovek, i tako manifestovao Sebe na svetu, odmah to priznaju i poštuju Gospoda, kazujući da pošto Bog jeste Bog neba i zemlje, i pošto je ljudska rasa Njegova, On je potpuno obelodanio Sebe čoveku. Božanska je istina da odvojeno od Gospoda nema spasenja; ali to treba razumeti da znači da nema spasenja osim po Gospodu. Postoje mnoge zemlje u vasioni, i sve one su nastanjene, teško da iko zna da je Gospod uzeo Ljudsko na našoj planeti. Ipak, pošto poštuju Božansko u ljudskom obliku, njih Gospod prihvata i vodi. O tome se više može videti u malom delu o Zemljama u vasioni.

322. Među neznabošcima, kao i među Hrišćanima, ima i mudrih i prostih. Da bih mogao da naučim o njima bilo mi je dozvoljeno da govorim i sa jednim i drugima, ponekad satima i danima. Ali sada više nema tako mudrih ljudi kao u drevna vremena, posebno u Drevnoj Crkvi, koja se pružala preko većeg dela Azijskog sveta, i iz kog su se regiona raširili mnogi narodi. Da bih mogao potpuno da saznam o njima bilo mi je dopušteno da imam blizak razgovor sa nekima od tih mudrih ljudi. Bio je sa mnom jedan koji je bio među mudrijima u svoje vreme, i stoga dobro poznat u učenom svetu, sa kojim sam govorio o raznim temama, i imao razloga da verujem da je to Ciceron. Znajući da je bio mudar čovek razgovarao sam sa njim o mudrosti, umnosti, redu, i reči, i na kraju o Gospodu. (2) O mudrosti je rekao da nema druge mudrosti od mudrosti o životu, i da mudrost ne može tvrditi ni o čemu drugom; o umnosti da je od mudrosti; o redu da je od Najvišeg Boga, i da živeti u tom redu znači biti mudar i uman. Što se tiče Reči, kada sam mu čitao nešto od proroka bio je jako očaran, posebno sa ovim, da svaki naziv i svaka reč označavaju unutrašnje stvari; i mnogo se čudio što učeni ljudi danas nisu očarani sa takvim učenjem. Video sam jasno da je unutrašnjost njegove misli ili uma bila otvorena. Rekao je da nije u stanju da čuje više, jer je saznao nešto što je mnogo svetije nego što može da izdrži, toliko je bio unutrašnje dirnut. (3) Na kraju razgovarao sam sa njim o Gospodu, kazavši da, dok je bio rođen kao čovek bio je začet od Boga, i da je odložio ljudsko po majci i uzeo Božansko Ljudsko, i da je On taj koji upravlja vasionom. Na to je odgovorio da zna neke stvari u vezi Gospoda, i shvatio na svoj način da ako je trebalo spasiti čovečanstvo to nije moglo biti učinjeno drugačije. U međuvremenu neki loši Hrišćani su ubacili razna cepidlačenja; ali na to on nije obraćao pažnju, primećujući da to nije čudno, pošto su za života u telu upili nepristojne ideje o tome, i dok ih se ne oslobode ne mogu da prihvate ideje koje potvrđuju istinu, kao što mogu neuki.

323. Što se tiče neznabožaca u današnje vreme, oni nisu tako mudri, ali većina njih je prosta u srcu. I pored toga oni, među njima, koji su živeli u uzajamnom milosrđu primaju mudrost u drugom životu, i o takvima se par primera može dati. Kada sam čitao sedamnesto i osamnesto poglavlje o Sudijama (o Mihi, i kako su Danovi sinovi odneli njegov isklesan lik i teraphim, i Levita) bio je prisutan neznabožac koji je za života u telu obožavao klesani lik. Pažljivo je slušao šta je učinjeno Mihi, i njegovu tugu za isklesanim likom koji su Danovi odneli, i tako se rastužio da je jedva znao, zbog unutrašnje boli, šta da misli. Ne samo da se opažao taj bol, već takođe nevinost koja je bila u svim njegovim naklonostima. Hrišćanski

duhovi koji su bili prisutni gledali su ga i čudili se da poštovalac klesanog lika može imati tako veliko osećanje saučešća i nevinosti pokrenuto u sebi. Potom su neki dobri duhovi razgovarali sa njim, kazavši da klesani likovi ne treba da se obožavaju, i pošto je čovek on je u stanju to da razume; da on treba, odvojeno od isklesanog lika, da misli na Boga Tvorca i Vladara celog neba i cele zemlje, i da je Bog Gospod. Kada je to rečeno bilo mi je dozvoljeno da opazim unutrašnju prirodu njegovog obožavanja, koja mi je bila prenesena; i to je bilo mnogo svetije nego što je slučaj sa Hrišćanima. To razjašnjava da u današnje vreme neznabošci dolaze u nebo uz manje teškoća od Hrišćana, prema Gospodovim rečima kod Luke:

"Onda će doći sa istoka i zapada, i sa severa i sa juga, i počivaće u carstvu Božijem. I gle poslednji su oni koji bi trebalo da budu prvi, i prvi su oni koji bi trebalo da su poslednji" (XIII. 29, 30).

Jer taj duh je bio u stanju u kom je mogao da bude natopljen svim stvarima i primi ih sa unutrašnjom naklonošću; u njemu je postojalo milosrđe ljubavi, i u njegovom neznanju bila je nevinost; a kada je to prisutno sve stvari vere se primaju spontano i sa radošću. Kasnije je bio primljen među anđele.

325. Jednog jutra se čuo hor u daljini, i prema predstavi hora bilo mi je dopušteno da saznam da su to bili Kinezi; jer su izložili neku vrstu kože sa runom, zatim kolač od prosa, i kašiku od slonovače, takođe i ideju plovećeg grada. Želeli su da mi pridu bliže, i kad su mi se pridružili rekli su da žele da budu nasamo samnom, da bi mogli da obelodane svoje misli. Ali bilo im je rečeno da nisu sami, i da negde nisu zadovoljni njihovom željom da budu sami, mada su bili gosti. Kada su primetili to nezadovoljstvo počeli su da misle da li su učinili prestup protiv bližnjeg, i da li su prisvojili neku stvar koja pripada drugima. U drugom životu se sve misli razmenjuju i meni je bilo dozvoljeno da primetim uznemirenost njihovih umova. Sastojala se iz saznavanja da su verovatno povredili one koji su nezadovoljni, uz stid zbog toga, i uz druga vredna osećanja; i tako se saznalo da su bili obdareni milosrđem. Ubrzo potom sam razgovarao sa njima, i na kraju o Gospodu. Kada sam ga nazvao "Hrist" opazio sam određeno gađenje kod njih; ali razlog je otkriven, naime, da su to doneli sa sveta, jer su bili naučili da Hrišćani žive gorim životom od njih, i da su lišeni milosrđa. Ali kada sam ga nazvao prosto "Gospodom" oni su bili unutrašnje dirnuti. Posle, anđeli su ih poučili da Hrišćansko učenje iznad svakog drugog na svetu nalaže ljubav i milosrđe, ali da su retki koji žive u skladu sa tim. Ima neznabožaca koji su saznali dok su živeli na svetu, i direktno i preko ispričanog, da Hrišćani žive lošim životom, da se odaju preljubi, mržnji, svađi, pijanstvu i slično, čega se oni gnušaju jer je suprotno njihovoj religiji. Takvi su u drugom životu bojažljiviji od drugih u prihvatanju istina vere; ali njih su poučili anđeli da Hrišćansko učenje, kao i sama vera, uči sasvim drugačijem životu, ali da su životi Hrišćana manje u skladu sa njihovim učenjem od života neznabožaca. Kada to prepoznaju, primaju istine vere i obožavaju Gospoda, ali manje spremno od drugih.

326. Za neznabošce je uobičajno da su obožavali bilo kog boga u obliku nekog lika ili kipa, ili nekoj klesanoj stvari, predstavljaju se, kada dođu u drugi život, određeni duhovi na mestu njihovih bogova ili idola, da bi mogli da se oslobode svojih fantazija. Kada provedu sa njima nekoliko dana, fantazije se odbacuju. Takođe oni koji su obožavali ljude se ponekad predstavljaju ljudima koje su obožavali, ili drugima koji su na njihovom mestu – kao mnogi Jevreji Abrahamu, Jakovu, Mojsiju, Davidu – ali kada uvide da su oni ljudi isti kao i drugi, i da ne mogu da im pruže nikakvu pomoć, postide se, i bivaju odešeni na njihova vlastita mesta u skladu sa njihovim životima. Među neznabošcima u nebu afrikanci su omiljeni, jer oni primaju dobra i istine neba radije od drugih. Oni posebno žele da budu nazivani poslušnima, a ne vernima. Kažu da, kako Hrišćani poseduju učenje vere mogu se nazvati vernicima; ali ne i oni dok ne prihvate to učenje, ili kako kažu, ne steknu sposobnost da ga prihvate.

327. Razgovarao sam sa nekima koji su bili u Drevnoj Crkvi. Drevnom Crkvom se naziva ona koja je zasnovana posle potopa i pružala se kroz mnoga carstva, Asiriju, Mesopotamiju, Siriju, Etiopiju, Arabiju, Libiju, Egipat, Filisteju do Tira i Sidona, i kroz zemlju Kanan sa obe strane Jordana. Ljudi ove crkve su znali za Gospoda, da će doći, i bili su natopljeni dobrima vere, a opet su zastranili i postali idolopoklonici. Ti duhovi su napred na levoj strani, na mračnom mestu i bednom stanju. Njihov govor je kao zvuk svirale od jednog tona gotovo bez razumne misli. Rekli su da su tu već mnogo vekova, i da ih ponekad izvode napolje da bi mogli da služe drugima za određenu upotrebu nižeg reda. To me potstaklo da pomislim o mnogim Hrišćanima – koji su iznutra, mada ne spolja, idolopoklonici, jer su obožavaoci sebe i sveta, i u srcu poriču Gospoda – kakva ih sudbina čeka u drugom životu.

328. Da se Gospodova crkva raširila preko cele zemljine kugle, i da je tako univerzalna; i da su u njoj svi oni koji su živeli u dobru milosrđa u skladu sa njihovom religijom; i da crkva u kojoj je Reč, i preko koje se zna za Gospoda, jeste u vezi sa onima koji su izvan crkve kao srce i pluća kod čoveka, iz kog svi unutrašnji organi i članovi tela imaju svoj život, raznovrsno prema njihovim oblicima, položajima, i vezama, može se videti prethodno (br. 308).

37. Mala deca u nebu

329. Neki veruju da samo deca rođena unutar crkve idu u nebo, a ona izvan nje ne iz razloga što su deca unutar crkve krštena i krštenjem uvedena u veru crkve. Takvi nisu svesni da niko ne prima nebo ili veru kroz krštenje; jer krštenje je samo puki znak i spomen da čovek treba da se nanovo duhovno rodi, i da oni rođeni unutar crkve mogu da budu nanovo duhovno rođeni jer je tu Reč, i u Reči su Božanske istine pomoću kojih se ostvaruje novo duhovno rođenje, i tu se zna za Gospoda koji regeneriše. Stoga, oni neka znaju da svako dete kad umre, gde god bilo rođeno, unutar crkve ili izvan nje, od pobožnih roditelja ili nevernih, Gospod prima u nebo i priprema u nebu, i poučava u skladu sa Božanskim redom, i natapa sklonostima za ono što je dobro, i kroz to sa znanjima šta je istinito; i naposletku, kako se usavršava u umnosti i mudrosti, uznosi se u nebo i postaje anđeo. Svako ko misli razumno može biti siguran da su svi rođeni za nebo i niko za pakao, i ako čovek dospe u pakao sam je kriv; a mala deca se ne mogu smatrati krivom.

330. Kada deca umru ona su i dalje deca u drugom životu, imaju isti detinjast um, istu nevinost u neznanju, i istu nežnost u svemu. Ona imaju samo u začecima sposobnosti da postanu anđeli, jer deca nisu anđeli, ali postaju anđeli. Svako odlazeći sa ovog sveta stupa u drugi u istom životnom obliku, mala deca u obliku malog deteta, dečak u obliku dečaka, mladić, čovek, starac, u obliku mladića, čoveka ili staraca; ali posle se svačije stanje menja. Stanje male dece nadilazi stanje svih drugih u tome što su ona u nevinosti, i zlo se još nije ukorenilo u njima uticajem života; a u nevinost se sve stvari neba mogu usaditi, jer je ona prijemnik istine vere i dobra ljubavi.

331. Stanje dece u drugom životu daleko prevazilazi njihovo stanje na svetu jer nisu odevena nekim zemaljskim telom već telom kakvo imaju anđeli. Zemaljsko telo je po sebi grubo, i prima svoje prve utiske ne od unutrašnjeg, ili duhovnog sveta, već od spoljašnjeg ili prirodnog sveta; i za posledicu u tom svetu deca moraju biti učena da hodaju, da upravljaju svojim pokretima, i da govore; i čak njihova čula, kao vida i sluha, moraju da se otvore upotrebom. Nije tako sa decom u drugom životu. Kako su ona duhovi, ona deluju odmah u skladu sa njihovom unutrašnošću, hodajući bez uvežbavanja, takođe govore, ali u početku prema opštim naklonostima koje još nisu oblikovane u misaone ideje; ali ona se brzo uvode u to takođe, iz razloga što su njihove spoljašnosti istorodne sa njihovim unutrašnjostima. Govor anđela (kako se može videti prethodno, br. 234-245), tako ističe napolje iz naklonosti koje su misaonim idejama prilagođene da njihov govor potpuno odgovara njihovim mislima koje su iz naklonosti.

332. Čim mala deca uskrсну, što se dešava odmah nakon smrti, ona se primaju u nebo i poveravaju ženskim anđelima koje su za života u telu nežno volele malu decu, i u isto vreme volele Boga. Pošto su one tokom svog života na svetu volele svu decu sa majčinskom nežnošću, one ih prihvataju kao svoju vlastitu; dok ih deca, po usađenom instinktu, vole kao svoje vlastite majke. Svaka se stara za onoliko dece koliko želi po duhovnom roditeljskom osećaju. To nebo se pokazuje ispred čela, direktno u liniji, ili u radijusu, u kom anđeli gledaju na Gospoda. Ono je tako postavljeno jer su sva mala deca pod direktnim Gospodovim pokroviteljstvom; i nebo nevinosti, koje je treće nebo, utiče u njih.

333. Mala deca imaju različite odlike, neka one duhovnih anđela a neka one nebeskih anđela. Ona koja imaju nebeske odlike vide se u nebu na desno, a ona sa duhovnim odlikama na

levo. Sva deca u najvećem Čoveku, koji je nebo, su u predelu očiju – ona koja su sa duhovnim odlikama u predelu levog oka, a ona koja su sa nebeskom odlikama u predelu desnog oka. To je zato što anđeli koji su u duhovnom kraljevstvu vide Gospoda pred levim okom, a oni koji su u nebeskom kraljevstvu pred desnim okom (vidi prethodno, br.118). Ta činjenica da su u najvećem Čoveku ili nebu, deca u predelu očiju jeste dokaz da su ona pod neposrednim zaštitom i u vidokrugu Gospoda.

334. Takođe će biti ukratko rečeno kako se deca poučavaju u nebu. Od njihovih dadilja ona uče da govore. Njihov najraniji govor je prosto zvuk naklonosti; on postepeno postaje određeniji kako ulaze ideje mišljenja; jer ideje mišljenja od naklonosti sačinjavaju ceo anđeoski govor (kao što se može videti u odgovarajućem poglavlju, br.234-245). U njihove naklonosti, od kojih sve proističu iz nevinosti, one stvari kakve se pojavljuju pred njihovim očima i izazivaju radost prve se ulivaju: i kako su te stvari duhovnog porekla stvari neba odmah utiču u njih, i pomoću tih nebeskih stvari njihove unutrašnjosti se otvaraju, i ona se na taj način svakodnevno usavršavaju. Ali kada se to prvo doba završi ona se prenose na drugo nebo, gde ih poučavaju učitelji; i tako dalje.

335. Decu uglavnom poučavaju predstavama koje odgovaraju njihovim sposobnostima. One su lepe i pune unutrašnje mudrosti preko svakog verovanja. Na taj način se umnost, koja dobija svoju dušu iz dobra, postepeno uliva u njih. Ovde ću opisati dve predstave koje mi je bilo dozvoljeno da vidim, iz kojih se može zaključiti priroda ostalih. Prvo je bila predstava Gospodovog podizanja iz groba, i u isto vreme sjedinjena Njegovog ljudskog sa Božanskim. To je učinjeno na tako mudar način da prevazilazi svu ljudsku mudrost, i u isto vreme na jedan nevin i detinji način. Predstavljena je jedna ideja groba, i sa tim jedna ideja o Gospodu, ali na tako dalek način da je jedva bilo ikakvog zapažanja da je to Gospod, osim u daljini; a iz razloga što u ideji grobnice ima nešto pogrebno, a to je ovako otklonjeno, potom su pažljivo pustili u grobnicu nešto vazdušasto, sa jednom pojavom blagog isparavanja, pomoću kojeg sa odgovarajuće udaljenosti oni označavaju duhovni život u krštenju. Potom sam video anđeosku predstavu Gospodovog silaska onima koji su "upućeni", i Njegovog uzdizanja sa njima u nebo, i to sa neuporedivom smotrenošću i nežnošću. U prilagođenju dečijem umu spustili su male konce gotovo nevidljive, vrlo meke i nežne, kojima su olakšali Gospodovo uzdizanje, uvek sa svetim staranjem da ne bude ničega u predstavi što se graniči sa bilo čim što ne sadrži ono što je duhovno i nebesko, Onda su date druge predstave pomoću kojih se, kao pomoću igara prilagođenih umovima dece, ona uvode u znanja istine i naklonosti ka dobru.

336. Takođe je bilo pokazano koliko je nežno njihovo raumevanje. Dok sam se molio Oče naš, iz svog razumevanja oni su uplovili u ideje moje misli, njihov uticaj sam osetio tako nežnim blagim kao da je samo iz naklonosti, i u isto vreme primećujući da je njihovo razumevanje bilo otvoreno čak od Gospoda, jer ono što je isticalo iz njih bilo je kao da prosto protiče kroz njih. Šta više, Gospod utiče u ideje male dece uglavnom iz unutrašnjeg, jer nema ničeg, kao kod odraslih, da zatvori njihove ideje, nema elemenata lažnosti da zatvori put razumevanju istine, niti ikakvog prisustva zla da zatvori put primanju dobra, i time primanju mudrosti. Sve to razjašnjava da mala deca ne dospevaju odmah posle smrti u anđeosko stanje, već se postepeno uvode u to pomoću znanja dobra i istine, a u skladu sa celim nebeskim poretom; jer najmanji delići njihove prirode poznati su Gospodu, i tako su vođeni, u skladu sa svakim i svaki pokret njihove težnje, da prime istine dobra i dobra istine.

337. Takođe mi je bilo pokazano kako se sve stvari polako ulivaju u njih pomoću radosnih i prijatnih sredstava prilagođenih osobenostima njihovog duha. Bilo mi je dozvoljeno da vidim predivno ukrašenu decu sa vencima cveća koji blistaju u najdivnijim nebeskim bojama, obavijeni oko njihovih grudi oko njihovih nežnih ruku; i jednom da ih vidim u društvu sa onima koji se brinu o njima i poslugom, u parku koji je bio najlepše ukrašen ne tako mnogo sa drvećem, koliko sa senovitim gajevima i stazama nadkrivenim lovorom, sa puteljcima koji

vode unutra; kada su deca ušla okićena kao da su cveće koje nad ulazom sija najradosnije. To označava prirodu njihove radosti, takođe i to da su vođeni pomoću prijatnih i radosnih stvari u dobra nevinosti i milosrđa, dobra koja Gospod neprestano uliva u te radosti i zadovoljstva.

338. Bilo mi je pokazano, u obliku komunikacije koja je uobičajna u drugom životu; kakve ideje imaju deca kada vide bilo koje objekte. Svaki objekat im izgleda živ; i tako u svakoj najmanjoj ideji njihove misli postoji život. I opaženo je da deca na zemlji imaju skoro iste ideje kada su u svojim igrama; jer još nemaju takva razmišljanja koja imaju odrasli o onom što je neživo.

339. Prethodno je bilo rečeno da su deca po duhu ili nebeska ili duhovna. Ona sa nebeskim odlikama se lako razlikuju od onih sa duhovnim odlikama. Njihova misao, govor i delovanje je tako nežno da jedva išta drugo ima osim onog što dotiče iz ljubavi za dobro Gospoda i iz ljubavi za drugu decu. Ali ona duhovnih odlika nisu tako nežna; već u svemu kod njih ima neka vrsta vibracije, kao od krila. Razlika se takođe vidi u njihovom rđavom raspoloženju i u drugim stvarima.

340. Mnogi mogu da pretpostave da u nebu mala deca ostaju mala deca, i nastavljaju kao takva među anđelima. Oni koji ne znaju šta je anđeo mogu imati to shvatanje potvrđeno slikama u crkvama, u kojima se anđeli predstavljaju kao deca. Ali to je sasvim drugačije. Umnost i mudrost je ono što sačinjava anđela, i sve dok deca to ne poseduju ona nisu anđeli iako su sa anđelima; ali čim postanu umna i mudra postaju anđeli; i što je zadivljujuće, tada se ne pokazuju kao deca, već kao odrasli, jer više nisu detinjastog duha, već mnogo zrelijeg anđeoskog duha. Umnost i mudrost daju taj rezultat. Razlog zašto se deca pokazuju zrelijim, kao mlađi i mladi ljudi kako se usavršavaju u umnosti i mudrosti, je što su umnost i mudrost suštinska duhovna hrana; i tako stvari koje hrane njihove umove takođe hrane i njihova tela, i to po saobraznosti; jer oblik tela je prosto spoljašnji oblik unutrašnjosti. Ali treba da se razume da u nebu deca rastu samo do ranog zrelog doba, i tu ostaju zauvek. Da bih se uverio da je to tako bilo mi je dozvoljeno da razgovaram sa nekim ko je bio vaspitan kao dete u nebu, i tamo odrastao; sa nekima dok su još bili deca, i ponovo sa istima kad su bili mladi ljudi; i čuo sam od njih o njihovom razvitku iz jednog starosnog doba u drugo.

341. Da je nevinost prijemnik svih stvari neba, i tako je nevinost dece osnova za sve naklonosti dobru i istini, može se videti iz onog što je pokazano prethodno (br. 276-283), u pogledu nevinosti anđela u nebu, naime, da je nevinost voljnost da se bude vođen od Gospoda a ne od sebe; prema tome sve dok je čovek u nevinosti on je odvojen od onog što je njegovo vlastito, i sve dok je neko odvojen od onog što je njegovo vlastito on je u onom što je Gospodovo vlastito. Gospodovo vlastito je ono što se zove pravednost i zasluga. Ali nevinost dece nije prava nevinost, jer je bez mudrosti. Prava nevinost je mudrost, sve dok je neko mudar on voli da ga Gospod vodi; ili što je isto, sve dok nekog vodi Gospod on je mudar. (2) Stoga su deca vođena od spoljašnje nevinosti u kojoj su u početku, i koja se zove nevinošću detinjstva, do unutrašnje nevinosti, koja je nevinost mudrosti. Ta nevinost je konac koji upravlja sve njihovo upućivanje i napredak; i stoga kad su postigli nevinost mudrosti, nevinost detinjstva, koja im je u međuvremenu služila kao osnova, im je priključena. (3) Nevinost dece mi je bila predstavljena kao neka drvena stvar, gotovo bez života, koja postaje oživljena kako se ona usavršavaju znanjem istine i naklonostima ka dobru. Potom je prava nevinost predstavljena najlepšim detetom, golim i punim života; jer stvarno nevini, koji su u unutrašnjem nebu i tako najbliži Gospodu, uvek se pojavljuju pred očima drugih anđela kao mala deca, i neka od njih gola; jer nevinost je predstavljena golotinjom bez srama, kako je rečeno o prvom čoveku i njegovoj ženi u Raju (Postanje II. 25); tako kad njihovo stanje nevinosti iščezne oni se stide svoje golotinje, i skrivaju se (Postanje III, 7, 10, 11). Jednom rečju, što su anđeli mudriji sve su neviniji, i što su neviniji to više izgledaju sebi kao mala deca. Zato u Reči "detinjstvo" označava nevinost (vidi prethodno, br. 278).

342. Razgovarao sam sa anđelima o maloj deci, da li su ona slobodna od zla utoliko što nemaju pravo zlo kao što imaju odrasli; i bilo mi je rečeno da su ona jednako u zlu, i u stvari nisu ništa drugo do zlo; ali, kao svi anđeli, njih Gospod odvraća od zla i drži u dobru, tako da sama sebi izgledaju da su u dobru sama od sebe. Iz tog razloga kada deca postanu odrasli u nebu, da ne bi imala lažnu ideju o sebi da je dobro u njima od njih samih a ne od Boga, ona se tu i tamo prepuštaju njihovom zlu koje su nasledili, i ostavljaju se u njemu dok ne nauče, prihvate i veruju istinu o toj stvari. (2) Bio je jedan, sin kralja, koji je umro u detinjstvu i odrastao u nebu, koji je imao to mišljenje. Stoga je bio stavljen u onakav grešni život u kakvom se rodio, i onda je primetio iz oblasti svog života da ima predispozicije da gospodar nad drugima, i odnosnu sklonost neizbrojnim preljubama; ta zla je nasledio od njegovih roditelja; ali pošto je bio doveden da spozna svoj stvarni karakter opet je bio primljen među anđele sa kojima je prethodno bio povezan. (3) U drugom životu niko ne ispašta na račun zla koje je nasledio, jer to nije njegovo zlo, to jest, nije njegova greška što je takav; ispašta samo na račun stvarnog zla koje je njegovo, to jest, samo toliko koliko je prisvojio sebi nasledeno zlo svojim životom. Kada se, stoga, deca koja su odrasla stave u stanje njihovog naslednog zla to nije zato da bi ispaštala zbog toga, već da bi naučila da sama po sebi nisu ništa drugo do zlo, i da su to po milosti Gospodovoj primljena u nebo a ne po vlastitoj zasluži; i stoga ne treba da se hvale pred drugima dobrom koje je u njima, jer to je suprotno dobru opšte ljubavi, i suprotno je istini vere.

343. Nekoliko puta, kada je veći broj dece koja su bila u ranom detinjstvu bilo sa mnom u horu, čuli su se kao nežna neuređena gomila, to jest, još nisu delovali kao jedan, kako čine kasnije kada odrastu. Na moje iznenađenje, duhovi koji su samnom, nisu se mogli uzdržati od razgovora sa njima. Ta želja je urođena u duhovima. Ali sam primetio, svaki put, da su se deca opirala, ne želeći da govore na taj način. To odbijanje i otpor, koje je bilo praćeno nekom vrstom ozlojeđenosti, uvek sam opažao; i kada im je data prilika da govore ne bi rekla ništa do "To nije tako." Bio sam poučen da se mala deca tako iskušavaju kako bi mogla da se naviknu na opiranje, i da bi mogla da počnu da se opiru laži i zlu, i takođe da bi mogla da nauče da ne misle, ne govore, i ne deluju prema nekom drugom, i prema tome mogla da nauče da dozvole sebi da ih ne vodi niko do Gospod.

344. Iz rečenog se može videti šta je obrazovanje dece u nebu, naime, da je to njihovo vođenje, pomoću jednog razumevanja istine i mudrosti dobra, u anđeoski život koji je ljubav prema Gospodu u opšta uzajamna ljubav u kojoj je nevinost. Ali, kako je u mnogim slučajevima različito obrazovanje dece na zemlji može se videti iz primera. Bio sam na ulici velikog grada i video male dečake kako se međusobno tuku; gomila se okupila okolo i gledala sa velikim zadovoljstvom; i bilo mi je rečeno da su mali dečaci bili navedeni na tu tuču od njihovih roditelja. Dobri duhovi i anđeli koji su videli to kroz moje oči bili su tako revoltirani time da sam osetio njihovo užasavanje; a posebno zato što roditelji navode svoju decu na takve stvari, govoreći da na taj način roditelji iskorenjuju u najranijem dobu svu uzajamnu ljubav i svu nevinost koju deca imaju od Gospoda, i navode ih na duh mržnje i osвете; za posledicu, tim svojim nastojanjima oni sprečavaju ulazak svojoj deci u nebo, gde je samo uzajamna ljubav. Neka se stoga roditelji koji žele dobro svojoj deci paze takvih stvari.

345. Koja je razlika između onih koji umru u detinjstvu i onih koji umru u zreloj dobi takođe će biti rečena. Oni koji umiru u zreloj dobi imaju ravan stečenu u zemaljskom i materijalnom svetu, i to oni nose sa sobom. Taj plan je njihovo pamćenje i njihova prirodno telesna naklonost. To ostaje nepromenljivo i postaje prigušeno, ali još služi njihovom mišljenju posle smrti kao jedan krajnji plan, pošto misao ulazi u to. Za posledicu, kakav je taj plan, i kakva je saobraznost između stvari koje su u njemu i sposobnosti razuma, takav je čovek posle smrti. Ali deca koja umru u detinjstvu, i koja su obrazovana u nebu, nemaju takav plan. Iz tog razloga ona ne mogu da budu u tako grubim naklonostima i odgovarajućim mislima, jer oni

dobijaju sve stvari iz neba. Šta više, ta deca ne znaju da su bila rođena na svetu, već veruju da su rođena u raj. Niti znaju o bilo kom drugom do duhovnom rođenju, koje je ostvareno kroz znanje dobra i istine, i kroz umnost i mudrost, po kojima je čovek čovek; i kako je to od Gospoda, oni veruju da su Gospodovi, i vole da to budu. Međutim, moguće je i za stanje čoveka koji je odrastao na zemlji da postane savršen kao deca koja su odrasla na nebu, pod uslovom da odbace telesne i zemaljske ljubavi, koje su ljubavi prema sebi i prema svetu, i primi na njihovo mesto duhovne ljubavi.

38. Mudri i prosti u nebu

346. Veruje se da će u nebu mudri biti istaknutiji i imati više slave od prostih, jer rečeno je kod Danila:

"Oni koji su umni sijaće nebeskim sjajem, a oni koji privedu mnoge ispravnosti, kao zvezde uvek i zauvek" (XII. 3).

Ali retki znaju na koga se misli pod "umnim", i pod onima koji su "priveli mnoge ispravnosti." Obično verovanje je da su to oni koji se nazivaju usavršenim i učenim, posebno oni koji su učeni u crkvi i koji su prevazišli druge u sticanju znanja i propovedanju, i još više takvi među njima koji su mnoge preobratali u veru. Na svetu se svi takvi smatraju za umne, ipak takvi nisu umni u nebu o kome se ovde govori, dok njihova umnost ne postane nebeska umnost. Sada će biti rečeno šta je to.

347. Nebeska umnost je unutrašnja umnost koja nastaje iz ljubavi prema istini, ne iz neke slave u svetu, niti neke slave na nebu kao cilja, već iz same istine kao cilja, kojom su oni najdublje dirnuti i kojom su najdublje obradovani. Oni koji su dirnuti i obradovani zbog same istine dirnuti su i obradovani nebeskom svetlošću: a oni koji su dirnuti i obradovani nebeskom svetlošću takođe su dirnuti i obradovani Božanskom istinom, i zaista samim Gospodom; jer nebeska svetlost je Božanska istina, a Božanska istina je Gospod u nebu (vidi prethodno, br. 126 – 140). Ta svetlost ulazi samo u unutrašnjost uma; jer unutrašnjost uma je oblikovana za primanje tog svetla, i dirnuta je i obradovana tim svetlom kada ulazi; jer sve što utiče unutra i što se prima iz neba ima u sebi ono što raduje i prija. Odatle dolazi istinska naklonost ka istini koja je jedna naklonost ka istini radi same istine. Oni koji su u toj naklonosti, ili što je ista stvar, u toj ljubavi, jesu u nebeskoj umnosti i "sijaju u nebu kao svetlost nebeskog svoda." Oni tako sijaju jer Božanska istina, gde god da je ona u nebu, jeste ono što daje svetlost (vidi prethodno, br. 132); i "nebeski svod" u nebesima označava po saobraznosti umnu sposobnost, i kod anđela i ljudi, koja je u svetlosti neba. (2) Ali oni koji vole istinu, bilo sa slavom na svetu, ili slavom u nebu kao ciljem, ne mogu da sijaju u nebu, jer se raduju i dirnuti su svetlošću sveta, a ne pravom svetlošću neba; a svetlost sveta bez svetla neba je u nebu samo gusta tama. Pošto je sopstvena slava ono što vlada, jer je ona krajnji cilj; i kada je ta slava cilj, čovek stavlja sebe na prvo mesto, i takve istine koje bi mogle da koriste njegovoj slavi on traži jednostavno kao sredstvo za cilj, i kao uslužni alat. Jer onaj ko voli Božanske istine radi svoje sopstvene slave poštuje sebe a ne Gospoda u Božanskim istinama, na taj način okrećući pogled koji pripada njegovom razumevanju i veri suprotno od neba prema svetu, i suprotno od Gospoda, prema sebi. Takvi, stoga, jesu u svetlu sveta a ne u svetlu neba. (3) U spoljašnjem obliku ili opažanju čoveka oni izgledaju umni i učeni baš kao i oni koji su u nebeskom svetlu jer govore na sličan način; i ponekad u spoljašnjoj pojavi oni izgledaju mudriji, jer su pokrenuti ljubavlju prema sebi, i vešti su u falsifikovanju nebeskih naklonosti; ali u njihovom unutrašnjem obliku u kom se pojavljuju pred anđelima potpuno su drugačiji. To pokazuje u izvesnom stepenu ko su oni na koje se mislilo pod "umni koji će sijati u nebu kao svetlost nebeskog svoda". A na koga se mislilo pod "priveli mnoge pravednosti," koji će sijati kao zvezde, sada će biti rečeno.

348. Pod onima koji "privedoše mnoge pravednosti", misli se na one koji su mudri, a u nebu mudrima se nazivaju oni koji su u dobru, a u dobru su oni koji primenjuju Božanske istine odmah u život; jer čim Božanska istina zaživi ona postaje dobro, pošto nastaje iz volje i

ljubavi, a sve što je od volje i ljubavi naziva se dobrim; stoga se takvi nazivaju mudrima jer je mudrost od života. Ali oni koji ne izvršavaju Božanske istine odmah u životu, već ih prvo pamte, odakle ih posle izvlače i primenjuju u život, nazivaju se "umni." Koja i kako je velika razlika između mudrih i umnih u nebesima može se videti u poglavlju koje obrađuje dva carstva u nebu, nebesko i duhovno (br. 20-28), i u poglavlju koje obrađuje tri neba (br. 29-40). Oni koji su u Gospodovom nebeskom carstvu, i prema tome u trećem ili unutrašnjem nebu, nazivaju se "pravednima" jer pripisuju svu ispravnost Gospodu a ništa sebi. Gospodova pravednost u nebu jeste dobro koje je od Gospoda. Na takve se ovde misli pod onima koji se "okreću pravednosti", i na takve se takođe misli u Gospodovim rečima:

"Pravedni će sijati napred kao sunce u carstvu njihovog Oca" (Matej XIII. 43).

Takvi "sijaju kao Sunce", jer su u ljubavi prema Gospodu od Gospoda, i na tu ljubav se misli pod "sunce" (vidi prethodno, br. 116-125). Svetlo takvih je boje plamena; i ideje njihovog mišljenja su tako obojene onim što je plameno jer oni primaju dobro ljubavi direktno od Gospoda kao sunca u nebu.

349. Svi koji su stekli umnost i mudrost na svetu primaju se u nebo i postaju anđeli, svako u skladu sa svojstvima i stepenom svoje umnosti i mudrosti. Jer šta god čovek stekne u svetu ostaje, i on to ima sa sobom posle smrti; i to se dalje uvećava i popunjava ali unutar a ne preko mere njegove naklonosti i želje za istinom i njenim dobrom, oni sa samo malo naklonosti i želje dobijaju malo, a opet onoliko koliko su sposobni za primanje na tom stupnju; dok oni sa mnogo naklonosti i želje primaju mnogo. Sam stepen naklonosti i želje je kao mera koja se puni do vrha, onaj ko ima veliku meru prima više, a onaj ko ima malu meru prima manje. To je tako jer čovekova ljubav, kojoj naklonost i želja pripadaju, prima sve što je sa njom u skladu; prema tome primanje je odmereno ljubavalju. Na to se mislilo u Gospodovim rečima:

"Onome ko ima biće dato, da bi imao još obilnije" (Matej, XIII. 12; XXV. 29).

"Mera dobra, nabijena, stresena, i što se preliva, daće vam se u naručje" (Luka VI. 38).

350. U nebo se primaju svi koji su voleli istinu i dobro radi same istine i dobra; stoga, oni koji su voleli više nazivaju se mudrima, a oni koji su voleli malo nazivaju se prostima. Mudri u nebu su u većem svetlu, prosti u manjem svetlu, svako u skladu sa stepenom svoje ljubavi za dobro i istinu. Voleti istinu i dobro radi istine i dobra jeste hteti ih i činiti; jer vole oni koji hoće i čine, dok oni koji neće i ne čine, ne vole. Takvi, takođe, koji vole Gospoda, i njih Gospod voli, jer dobro i istina su od Gospoda. I onoliko koliko su dobro i istina od Gospoda i Gospod je u dobru i istini; i On je u onima koji primaju dobro i istinu u svom životu preko htenja i činjenja. Šta više, kada se pogleda čovek u sebi on nije ništa do njegovo vlastito dobro i istina, jer dobro je od njegove volje, a istina od njegovog razumevanja, i čovek je onakav kakvi su njegova volja i razumevanje. Očigledno, onda, Gospod voli čoveka upravo u meri u kojoj je njegova volja oblikovana od dobra i njegovo razumevanje od istine. Takođe biti voljen od Gospoda je voleti Gospoda, jer je ljubav recipročna; jer onome ko je voljen Gospod daruje sposobnost da voli.

351. Veruje se na svetu da oni koji imaju mnogo znanja, bilo to znanje učenja crkve i Reči, ili nauke, imaju dublju i oštroumniju viziju istine od drugih, to jest, da su umniji i mudriji; i takvi imaju to mišljenje o sebi. Ali šta su prava umnost i mudrost, a šta su prividna i lažna umnost i mudrost, biće rečeno u onom što sledi. (2) Prava umnost i mudrost su viđenje i razumevanje šta je istinito i dobro, i time šta je lažno i zlo, i njihovo jasno razlikovanje, a to iz jedne unutrašnje intuicije i percepcije. Svaki čovek ima unutrašnje sposobnosti i spoljašnje sposobnosti; unutrašnje sposobnosti pripadaju unutrašnjem ili duhovnom čoveku, a spoljašnje sposobnosti pripadaju spoljašnjem ili prirodnom čoveku. S obzirom kako je čovekova

unutrašnjost oblikovana i spojena u jedno sa njegovom spoljašnošću čovek vidi i shvata. Njegova unutrašnjost može da se oblikuje samo u nebu, njegova spoljašnjost je oblikovana na svetu. Kada je njegova unutrašnjost oblikovana u nebu, stvari koje ona sadrži uplovljavaju u njegovu spoljašnjost koja je od sveta, i tako je oblikuje da bi bila saobražavajuća, to jest, delovala kao jedno sa njegovom unutrašnošću; i kada je to postignuto čovek vidi i shvata po onom što je unutrašnje. Unutrašnje može da se oblikuje samo na jedan način, naime, čovekovim gledanjem prema Božanskom i prema nebu, pošto, kao što je rečeno, unutrašnje se oblikuje u nebu; a čovek gleda prema Božanskom kada veruje u Božansko, i veruje da su sva istina i dobro, i prema tome sva umnost i mudrost od Božanskog; i čovek veruje u Božansko kada je voljan da bude vođen od strane Božanskog. Na taj način, a ne na drugi, otvara se čovekova unutrašnjost. (3) Čovek koji tako veruje i živi životom koji je u skladu sa njegovim verovanjem ima sposobnost i kapacitet da razume i bude mudar; ali da bi postao uman i mudar mora da nauči mnoge stvari, i one koje pripadaju nebu, i one koje pripadaju svetu – stvari koje pripadaju nebu iz Reči i od crkve, a stvari koje pripadaju svetu od nauke. U meri u kojoj ih čovek uči i primenjuje u život on postaje uman i mudar, jer su u toj meri unutrašnji vid, koji pripada njegovom razumevanju, i unutrašnja naklonost, koja pripada njegovoj volji usavršeni. Prosti ove vrste su oni čija je unutrašnjost otvorena, ali nije tako obogaćena duhovnim, moralnim, građanskim i prirodnim istinama. Takvi razumeju istine kada ih čuju, ali ih ne vide u sebi. A mudri ove vrste su oni čija je unutrašnjost i otvorena i obogaćena. Takvi i vide istine u sebi, i razumeju ih. Sve ovo razjašnjava šta je prava umnost i šta je prava mudrost.

352. Prividna umnost i mudrost ne uspevaju da vide i shvate iz unutrašnjosti šta je istinito i dobro, i stoga šta je lažno i zlo, već puko veruju da je nešto istinito i dobro, i da je nešto lažno i zlo kako su drugi rekli da je tako, i onda to potvrđuju. Pošto takvi vide istinu preko nekog drugog, a ne po samoj istini, mogu prihvatiti i verovati u nešto netačno isto kao i u nešto što je tačno, i to mogu tvrditi dok to ne bude izgledalo kao da je tačno. Unutrašnjost takvih je otvorena samo odozdo; ali njihova spoljašnjost je otvorena u meri u kojoj su se utvrdili. Iz tog razloga svetlo kojim vide nije svetlost s neba već svetlost sveta koja se zove prirodna svetlost (lumen), i laži u tom svetlu mogu da svetle kao istine; i kada se potvrđuju one mogu izgledati blistavo, ali ne u svetlosti neba. Od ove vrste manje su umni i mudri oni koji su se jako utvrdili, a više su umni i mudri oni koji su se manje utvrdili. Sve ovo pokazuje šta je prividna umnost i mudrost. (2) Ali u ovu vrstu nisu uključeni oni koji su u detinjstvu pretpostavljali da je ono što su čuli od svojih gospodara istinito, ako u zrelijem dobu, kada misle po svom sopstvenom razumevanju, ne nastave da se čvrsto drže za to, već žude za istinom, i iz te žudnje je traže, i kada je nađu unutrašnje su dirnuti njom. Pošto su takvi dirnuti istinom radi same istine, oni vide istinu pre nego što je potvrde. (3) To se može ilustrovati jednim primerom. Bila je diskusija među duhovima zašto su životinje rođene sa svim znanjem koje odgovara njihovoj prirodi, a čovek nije; i rečeno je da je razlog što su životinje u poretku njihovog života, a čovek nije, prema tome čovek mora da bude uveden u poredak pomoću onoga što uči od unutrašnjih i spoljašnjih stvari. Ali da je čovek rođen u poretku svoga života, koji je da voli Boga iznad svih stvari i svog bližnjeg kao samoga sebe, on bi bio rođen u umnosti i mudrosti, i tako sa sticanjem znanja verovao bi u sve istinito. Dobri duhovi su videli to odmah i shvatili da je to tačno, i to samo od svetlosti istine; dok duhovi koji su se utvrdili samo u verovanje, i tako odbacili u stranu ljubav i milosrđe, nisu bili u stanju da to razumeju, jer svetlost neistine koju su utvrdili je za njih zasenila svetlost istine.

353. Lažna umnost i mudrost je sva umnost i mudrost koja je odvojena od priznavanja Božanskog; jer svi oni koji ne priznaju Božansko, već priznaju prirodu umesto Božanskog misle po telesno-čulnom, i samo su čulni, ma koliko visoko bili cenjeni na svetu zbog njihovog obrazovanja i učenosti. Jer njihova učenost se ne uzdiže iznad takvih stvari kakve se

pojaviću pred njihovim očima na svetu; oni drže u pamćenju i gledaju na to na jedan gotovo materijalan način, mada, ista znanja služe zaista umnim da obrazuju svoje razumevanje. Pod naukama se misli na razne oblike eksperimentalnog znanja, kao što je fizika, astronomija, hemija, mehanika, geometrija, anatomija, psihologija, filozofija, istorija sveta i književnosti, kriticizam, i jezici. (2) Sveštenici koji poriču Božansko ne uzdižu svoje misli iznad čulnih stvari spoljašnjeg čoveka; i uzimaju u obzir stvari Reči na isti način kao što drugi uzimaju u obzir nauke, ne stavljajući ih predmetom misli ili bilo kakve intuicije nekog prosvetljenog razboritog uma; a to iz razloga što je njihova unutrašnjost zatvorena, zajedno sa onom spoljašnošću koja je najbliža njihovoj unutrašnjosti. One su zatvorene jer su se oni okrenuli suprotno od neba, jer su okrenuli unazad one sposobnosti koje su bile u stanju da gledaju u pravcu neba, koje su, kao što je prethodno rečeno, unutrašnje u ljudskom umu. Iz tog razloga oni nisu u stanju da vide ništa istinito ni dobro, to je za njih u gustoj tami, dok je sve što je netačno i zlo u svetlu. (3) A opet čulni čovek može da rezonuje, neki od njih mnogo veštije i oštroumnije od ma koga drugog; ali oni rezonuju prema neistinama čula koje su utvrđene njihovim znanjima; i pošto su u stanju da rezonuju na ovaj način veruju za sebe da su mudriji od drugih. Vatra koja potpaljuje sa naklonošću njihovo rezonovanje jeste vatra ljubavi prema sebi i svetu. Takvi su oni koji su u lažnoj umnosti i mudrosti, i na koje je Gospod mislio kod Mateja: "Gledajući oni ne vide, i slušajući oni ne čuju, niti razumeju" (XIII. 13-15).

I opet:

"Te stvari su skrivene od umnih i mudrih, a otkrivene su maloj deci" (XI. 25, 26).

354. Bilo mi je dato da govorim sa mnogim učenim posle njihovog odlaska sa sveta; sa nekima koji su se odlikovali ugledom i bili slavljani u literarnom svetu zbog njihovih pisanih dela, i sa nekima koji nisu bili toliko slavljani, mada obdareni dubokom mudrošću. Oni koji su u srcu poricali Božansko, šta god da je bila njihova profesija, postali su tako glupi da su jako slabo shvatali čak i ono što je samo građansko, još manje bilo šta što je duhovno. Primetio sam, i takođe video, da je unutrašnjost njihovih umova bila tako zatvorena da je izgledala crna (jer u duhovnom svetu takve stvari postaju vidljive), i za posledicu nisu bili u stanju da podnesu bilo kakvu nebesku svetlost ili puste bilo kakav uticaj iz neba. To crnilo koje je predstavljala njihova unutrašnjost bilo je jače i raširenije kod onih koji su se utvrdili protiv Božanskog pomoću znanja koja su stekli. U drugom životu takvi prihvataju svaku laž sa radošću, upijajući je kao sunder vodu; i oni odbijaju svu istinu kao što neka elastična okoštala materija odbija sve što padne na nju. U stvari, rečeno je da unutrašnjost onih koji su se utvrdili protiv Božanskog, a u korist prirode, postaju okoštali, i njihove glave nadole ka nosu izgledaju očvrslu kao abonis, što je znak da oni više ne opažaju. Oni, ovako opisani, su potopljeni u bare koje izgledaju kao kaljuge; i tu su oni uznemiravani fantazijama u koje su se pretvorile njihove neistine. Njihova unutrašnja vatra je požuda za slavom i reputacijom, što ih potstiče da nasrću jedan na drugog, i iz jedne unutrašnje vatre da muče one oko sebe koji ih ne obožavaju kao božanstva; i oni to čine jedan drugom na smenu. U takve se menjaju svi učeni na svetu koji nisu primili u sebe svetlost neba kroz priznavanje Božanskog.

355. Da su oni takvi u duhovnom svetu kada stupe tamo posle smrti, može se zaključiti već samo po tome da sve što je u prirodnom pamćenju i u neposrednoj vezi sa stvarima telesnih čula (što je tačno za takva znanja kao što su prethodno pomenuta), tada postaje nepokretno; a samo onakvi razumni principi kakvi se iz toga izvlače tada služe za mišljenje i govor. Jer čovek nosi sa sobom celu svoju prirodnu memoriju, ali njen sadržaj mu nije vidljiv, i ne upotrebljava svoje sećanje kao kada je živio na svetu. Ne može da uzme ništa iz tog sećanja i iznese na duhovno svetlo jer sadržaj sećanja nije objekat tog svetla. Ali stvari razuma i razumevanja koje je čovek stekao iz znanja dok je živio u telu u skladu su sa svetlom duhovnog sveta; za posledicu, onoliko koliko je duh čoveka bio načinjen razumnim u svetu

kroz znanje i nauku u istoj je meri razuman svoje razrešenja od tela; jer čovek je tada duh, a duh je ono što u telu misli.

356. Ali u pogledu onih koji su stekli umnost i mudrost kroz znanje i nauku, koji su od onih što su primenili sve stvari za upotrebu u životu, i koji su takođe priznavali Božansko, voleli reč, i živeli duhovan, moralan život (o kom prethodno, br.319), takvima je nauka koristila kao sredstvo da postanu mudri, i takođe za potvrđivanje stvari koje pripadaju veri. Unutrašnjost uma takvih sam opazio i video kao providnu od blistavo bele svetlosti, plamenu, ili plave boje, kao one prozirnih dijamanta, rubina, i safira; a to u skladu sa potvrđama u prilog Božanskog i Božanskih istina izvučenih iz nauke. Takvim se pokazuju prava umnost i mudrost kada se predstave pogledu u duhovnom svetu. Takvo pokazivanje proističe od svetlosti neba; a to svetlo je Božanska istina koja izlazi iz Gospoda, koji je izvor sve umnosti i mudrosti (vidi prethodno, br. 126-133). (2) Ravni tog svetla, u kojima šaranja kao ono bojama postoji, jesu unutrašnjost uma; i ta šaranja nastaju potvrđama Božanskih istina pomoću stvari kakve su u prirodi, to jest, u naukama. Jer unutrašnji um čoveka gleda u stvari prirodnog sećanja, i stvari koje će tamo služiti kao dokazi sublimira kao vatrom nebeske ljubavi, i povlači i pročišćava ih čak do duhovnih ideja. To čovek ne zna sve dok živi u telu, jer tu on misli i duhovno i prirodno, i ne opaža stvari koje tada misli duhovno, već samo one o kojima misli prirodno. Ali kada dođe u duhovni svet ne opaža šta je mislio prirodno u svetu, već samo šta misli duhovno. Tako se menja njegovo stanje. (3) Sve ovo razjašnjava da to pomoću znanja i nauke čovek postaje duhovan, takođe da su to sredstva da se postane mudar, ali samo za one koji su priznali Božansko i veru u životu. Takvi se takođe pre drugih primaju u nebo, i nalaze se među onima koji su u sredini (br.43), jer su oni u svetlu više od drugih. Oni su umni i mudri u nebu, koji "sijaju kao svetlost nebeskog svoda", i "koji sijaju kao zvezde", dok su tamo prosti oni koji su priznali Božansko, voleli Reč, i živeli su duhovnim i moralnim životom ali unutrašnjost njihovih umova nije bila tako obogaćena znanjem i naukama. Ljudski duh je kao zemlja koja je onakva kakva se načini gajenjem.

Odlomci iz Nebeske mudrosti u pogledu znanja:

Čovek treba sasvim da se uputi u znanja, jer pomoću njih on uči da misli, potom da razume šta je istinito i dobro, i konačno da bude mudar (n. 129, 1450, 1451, 1453, 1548, 1802).

Znanja su prva stvar na kojima se život čoveka, civilni, moralni, i duhovni gradi i zasniva, i ona se uče radi upotrebe kao nekog cilja (n. 1489, 3310).

Znanja otvaraju put unutrašnjem čoveku, i kasnije spajaju tog čoveka sa spoljašnjim u skladu sa upotrebljivošću (n. 1563, 1616).

Racionalna sposobnost se rađa pomoću znanja (n. 1895, 1900, 3086).

Ali ne pomoću samih znanja, već pomoću naklonosti ka upotrebama koje se izvode iz njih (n. 1895).

(2) Postoje znanja koja daju prilaz Božanskim istinama, i znanja koja to ne čine (n. 5213).

Prazna znanja su za uništavanje (n. 1489, 1492, 1499, 1581).

Prazna znanja su takva jer imaju ljubav prema sebi i svetu kao svoj cilj, i podržavaju te ljubavi, a odvrćaju od ljubavi prema Bogu i ljubavi prema bližnjem, jer takva znanja zatvaraju unutrašnjeg čoveka čak u meri da čovek postaje nesposoban da primi bilo šta iz neba (n. 1563, 1600).

Znanja su sredstva da se postane mudar i sredstva da se poludi, i pomoću njih se unutrašnji čovek ili otvori ili zatvori, i tako se razumsko ili obogati, ili uništi (n. 4156, 8628, 9922).

(3) Unutrašnji čovek se otvara i postepeno usavršava pomoću znanja ako čovek ima dobru upotrebu kao neki cilj, posebno upotrebu u spoljašnjem životu (n. 3086).

Onda znanja, koja su u prirodnom čoveku, sreću se sa duhovnim i nebeskim stvarima duhovnog čoveka, i one usvajaju takva koja su pogodna (n. 1495).

Onda upotrebe u nebeskom životu Gospod izvuče ispred i usavršava, i podiže iz znanja u prirodnom čoveku pomoću unutrašnjeg čoveka (n. 1895, 1896, 1900, 1901, 1902, 5871, 5874, 5901).

Dok su neskladna i protivna znanja odbačena na stranu i progšana (n. 5871, 5886, 5889).

(4) Vid unutrašnjeg čoveka poziva iz znanja spoljašnjeg čoveka samo one stvari koje su u skladu sa njegovom ljubavlju (n. 9394).

Unutrašnji čovek vidi ono što pripada ljubavi kao u centru i sjaju, a ono što nije iz ljubavi je sa strane i u mraku (n. 6068, 6084).

Pogodna znanja se postepeno ugrađuju u čovekove ljubavi, i kao da borave u njima (n. 6325).

Da je čovek rođen sa ljubavlju prema bližnjem bio bi ređen u umnosti, ali pošto je rođen u ljubavi prema sebi i prema svetu, rođen je u potpunom neznanju (n. 6323, 6325).

Znanje, umnost, i mudrost su deca ljubavi prema Bogu, i ljubavi prema bližnjem (n. 1226, 2049, 2116).

(5) Jedno je biti mudar, drugo razumeti, drugo znati, a drugo činiti; pri tome, u onima koji imaju duhovni život to sledi u poretku, i postoji zajedno u činjenju ili delima (n. 10331).

Takođe jedna je stvar znati, druga priznati, a druga imati vere (n. 896).

(6) Znanja koja pripadaju spoljašnjem ili prirodnom čoveku, jesu u svetlosti sveta, ali istine koje su načinjene istinama vere i ljubavi, i tako stekle život, jesu u svetlosti neba (n. 5212).

Istine koje su stekle duhovni život shvaćene su pomoću prirodnih ideja (n. 5510).

Duhovni uticaj je od unutrašnjeg ili duhovnog čoveka u znanjima koja su u spoljašnjem ili prirodnom čoveku (n. 1940, 8005).

Znanja su spremišta, i kao da su posude za istinu i dobro koje pripada unutrašnjem čoveku (n. 1469, 1496, 3068, 5489, 6004, 6023, 6052, 6071, 6077, 7770, 9922).

Znanja su kao ogledala u kojima se istine i dobra unutrašnjeg čoveka pokazuju kao neki lik (n. 5201).

Tamo (u znanju) su (istine i dobra) zajedno kao u svom spoljašnjem (n. 5373, 5874, 5886, 5901, 6004, 6023, 6052, 6071).

(7) Uticaj nije fizički već duhovan, to jest, uticaj je od unutrašnjeg čoveka na spoljašnjeg, tako u znanja spoljašnjeg; a ne od spoljašnjeg u unutrašnjeg, tako ne iz znanja spoljašnjeg u istine vere (n. 3219, 5119, 5259, 5427, 5428, 5478, 6322, 9110).

Početak mora da se napravi od istina učenja crkve, koje su iz Reči, a te istine se prvo moraju priznati, onda je dopustivo konsultovati znanja (n. 6047).

Tako je dopustivo onima koji su u jednom potvrdnom stanju u pogledu istina vere da ih potvrde umno pomoću znanja, ali ne i onima koji su u negirajućem stanju (n. 2568, 2588, 4760, 6047).

Onaj ko neće da veruje u Božanske istine dok se ne uveri pomoću znanja nikada neće verovati (n. 2094, 2832).

Ući iz znanja u istine vere suprotno je redu (n. 10236).

Oni koji tako čine postaju bezumni u pogledu stvari neba i crkve (n. 128, 129, 130).

Oni upadaju u laži zla (n. 232, 233, 6047). U drugom životu kada misle o duhovnim stvarima oni postaju kao pijani (n. 1072).

Više u pogledu karaktera takvih (n. 196). Primeri pokazuju da se duhovne stvari ne mogu shvatiti kada ulaze kroz znanja (n. 233, 2094, 2196, 2203, 2209).

U duhovnim stvarima mnogi učeni su više bezumni od prostih, iz bezloga što su u negirajućem stanju, što potvrđuju pomoću znanja koja imaju neprestano i u obilju pred svojim vidom (n. 4760, 8629).

(8) Oni koji prosuđuju iz znanja protiv istina vere sude oštroumno, jer rasuđuju prema varljivosti čula koja su privlačna i ubedljiva, jer se ne mogu lako oterati (n. 5700).

Koje su stvari varke čula, i šta su one (n. 5084, 5094, 6400, 6948).

One koje nemaju razumevanje istine, i takođe one koje su u zlu, u stanju su da sude o istinama i dobrima vere, ali nisu u stanju da ih razumeju (n. 4214).

Umnost se ne sastoji samo u pukom potvrđivanju učenja već u viđenju da li je to tačno ili ne pre nego se potvrdi (n. 4741, 6047).

(9) Znanja nisu od koristi posle smrti, već samo ono što je čovek upio u svoje razumevanje i život pomoću znanja (n. 2480).

Opet sva znanja ostaju posle smrti, mada su nepokretna (n. 2476- 2479, 2481-2486).

(10) Znanja sa zlom su neistine, jer su podesna zlu, ali sa dobrom ista znanja su istine, jer su dodata onom što je dobro (n. 6917).

Prava znanja sa zlom nisu tačna, ma kako ona mogla izgledati istinito kada se izgovore, jer je u njima zlo (n. 10331).

(11) Jedan primer želje za znanjem, koju duhovi imaju (n. 1974). Anđeli imaju neograničenu žeđ za znanjem i da postanu mudri, pošto su učenje, umnost, i mudrost duhovna hrana (n. 3114, 4459, 4792, 4976, 5147, 5293, 5340, 5342, 5410, 5426, 5576, 5582, 5588, 5655, 6277, 8562, 9003).

Znanje drevnih je bilo znanje saobraznosti i prikazivanja, po kojima su oni dobijali ulazak u znaje duhovnih stvari; ali to znanje je danas potpuno izgubljeno (n. 4749, 4844, 4964, 4965).

(12) Da bi se shvatile duhovne istine sledeće opšte stvari se moraju znati: (I) Sve stvari u svemiru su u odnosu prema dobru i istini i njihovoj vezi da bi mogle biti bilo šta, time prema ljubavi i veri i njihovoj vezi. (II) Čovek ima razumevanje i volju; i razumevanje je spremište istine a volja spremište dobra; i sve stvari u čoveku su u odnosu sa ta dva i njihovom vezom, kao što sve stvari imaju odnos prema istini i dobru, i njihovoj vezi. (III) Postoji unutrašnji i spoljašnji čovek koji se razlikuju kao nebo i zemlja, a opet da bi čovek bio zaista čovek, oni moraju da čine jedno. (IV) Unutrašnji čovek je u svetlosti neba, a spoljašnji čovek je u svetlosti sveta; i svetlost neba je sama Božanska istina, od koje je sva umnost. (V) Između stvari u unutrašnjem čoveku i onih kod spoljašnjeg postoji saobraznost, stoga različiti aspekt koji oni predstavljaju je takav da se oni mogu razlikovati samo pomoću znanja o saobraznostima. Dok se ta i mnoge druge stvari ne saznaju, ništa do neskladne ideje o duhovnim i nebeskim istinama se mogu začeti i oblikovati; stoga bez ovih univerzalija znanja prirodnog čoveka mogu biti od male koristi razumnom čoveku za razumevanje i rast. To objašnjava kako su znanja neophodna.

39. Bogati i siromašni u nebu

357. Postoje različita mišljenja o primanju u nebo. Neki misle da se primaju siromašni a bogati ne; neki da se bogati i siromašni podjednako primaju; neki da bogati mogu biti primljeni samo ako se odreknu svog bogatstva i postanu kao siromašni, i u Reči su nađeni dokazi za sva ta mišljenja. Ali oni koji prave razliku u pogledu neba između bogatih i siromašnih ne razumeju Reč. Po svom unutrašnjem Reč je duhovna, ali u doslovnom značenju ona je prirodna; prema tome oni koji razumeju Reč samo po doslovnom značenju, a ne prema duhovnom značenju, greše u pogledu mnogih stvari, posebno o bogatim i siromašnim; na primer, da je teško ući u nebo kao kamili da prođe kroz iglene uši; i da je to lakše za siromašne, jer su siroti, pošto je rečeno:

"Blagosloveni su siromašni, jer njihovo je carstvo nebesko" (Matej V. 3; Luka VI. 20, 21).

Ali oni koji znaju nešto o duhovnom značenju Reči misle drugačije; oni znaju da je nebo za sve koji žive životom vere i ljubavi, bili oni bogati ili siromašni. A na koga se misli pod "bogatim", a na koga pod "siromašnim", biće rečeno u onome što sledi. Iz mnogih razgovora i uzajamnih veza sa anđelima bilo mi je dato da saznam sa sigurnošću da bogati stupaju u nebo jednako lako kao i siromašni, i da ni jedan čovek nije sprečen da uđe u nebo zbog svog bogatstva, niti je primljen u nebo na račun svog siromaštva. I bogati i siromašni su u nebu, i mnogi od bogatih u većoj slavi i sreći od siromašnih.

358. Za početak treba reći da čovek može sticati i sakupljati bogatstva koliko god mu se pruža prilika, ako se to ne čini lukavstvima i prevarama; i može uživati u delikatesnoj hrani i piću, ako ne polaže svoj život u to; može imati obitavalište raskošno kao dvorac u skladu sa svojim položajem, imati veze sa drugima koji su na sličnom položaju, često da posećuje mesta zabave, razgovara o svetovnim stvarima, i da ne mora da ide okolo kao neki posvećenik sa žalobnim i tužnim izrazom lica i pognute glave, već može da bude radostan i veseo; i ne mora da svoja dobra siromašnima osim onoliko koliko želi; jednom rečju, može živeti spoljašnje potpuno kao svetovan čovek; i sve to neće biti prepreka njegovom primanju u nebo pod uslovom da unutra, u sebi, misli na Boga kako treba, i deluje iskreno i pravedno u pogledu svog blišnjeg. Jer čovek je onakav kakve su njegove naklonosti i misli, ili onakav kakve su njegova ljubav i vera, i iz njih sva spoljašnja delovanja crpe svoj život; jer delovati je hteti, i govoriti je misliti, delovanje je od volje, a govor od mišljenja. Tako, gde se kaže u Reči da će se čoveku suditi prema njegovim delima, i da će biti nagrađen prema onom što je uradio, misli se da će mu se suditi prema njegovim mislima i naklonostima koje su izvori njegovih dela, ili koja jesu njegova dela; jer dela nisu ništa odvojeno od toga, i tačno su onakva kakve su i one. Sve ovo pokazuje da čovekovo spoljašnje ne obavlja ništa, već samo njegovo unutrašnje, koje je izvor spoljašnjeg. Na primer: ako čovek dela pošteno i uzdržava se od prevare jedino jer se plaši zakona i gubitka ugleda, i time časti ili dobitka, a kad ga taj strah ne bi zadržavao on bi varao druge kad god bi mogao; mada dela takvog čoveka spolja izgledaju pošteno, njegova misao i volja su prevarantske, i pošto je on iznutra nepošten i prevaran on ima u sebi pakao. Ali onaj ko deluje iskreno i uzdržava se od prevare jer je ona protiv Boga i protiv blišnjeg, neće imati želju da prevari drugog i kada može; njegova misao i volja su savesne, i on u sebi ima nebo. Po spoljašnjem izgledu njihova dela izgledaju slično, ali iznutra ona su potpuno različita.

359. Pošto čovek spolja može da živi kao i drugi, može da postane bogat, ima izobilje na

stolu, boravi u elegantnoj kući i nosi finu odeću u skladu sa njegovim stanjem i funkcijom, može da uživa u radostima i nagradama, i da se uposli svetovnim stvarima radi svog zanimanja i posla, i radi života uma i tela, samo ako iznutra priznaje Božansko i želi dobro bližnjem, očigledno je da stupiti na put ka nebu nije tako teško kao što mnogi veruju. Jedina teškoća leži u sposobnosti da se odupre ljubavi prema sebi i svetu, i da se spreči da one postanu dominantne; jer to je izvor svih zala. Da to nije tako teško kao što se veruje mislilo se u ovim rečima Gospoda:

"Učite od Mene, jer Ja sam blag i skroman u srcu, i naći ćete spokoj svojim dušama; jer Moj jaram ne opterećuje i Moje breme je lako" (Matej XI. 29, 30).

Gospodov jaram je blag i Njegovo breme je lako, jer čovek ne vodi sam sebe već ga vodi Gospod upravo do stepena da se odupre zlu koje teče iz ljubavi prema sebi i svetu; a zbog toga što onda Gospod odoleva tom zlu u čoveku i otklanja ga.

360. Razgovarao sam sa nekima, posle smrti, koji su se, dok su živeli na svetlu, odrekli sveta, i predali jednom gotovo usamljeničkom životu kako bi jednim odvajanjem od misli o svetovnim stvarima imali priliku za pobožne meditacije, verujući da bi tako mogli da stupe na put ka nebu. Ali takvi su u drugom životu u tužnoj poziciji; oni preziru druge koji nisu kao oni; ozlojeđeni su što nisu srećnije sudbine od drugih, a veruju da su to zaslužili; nemaju interesa za druge i okreću leđa dužnostima milosrđa po kojima postoji veza sa nebom. Oni žele nebo više od drugih; ali kada su uzdignuti među anđele oni prouzrokuju nemir koji remeti sreću anđela; zbog toga se izbacuju; a kad su izbačeni, oni se upućuju u pusta mesta gde vode život kao onaj kakvim su živeli na svetlu. (2) Čovek može da se oblikuje za nebo samo pomoću sveta. U svetlu su krajnje posledice u kojima svačija naklonost mora da se dovrši; jer dok naklonost ne izađe, ili ne uđe u delanje, što se radi u društvu sa drugima, guši se do tog stepena da konačno čovek više nema nikakvog obzira za bližnjeg, već samo za sebe. Sve ovo razjašnjava da život milosrđa prema bližnjem, koji je činjenje onog što je pravедno i ispravno u svakom radu i svakom zaposlenju, jeste ono što vodi ka nebu, a ne život pobožan bez milosrđa; a iz ovoga sledi da samo u meri u kojoj se čovek bavi uposlenjima u životu, može se praktikovati milosrđe, i gajiti život milosrđa; a to je nemoguće u meri kad se čovek odvajaju od tih uposlenja. (3) O ovoj temi ću sada govoriti iz iskustva. Onih koji su se na svetlu bavili trgovinom i postali bogati kroz taj posao, ima mnogo u nebu, ali nema tako mnogo onih koji su bili na uglednim položajima i postali bogati kroz ta zanimanja; a to iz razloga da ovi potonji dobicima i počastima, koji su rezultovali iz njihovog deljenja pravde i pravičnosti, i takođe date im unosne i ugledne pozicije, vodili su ih u ljubav prema sebi i prema svetlu, i tako odvajali njihove misli i naklonosti od neba i okretali ih prema sebi samima. Jer u meri u kojoj čovek voli sebe i svet, i gleda na sebe i svet u svemu, on udaljava sebe od Božanskog i odvajaju se od neba.

361. Što se tiče sudbine bogatih u nebu, oni žive raskošnije od drugih. Neki od njih borave u palatama unutar kojih je svaka stvar blistava kao od zlata ili srebra. Oni imaju u obilju svih stvari za upotrebu u životu, ali oni ni najmanje ne stavljaju svoje srce u te stvari, već samo u koristi. Koristi se jasno vide kao da su na svetlu, ali zlato i srebro se vide nejasno, i u poređenju kao da su u senci. To je zato što, dok su bili na svetlu oni su voleli korisnost, i voleli su zlato i srebro samo kao sredstva i oruđa. Korisnost je ono što sija u nebu, dobro koristi je kao zlato a istina koristi je kao srebro. Stoga su njihova blaga u nebu takva kakve su njihove koristi bile na svetlu, i takva su takođe, njihova uživanja i radosti. Dobre koristi su snabdevati sebe i svoje sa životnim potrebštinama; takođe, želeći blago radi svoje zemlje i radi svog bližnjeg, kome bogat čovek može na mnoge načine biti više od koristi nego siromašan. To su dobre koristi jer je onda neko u stanju da odvрати svoj um od nemarnog života koji je štetan, jer u takvom životu čovekove misli lete ka zlu, jer mu je zlo urođeno. Te koristi su dobre u

meri u kojoj imaju Božansko u sebi, to jest, u meri u kojoj čovek gleda ka Božanskom i nebu, i nalazi svoje dobro u tome, i vidi u bogatstvu samo uslužno dobro.

362. Ali sudbina bogatih koji nisu verovali u Božansko, i koji su izbacili iz svojih umova stvari koje pripadaju nebu i crkvi, je suprotna tome. Takvi su u paklu gde je prljavština, siromaštvo, i oskudica; u to su se promenila bogatstva koja su voleli kao cilj; i ne samo bogatstva već i same njihove koristi koje su ili želja da žive kako vole i da se odaju zadovoljstvima, i da imaju priliku da pruže umu punije i slobodnije sramne aktivnosti, ili da se uzdignu iznad drugih koje preziru. Takva bogatstva i takve koristi, pošto nemaju ništa duhovno već samo ono što je zemaljsko u njima, postaju prljava; jer duhovna svrha bogatstava i njihova korisnost je kao duša u telu, ili kao svetlost neba mokrom tlu; a takva bogatstva i koristi trule kao telo bez duše, ili kao vlažno tlo bez svetlosti neba. Takvi su oni koji su vođeni i odvučeni od neba bogatstvima.

363. Vladajuća naklonost ili ljubav ostaje posle smrti kod svakog čoveka, zauvek je ukorenjena, pošto je čovekov duh potpuno ono što je njegova ljubav, i što nije poznato, telo svakog duha i anđela je spoljašnji oblik njegove ljubavi, tačno je saobrazan njegovom unutrašnjem obliku, koji je oblik njegovog raspoloženja i uma; prema tome osobine njegovog duha znaju se po njegovom licu, pokretima i govoru. Kod čoveka, dok živi na svetu, osobine duha bi se znale da nije naučio da se lažno prikazuje u licu, pokretima, i govori ono što nije njegovo. Sve ovo pokazuje da čovek ostaje zauvek onakav kakva je njegova vladajuća naklonost ili ljubav. Bilo mi je dato da govorim sa nekima koji su živeli pre sedam stotina godina, i čiji je život dobro poznat iz spisa iz tog vremena, i nađoh da ista ljubav njima i dalje vlada, kao kada su bili na zemlji. Ovo takođe razjašnjava da ljubav prema bogatstvu i koristima od bogatstva ostaje kod svakoga zauvek, i da je potpuno ista kao ljubav stečena na svetu, ipak sa razlikom da u slučaju onih koji su svoja bogatstva posvetili dobrim koristima bogatstva se u drugom svetu menjaju u radosti koje su u skladu sa ostavrenim koristima; dok u slučaju onih koji su posvetili svoja bogatstva zlim koristima, bogatstva se okreću u puku prljavštinu u kojoj oni onda imaju istu radost kao što su imali u svetu sa svojim bogatstvima posvećenim lošim upotrebama. Takvi onda imaju radost u prljavštini, jer prljava zadovoljstva i sramna dela, koja su bila koristi kojima su posvetili svoja bogatstva, i takođe škrtost, koja je ljubav prema bogatstvu bez obzira na korist, odgovaraju prljavštini. Duhovna prljavština nije ništa drugo.

364. Siromašni ulaze u nebo ne na račun svoje sirotinje, već zbog svog života. Svačiji život sledi osobu, bila ona bogata ili siromašna. Nema neke naročite milosti za nekog ni prednosti pred drugim; onaj ko je dobro živio prima se, dok se onaj ko nije dobro živio odbacuje. Šta više, siromaštvo vodi i odvlači čoveka od neba jednako kao i bogatstvo. Mnogi među siromašnima nisu zadovoljni svojom sudbinom, te se bore za mnoge stvari, i veruju da je bogatstvo blagoslov; i kada ga ne steknu mnogo se naljute, i imaju loše misli o Božanskoj promisli; takođe zavide drugima na dobrim stvarima koje poseduju, i spremni su kao bilo ko da prevare druge kad god imaju priliku; i da se prepustaju prljavim zadovoljstvima. Ali nije tako sa siromašnima koji su zadovoljni svojom sudbinom, i koji su pažljivi i radosni na svom poslu, koji vole rad više od besposlice, i delaju iskreno i sa verom, i u isto vreme žive hrišćanskim životom. Tu i tamo sam razgovarao sa onima koji pripadaju prostim i običnim ljudima, koji su, dok su živeli na svetu verovali u Boga i radili kako je pravedno i ispravno u svojim zanimanjima. Pošto imaju naklonost za saznanje istine raspituju se za milosrđe i veru, pošto su na ovom svetu čuli mnogo o veri, a u drugom životu mnogo o milosrđu. Stoga im se kaže da je milosrđe sve što se odnosi na život, a vera sve što se odnosi na učenje; prema tome milosrđe je hteti i činiti pravedno i ispravno u svemu što se radi, a vera je misliti pravedno i ispravno; i vera i milosrđe su spojeni, isto kao učenje i život u skladu sa tim, ili isto kao misao i volja; i vera postaje milosrđe kad ono što čovek misli pravedno i ispravno on

takođe hoće i čini, i onda oni nisu dva već jedno. To oni dobro razumeju, i obradovani, kažu da na svetu nisu shvatali da je verovanje nešto drugo do življenje.

365. Sve ovo razjašnjava da bogati i siromašni slično dolaze u nebo, jedni jednako lako kao i drugi. Verovanje da siromašni lako ulaze u nebo a bogati sa teškoćom dolazi od nerazumevanja Reči gde se bogati i siromašni pominju. U Reči oni koji imaju obilje znanja o dobru i istini, time oni koji su unutar crkve u kojoj je Reč, su oni na koje se u duhovnom značenju misli kao na "bogate"; dok oni kojima nedostaje to znanje, ali ga žele, time oni koji su izvan crkve i gde je Reč, su oni na koje se misli kao "siromašne." (2) Bogataš obučen u fino grimizno platno, prognan u pakao, označava Jevrejski narod, koji se naziva bogatim, je je imao Reč i otuda obilje znanja o dobru i istini. "Grimizna odeća" označava znanje o dobru, a "fina platnena odeća" znanje istine. Ali siromašni čovek koji leži pred bogataševom kapijom i čezne da bude nahranjen sa mrvicama koje padaju sa bogataševog stola, i koga su anđeli podigli u nebo, označava narode koji nemaju znanja o dobru i istini, ali ih žele (Luka XVI. 19-31). Takođe pod bogatašima koji su pozvani na gozbu, a izgovorili se da ne dođu, misli se na Jevrejski narod, a pod siromašnima postavljenim na njihovo mesto, misli se na narode izvan crkve (Luka XIV. 16-24). (3) Pod bogatim čovekom o kome Gospod govori:

"Lakše je kamili proći kroz iglene uši nego bogatašu da uđe u carstvo nebesko" (Matej XIX. 24),

misli se na bogate, i u običnom i u duhovnom značenju. U običnom značenju bogataši su oni koji imaju obilno bogatstvo i u njega stavljaju svoje srce; ali u duhovnom smislu to su oni koji imaju obilje znanja u učenosti, koji su duhovno bogati, i koji misle da se pomoću toga upute u stvari neba i crkve iz vlastite umnosti. I pošto je to suprotno Božanskom redu kaže se: "Lakše je kamili da prođe kroz iglene uši," jer "kamila" označava uopšte, u duhovnom značenju, sposobnost saznavanja i spoznate stvari, a "iglene uši" označavaju duhovnu istinu. Da je takvo značenje "kamile" i "iglenih ušiju" danas nije poznato, jer znanje koje uči koje je značenje u duhovnom smislu o stvarima rečenim u doslovnom značenju Reči, nije do danas otkriveno. U svakoj pojedinosti u Reči postoji duhovno značenje, i takođe prirodno značenje; jer je Reč načinjena da se sastoji u potpunosti od saobraznosti među prirodnim i duhovnim stvarima u cilju da bi se veza neba sa svetom, ili anđela sa čovekom, mogla tako ostvariti, pošto je neposredna veza prestala. To objašnjava na koga se posebno mislilo u Reči pod "bogatašem." (4) Da "bogati" u Reči označavaju u duhovnom smislu one koji imaju znanje istine i dobra, a "bogatstva" sama znanja, koja su duhovna znanja, može se videti iz raznih odlomaka (kao kod Isaije X. 12-14; XXX. 6,7; XLV. 3; Jeremije XVII. 3; XLVIII. 7; L. 36, 37; LI. 13; Danila V. 2-4; Jezekilja XXVI. 7, 12; XXVII, L do kraja; Zaharija IX. 3, 4; Psalmu XLV. 12; Osije XII. 9; Otkrovenju III. 17, 18; Luki XIV. 33; i drugim). Takođe da siromašni u duhovnom značenju označavaju one koji ne poseduju znanje dobra i istine, ali ipak ih žele (Matej XI. 5; Luka VI. 20, 21; XIV. 21; Isaija xiv. 30; XXIX. 19; XLI. 17,18; Sofonije III. 12,13). Objašnjenje svih ovih odlomaka u skladu sa duhovnim značenjem može se videti u Nebeskim tajnama (br. 10227).

40. Brakovi u nebu

366. Kako nebo potiče od ljudske rase, anđeli su stoga oba pola, i od postanka žena je za čoveka i čovek za ženu, tako jedno pripada drugome, i ta ljubav je za oboje urođena, te sledi da ima brakova u nebu kao i na zemlji. Ali brakovi u nebu se mnogo razlikuju od brakova na zemlji. Stoga, šta su brakovi u nebu, kako se razlikuju od brakova na zemlji i u čemu su slični, sada će biti rečeno.

367. Brakovi u nebu su združivanje dva uma u jedan. Prvo se mora objasniti šta je to združivanje. Um se sastoji od dva dela, jedan se zove razumevanje a drugi volja. Kada ta dva dela deluju kao jedno zovu se jedan um. U nebu muž deluje kao deo koji se zove razumevanje, a žena deluje kao deo koji se zove volja. Kad se ova združenost, koja pripada čovekovoju unutrašnjosti, spusti u niže delove koji pripadaju telu, opaža se i oseća kao ljubav, i ta ljubav je bračna ljubav. To pokazuje da bračna ljubav ima svoje poreklo u združenosti dva u jedan um. U nebu se to naziva kohabitacija; i dvoje se ne nazivaju dvoje već jedno. Tako, u nebu, o bračnom paru se ne govori kao o dva već kao o jednom anđelu.

368. Šta više, takva veza muža i žene u unutrašnjosti njihovih umova dolazi od samog njihovog nastanka; jer čovek je rođen da bude uman, to jest da misli prema razumevanju, dok je žena stvorena da bude osetljiva, to jest, da misli prema svojoj volji; i to je očigledno iz tendencije ili prirodne naklonosti svakog od njih, takođe iz njihovog oblika; po naklonosti u tome da čovek deluje prema umu a žena prema osećanju; po obliku u tome da čovek ima grublje i manje lepo lice, dublji glas i snažnije telo; dok žena ima glatkije i lepše lice, mekši glas, i slabije telo. Postoji slična razlika između razumevanja i volje, ili između misli i osećaja; tako, takođe, između istine i dobra, i između vere i ljubavi; jer istina i vera pripadaju razumevanju, a dobro i ljubav volji. Odatle to da u Reči "mladić" ili "čovek" znači u duhovnom smislu razumevanje istine, a "devica" ili "žena" privrženost dobru; takođe, da se svi oni koji su privrženi dobru nazivaju "devstvenicima" (kao u Otkrovenju XIV. 4).

369. Svako, bio čovek ili žena, poseduje razumevanje i volju; ali kod čoveka razumevanje dominira, a kod žene dominira volja, i karakter je određen prema tome šta dominira. Ipak u nebeskim brakovima nema dominacije; jer je ženina volja takođe volja muža, i razumevanje muža je takođe ženino razumevanje, pošto svako voli da hoće i da misli kao onaj drugi, to je uzajamno i recipročno. Tako su oni spojeni u jedno. Ta veza je stvarna veza jer volja žene ulazi u razumevanje muža, i razumevanje muža u volju žene, i to posebno kada gledaju jedno drugom u lice; kao što je prethodno više puta rečeno u nebu postoji deljenje misli i naklonosti, još više kod muža i žene, jer se oni uzajamno vole. Ovo razjašnjava šta je veza umova koja čini brakove i stvara bračnu ljubav u nebesima, naime, da jedan želi da ono što je njegovo pripadne drugome, i to je uzajamno.

370. Anđeli su mi rekli da sve dok je bračni par tako povezan oni su u bračnoj ljubavi, i takođe u istoj meri u umnosti, mudrosti i sreći, jer Božanska istina i Božansko dobro koji su izvor sve umnosti, mudrosti, i sreće, teku prvenstveno u bračnu ljubav; prema tome bračna ljubav, pošto je to takođe brak dobra i istine, jeste sama ravan Božanskog uticaja. Jer ta ljubav, kako je to veza razumevanja i volje, takođe je veza istine i dobra, pošto razumevanje prima Božansku istinu i nastalo je od istina, a volja prima Božansko dobro i nastala je od dobra. Jer ono što čovek želi za njega je dobro, i ono što razume za njega je istina; prema tome isto je da li kažete veza razumevanja i volje, ili veza istine i dobra. Veza istine i dobra je

ono što čini anđela; ali njegovu umnost, mudrost i sreću; jer anđeo je anđeo prema tome koliko je dobro u njemu spojeno sa istinom i istina sa dobrom; ili, što je isto, prema tome kako je ljubav u njemu spojena sa verom i vera sa ljubavlju.

371. Božansko koje izlazi iz Gospoda utiče prvenstveno u bračnu ljubav, jer bračna ljubav vodi poreklo iz veze dobra i istine; jer to je ista stvar kao što je bilo prethodno rečeno, da li kažete veza razumevanja i volje, ili veza dobra i istine. Veza dobra i istine ima svoje poreklo u Gospodovoj Božanskoj ljubavi prema svima koji su u nebu i na zemlji. Iz Božanske ljubavi izlazi Božansko dobro, i Božansko dobro primaju anđeli i ljudi u Božanskim istinama. Kako je istina jedino spremište za dobro, niko ko nije u istinama ne može primiti ništa od Gospoda ili iz neba; stoga upravo u meri u kojoj su istine u čoveku spojene sa dobrom čovek je spojen sa Gospodom i nebom. To je, onda, sam izvor bračne ljubavi, i iz tog razloga je ta ljubav sama ravan Božanskog uticaja. To pokazuje zašto se veza dobra i istine u nebu naziva nebeskim brakom, i nebo je u Reči nalik braku, i naziva se brakom; a Gospod se naziva "Mladoženjom" i "Mužem", a nebo, i takođe crkva, se nazivaju "mladom" i "ženom."

372. Dobro i istina spojeni u nekom anđelu ili čoveku nisu dva već jedno, pošto je dobro onda dobro istine, a istina je istina dobra. Ta veza se može smatrati sličnom čovekovom mišljenju o onom što hoće i htenju onog o čemu misli, kada misao i volja čine jedno, to jest, jedan um; jer kroz oblike, to jest, pokazuju u obliku ono što volja hoće, i volja tome daje radost, i zbog toga se venčani par u nebu ne naziva dva, već jedan anđeo. To je, takođe, ono što se mislilo u Gospodovim rečima:

"Zar niste čitali da Onaj koji ih je stvorio od početka ih je načinio muškarcem i ženom, i rečeno je, iz tog razloga će čovek napustiti oca i majku i prionuti uz svoju ženu, i biće njih dvoje jedno telo? Prema tome, oni nisu više dva, već jedno telo. Stoga, šta je Bog sastavio neka čovek ne razdvaja. Ne mogu svi da prime ovu reč do oni kojima je ona data" (Matej XIX. 4-6, 11; Marko X. 6-9; Postanje. II. 24).

To je opis oba, i nebeskog braka u kom su anđeli, i braka dobra i istine, "Da čovek ne razdvaja što je Bog sastavio" znači da dobro ne treba razdvojiti od istine.

373. Iz svega ovoga razjašnjeno je poreklo prave bračne ljubavi, naime, da prvo nastaje u umovima onih koji su u braku, i odatle proističe i spušta se u telo, gde se opaža i oseća kao ljubav; jer sve što se oseća i opaža u telu ima svoje poreklo u duhovnom, jer je to iz razumevanja i volje. Razumevanje i volja čine duhovnog čoveka. Šta god se spusti od duhovnog čoveka u telo, tu se predstavlja u drugom vidu, mada je on sličan i u skladu kao duša i telo, i kao uzrok i posledica; kao što se može videti iz onog što je rečeno i pokazano u dva poglavlja o saobraznostima.

374. Čuo sam nekog anđela kako opisuje pravu bračnu ljubav i njene nebeske radosti na ovaj način: ona je Gospodovo Božansko u nebesima, koje je Božansko dobro i Božanska istina, tako sjedinjeni u dve osobe da oni nisu kao dva već kao jedno. Rekao je da u nebu bračni par jeste bračna ljubav, pošto je svako u svom vlastitom dobru u pogledu oba, i uma i tela, telo je jedna slika uma jer je oblikovano da mu nalikuje. Odatle je on izvukao zaključak da je Božansko predstavljeno u paru koji je u pravoj bračnoj ljubavi; a kako je tako predstavljeno Božansko takvo je i nebo, jer celo nebo je Božansko dobro i Božanska istina, koji proističu iz Gospoda; i zato su sve stvari u nebu date u bračnoj ljubavi sa više blagoslova i radosti nego što je to moguće nabrojati. Izrazio je taj broj terminom koji je uključivao bezbroj. Čudio se da čovek crkve ne zna ništa o tome videći da je crkva Gospodovo nebo na zemlji, a nebo je brak dobra i istine. Rekao je da je zapanjen mišlju da se unutar crkve, čak i više nego izvan nje, čine preljube i čak opravdavaju; čije je uživanje, u sebi, ništa drugo u duhovnom značenju i prema tome u duhovnom svetu do uživanje u ljubavi prema laži spojenoj sa zlom, što je pakleno uživanje, jer je potpuno suprotno nebeskom uživanju, koje je uživanje u ljubavi

prema istini spojenoj sa dobrom.

375. Svako zna da bračni par koji se uzajamno voli jeste unutrašnje sjedinjen, i da je suština braka jedinstvo naklonosti i umova. I iz toga se može videti, kakve su njihove suštinske naklonosti i umovi, takvo je njihovo jedinstvo, i takva je njihova ljubav jedno za drugo. Um je sačinjen samo od istina i dobara, jer sve stvari u univerzumu su u odnosu prema dobru i istini i njihovom spoju; prema tome kakve su istine i dobra od kojih su umovi sačinjeni, baš takvo je i jedinstvo umova; i prema tome najsavršenije jedinstvo umova je ono koje nastalo od pravih istina i dobara. Nek se zna da nema dve stvari koje se uzajamno vole više od istine i dobra; i stoga iz te ljubavi prava bračna ljubav vodi poreklo. Laž i zlo se takođe vole, ali ta ljubav se kasnije menja u pakao.

376. Iz onog što je rečeno o bračnoj ljubavi može se zaključiti ko jeste u toj ljubavi a ko nije; naime, da su u bračnoj ljubavi oni koji su u Božanskom dobru od Božanskih istina; i ta bračna ljubav je prava baš u meri u kojoj su prave istine sa kojima je spojeno dobro. I kako je sve dobro koje je spojeno sa istinama od Gospoda, sledi da u pravoj bračnoj ljubavi ne može biti niko ko ne priznaje Gospoda i Njegovo Božansko; jer bez tog priznavanja Gospod ne može da utiče i da se spoji sa istinama koje su u čoveku.

377. Očigledno, onda, da oni koji su u neistinama, a posebno oni koji su u neistinama od zla, nisu u bračnoj ljubavi. Šta više, oni koji su u zlu i neistinama koje su od njega, imaju zatvorene unutrašnjosti svojih umova; i kod takvih, stoga, ne može postojati izvor bračne ljubavi; ali ispod te unutrašnjosti, u spoljašnjem ili prirodnom čoveku odvojenom od unutrašnjeg, može postojati spoj neistine i zla, koji se naziva paklenim brakom. Bilo mi je dozvoljeno da vidim šta je taj brak između onih koji su u neistinama zla, koji se zove paklenim brakom. Takvi razgovaraju, i ujedinjuje ih pohotna želja, ali iznutra oni gore smrtnom mržnjom jedno prema drugom, prevelikom da bi se mogla opisati.

378. Ne može da postoji bračna ljubav između dva partnera koji pripadaju različitim religijama, jer se istina jednog ne slaže sa dobrom drugog; dve neslične i neskladne vrste dobra i istine ne mogu činiti jedan um od dva; za posledicu ljubav takvih nema svoje poreklo ni u jednoj duhovnoj stvari. Ako žive zajedno u harmoniji to je samo na osnovu nečijeg rođenja. I zbog toga se u nebesima brakovi nalaze samo kod onih koji su u istom društvu, jer su takvi u sličnom dobru i istini, a ne kod onih koji su izvan društva. To se može prethodno videti (br.41,) da su tamo svi u jednom istom društvu u sličnom dobru i istini, i razlikuju se od onih izvan društva. To je bilo predstavljeno u Izraelskom narodu brakovima koji su se sklapali unutar plemena i posebno unutar porodica, a ne izvan njih.

379. Nije moguća prava bračna ljubav između jednog muža i više žena; jer je njeno duhovno poreklo, koje je stvaranje jednog uma od dva, time uništeno; i za posledicu unutrašnja veza, koja je veza dobra i istine, iz koje je sama suština te ljubavi, takođe je uništena. Brak sa više je kao razumevanje izdvojeno na više volja; ili to je kao čovek privržen ne jednoj već više crkava, pošto je njegova vera tako poremećena time kao da je u rasulu. Anđeli izjavljuju da je brak sa više žena potpuno suprotan Božanskom redu, i da oni to znaju iz nekoliko razloga, od kojih je jedan da čim pomisle na brak sa više oni se otuđe od unutrašnje blagoslovenosti i nebeske sreće, i postanu kao pijanice, jer je dobro odvojeno od svoje istine u njima. I kako se unutrašnjosti njihovog uma dovedu u to stanje samo pukim razmišljanjem o tome sa jednom namerom, oni vide jasno da bi brak sa više zatvorio njihov unutrašnji um, i izazvao da brak bude zamenjen požudnom ljubavlju, ljubavlju koja odvrća od neba. (2) Oni dalje izjavljuju da to nije lako shvatljivo za ljude jer ima malo onih koji su u pravoj bračnoj ljubavi, a oni koji nisu u njoj ništa ne znaju o unutrašnjem zadovoljstvu koje je u toj ljubavi, znajući samo za zadovoljstvo požude, i to zadovoljstvo se pretvara u nešto što je nezadovoljstvo posle zajedničkog življenja kratko vreme; dok zadovoljstvo prave bračne ljubavi ne samo da traje do starosti na svetu, već posle smrti postaje nebesko uživanje i tamo je ispunjeno sa unutrašnjim

zadovoljstvom koje raste sve savršenije u većnosti. Oni takođe kažu da se raznovrsnost blaženstava prave bračne ljubavi može izbrojati na hiljade, od kojih ni jedno nije poznato čoveku, niti može da uđe u razumevanje bilo koga ko nije u braku dobra i istine od Gospoda.

380. Ljubav (htenje), da jedan vlada drugim potpuno odnosi bračnu ljubav i njeno nebesko uživanje, jer kao što je bilo rečeno prethodno, bračna ljubav i njeno zadovoljstvo se sasoji da jedno biće hoće što i drugo, i to je uzajamno i recipročno. To je uništeno ljubavlju za vladanjem u braku, jer onaj ko vlada hoće da samo njegova volja bude kod drugog, i ništa od volje drugoga da bude recipročno u njemu, što uništava uzajamnost, i time svako deljenje bilo koje ljubavi i njenih zadovoljstva jednog sa drugim. A opet to deljenje i posledična veza sa sama unutrašnja zadovoljstva koja se nazivaju blaženstvom u braku. To blaženstvo, sa svime što je nebesko i duhovno u bračnoj ljubavi, je tako potpuno uništeno ljubavlju za vladanjem, tako da se uništava čak i svako znanje o njoj; i ako se takva ljubav tome obrati, držaće se sa takvim prezirom da svako pominjanje blaženstva iz tog izvora će izazvati ili smeh ili ljutnju. (2) Kada jedan hoće ili voli ono što drugi hoće ili voli svako ima slobodu, jer je svaka sloboda iz ljubavi, ali gde se vlada niko nema slobodu; jedan je sluga, a drugi koji vlada takođe je sluga, jer je kao sluga vođen požudom za vladanjem. Ali sve ovo je potpuno izvan razumevanja nekog ko ne zna šta je sloboda nebeske ljubavi. Pri svemu tome što je prethodno bilo rečeno o poreklu i suštini bračne ljubavi može se videti da sve dotle dok se beleži vladanje, umovi nisu sjedinjeni već razdvojeni. Vladanje podjarmljuje, a podjarmljen um ili nema volju, ili ima suprotnu volju; ako nema volju on takođe nema ljubav; a ako ima suprotnu volju postoji mržnja umesto ljubavi. (3) Unutrašnjost onih koji žive u takvom braku je u uzajamnom sukobu i razdoru, kao što dve suprotnosti po običaju jesu, ma koliko njihove spoljašnosti bile obuzdane i držane mirnim za rad mira. Sukob i suprotstavljenost unutrašnjosti takvih se obelodanjuje posle njihove smrti, gde se obično oni nalaze i bore kao neprijatelji, i razdiru jedno drugo; jer onda oni deluju u skladu sa stanjem njihove unutrašnjosti. Često mi je bilo dozvoljeno da ih vidim kako se tuku i kidaju jedno drugo, ponekad sa velikom osvetoljubivošću i okrutnošću. Jer u drugom životu svačija unutrašnjost je oslobođena; i više nisu obuzdani spoljašnjim ograničenjima ili svetovnim obzirima, svako je tada baš onakav kakav je iznutra.

381. Nekima je dato nešto slično bračnoj ljubavi. Ipak sve dok nisu u ljubavi dobra i istine nema bračne ljubavi već samo ljubav koja iz nekoliko uzroka izgleda kao bračna ljubav, naime, da bi mogli da obezbede dobar red u kući; da bi bili slobodni od brige, ili da bi imali mira, ili da bi imali olakšice; da bi mogli biti negovani kad su bolesni ili u starosti; ili da bi mogli da paze na decu koju vole. Neki su nagnani strahom od drugog supružnika, ili strahom od gubitka ugleda, ili drugih loših posledica, a neki su upravljani požudom. Šta više, kod dva supružnika bračna ljubav može da se razlikuje, kod jednog je može biti više ili manje, kod drugog malo ili nimalo; i zbog toga sudbina jednog može biti nebo a sudbina drugog pakao.

382. (a) U unutrašnjem nebu je prava bračna ljubav jer su anđeli tamo u braku dobra i istine, i takođe u nevinosti. Anđeli nižih nebesa su takođe u bračnoj ljubavi, ali samo onoliko koliko su u nevinosti; jer bračna ljubav viđena u sebi je stanje nevinosti; i zbog toga supružnici koji su u bračnoj ljubavi zajedno uživaju nebeska zadovoljstva koja pred njihovim umovima izgledaju gotovo kao nevine zabave, kao među malom decom; jer sve pričinjava zadovoljstvo njihovim umovima, pošto nebo sa svojom radošću utiče u svaku pojedinost njihovih života. Iz istog razloga bračna ljubav je predstavljena u nebu najlepšim stvarima. Video sam je predstavljenu kao devicu neopisive lepote okruženu sjajnim belim oblakom. Rečeno je da anđeli u nebu imaju svu svoju lepotu iz bračne ljubavi. Naklonosti i mišljenje koji proističu iz te ljubavi je pretstavljeno aurama nalik dijamantima, sa svetlucanjima kao od dragog kamenja i rubina koje jepraćeno zadovoljstvima koja diraju unutrašnjost uma. Jednom rečju, samo nebo je predstavljeno u bračnoj ljubavi, jer nebo sa anđelima jeste spoj dobra i istine, a to je

veza koja čini bračnu ljubav.

382. (b) Brakovi na nebu se razlikuju od brakova na zemlji po tome što je stvaranje potomstva druga svrha brakova na zemlji, ali ne brakova u nebu, jer u nebu stvaranje dobra i istine zauzima mesto stvaranja potomstva. Prethodno zauzima mesto potonjeg, jer je brak u nebu brak dobra i istine (kao što je prethodno pokazano); i kako se u tom braku dobro i istina i njihov spoj vole iznad svih stvari, tako je to ono što se širi brakovima u nebu. I zbog toga, u Reči, rođenja i porod označavaju duhovna rođenja i porod, koja su rođenja i pokoljenja dobra i istine; otac i majka označavaju istinu spojenu sa dobrim, koje je ono što stvara; sinovi i ćerke označavaju istine i dobra koji su stvoreni; a zetovi i snaje njihovo spajanje, i tako dalje Sve to objašnjava da brakovi u nebu nisu kao brakovi na zemlji. U nebu venčanja su duhovna, i ne mogu se tačno nazvati venčanjima, već spajanjem umova iz veze dobra i istine. Ali na zemlji postoje venčanja, jer nisu samo duhovna već takođe i telesna. I kako nema venčanja u nebu, supružnici se tamo ne nazivaju mužem i ženom; već po anđeoskoj ideji spajanja dva uma u jedan, svaki supružnik zove drugog svojim sopstvenim imenom, uzajamno i recipročno. To pokazuje kako treba razumeti Gospodove reči u pogledu venčavanja i stupanja u brak (Luka XX. 35, 36).

383. Takođe mi je bilo dozvoljeno da vidim kako se sklapaju brakovi u nebu. Kao i svuda u nebu, oni koji su slični ujedinjuju se, a oni koji su različiti razdvajaju se, tako da se svako društvo u nebu sastoji od onih koji su slični. Slični ne idu sami sebi sličnima već ih vodi Gospod (vidi prethodno, br 41, 43, 44,); i jednaki čiji se umovi mogu spojiti u jedan se dovode da budu zajedno, i stoga, na prvi pogled oni iznutra vole jedno drugo, i vide sebe kao bračni par, i stupaju u brak. Iz tog razloga svi brakovi u nebu su od samog Gospoda. Oni takođe imaju bračne gozbe; i njima mnogi prisustvuju; ali proslave se razlikuju u različitim društvima.

384. Brakovi na zemlji su najsvetiji po viđenju nebeskih anđela jer su rasadnici ljudske rase, i takođe nebeskih anđela (nebo je od ljudske rase, kao što je već pokazano u tom poglavlju), takođe pošto su ti brakovi duhovnog porekla, naime, od braka dobra i istine, i jer Gospodovo Božansko teče posebno u bračnu ljubav. Preljube, sa druge strane, se smatraju od anđela za greh, jer su suprotne bračnoj ljubavi; jer kao što u brakovima anđeli vide brak dobra i istine, što je nebo, tako u preljubama oni opažaju brak neistine i zla, što je pakao. Onda, ako samo čuju za pominjanje preljube, oni se okreću na drugu stranu. I zbog toga je nebo zatvoreno za čoveka kada čini preljubu iz zadovoljstva; a kad je nebo zatvoreno čovek više ne priznaje božansko niti bilo koju stvar vere crkve. Da se svi koji su u paklu protive bračnoj ljubavi bilo mi je dozvoljeno da opazim u području isparavanja iz pakla, koje je kao jedno neprestano nastojanje da se rastvore i povrede brakovi; što pokazuje da je vladajuće zadovoljstvo u paklu zadovoljstvo preljube, i da je zadovoljstvo preljube zadovoljstvo uništavanja veze dobra i istine, čiji spoj čini nebo. Iz ovoga sledi da je zadovoljstvo preljube jedno pakleno zadovoljstvo potpuno suprotno zadovoljstvima braka, koje je nebesko zadovoljstvo.

385. Bilo je nekih duhova koji su me, veštinom stečenom za života u telu, uznemiravali sa osobenom lukavošću, i to sa vrlo nežnim, talasu sličnim uticajem dobronamernih duhova; ali sam primetio da je kod njih bilo lukavosti i drugih sličnih zala koja su ih podsticala da hvataju u zamku i obmanjuju. Konačno, razgovarao sam sa jednim od njih, koji je bio, rečeno mi je, dok je živio na svetu vojni komandant; i opažajući da ima požude u idejama njegovog mišljenja razgovarao sam sa njim o braku, koristeći duhovni govor sa predstavama, koji potpuno izražava ono o čemu se misli i mnoge stvari u trenu. Rekao je da je za života u telu smatrao preljubu nevažnom. Ali bilo mi je dozvoljeno da mu kažem da su preljube gnusne, mada onima kao što je on ne izgledaju tako, i čak izgledaju dopustive, zbog njihovih zavodljivih zadovoljstva. Da su gnusne može da znati iz činjenice što su brakovi rasadnici ljudske rase, i time takođe rasadnici nebeskog carstva; stoga se ne smeju ni zbog čega

povrediti, već se moraju smatrati svetim. To je mogao znati iz činjenice koju je trebao znati, jer je u drugom životu i u stanju opažanja, da se bračna ljubav spušta od Gospoda kroz nebo, i od te ljubavi, kao od izvora, se dobija uzajamna ljubav, koja je osnova neba; i opet iz toga da ako se preljubnici samo približe blizu nebeskog društva oni oseće svoj vlastiti smrad i beže odatle dole prema paklu. I bar bi mogao znati da je narušavanje brakova suprotno Božanskim zakonima, i suprotno građanskim zakonima u svim carstvima, takođe suprotno svetlosti pravog razuma, jer je suprotno i Božanskom, i ljudskom redu; da ne pominjemo druga razmatranja. Ali on je odgovorio da nije tako mislio za života u telu. Hteo je da promisli da li je to tako, ali mu je rečeno da istina ne dozvoljava takva umovanja; jer umovanje brani ono što su nečija zadovoljstva, i time nečija zla i neistine; da on prvo mora da misli o stvarima koje su rečene jer su to istine; ili bar da misli o njima iz principa dobro poznatog na svetu, da niko ne treba da čini drugome ono što ne želi da drugi učine njemu; tako bi trebao da razmotri, ne bi li se sam gnušao preljube ako bi iko na taj način prevario njegovu ženu, koju je voleo kao što svako voli u prvom periodu braka, i ako bi se u svom stanju ljutnje izrazio o tome; takođe zar ne bi kao obdaren čovek u tom slučaju potvrdio sebe odlučnije od drugih protiv preljubnika, čak ih osudio na pakao.

386. Bilo mi je pokazano kako uživanja bračne ljubavi napreduju ka nebu, a uživanja preljube ka paklu. Napredovanje zadovoljstava bračne ljubavi prema nebu je u stanja blaženstva i sreće koja se neprestano uvećavaju dok ne postanu neizbrojna i neizreciva, i što više unutra napreduju tim više nebrojena i neizreciva postaju, dok ne dostignu samo stanje blaženstva i sreće u unutrašnjem nebu, ili u nebu nevinosti, i to kroz najsavršeniju slobodu; jer sva sloboda je iz ljubavi, tako najsavršenija sloboda je iz bračne ljubavi, koja je sama nebeska ljubav. Sa druge strane, napredak preljube je prema paklu, i postepeno do najnižeg pakla, u kome nema ničeg do onog što je užasno i strašno. Takva sudbina čeka preljubnike posle njihovog života na svetu, pod preljubnicima se misli na one koji osećaju uživanje u preljubi, a ne uživaju u braku.

41. Zaposlenja anđela u nebu

387. Nemoguće je nabrojati zaposlenja u nebesima, još manje opisati ih detaljno, ali može se reći nešto uopšteno o njima; jer su bezbrojna, i razlikuju se u skladu sa dužnostima društava. Svako društvo ima svoju naročitu ulogu, jer kao što se društva razlikuju u pogledu dobara (vidi prethodno, br.41), tako se razlikuju u pogledu upotreba, jer sva nebeska dobra su delatna dobra, što su koristi. Tamo svako obavlja nešto korisno, jer je carstvo Gospodnje carstvo korisnosti.

388. U nebesima, kao i na zemlji, postoji veliki broj službi, tamo ima crkvenih, građanskih i domaćih poslova. Da ima crkvenih poslova evidentno je iz onog što je rečeno i pokazano prethodno, kada je obrađivano Bogoslužjenje (br. 221-227); građanski poslovi, kada je obrađivano upravljanje u nebu (br. 213-220); i domaći poslovi, kada su se obrađivala boravišta i domovi anđela (br. 183-190), i brakovi u nebu (br. 366-368); što sve pokazuje da u svakom nebeskom društvu postoje brojna zaposlenja i službe.

389. Sve stvari u nebesima su organizovane prema Božanskom poretku; on se svuda čuva službama koje obavljaju anđeli, stvarima koje se tiču opšteg dobra ili koristi od strane mudrijih anđela, stvarima koje se tiču specifičnih koristi od strane manje mudrih, i tako dalje. Oni su subordinisani kao što su koristi subordinisane u Božanskom poretku; i iz tog razloga zvanje je povezano kod svake službe prema značaju koristi. Pri tom, anđeo ne polaže pravo na počasti za sebe, već pripisuje sve počasti korisnosti; a kako je korist dobro koje on obavlja, a sve dobro je od Gospoda, tako on pripisuje sve počasti Gospodu. Tako da onaj ko misli na lično primanje pohvala a potom za korist, a ne za korist a potom za sebe, ne može ništa da radi u nebu, jer je to okretanje suprotno Bogu, i stavljanje sebe na prvo mesto, a korist na drugo. Kada se govori o koristi takođe se misli na Boga, jer kao što je upravo rečeno, korisno je dobro, a dobro je od Boga.

390. Odatle se može izvesti zaključak šta su potčinjenosti u službi u nebu, naime onoliko koliko neko voli, poštuje, i proslavlja službu, toliko, takođe, voli, poštuje i slavi osobu sa kojom je služba povezana; takođe, osoba je voljena, poštovana i slavljena u meri u kojoj ona pripisuje službu Gospodu a ne sebi; jer u toj meri je ona mudra, i službe koje obavlja obavlja iz dobra. Duhovna ljubav, poštovanje i počasti nisu ništa drugo do ljubav, poštovanje i počast službe u osobi, zajedno sa počastima osobi zbog službe, a ne počast službi zbog osobe. Šta više, to je način na koji se ljudi cene u pogledu duhovne istine, jer onda jedan čovek izgleda kao drugi, bio on u velikom ili malom dostojanstvu, jedina razlika koja se može zapaziti je razlika u mudrosti; a mudrost je voleti službu, to jest, voleti dobro svojim sugrađanima, društvu, zemlji i crkvi. To je ono što čini ljubav prema Gospodu, jer svako dobro koje je dobro koristi jeste od Gospoda; i ono takođe čini ljubav prema bližnjem, jer bližnji označava dobro koje treba voleti u sugrađaninu, društvu, zemlji i crkvi, i to treba činiti u njihovom interesu.

391. Kako su sva društva u nebesima različita u skladu prema njihovom dobru (kao što je prethodno rečeno, br.41), tako su ona različita i u skladu sa njihovim upotrebama, dobrima koja su delatna dobra, to jest, dobra dobročinstva koja su koristi. Neka društva su zaposlena vođenjem brige o maloj deci; druga u njihovom poučavanju i vežbanju dok rastu; treća u podučavanju i vežbanju na sličan način dečaka i devojčica koji su stekli dobre sklonosti iz svog obrazovanja na svetu i kao rezultat toga su dospeli u nebo. Postoje druga društva koja podučavaju prostom dobru Hrišćanski svet i vode ga putu ka nebu; ima drugih koji na sličan

način podučavaju i vode razne nezabožacke narode. Ima nekih društava koja od napastvovanja loših duhova brane novopridošle duhove koji su upravo došli iz sveta; ima nekih koji paze na duhove koji su na nižoj zemlji; takođe nekih koji paze na duhove koji su u paklovima, i obuzdavaju ih od uzajamnog mučenja preko propisanih granica: i ima onih koji paze na one koji su podignuti iz mrtvih. Uopšteno, anđeli iz svakog društva su poslali čoveku da paze na njega i da ga odvrćaju od loših sklonosti i rezultujućih misli, i da ih inspirišu dobrim naklonostima u meri u kojoj ih oni slobodno prihvataju; pomoću njih oni takođe upravljaju delima ili radom ljudi, otklanjajući što je više moguće loše namere. Kada su anđeli uz čoveka oni kao da borave u njegovim naklonostima; i oni su blizu čoveku upravo u stepenu u kom je on u dobru istina, i daleko su od njega upravo u stepenu u kom je njegov život udaljen od dobra. Ali sva ova zaposlenja anđela su zaposlenja Gospoda kroz anđele, jer ih anđeli izvode od Gospoda a ne od sebe. Iz tog razloga, u Reči, u njenom unutrašnjem značenju "anđeli" ne znači anđeli, već nešto što pripada Gospodu; i iz istog razloga anđeli se nazivaju "bogovima" u Reči.

392. Ova zaposlenja anđela su njihova opšta zaposlenja; ali svaki od njih ima svoje posebno zaduženje; jer svaka opšta korist je sačinjena od neizbrojnih koristi koje se nazivaju posrednim, doprinosećim, i sporednim koristima, sve i svaka usklađene i poređane u skladu sa Božanskim poretkom, i uzete zajedno sačinjavaju i upotpunjuju opštu korist koja je opšte dobro.

393. U sveštentičkim poslovima u nebu sudeluju oni koji su u svetu voleli Reč i žudno tragali u njoj za istinama, ne za počastima, ili zaradi kao cilju, već koristima življenja za sebe i druge. Oni su u nebu prosvetljeni i u svetlu mudrosti u meri njihove ljubavi i želje za korišću; i to svetlo mudrosti oni dobijaju od Reči u nebu, koja nije prirodna Reč, kao na svetu, već duhovna Reč (vidi prethodno br. 259). Oni služe kao propovednici; i u skladu sa Božanskim redom na višim su pozicijama oni koji iz prosvetljenosti nadmašuju druge u mudrosti. [2] U građanskim poslovima sudeluju oni koji su na svetu voleli svoju zemlju i voleli njeno opšte dobro više nego svoje vlastito, i činili ono što je pravedno i ispravno iz ljubavi prema pravednom i ispravnom. U meri u kojoj su iz žara ljubavi istraživali zakone pravde i tako postali inteligentni, imaju sposobnost da obavljaju takve funkcije u nebu, i obavljaju ih na onoj poziciji i u onom stepenu koji je u skladu sa njihovom inteligencijom, inteligencijom koja je jednaka stepenu njihove ljubavi za korisnosti za opšte dobro. [3] Dalje, u nebu postoji još funkcija, službi i zaposlenja koja su neizbrojna; na zemlji ih ima manje za poređenje. Ali ma koliko mnogo može biti onih koji su tako zaposleni, svi oni uživaju u svom poslu i rade iz ljubavi što su korisni, a niko iz ljubavi prema sebi ili sticanju dobitka; i kako su snabdeveni svim potrebama za život besplatno, oni nemaju ljubav za sticanjem dobara za život. Imaju stanove besplatno, odeveni su besplatno, i hranjeni besplatno. Očigledno, onda, oni koji su voleli sebe i svet više nego korisnost nemaju sreće u nebu; jer ljubav ili sklonost ostaju svakome posle života na svetu, i tako ostaje zauvek (vidi br. 563).

394. U nebu svako dođe u svoje zanimanje u skladu sa saobraznošću, i saobraznost nije sa zanimanjem već sa korisnošću svakog zanimanja (vidi prethodno br.112); jer postoji saobraznost svih stvari (vidi br.106). Onaj ko u nebu dođe do zaposlenja ili zanimanja koje odgovara njegovoj korisnosti, u veoma je sličnim uslovima života koje je imao na svetu; jer ono što je duhovno i ono što je materijalno čine jedno po saobraznosti; ipak postoji ta razlika, da on tada dolazi do jednog unutrašnjeg zadovoljstva, jer je u duhovnom životu, koji je unutrašnji život, i stoga prijemčiviji za nebeska blaženstva.

42. Nebeska radost i sreća

395. Teško da danas iko zna šta je nebo i šta je nebeska radost. Oni koji su posvetili neku misao tome imali su tako uopštene i grube ideje da jedva da su išta imali. Od duhova koji su došli sa sveta u drugi život, bio sam u stanju da potpuno saznam koje ideje oni imaju o nebu nebeskoj radosti; jer kada su prepušteni sebi, kao kada su bili na svetu, oni misle kao što su i pre. Postoji to neznanje o nebeskoj radosti, iz razloga što su oni koji su o tome razmišljali formirali svoje mišljenje po spoljašnjim radostima koje se odnose na prirodnog čoveka, a nisu znali šta je unutrašnji i duhovni čovek, pa zbog toga ni prirodu njegovog uživanja i sreće; i stoga, čak i da su im oni, koji su u duhovnom i unutrašnjem uživanju rekli šta je nebeska radost, ne bi to shvatili, jer bi se to samo svelo na jednu još neprepoznatu ideju, i tako ne bi bilo pojmljeno; te bi bilo među stvarima koje prirodni čovek odbacuje. Opet, svako može da razume da kad čovek napusti svog spoljašnjeg i prirodnog čoveka, dolazi do unutrašnjeg i duhovnog čoveka, i po tome može videti da je nebesko uživanje unutarne i duhovno, a nije spoljašnje i prirodno; biti unutarnji i duhovan je čistije i finije, i dotiče unutrašnjost čoveka koja pripada njegovoj duši i duhu. Samo na osnovu tih stvari svako može zaključiti da je njegovo uživanje onakvo kakvo je uživanje njegovog duha prethodno bilo i da, za poređenje, uživanje njegovog tela, koje se naziva telesnim užitkom nije nebesko; takođe, šta god da je u duhu čovekovom kada napušta telo, to ostaje posle smrti, jer on tada živi kao čovek-duh.

396. Sva uživanja proističu iz ljubavi, jer ono što čovek voli on oseća kao uživanje. Niko nema nikakvo drugo uživanje iz nekog drugog izvora. Iz ovoga sledi da kakva je ljubav, takvo je i uživanje. Uživanja tela, ili puti, sva potiču iz ljubavi prema sebi i ljubavi prema svetu; stoga to su požude i njihova uživanja; dok uživanja duše ili duha, sva potiču iz ljubavi prema Gospodu i ljubavi prema bližnjem, stoga su to sklonosti prema dobru i istini, i unutrašnjim zadovoljstvima. Te ljubavi sa svojim uživanjima dolaze iz neba, od Gospoda, na jedan unutrašnji način, to jest, odozgo, i dotiču unutrašnjost; dok prethodne ljubavi, sa svojim uživanjima dolaze od puti i sveta, na jedan spoljašnji način, to jest, odozdo, i dotiču spoljašnje. Stoga, sve dok se dve nebeske ljubavi primaju i osećaju, unutrašnjost čoveka, koja pripada njegovoj duši ili duhu koji gleda od sveta prema nebu, je otvorena, dok sve dotle dok se primaju i osećaju dve ljubavi iz sveta, njegova spoljašnost, koja pripada telu ili puti, i gleda od neba prema svetu, je otvorena. Kako ljubavi utiču i kako se primaju, tako dolaze i njihova uživanja takođe, uživanja neba u unutrašnjost, a uživanja sveta u spoljašnost, pošto sva uživanja, kao što je upravo prethodno rečeno, pripadaju ljubavi.

397. Nebo je u sebi tako ispunjeno uživanjima da, gledano kakvo je, ono nije ništa drugo do blaženstvo i uživanje; jer Božansko dobro koje ističe iz Gospodove Božanske ljubavi je ono što čini nebo u opštem i pojedinačnom kod svakoga tamo, i Božanska ljubav je najdublja i najpotpunija čežnja za spas i sreću svih. Tako da rekli nebo, ili nebeska radost, ista je stvar.

398. Nebeska uživanja su i neopisiva i nebrojena; ali onaj ko je u pukom uživanju tela ili puti, ne može da zna niti veruje ni u jedno od tih nebrojenih uživanja; jer njegova unutrašnjost, kako je upravo rečeno, gleda suprotno od neba prema svetu, stoga unazad. Jer onaj ko je potpuno u uživanju tela ili puti, ili što je isto, u ljubavi prema sebi i svetu ne oseća uživanje osim u počastima, u sticanju dobiti, i u zadovoljstvima tela i čula; i to tako uništava i guši unutrašnja uživanja koja pripadaju nebu da razara svako verovanje u njih; stoga bi se mnogo začudio kada bi mu bilo rečeno da, kada se počasti i sticanje dobara sklone u stranu, dobijaju

se druga uživanja, i još više kada bi mu bilo rečeno da su nebeska uživanja, koja dolaze iz njihovo mesto, neizbrojna, i da su takva da se uživanja tela i puti, koja su uglavnom uživanja u počastima i sticanju dobitka, ne mogu ni porediti sa njima. Sve ovo razjašnjava zašto nije poznato šta je nebeska radost.

399. Može se videti kako veliko uživanje u nebu mora biti, iz činjenice da je svakom u nebu uživanje da deli svoju radost i sreću sa drugima; i pošto je takav karakter svega što je u nebesima, jasno je kako je neizmerno uživanje u nebu. Prethodno je pokazano (br. 268), da u nebesima postoji deljenje svih sa svakim, i svako sa svima. Takvo deljenje dolazi od dve ljubavi u nebu koje su, kao što je rečeno, ljubav prema Gospodu i ljubav prema bližnjem; deljenje svog uživanja sama je priroda tih ljubavi. Ljubav prema Gospodu je takva jer je Gospodova ljubav deljenje svega što ima sa svima, jer želi blaženstvo svima. Postoji slična ljubav u svima onima koji vole Gospoda, jer je Gospod u njima; i odatle dolazi uzajamno deljenje uživanja među anđelima. Ljubav prema bližnjem je takve prirode, kako će se videti iz onoga što sledi. Sve to pokazuje da je priroda ovih ljubavi da se dele njihova zadovoljstva i uživanja. Drugačije je sa ljubavima prema sebi i prema svetu. Ljubav prema sebi uzima drugima, i otima drugima svako uživanje, i usmerava ga ka sebi, jer želi dobro samo sebi; dok ljubav prema svetu želi da prisvoji za sebe ono što pripada bližnjem. Zato su te ljubavi destruktivne za uživanje i radost drugih; ili ako ima ikakve mogućnosti za deljenje, to je radi sebe a ne radi drugih. Tako, u pogledu drugih, priroda tih ljubavi je da ne dele već da uzimaju, izuzev ako je uživanje drugih u nekoj vezi sa sobom. Da su ljubav prema sebi i prema svetu, kada vladaju, takve često mi je bilo dozvoljeno da opažam u živom iskustvu. Kad god bi se duhovi koji su bili u tim ljubavima tokom svog života na svetu približili, moje bi se uživanje umanjilo i isčezlo; i bilo mi je rečeno da se pukim približavanjem takvih nekom nebeskom društvu uživanje onih u tom društvu umanjuje upravo u stepenu njihove blizine; i što je čudesno, zli duhovi su tada u svom zadovoljstvu. Sve ovo pokazuje stanje duha takvog čoveka dok je u telu, jer je ono isto kada se odvoji od tela, naime, da čezne za, ili žudi za uživanjima i dobrima drugih, i nalazi uživanje sve dokle god ih obezbeđuje. Sve to jasno pokazuje da ljubavi prema sebi i svetu teže da unište radosti u nebu, i da su tako direktne suprotnosti nebeskim ljubavima, koje žele da dele.

400. Ali mora se razumeti da uživanje onih koji su u ljubavi prema sebi i prema svetu, kada se približe bilo kom nebeskom društvu, jeste uživanje njihove požude, i tako je direktno suprotno uživanju u nebu. I takvi ulaze u to uživanje svoje požude kao rezultat njihovog oduzimanja i rasturanja nebeskog uživanja kod onih koji su u takvom uživanju. Kada nebesko uživanje nije oduzeto ili rasterano, onda je drugačije, jer oni onda nisu u stanju da se približe; jer sve dok su u blizini, oni nanose sebi muku i patnju; i iz tog razloga se ne usuđuju često da se približe. To mi je takođe bilo dozvoljeno da saznam ponovljenim iskustvima, o čemu bih voleo nešto da dodam. [2] Duhovi koji odlaze sa ovog sveta u drugi život žele više od svega da odu u nebo. Skoro svi traže da uđu; pretpostavljajući da u nebo treba samo biti pušten i primljen. Zbog te želje oni se dovode nekom društvu najnižeg neba. Ali čim se oni, koji su u ljubavi prema sebi ili svetu, približe pragu tog neba oni počnu da se osećaju u nevolji, i tako se muče iznutra da osećaju da je pre pakao, a ne nebo unjima; i kao rezultat toga bacaju se strmoglavce na dole, i ne miruju dok ne dođu u pakao, među sebi slične. [3] Takođe se često dešavalo da takvi duhovi žele da znaju šta je nebeska radost, i čuvši da je to u unutrašnjosti anđela, želeli su da učestvuju u tome. Stoga je to odobreno; jer šta god duh, koji još nije u nebu ili paklu, želi dopušta se ako će mu to biti od pomoći. Ali čim se ta radost podeli oni počnu da osećaju takvu muku, da ne znaju gde da se okrenu od bola. Video sam da potiskuju svoje glave dole ka svojim stopalima, i bacaju se na zemlju, i tu se savijaju u namotaje kao zmije, i to je posledica njihove unutrašnje agonije. Takav efekat izaziva nebesko uživanje na one koji su u zadovoljstvima ljubavi prema sebi i prema svetu; to iz razloga što su te ljubavi

sasvim suprotne nebeskim ljubavima, i kad suprotno međusobno deluje nastaje takav bol. I pošto nebesko uživanje ulazi na jedan unutrašnji način i struji u suprotno uživanje, unutrašnjosti koje su u suprotnom uživanju se uvijaju u nazad, u suprotnom smeru, i rezultat je takvo mučenje. [4] One su suprotne iz razloga koji je dat prethodno, da ljubav prema Gospodu i ljubav prema bližnjem žele da dele sa drugima ono što je njihovo sopstveno, jer uživaju u tome, dok ljubavi prema sebi i svetu žele da oduzmu drugima ono što imaju, i to prisvoje; i u meri u kojoj su u stanju to da čine oni su u svom uživanju. Iz toga se, takođe, može videti šta je to što razdvaja pakao od neba; jer svi koji su u paklu, dok su živeli na svetu, bili su u pukom uživanju tela i puti, iz ljubavi prema sebi i svetu; dok svi koji su u nebu dok su bili na svetu, bili su u uživanjima duše i duha, iz ljubavi prema Gospodu i ljubavi prema bližnjem; i pošto su to suprotne ljubavi, tako su paklovi i nebesa potpuno razdvojeni, i zaista tako odvojeni, da se duh iz pakla ne usuđuje čak ni prst da pruži, niti digne glavu, jer ako to učini i najmanje, raspinju ga bolovi i muke. To sam takođe često viđao.

401. Onaj ko je u ljubavi prema sebi i ljubavi prema svetu opaža, dok živi u telu, osećaj uživanja dobijen od tih ljubavi, i takođe iz pojedinih zadovoljstava dobijenih iz tih ljubavi. Ali onaj ko je u ljubavi prema Bogu i ljubavi prema bližnjem, ne opaža dok živi u telu nikakav razgovetan osećaj uživanja od tih ljubavi, ili iz dobrih naklonosti koje vode od njih, već samo blaženstvo koje se jedva opaža, jer je skriveno u unutrašnjosti i zastrto spoljašnjošću koja pripada telu, i zamućeno brigama iz sveta. Ali posle smrti ova stanja se potpuno menjaju. Uživanja ljubavi prema sebi i prema svetu su tada pretvorena u nešto bolno i užasno, i zbog tih se stvari nazivaju unutrašnjom vatrom, i pretvaranjem u stvari ukaljane i prljave, koje odgovaraju njihovim nečistim zadovoljstvima, one, začudo, su onda za njih divne. Ali nejasno uživanje, i gotovo neprimetno blaženstvo onih koji su, dok su bili na svetu, voleli Boga i bližnjeg, tada se pretvara u nebesko uživanje, i postaje na svaki način opažano i osećano, jer blaženstvo koje je ležalo skriveno i neprepoznato u njihovoj unutrašnjosti, dok su živeli na svetu, onda se otkriva i iznosi u očigledan osećaj, jer takvo je bilo uživanje njihovog duha, a oni su sada u duhu.

402. Kroz upotrebe sva uživanja neba se daju zajedno i prisutna su, jer su upotrebe dobra ljubavi i milosrđa u kome su anđeli; zbog toga svako ima uživanja koja su u skladu sa upotrebom; i u stepenu svoje naklonosti ka upotrebi. Da su sva nebeska uživanja uživanja koristi može se videti upoređivanjem sa pet čovekovih čula. Svakom čulu je dato uživanje u skladu sa njegovom upotrebom; vidu, sluhu, mirisu, ukusu, i dodiru, svakom njegovu vlastito uživanje; vidu uživanje u lepoti i obliku, sluhu u harmoničnim zvucima, mirisa u prijatnim mirisima, ukusa u finim ukusima. Te upotrebe, koje čula odvojeno obavljaju, poznate su onima koji ih proučavaju, a još potpunije onima koji su upoznati sa saobraznostima. Vid ima takvo uživanje zbog svoje korisnosti koju ima za razumevanje, koje je unutrašnji vid; sluh ima takvo uživanje zato što je koristan razumevanju i volji kroz obraćanje pažnje; miris ima takvo uživanje zbog svoje korisnosti za mozak, i takođe za pluća; ukus ima takvo uživanje zbog svoje korisnosti za stomak, i tako za celo telo u ishrani. Bračno uživanje, koje je čistije i bolje uživanje čula dodira, prevazilazi sve druge zbog svoje korisnosti, koja je u rađanju ljudske rase, a time i nebeskih anđela. Ova uživanja su u tim čulima po jednom nebeskom uplivu, gde se svako uživanje odnosi na upotrebu, i u skladu je sa korisnošću.

403. Ima duhova koji veruju, prema mišljenju koje su prihvatili na svetu, da se nebeska sreća sastoji u jednom besposličarskom životu u kome će biti služeni od strane drugih; ali im je rečeno da se sreća nikad ne sastoji u uzdržavanju od rada, i zadovoljstvu zbog toga. To bi značilo da svako želi sreću drugih za sebe, i što bi svi želeli niko ne bi imao. Takav život bi bio dokon, a ne jedan aktivan život, i umrtvio bi sve životne snage; i svako treba da zna da bez životne aktivnosti ne može biti sreće u životu, i da bi odmaranje od te aktivnosti trebalo biti samo radi rekreacije, da bi se čovek mogao vratiti sa još više snage aktivnostima njegovog

života. Onda im je pokazano, mnogim dokazima, da se anđeoski život sastoji iz obavljanja dobrih poslova iz milosrđa, koji su koristi, i da anđeli nalaze svu svoju sreću u upotrebi, u korisnosti, i u skladu sa korisnim. Onima koji su zadržali mišljenje da se nebeska radost sastoji u lenčarenju i dobijanja dašaka večne radosti u besposlici, dato je opažanje šta je takav život, kako bi se mogli postideti te ideje; i oni su videli da je takav život krajnje tužan, i da uništavajući tako svu radost, ubrzo bi osećali samo odvratnost i gađenje.

404. Ima nekih duhova koji za sebe misle da su bolje upućeni od drugih, i koji kažu da su verovali na svetu da se nebeska radost sastoji samo iz hvaljenja i slavljenja Boga, i da bi to bio jedan aktivan život. Ali njima je rečeno da hvaljenje i slavljenje Boga nije pravilan aktivan život, takođe da Bog nema potrebu da bude hvaljen i slavljn, već je Njegova volja ono što oni treba da čine, i time dobra dela koja se nazivaju dobrom milosrđa. Ali oni nisu bili u stanju da povežu sa dobrom milosrđa ni jednu ideju nebeske radosti, već samo ropskog služenja, mada su anđeli potvrđivali da je ta radost najslobodnija, jer ona dolazi od jedne unutrašnje ljubavi i spojena je sa neopisivim uživanjem.

405. Skoro svi koji stupe u drugi život misle da je pakao isti za svakoga, i isto za nebo; a opet kod oba postoje neizbrojne varijacije i razlike, i ni u jednom slučaju pakao, ili nebo, nisu potpuno isti za dve osobe; jer nije moguće da neki čovek, duh ili anđeo, bude u potpunosti kao neki drugi, čak ni po liku. Na samu moju pomisao da su dva bića slična ili jednaka, anđeli pokazuju užas, kazujući da je svaka stvar načinjena iz harmoničnog sadejstva mnogih stvari, i da je jedna stvar takva kakvo je sadejstvo, i da stoga celo društvo u nebu postaje jedno, i da sva društva u nebu zajedno postaju jedno, i to od samog Gospoda sredstvom ljubavi. Koristi u nebesima su slično u svim raznovrsnostima i raznolikosti, i ni u jednom slučaju nije upotreba jednog potpuno ista i identična sa upotrebom drugog, tako nije ni sreća jednog ista i identična sa srećom nekog drugog. Dalje, uživanja svake upotrebe su neizbrojna, i ta neizbrojna uživanja su takođe različita, a opet spojena u takvom redu da se oni uzajamno poštuju, kao upotreba svakog člana, organa, i unutrašnjeg organa u telu, i još više kao upotrebe svakog krvnog suda ili vlakna u svakom članu, udu, ili unutrašnjem organu; svako i svi su tako udruženi da imaju poštovanje za dobro drugoga u svom vlastitom dobru, i tako svako u svima, i svi u svakom. Iz ovog univerzalnog i individualnog aspekta oni deluju kao jedno.

406. Razgovarao sam povremeno sa duhovima koji su skoro došli sa sveta o vladavini u večnom životu, kazujući da je važno znati ko je Vladar kraljevstva, i koju vrstu, i koji oblik vladavine ima. Jer na svetu, za one koji ulaze u neko drugo kraljevstvo, ništa nije važnije do da znaju ko je i šta je vladar, i kakva je vlada, i ostale pojedinosti u vezi sa tim kraljevstvom, te je još veći značaj u pogledu ovog kraljevstva u kome će živeti večno. Stoga oni moraju da znaju da je Gospod onaj ko vlada i nebom i vasionom, jer onaj ko vlada jednim vlada i drugim; tako da je kraljevina u kojoj su oni sada Gospodova; i da su zakoni u ovom kraljevstvu večne istine, koje se sve zasnivaju na zakonu da se Gospod mora voleti iznad svih stvari, a bližnji kao samoga sebe; i čak još više od toga, ako će da budu kao anđeli, oni moraju voleti bližnjeg više nego sebe. Kada to čuju oni ne mogu da odgovore, iz razloga što, mada su čuli tokom života u telu nešto tako oni nisu verovali u to, čudeći se kako može postojati takva ljubav u nebu, i kako je to moguće da bilo ko voli više svog bližnjeg nego samoga sebe. Ali im je rečeno da se svako dobro neizmerno uvećava u drugom životu, i da dok ne mogu da napreduju dalje u životu u telu, do da vole bližnjeg kao sebe, jer su utonuli u ono što se tiče tela, opet kada se ono odloži na stranu, njihova ljubav postaje mnogo čistija, i konačno postaje anđeoska, a to je da se bližnji voli više od sebe. Jer u nebesima je radost činiti dobro drugome, a nema radosti u činjenju dobra sebi osim sa namerom da sledi drugome, i tako bude za dobro drugog. To je voleti bližnjeg više nego sebe. Rečeno im je da je mogućnost takve ljubavi pokazana na svetu u bračnoj ljubavi nekih koji su izgubili život da bi zaštitili supružnika od povrede, u ljubavi roditelja prema svojoj deci, kao kad majka radije

ostaje gladna nego da gleda gladno dete; u iskrenom prijateljstvu, u kome će prijatelj da se izloži opasnosti radi druga; pa čak i u uglađenim i tobožnjim prijateljstvima koja žele da imitiraju iskrena prijateljstva, pri nuđenju boljih stvari onima kojima se prividno želi dobro, i iskazuje dobronamernost usnama, mada ne i srcem; konačno, u prirodi ljubavi, koja je takva da su njene radosti da služi druge, ne radi svoje koristi već tuđe. Ali sve to je neshvatljivo za one koji su voleli sebe više nego druge, i u životu tela bili gramzivi za dobitkom; a najmanje tvrdicama.

407. Bio je jedan, koji je za života u telu primenjivao silu nad drugima, i koji je zadržao u drugom životu želju da vlada; ali bilo mu je rečeno da je sada u drugačijem kraljevstvu, koja je večno, i da je njegova vlast na zemlji prestala, i da je sada tamo gde se niko ne poštuje osim u skladu sa svojom dobrotom i istinom, i količina Gospodove milosti koju uživa odnosna je prema vrlini njegovog života na svetu; takođe da je u ovom kraljevstvu isto tačno, kao i na zemlji gde se ljudi poštuju prema njihovom bogatstvu i naklonosti vladara, ovde je blago dobro i istina, a naklonost vladara milost koju Gospod daruje čoveku u skladu sa njegovim životom na zemlji. Svaka želja da se drugačije ponaša načiniće ga buntovnikom, jer je u drugačijem kraljevstvu. Čuvši te stvari on se postideo.

408. Razgovarao sam sa duhovima koji su verovali da se nebo i nebeska radost sastoje u tome da oni budu veliki; ali takvima je rečeno da je u nebu najveći onaj ko je najmanji, i da ga zovu onaj ko ima najmanje, i koji želi da ima, ne moć i mudrost od sebe, već samo od Gospoda, te onaj koji je najmanji u tom smislu ima najveću radost, i pošto ima najveću radost, sledi da je on najveći; jer stoga on ima svu moć od Gospoda, i nadmašuje sve u mudrosti. Šta znači biti najveći do biti najsrećniji? Jer biti najsrećniji je ono što moćan traži kroz moć, i bogat kroz bogatstvo. Dalje je rečeno da se nebo ne sastoji od želje da se bude najmanji sa ciljem da bi se bilo najveći, jer bi to bilo smerati i žudeti da se bude najveći; već se sastoji od, želeći od srca dobro drugima više nego sebi, i u služenju drugih sa namerom da se usreće, ne zbog nagrade na kraju, već iz ljubavi.

409. Sama nebeska radost, kakva je u svojoj suštini, ne može se opisati, jer je to najdublje u životu anđela, i stoga u svemu što misle ili vole, i odatle u svakom detalju njihovog govora i delanja. To je kao da su unutrašnjosti potpuno otvorene i odrešene da prime uživanje i blaženstvo koje se raspodeljuje do zadnjeg vlakna, i tako svima. Tako, uviđanje i osećanje ove radosti je toliko veliko da se ne može opisati, jer ono što kreće iz najunutarnijeg teče u svaku pojedinost izvedenu iz unutrašnjeg, šireći se sa uvećavanjem prema spoljašnjem. Dobri duhovi, koji još nisu u toj radosti, jer još nisu podignuti u nebo, kada opažaju i osećaju nešto od te radosti od nekog anđela iz sfere njegove ljubavi, ispunjeni su sa takvim uživanjem da izgledaju kao da su u prijatnom transu. To se ponekad dešava sa onima koji žele da znaju kakva je nebeska radost.

410. Kada izvesni duhovi žele da znaju šta je nebeska radost, njima se dozvoljava da je osete do stepena u kome više ne mogu da je podnesu; a opet to nije anđeoska radost; to je jedva u najmanjem stepenu anđeoska, jer mi je bilo dozvoljeno da učestvujem u njenom osećanju, ali je bila tako neznatna kao da je skoro neosetljiva; ipak su je oni nazivali najviše nebeskom, jer je za njih to bila jedna najdublja radost. Iz toga je očigledno, ne samo da postoje stepeni radosti u nebu, već takođe da najdublja radost jednoga jedva da dostiže najperiferniju ili osrednju radost drugoga; takođe da kad bilo ko prima svoju najdublju radost, on je u svojoj nebeskoj radosti, i ne može podneti nešto što je još dublje, jer takva radost za njega postaje bolna.

411. Izvesni duhovi, koji nisu zli, utonuli u mirovanje slično spavanju, podignuti su u nebo u pogledu unutrašnjosti svojih umova; jer, pre nego što se njihove unutrašnjosti otvore, duhovi se mogu podići u nebo i biti poučeni o sreći onih koji su tamo. Video sam ih u stanju mirovanja u trajanju od pola sata, i posle toga su se vratili u njihovo spoljašnje, u kome su bili

pre toga, takođe sa sećanjem na ono što su videli. Rekli su da su bili među anđelima na nebu, i da su tamo videli i osetili naverovatne stvari koje su sve bile blistave kao da su načinjene od zlata, sreba i dragog kamenja, u istančanim oblicima i čudesnoj raznovrsnosti; takođe, da anđeli nisu očarani samom spoljašnošću stvari, već stvarima koje one predstavljaju, koje su Božanske, neizrecive, i od neizmerne mudrosti, i da je to njihova radost; sa nebrojenim drugim stvarima koje se ne mogu opisati ljudskim jezikom ni desetohiljaditi deo, ni nekim idejama koje se bave nečim materijalnim.

412. Jedva da iko ko stupa u drugi život zna šta su nebesko blaženstvo i sreća, jer ne znaju šta je unutrašnja radost izvodeći njeno opažanje samo po telesnom i svetovnom zadovoljstvu i radosti; i za posledicu ono u šta nisu upućeni smatraju ništavnim, dok se u stvari telesna i svetovna zadovoljstva ne mogu ni uzeti za poređenje. Stoga, u cilju da bi dobro nastrojani, koji ne znaju šta je nebeska radost, mogli saznati i shvatiti šta ona jeste, oni se prvo odvođe rajskim prizorima koji prevazilaze svaku zamisao mašte. Oni tada misle da su stigli u nebeski raj; ali su poučeni da to nije istinska nebeska radost; i dozvoljeno im je da dožive takva unutrašnja stanja radosti koja su opažljiva za njihovu unutrašnjost. Oni se onda uvode u stanje mira jednakog njihovoj unutrašnjoj dubini, tada oni priznaju da ništa od toga ni najmanje nije moguće izraziti ili pojmiti. Konačno se uvode u stanje nevinosti jednake njihovom najdubljem osećanju. Tako im je dozvoljeno da saznaju šta su prava duhovna i nebeska dobra.

413. Da bi mogao saznati prirodu neba i nebeske radosti, često mi je i po dugo vremena bilo dozvoljavano od Gospoda da osećam uživanja nebeske radosti; ali dok sam mogao da znam kroz iskustvo šta su ona, nisam uopšte bio u stanju da ih opišem. Ipak, o njima se može formirati neka ideja, i nešto o njima treba reći. Nebeska radost je jedno osećanje neizbrojnih uživanja i zadovoljstava koja zajedno predstavljaju nešto opšte, i u tom opštem, to jest, taj opšti osećaj je harmonija neizbrojnih osećaja koji dolaze opažanju nejasno i nerazgovetno, jer je opažanje najuopštenije. Ipak, bilo mi je dozvoljeno da primetim da u njemu postoje neizbrojne stvari u takvom redu da se uopšte ne mogu opisati, te neizbrojne stvari su kao bujica iz nebeskog reda. Red u pojedinostima osećanja, čak do najmanjeg, jeste takav da su ti delovi predstavljeni i opaženi samo kao najuopštenije celine, i u skladu sa kapacitetom onoga ko oseća. Jednom rečju, svaki opšti osećaj sadrži beskrajne osećaje uređene u najvećem redu, i nema u njima ničeg što nije živo i da ih sve ne dotiče iz najdubljeg; jer nebeske radosti izlaze iz najdublje unutrašnjosti. Takođe sam osetio da radost i ekstaza dolaze kao od srca, šireći se najnežnije kroz sva unutrašnja vlakna, i od njih u njihove snopove sa takvim unutrašnjim osećajem uživanja da vlakno izgleda kao da nije ništa drugo do zadovoljstvo i ekstaza; i otuda sve opažljivo i osetljivo izgleda na sličan način živo i srećno. Upoređeno sa tim uživanjima uživanje telesnih zadovoljstava je kao gruba i oštra prašina spram čistog i najblažeg lahora. Primetio sam da, kada sam želeo da prenesem sve moje uživanje na dugog, još dublje i potpunije uživanje uvek bi priticalo na njegovo mesto, i što sam to više želeo, više je doticalo; i opaženo je da je to od Gospoda.

414. Oni koji su u nebu, neprestano napreduju ka proleću života sa sve većim napretkom prema radosnijem i srećnijem proleću, hiljadama godina; i to se povećava u večnost, u skladu sa rastom i stepenom njihove ljubavi, milosrđa i vere. Žene koje su umrle stare i iscrpljene od starosti, ako su živele sa verom u Gospoda, milosrđu prema bližnjem i srećnom braku sa suprugom, napreduju tokom godina sve više i više ka cvetu mladosti i ranoj ženstvenosti, i lepoti koja prevazilazi svaku zamisao o nekoj takvoj lepoti kakva se viđa na zemlji. Dobrota i milosrđe su ono što daje taj oblik i tako pokazuju svoju vlastitu sliku, prouzrokujući da radost i lepota milosrđa sijaju iz svake najmanje pojedinosti lica, i uzrokujući da budu sami oblici milosrđa. Neko ko bi to video bio bi pogođen čudom. Oblik milosrđa koji se vidi na živi način u nebu takav je da milosrđe samo i oblikuje, i oblikovano je; i to na takav način da je ceo anđeo

milosrđe, takoreći, a posebno lice; i oba se jasno vide i osećaju. Kada se taj oblik opazi to je neopisiva lepota, dirajući milosrđem najdublji život uma. Jednom rečju, starenje u nebu je podmlađivanje. Takvog oblika, ili takve lepote, postaju u drugom životu oni koji su živeli u ljubavi prema Gospodu, i u milosrđu prema bližnjem. Svi anđeli su takvi oblici u beskrajnoj raznovrsnosti; i od njih je sačinjeno nebo.

43. Ogromnost neba

415. Ogromnost Gospodovog neba je očigledna na osnovu mnogih stvari koje su rečene u prethodnim poglavljima, posebno iz toga da je nebo od ljudske rase (br. 311-317), kako od onih rođenih unutar crkve tako i od onih rođenih izvan nje (br. 318-328); tako da se sastoji od svih, od nastanka ove zemlje, koji su vodili dobar život. Koliko je veliki broj ljudi na ovom svetu svako ko zna nešto o okruzima, regijama i kraljevstvima na zemlji može izvesti zaključak. Svako ko se upusti u računanje naći će da nekoliko hiljada ljudi umire svakog dana, tj. na milione svake godine, i tako od najstarijih vremena, otkada je prošlo na hiljade godina. Svi oni posle smrti su otišli na drugi svet, koji se naziva duhovnim svetom, i drugi neprestano odlaze tamo. Ali, koliko njih su postali ili postaju nebeski anđeline može se reći. Rečeno mi je da je u davna vremena broj bio jako veliki, jer je čovek tada mislio više duhovno i unutarnje, i zbog takvog mišljenja beše u nebeskoj ljubavi; ali u narednim dobima ne u tolikom broju, jer je tokom vremena čovek postao više spoljašan i počeo da misli više prirodno, i zbog takvog mišljenja je u zemaljskoj ljubavi. Sve ovo pokazuje kako je nebo veliko, čak samo i od stanovnika sa Zemlje.

416. Ogromnost neba Gospodnjeg je pokazana takođe tim da su sva deca, bila rođena u crkvi ili izvan nje, usvojena od strane Gospoda i postaju anđeli; i njihov broj je četvrtina ili petina celokupne ljudske rase na zemlji. Da se svako dete, gde god rođeno, unutar crkve ili izvan nje, bilo od pobožnih ili ne roditelja prima od strane Gospoda kad umre, i da se uznosi u nebo, i da se poučava i ispunjava ljubavlju ka dobru, i kroz to znanjem istine, u skladu sa Božanskim redom, i kako postaje savršeno u inteligenciji i mudrosti, i uznosi u nebo, i postaje anđeo, može se videti prethodno (br. 329-345). Iz svega ovoga može se izvesti zaključak o velikom broju nebeskih anđela, dobijenih samo iz ovog izvora, od postanka sveta do danas.

417. Opet, kako je ogromno nebo Gospodnje može se videti iz toga, što sve oku vidljive planete u našem solarnom sistemu jesu zemlje, i još više, da u celom svemiru postoji nebrojeno planeta koje su nastanjene. To je potanko obrađeno u malom delu o tim planetama (zemljama) iz koga ću citirati sledeći odlomak:

Potpuno je poznato u drugom životu da postoji mnogo planeta nastanjenih ljudima od kojih postaju duhovi i anđeli; jer je tamo svakome ko želi zarad ljubavi prema istini i takvog delanja, dozvoljeno da razgovara sa duhovima sa drugih planeta, i da se tako uveri da postoji mnoštvo svetova, i da sazna da ljudska rasa nije samo sa jedne planete, već sa nebrojenih planeta. Često sam razgovarao o tome sa duhovima sa naše zemlje, i rečeno mi je da bi svaka inteligentna osoba morala znati, zbog mnogih stvari, da postoji mnoštvo planeta nastanjenih ljudima; jer ima osnova da se zaključi da ogromna tela kao planete, od kojih neka mnogostruko premašuju zemlju, nisu samo prazne mase stvorene jedino da bi bile nošene kroz prostor i kretale se oko sunca, i da sijaju svojim oskudnim svetlom u korist jedne zemlje, već moraju služiti nečemu mnogo važnijem. Onaj ko veruje, kako svako treba da veruje, da je Božansko stvorilo svemir sa jedinim ciljem da bi ljudska rasa mogla postojati, i nebo odatle, jer je ljudska rasa rasadnik neba, mora verovati da gde god je neka planeta tu ima ljudi. Da su planete, nama vidljive jer su unutar našeg sunčevog sistema, zemlje budući da su od zemaljske materije, što se zna po njihovom reflektovanju sunčevog svetla, i što se ne prikazuju, kada se posmatraju kroz teleskope, kao zvezde, sa kojih prosijavaju plamenovi, već kao zemlja prošarana tamnijim delovima;

takođe po njihovom kretanju kao naša zemlja oko sunca u krugu, tako praveći godine i godišnja doba, proleće, leto, jesen i zimu, takođe obrtanjem oko svoje ose kao naša zemlja, praveći dane i doba dana, jutro, podne, večer i noć; takođe što neke od njih imaju mesece, zvane satelitima, koji kruže oko njihovih planeta po utvrđenom redu, kao što mesec čini oko naše; dok planeta Saturn, pošto je na većoj udaljenosti od sunca, ima takođe veliki svetli pojas koji daje više svetla, reflektovanjem, toj planeti. Ko ako sve ovo zna i misli logično može ikada reći da su planete prosta tela? Šta više, rekao sam duhovima da čovek može verovati da u svemiru ima više zemalja od jedne, zbog činjenice da je zvezdano nebo ogromno, i da su zvezde neizbrojne, i svaka od njih je na svom mestu sunce u svom sistemu, nalik našem suncu, mada različitih veličina. Svako ko pravilno odmeri temu mora zaključiti da tako ogromna celina mora biti sredstvo nekom cilju koji je krajnji cilj stvaranja; a taj cilj je nebesko kraljevstvo u kome može da boravi Božansko sa anđelima i ljudima. Jer vidljivi svemir ili nebo osvetljeno tako brojnim zvezdama, koje su takvo mnoštvo sunaca, jednostavno je sredstvo za postojanje planeta sa ljudima na njima odakle se izvodi nebesko kraljevstvo. Iz svega ovoga racionalan čovek mora da zaključi da tako ogromno sredstvo za tako veliki cilj ne bi mogao biti obezbeđen samo od ljudske rase na jednoj planeti. Zar za Božansko koje je beskrajno, za koje su hiljade i nebrojene planete, sve nastanjene, to ne bi bilo malo, gotovo ništavno? Postoje duhovi čiji je jedini posao da stižu znanja, jer samo u tome uživaju; i iz tog razloga im je dozvoljeno da istražuju, i da čak prelaze iz našeg solarnog sistema u druge radi sticanja znanja. Ti duhovi koji su sa planete Merkur, su mi rekli da postoje planete sa ljudima ne samo u ovom sunčevom sistemu već i izvan, u zvezdanom nebu u ogromnom broju. Izračunato je da sa milion planeta u svemiru, i na svakoj planeti po tri stotine miliona stanovnika, i dve stotine generacija za šest hiljada godina, i prostorom od tri i po kubna metra dozvoljena svakom čoveku ili duhu, ukupan zbir svih ljudi ili duhova ne bi ispunio prostor naše zemlje, i jedva nešto više od prostora jednog satelita jedne od planeta -- prostora u svemiru tako malog da je gotovo nevidljiv, pošto sateliti jedva da se mogu videti golim okom. Šta je to za Tvorca svemira, kome ne bi bilo dovoljno da je ceo svemir ispunjen, obzirom da je On beskonačan? Razgovarao sam o tome sa anđelima, i rekli su da imaju sličnu ideju o sićušnosti ljudske rase u poređenju sa beskonačnošću Tvorca, mada njihovo mišljenje potiče iz stanja, ne iz prostora, i da po njihovom mišljenju da je broj planeta toliki koliko je moguće zamisliti i dalje bi bile ništa spram Gospoda. Planete u svemiru, sa njihovim stanovnicima, i duhovi i anđeli sa njih, obrađeni su u gore pomenutom delu. Ono što je tamo ispričano otkriveno mi je i pokazano sa namerom da bi se saznalo da je nebo Gospodovo ogromno, i da je sve od ljudske rase; takođe da se Gospod svuda priznaje za Boga na nebu i zemlji.

418. Opet, ogromnost neba Gospodovog je pokazana time što nebo u svojoj celokupnoj složenosti odražava jednog Čoveka, i korespondira svim stvarima, i svakoj stvari u čoveku, i da ta korespondencija nikad ne može da se ispuni, jer je to korespondencija ne samo sa svakim delom, organom, i unutrašnjim organom tela uopšte, već takođe sa svim i svakim malim unutrašnjim organom i malim organima koji se u njima nalaze u svakoj najmanjoj pojedinosti, i čak sa svakim sudom i vlaknom; i ne samo sa tim već takođe i sa organskim tvarima koje unutrašnje prihvataju uticaj neba, odakle dolaze čovekove unutrašnje aktivnosti koje su pogodne za rad njegovog uma; jer svaka stvar koja postoji unutrašnje u čoveku postoji u oblicima koji su supstance, jer sve što ne postoji u osnovi kao supstanca nije ništa. Postoji korespondencija svih tih stvari sa nebom, kako se može videti iz poglavlja koje obrađuje korespondenciju svih stvari u nebu sa svim stvarima kod čoveka (br. 87-102). Ta

korespondencija se ne može nikad upotpuniti, jer što su brojnija anđeoska društva koja odgovaraju određenom delu to savršenije nebo postaje; jer svako savršenostvo u nebu se povećava sa uvećanjem brojnosti; i to iz razloga što tamo sve ima isti cilj, i skladno gleda ka tom cilju. Taj cilj je opšte dobro; i kad ono vlada, od opšteg dobra, dobrobit je za svakog pojedinačno, i iz dobra za svakog pojedinačno dobro je za celu zajednicu. To je tako jer Gospod okreće sve u nebu prema Njemu (vidi prethodno, br. 123), i tako čini da budu jedno u Njemu. Da složnost i sklad mnoštva, posebno takvog porekla i držanje skupa takvom sponom, daje savršenstvo, svako kome je imalo prosvetljen razum to može jasno videti.

419. Takođe mi je bilo dopušteno da vidim opseg naseljenog i takođe nenaseljenog neba; oblast nenaseljenog neba je bila tako velika da se ne bi mogla ispuniti u večnosti čak i kad bi bile milijarde planeta, sa mnoštvom ljudi na svakoj kao na našoj. (O tome takođe pogledajte raspravu o Zemlji u Svemiru, br. 168.)

420. Da nebo nije beskrajno, ali je izvan ograničenih dimenzija, zaključili su neki iz određenih delova u Reči tumačeći bukvalno; na primer, gde se kaže da se samo siromašni primaju u nebo, ili samo izabrani, ili samo oni unutar crkve, a ne oni izvan nje, ili samo oni za koje Gospod posreduje; da se nebo zatvara kada se napuni, i da je to vreme predodređeno. Ali takvi nisu svesni da se nebo nikada ne zatvara, i da ne postoji predodređeno vreme, ili bilo koji ograničavajuć broj; i da se "izabranima" nazivaju oni koji su u životu dobra i istine; i da se "siromašnima" nazivaju oni kojima nedostaje znanje dobra i istine, a čeznu za njim; i takvi se zbog te čežnje nazivaju gladnim. Ti koji gaje ideju o malom prostranstvu neba ne razumejući Reč i verujući da je ono na jednom mestu, gde su svi na okupu; dok u stvari, nebo se sastoji iz neizbrojnih društava (vidi prethodno, br. 41-50). Takvi takođe nemaju drugu ideju do da se nebo daje svakome po milosti odvojeno od sredstva, i tako da se tamo pristupa i prima iz čiste milosti; i oni ne uspevaju da shvate da Gospod iz milosti vodi svakoga ko Njega prihvata, i da Njega prihvata onaj ko živi u skladu sa zakonima božanskog reda, koji su propisi ljubavi i vere, i da je milost na koju se misli biti tako vođen od Gospoda od ranog detinjstva do poslednjeg razdoblja života na svetu i potom u večnosti. Neka oni znaju, stoga, da je svaki čovek rođen za nebo, i da je primljen onaj koji primi nebo u sebe na svetu, a onaj ko ga ne primi ne prima se.

44. Šta je svet duhova

421. Svet duhova nije ni nebo, ni pakao, već je jedno srednje mesto, ili stanje između ta dva; jer je to mesto gde čovek prvo stupa posle smrti; i sa koga se posle odgovarajućeg vremena ili uzdiže u nebo, ili baca u pakao u skladu sa njegovim životom na svetu.

422. Svet duhova je jedno srednje stanje između neba i pakla, i takođe je jedno srednje stanje čoveka posle smrti. Bilo mi je pokazano da to nije samo jedno srednje mesto, ispod koga su paklovi a iznad nebesa, već je to jedno srednje stanje, jer sve dok je tu čovek još uvek nije u nebu ili paklu. Stanje neba u čoveku je spoj dobra i istine u njemu; a stanje pakla je spoj zla i neistine u njemu. Kad god se dobro u čoveku - duhu spoji sa istinom on stupi u nebo, jer taj spoj, kao što je upravo rečeno, jeste nebo u njemu; ali kad god se zlo u čoveku-duhu spoji sa neistinom on stupa u pakao, jer je taj spoj za njega pakao. To spajanje se ostvaruje u svetu duhova, gde je čovek u srednjem stanju. Isto je kada kažete spajanje razumevanja i volje, ili spajanje dobra i istine.

423. Prvo nešto da se kaže o spajanju razumevanja i volje, i da je to isto kao spajanje dobra i istine, da je to spoj koji se ostvaruje u svetu duhova. Čovek ima razumevanje i volju. Razumevanje prima istine i formirano je od njih, a volja prima dobra i formirana je od njih; stoga sve što čovek shvata i misli po svom razumevanju on naziva istinom, i sve što čovek hoće i misli po svojoj volji on naziva dobrom. Po svom razumevanju čovek može da misli i tako shvata šta je istinito i šta je dobro; a opet on misli istinito i dobro po volji samo kad to hoće i to čini. Kada on to hoće i voljom čini, oba su u njegovom razumevanju i volji, posledično tome su u čoveku. Jer ni razumevanje zasebno, ni volja zasebno ne čine čoveka, već razumevanje i volja zajedno; stoga ono što je u oba to je u čoveku i određuje ga. To što je samo u čovekovom razumevanju, a ne stvarno u njemu, to je samo u njegovoj memoriji, ili stvar znanja u njegovom pamćenju o čemu može da razmišlja kada je u društvu sa drugima i okrenut van sebe, ali ne u sebi; tj., o tome on može da govori i rezonuje, i može da simulira naklonost i pokrete koji su u skladu sa tim.

424. Ta sposobnost da se misli prema razumevanju a ne istovremeno prema volji je omogućena da bi čovek bio u stanju da se popravi; jer popravljavanje se ostvaruje pomoću istina, i istine se tiču razumevanja, kao što je upravo rečeno. Jer u pogledu svoje volje čovek je rođen u svakom zlu, i stoga po sebi ne želi nikom drugom dobro do sebi; a onaj ko želi dobro jedino sebi uživa u nesreći koja pogađa druge, posebno kada teži sopstvenoj koristi; zbog svoje volje da skrene ka sebi dobra svih drugih, bile to počasti ili bogatstva, i sve dok uspeva u tome on se iznutra raduje. Sa ciljem da se takva čovekova volja može ispraviti i promeniti, sposobnost da se razumeju istine, i sposobnost da se savlada pomoću istina sklonost ka zlu koje izvire iz volje, date su čoveku. Zato čovek ima tu sposobnost da misli istine svojim razumevanjem, i da ih govori i čini. Ali dok čovek nije takav da hoće istine i da ih čini od sebe, tj., od srca, on nije u stanju da misli istine po svojoj volji. Kada postane takav, sve što misli po svom razumevanju pripada njegovoj veri, i sve što misli po svojoj volji pripada njegovoj ljubavi; i za posledicu njegova vera i ljubav, kao razumevanje i volja, spajaju se u njemu.

425. Stoga, u meri u kojoj su istine razumevanja i dobra volje spojeni, tj., u meri u kojoj čovek hoće istine i čini ih od svoje volje, on ima nebo u sebi, pošto spoj dobra i istine, kako je upravo rečeno, jeste nebo. Sa druge strane, upravo u meri u kojoj su neistinito shvatanje i

rđavost volje spojeni, čovek u sebi ima pakao, pošto je spoj neistine i zla pakao. Ali sve dok istine razumevanja i dobra volje nisu spojeni čovek je u jednom međustanju. U tom stanju danas je skoro svako ko donekle zna istine, i ko im iz svog znanja i razumevanja posvećuje pažnju, i mnogo, malo ili ih se uopšte ne pridržava, ili deluje suprotno njima iz ljubavi prema zlu i posledično pogrešnom verovanju. Stoga, da bi čovek mogao imati u sebi ili nebo, ili pakao, on se prvo donosi posle smrti u svet duhova, i tamo kod onih koji će se podići u nebo se spajaju dobro i istina, a kod onih koji će biti bačeni u pakao spajaju se zlo i neistina. Jer ni u nebu ni u paklu nikom nije dozvoljeno da ima podeljen um, tj., da shvata jedno a hoće drugo; već svako mora da ima razumevanje kakva mu je volja, i da hoće prema svom shvatanju. Stoga u nebu onaj ko hoće dobro poima istinito, dok u paklu onaj ko hoće zlo umuje neistinto. Tako, u srednjem stanju se neistine koje su kod dobrih otklanjaju, i daju im se istine koje su u skladu i harmoniji sa njihovim dobrom; dok se lošima uklanjaju istine, i daju im se neistine koje su u skladu i harmoniji sa njihovim zlom. To pokazuje šta je svet duhova.

426. Ogroman broj se nalazi u svezu duhova, jer se svi prvo tamo nalaze, i svi se tamo ispituju i pripremaju. Dužina boravka u tom svetu nije fiksna; neki jedva tek stupe, i ubrzo se ili uzimaju u nebo, ili se bacaju u pakao; neki ostaju samo par nedelja, neki nekoliko godina, ali ne više od trideset. Te razlike u vremenu boravka zavise od podudaranja ili ne podudaranja čovekove unutrašnjosti sa njegovom spoljašnošću. Kako se čovek vodi u tom svetu iz jednog u drugo stanje i priprema sada će biti rečeno.

427. Odmah po stupanju ljudi posle smrti u svet duhova Gospod ih jasno razlikuje; i zli se odmah spajaju sa paklenim društvom u kom su bili, prema svojoj vladajućoj ljubavi još dok su bili na svetu; a dobri se odmah spajaju sa nebeskim društvom sa kojim su bili prema njihovoj ljubavi, dobročinstvu i veri još dok su bili na svetu. Ali mada su ovako podeljeni, svi koji su bili prijatelji i poznanici za života tela, posebno žene i muževi, a takođe i braća i sestre, sreću se i komuniciraju kad god to žele. Video sam kako otac razgovara sa svojim sinovima, koje je prepoznao, i video sam mnoge druge sa njihovim rođacima i poznanicima; ali pošto iz svog života na svetu imaju različite sklonosti, posle kratkog vremena oni se razdvajaju. Ali oni koji su prešli iz sveta duhova u nebo ili pakao, osim ako nemaju slične sklonosti zbog slične ljubavi, više se ne vide i ne prepoznaju. Razlog zašto se vide u svetu duhova, ali ne u nebu ili paklu, je taj da oni koji su u svetu duhova se vode iz jednog stanja u drugo, kao ona koja su doživljavali tokom života tela; ali posle toga se uvode u trajno stanje u skladu sa njihovom vladajućom ljubavi, a u tom stanju jedan prepoznaje drugog samo po sličnosti ljubavi; jer tada sličnosti spajaju a različitosti razdvajaju (vidi prethodno, br. 41-50).

428. Kako je svet duhova jedno srednje stanje između neba i pakla kod čoveka, tako je on i jedno srednje mesto ispod koga su paklovi a iznad nebesa. Prema tom svetu su svi paklovi zatvoreni, otvoreni su samo kroz rupe i pukotine kao one u stenama i kroz široke otvore koji se tako čuvaju da niko ne može da izađe napolje osim uz dozvolju, koja se daje u slučajevima hitne potrebe (o čemu kasnije). Nebo, takođe, je zatvoreno sa svih strana; i nema otvorenog prolaza ni do jednog nebeskog društva izuzev uskog puteljka, čiji ulaz se takođe čuva. Ti otvori i izlazi su ono što se u Reči naziva kapijama i vratima pakla i neba.

429. Svet duhova izgleda kao dolina između stena i planina, sa zavojima i uzvišenjima tu i tamo. Kapije nebeskih društava su vidljive samo onima koji su spremni za nebo; drugi ne mogu da ih pronađu. Postoji po jedan ulaz iz sveta duhova u svako nebesko društvo, otvarajući se kroz jednu stazu koja se grana svojim penjanjem na nekoliko. Kapije za pakao su vidljive samo onima koji će da prođu kroz njih, kojima su onda otvorena. Kada su otvorene mračne i naizgled garave jame se vide blago nakošene nadole u ambis, gde su opet mnoga vrata. Kroz ove jame gadan i smrdljiv miris isparava, od kojih beže dobri duhovi jer ih se gnušaju, ali loši duhovi ih traže jer uživaju u njima. Jer svako na svetu je očaran svojim

sopstvenim zlom, tako posle smrti on je očaran kome odgovara njegovu zlo. Čuo sam nekog duha kako glasno plače usled unutrašnje muke kad je pomilovan daškom koji je dolazio sa neba; ali se smirio i obradovao čim je dašak iz pakla dopro do njega.

430. Za svakog čoveka postoje dvojna vrata; jedna koja vode u pakao, i ta su otvorena zlima i njihovim neistinama; dok druga vode u nebo, i otvorena su dobrima i njihovim istinama. Oni koji su u zlu i neistini imaju u sebi otvorena vrata za pakao, i samo kroz uske otvore odozgo nešto nebeskog svetla dopire do njih, i po tom uticaju su u stanju da misle, rezonuju i govore; ali kapija ka nebu je otvorena u onima koji su u dobru i istini. Jer postoje dva puta koja vode racionalnom umu čoveka; viši ili unutrašnji put preko koga dolazi istina od Gospoda, i niži ili spoljašnji put kojim dolaze zlo i neistine iz pakla. Racionalni um je u srednjoj tački gde putevi vode. Za posledicu, sve dokle se prima svetlost neba čovek je razborit; ali sve dok se ne prima on nije razborit, mada sam sebi on može da izgleda razuman. Ovo je rečeno da bi se znala priroda usaglašenosti čoveka sa nebom ili paklom. Dok se formira čovekov racionalni um on je usklađen sa svetom duhova, što je iznad toga u skladu je sa nebom a što je ispod sa paklom. Sa onima koji se pripremaju za nebo regioni iznad racionalnog uma su otvoreni, ali oni ispod su zatvoreni za uticaj zla i neistine; dok kod onih koji se pripremaju za pakao delovi ispod su otvoreni, a delovi iznad su zatvoreni za uticaj dobra i istine. Tako potonji mogu da gledaju samo na ono što je ispod njih, tj., na pakao; dok prethodni mogu da gledaju samo na ono što je iznad njih, tj., ka nebu. Gledati iznad sebe je gledati ka Gospodu, jer je on zajednički centar ka kome sve stvari neba gledaju; dok gledati ispod sebe je gledati suprotno od Gospoda, ka suprotnom centru, ka kome sve stvari u paklu gledaju i teže (vidi prethodno, br. 123, 124).

431. Na prethodnim stranama kada god su pominjani duhovi mislilo se na one koji su u svetu duhova; a kada su se pominjali anđeli mislilo se na one u nebu.

45. U pogledu svoje unutrašnjosti svaki čovek je duh

432. Svako ko valjano razmotri stvar može videti da pošto je telo materijalno nije ono to što misli, već duša, koja je duhovna. Čovekova duša, po besmrtnosti o kojoj su mnogi pisali, je njegov duh, pošto sve što joj pripada je besmrtno. To je takođe ono što misli u telu, jer je duhovno, i što je duhovno prima ono što je duhovno i živi duhovno, što je mišljenje i volja. Stoga, sav razuman život koji se pojavljuje u telu pripada duši, i ništa od toga ne pripada telu; jer telo, kao što je upravo rečeno, jeste materijalno, i materijalnost, koja je svojstvo tela, je pridodata i naoko skoro spojena sa duhom, sa ciljem da bi čovekov duh bio u stanju da živi i deluje u prirodnom svetu u kome su sve stvari materijalne i u sebi lišene života. I kako je ono što živi samo duhovno a ne materijalno, može se videti da je sve što živi u čoveku njegov duh, i da mu telo samo služi, baš kao što oruđe služi pokretnoj živoj sili. Za oruđe se kaže da deluje, da se pokreće, ili da udara; ali verovati da oruđe deluje, a ne onaj ko ga koristi, pokreće, ili udara pomoću oruđa, jeste zabluda.

433. Kako sve u telu što živi, dela i oseća taj život, pripada isključivo duhu, a ništa od toga ne pripada telu, sledi da je duh sam čovek; ili što je ista stvar, da čovek viđen u sebi jeste duh posedujući sličan oblik; jer sve što živi i oseća u čoveku pripada njegovom duhu i svaka stvar u čoveku, od glave do pete, živi i oseća; i za posledicu kada je telo odvojeno od duha, što je ono što se naziva smrću, čovek nastavlja da bude čovek i da živi. Čuo sam u nebu da neki koji umru, dok leže na odru, pre no što uskrsnu, nastavljaju da misle čak i u svom hladnom telu, i ne znaju da više nisu živi, osim da nisu u stanju da pomeraju materijalne delove koji pripadaju njihovom telu.

434. Da čovek nije materijalna podloga koja može da služi, i da nema pokretača u sebi, ne bi bio u stanju da misli i hoće. Bilo koja stvar za koju se smatra da postoji odvojeno od materijalnog subjekta ništavna je. To se može videti iz činjenice da čovek ne može da vidi bez organa koji je subjekat njegovog viđenja, niti da čuje bez organa koji je subjekat njegovog sluha. Odvojeno od tih organa, vid i sluh su ništavni i ne postoje. Isto je tačno i za misao, koja je unutrašnji vid, i za opažaj, koji je unutrašnji sluh; sve dok nisu u materiji, i od supstanci koje su organski oblici i subjekti, nemaju nikakvo postojanje. Sve to pokazuje da čovekov duh kao i njegovo telo imaju oblik, i da je to ljudski oblik, i da poseduju čula i osećaje kada su odvojeni od tela isto kao i kada su bili u njemu, i da sav život oka, i sav život uha, jednom reči, sav život čula koje čovek poseduje, ne pripada njegovom telu već njegovom duhu, koji boravi u tim organima, i u njihovim najmanjim delovima. Zato duh vidi, čuje, i oseća, jednako dobro kao čovek. Ali kada se duh odvoji od tela, ta čula se upotrebljavaju u duhovnom a ne u prirodnom svetu. Prirodne osećaje koje je duh imao dok je bio u telu imao je pomoću materijalnog dela koji mu je bio dodeljen; ali tada je takođe imao i duhovne utiske u svom mišljenju i volji.

435. Sve ovo je rečeno da uveri racionalnog čoveka da viđen u sebi čovek jeste duh, i da je telesni deo, koji je dodat duhu da bi mu omogućio da obavlja svoje radnje u prirodnom i materijalnom svetu nije čovek, već samo jedan instrument njegovog duha. Ali dokazi iz iskustva imaju prednost, jer mnogo je onih koji ne uspevaju da shvate racionalne dedukcije; i oni koji su se učvrstili u suprotnom stanovištu pretvaraju takve dedukcije u tlo za sumnju pomoću zaključivanja iz čulnih obmana. Oni koji su se učvrstili u suprotnom stanovištu obično misle da životinje na sličan način imaju život i osećaje i time duhovni deo, isto kao što ima

čovjek, i da taj deo umire sa telom. Ali duhovno životinja nije isto kao duhovno čoveka; jer čovek ima što životinje nemaju, jedno najunutarnnije, u koje utiče Božansko, uzdižući čoveka Sebi. Zbog toga, čovek, nasuprot životinjama, ima sposobnost da misli o Bogu i Božanskim stvarima neba i crkve, i da otuda i u tome voli Boga, i tako bude spojen sa Njim; i što god može biti spojeno sa Božanskim ne može da se utroši, ali sve što ne može da se spoji troši se i iščezava. Najunutarnnije što čovek ima, nasuprot životinjama, obrađeno je prethodno (br. 39), i šta je tamo rečeno biće ovde ponovljeno, jer je važno da se rasteraju zablude koje su se rodile u umovima mnogih ljudi koji usled nedostatka znanja i obrazovanosti nisu u stanju da naprave racionalan zaključak o predmetu. To su ove reči:

Navešću izvesnu tajnu u vezi nebeskih anđela, koja do sada nikom nije poznata, jer stupnjevi nisu bili shvaćeni. U svakom anđelu, i takođe u svakom čoveku, postoji unutrašnji ili najviši stupanj, ili nešto unutrašnje i najviše, u koje Gospodovo Božansko prvo ili neposredno utiče, i odakle raspoređuje sve ostalo unutrašnje u njemu, koje sledi u skladu sa poretком u stupnjevima. Taj unutarnji ili najviši stupanj se može nazvati ulaskom Gospodovim u anđela ili čoveka, i u punom smislu Njegovim mestom obitavanja u njima. Na osnovu tog unutarnjeg i najvišeg čovek je čovek, i razlikuje se od nerazumnih životinja, jer one to nemaju. Otuda je čovek, za razliku od životinja, u stanju, u pogledu sve svoje unutrašnjosti koja pripada njegovom umu i karakteru, da bude uzdignut od samog Gospoda, ili da veruje u Gospoda, ili bude dirnut ljubavlju prema Gospodu, i tako ga smotri, i primi umnost i mudrost, i govori razumno. Takođe zahvaljujući tome on živi večno. Ali to što Gospod uređuje i preduzima u tom unutarnjem ne pritiče jasno u opažanje ni jednog anđela, jer to je iznad njegove misli i prevazilazi njegovu mudrost.

436. Da je u pogledu svog unutrašnjeg čovek duh bilo mi je dozvoljeno da saznam mnogim iskustvima, koja bi, kazano običnim rečima, ispunila tomome kada bi ih sve opisivao. Razgovarao sam sa duhovima kao duh, a razgovarao sam sa njima kao čovek u telu; i kada sam razgovarao sa njima kao duh nisu znali drugačije do da sam i ja sam duh u ljudskom obliku kao što su i oni. Tako se moja unutrašnjost pojavljivala pred njima, jer kada sam razgovarao sa njima kao duh moje materijalno telo se nije videlo.

437. Da je u pogledu svoje unutrašnjosti čovek duh može se videti iz činjenice da posle njegovog odvajanja od tela, koje se dešava kada umre, čovek nastavlja da živi kao čovek isto kao i pre. Da bi se uverio u to bilo mi je dozvoljeno da razgovaram skoro sa svima koje sam znao dok su živeli u telu; sa nekima satima, sa nekima nedeljama i mesecima, a sa nekima godinama, i to prvenstveno da bih se mogao uveriti i da bih to mogao potvrditi.

438. Tome se može dodati da svaki čovek u pogledu svoga duha, čak i dok živi u telu, jeste u nekom društvu duhova, mada on to ne zna; ako je dobar on je posredstvom duhova u nekom anđeoskom društvu; ako je zao on je u nekom paklenom društvu; i posle smrti dolazi u to društvo. To se često kaže i pokazuje onima koji posle smrti dolaze među duhove. Čovek se, svakako, ne pojavljuje u tom društvu kao duh dok živi na svetu, iz razloga što tada misli prirodno; ali kada neko misli apstraktno - odvojeno od tela, pošto je tada u duhu, on se ponekad pojavljuje u svom društvu; i kada se vidi on se vrlo lako razlikuje od duhova tamo, jer ide zamišljen i u tišini, ne gledajući druge, očevidno ne videći ih; i čim mu se neki duh obrati on iščezne.

439. Da bi razjasnio da je čovek u pogledu svoje unutrašnjosti duh ispričaću iz iskustva šta se dešava kada se čovek izvuče iz tela, i šta je to biti prenet od strane duha na drugo mesto.

440. Prvo kako se dešava izvlačenje iz tela. Čovek se dovodi u određeno stanje koje je na pola puta između budnog stanja i spavanja; i kada je u tom stanju on sebi izgleda sasvim budan; sva čula su potpuno budna kao u potpunoj budnosti tela, ne samo viđenje i sluh, već što je čudesno, i čulo dodira takođe, koje je tada snažnije nego što je ikad moguće kada je

telo budno. U tom stanju duhovi i anđeli se vide sasvim živo, i čuju se, i što je čudesno, dodiruju, bez ikakvog telesnog posredovanja. To je stanje koje se naziva podignutim iz tela, bez znanja da li je u telu, ili izvan njega. Bio sam uveden u to stanje samo tri ili četiri puta, da bih saznao šta je to, i da bih mogao znati da duhovi i anđeli osećaju svako čulo, i čovek takođe u pogledu njegovog duha kada je podignut iz tela.

441. U pogledu prenošenja od strane duha na drugo mesto, bilo mi je pokazano živim iskustvom kako je to, i kako se to izvodi, ali samo dva, tri puta. Ispričaću samo jedan slučaj. Šetajući ulicama grada i kroz polja, razgovarajući istovremeno sa duhovima, nije mi izgledalo nikako drugačije do da sam potpuno budan, i da vidim na uobičajan način. Tako sam išao ne skrećući sa puta, i sve vreme sa jasnim vidom, gledao šumarke, reke, palate, kuće, ljude, i druge objekte. Ali posle nekoliko sati takvog hodanja, iznenada progledah sa svojim telesnim očima, i primetih da sam na drugom mestu. Jako iznenađen primetih da sam bio u nekom stanju kao oni za koje se kaže da su bili vođeni duhom na drugo mesto. Jer u tom stanju rastojanje, čak i ako je mnogo kilometara, i vreme, čak iako je mnogo sati ili dana, se ne primećuje; niti ima ikakvog osećaja umora; i čovek je vođen bez greške putevima kojih sam nije svestan, pravo do određenog mesta.

442. Ali ta dva čovekova stanja, koja su njegova stanja kada je u svom unutrašnjem, ili što je isto, kada je u svom duhu, su vanredna; ali pošto su to stanja poznata u crkvi, bila su mi pokazana samo da bih znao kakva su. Ali dato mi je već godinama da razgovaram sa duhovima i da budem sa njima kao jedan od njih, čak i u potpuno budnom stanju tela.

443. Da je u pogledu svoje unutrašnjosti čovek duh ima još dokaza u onom što je rečeno i pokazano prethodno (br.311-317), gde je objašnjeno da su nebo i pakao poreklom od ljudske rase.

444. Čovek je u pogledu svoje unutrašnjosti duh, znači u pogledu stvari koje se odnose na njegovu misao i volju, jer su one sama unutrašnjost koja čini čoveka čovekom, i onakvim čovekom kakav je on u pogledu te unutrašnjosti.

46. Uskrsnuće čovekovo usled smrti i njegov ulazak u večni život

445. Kada telo više nije u stanju da obavlja telesne funkcije u prirodnom svetu koje odgovaraju mislima i sklonostima duha koje duh ima iz duhovnog sveta, kaže se da čovek umre. To se desi kada disanje i otkucaji srca prestanu. Ali čovek ne umire; on je samo odvojen od telesnog dela koji koristi u svetu, dok sam čovek nastavlja da živi. Rečeno je da čovek nastavlja da živi jer čovek nije čovek zbog svog tela već zbog svog duha, jer to duh misli u čoveku, i misao sa sklonostima je ono što čini čoveka. Očigledno, onda, smrt čoveka je samo prelaz iz jednog sveta u drugi. I zato u Reči, u svom unutrašnjem značenju, "smrt" označava uskrsnuće i nastavak života.

446. Postoji jedna unutrašnja veza duha sa disanjem i kucanjem srca, mišljenje duha je povezano sa disanjem, a njegova sklonost, koja je iz ljubavi, sa srcem; za posledicu kada ta dva pokreta prestanu u telu odmah nastaje odvajanje. Ta dva kretanja, disanje i kucanje srca, su jedini spoj pri razdvajanju u kome se duh prepušta sam sebi; i telo tada lišeno života svog duha se hladi i počinje da se raspada. Ta unutrašnja veza čovekovog duha je sa disanjem i srcem, jer od njih svi životni mehanizmi zavise, ne samo uopšteno već u svakom pojedinom detalju.

447. Posle odvajanja čovekov duh produžava kratko vreme u telu, ali samo dok rad srca potpuno ne prestane, što se dešava različito u skladu sa stanjem bolesti koja je izazvala smrt, kod nekih kretanje srca se nastavlja neko vreme, kod drugih ne tako dugo. Čim kretanje prestane čovek uskrsne; ali to obavlja jedino sam Gospod. Uskrsnuće znači izvlačenje duha iz tela, i uvođenje u duhovni svet; to se obično naziva uskrsnućem. Duh nije odvojen od tela dok kucanje srca ne prestane, iz razloga što srce odgovara ljubavi prema nečemu; što je sam život čovekov; jer iz ljubavi svako ima životnu toplinu; za posledicu sve dok veza traje korespondencija se nastavlja, i time život duha u telu.

448. Kako se to uskrsnuće ostvaruje bilo mi je rečeno i pokazano živim iskustvom. Samo iskustvo mi je bilo podareno da bih imao potpuno znanje o toku zbivanja.

449. U pogledu telesnih čula bio sam doveden u stanje neosetljivosti, na taj način u stanje blisko umiranja; ali sa netaknutim unutrašnjim životom i mišlju kako bih mogao da opažam i sačuvam u sećanju stvari koje mi se dešavaju, i to se događa onima koji su uskrsnuti usled smrti. Opazio sam da je telesno disanje bilo skoro potpuno prestalo; ali unutrašnje disanje duha zadržalo je vezu sa slabim i tihim disanjem tela. Tada je prva veza kucanja srca sa nebeskim kraljevstvom postavljena, jer to kraljevstvo odgovara srcu kod čoveka. Video sam anđele tog carstva, neke u daljini, i dva koji su sedeli kraj mog uzglavlja. Tako su sve moje vlastite sklonosti odstranjene mada je mišljenje i opažanje ostalo. Bio sam u tom stanju nekoliko sati. Onda su se duhovi koji su bili oko mene povukli, misleći da sam mrtav; i osetio se jedan aromatičan miris kao onaj balsamovanog tela, jer kada su nebeski anđeli prisutni sve što se tiče tela oseća se kao miris, i kada duhovi to osete oni ne mogu da se približe; i na taj način se zli duhovi drže na otstojanju od čovekovog duha kada se on uvodi u večni život. Anđeli koji su sedeli kraj moje glave su bili čutljivi, samo deleći svoje misli samnom; i kada su njihove misli primljene anđeli znaju da je čovekov duh u stanju u kome se može dalje izvući iz tela. Tu razmenu misli su ostvarili gledajući me u lice, jer se na taj način razmenjuju misli u nebu. Kako su se moja misao i opažanje nastavili, da bih mogao znati i sećati se kako se

uskrsnuće izvodi, opazio sam da anđeli prvo pokušavaju da utvrde koje su moje misli, da li su kao misli onih koji umiru, koje su obično o večnom životu; takođe su želeli da zadrže moj um u tom mišljenju. Kasnije mi je rečeno da se duh čovekov drži u njegovoj poslednjoj misli kada telo izdiše, dok se ne vrate mišljenju koje je od njegove glavne ili vladajuće sklonosti na svetu. Posebno mi je bilo dozvoljeno da vidim i osetim da postoji povlačenje i izvlačenje, takoreći; unutrašnjosti moga uma, time moga duha, iz tela; i rečeno mi je da je to od Gospoda, i da se uskrsnuće tako izvodi.

450. Nebeski anđeli koji su kraj nekoga ko uskrsava se ne povlače od njega, jer oni vole svakoga; ali kad duh dođe u takvo stanje da više ne može da bude u društvu nebeskih anđela, on žudi da pobegne od njih. Kada se to desi anđeli Gospodovog duhovnog carstva dolaze, s kojima se daje korišćenje svetla; jer pre toga nije video ništa, već samo mislio. Bilo mi je pokazano kako se to radi. Anđeli kao da prividno odmotavaju, takoreći, oblogu sa levog oka prema mostiću nosa, da bi se oko moglo otvoriti i da bi se omogućilo gledanje. To je samo prividno, ali duhu izgleda kao da je to stvarno urađeno. Kada je obloga tako naizgled odmotana opaža se malo svetla, ali vrlo nejasno, kao ono što se nazire kroz očne kapke kad se prvo budi iz sna. Meni je ta slaba svetlost dobila nebesku nijansu, ali mi je posle rečeno da boje variraju. Onda se oseća da je nešto bilo nežno odmotano sa lica, i kada je to završeno duhovna misao je probuđena. To odmotavanje sa lica je takođe prividno, a predstavlja prelazak duha sa prirodnog na duhovno mišljenje. Anđeli su krajnje pažljivi da samo takve ideje kao uživanje ljubavi dolaze do onog ko uskrsava. Onda mu kažu da je u duhu. Kada dospe do uživanja u svetlu duhovni anđeli pružaju novom duhu svaku pomoć i uslugu koju on može da poželi u tom stanju; i uče ga stvarima drugog života onoliko koliko on može da ih shvati. Ali ako on nema želje da bude poučen duh želi da pobegne od društva anđela. Međutim, anđeli se ne povlače od njega, već se on odvaja od njih; jer anđeli vole svakoga, i ništa ne žele u toj meri koliko da pružaju pomoć i uslugu, da poučavaju, i da vode u nebo; to im pričinjava najveće zadovoljstvo. Kada duh tako ode onda ga primaju dobri duhovi, i sve dok je u njihovom društvu za njega se čini sve moguće. Ali ako je živeo takav život na svetu koji je sprečavao uživanje u društvu dobrih on žudi da pobegne od dobrih, i to iskustvo se ponavlja dok se ne udruži sa takvima koji su u potpunoj harmoniji sa njegovim životom na svetu; i sa takvima on nalazi svoj vlastiti život, i što je iznenađujuće, on tada vodi život kao onaj kakav je vodio na svetu.

451. Ovo početno stanje čovekovog života posle smrti traje samo nekoliko dana. Kako je potom vođen iz jednog stanja u drugo, i konačno stupa u nebo ili pakao, biće kazano u onome što sledi. To mi je, takođe, bilo dozvoljeno da naučim kroz mnoga iskustva.

452. Razgovarao sam sa nekima treći dan posle njihove smrti, kada je gore opisani proces bio završen, posebno sa trojicom koje sam poznavao na svetu, kojima sam pomenuo pripreme koje se sada obavljaju oko sahrane njihovih tela; rekao sam im za njihove sahrane; kad su to čuli bili su pogođeni u čudu, rekavši da su živi, i da se sahranjuje stvar koja ih je služila dok su bili na svetu. Potom su se mnogo čudili da nisu verovali u takav život posle smrti dok su živeli u telu, a posebno da jedva iko unutar crkve u to veruje. Oni koji nisu verovali na svetu u ikakav život duše posle života tela su jako postićeni kad vide da su živi. Ali oni koji su se utvrdili u to neverovanje traže društvo sebi sličnih, i odvojeni su od onih koji su verovali. Takvi su najvećim delom povezani sa nekim paklenim društvom, jer su oni takođe poricali božansko i prezirali su istine crkve; jer onoliko koliko se neko učvrsti protiv večnog života svoje duše on se takođe učvršćuje protiv bilo čega što se tiče neba i crkve.

47. Posle smrti čovek je potpuno u ljudskom obliku

453. Već je u nekoliko prethodnih poglavlja pokazano da je oblik čovekovog duha ljudski oblik, to jest, da je duh čovek čak i po obliku, posebno gde je pokazano da svaki anđeo ima potpuno ljudski oblik (br. 73-77), da je u pogledu svoje unutrašnjosti svaki čovek duh (br. 432-444); i da anđeli u nebu potiču od ljudske rase (br. 311-317). To se još jasnije može videti iz činjenice da je po osobini svog duha, a ne po osobini svog tela čovek čovek, i da je telesni oblik dodat duhu u skladu sa oblikom duha, a ne obrnuto, jer je duh u skladu sa sopstvenim oblikom odeven telom. Prema tome čovekov duh deluje u svakom delu tela, čak i u najmanjem, toliko da ako bilo koji deo nije aktiviran duhom, ili duh nije aktivan u njemu, on ne živi. Svako može videti da je to istina iz samo ove činjenice da misao i volja pokreću sve stvari i svaki deo tela sa tako potpunom komandom da se sve slaže, i bilo šta što se ne slaže nije deo tela, već je izbačeno kao nešto bez života; a misao i volja pripadaju, ne telu, već čovekovom duhu. Duh koji je razrešen od tela, ili duh u drugom čoveku, nije vidljiv u ljudskom obliku čoveka, jer telesni organ viđenja, ili njegovo oko, sve dok vidi na svetu, jeste materijalan organ, i što je materijalno može da vidi samo ono što je materijalno, dok što je duhovno vidi što je duhovno. Kada se, stoga, materijalni deo oka zatamni i liši svoje saradnje sa duhom, oko vidi duhove u njihovom vlastitom obliku, koji je ljudski oblik, ne samo duhove koji su u duhovnom svetu, već takođe i duh drugog čoveka dok je on još u svom telu.

454. Oblik duha je ljudski oblik pošto je čovek stvoren u pogledu svog duha u obliku neba, jer sve stvari neba i poretka u nebu su date zajedno u stvarima koje obrazuju čovekov um; i odatle dolazi sposobnost da se primi inteligencija i mudrost. Da li kažemo sposobnost da se primi inteligencija i mudrost, ili sposobnost da se primi nebo, to je ista stvar, kao što se može videti iz onoga što je pokazano o svetlosti i toploti neba (br. 126-140); obliku neba (br. 200-212); mudrosti anđela (br. 265-275); i u poglavlju da oblik neba kao celina i kao deo odražava jednog čoveka (br. 59-77); i to oblikom Gospodovog Božanskog Ljudskog, koje je izvor neba i njegovog oblika (br. 78-86).

455. Racionalan čovek može da razume ovo što je sad bilo rečeno, jer on to može videti iz povezanosti uzročnika i iz istina u njihovom redu; ali čovek koji nije razuman to ne shvata, iz nekoliko razloga, glavni razlog je što nema želju da razume jer je to suprotno zabludama koje je usvojio za svoje istine; i onaj ko ne želi da razume iz ovog razloga je zatvorio svojoj racionalnoj sposobnosti put ka nebu, mada taj put još može da se otvori kad god otpor volje prestane (vidi prethodno, br. 424). Da je takav čovek sposoban da razume istine i bude razuman kad god on to želi jasno mi je bilo pokazano mnogim iskustvima. Zli duhovi koji su postali nerazumni na svetu odbacivanjem Božanskog i istina crkve, i potvrdili se protiv njih, često su bili okrenuti Božanskom moći prema onima koji su bili u svetlu istine, i onda bi shvatali sve stvari kao anđeli, i prepoznavali ih da su istinite, i sve su ih shvatali. Ali u trenutku kad bi se ti duhovi ponovo vratili sebi, i okrenuli ljubavi njihove volje, nisu više shvatali istine i potvrđivali su suprotno. Takođe sam čuo izvesne stanovnike pakla da znaju i opažaju da je to što rade loše, i ono što misle da je zabluda; ali da nisu u stanju da odole uživanjima njihove ljubavi, tj., njihovoj volji, i da je to njihova volja koja tera njihovu misao da vidi zlo kao dobro, a laž kao istinu. Očigledno, onda, ti koji su u zabludi zbog zla imaju sposobnost da razumeju i budu razumni, ali ne žele to; a nemaju želju iz raloga što vole zablude više od istina, jer se one slažu sa zlom u kome su. Voleti i hteti ista je stvar, jer šta čovek hoće to voli, i što voli to

noće. Pošto je stanje ljudi takvo da su u stanju da shvate istine ako to žele, dozvoljeno mi je da potvrdim duhovne istine, koje su istine neba i crkve, čak i pomoću logičkog zaključivanja, a to sa ciljem da zablude u kojima je racionalan um mnogih zatvoren mogu da se rascište pomoću rasuđivanja, i tako možda oko u određenom stepenu bude otvoreno; jer potvrđivanje duhovnih vrednosti rasuđivanjem dozvoljeno je svima koji su u istinama. Ko bi ikada shvatio Reč prema doslovnom značenju, osim ako ne bi prosvetljenog uma video istine koje sadrži? Nije li to izvor tako mnogo jeresi iz iste Reči?

456. Da čovekov duh, kada se odvoji od tela, jeste i dalje čovek i u sličnom obliku, bilo mi je pokazivano svakodnevnim iskustvom mnogo godina; jer sam ih video i slušao hiljadu puta, razgovarao sa njima o toj činjenici, da ljudi na svetu ne veruju da su oni ljudi, i da se oni koji tako veruju smatraju od učenih priglupim. Duhovi su iskreno bili ožalošćeni što se takvo neznanje još održava na svetu, a iznad svega u crkvi. Ali takvo verovanje je poteklo uglavnom od učenih, koji su razmišljali o duši sa idejama izvedenim iz telesnih čula; i iz takvih ideja jedinu zamisao koju su stvorili o duši je da je kao puka misao; i kada se ona drži odvojeno od ma kog objekta kao njene posude i izvora, to je jedva prolazni dah čistog etera koji se nužno rasprši kada telo umre. Ali kako crkva veruje prema Reči u besmrtnost duše oni su prisiljeni da joj pripišu nešto životno, kao što je veza sa mišljenjem, ali joj negiraju ijednu čulnu stvar, kakve poseduje čovek, dok se ponovo ne spoji sa telom. Na tom shvatanju zasnovana je doktrina u vezi sa vaskrsnućem, sa verovanjem da će se telo i duša ponovo spojiti u vreme strašnog suda. Iz tog razloga kad bilo ko misli o duši u skladu sa tim učenjem i tim pretpostavkama, on nema zamisao da je to duh, i da je u ljudskom obliku. I još dalje, skoro da niko danas ne zna šta je duhovno, a još manje da duhovna bića, kao što su svi duhovi i anđeli, imaju ljudski oblik. Stoga, gotovo svi koji idu sa ovoga sveta su jako iznenađeni kad otkriju da su živi, i da su jednako ljudi kao i ranije, da vide, čuju, govore, i da njihova tela imaju čula dodira kao pre, bez ikakve razlike (vidi prethodno, br. 74). I kad prestanu da se čude sebi, oni su zapanjeni da crkva ne zna ništa o ovom stanju čoveka posle smrti, time ništa o nebu i paklu, gde su svi koji su ikada živeli na svetu u drugom životu i žive kao ljudi. I kako se takođe čude zašto to nije bilo otkriveno ljudima putem vizija, pošto je glavna stvar za veru crkve, rečeno im je sa neba da mada je to moglo da se učini, jer ništa nije lakše ako je to po Gospodovoj dobroj volji, ipak oni koji su se utvrdili u suprotne zablude ne bi verovali ni kad bi to sami videli; takođe da postoji opasnost u potvrđivanju bilo čega pomoću vizija kada su ljudi u zabludama, jer bi oni u početku verovali a zatim poricali, i tako bi oskrnavili samu istinu, jer verovati a potom poricati je skrnavljenje; i oni koji skrnave istine su bačeni u najniže i najmučnije od svih paklova. Ta opasnost je ono što se mislilo u Gospodovim rečima: - Zaspao im je oči i stvrdnuo srca, da ne bi videli svojim očima i ne shvate srcem, da se ne okrenu i da ih ne izlečim (Jovan XII 40). I da oni koji su u zabludama neće verovati (čak i kada su date vizije) misli se ovim rečima: - Avram reče bogatom čoveku u paklu, oni imaju Mojsija i proroke, neka ih poslušaju. Ali on reče, ne, oče Avrame, već ako im ko iz mrtvih dođe oni će se pokajati. Ali mu Avram reče, ako ne slušaju Mojsija i proroke, neće verovati ni makar neko ustao iz mrtvih (Luka XVI 29-31).

457. Kada čovekov duh prvo uđe u svet duhova, što se dešava kratko po njegovom uskrsnuću, kao što je gore opisano, njegovo lice i ton njegovog glasa nalikuju onom koje je imao na svetu, jer je tada u stanju njegove spoljašnosti, a njegovo unutrašnje još nije otkriveno. To je čovekovo prvo stanje posle smrti. Ali se potom njegovo lice menja, i postaje potpuno drugačije, nalik njegovoj glavnoj sklonosti ili vladajućoj ljubavi, usaglašeno sa unutrašnjošću u kojoj je njegov um bio dok je bio na svetu, i njegov duh dok je bio u telu. Jer se lice čovekovog duha mnogo razlikuje od lica njegovog tela. Lice njegovog tela je od njegovih roditelja, ali lice njegovog duha je od njegove ljubavi, i njen je odraz. Kada je život duha u telu završen, i njegova spoljašnost odložena na stranu i njegova unutrašnjost

otkrivena, on dolazi u stanje te sklonosti. To je čovekovo drugo stanje. Video sam neke koji su skoro došli sa sveta, i prepoznao sam ih po njihovom licu i govoru; ali kasnije ih nisam prepoznao. Oni koji su bili u dobrim sklonostima pojavili su se sa lepim licima; ali oni sa zlim sklonostima bili su sa nakaznim licima; jer čovekov duh, viđen u sebi, nije ništa drugo do njegova ljubav prema nečemu; a lice je njen spoljašnji oblik. Drugi razlog zašto su lica izmenjena je što u drugom životu nikome nije dozvoljeno da simulira naklonosti koje nisu njegove, i tako preuzme izgled koji je suprotan njegovoj ljubavi. Sve u drugom životu je dovedeno u takvo stanje da govore kako misle, i da obelodanjuju svojim izgledom i pokretima sklonosti njihove volje. I zbog toga lica svih postaju oblici i slike njihove ljubavi; i za posledicu svi koji su se znali na svetu znaju se i u svetu duhova, ali ne i u nebu i u paklu (kao što je bilo rečeno prethodno, br. 427).

458. Lica licemera se sporije menjaju nego kod drugih, jer su po običaju stvorili naviku da tako upravljaju svojom unutrašnjošću da imitiraju dobre sklonosti; stoga se dugo vremena prikazuju kao da nisu ružni. Ali kako se postepeno to simuliranje otklanja, i unutrašnjost uma dovodi u sklad sa oblikom njihovih ljubavi, oni posle nekog vremena postaju nakazniji od drugih. Licemeri su oni koji obično govore kao anđeli, ali unutrašnje priznaju samo prirodu a ne Božansko, i stoga su poricali ono što je u vezi sa nebom i crkvom.

459. Treba da se zna da je oblik svakog čoveka posle smrti lepši u razmeri u kojoj je on više voleo Božanske istine i živeo prema njima; jer svačija unutrašnjost je otvorena i oblikovana prema njegovoj ljubavi i životu; stoga što je duhovnija sklonost to je sličnija nebu, i za posledicu lepše je lice. Zato su anđeli u unutrašnjem nebu najlepši, jer su oni oblici nebeske ljubavi. Ali oni koji su voleli Božanske ljubavi više spoljašnje, i tako živeli prema njima više na jedan spoljašni način, manje su lepi; jer samo spoljašnje sklonosti sijaju sa njihovih lica; a kroz to ne sija ništa unutrašnje nebeske ljubavi, stoga ništa od nebeskog oblika kakav je u sebi. Na licima takvih se vidi za poređenje nešto tamno, nije oživljeno ničim od unutrašnjeg života da sija kroz to. Jednom reči; sva savršenost se povećava prema unutrašnjem a smanjuje prema spoljašnjem, i kako se savršenost povećava i smanjuje, tako i lepota. Video sam anđeoska lica trećeg neba sa takvim sjajem da ni jedan slikar sa svom svojom umešnošću nebi mogao dati takvo svetlo svojim bojama koje bi bile ravne hiljaditom delu svetlosti i životu koji isijava iz njihovih lica. Ali lica anđela najnižeg neba mogu u izvesnoj meri biti dočarana.

460. U zaključku pomenuću izvesnu tajnu koja nikome nije poznata, naime, da svako dobro i istina koji dolaze od Gospoda i izgrađuju nebo jesu u ljudskom obliku; i to ne samo u celini i u najvećem, već takođe u svakom delu i onom najmanjem; takođe da taj oblik utiče na svakoga ko prima dobro i istinu od Gospoda, i prouzrokuje da svako ko je u nebu bude u ljudskom obliku, u skladu sa njegovim prihvatanjem dobra i istine. Zbog toga, za posledicu, je takvo i nebo u opštem i u posebnom; i ljudski oblik je oblik celine, svakog društva, i svakog anđela (kako je pokazano u četiri poglavlja od br. 59 do 86); čemu dodajmo da je to oblik i najmanje misli dobijene iz nebeske ljubavi anđela. Međutim ni jedan čovek ne može da shvati ovu tajnu nad tajnama; ali anđeli je potpuno shvataju, jer su u svetlosti neba.

48. Posle smrti čovek ima sva čula, sećanja, misli i sklonosti koje je imao na svetu, za sobom ne ostavlja ništa sem zemaljskog tela

461. Bilo mi je dokazano mnogobrojnim iskustvima da kad čovek pređe iz prirodnog u duhovni svet, što čini kad umre, nosi sa sobom sve svoje, tj., sve što mu pripada kao čoveku, sem njegovog zemaljskog tela. Jer kad čovek stupi u duhovni svet, ili život posle smrti, on je u telu kao što je bio na svetu, bez vidne razlike, pošto on niti vidi niti oseća razliku. Ali njegovo telo je tada duhovno, i stoga odvojeno ili pročišćeno od svega zemaljskog; i kada ono što je duhovno dodirne ili vidi nešto duhovno, to je upravo isto kao kad nešto što je prirodno dodiruje ili vidi nešto prirodno. Tako, kada čovek postane duh on ne zna drugačije do da je u istom telu koje je imao na svetu i stoga ne zna da je umro. Šta više, čovekov duh raspolaže svim čulima, i spoljnim i unutrašnjim, kojima je raspolagao na svetu; on vidi kao pre, on čuje i govori kao pre, miriše i oseća ukus, i kada je dodirnut, oseća dodir kao pre; on takođe čezne, želi, žudi, shvata, razmišlja, uzbuđen je, voli, hoće kao pre; i neko ko uživa u učenju, čita i piše kao i pre. Jednom rečju, kada čovek pređe iz jednog života u drugi, ili iz jednog sveta u drugi, to je kao prelazak sa jednog mesta na drugo, noseći sa sobom sve ono što je posedovao u sebi kao čovek; tako da smrću, koja je samo smrt zemaljskog tela, čovek ne može da kaže da je izgubio ništa što je stvarno njegovo. Pored toga, on nosi sa sobom svoje prirodno sećanje, zadržavši sve što je čuo, video, pročitao, naučio, ili mislio, u svetu od najranijeg detinjstva sve do kraja života; mada su prirodni objekti koji se nalaze u sećanju, pošto ne mogu da se reprodukuju u duhovnom svetu, u stanju mirovanja, kao što su kada se ne misli na njih. Ipak, oni se opet prikazuju kada Gospod tako hoće. Ali više će biti rečeno uskoro o toj memoriji i njenom stanju posle smrti. Čulni čovek nalazi nemogućim da veruje da je takvo stanje čoveka posle smrti, jer ne može to da shvati; jer čulni čovek mora nužno da misli prirodno čak i o duhovnim stvarima; stoga, svemu što ne utiče na njegova čula, tj., što ne vidi sa svojim telesnim očima i dodirne svojim rukama (kao što je rečeno Tomi, Jovan XX. 25, 27, 29), on tome negira postojanje. (Šta je čulni čovek može se videti prethodno, br. 267.)

462. A opet postoji velika razlika između čovekovog života u duhovnom svetu i njegovog života u prirodnom svetu u pogledu njegovih spoljnih čula i njihovih osećaja, i njegovih unutrašnjih čula i njihovih osećaja. Oni koji su u nebu imaju savršenija čula, tj., oštrij vid i sluh, i takođe razmišljaju mudrije nego dok su bili na svetu; jer vide u svetlosti neba, koja mnogo puta prevazilazi svetlost sveta (vidi prethodno, br. 126); i čuju pomoću duhovne atmosfere, koja na sličan način mnogostruko prevazilazi zemaljsku atmosferu (br. 235). Ova razlika u pogledu spljašnih čula je kao razlika između jasnog sunčevog svetla i tamnih oblaka na svetu; ili između podnevnog svetla i večernje senke. Jer nebeska svetlost, pošto je Božanska istina, omogućava očima anđela da opažaju i raspoznaju najsitnije stvari. Šta više, njihov spoljašnji vid odgovara njihovom unutrašnjem vidu ili razumevanju; jer kod anđela se jedan vid tako uliva u drugi tako da deluju kao jedan; i to im daje njihovu veliku prodornost viđenja. Na sličan način, njihov sluh odgovara njihovom opažanju, i tiče se i razumevanja i volje, i za posledicu oni opažaju u načinu i rečima nečijeg govora najsitnije stvari njegove sklonosti i mišljenja; u načinu govora ono što pripada njegovoj ljubavi, a u rečima ono što pripada njegovom mišljenju (vidi prethodno, br. 234-245). Ali ostala čula anđela su manje

zložnija od čula vida i sluha, iz razloga što viđenje je sluh služe njihovoj inteligenciji i mudrosti, a ostatak ne; i da su ostala čula jednako jaka ona bi umanjila svetlost i radost njihovoj mudrosti, i vodila uživanju zadovoljstava koja se tiču raznih nagona i tela; i dok tako nešto preovlađuje to zatamnjuje i slabi razumevanje. To se dešava na svetu, gde ljudi postaju prosti i glupi u pogledu duhovnih istina sve dotle dok se zadovoljavaju čulom ukusa i prepuštaju čarima čula dodira. Iz onoga što je već rečeno i pokazano u poglavlju o mudrosti nebeskih anđela (br. 265-275), može se videti da su kod nebeskih anđela i unutrašnja čula takođe, što se odnose na njihovo mišljenje i ljubav, još oštija i savršenija od čula koja su imali na svetu. Ali što se tiče statusa onih koji su u paklu u poređenju sa statusom onih na svetu tu je takođe velika razlika, jer kao što je velika savršenost i odlika spoljašnjih i unutrašnjih čula nebeskih anđela, kod onih koji su u paklu nesavršenost je jednako velika. Ali njihovo stanje će biti predstavljeno kasnije.

462. Da kad napušta svet čovek nosi sa sobom svu svoju memoriju pokazano mi je na mnogo načina, i mnoge stvari koje sam video i čuo zaslužuju da se pomenu, neke ću dovoditi u vezu po redu. Bilo je nekih koji su poricali svoje zločine i nitkovluke koje su izvršili na svetu; i za posledicu, da se ne bi smatrali nevinima, sva njihova dela su otkrivena i pregledana iz njihove memorije po redu, od njihovih najranijih do poslednjih godina; to su uglavnom bile preljube i kurvanja. Bilo je nekih koji su obmanjivali druge zlim lukavstvima i počinili krađe. Prevare i krađe takvih su takođe nabrojane do detalja, od kojih mnoge teško da su bile poznate ikome na svetu sem njima samima. Priznali su ta dela, jer su bila jasno izneta, sa svakom mišlju, namerom, zadovoljstvom i strahom koji je tada okupirao njihove umove. Bilo je drugih koji su primali mito, i donosili korumpirane presude, koji su slično ispitani iz njihove memorije i odatle svaka stvar koju su počinili od početka do kraja njihove službe bila je pregledana. Svaki detalj za koji i koliko su primili, kao i koje je vreme, i njihovo stanje uma i namere, bili su dovedeni u sećanje i vidno razjašnjeni mnoštvu od više stotina. To je bilo učinjeno sa nekoliko i što je divno, u nekim slučajevima njihovi dnevници, u koje su beležili te stvari, su bili otvoreni i čitani pred njima stranicu po stranicu. Drugi koji su namamljivali nevine devojke na greh ili vršili silovanja su pozivani na slična suđenja; i detalji njihovih zločina su bili izvlačeni iz njihove memorije i pregledani. Sama lica devica i žena su takođe bila prikazana kao u sadašnjosti, sa mestima, rečima i namerama, i to istovremeno kada je prikazivan događaj, pokazivanja su nekad trajala satima. Bio je jedan koji je lakomisleno klevetao druge; i čuo sam njegove klevete nabrojane po redu, i njegovo opanjkavanje, sa istim rečima, i osobe o kojima i pred kojima su izrečene; što je sve izvedeno i predstavljeno vrlo živo, mada dok je živio na svetu on je najpažljivije sve prikrivao. Bio je jedan koji je lišio svog rođaka njegovog nasledstva obmanom; i on je na sličan način optužen i osuđen; i što je divno, pisma i dokumenti koje su razmenili pročitani su dok sam slušao, i rečeno je da ni reč nije nedostajala. Ista osoba kratko pre svoje smrti je takođe tajno otrovala svog suseda. To je bilo otkriveno na ovaj način. On se pojavio kako kopa jamu pod svojim nogama, iz koje se pojavio čovek kao iz groba, i kriknuo "Šta si mi to učinio?" Onda je otkrivena svaka stvar, kako je trovač sa njim prijateljski razgovarao, i izneo šoljicu, takođe kako je ranije isplanirao, i šta se desilo posle toga. Kada je sve to bilo pokazano on je bio osuđen na pakao. Jednom rečju, svakom zlom duhu sva njegova zla, nitkovluci, krađe, lukavstva, i prevare su pojašnjeni i izvučeni na videlo iz njegove memorije, i njegova krivica potpuno utvrđena; niti je bilo ikakvog prostora za poricanje, jer su sve pojedinosti pokazane skupa. Šta više, saznao sam iz čovekove memorije, kada je bila pregledavana i ispitivana od anđela, kakve su mu misli bile mesecima, dan za danom, i to bez greške, misli su bile ponovo prizvane kako su se javljale iz dana u dan. Iz tih primera može se videti da čovek nosi sa sobom svu svoju memoriju, i da se ništa na svetu ne može tako sakriti da se ne bi moglo otkriti posle smrti, što se čini u prisustvu mnogih, prema rečima Gospodovim:

Ne postoji ništa skrivano što se neće otkriti, ni tajno što se neće saznati; stoga što ste govorili u tami čuće se na svetlu, i što ste govorili na uho objaviće se sa krovova (Luka XII 2,3).

463. Otkrivanjem njegovih dela čoveku posle smrti, anđeli kojima je data služba pregleda gledaju ga u lice, i njihova pretraga se proteže na celo telo, počevši od prstiju svake ruke, i tako nastavljajući dok ne završe sve. Pošto sam se tome čudio dato je objašnjenje, naime, kao što su sve stvari mišljenja i volje upisane u mozgu, jer su tamo njihovi začeci, tako su slično one upisane u celom telu, jer sve stvari mišljenja i volje se pružaju od svojih začetaka na sve stvari tela i tamo završavaju u svom krajnjem; i zbog toga su stvari koje su upisane u memoriji koje su od volje i sledujuće misli upisane ne samo u mozgu, već u celom čoveku, i tamo postoje u poretku, u skladu sa poretkom delova tela. Tako je objašnjeno da čovek kao celina jeste onakav kakava mu je volja i mišljenje, čak do te mere da je neki zao čovek u svom sopstvenom zlu, a dobar čovek u svom sopstvenom dobru. To pokazuje na šta se mislilo pod knjigom čovekovog života o kojoj se govorilo u Reči, naime, da su sve stvari koje je učinio i sve stvari koje je mislio upisane u celom čoveku, i kada se pozovu iz sećanja one se pojave kao da se čitaju iz knjige, i kada se duh gleda u svetlosti neba, one se pojavljuju kao neka slika. Svemu ovome bih dodao nešto naročito u pogledu zadržavanja memorije posle smrti, o čemu sam bio uveren da ne samo opšte stvari već takođe najsitniji delići koji su ušli u sećanje ostaju i nikad se ne brišu. Tamo sam video knjige koje sadrže zapise kao na svetlu, i rečeno mi je da su iz sećanja onih koji su pisali, i da ne nedostaje ni jedna reč u njima da je kao u knjizi koju je zapisala ista osoba na svetlu; i tako svi najmanji delovi mogu se izvući iz nečije memorije, čak i oni koje je osoba zaboravila na svetlu. I dat je razlog, naime, čovek ima spoljašnju i unutrašnju memoriju, i spoljašnja memorija pripada njegovom prirodnom čoveku, a unutrašnja memorija pripada njegovom duhovnom čoveku; i da je svaka i najmanja stvar koju je čovek pomislio, hteo, izgovorio, učinio, ili čak čuo ili video, upisana u njegovoj unutrašnjoj ili duhovnoj memoriji; i ono što je tamo nikad se ne briše, pošto je to takođe upisano u samom duhu i u delovima njegovog tela, kao što je prethodno rečeno; i da je duh tako oblikovan u skladu sa mišljenjem i delima njegove volje. Znam da to zvuči kao paradoks, i stoga je teško da se poveruje; ali ipak je istina. Neka niko onda ne veruje da ima ijedna stvar koju je čovek ikad pomislio u sebi ili tajno učinio da može ostati skrivena posle smrti; već neka veruje da se sve stvari i svaka pojedina stvar tada otvoreno izlažu tako jasno kao dan.

464. Mada spoljašnja ili prirodna memorija ostaje čoveku posle smrti, stvari koje su samo prirodne se ne prikazuju opet u drugom životu, već samo duhovne stvari združene sa prirodnim po saobraznosti; ali kada se vide one imaju potpuno isti oblik kakav su imale u prirodnom svetlu; jer sve stvari u nebu imaju upravo isti izgled kao na svetlu, mada u svojoj suštini one nisu prirodne već duhovne (kao što se može videti u poglavlju predstave i pojave u nebu, br. 170-176). Ali spoljašnja ili prirodna memorija u pogledu stvari koje potiču od materijalne građe, i iz vremena i prostora, i drugih prirodnih osobina, ne služe duhu na način koji su služile na svetlu, jer kad god čovek misli na svetlu po svom eksternom telesnom, a ne istovremeno po svom unutrašnjem ili duhovnom, on misli prirodno a ne duhovno; ali u drugom životu kada je duh u duhovnom svetlu on ne misli prirodno već duhovno, a misliti duhovno znači misliti razumno i razborito. Iz tog razloga je spoljašnja ili prirodna memorija u pogledu svog materijalnog sadržaja tada u stanju mirovanja, i samo one stvari koje je čovek upio u svetlu pomoću materijalnih stvari, i učinio ih razumnim, dolaze u upotrebu. Spoljašnja memorija je u stanju mirovanja u pogledu materijalnih stvari jer one tada ne mogu da se prizovu, jer duhovi i anđeli govore iz onih osećaja i misli koje odgovaraju njihovim umovima; i stoga nisu u stanju da izraze bilo koju stvar koja nije u skladu sa njihovim osećanjima i

mislima, kao što se može videti iz onog što je rečeno o govoru anđela u nebu i njihovom govoru sa čovekom (br. 234-257). Zbog toga je čovek posle smrti razuman, ne u stepenu u kom je stručan za jezike i nauke na svetu, već u stepenu u kom je postao razuman pomoću njih. Razgovarao sam sa mnogima koji se smatrahu učenima na svetu jer su poznavali drevne jezike, kao što je Hebrejski, Grčki, Latinski, ali nisu odgajili svoje racionalne sposobnosti onim što je napisano tim jezicima. Neki od njih su izgledali jednako neuki kao oni koji uopšte nisu poznavali te jezike, a neki čak i gluplje, a opet su i dalje mislili da su pametniji od drugih. Razgovarao sam sa nekima koji su verovali na svetu da je covek pametan u meri sadržaja njegove memorije, i koji su zapamtili mnogo stvari u svojoj memoriji, govorili gotovo samo po pamćenju, i prema tome ne iz sebe već po drugima, i njihov razum uopšte nije bio usavršen pomoću stvari u njihovoj memoriji. Neki od njih su bili glupi, ne shvatajući ni najmanje da li je istina tačna ili ne, vezujući se za sve zablude koje su prenesene kao istine od onih koji su sebe nazivali učenima; jer po sebi nisu bili u stanju da vide ni jednu stvar, da li je ona istinita ili ne, i stoga nisu bili u stanju da vide ništa razumno kada su slušali druge. Takođe sam razgovarao sa nekima koji su na svetu mnogo napisali iz naučnih oblasti svih vrsta, i tako stekli svetsku reputaciju učenosti. Neki od njih su, zaista, imali sposobnost da rezonuju o istini, da li je tačna ili ne; a neki, kada su bili okrenuti prema onima koji su bili u svetlu istine, imali su donekle shvatanje da su istine tačne, ali nisu imali želju da ih spoznaju, i stoga kada su bili u svojim zabludama, i tako u sebi, poricali su ih. Neki nisu imali više mudrosti od običnih neobrazovanih ljudi. Tako se svako razlikuje od drugih prema tome koliko je kultivisao racionalne sposobnosti pomoću znanja o kojima je pisao ili sakupljao. Ali oni koji su bili protivni istinama crkve, i koji su mislili po pukim obaveštenjima i time se utvrdili u zabludama, nisu kultivisali svoju razumsku sposobnost, već su kultivisali samo sposobnost da misle, za šta se na svetu veruje da je razum. Ali ta sposobnost je sasvim drugačija od razuma; to je jedna sposobnost da se dokaže šta god se želi, i da se od unapred stvorenih mišljenja i grešaka vide zablude a ne istine. Takve osobe se nikad ne mogu dovesti do spoznavanja istina, jer se istine ne mogu videti iz zabluda; ali zablude se mogu videti iz istina. Čovekova sposobnost razuma je kao vrt ili šikara, ili kao čista zemlja; memorija je đubrivo, spoznate istine i znanja su seme, svetlost i toplina neba utiču da rastu, bez svetla i topline nema klijanja; tako je to sa umom kada svetlost neba, koja je Božanska istina, i toplota neba, koja je Božanska ljubav, nisu primljeni; razumno je samo iz toga. Velika je tuga anđela što učeni ljudi u najvećoj meri pripisuju sve stvari prirodi, i time su zatvorili unutrašnjost svojih umova te nisu u stanju da vide istinu u svetlosti istine, koja je svetlost neba. Oni su za posledicu u drugom životu lišeni svoje sposobnosti da misle logički razumno da ne bi širili zablude među dobrim i neukim, i da ih ne odvedu na pogrešan put; i oterani su na pusta mesta.

465. Jedan duh je bio ozlojeđen jer nije mogao da se seti mnogih stvari koje je znao dok je živeo u telu, žaleći za izgubljenim zadovoljstvom u kome je toliko uživao, ali mu je bilo rečeno da nije baš ništa izgubio, da još uvek zna svaku i sve stvari koje je znao, ali u svetu gde je sada nikome nije dozvoljeno da prizove takve stvari iz memorije, i da treba da bude zadovoljan da sada može da misli i govori mnogo bolje i savršeniije nego pre, i da njegovo razumsko nije sada uronjeno kao pre u grube, zamagljene, materijalne i telesne stvari, koje nisu ni od kakve koristi u carstvu u koje je sada došao; takođe da on sada poseduje sve stvari korisne za upotrebu u večnom životu, i da je to jedini način da se postane blažen i srećan; i stoga je to deo neznanja verovati da u ovom carstvu inteligencija iščezava sa uklanjanjem ili mirovanjem materijalnih stvari u memoriji; jer stvarna je činjenica da onoliko koliko um može da bude odvrćen od stvari čije je značenje u vezi sa eksternim čovekom ili telom, toliko je on uzdignut u duhovne i nebeske stvari.

466. Šta su te dve memorije ponekad se pokazuje pogledu u drugom životu u obliku koji nigde nije viđen. jer mnoge stvari koje u čoveku uzimaju oblik ideja tamo se predstavljaju kao

vidljivi objekti. Spoljna memorija se tamo predstavlja i izgleda kao kvrga, unutrašnja izgleda kao moždinska supstanca slična ljudskom mozgu; i iz toga se može znati šta su one. Kod onih koji su za života u telu posvetili samo negovanju memorije, i nisu negovali svoje racionalne sposobnosti, kvrga izgleda tvrda i iznutra prošarana kao žilama. Kod onih koji su memoriju ispunili zabludama ona izgleda kosmata i čupava, zbog zamračene mase stvari u njoj. Kod onih koji su negovali memoriju samoljubljem i ljubalju prema svetu na kraju ona izgleda slepljena i okoštala. Kod onih koji su želeli da prodru u Božanske tajne pomoću učenja, posebno filozofske vrste, sa jednom nevoljnošću da veruju dok se ne uvere takvim dokazima, memorija izgleda kao mračna materija, takve prirode da apsorbujе zrake svetla i pretvara ih u tamu. Kod onih koji su praktikovali obmanu i licemerje izgleda tvrda koščata kao abonos, koji odbija zrake svetla. Ali kod onih koji su bili u dobru ljubavi i istini vere nema takve kvrgave pojave, jer unutrašnja memorija propušta zrake svetla napolje; i u njenim objektima ili idejama kao osnovi ili temelju, ti se zraci dovršavaju i nalaze divne stvari; jer spoljašnja memorija je ono krajnje u kome se, kada su tu dobra i istine, duhovne i nebeske stvari nežno završavaju i nalaze svoje mesto.

467. Ljudi koji žive u svetu i vole Gospoda i milosrdni su prema bližnjem imaju u sebi anđeosku inteligenciju i mudrost, ali ona je tada smeštena u najdubljem delu unutrašnje memorije, i oni je uopšte nisu svesni dok ne odlože telesne stvari. Tada je prirodna memorija položena u san i oni probuđeni u svoj unutrašnjoj memoriji, i onda postepeno i u samu anđeosku memoriju.

468. Takođe će biti rečeno kako se može negovati racionalna sposobnost. Prava racionalna sposobnost se sastoji od istina a ne od zabluda; šta god se sastoji od zabluda nije racionalno. Postoje tri vrste istina, građanske-svetovne, moralne i duhovne. Građanske istine se odnose na stvari suda i upravljanja u kraljevstvima, i uopšteno na ono što je pravedno i nepristrasno u njima. Moralne istine se tiču stvari svačijeg života koje su se odnosile na druženje i društvene odnose; uopšteno na ono što je iskreno i ispravno, a specifično na sposobnosti bilo koje vrste. Ali duhovne istine se odnose na stvari neba i crkve, i uopšteno na dobro ljubavi i istinu vere. U svakom čoveku postoji tri stupnja života (vidi prethodno, br. 267). Sposobnost razuma je otvorena u prvom stepenu pomoću građanskih istina, u drugom stepenu moralnim istinama, i u trećem stepenu duhovnim istinama. Ali mora se razumeti da sposobnost razuma koja se sastoji od tih istina nije nastala i otvorena tako što ih je čovek saznao, već njegovim životom prema njima; i živeti prema njima znači voleti ih iz duhovne naklonosti; a voleti istine iz duhovne naklonosti je voleti ono što je pravedno i nepristrasno zato što je pravedno i nepristrasno, što je iskreno i ispravno zato što je iskreno i ispravno, i što je dobro i istinito zato što je dobro i istinito; dok živeti prema njima i voleti ih telesnom naklonošću je voleti ih radi sebe i radi svoje reputacije, počasti ili dobitka. Za posledicu, sve dok čovek voli te istine zbog telesne naklonosti on ne uspeva da bude racionalan, jer on ne voli njih već sebe; i te istine su potčinjene da mu služe kao što slugе služe Gospodara; a kada istine postanu slugе one ne ulaze u čoveka i ne otvaraju ni jedan stupanj života u njemu, čak ni prvi, već samo borave u memoriji kao znanja u materijalnom obliku, i tamo se združuju sa samoljubljem, koje je telesna ljubav. Sve ovo pokazuje kako čovek postaje racionalan, naime da postaje racionalan u trećem stepenu duhovnom ljubavlju prema dobru i istini koji pripadaju nebu i crkvi; postaje racionalan u drugom stepenu ljubavlju prema onome što je iskreno i ispravno; i u prvom stepenu ljubavlju prema onome što je pravedno i nepristrasno. Ove dve poslednje ljubavi takođe postaju duhovne zahvaljujući duhovnoj ljubavi ka dobru i istini, jer ta ljubav utiče u njih i spaja se sa njima i formira u njima kao da je u vlastitom obliku.

469. Duhovi i anđeli, jednako čoveku, imaju memoriju, šta god čuju, vide, misle, žele i čine, ostaje sa njima, i stoga njihova racionalna sposobnost se neprestano razvija u večnost. Tako se duhovi i anđeli, jednako čoveku, usavršavaju u inteligenciji i mudrosti pomoću znanja istine

i dobra. Da duhovi i anđeli imaju memoriju bilo mi je dozboljeno da saznam kroz mnoga iskustva, videvši sve što su oni mislili i uradili, i javno i privatno, pozvavši to iz njihove memorije kada su bili sa drugim duhovima; i video sam one koji su u nekoj istini prostog dobra prožete znanjem, i stoga inteligencijom, i potom uzdignute u nebo. Ali mora se razumeti da takvi nisu bili prožeti znanjem, i time inteligencijom u meri većoj od ljubavi prema dobru i istini koju su stekli dok su bili na svetu; jer onoliko i onakva ljubav kakvu je svaki duh ili anđeo imao na svetu ostaje sa njim; i ta ljubav se kasnije usavršava ispunjavanjem koje se nastavlja u večnosti. Jer svaka stvar je sposobna da se ispunjava u večnosti, jer je svaka stvar sposobna za beskrajne varijacije, tako se obogaćuje raznim stvarima, i za posledicu množi donosi plod. Za svaku dobru stvar nema ograničenja jer je iz Beskonačnosti. Da se duhovi i anđeli usavršavaju neprestano u inteligenciji i mudrosti pomoću znanja istine i dobra može se videti prethodno, u poglavljima o mudrosti nebeskih anđela (br. 265-275); o neznabošcima ili ljudima izvan crkve u nebu (br. 318-328); i o maloj deci u nebu (br. 329-345); i da je to u meri ljubavi prema dobru i istini u kojoj su bili na svetu, a ne iznad toga, može se videti u br. 349.

49. Posle smrti čovek je onakav kakav je bio njegov život na Svetu

470. Svaki Hrišćanin zna iz Reči da ga vlastiti život čeka posle smrti; jer tamo je rečeno u mnogim pasusima da će čovek biti suđen i nagrađen prema svojim delima i radu; i niko ko misli po dobru i pravoj istini ne može da ne vidi da onaj ko dobro živi ide u nebo, a onaj ko živi nemoralno ide u pakao. Ali zao čovek ne želi da veruje da njegov položaj posle smrti odgovara njegovom životu na svetu; on misli, posebno kada je bolestan, da se nebo dopušta svakome iz čistog milosrđa, kakav god njegov život bio, i da se to čini u skladu sa njegovom verom, koju on odvaja od svog života.

471. Da će čovek biti suđen i nagrađen prema svojim delima i radu dato je u mnogim pasusima u Reči, od kojih ću neke ovde navesti:

Sin čovekov će doći u slavi Njegovog Oca sa Njegovim anđelima i svakom će podneti račun prema njegovim delima (Matej XVI. 27).

Blaženi su mrtvi što umreše za Gospoda; da, reče Duh, da mogu da se odmore od svojih muka, jer ih njihova dela slede (Otkrovenje XIV. 13).

Daću svakome prema njegovim delima (Otkrovenje II. 23).

Video sam mrtve, male i velike, da stoje pred Bogom; i knjige su bile otvorene, i mrtvima je suđeno prema stvarima koje su zapisane u knjigama prema njihovim delima. More predade mrtve koji su u njemu, i smrt i pakao dadoše one koji su u njemu, i svako je bio osuđen prema svojim delima. (Otkrovenje XX. 12, 13).

Vidi, dolazim, i Moja nagrada je sa mnom, da dam svakome prema delima njegovim (Otkrovenje XXII. 12).

Svakog ko čuje Moje reči i čini po njima upoređiću sa oprezno mudrim čovekom; ali svako ko čuje Moje reči a ne čini po njima je kao slabouman čovek (Matej VII. 24, 26).

Neće svako ko mi se obrati, Gospode, Gospode, ući u carstvo nebesko; već onaj ko čini po volji Moga Oca koji je na nebesima. Mnogi će mi reći tog dana, Gospode, Gospode, zar nismo prorokovali u Tvoje ime, i Tvojim imenom isterivali demone, i u Tvoje ime činili mnoga čuda? Ali tada ću im priznati, ne poznajem vas: odstupite od mene, vi počinioци nedela (Matej VII, 21-23).

Onda ćete vi početi da govorite: Jeli smo i pili pred Tobom; na našim ulicama si poučavao. Ali On će reći: Kažem vam da vas ne poznajem, vi počinioци nedela (Luka XIII. 25-27).

Nagradiću ih prema njihovom radu i prema delima ruku njihovih (Jer. XXV. 14).

Jehova, čije su oči otvorene nad svim stazama ljudskim, da da svakome prema njegovom načinu putovanja i prema plodovima njegovih dela (Jer. XXXII. 19).

Pregledaću kako je putovao i platiću mu za dela njegova (Osija IV. 9).

Jehova čini sa nama prema putevima našim i prema delima našim (Zah. I. 6).

U predskazanju Strašnog Suda Gospod pominje samo dela, poučavajući da će oni koji su činili dobra dela ući u večni život, a oni koji su činili loša dela pašće u večne muke, kao kod Mateja (XXV. 32-46) i u mnogim drugim pasusima koji se odnose na spasenje i osudu čovekovu. Jasno je da rad i dela obrazuju spoljašnji čovekov život, i da je njima učinjen očiglednim karakter njegovog unutrašnjeg života.

472. Ali pod delima i radom, ovde se misli kakva su iznutra, a ne na način kako izgledaju

spolja; jer svi znaju da svako delo i rad proizilaze iz čovekove volje i misli; inače ne bi bili ništa do kretanje kao ono kod automata ili slikovitih prikaza. Za posledicu, viđeno delo ili rad je samo neka posledica čije srce i život potiču iz volje i misli, u toj meri da nisu ništa drugo do proizvod volje i misli, i na taj način su volja i misao u spoljašnjem obliku. Iz toga sledi da delo i rad imaju takvo svojstvo kakvo imaju volja i misao koji ih proizvode. Ako su misao i volja dobri, dela i rad su dobri; ali ako su misao i volja zli, dela i rad su rđavi, čak i ako u spoljašnjem obliku izgledaju slično. Hiljade ljudi može da radi slično, to jest, mogu da čine slična dela, tako slična da se u spoljašnjem obliku gotovo ne razlikuju, a opet svako procenjeno u sebi da bude različito, zbog različite volje. Na primer, kada se neko ophod čestito i pravedno prema drugu, jedna osoba to može činiti sa ciljem da se predstavi kao čestita i pravedna ali samo iz ličnog obzira i radi vlastitog priznanja; druga iz obzira prema svetu i dobitka; treća radi nagrade i zasluga; četvrta radi sticanja prijateljstva; peta zbog straha od zakona i gubitka ugleda i zaposlenja; šesta da bi privukla nekoga na svoju stranu, čak i kad je rđav; sedma da bi mogla da obmane; i drugi sa drugim motivima. U svim tim slučajevima mada dela izgledaju dobro, jer je dobra stvar činiti čestito i pravedano prema drugu, to nije ništa manje loše, jer je učinjeno, ne zbog čestitosti i pravednosti i iz ljubavi prema njima, već iz ljubavi prema sebi i svetu koji se voli; a čestitost i pravednost su naterani da služe toj ljubavi kao sluge gospodaru, koje gospodar prezire i otpušta kada ne uspeju da ga poslušaju. U spoljašnjem obliku takvi deluju slično onima koji se ponašaju čestito i pravedno prema drugu jer vole ono što je čestito i pravedno. Neki od njih se tako ponašaju zbog istinite vere ili zbog poslušnosti, jer Reč tako zapoveda; neki iz dobra vere ili savesti, zbog religioznih motiva; neki iz milosrđa prema bližnjem jer njegovo dobro treba nagraditi; neki iz dobra ljubavi prema Gospodu, jer dobro treba raditi zbog samog dobra, i takođe ono što je čestito i pravedno radi same čestitosti i pravednosti; i oni to vole jer je to od Gospoda, i Božansko koje dolazi od Gospoda je u tome, i stoga u pogledu same svoje suštine to je Božansko. Dela i rad takvih su iznutra dobri, i stoga su takođe dobri i spolja; jer kao što je rečeno prethodno, dela ili rad su tačno onakvog svojstva kakvi su misao i volja iz koje proizilaze, i odvojeno od misli i volje nisu ni dela ni rad, već samo beživotni pokreti. Sve ovo objašnjava na šta se mislilo u Reči pod radom i delima.

473. Kao što dela i rad potiču od volje i misli, tako su i od ljubavi i vere, stoga oni su takvi kakvi su ljubav i vera; jer ista je stvar ako kažete nečija ljubav ili volja, i ista je stvar ako kažete nečija vera ili zasnovano mišljenje; jer ono što čovek voli on hoće, i ono što veruje to misli; i kad čovek voli što veruje on takođe to hoće i čini što je više moguće. Svako može da zna da su ljubav i vera unutar čovekove volje i misli, a ne izvan njih, jer ljubav je ono što potpiruje volju, a misao je to što ona osvetljava po pitanju vere; stoga samo oni koji su u stanju da misle mudro jesu prosvetljeni, i u meri njihovog prosvetljenja misle istinito i to žele, ili što je isto, oni veruju u ono što je istinito i to vole.

474. Ali mora se razumeti da je volja ono što čini čoveka, dok misao čini čoveka samo dotle dok dolazi iz volje; a dela i rad dolaze iz oba; ili što je isto, ljubav je ono što čini čoveka, i vera sve dotle dok dolazi iz ljubavi, a dela ili rad dolaze iz oba. Stoga, volja ili ljubav su sam čovek, jer sve što ide odatle pripada tom odakle dolazi. Dolaziti odatle znači biti iznet i pretstavljen u odgovarajućem obliku da bi bilo opaženo i viđeno. Sve ovo razjašnjava šta je vera kada je odvojena od ljubavi, naime, da to nije vera, već puko znanje, koje nema duhovnog života u sebi; slično šta je delo ili rad odvojeno od ljubavi, naime, to nije delo ni rad života, već delo i rad smrti, koja zaposeda jedan izgled života od jedne zle ljubavi i verovanja u nešto pogrešno. Takva pojava života je ono što se zove duhovna smrt.

475. Ponovo, mora se razumeti da se u delima i radu prikazuje ceo čovek, i da njegova volja i misao ili njegova ljubav i vera, koje su njegovo unutrašnje, nisu kompletni dok postoje u delima i radu, koje su njegovo spoljašnje, jer oni su krajnje u kome se volja i misao

završavaju, i bez takvog završavanja one su nezavršene, i kao takve ne postoje, to jest još nisu u čoveku. Misliti i hteti bez činjenja kada postoji prilika, je kao plamen zatvoren u sudu koji se ugasi; takođe kao seme bačeno na pesak, koje ne uspeva da izraste, i propada sa svojom snagom klijanja. Ali misliti i hteti i otuda činiti je kao plamen koji daje toplotu i svetlost svuda okolo, ili kao seme u zemlji koje izraste u drvo ili cvet i nastavlja da živi. Svako može znati da hteti a ne činiti, kada za to ima prilike, nije hteti; takođe da voleti a ne činiti dobro, kada ima prilike, nije voleti, već samo puko mišljenje da neko hoće ili voli; i ta ideja je odvojena, iščezava i rastura se. Ljubav i volja uspostavljaju samu dušu ili delo ili rad, i daju oblik telu u časnim i pravednim stvarima koje čovek čini. To je samo jezgro čovekovog duhovnog tela, ili telo njegovog duha; to jest, ono se formira samo od stvari koje čovek čini iz svoje ljubavi i volje (vidi prethodno, br. 463). Jednom rečju, sve stvari čoveka i njegovog duha sadržane su u njegovim delima ili radu.

476. Sve ovo razjašnjava kakav život očekuje čoveka posle smrti, naime, da je iz njegove ljubavi i vere, ne samo potencijalno, već takođe u delu; tako da su to njegova dela i rad, jer u njima su sve stvari čovekove ljubavi i vere sadržane.

477. Čoveka posle smrti očekuje njegova glavna sklonost-ljubav, i to se ni na koji način ne menja zauvek. Svako ima mnogo ljubavi, ali one su sve srodne sa njegovom vladajućom ljubavi, i čineći jedno sa njom ili zajedno sačinjavaju je. Sve stvari volje koje su u skladu sa vladajućom ljubavi nazivaju se ljubavima, jer se vole. Te ljubavi su unutrašnje i spoljašnje; neke direktno povezane a neke posredno; neke bliže a neke udaljenije; one su podređene na razne načine. Uzete skupa one obrazuju carstvo, takoreći, jer takav je poredak kojim su raspoređene kod čoveka, mada čovek ne zna ništa o tome. A opet nešto od toga mu se pokazuje u drugom životu, jer je širenje njegove misli i sklonosti tamo u skladu sa uređenjem njegovih ljubavi, njegova misao i sklonost se pružaju u nebeska društva kada je vladajuća ljubav sačinjena od nebeskih ljubavi, ili u paklena društva kada je sačinjena od paklenih ljubavi. Da se sva misao i sklonost duhova i anđela širi društvima može se videti prethodno, u poglavlju o mudrosti nebeskih anđela i o obliku neba koji određuje tamošnja udruživanja i komunikacije.

478. Ali što je do sada bilo rečeno odnosi se samo na mišljenje razumnog čoveka. To takođe može biti pokazano za opažanja dobijena iz čula, dodaću neka iskustva kojima se to može ilustrovati i potvrditi. Prvo, čovek je posle smrti njegova vlastita ljubav ili njegova vlastita volja. Drugo, čovek nastavlja zauvek da bude kakvi su njegova volja i njegova vladajuća ljubav. Treće, čovek koji ima nebesku ili duhovnu ljubav ide u nebo, dok čovek koji ima čulnu ili svetovnu ljubav, a nema nebeske ili duhovne ljubavi, ide u pakao. Četvrto, ukoliko vera nije iz nebeske ljubavi ona ne istrajava kod čoveka. Peto, ljubav u delanju, to jest, čovekovom životu, je ono što istrajava.

479. Čovek je posle smrti njegova vlastita ljubav ili njegova vlastita volja. To mi je bilo dokazano mnogobrojnim iskustvima. Celo nebo je izdeljeno na društva prema razlikama dobra i ljubavi; i svaki duh koji je podignut u nebo i postane anđeo prima se u društvo u kom je njegova ljubav, i kad stigne tamo on je, takoreći, kod kuće, i u kući gde je rođen; to anđeo oseća, i pripojen je onima tamo koji su kao i on sam. Kada ode na drugo mesto stalno oseća neku vrstu otpora, i čežnju da se vrati sebi sličnima, time njegovoj vladajućoj ljubavi. Tako su nastale zajednice u nebu; i na sličan način u paklu, gde su svi udruženi u skladu sa ljubavima koje su suprotne nebeskim ljubavima. Prethodno je pokazano (br. 41-50 i 200-212), da su i nebo i pakao sačinjeni od društava, i da se svi izdvajaju prema razlikama u ljubavi. Da je čovek posle smrti njegova vlastita ljubav može se takođe videti iz činjenice da sve što ne postane jedno sa njegovom vladajućom ljubavi tada se odvaja i takoreći oduzima od njega. Od nekog ko je dobar sve protivno ili neskladno se odvaja i takoreći oduzima, i on je tako prepušten svojoj vlastitoj ljubavi. Isto je sa nekim zlim duhom, sa razlikom da se od zlih

oduzimaju istine, a od dobrih neistine, i to se nastavlja dok svako ne postane svoja vlastita ljubav. To je završeno kada čovek-duh dođe u treće stanje, što će biti opisano u nastavku. Kada je to završeno on neprestano okreće svoje lice prema svojoj vlastitoj ljubavi, i to on ima neprestano pred očima, u kojem god smeru se okrene (vidi prethodno, br. 123, 124). Svi duhovi, pod uslovom da su držani u njihovoj vladajućoj ljubavi, mogu se voditi gde god se poželi, i nisu sposobni da se odupru, ma kako jasno oni videli da se to čini, i ma kako mnogo oni mislili da će se odupreti. Njima je često bilo dozvoljeno da pokušaju da li mogu da učine bilo šta suprotno njihovoj vladajućoj ljubavi ali uzalud. Njihova ljubav je kao okov i konopac stegnut oko njih, kojim oni mogu biti vođeni i od koga ne mogu da se oslobode. Isto je sa ljudima na svetu koje vodi njihova vladajuća ljubav, ili njima upravljaju drugi preko njihove ljubavi; ali to je više slučaj kada postanu duhovi, jer im onda nije dozvoljeno da ispolje ni jednu drugu ljubav, ili da imitiraju nešto što nije njihovo vlastito. Svako druženje u drugom životu dokazuje da je duh čovekov njegova glavna ljubav, jer sve dok neko dela ili govori u skladu sa ljubavlju drugoga, u toj meri je drugi očito prisutan, sa punim, radosnim i živim likom; ali kada neko govori ili dela suprotno ljubavi drugoga, u toj meri lik počinje dase menja, postaje nejasan i neprimetan, dok na kraju u potpunosti ne nestane kao da nije bio tu. Često sam se pitao kako je to moguće, jer ništa slično se ne dešava na svetu; ali bilo mi je rečeno da je isto sa čovekovim duhom, koji kada se okrene suprotno od nekog drugog prestaje da bude u njegovom vidnom polju. Još jedan dokaz da je duh njegova vladajuća ljubav je što svaki duh shvata i prisvaja sve stvari koje su u skladu sa njegovom ljubavlju, a odbacuje i odbija sve koje nisu. Svačija ljubav je kao porozno ili šupljikavo drvo, koje upija takve tečnosti koje pomažu njegov rast, a odbija druge. Takođe je kao životinje svake vrste, koje znaju koja im hrana odgovara i traže stvari koje se slažu sa njihovom prirodom, a izbegavaju što se ne slaže; jer svaka ljubav želi da bude gajena onim što joj pripada, loša ljubav zabludama a dobra ljubav istinama. Ponekad mi je bilo dozvoljeno da vidim izvesne dobre duhove da žele da pouče zle istinama i dobru; ali kada im je pouka ponuđena oni su pobjegli daleko, i kada su bili u svom prigrabili su sa velikim zadovoljstvom zablude koje su bile u skladu sa njihovom ljubavi. Takođe sam video dobre duhove kako razgovaraju o istinama, i dobri koji su bili prisutni slušali su pomno razgovor, ali loši koji su bili prisutni uopšte nisu obraćali pažnju na to, kao da ga nisu čuli. U svetu duhova vide se putevi, neki vode u nebo, neki u pakao, i svaki do nekog posebnog društva. Dobri duhovi idu samo putevima koji vode u nebo, i do tamošnjeg društva koje je u dobru njihove ljubavi; i ne vide puteve koji vode na druga mesta; dok loši duhovi idu samo putevima koji vode u pakao, i do tamošnjeg društva koje je u zlu njihove ljubavi; i ne vide puteve koji vode na druga mesta; ili ako ih vide nemaju želju da stupe na njih. U duhovnom svetu ti putevi su realne pojave, koje odgovaraju istinama ili neistinama; i zbog toga su putevi važni u Reči. Ovim svedočenjem iz iskustva o onome što je prethodno bilo utvrđeno na osnovu razuma učinjeno je još sigurnijim, naime, da svaki čovek posle smrti jeste njegova vlastita ljubav i njegova vlastita volja. Rečeno je vlastita volja jer svakome je volja njegova ljubav.

480. Čovek posle smrti nastavlja zauvek da bude onakav kakva je njegova volja ili vladajuća ljubav. To je, takođe, bilo dokazano obilnim iskustvom. Bilo mi je dozvoljeno da razgovaram sa nekima koji su živeli pre dve hiljade godina, i čiji je život opisan u istoriji, i stoga poznat; i otkrio sam da su nastavili da budu baš isti kao što su bili opisani, to jest, u pogledu ljubavi iz koje i prema kojoj su se njihovi životi obrazovali. Bilo je drugih poznatih istoriji, koji su živeli pre sedamnaest vekova, drugih koji su živeli pre četiri veka, i pre tri, i tako dalje, sa kojima mi je bilo dozvoljeno da razgovaram; i otkrio sam da iste sklonosti još vladaju u njima, bez druge razlike do te da su se uživanja njihove ljubavi pretvorila u takve stvari koje su odgovarajuće. Anđeli tvrde da se život glavne ljubavi nikada ne menja ni kod koga u večnost, pošto je svako svoja ljubav; stoga promeniti tu ljubav u duhu jeste oduzeti ili ugasiti njegov život; i iz razloga

da čovek posle smrti nije više u stanju da se popravi poučavanjem, kao na svetu, jer krajnji plan, koji se sastoji od prirodnih znanja i ljubavi tada je zamro i pošto nije duhovan ne može se otvoriti (vidi prethodno, br. 464); i sa tog plana unutrašnjost koja se tiče uma i naravi miruje kao što zgrada stoji na svom temelju; i iz tog razloga kakav je bio život nečije ljubavi na svetu takav nastavlja da bude u večnost. Anđeli su jako iznenađeni što čovek ne zna da je svako onakav kakva je njegova vladajuća ljubav, i da mnogi veruju da mogu biti spaseni milošću odvojeno od zasuga, ili samo pomoću vere, kakav god da im je bio život; takođe da ne znaju da Božanska milost deluje prema zaslugama, i da se sastoji u tom da je čovek bio vođen od strane Gospoda, i na svetu i posle toga u večnosti, i da oni koji ne žive u gresima jesu vođeni Božanskom milošću; i konačno da je vera naklonost ka istini koja dolazi iz nebeske ljubavi, koja je od Gospoda.

481. Čovek koji ima nebesku ili duhovnu ljubav ide u nebo; dok čovek koji ima telesnu i svetovnu ljubav, i nema nebesku i duhovnu ljubav ide u pakao. To mi je postalo jasno po svima koje sam video da su uzeti u nebo ili bačeni u pakao. Život onih koji su uzeti u nebo je dobijen iz nebeske i duhovne ljubavi, dok je život onih bačenih u pakao dobijen iz telesne i svetovne ljubavi. Nebeska ljubav se sastoji iz toga da se voli ono što je dobro, čestito i pravično, jer je dobro, čestito i pravično, i iz takvog delovanja iz ljubavi; i oni koji imaju takvu ljubav imaju život dobrote, čestitosti i pravičnosti, što je nebeski život. Oni koji vole ono što je dobro, čestito i pravično radi toga što je to tako, i koji tako rade ili tako žive, vole Gospoda iznad svih stvari, jer je to od Njega; oni takođe vole blišnjega, jer to je bližnji kog treba voleti. Ali telesna ljubav je voleti ono što je dobro, čestito i pravično, ali ne radi toga što je to tako već radi samoga sebe, jer se tako mogu steći ugled, počasti, i dobitak. Takvi, u onome što je dobro, čestito i pravično ne gledaju ka Gospodu i blišnjem, već prema sebi i svetu, i nalaze zadovoljstvo u prevari; i dobrotu, čestitost i pravičnost koje izvire iz prevare su zlo, besčašće i nepravda, i to je ono što vole takvi u svom praktikovanju dobrote, čestitosti i pravičnosti. Kako je život svakoga određen ovim različitim vrstama ljubavi, čim ljudi posle smrti stupe u svet duhova oni se ispituju da se otkrije koje su vrste, i pridružuju se onima koji su u sličnoj ljubavi; oni koji su u nebeskoj ljubavi onima koji su u nebu, a oni koji su u telesnoj ljubavi onima koji su u paklu; i pošto prođu kroz prvo i drugo stanje toliko su razdvojeni da se više ne vide i ne poznaju jedan drugog; jer svako postaje svoja vlastita ljubav u pogledu svoje unutrašnjosti koja pripada njegovom umu, i u pogledu njegove spoljašnosti koja se odnosi na njegovo lice, telo i govor; jer svako postaje slika njegove vlastite ljubavi, čak i u spoljašnjem. Oni koji su telesne ljubavi, izgledaju prljavi, mračni, zlokobno natmureni i nakazni; dok oni koji su nebeske ljubavi izgledaju čisti, svetli, vedri i lepi. Oni se takođe u umovima i mislima sasvim razlikuju, oni koji su nebeske ljubavi jesu inteligentni i mudri, dok oni koji su telesne ljubavi su glupi i budalasti. Kada je dozvoljeno da se opazi unutrašnjost i spoljašnost misli i naklonost onih koji su u nebeskoj ljubavi, njihova unutrašnjost izgleda kao svetlost, a neki kao plamena svetlost, dok njihova spoljašnost izgleda kao raznolike lepe boje kao duge. Ali unutrašnjost onih koji su u telesnoj ljubavi izgleda mračna, jer su oni zatvoreni; i unutrašnjost nekih koji su unutrašnje u zloćudnoj obmani izgleda kao mračna vatra. A njihova spoljašnost izgleda kao prljava boja, i neprijatna za gledanje. (Unutrašnjost i spoljašnost uma i narav bivaju vidljivi u duhovnom svetu kad god Gospod poželi). Oni koji su u telesnoj ljubavi ništa ne vide u svetlosti neba; za njih je svetlost neba gusta tama; ali svetlost pakla, koja je kao svetlost zapaljenog uglja, za njih je kao jasno svetlo. Šta više, u svetlosti neba njihov unutrašnji vid je tako pomračen da oni postaju bezumni; stoga se klone tog svetla i kriju se u jazbinama i jamama, manje ili više duboko u skladu sa neistinama u njima koje su izvedene iz njihovih zala. S druge strane oni koji su u nebeskoj ljubavi, što više unutra i dublje uđu u svetlost neba, to jasnije vide sve stvari i sve stvari im izgledaju mnogo lepše, i shvataju istine inteligentnije i mudrije. Opet, nemoguće je onima koji su u telesnoj ljubavi uopšte da žive u

toplini neba, jer nebeska toplina je nebeska ljubav; već mogu da žive u toploti pakla, koja je bes protiv drugih koji im nisu naklonjeni. Uživanja te ljubavi su preziranje drugih, neprijateljstvo, mržnja i osveta; i kada su u tim uživanjima oni su u svom životu, i nemaju pretstavu šta je to činiti dobro drugima iz samog dobra i radi samog dobra, znajući samo šta je činiti dobro iz zla i radi samog zla. Oni koji su u telesnoj ljubavi ne mogu da dišu u nebu. Kada se bilo koji zao duh donese u nebo on diše kao neko ko se bori na takmičenju; dok oni koji su u nebeskoj ljubavi imaju nesmetano disanje i puniji život što su više u unutrašnjosti neba. Sve ovo pokazuje da je nebo kod čoveka nebeska i duhovna ljubav, jer u toj ljubavi sve nebeske stvari su zapisane; takođe da je pakao u čoveku telesna i svetovna ljubav odvojena od nebeske i duhovne ljubavi, jer u toj ljubavi sve stvari pakla su zapisne. Očigledno, onda, onaj čija je ljubav nebeska i duhovna stupa u nebo, a onaj čija je ljubav telesna i svetovna, odvojena od nebeske i duhovne ljubavi, stupa u pakao.

482. Ako nije od nebeske ljubavi vera ne ostaje trajno kod čoveka. To mi je razjašnjeno sa tako mnogo iskustava da ako bih sakupio sve što sam video i čuo u vezi toga, to bi napunilo celu knjigu. To mogu da svedočim, da oni koji su u telesnoj i svetovnoj ljubavi, odvojeno od nebeske i duhovne ljubavi, uopšte nemaju vere i nisu sposobni da imaju ikakvu; oni nemaju ništa do znanje ili ubeđenje da je stvar tačna jer služi njihovoj ljubavi. Neki od tih, koji su tvrdili da imaju vere, dovedeni su onima koji su imali vere, i kada su razgovarali sa njima shvatili su da uopšte nemaju vere; i posle su priznali da samo verovati šta je istina i držati se Reči nije vera, već da je vera voleti istinu iz nebeske ljubavi, i hteti i činiti je iz unutrašnje naklonosti. Šta više, bilo im je pokazano da je njihovo uverenje, koje oni nazivaju verom, samo kao zimsko svetlo, u kom, pošto nema topline, sve stvari na zemlji su okovane mrazom, obamiru, i leže zatrpane pod snegom. Čim je, stoga, njihova uverenost dirnuta zracima nebeskog svetla ona ne samo da se gasi već se pretvara u gustu tamu, u kojoj niko ne može videti sebe; i u isto vreme njihove unutrašnjosti su tako mračne da uopšte ne mogu ništa razumeti, i na kraju postanu bezumne od neistina. Stoga se takvima, sve istine koje su znali iz Reči i učenja crkve, i bile zvane istinama njihove vere, oduzimaju; i oni upijaju na njihovo mesto svaku neistinu koja je u skladu sa zlom njihovog života, jer su prepušteni njihovim ljubavima i neistinama koje su sa njima u skladu; i oni onda mrze i groze se i zato odbacuju istine, jer su one nepodnošljive zabludama zla u kome su. Iz sveg mog iskustva, što se tiče neba i pakla, mogu da posvedočim da svi oni koji su iz svojih doktrina propovedali samo veru, a čiji je život bio grešan, jesu u paklu. Video sam mnogo hiljada njih bačenih dole u pakao. (U vezi toga pogledajte raspravu o Strašnom Sudu i uništenju Vavilona.)

483. Ljubav u činu, to jest, čovekov život, jeste ono što trajno ostaje. To sledi kao zaključak onome što je upravo pokazano iz iskustva, i što je bilo rečeno o delima i radu. Ljubav u činu je rad i dela.

484. Mora se razumeti da sav rad i dela se odnose na moralni i građanski život, i stoga se odnose na ono što je časno i ispravno, i što je pravično i nepristrasno, što je časno i ispravno u vezi moralnog života, i što je pravično i nepristrasno u vezi građanskog života. Rad i dela moralnog i građanskog života, kada su urađeni iz nebeske ljubavi, jesu nebeski; jer ono što je urađeno iz nebeske ljubavi urađeno je od Gospoda, i sve urađeno od Gospoda je dobro. Ali rad i dela moralnog i građanskog života koja čovek uradi od sebe, i sve što čovek učini od sebe u sebi je zlo; jer čovek u pogledu sebe, to jest, u pogledu onoga što je njegovo vlastito, nije ništa do zlo.

50. Uživanja svačijeg života posle smrti se menjaju u stvari koje im odgovaraju

485. U prethodnom poglavlju je pokazano da vladajuća sklonost, ili dominantna ljubav kod svakoga nastavlja u večnost. Sada će biti pokazano kako se uživanja te sklonosti ili ljubavi menjaju u odgovarajuće stvari. Promena u odgovarajuće stvari znači u duhovne stvari koje odgovaraju materijalnim. Da se menjaju u duhovne stvari može se videti iz toga da sve dok je čovek u svom zemaljskom telu on je u prirodnom svetlu, ali kada napusti to telo on stupa u duhovni svet i odeven je duhovnim telom. Već je pokazano da su anđeli i ljudi posle smrti u potpuno ljudskom obliku, i da su tela sa kojima su odenuti duhovna tela (br. 73-77 i 453-460); takođe šta je sobraznost duhovnih stvari sa prirodnim (br. 87-115).

486. Sva zadovoljstva koja čovek ima su zadovoljstva njegove vladajuće ljubavi, jer oseća da mu ništa ne pruža uživanje osim onoga što voli, prema tome posebno ono što voli više od svega ostalog. Isto je značenje ako kažete vladajuća ljubav ili ono što se voli više od svega. Ta zadovoljstva su različita. Generalno, ima ih koliko i vladajućih ljubavi; stoga koliko ima ljudi, duhova i anđela ni jednom vladajuća ljubav nije u svakom pogledu ista kao kod nekog drugog. Iz tog razloga niko nema lice potpuno isto kao neko drugi; jer svakome je lice slika njegovog uma; i u duhovnom svetlu ono je slika njegove vladajuće ljubavi. Pojedinačno, svačija zadovoljstva su beskrajno raznolika. Nemoguće je da ičije zadovoljstvo bude kao nečije drugo, ili identično kao kod drugog, niti tako da jedan sledi drugog, ili tako da postoje zajedno u isto vreme, niko nikad nije identičan nekome drugom. Ipak, pojedina zadovoljstva kod svakoga su u vezi sa jednom univerzalnom vladajućom ljubavi, koja je u nebu ljubav prema Gospodu, a u paklu ljubav prema sebi.

487. Samo pomoću znanja o saobraznostima može se znati u koje duhovno zadovoljstvo svačije prirodno zadovoljstvo se menja posle smrti, i koje su vrste ta zadovoljstva. Uopšteno, to znanje uči da ništa prirodno ne može da postoji bez nečeg duhovnog koje mu odgovara. Pojedinačno, ono uči šta je to što je saobrazno slično, i koje je vrste. Stoga, svako ko ima to znanje može da ustanovi i sazna koje će njegovo stanje posle smrti biti, samo ako zna koja je njegova ljubav, i u kom je odnosu prema univerzalnoj vladajućoj ljubavi prethodno pomenutoj, prema kojoj sve ljubavi imaju odnos. Ali nemoguće je za one koji su u ljubavi prema sebi da saznaju koja je njihova vladajuća ljubav, jer oni vole ono što je njihovo vlastito, i svoja zla nazivaju dobrima; i neistine kojima nagingju i pomoću kojih odobravaju svoja zla oni nazivaju istinama. A opet ako žele oni to mogu saznati od drugih koji su mudri, i koji vide ono što ovi sami ne vide. To je međutim, nemoguće za one koji su toliko zavedeni ljubavlju prema sebi da s prezirom odbijaju sve pouke mudrih. S druge strane, oni koji su u nebeskoj ljubavi prihvataju pouke, i čim se nađu u zlu sa kojim su rođeni, oni ih vide iz istina, jer istine čine zla očiglednim. Pomoću istine koja je od dobra svako može videti zlo i njegovu laž; ali iz zla niko ne može videti šta je dobro i istinito; i iz razloga što su laži zla tama i odgovaraju tami; stoga su oni koji su u lažima zla kao slepi, ne vide stvari koje su na svetlu, već ih se umesto toga klone kao noćne ptice. Ali kako je istina od dobra svetlost, i odgovara svetlu (vidi prethodno, br. 126-134), tako oni koji su u istinama dobra imaju vid i otvorene oči, i razlikuju stvari koje pripadaju svetlu i tami. To mi je, takođe, bilo potvrđeno kroz iskustvo. Anđeli u nebu i vide i shvataju zla i laži koje ponekad iskrsavaju u njima, takođe zla i laži kod duhova u svetlu duhova koji su povezani sa paklovima, mada duhovi sami nisu u stanju da vide svoja vlastita

zla i laži. Takvi duhovi nemaju razumevanje dobra nebeske ljubavi, nemaju svest o čestitosti i pravičnosti, izuzev takve kakva je data radi sebe, niti šta je to biti vođen od Gospoda. Kažu da takve stvari ne postoje, i stoga su beskorisne. Sve ovo je rečeno s ciljem da čovek može da ispita sebe i da može da prepozna svoju ljubav pomoću svojih zadovoljstava; i prema tome onoliko koliko može da otkrije iz znanja o saobraznostima može znati okolnosti i položaj svog života posle smrti.

488. Kako se zadovoljstva svačijeg života menjaju posle smrti u odgovarajuće stvari može se znati iz znanja o saobraznostima; ali kako to znanje nije opšte poznato pokušaću da bacim malo svetla na tu temu određenim primerima iz iskustva. Svi koji su u zlu, i koji su se učvrstili u lažima suprotnim istinama crkve, posebno oni koji su odbacili Reč, beže od svetlosti neba i nalaze utočište u pećinama čiji ulazi pokazuju da su gusta tama, takođe u pukotinama stena, i tamo se kriju; i to zato što su voleli laži i mrzeli istinu; jer takve pukotine u stenama, kao i tama, saobrazno odgovaraju lažima, kao što je svetlo saobrazno istini. Njima je zadovoljstvo da borave na takvim mestima, i nezadovoljni su sa čistinom. Oni koji su uživali u potajnim radnjama i zaverama, i izdajničkim rovačenjima čine isto. Oni su takođe u takvim pećinama; i prostorije u kojima borave su tako tamne da oni gotovo nisu u stanju da vide jedan drugog; i po uglovima šapuću na uvo. U to se zadovoljstvo njihove ljubavi promenilo. Oni koji su se posvetili naukama bez druge namere do da steknu ugled zbog učenosti, i nisu razvili svoje racionalne sposobnosti učenjem, već su našli zadovoljstvo u stvarima pamćenja zbog ponosa u tim stvarima; vole peskovita mesta više od polja i vrtova, jer peskovita mesta odgovaraju takvim studiranjima. Oni koji su vešti u učenjima svoje i drugih crkava, ali nisu primenili svoje znanje na život, biraju sebi kamenjare, i borave među gomilama kamenja, izbegavajući obrađivana mesta jer ih ne vole. Oni koji su sve stvari pripisivali prirodi, kao i oni koji su sve pripisivali vlastitoj pameti, i raznim veštinama se uzdigli do počasti i stekli bogatstvo, u drugom životu se posvećuju proučavanju magijskih veština, koje su zloupotreba Božanskog reda, i nalaze u njima glavno životno zadovoljstvo. Oni koji su prilagodili Božanske istine njihovim vlastitim ljubavima, i na taj način ih iskrivljivali, vole stvari s mokraćom jer takve odgovaraju zadovoljstvima takve ljubavi. Oni koji su bili gadne škrstice borave u ćelijama, i vole svinjski izmet i smrad kakav se ispušta od nesvarene hrane u stomaku. Oni koji su proveli svoj život u pukim zadovoljstvima i živeli fino, i povlađivali svojim nescima i stomaku, voleći takve stvari kao najviše dobro koje život pruža, u drugom životu vole izmet, nečiste stvari i klozete, u kojima nalaze njihovo zadovoljstvo, iz razloga što su takva zadovoljstva duhovni izmet. Izbegavaju mesta koja su čista i bez izmeta, nalazeći da ne pružaju uživanje. Oni koji su uživali u neverstvu provode vreme u kuplerajima, gde su sve stvari poročne i skaredne; oni to vole, i časne domove oni izbegavaju, padajući u nesvest čim uđu u njih. Ništa im nije veće zadovoljstvo do da rasturaju bračne zajednice. Oni koji su gajili duh osvete, i stoga stekli okrutnu i svirepu prirodu, vole mrtvački blede materije, i u paklovima su takve prirode; i tako dalje.

489. Ali životna zadovoljstva onih koji su živeli na svetu u nebeskoj ljubavi menjaju se u takve odgovarajuće stvari kakve postoje na nebesima, koje izvire iz sunca neba i njegove svetlosti, ta svetlost predstavlja pogledu takve stvari što je Božansko iznutra sakrilo u njima. Stvari koje se pokazuju na tom svetlu utiču na unutrašnjost umova anđela, i istovremeno na spoljašnjost koja se tiče njihovih tela, i kao Božanska svetlost, koja je Božanska istina koja dolazi od Gospoda, uplovljava u njihove umove otvorene nebeskom ljubavlju, i spoljašnje predstavlja takve stvari koje saobrazno odgovaraju zadovoljstvima njihove ljubavi. Već je pokazano, u poglavlju o predstavama i pojavama u nebu (br. 170-176), i u poglavlju o mudrosti anđela (br. 265-275), da stvari koje se pokazuju vidu u nebu odgovaraju unutrašnjosti anđela, ili stvarima koje se tiču njihove vere i ljubavi, i prema tome njihovoj inteligenciji i mudrosti. Počeo sam već da dokazujem tu tačku primerima iz iskustva, da učinim jasnijim ono što je

prethodno rečeno na temelju uzroka stvari izneću kratko neke pojedinosti vezane za nebeska zadovoljstva u koja se menjaju prirodna zadovoljstva onih koji su živeli u nebeskoj ljubavi na svetu. Oni koji su voleli Božanske istine i Reč unutrašnjom ljubavlju, ili ljubavlju prema samoj istini, borave u drugom životu u svetlu, na uzdignutim mestima koja izgledaju kao planine, gde su neprestano u svetlosti neba. Oni ne znaju šta je tama, kao što je noć na svetu, takođe žive u prolećnoj temperaturi; njihovom vidu se pokazuju polja puna žita i vinograda; u njihovim kućama sve sija kao da je od dragog kamenja; i gledanje kroz prozor je kao gledanje kroz čisti kristal. Takva su zadovoljstva njihovog vida; ali te iste stvari pružaju unutrašnje zadovoljstvo jer saobrazno odgovaraju Božanskim nebeskim stvarima, jer istine iz Reči koje su voleli odgovaraju žitnim poljima, vinogradima, dragom kamenju, prozorima i kristalima. Oni koji su primenjivali učenja crkve koja su iz Reči neposredno u život, nalaze se u najvišem nebu, i nadmašuju sve druge u njihovim zadovoljstvima mudrosti. U svakom predmetu oni vide šta je Božansko; objekte oni zaista vide očima, ali odgovarajuće saobrazne Božanske stvari odmah uplovljavaju u njihove umove i ispunjavaju ih blaženstvom koje dira sve njihove oseće. Tako pred njihovim očima sve stvari izgledaju kao da se smeju, igraju, i žive su (vidi prethodno, br. 270). Oni koji su voleli znanja, i stoga razvijali svoje racionalne sposobnosti i sticali inteligenciju, i istovremno priznavali Božansko - ti u drugom životu uživaju u znanju, i njihovo racionalno zadovoljstvo se pretvara u duhovno zadovoljstvo, koje je zadovoljstvo u znanju dobra i istine. Oni borave u vrtovima gde se vide predivno uređene cvetne leje i travnjaci, sa drvoredima uokolo, i senovitim gajevima i stazama za šetanje, drveće i cveće se menja iz dana u dan. Ceo vidik pruža zadovoljstvo njihovim umovima uopšteno, a varijacije u detaljima neprestano obnavljaju zadovoljstvo; i kako tamo sve stvari saobrazno odgovaraju nečemu Božanskom, a oni su naučeni znanju saobraznosti, neprestano dobijaju nova znanja, i time se njihova duhovna moć razuma usavršava. Njihova zadovoljstva su takva jer vrtovi cvetne leje, travnjaci, drvoredi odgovaraju naukama, znanjima i rezultirajućoj inteligenciji. Oni koji su pripisivali sve stvari Božanskom, u pogledu prirode kao relativno mrtve samo potčinjene duhovnim stvarima, i utvrdili se u tom stanovištu, nalaze se u nebeskom svetlu; i sve stvari koje se pojave pred njihovim očima postaju providne od tog svetla; i u njihovoj providnosti prikazuju se neizbrojne varijacije svetla, koje njihov unutrašnji vid prima direktno, i odatle osećaju unutrašnje zadovoljstvo. Stvari koje se vide unutar njihovih kuća kao da su načinjene od dijamanta, slično prošarane svetlom. Zidovi njihovih kuća, kao što je rečeno, su kao kristal, i takođe tako providni; i u njima izgleda plove oblici koji prikazuju nebeske stvari i vide se u neprestanoj raznovrsnosti, a to zato što takva providnost odgovara razumevanju kada je ono prosvetljeno od Gospoda, i kada su senke koje nastaju iz verovanja i ljubavi prema prirodnim stvarima uklonjene. U vezi takvih stvari i bezbroj drugih, rekli su oni koji su bili u nebu da su videli stvari koje oči nisu videle; i iz poimanja Božanskih stvari koje su im prosleđivali oni koji su tamo, da su čuli što uho nikad nije čulo. Oni koji nisu delovali na načine koji su tajnoviti i skriveni, već su bili spremni da ispolje sve što su mislili u meri u kojoj građanski život to dozvoljava, jer je njihovo mišljenje bilo u skladu sa onim što je čestito i pravično po Božanskom - takvi u nebu imaju lica puna svetla; i u tom svetlu svaka i najmanja sklonost i misao se vidi na licu kao u svom obličju, i u njihovom govoru i delanju oni su kao slike njihovih sklonosti. Takvi, su stoga, više voljeni od drugih. Dok oni govore lice postane pomalo nejasno; ali čim izgovore, stvari koje su rekli jasno se pokazuju sve odjednom na licu. I kako svi objekti koji postoje oko njih odgovaraju njihovoj unutrašnjosti, to pretpostavlja takvo jedno pojavljivanje da drugi mogu jasno opažati šta oni predstavljaju i označavaju. Duhovi koji su našli zadovoljstvo u tajnim delovanjima, kada vide takve u daljini beže od njih, i izgledaju sebi da gmižući beže od njih kao zmiје. Oni koji su smatrali da je bračno neverstvo gnusno, i koji su živeli u čistoj ljubavi i braku, više su od svih drugih u poretku i obliku neba, i stoga u svoj lepoti, i nastavljaju bez prestanka u cvetu mladosti. Radosti njihove ljubavi su

neopisive, i zauvek se uvećavaju; jer sva uživanja i radosti neba utiču u tu ljubav, jer se ta ljubav spušta iz veze Gospoda sa nebom i crkvom, a uopšteno iz veze dobra i istine, ta veza je samo nebo u opštem, i kod svakog anđela pojedinačno (vidi prethodno, br. 366-386). Koja su njihova spoljašnja zadovoljstva nemoguće je opisati ljudskim rečima. To su samo neke od stvari koje su mi rečene o saobrazno-odgovarajućim uživanjima onih koji su u nebeskoj ljubavi.

490. Sve ovo čini jasnim da se svačija uživanja menjaju posle smrti u saobrazno-odgovarajuće stvari, dok sama sklonost-ljubav se nastavlja u večnost. To je tačno za bračnu ljubav, ljubav prema pravdi, čestitosti, dobroti i istini, ljubav za nauke i znanja, ljubav prema inteligenciji, mudrosti, i drugo. Iz tih ljubavi zadovoljstva teku kao voda iz izvora; i nastavljaju se; i podignuti iz prirodnih u duhovna zadovoljstva podižu se na viši stepen.

51. Prvo stanje čovekovo posle smrti

491. Postoje tri stanja kroz koja čovek prolazi posle smrti pre nego što stupi u nebo ili pakao. Prvo stanje je stanje njegove spoljašnosti, drugo stanje je stanje njegove unutrašnjosti, i treće je stanje njegove pripremljenosti. Ta stanja čovek prolazi u svetu duhova. Postoje međutim, neki koji ne prolaze kroz njih; već odmah posle smrti se ili primaju u nebo, ili bacaju u pakao. Oni koji se odmah primaju u nebo su oni koji su se duhovno preporodili na svetu i tako pripremili za nebo. Te koji su se tako preporodili i pripremili da treba samo da odbace prirodne nečistoće sa telom anđeli odmah primaju u nebo. Video sam da ih tako primaju sat posle smrti. S druge strane, oni koji su bili iznutra zli, dok su spolja održavali izgled dobrote, i tako ispunili meru njihovog zla varkom, služeći se dobrotom kao sredstvom prevare - ti se odmah bacaju u pakao. Video sam da se takvi bacaju u pakao odmah posle smrti, jednog koji je bio najveći prevarant, sa glavom nadole a stopalima na gore, i druge na druge načine. Ima nekih koji su odmah posle smrti bačeni u pećine i tako odvojeni od onih koji su u svetu duhova, a onda se povremeno vade iz njih i vraćaju nazad. Oni su takvi jer su se pokvareno ophodili prema bližnjima pretvarajući se da su uljudni. Ali svi oni su retki u poređenju sa onima koji se zadržavaju u svetu duhova, i tamo se pripremaju u skladu sa Božanskim redom za nebo ili pakao.

492. Što se tiče prvog stanja, koje je stanje spoljašnjosti, to je prvo stanje u koje čovek dospeva odmah nakon smrti. Svaki čovek, u pogledu njegovog duha, ima spoljašnje i unutrašnje. Spoljašnje duha su sredstva kojima je prilagođavao čovekovo telo u svetu, posebno lice, govor i pokrete u druženju sa drugima; dok unutrašnjost duha je ono što pripada njegovoj vlastitoj volji i tome rezultujućoj misli; i to se retko manifestuje na licu, govoru i pokretu. Jer čovek je od detinjastva naviknut da održava izgled prijateljstva, dobronamernosti i iskrenosti, i da krije misli njegove vlastite volje, stoga je živeo po navici moralan i građanski život u spoljašnjem, kakav god on bio iznutra. Kao rezultat ove navike čovek retko zna kakva je njegova unutrašnjost, i ne razmišlja o njoj.

493. U prvom stanju posle smrti čovek nalikuje sebi kakav je bio na svetu, jer je spoljašnje sličan, ima slično lice, sličan govor, i slično rukovođenje, tako kao u moralnom i građanskom životu; i zaključuje i postaje svestan da više nije na svetu samo obraćajući pažnju na to što sreće, i zato što mu je rečeno od strane anđela kada je uskrsao, da je postao duh (br. 450). Tako se jedan život nastavlja drugim, a smrt je samo prelaz.

494. Pošto je takvo stanje čovekovog duha koje sledi neposredno posle života na svetu, njega onda prepoznaju njegovi prijatelji i oni koji su ga poznavali na svetu; jer to je nešto što duhovi opažaju ne samo sa nečijeg lica već takođe iz oblasti njegovog života kada se približe. Kad god neko u drugom životu misli o nekome drugom on postavlja svoje lice pred njim u misli, i istovremeno mnoge stvari iz svog života; i kada to čini drugi postaje prisutan, kao da je bio pozvan. To je tako u duhovnom svetu jer se tamo misli dele, i tamo nema prostora kao u fizickom svetu (vidi prethodno, br. 191-199). Tako su svi, čim stupe u drugi život, prepoznati od strane njihovih prijatelja, rođaka, i onih koji su im na bilo koji način poznati; i razgovaraju, i potom se druže u skladu sa njihovim prijateljstvom na svetu. Često sam čuo da su oni koji su došli sa sveta oduševljeni kada ponovo vide svoje prijatelje, i da su njihovi prijatelji takođe oduševljeni što su ovi došli. Vrlo često muž i žena se sretnu i čestitaju jedno drugom, i nastavljaju zajedno, i to za duže ili kraće vreme prema njihovom zadovoljstvu u

zajedničkom življenju na svetu. Ali ako nisu bili spojeni pravom ljubavlju, koja je spoj umova nebeskom ljubavlju, pošto neko vreme provedu zajedno oni se razdvajaju. Ili ako su njihovi umovi bili neskladni i iznutra suprotstavljeni, oni stupaju u otvoreno neprijateljstvo, i nekad se tuku; međutim ne razdvajaju se dok ne stupe u drugo stanje, o kome će sada biti reči.

495. Kako se život duhova koji su skoro došli sa sveta ne razlikuje od njihovog života u prirodnom svetu, i kako ne znaju ništa o njihovom obliku života posle smrti i ništa o nebu i paklu sem što su saznali iz doslovnog značenja napisanog u Reči i pripovedanja o tome, oni su prvo iznenađeni da se nalaze u telu i sa svim osećajima koje su imali na svetu, i što vide slične stvari; i željni su da saznaju šta je nebo; šta je pakao, i gde se nalaze. Stoga im prijatelji govore o uslovima večnog života, i vode ih na različita mesta i u različita društva, nekad u gradovima, u vrtove i parkove, pokazujući im uglavnom takve veličanstvene stvari koje pružaju zadovoljstvo spoljašnjem u kome su. Onda se dovode u one misli o stanju njihove duše posle smrti, i o nebu i paklu, koje su razvili tokom života tela, sve dok ne počnu da se osećaju ogorčeni zbog svog potpunog neznanja o tim stvarima, i takođe zbog neznanja crkve. Skoro svi su željni da znaju da li će ići u nebo. Većina njih veruje da hoće, jer su na svetu živeli moralnim građanskim životom, nikad ne uzimajući u obzir da dobri i loši žive spolja sličnim životom, slično čineći dobro drugima, učestvujući u javnim službama, slušajući propovedi, i moleći se; i potpuno u neznanju da spoljašnja dela i vršenje verskih obreda nisu ni od kakve koristi, već samo unutrašnje iz kog spoljašnje potiče. Jedva da ima jedan od hiljadu koji zna šta je unutrašnje, i da u tome čovek mora naći nebo i crkvu. Još je manje poznato da su spoljašnji postupci onakvi kakva je unutrašnjost i misli, i ljubav i vera iz kojih one potiču. I čak kad su poučeni oni ne shvataju da su mišljenje i volja od ikakve koristi, već samo govor i postupci. Takvi su u najvećem delu oni koji dolaze danas iz Hrišćanskog sveta u drugi život.

496. Takve, uz to, ispituju dobri duhovi da otkriju kakvi su, i to na razne načine; jer u tom prvom stanju loši jednako sa dobrima izgovaraju istine i čine dobra dela, i iz gore pomenutog razloga, jer su kao i dobri i oni živeli moralno u pogledu spoljašnjeg, pošto su živeli pod upravom, i bili podvrgnuti zakonima, i stoga stekli reputaciju pravičnosti i čestitosti, i stekli naklonost, i tako bili uzdignuti počastima, i stekli bogatstvo. Ali loši duhovi se razlikuju od dobrih duhova uglavnom u tome što loši poklanjaju veliku pažnju svemu što se kaže o spoljašnjim stvarima, a samo malo pažnje šta se kaže o unutrašnjim stvarima, koje su istine i dobra crkve i neba. Oni to takođe slušaju, ali bez pažnje i radosti. Te dve vrste se takođe razlikuju u njihovom čestom okretanju u određenim pravcima, i sleđenju, kada su prepušteni sebi, puteva koji vode u tim pravcima. Iz takvog okretanja ka određenim stranama i kretanja određenim putevima zna se kakvom ljubavlju su vođeni.

497. Svi duhovi koji dolaze iz sveta povezani su sa nekim društvom u nebu ili nekim društvom u paklu, a opet samo u pogledu njihovih unutrašnjosti; i onoliko dugo koliko su u svom spoljašnjem njihova unutrašnjost se nikome ne pokazuje, jer spoljašnje pokriva i taji unutrašnje, posebno kod onih koji su u unutarnjem zlu. Ali nakon svega, kada dospeju u drugo stanje, njihova zla se manifestuju, jer su tada njihove unutrašnjosti otvorene a njihove spoljašnosti uspavane.

498. Prvo stanje čoveka posle smrti kod nekih traje nekoliko dana, kod nekih mesec, a kod nekih godinu; ali retko kod bilo koga duže od godinu dana; jer kraće ili duže vreme kod svakog prema poklapanju ili nepoklapanju njegove unutrašnjosti sa njegovom spoljašnjošću. Jer kod svakog spoljašnjost i unutrašnjost moraju da čine jedno i da odgovaraju. U duhovnom svetu nikome nije dozvoljeno da misli i hoće na jedan način a da govori i deluje na drugi. Tamo svako mora biti slika svojih vlastitih sklonosti ili svoje vlastite ljubavi, i stoga kakav je

iznutra takav mora biti i spolja; i iz tog razloga se spojašnosti duhova prvo raskrinkavaju i smanjuju u cilju da bi mogle služiti unutrašnjostima kao odgovarajući plan.

52. Drugo stanje čovekovo posle smrti

499. Drugo stanje čovekovo posle smrti zove se stanjem njegove unutrašnjosti, jer je tada pušten u unutrašnjost njegovog uma; to jest, njegovoj volji i misli; dok je njegova spoljašnost, u kojoj je bio tokom prvog stanja, uspavana. Ko god je malo razmišljao o čovekovom životu, govoru i delovanju može videti da svako ima spoljašnje i unutrašnje, to jest, spoljašnje i unutrašnje misli i namere. To pokazuje činjenica da u građanskom životu neko misli o drugima u skladu šta je čuo i saznao o njima iz opisa ili razgovora; ali on ne razgovara sa njima u skladu sa svojom mišlju; i ako su loši on ih ne tretira ništa manje učtivo. Da je to tako posebno se vidi u slučaju pritvorica i udvorica, koji govore i delaju na jedan način a misle i hoće na potpuno drugi način; takođe u slučaju licemera, koji govore o Bogu i nebu i spasenju duša i o istinama crkve i dobru njihovih domovina i bližnjih kao da je to iz vere i ljubavi, mada u srcu oni veruju drugačije i vole samo sebe. Sve ovo jasno pokazuje da ima dve vrste misli, jedna spoljašnja i jedna unutrašnja; i da ima onih koji govore iz spoljašnje misli, dok u svojoj unutrašnjosti oni imaju drugo mišljenje, i da se te dve vrste mišljenja drže odvojeno, jer se unutrašnje pažljivo sprečava da upliva u spoljašnje i postane očigledno na bilo koji način. Stvaranjem čovek je tako napravljen da njegova unutrašnja i spoljašnja misao čine jedno po saobraznosti; i one čine jedno kod onih koji su u dobru, jer takvi misle i govore samo što je dobro. Ali kod onih koji su u zlu unutrašnje i spoljašnje mišljenje ne čine jedno, jer takvi misle što je zlo a govore ono što je dobro. Kod takvih postoji obrnut poredak, jer je kod njih dobro spolja a zlo iznutra; i za posledicu zlo vlada nad dobrim; i potčinjava ga kao svog slugu, da mu može služiti kao sredstvo za postizanje ciljeva, koji su iste prirode kao njihova ljubav. Sa takvim ciljem koji je sadržan u dobru koje oni traže i čine, njihovo dobro očigledno nije dobro, već je zaraženo zlom, ma koliko dobro ono moglo izgledati spolja onima koji nisu upoznati sa njegovom unutrašnjošću. Nije tako sa onima koji su u dobru. Kod takvih poredak nije izvrnut, već dobro iz unutrašnje misli teče u spoljašnju misao, i tako u reči i delo. Za takav poredak stvoren je čovek; i u nebu, i u svetlosti neba, njegova unutrašnjost je u tom poretku. I kako je svetlost neba Božanska istina koja dolazi od Gospoda, i po tome je Gospod u nebu (br. 126-140), stoga takve vodi Gospod. Sve ovo je rečeno da bi se znalo da svaki čovek ima unutrašnju misao i spoljašnju misao, i da se one razlikuju jedna od druge. Termin misao takođe uključuje volju, jer je misao iz volje, i mišljenje odvojeno od htenja nije moguće. Sve ovo razjašnjava na šta se mislilo pod stanjem čovekove spoljašnosti i stanjem njegove unutrašnjosti.

500. Kada se pominju volja i mišljenje, volja uključuje sklonost i ljubav, i svo zadovoljstvo i uživanje koje dolazi od sklonosti i ljubavi, jer se sve to tiče volje kao njihovog osnova; jer što čovek hoće on voli i oseća zadovoljstvo i uživanje u tome; i sa druge strane, ono što čovek voli i oseća kao zadovoljstvo i uživanje, on to hoće. Dok pod mišljenjem se onda misli na sve čime se potvrđuju sklonost i ljubav, jer mišljenje je samo oblik volje, ili to čime se ono što je volja iznosi na svetlo. Taj oblik se čini očiglednim kroz razne racionalne analize, koje imaju svoje poreklo u duhovnom svetu i pravilno pripadaju duhu čovekovom.

501. Neka se razume da je čovek ceo onakav kakva je njegova unutrašnjost, a ne onakav kakva je njegova spoljašnost odvojena od njegove unutrašnjosti. To je zato što njegova unutrašnjost pripada njegovom duhu, a život njegovog duha je čovekov život, od kog njegovo telo živi; i zbog toga kakva je čovekova unutrašnjost takav on nastavlja da bude zauvek. A

pošto se spoljašnost tiče tela ona se odvaja posle smrti, i ona koja pristaje duhu se uspavljuje, i služi samo kao područje za unutrašnjost, kako je pokazano prethodno u raspravi o memoriji čovekovo koja nastavlja posle smrti. To čini očiglednim šta je čovekovo vlastito a šta nije njegovo, naime, da kod lošeg čoveka ništa što pripada njegovoj spoljašnjoj misli iz koje govori, ili spoljašnjoj volji iz koje deluje, nije njegovo vlastito, već samo ono što pripada njegovoj unutrašnjoj misli i volji.

502. Kada prvo stanje, koje je stanje spoljašnosti obrađeno u prethodnom poglavlju, prođe, čovek-duh je stavljen u stanje njegove unutrašnjosti, ili u stanje njegove unutrašnje volje i misli, u kom je bio na svetu kada je bio prepušten sebi da misli slobodno bez ograničenja. I to stanje on nesvesno klizi, baš kao kad na svetu povlači misao najbližu njegovom govoru, to jest, iz koje govori, prema njegovoj unutrašnjoj misli i potom ostane u njoj. Stoga u ovom stanju njegove unutrašnjosti čovek-duh jeste u sebi i u samom njegovom životu; jer misliti slobodno po svojim sopstvenim sklonostima je sam život čovekov, i to je on sam.

503. U ovom stanju duh misli iz same njegove volje, tako iz same njegove sklonosti, ili iz same njegove ljubavi; i misao i volja onda čine jedno, i to jedno na takav način da on izgleda kao da jedva misli i da samo hoće. Skoro je isto kada govori, ipak sa razlikom da govori sa dozom straha da misli volje mogu izaći ogoljene, pošto je zbog njegovog društvenog života na svetu to postalo deo njegove volje.

504. Svi ljudi bez izuzetaka se stavljaju u ovo stanje posle smrti, pošto je to vlastito stanje njihovog duha. Prethodno stanje je takvo kakvo je čovek imao u pogledu svog duha kada je u društvu; a to nije njegovo vlastito stanje. Da to stanje, naime, stanje njegove spoljašnosti u koje čovek prvo stupa posle smrti (kako je pokazano u prethodnom poglavlju) nije njegovo vlastito stanje, pokazuju mnoge stvari, na primer, da duhovi ne samo da misle već takođe govore iz svojih sklonosti, pošto je njihov govor iz njihovih sklonosti (kako je rečeno i pokazano u poglavlju o govoru anđela, br. 234-245). To je bilo na taj način da je čovek imao misao dok je bio na svetu kada je mislio unutar sebe, jer u tim trenucima njegova misao nije od njegovih telesnih reči, već on (mentalno) vidi stvari, i za minut vremena vidi više nego što potom može izgovoriti za pola sata. Ponovo, da stanje spoljašnosti nije vlastito stanje čovekovog duha očigledno je iz činjenice da kada je u društvu na svetu on govori u skladu sa zakonima moralnog i civilnog života, i u takvim trenucima unutrašnja misao je upravljana spoljašnjom, kao što jedna osoba upravlja drugom, da je zadrži od prelaska granice pristojnosti i dobrih manira. Takođe je očigledno iz činjenice kada čovek misli u sebi, on misli kako mora da govori i dela da bi se dopao i učvrstio prijateljstvo, dobru volju i naklonost, i to na spoljašnje načine, to jest, drugačije bi radio kada bi delao u skladu sa svojom sopstvenom voljom. Sve ovo pokazuje da stanje unutrašnjosti u koje je duh stavljen jeste njegovo vlastito stanje, a bilo je njegovo vlastito stanje i dok je živio na svetu kao čovek.

505. Kada je duh u stanju njegove unutrašnjosti postaje savim jasno šta je čovek u sebi bio dok je bio na svetu, jer u tim trenucima on deluje iz onog što je njegovo vlastito. Onaj ko je bio na svetu u dobru onda dela racionalno i mudro, i čak mudrije nego na svetu, jer je oslobođen veze sa telom, i time od zemaljskih stvari koje izazivaju nejasnoću i postavljaju se između kao da su oblak. Ali onaj ko je u zlu u svetu onda dela budalasto i ludo, i čak još nerazumnije nego na svetu, jer je slobodan i bez ikakvih ograničenja. Jer dok je živio na svetu spolja je izgledao zdravorazumski, jer je pomoću spoljašnjeg činio da izgleda kao razuman čovek; ali kad mu je skinuta spoljašnost njegova umobolnost je otkrivena. Jedan zao čovek koji prema spoljačnosti ima prividan izgled dobrog čoveka nalik je posudi koja je sjajna i uglancana spolja i pokrivena poklopcem, unutar koje je skriveno đubre svake vrste, u skladu sa Gospodovim rečima:

Ve ste kao bele grobnice, koje spolja izgledaju prelepo, ali unutra su pune mrtvih ljudskih kostiju i svih nečistoća (Matej XXIII. 27).

506. Svi koji su živeli dorim životom na svetu i delali po savesti, koji su kao takvi priznavali Božansko i voleli Božanske istine, posebno oni koji su primenjivali te istine u životu, izgledaju sebi, kada se stave u stanje svoje unutrašnjosti, kao neko ko se probudio iz sna u potpunu budnost, ili kao neko ko prelazi iz tame u svetlost. Oni tada misle u svetlosti neba, time iz jedne unutrašnje mudrosti, i deluju iz dobra, time iz jedne unutrašnje sklonosti. Nebo ulazi u njihove misli i naklonosti sa jednom unutrašnjom srećom i uživanjem za koje oni prethodno nisu znali; jer imaju komunikaciju sa anđelima u nebu. Oni tada priznaju Gospoda i služe mu samim svojim životom, jer bivajući u stanju svojih unutrašnjosti oni su u svom pravom životu (kao što je upravo prethodno rečeno, br. 505); i kako je sloboda u vezi sa unutrašnjom sklonošću oni tada priznaju i služe Gospoda iz slobode. Tako se, takođe, povlače iz spoljašnje svetosti i stupaju u tu unutrašnju svetost iz koje se bogosluženje zaista sastoji. Takvo je stanje onih koji su živeli Hrišćanskim životom u skladu sa zapovedima u Reči. Ali stanje onih koji su živeli lošim životom na svetu i koji nemaju savesti, i za posledicu su poricali Božansko, potpuno je suprotno tome. Jer svako ko živi lošim životom, iznutra u sebi poriče Božansko, ma koliko prividno u spoljašnjoj misli priznavao Gospoda i ne poricao Ga; jer priznavanje Božanskog i življenje lošim životom su suprotnosti. Kada takvi u drugom životu stupe u stanje njihove unutrašnjosti, kada se čuje kako govore i vidi šta rade, oni izgledaju slaboumno; jer zbog njihovih zlih požuda oni upadaju u sve vrste grozota, preziru druge, rugaju i hule, mrze i svete; kuju zavere, neki sa podmuklošću i zlonamernošću koja se teško može poverovati da je moguća za bilo kog čoveka. Jer tada su u stanju slobode da rade u skladu sa njihovim mislima i njihovom voljom, pošto su odvojeni od spoljašnjih uslova koji su ih uzdržavali i kontrolisali na svetu. Jednom rečju, oni su lišeni njihove razumnosti, jer njihov razum dok su bili na svetu nije imao sedište u njihovoj unutrašnjosti, već u njihovoj spoljašnosti; a opet oni sebi izgledaju mudrijim od drugih. Pošto je takav njihov karakter, dok su u drugom stanju oni se spuštaju na kratko u stanje njihove spoljašnosti, i sećanja na njihove postupke kada su bili u stanju njihove unutrašnjosti; i neki od njih se osećaju posramljeni, i priznaju da su bili ljudi; neki ne osećaju sramotu; a neki su besni jer im nije dozvoljeno da trajno ostanu u stanju njihove spoljašnosti. Ali takvima se pokazuje šta bi bili ako bi nastavili u tom stanju, naime, da bi pokušali da ostvare na tajni način iste zle učinke, i prividnom dobrotom, iskrenošću i pravednošću, doveli bi u zabludu proste u srcu i veri, i potpuno bi sebe uništili; jer bi njihova spoljašnost na kraju gorela istom vatrom kao njihova unutrašnjost, i ceo njihov život bi bio potrošen.

507. Kada u ovom drugom stanju duhovi postanu vidljivi baš kakvi su bili u sebi dok su bili na svetu, ono što tada urade i kažu tajno sada se pokazuje; jer ih sada ne obuzdavaju nikakvi spoljašnji obziri, i stoga što su govorili i činili tajno sada govore i nastoje da učine otvoreno, nemajući više nikakvog straha od gubitka ugleda, kakav su imali na svetu. Takođe su dovedeni u mnoga stanja njihovih grehova, da bi ono što jesu moglo biti očigledno anđelima i dobrim duhovima. Na taj način su skrivene stvari otkrivene i tajne stvari objavljene, u skladu sa Gospodovim rečima:

Ne postoji ništa skriveno što neće biti otkriveno, ni tajeno što neće biti obznanjeno. Sve što ste govorili u tami čuće se na svetlu, i što ste govorili na uvo u unutrašnjim odajama biće objavljeno sa krovova (Luka XII 2, 3).

I na drugom mestu:

Kažem ti: da će svaka prazna reč koju ljudi izgovore biti zaračunata na sudnji dan (Matej XII 36).

508. Priroda rdavih u ovom stanju ne može se opisati u nekoliko reči, jer svaki je lud u skladu sa njegovim vlastitim žudnjama, a one su raznovrsne; stoga ću samo pomenuti neke posebne slučajeve iz kojih se mogu izvesti zaključci u vezi ostalog. Oni koji su voleli sebe iznad svega, i

njihova zanimanja i zaposlenja su služila za njihovu vlastitu počast, i koji su obavljali potrebne korisne radnje i nalazili radost u njima, ne zbog samih koristi već radi svoje reputacije, da bi mogli zarad njih biti cenjeni vrednijima od drugih, i tako da fasciniraju njihovim dobrim glasom radi dobijanja počasti, u ovom drugom stanju su gluplji od drugih; jer sve dok neko voli sebe on je odvojen od neba, i sve dok je odvojen od neba on je odvojen od mudrosti. Ali oni koji nisu samo bili u samoljublju već su takođe bili umešni, i uzdigli sebe do počasti pomoću podmuklih delovanja, združuju se sa najgorim duhovima, i uče magične veštine, koje su zlopotreba Božanskog reda, i pomoću njih napadaju i napastvuju sve koji im ne odaju počast, postavljajući zamke, potstičući mržnju, goreći osvetom, i žude da iskale svoj bes na svima koji im se ne potčinjavaju; i oni srljaju u sve te podlosti onoliko koliko im njihovi đavolski kompanjoni povlađuju; i na kraju oni razmišljaju kako da se popnu na nebo da ga unište, ili da tamo budu obožavani kao bogovi. Dotle ih nosi njihovo ludilo. Rimokatolici sa takvim karakterom su luđi od drugih, jer neguju stanovište da su nebo i pakao pod njihovom vlašću, i da mogu da opraštaju grehe iz rasonode, pripisujući sebi sve što je Božansko, i nazivajući sebe Hristom. To uverenje je kod njih takvo da gde god teče ono remeti um i izaziva tamu sve do bola. Takvi su skoro isti u oba i prvom i drugom stanju; ali u drugom su bez razuma. O njihovom ludilu i njihovom usudu posle ovog stanja neki detalji će biti dati u raspravi: "O strašnom sudu i uništenju Vavilona". Oni koji su pripisali stvaranje prirodi, i u srcu su, ako nisu ustima negirali Božansko, i tako sve stvari crkve i neba, udružuju se sa sebi slicnima u tom drugom stanju, i nazivaju bogom svakog ko se ističe lukavstvom, obožavajući ga čak sa božanskim počastima. Video sam takve na jednom skupu koji obožavaju nekog čarobnjaka, da diskutuju o prirodi, i ponašaju se kao budale, kao da su zveri u ljudskom obliku, dok je među njima bilo nekih koji su na svetu bili na dostojanstvenim položajima, i neki koji su smatrani za učene i mudre. Tako i sa drugima u drugim stanjima. Iz ovih nekoliko slučajeva može se zaključiti šta su oni koji imaju unutrašnjost svojih umova zatvorenu za nebo, i kakav je slučaj sa svima koji nisu primili nikakav uticaj iz neba kroz priznavanje Božanskog i život vere. Svako može da proceni za sebe kako bi delovao ako bi, kao takav, bio ostavljen da deluje bez straha od zakona i bez straha za svoj život, i bez spoljnih ograničenja, kao što je strah od nanošenja štete ugledu ili gubitku časti i dobiti, i proističućih zadovoljstava. Ipak, bezumnost takvih ograničava Gospod da ne bi prekoračilo korisne granice; jer čak i takvi duhovi su donekle korisni. U njima dobri duhovi vide šta je zlo i prirodu zla, i šta je čovek kada ga ne vodi Gospod. Druga od njihovih korisnosti je njihovo prikupljanje loših duhova kao što su i oni, i njihovo odvajanje od dobrih; i još jedno, da istine i dobra koja su zli spoljašnje posedovali i simulirali jeste oduzeto od njih, i oni su stavljeni u grehe njihovog života i neistine njihovog zla, i tako su pripremljeni za pakao. Jer niko ne ulazi u pakao dok nije u svom sopstvenom zlu i neistinama, jer tamo nikom nije dozvoljeno da ima podeljen um, to jest, da misli i govori jedno a hoće drugo. Svaki rđav duh mora da misli ono što je netačno iz zla, i da govori iz neistine zla, oboje iz volje, time iz njegove vlastite suštinske ljubavi i njegove radosti i uživanja, na isti način kako je mislio kada je na svetu bio u svom duhu, to jest, na isti način kako je mislio u sebi kada je mislio iz unutrašnje sklonosti. Razlog je što je volja sam čovek, a ne misao, izuzev onoliko koliko ima obeležje volje, volja je sama suština ili ono što određuje čoveka. Stoga čovek prepušten svojoj volji je prepušten svojoj prirodi i onom što ga određuje, i time svom životu; jer svojim životom on postavlja karakter; i posle smrti nastavlja da bude onakav kakvu je narav stekao za života na svetu; i kod rđavih ta narav se više ne može ispraviti i promeniti pomoću mišljenja ili razumevanjem istine.

509. Kada su loši duhovi u drugom stanju, kako jure u zla svake vrste podvrgnuti su čestim i bolnim kažnjavanjima. U svetu duhova postoje raznovrsna kažnjavanja; i ne uzima se u obzir

da li je neko na svetu bio kralj ili sluga. Svako zlo nosi kaznu, ta dva čine jedno; stoga ko god je u zlu takođe je i u kazni za to zlo. A opet niko na drugom svetu nije kažnjen za zla koja je počinio na svetu, već samo za nova zla koja čini; mada zbir je isti i ista je stvar kada se kaže da čovek dobija kaznu za zlodela na svetu ili da dobija kaznu za zlodela počinjena na drugom svetu, jer svako se posle smrti vraća sopstvenom životu i tako sličnim zlodelima; i čovek nastavlja isto kao što je bio za života u telu (br. 470-484). Ljudi se kažnjavaju iz razloga jer strah od kazne je jedino sredstvo da se obuzdaju zla u ovom stanju. Opomene nisu više od koristi, niti pouke ili strah od zakona ili gubitka ugleda, jer svako dela iz svoje prirode; i ta narav se može uzdržati i slomiti samo kažnjavanjima. Ali dobri duhovi, mada su činili zlodela na svetu, nikad se ne kažnjavaju, jer se njihova zla ne vraćaju. Šta više, saznao sam da su zlodela koja su počinili bila drugačije prirode, nisu učinjena namerno protiv istine, ili iz bilo koje druge pokvarenosti srca do one koju su primili nasleđem od svojih roditelja, i da su unešeni u to slepim uživanjem kada su bili u spoljašnjem odvojeni od unutrašnjeg.

510. Svako odlazi svom društvu u kom je njegov duh bio na svetu; jer svaki je čovek, u pogledu svog duha, spojen sa nekim društvom, ili paklenim ili nebeskim, loš čovek s nekim paklenim društvom, a dobar čovek sa nekim nebeskim društvom, i u to društvo on se odnosi posle smrti (vidi br. 438). Duh se vodi njegovom društvu postepeno, i na kraju ulazi u njega. Kada je loš duh u stanju svoje unutrašnjosti on je u određenom stepenu okrenut ka njegovom društvu, i na kraju, pre no što se to stanje završi, potpuno je okrenut ka njemu; i kad se to stanje završi on se sam baca u pakao gde su oni kao što je i on sam. Taj čin bacanja dole izgleda pogledu kao da neko pada strmoglavce sa glavom na dole a stopalima na gore. Razlog takvog izgleda je što je duh sam u jednom obrnutom poretku, pošto je voleo paklene stvari a odbacio nebeske. U tom drugom stanju neki loši duhovi ulaze u paklove i ponovo izlaze s vremena na vreme; ali oni ne izgledaju da padaju strmoglavce kao što čine oni potpuno ogoljeni. Šta više, samo društvo u kom su oni bili u pogledu njihovog duha dok su živeli na svetu pokazuje im se dok su u stanju njihovih spoljašnjosti, da oni mogu tako saznati da čak dok su živeli u telu bili su u paklu, mada ne u istom stanju kao oni koji su sami bili tamo, ali u istom stanju kao oni koji su u svetu duhova. O tom stanju, u poređenju sa onima koji su u paklu, više će biti rečeno kasnije.

511. U tom drugom stanju odvija se odvajanje loših duhova od dobrih duhova. Jer u prvom stanju oni su zajedno, jer dok je duh u spoljašnjosti on je kao kakav je bio na svetu, tako loši sa dobrim i dobri sa zlim; ali drugačije je kada se duh uvede u njegovu unutrašnjost i prepusti njegovoj sopstvenoj prirodi ili volji. Odvajanje dobrih od loših duhova se ostvaruje na razne načine; generalno njihovim udruživanjem sa onim društvima sa kojima su u prvom stanju imali komunikaciju pomoću njihovih dobrih misli i sklonosti, tako sa odvođenjem onim društvima za koja su bili pobuđeni da veruju na osnovu spoljašnjeg izgleda da nisu zla i obično prilaze u širokom krugu, i svuda se pokazuje šta oni stvarno jesu dobrim duhovima. Kada ih opaze dobri duhovi se okreću na drugu stranu; i u isto vreme loši duhovi koji se pokazuju okreću svoja lica na drugu stranu od dobrih prema strani gde je njihovo pakleno društvo, u koje će oni da odu. Drugi načini razdvajanja, kojih ima mnogo, sada se neće pominjati.

53. Treće stanje čovekovo posle smrti, koje je stanje učenja za one koji ulaze u nebo

512. Treće stanje čoveka posle smrti, to jest, njegovog duha, je stanje učenja. To stanje je za one koji ulaze u nebo i postaju anđeli. Ono nije za one koji ulaze u pakao, jer takvi nisu sposobni da budu poučeni, i stoga njihovo drugo stanje je takođe njihovo treće, završavajući se na tome, i oni su potpuno okrenuti svojoj vlastitoj ljubavi, tako njihovom paklenom društvu koje je u sličnoj ljubavi. Kada je to urađeno oni hoće i misle iz te ljubavi, i kako je ta ljubav paklena oni ne žele ništa do ono što je zlo, i ne misle ništa do ono što je neistinito; i u takvom mišljenju i htenju oni nalaze svoja zadovoljstva, jer ona pripadaju njihovoj ljubavi; i za posledicu toga oni odbacuju sve dobro i istinito što su prethodno usvojili kao sredstvo upotrebljivo za njihovu ljubav. Dobri duhovi, s druge strane, vođeni su iz drugog u treće stanje, koje je stanje njihove pripreme za nebo pomoću poduke. Jer neko može da se pripremi za nebo samo pomoću znanja dobra i istine, to jest, samo pomoću poduke, pošto neko može znati šta su duhovno dobro i istina, i šta su zlo i neistina, koje su njihove suprotnosti, samo ako je poučen. Čovek može učiti na svetu šta su građansko i moralno dobro i istina, koji se zovu pravičnost i čestitost, jer postoje građanski zakoni na svetu koji uče šta je pravično, i postoje veze sa drugima pomoću kojih čovek uči da živi u skladu sa moralnim zakonima od kojih se svi odnose na ono što je čestito i ispravno. Ali duhovno dobro i istina se uče od neba, ne od sveta. Mogu se naučiti iz Reči i učenja crkve koje je izvučeno iz Reči, a ipak ukoliko čovek nije u pogledu svoje unutrašnjosti, koja pripada njegovom umu, u nebu, duhovno dobro i istina ne mogu ući u njegov život; a čovek je u nebu kada i priznaje Božansko i deluje pravedno i čestito iz razloga što tako treba delati jer je tako zapovedeno u Reči. To je živeti pravično i čestito radi Božanskog, a ne radi sebe i sveta kao cilja. Ali niko ne može tako da deluje dok nije poučen, na primer, da postoji Bog, da postoji nebo i pakao, da ima života posle smrti, da najviše treba voleti Boga, i bližnjeg kao samoga sebe, i da ono čemu uči Reč treba da se veruje jer je Reč Božanska. Bez znanja i priznavanja tih stvari čovek nije sposoban da misli duhovno; a ako nema misli o tome on nema volju za to; jer čovek ne može da misli o nečemu što ne zna, i ne može hteti ono o čemu ne misli. Tako tek kad čovek hoće te stvari onda nebo ulazi u njegov život, to jest, Gospod kroz nebo, jer Gospod ulazi u volju i kroz volju u misao, a kroz obe u život, i ceo život čoveka je od njih. Sve ovo razjašnjava da se duhovno dobro i istina ne uče od sveta već od neba, i da se čovek može pripremiti za nebo samo pomoću pouke. Šta više, sve dok Gospod ulazi u nečiji život On ga poučava, jer dotle On potstiče volju s ljubavlju da se znaju istine i prosvetljava um da ih zna; i sve dok se to dešava unutrašnjost čoveka je otvorena i nebo se usađuje u nju; i dalje, ono što je Božansko i nebesko ulazi u čestite stvari koje se tiču moralnog života, i u pravične stvari koje se tiču građanskog života čoveka, i čine ga duhovnim, jer čovek tada čini te stvari od Božanskog, što je činjenje istih radi Božanskog. Jer stvari čestite i pravične koje su u vezi moralnog i građanskog života koje čovek čini iz tog izvora su suštinski učinci duhovnog života; a učinak dobija sve svoje iz svog uzroka, jer kakav je uzrok takav je rezultat.

513. Poduku pružaju anđeli mnogih društava, posebno oni u severnim i južnim oblastima, jer ta anđeoska društva su u razumevanju i mudrosti znanja dobra i istine. Mesta za poduku su prema severu i raznovrsna su, uređena i izdvajaju se prema vrsti i varijanti nebeskog dobra, da bi svi i svako pojedinačno mogli tamo biti podučeni prema svojim sklonostima i

sposobnosti primanja; mesta se pružaju naokolo nadaleko. Dobre duhove koji će biti podučeni donosi Gospod na ta mesta kada završe svoje drugo stanje u svetu duhova, ipak ne sve; jer ima nekih koji su bili podučeni na svetu, i tamo bili pripremljeni od Gospoda za nebo, i ti se podižu u nebo na drugi način - neki odmah posle smrti, neki posle kratkog boravka sa dobrim duhovima, gde se grublje stvari njihovog mišljenja i privrženosti koje su stekli od počasti i bogatstava na svetu uklanjaju, i na taj način se oni pročišćavaju. Neki prvo podnose pražnjenja, koja se postižu na mestima ispod đonova stopala, zvana niža zemlja, gde neki teško pate. To su oni koji su se učvrstili u neistinama a ipak vodili dobre živote, jer kada su neistine utvrđene one su spojene većom snagom, i dok se one ne razbiju ne mogu se videti istine, i tako ne mogu da se prihvate. Ali pražnjenja i kako se ona ostvaruju obrađena su u Nebeskim Tajnama.

514. Svi koji su na mestima poduke obitavaju odvojeno; jer svako je povezan u pogledu njegove unutrašnjosti sa onim društvom u nebu u koje će da stupi; pa kako su nebeska društva uređena u skladu sa nebeskim oblikom (vidi prethodno, br. 200-212), tako su i mesta gde se daju poduke; i iz tog razloga kada se ta mesta vide iz neba vide se kao nebo u manjem obliku. Ona su raspoređena uzduž od istoka ka zapadu, a po širini od juga ka severu; ali širina izgleda manja od dužine. Uređenje u celini je kako sledi. Napred su oni koji su umrli u detinjstvu i doneti su u nebo u doba rane mladosti; njih posle prolaska stanja detinjstva sa onima koji vode računa o njima, Gospod donosi ovamo i podučava. Iza njih su mesta gde se poučavaju oni koji su umrli u zreloom dobu, i koji su na svetu imali sklonost ka istini izvedenoj iz dobra života. Ponovo, iza njih su oni koji su na svetu bili povezani sa muslimanskom religijom, i živelu moralnim životom i priznavali Božansko, i Gospoda kao samog Proroka. Kada se ti odvrte od Muhameda, jer on ne može ništa da im pomogne, oni prilaze Gospodu i obožavaju Ga i uviđaju Njegovo Božansko, i onda se podučavaju Hrišćanskoj religiji. Iza njih više prema severu su mesta za poduku raznih neznabožičkih naroda koji su na svetu živelu dobrim životom u skladu sa njihovom religijom, poštujući zakone religije koje su smatrali svetim, i ni na koji način ih ne kršeći svojim delima. Kada se oni podučavaju lako se dovode do priznavanja Gospoda, jer im je utisnuto u srcima da Bog nije nevidljiv, već je vidljiv u ljudskom obliku. Oni po broju prevazilaze sve druge, i najbolji među njima su iz Afrike.

515. Ali ne poučavaju se svi na isti način, niti ih poučava isto nebesko društvo. Oni koji su doneti od detinjstva u nebo, pošto nisu usvojili neistine iz religioznih laži niti oskrnavili svoj duhovni život nečistim talogom koji je u vezi sa počastima i bogatstvom na svetu, primaju poduke od anđela unutrašnjih nebesa; dok oni koji su umrli u zreloom dobu primaju poduke uglavnom od anđela iz najnižeg neba, jer im ti anđeli više odgovaraju od anđela unutrašnjih nebesa, koji su u unutrašnjoj mudrosti koja im još uvek nije prihvatljiva. A muslimani primaju poduke od anđela koji su prethodno bili u istoj religiji i preobraćeni su u Hrišćanstvo. Neznabošce takođe podučavaju njihovi anđeli.

516. Tamo je sva nastava po doktrini dobijenoj iz Reči, a ne po Reči odvojenoj od doktrine. Hrišćani se poučavaju po nebeskoj doktrini, koja je u potpunosti u skladu sa unutrašnjim značenjem Reči. Svi drugi, kao muslimani i neznabošci, uče se po doktrinama prilagođenim njihovim shvatanjima, što se razlikuje od nebeske doktrine samo po tome, da se duhovnom životu poučava pomoću moralnog života u skladu sa dobrim pravilima njihove religije po kojoj su vodili svoj život na svetu.

517. Pouka u nebu razlikuje se od pouke na zemlji u tome da se znanja ne predaju pamćenju, već životu; jer pamćenje duhova je u njihovom životu, jer oni primaju i usvajaju sve što je u skladu sa njihovim životom, a ne primaju, i još manje usvajaju, ono što sa njim nije u skladu; jer duhovi su sklonosti, i stoga su u ljudskom obliku koji je sličan njihovim sklonostima. Pošto su takvi oni se neprestano nadahnjuju jednom sklonošću za istinom koja gleda na korisnosti života; jer Gospod obezbeđuje svakome da voli korisnosti primerene njegovom daru; i ta

Ljubav je poneka nadom da će se postati anđeo. I kako su sve korisnosti neba u vezi sa opštom korisnošću, koja je dobrobit kraljevstva Gospodnjeg, koja je u nebu otadžbina, i kako se sve posebne i pojedine korisnosti cene u srazmeri koliko su bliže i potpunije u brizi za opštu korist, tako sve te posebne i pojedine korisnosti, koje su neizbrojne, jesu dobre i nebeske; stoga je u svakome jedna privrženost istini tako spojena sa jednom privrženošću ka korisnosti da to dvoje čine jedno; i stoga je istina tako usađena u korisnost da su istine koje stiču istine korisnosti. Na taj način se anđeoski duhovi poučavaju i pripremaju za nebo. Privrženost istini koja je primerena korisnosti nagoveštava se raznim sredstvima, od kojih većina nije poznata na svetu; uglavnom primerima korisnosti koje se u duhovnom svetu pokazuju na hiljade načina, i sa takvom radošću i zadovoljstvima da prožimaju duh iz unutrašnjosti njegovog uma do spoljašnjosti njegovog tela, i tako deluju na celinu; i za posledicu duh postane kao da je to njegova korisnost; i stoga kada dođe u njegovo društvo, u koje je posvećen poukama, on je u svom životu bivajući u svojoj korisnosti. Iz svega ovoga je jasno da znanja, koja su spoljašnje istine, ne dovode nikoga u nebo; već sam život, koji je život korisnosti usađenih pomoću upućivanja.

518. Ima duhova koji su ubeđeni, razmišljajući o tome na svetu, da će otići u nebo i biti primljeni pre drugih zbog njihove učenosti i velikog poznavanja Reči i doktrina njihovih crkvi, verujući zbog toga da su mudri, i da su oni na koje se mislilo kad je rečeno:

Oni će sijati kao nebeski svod, i kao zvezde (Daniel XII.3).

Ali oni su ispitani da se vidi da li se njihovo znanje nalazi u pamćenju ili u životu. Oni među njima koji su imali istinsku privrženost istini, to jest, koji su imali korisnosti odvojene od onog što je u vezi tela i sveta kao cilja, što su suštinski duhovne korisnosti - ti, kada su poučeni, primaju se u nebo; i onda im se dopušta da saznaju šta je to što sija u nebu, naime, Božanska istina (koja je svetlost neba) kada je u primeni, koja je plan koji prima zrake te svetlosti i pretvara ih u razne blistave stvari. Ali oni kod kojih znanje pripada samo pamćenju, i koji su otuda stekli jednu sposobnost da razmišljaju o istinama i da dokazuju ono što su već prihvatili kao osnovna načela, videći takva načela, pošto su ih potvrdili kao istine, mada su bile neistine, oni, pošto nisu u nebeskom svetlu, a ipak su u verovanju dobijenom iz zaključivanja koje obično prijanja na takvu inteligenciju da su učeniji od drugih, i da će iz tog razloga stupiti u nebo i da će ih služiti anđeli, da bi mogli biti odvrćeni od njihovog pogrešnog uverenja, podižu se u prvo ili krajnje spoljašnje nebo da se upoznaju sa nekim anđeoskim društvom. Ali na samom pragu njihove oči počinju da se pomračuju zbog ulivanja svetlosti neba, i njihovo razumevanje postaje uznemireno, i na kraju počinju da se guše kao na samrti; i odmah čim osete toplinu neba, koja je nebeska ljubav, počinju da osećaju unutrašnje muke. Stoga se bacaju dole, i potom se poučavaju da znanje ne čini anđela, već sam život, koji je postignut pomoću znanja, jer znanja računata sama za sebe su izvan neba; ali život stečen pomoću znanja je unutar neba.

519. Kada su duhovi pripremljeni za nebo poukama na gore opisanim mestima, što je ostvareno za kratko vreme jer su u duhovnim idejama koje obuhvataju mnogo pojedinosti sve zajedno, oni se oblače u anđeosku odeću, koja obično ima beli sjaj kao da je načinjena od finog platna; i tako se izvode na put koji vodi gore prema nebu, i tu se daju anđelima čuvarima, a potom ih primaju drugi anđeli i uvode se u društvo i mnoga tamošnja blaženstva. Posle toga svakog posebno Gospod vodi u njegovo društvo, što se takođe ostvaruje na razne načine, ponekad vijugavim putevima. Putevi kojima se oni vode nisu poznati ni jednom anđelu, već samo Gospodu. Kada stignu u svoje društvo njihove unutrašnjosti su otvorene; i kako su usaglašene sa unutrašnjostima anđela koji su u tom društvu oni se trenutno prepoznaju i primaju sa radošću.

520. Ovome ću dodati i vrednu pamćenja činjenicu u vezi sa putevima koji vode sa tih mesta

u nebo, po kojima se novi anđeli uvode. Postoji osam puteva, po dva sa svakog mesta na kome se vrši pouka, jedan ide gore prema istoku drugi prema zapadu. Oni koji ulaze u Gospodovo nebesko kraljevstvo uvode se istočnim putem, dok oni koji ulaze u duhovno kraljevstvo uvode se zapadnim putem. Četiri puta koji vode u Gospodovo nebesko kraljevstvo izgledaju okićeni maslinovim drvećem i raznovrsnim voćkama; dok oni koji vode u Gospodovo duhovno kraljevstvo izgledaju okićeni vinovom lozom i lovorikom. To je po saobraznosti, jer vinova loza i lovorika odgovaraju sklonosti ka istini i njenoj upotrebi, dok masline i voće odgovaraju sklonosti ka dobru i njegovoj upotrebi.

54. Niko ne ulazi u nebo po milosti nezavisno od toga kako je živeo

521. Oni koji nisu poučeni o nebu i putu do neba, i o životu neba u čoveku, pretpostavljaju da je primanje u nebo pitanje puke milosti, i da se daruje onima koji imaju veru, i za koje Gospod posreduje; tako da je to primanje iz čiste blagonaklonosti; i za posledicu se svi ljudi bez izuzetaka mogu spasiti ako se Gospodu to sviđi, i neki čak veruju da svi u paklu mogu tako biti spašeni. Ali oni koji tako misle ne znaju ništa o čoveku, da je on baš onakav kakav je njegov život, a da je njegov život baš onakav kakva je njegova ljubav, oboje u pogledu njegove unutrašnjosti koja se odnosi na njegovu volju i razumevanje, i u pogledu spoljašnosti koja se odnosi na njegovu telo: takođe da je njegovo telo samo spoljašnji oblik u kome unutrašnjost pokazuje sebe u dejstvovanju i radu; za posledicu nečija ljubav jeste sav čovek (vidi prethodno, br. 363). Oni ne znaju ni da telo ne živi od sebe, već od duha, i da je čovekov duh njegova suštinska sklonost-ljubav, i njegovo duhovno telo nije ništa drugo do njegova sklonost u ljudskom obliku, i u takvom obliku se javlja posle smrti (vidi prethodno, br. 453-460). Sve dok čovek ne zna za sve ovo on se može navesti da veruje da spas uključuje ništa drugo do Božansku dobru volju, koja se naziva oprost i milosrđe.

522. Ali hajde prvo da razmotrimo šta je Božanska milost. Božanska milost je čista milost prema celoj ljudskoj rasi, da se spasi; i ona je takođe neprestana prema svakom čoveku, i nikada se ni od koga ne povlači; tako da je spašen svako ko se može spasiti. A opet niko ne može da se spasi izuzev pomoću Božanskih sredstava, ta sredstva Gospod otkriva u Reči. Božanska sredstva su ono što se zove Božanskim istinama koje poučavaju kako čovek mora da živi da bi se spasao. Pomoću tih istina Gospod vodi čoveka u nebo, i pomoću njih On usaduje u čoveka nebeski život. To Gospod čini za sve. Ali nebeski život se ne može nikom usaditi ako se ne uzdržava od zla, jer zlo osujećuje. Onoliko, stoga, koliko se čovek uzdržava od zla toliko ga vodi Gospod iz čiste milosti pomoću Njegovih Božanskih sredstava, i tako od detinjstva do kraja njegovog života na svetu i potom u večnost. Na to se misli pod Božanskom milošću. I iz ovoga je očigledno da je milost Gospoda čista milost, ali nije odvojena od sredstava, to jest, ona ne gleda da spasi sve iz puke dobre volje, bez obzira kako su živeli.

523. Gospod ne čini nikad nešto suprotno redu, jer On sam je Red. Božanska istina koja dolazi od Gospoda je ono što stvara red; i Božanske istine su propisi tog reda. U skladu sa tim propisima je da Gospod vodi čoveka. Za posledicu spasiti čoveka milošću odvojeno od sredstava bilo bi suprotno Božanskom redu, a što je suprotno Božanskom redu suprotno je Božanskom, Božanski red je nebo u čoveku, i čovek je to u sebi izopačio životom suprotnim propisima reda, koji su Božanske istine. U taj red čoveka ponovo uvodi Gospod iz čiste milosti pomoću sredstava propisa reda; i onoliko koliko je vraćen u taj red čovek prima nebo u sebe; i onaj ko prima nebo u sebe uvodi se u nebo. Ovo ponovo čini očiglednim da je Gospodova Božanska milost čista milost, i nije milost odvojena od sredstava.

524. Kada bi čovek mogao biti spašen milošću odvojeno od sredstava svi bi bili spašeni, čak i oni u paklu; u stvari, ne bi postojao pakao, jer Gospod je sama milost, i sama dobrota. Stoga bilo bi protivrečno Njegovom Božanskom reći da je on sposoban da spase sve nevezano od sredstava ali ih ne spašava. Poznato je iz Reči da Gospod želi spas svima, nikome ne želi prokletstvo.

525. Većina onih koji stupaju u drugi život iz Hrišćanskog sveta nose sa sobom uverenje da

mogu biti spašeni odvojeno od sredstava, i mole za tu milost, ali kada se ispitaju otkrije se da veruju da je stupanje u nebo puko dobijanje dozvole, i da su oni koji su pušteni unutra u nebeskoj radosti. Oni su potpuno neupućeni šta je nebo i šta je nebeska radost, i zato im je rečeno da Gospod nikom ne odbija nebo, i da mogu biti primljeni i mogu ostati tamo ako to žele. Oni koji to žele se primaju; ali čim priđu prvom pragu spopada ih takav bol u srcu od daška nebeske topline, koja je ljubav u kojoj su anđeli, i od jednog uliva nebeskog svetla, koje je Božanska istina, da oni osećaju u sebi paklene muke umesto nebeske radosti, i pogođeni užasom oni se sami bacaju glavom na dole. Tako su poučeni živim iskustvom da je nemoguće darovati nebo ikome iz milosti odvojeno od sredstava.

526. Povremeno sam razgovarao sa anđelima o tome, i rekao im da većina onih na svetu koji žive u zlu, kada razgovaraju sa drugima o nebu i večnom životu, ne iznose drugu ideju do tu da je stupanje u nebo samo primanje jedino iz milosti. I to posebno veruju oni koji su načinili veru jedinim sredstvom spasenja. Za takve se načela njihove religije ne obaziru na život i dela ljubavi koja čine život, i tako ni na jedno drugo sredstvo kojim Gospod usađuje nebo u čoveka i čini ga prijemčivim za nebesku radost; i kako oni tako odbacuju svako stvarno posredovanje zaključuju, kao neophodnu posledicu pravila, da čovek ulazi u nebo jedino iz milosti, veruju da je toj milosti Bog Otac potstaknut zauzimanjem Sina. Na sve ovo anđeli kažu da oni znaju da takav stav sledi neizbežno iz pretpostavke da se čovek spasava samo verom, i pošto je takav stav na čelu svega ostalog, i otuda, pošto to nije istina, nikakva svetlost neba ne može da pritiče, to je izvor neznanja koje dominira u crkvi do danas u vezi Gospoda, neba, i života posle smrti, nebeske radosti, suštine ljubavi i milosrđa, i uopšte što se tiče dobra i njegove veze sa istinom, posledično u vezi sa životom čoveka, otkuda je i šta je; a treba da se zna da ideja nikad ne čini nečiji život, već volja i rezultujuća dela; i da je život od misli samo u meri u kojoj je misao izvedena iz volje; niti je život iz vere izuzev onoliko koliko je vera izvedena iz ljubavi. Anđeli su ožalošćeni što te osobe ne znaju da samo vera nije moguća kod nikoga, pošto vera odvojena od svog izvora, koji je ljubav, nije ništa do znanje, a kod nekih je samo puko uverenje koje izgleda kao vera (vidi prethodno, br. 482). Takvo uverenje nije u životu čoveka, već izvan njega, jer je odvojeno od čoveka osim ako se ne slaže sa njegovom ljubavlju. Anđeli dalje kažu da oni koji se drže ovog principa u odnosu na suštinsko sredstvo čovekovog spasenja moraju da veruju u milost odvojeno od sredstva, jer oni oba vide pomoću prirodnog svetla i iz iskustva vide da odvojena vera ne sačinjava život čoveka, pošto oni koji vode grešan život jesu u stanju da misle i da budu uvereni u isto što i drugi; i iz toga dolazi verovanje da zli, jednako kao i dobri, mogu biti spašeni, pod uslovom da u smrtnom času govore sa verom o posredovanju, i o milosti koja se daruje tim posredovanjem. Anđeli svedoče da još nikog nisu videli ko je živio lošim životom da je primljen u nebo iz milosti odvojeno od sredstava, kakvu god uverenost ili pouzdanost (na šta se istaknuto misli pod verom) pokazao u svom govoru na svetu. Upitani o Abrahamu, Isaku, Jakobu, Davidu, i apostolima, da li su primljeni u nebo po milosti odvojeno od sredstava, anđeli su odgovorili da niko od njih nije tako primljen, već svako u skladu sa svojim životom na svetu; da znaju gde su oni, i da nisu više poštovani od drugih. Kažu da je tim osobama odata počast u Reči iz razloga šta je Gospod označio njima u unutrašnjem značenju - pod Abrahamom, Isakom, i Jakobom Gospod u pogledu Božanskog i Božanskog Ljudskog; pod Davidom Gospod u pogledu kraljevskog Božanskog; a pod apostolima Gospod u pogledu Božanskih istina; takođe da kada Reč čita čovek anđeli ne opažaju ništa od tih ljudi, jer njihova imena ne ulaze u nebo; umesto toga oni opažaju Gospoda kako je On upravo opisan; za posledicu u Reči koja je u nebu (vidi prethodno, br. 259) ne pominju se takva imena, jer je ta Reč u unutrašnjem značenju one Reči koja je na svetu.

527. Mogu da potvrdim iz mnogih iskustava da je nemoguće usaditi nebeski život u one koji su na svetu živeli životom suprotnim nebeskom životu. Ima nekih koji su verovali da kada

posle smrti čuju Božanske istine od anđela da će ih spremno prihvatiti i verovati u njih, i za posledicu živeti drugačijim životom i da tako mogu biti primljeni u nebo. Ali to je pokušano sa mnogima, mada je ograničeno na one koji su imali takvo verovanje, i dozvoljeno je u njihovim slučajevima da budu poučeni da pokajanje nije moguće posle smrti. Neki od tih sa kojima je izvršen eksperiment su dostigli da razumeju istine i naizgled ih prihvatili; ali čim su se okrenuli životu njihove ljubavi odbacili su ih. Drugi su želeli da im se oduzme život ljubavi koju su imali na svetu, i da imaju anđeoski život, ili nebeski život, namesto tog. To je takođe bilo dozvoljeno da se uradi; ali čim im je oduzet život njihove ljubavi polegali su kao mrtvi, izgubivši snagu. Tim i drugim eksperimentima jednostavno dobro je pokazano da ničiji život se ne može nikakvim sredstvima promeniti posle smrti; i da se jedan zao život ne može ni na koji način preobraziti u dobar život, ili jedan pakleni život u anđeoski život, jer svaki duh od glave do pete jeste onakav kakva je njegova ljubav, i stoga onakav kakav je njegov život; i preobraziti njegov život u suprotno jeste potpuno uništenje tog duha. Anđeli svedoče da bi bilo lakše pretvoriti sovu u golubicu, ili buljinu u rajsku pticu, nego pretvoriti pakleni duh u nebeskog anđela. Da ljudi posle smrti nastavljaju da budu onakvi kakav je bio njihov život na svetu može se videti prethodno u odgovarajućem poglavlju (br. 470-484). Iz svega ovoga je očigledno da niko ne može da bude primljen u nebo iz milosti odvojeno od sredstava.

55. Nije tako teško voditi život koji vodi u nebo, kao što se veruje

528. Postoje neki koji veruju da je živeti životom koji vodi u nebo, koji se naziva duhovnim životom, teško jer im je rečeno da čovek mora da se odrekne od sveta, mora da se oslobodi požuda koje se zovu požudama tela i puti, i da mora živeti duhovno; i oni razumeju da to znači da moraju odbaciti svetovne stvari koje se sastoje uglavnom od bogatstava i počasti; da moraju neprestano ići u pobožnoj meditaciji o Bogu, spasenju, i večnom životu; i da moraju provesti svoj život u molitvama, čitanju Reči i pobožnih knjiga. Takva je njihova ideja o odricanju od sveta, i života u duhu a ne u telesnom. Ali da to uopšte nije tačno pokazano mi je da znam mnogim iskustvima i iz razgovora sa anđelima. U stvari sam saznao da oni koji se odriču sveta i žive u duhu na taj način zadobijaju žalostan život koji nije prijemčiv za nebesku radost, jer se svačiji život nastavlja isto posle smrti. Sasvim suprotno, da bi se primio nebeski život čovek nužno mora živeti u svetu i učestvovati u njegovim poslovima i zaposlenjima, i tu pomoću moralnog i građanskog života primiti duhovni život. Ni na jedan drugi način se duhovni život ne može formirati kod čoveka, ili njegov duh pripremiti za nebo; jer živeti jednim unutrašnjim životom a u isto vreme ne i jednim spoljašnjim životom je kao boraviti u kući bez temelja, koja postepeno tone ili dobija pukotine i razdvaja se na pola, ili se klati dok ne padne.

529. Kada se čovekov život preispituje i istražuje racionalnim sagledavanjem nalazi se da je trostruk; naime, duhovan, moralan, i građanski, i ta tri života se razlikuju međusobno. Jer ima ljudi koji žive građanskim životom ali ne i moralnim i duhovnim; i ima ljudi koji žive moralnim životom ali još ne i duhovnim; i ima onih koji žive građanskim, moralnim i duhovnim životom istovremeno. Takvi žive nebeskim životom; ali prethodni žive životom sveta odvojeno od neba. To pokazuje, na prvom mestu, da duhovni život nije život odvojen od prirodnog ili života na svetu, već je spojen sa njim kao što je duša spojena sa telom, a da je razdvojen to bi bilo, kao što je rečeno, kao živeti u kući koja nema temelja. Jer moralni i građanski život su aktivni osnov duhovnog života, pošto je za volju dobro delo periferija duhovnog života, i činiti dobro delo moralnim i građanskim životom, i ako je prethodno odvojeno od potonjeg duhovni život se sastoji samo od misli i govora, i volja, ostavljena bez podrške, se gubi; a opet volja je suštinski duhovni deo čovekov.

530. Da nije tako teško, kako neki veruju, da se živi životom koji vodi u nebo sada će biti pokazano. Ko ne može da živi građanskim i moralnim životom? Svako se od detinjstva upućuje u taj život, i uči šta je to dok živi na svetu. Šta više, svako, bio dobar ili zao, živi tim životom; jer ko ne želi da bude zvan poštenim, i ko ne želi da bude zvan pravednim? Skoro svako primenjuje poštenje i pravednost spolja, u meri da izgleda pošten i pravedan u srcu, ili da izgleda da dela iz prave čestitosti i pravednosti. Duhovan čovek treba da živi na isti način, i može tako da postupa podjednako lako kao prirodan čovek, samo sa tom razlikom, što duhovan čovek veruje u Božansko, i dela čestito i pravedno, ne samo što je to u skladu sa građanskim i moralnim zakonima, već takođe jer je u skladu sa Božanskim zakonima. Kako duhovan čovek, šta god da čini, misli na Božanske stvari, on ima komunikaciju sa anđelima neba; i sve dok se to dešava on je spojen sa njima; i stoga njegov unutrašnji čovek, koji je u pogledu samog sebe duhovan čovek, jeste otvoren. Kada čovek dođe u to stanje on je prihvaćen i vođen od Gospoda, mada sam nije toga svestan, i onda sve što čini, što je čestito

i pravedno i što pripada moralnom i građanskom životu, učinjeno je iz duhovnog motiva; a činiti ono što je čestito i pravedno iz duhovnog razloga je činiti iz same čestitosti i pravednosti, ili činiti to iz srca. Njegova pravičnost i čestitost izgledaju spolja potpuno isto kao pravičnost i čestitost prirodnog čoveka, ili čak zlog i đavolskog čoveka; ali u unutrašnjem obliku oni se potpuno razlikuju. Jer rđavi delaju pravično i čestito samo radi sebe i sveta; i stoga kada se ne bi plašili zakona i kazni, ili gubitka reputacije, časti, dobitka, ili života, oni bi u svakom pogledu delovali nečasno i nepravedno, jer se ne plaše ni Boga ni bilo kog Božanskog zakona, i stoga ih ne zaustavlja nikakva unutrašnja kočnica; za posledicu oni bi koristili svaku priliku da obmanu, opljačkaju, i naškode drugima, i to sa zadovoljstvom. Da su oni iznutra takvi jasno se može videti kod onih iste naravi u drugom životu, kada je sve nečije spoljašnje odstranjeno, a unutrašnje u kom živi zauve otvoreno (vidi prethodno, br. 499-511). kako takvi onda deluju bez spoljašnjih ograničenja, koja su kao što je upravo rečeno strah od zakona, gubitka reputacije, časti, dobitka, ili života, oni deluju kao ljudi, i smeju se čestitosti i pravednosti. Ali oni koji su delali čestito i pravično iz poštovanja Božanskih zakona, kada se njihova spoljašnost odstrani i kada su ostavljeni u svojoj unutrašnjosti, delaju mudro, jer su spojeni sa nebeskim anđelima, od kojih im dolazi mudrost. Iz svega toga sada se može videti, na prvom mestu, da kada je unutrašnji čovek, to jest, volja i misao, spojen sa Božanskim, građanski i moralni život duhovnog čoveka može u potpunosti biti kao građanski i moralni život prirodnog čoveka (vidi prethodno, br. 358-360).

531. Osim toga, zakoni duhovnog života, zakoni građanskog života, i zakoni moralnog života su postavljeni u deset Božiji zapovedi; u prve tri zakoni duhovnog života, u četiri koje slede zakoni građanskog života, i u zadnje tri zakoni moralnog života. Spolja prost prirodan čovek živi u skladu sa istim zapovedima na isti način kao duhovan čovek, jer na sličan način učestvuje u verskim obredima, ide u crkvu, sluša propovedi, i uzima pobožan lik, uzdržava se da počini ubistvo, neverstvo, krađu, da lažno svedoči, i prevarom od svojih drugova uzima njihova dobra. Ali sve to on čini samo radi sebe i sveta, da održi spoljašnji privid; dok iznutra takav čovek je potpuno suprotan od onog kako izgleda spolja, jer u srcu poriče Božansko, u verskim obredima deluje licemerno, i prepušten sebi i sopstvenim mislima smeje se svetim stvarima crkve, verujući da one služe samo za obuzdavanje proste gomile. Za posledicu on je potpuno rastavljen od neba, i pošto nije duhovan čovek nije ni moralan čovek, ni civilizovan. I ako se uzdržava da počini ubistvo on mrzi svakoga ko mu se usprotivi, i iz te mržnje gori za osvetom, i stoga bi počinio ubistvo da nije zadržan građanskim zakonima i spoljašnjim obavezama, kojih se plaši; i pošto žudi da to učini sledi da on neprestano čini ubistvo. Mada ne čini bračno neverstvo, ipak kako veruje da je to dopustivo on je sve vreme preljubnik, je čini neverstvo u meri u kojoj ima mogućnosti i onoliko često koliko ima prilike. Mada ne krade, ipak kako žudi za tuđim dobrima i ne smatra prevaru i rđava sredstva suprotnim onome što je po zakonu, u nameri on neprestano čini krađu. Isto je tačno za zapovedi koje se odnose na moralan život, koje zabranjuju krivokletstvo i žudnju za tuđim dobrima. Takav je svaki čovek koji poriče Božansko, i koji nema savest izvedenu iz religije. Da je takav jasno je vidljivo kod onih takve naravi u drugom životu kada su njihove spoljašnjosti uklonjene i kada su prepušteni njihovoj unutrašnjosti. Kako su onda odvojeni od neba oni deluju u jedinstvu sa paklom, i za posledicu se udružuju sa onima koji su u paklu. Nije tako sa onima koji su u srcu priznavali Božansko, i u delanju tokom života poštovali Božanske zakone, i živeli u punom skladu sa prve tri Božije zapovedi kao i drugi. Kada se takvima ukloni spoljašnost i prepuste se njihovoj unutrašnjosti oni su mudriji nego što su bili na svetu; jer ulaženje u njihovu unutrašnjost je kao ulaženje iz tame u svetlost, iz neznanja u mudrost, i iz tužnog u sretan život, jer su u Božanskom, tako su u nebu. Ovo je rečeno da bi se znalo šta je jedna vrsta čoveka a šta druga, makar oboje živeli istim spoljašnjim životom.

532. Svako može da zna da su misli vođene ili teže u skladu sa namerama, to jest, u pravcu u

kome neko namerava; jer misao je čovekov unutrašnji pogled i po tome nalikuje spoljašnjem vidu, da gde god se usmeri ili upravi, tamo se okreće i tamo se zaustavlja. Stoga kada se unutrašnji vid ili misao okrene prema svetu i tu zaustavi, misao za posledicu postaje svetovna; kada se okrene prema sebi i samoljublju postaje telesna; ali kada je okrenuta nebesima postaje nebeska. Tako, takođe, kada je okrenuta nebesima ona se uzdiže; ali okrenuta sebi ona je povučena dole iz neba i uronjena u ono što je telesno; a kada je okrenuta prema svetu takođe je okrenuta dole od neba, i završena je na onim objektima koji se pokazuju prirodnom vidu. Čovekova ljubav je ono što sačinjava njegovu nameru i određuje njegov unutrašnji vid ili misao njenim objektima; tako samoljublje je učvršćuje za sebe i njegove objekte; ljubav prema svetu za svetovne objekte, a ljubav prema nebu za nebeske objekte; i kada se zna koja je ljubav onda se i stanje unutrašnjosti koja sačinjava um može saznati, to jest, unutrašnjost onoga ko voli nebo se uzdiže prema nebu i otvorena je odozgo; dok je unutrašnjost onoga ko voli svet, ili sebe, zatvorena odozgo a otvorena je prema spolja. Iz toga sledi zaključak da kada su viši regioni umu zatvoreni odozgo, čovek više ne može videti stvari koje se tiču neba i crkve, već su te stvari za njega u gustoj tami; i što je u gustoj tami ili se poriče, ili se ne razume. Zato oni koji vole sebe i svet iznad svega, pošto je viši region njihovog uma zatvoren, u srcu poriču Božanske istine; i ako iz svoje memorije kažu bilo šta o njima oni ih i pored toga ne razumeju. Šta više, cene ih na isti način kako cene svetovne i telesne stvari. I pošto su takvi oni su u stanju da usmere um samo na one stvari koje ulaze kroz telesna čula, i samo u njima nalaze zadovoljstvo. Među njima su mnoge stvari koje su prljave, bestidne, profane i poročne; i to se ne može ukloniti, jer u umove takvih nikakav uticaj iz neba nije moguć, pošto njihovi umovi, kao što je baš sada rečeno, jesu zatvoreni odozgo. Čovekova namera, po kojoj je njegov unutrašnji vid ili misao određena, jeste njegova volja; jer šta čovek hoće to on namerava, i što namerava to misli. Stoga kada je njegova namera uperena k nebu njegova misao je određena uperenošću ka nebu, i time ceo njegov um, koji je tako u nebu; i iz neba opaža stvari sveta ispod njega kao kad neko gleda sa krova kuće. Tako čovek koji ima unutrašnjost uma otvorenu može videti zlo i neispravnosti koje su u njemu, jer to je ispod duhovnog uma. S druge strane, čovek čija unutrašnjost nije otvorena nije u stanju da vidi svoje zlo i neispravnosti, jer nije iznad njih već u njima. Iz svega ovoga može se zaključiti otkud čoveku mudrost, a otkud ludilo, takođe šta će čovek biti posle smrti kada je ostavljen da hoće, misli, deluje i govori u skladu sa svojom unutrašnjom. Sve ovo je takođe rečeno sa ciljem da se razjasni šta sačinjava čovekov unutrašnji karakter, ma koliko on spolja bio nalik drugima.

533. Da nije tako teško živeti nebeskim životom kao što neki veruju može se sada videti iz ovoga, da kada se bilo šta pokaže čoveku za šta on zna da je nepošteno i nepravedno, ali za koje je njegov um stvoren, jednostavno je neophodno da misli da to ne sme da se uradi jer je suprotno Bižanskim pravilima. Ako se čovek navikne da tako misli, i iz toga se zasnuje navika da se tako misli, on se postepeno spaja sa nebom; i sve dok je spojen sa nebom više sfere njegovog uma su otvorene; i sve dok su otvorene on vidi sve što je nepošteno i nepravedno, i sve dok vidi ta zla ona mogu biti rasterana, jer ni jedno zlo ne može da se otera dok se ne vidi. U to stanje čovek je sposoban da stupi zbog njegove slobode, jer zar nije svako sposoban iz svoje slobode tako da misli? I kada čovek učini početak Gospod ubrza sve što je dobro za njega, i navodi ga ne samo da vidi da su zla rđava, već takođe da se uzdržava želje za njima, i konačno da ih se okane. Na to se mislilo u Gospodovim rečima:

Moj jaram je lak i Moje breme je malo (Matej, XI. 30).

Ali mora se razumeti da teškoća da se tako misli i odupire zlu raste onoliko koliko čovek od svoje volje čini zlo, jer u istoj meri on se privikava na zlo sve dok ga više ne vidi, i na kraju ga voli i iz zadovoljstva svoje ljubavi ga opravdava, i potvrđuje ga svakojakim pogrešnim

zaključcima, i proglašava ga dopustivim i dobrim. To je sudbina onih koji u ranoj mladosti zarone u zlo bez uzdržavanja, a takođe svim srcem odbacuju Božanske stvari.

534. Jednom su mi bili pokazani put koji vodi u nebo i put koji vodi u pakao. Postoji širok put koji skreće na levo ili sever, i mnogi duhovi su viđeni da idu tuda; ali u daljini vidi se veliki kamen gde široki put dolazi do kraja. Od tog kamena granaju se dva puta, jedan levo i drugi u suprotnom pravcu na desno. Put koji ide na levo je tesan i uzan, vodeći preko zapada na jug, i tako u svetlost neba; put koji ide na desno je širok i prostran, vodeći koso na dole prema paklu. Prvo izgleda da svi idu istim putem dok ne dođu do velikog kamena na početku dva puta. Kada dođu do te tačke oni se dele, dobri se okreću na levo i stupaju na uski put koji vodi u nebo; dok zli, ne videći kamen na račvanju puteva padaju preko njega i povređuju se; i kada ustanu oni potrče širokim putem na desno koji ide ka paklu. Kasnije mi je objašnjeno šta ovo sve znači. Prvi put je širok, gde mnogi i dobri i zli idu skupa i razgovaraju međusobno kao prijatelji, jer nema vidljive razlike među njima, pretstavljajući one koji spoljašnje žive slično pošteno i pravedno, i među kojima naizgled nema razlike. Kamen na razdeli dva puta ili na uglu, preko koga zli padaju i odakle oni trče putem koji vodi u pakao, predstavlja Božansku istinu, koju su odbacili oni koji gledaju prema paklu; i u najvišem značenju taj kamen označava Gospodovo Božansko Ljudsko. Ali oni koji prepoznaju Božansku istinu i takođe Gospodovo Božansko idu putem koji vodi u nebo. Time je opet pokazano da po spoljašnjem rđavi vode istu vrstu života kao dobri, ili idu istim putem, to jest, jedan kao i drugi; a opet oni koji od srca primaju znanju Božansko, posebno oni unutar crkve koji primaju znanju Gospodovo Božansko, vođeni su u nebo; dok oni koji ne primaju vode se u pakao. Misli čoveka koje proističu iz njegovih namera i volje se predstavljaju u drugom životu kao putevi; i putevi su tamo vidljivo pretstavljeni u tačnom skladu sa tim mislima i namerama; i svako ide u skladu sa svojim mislima koje proizlaze iz namera. Iz tog razloga narav duhova i njihove misli se znaju po njihovim putevima. To takođe objašnjava šta se mislilo Gospodovim rečima:

Uđite na uska vrata; jer široka je kapija i prostran je put koji vode u propast, i mnogi će tamo poći; jer uzan je put i tesna kapija koja vodi u život, i malo njih je nalazi (Matej VII. 13, 14).

Put koji vodi u život je uzan ne zato što je težak već što malo ima onih koji ga nalaze, kako je rečeno. Kamen koji se vidi na uglu gde se širok i običan put završava, i od kog se vide dva puta koji vode u suprotnim smerovima, ilustruju ono što je označeno ovim Gospodovim rečima:

Niste pročitali šta je zapisano? Kamen koji su graditelji odbacili postao je glava ugla. Ko god padne preko tog kamena biće izgubljen (Luka, XX. 17, 18).

"Kamen" označava Božansku istinu, a "kamen Izraela" Gospoda u pogledu Njegovog Božanskog Ljudskog; "graditelji" misli se na one koji su u crkvi; "glava ugla" gde se račvaju dva puta; "pasti" i "biti izgubljen" je poricati i propasti.

535. Bilo mi je dozvoljeno da razgovaram sa nekima u drugom životu koji su se povukli od svetovnih stvari koje su mogli živeti na pobožan i svet način, takođe i sa nekima koji su unesrećili sebe na razne načine, verujući da su se tako odricali sveta i obuzdavali telesne požude. Ali kako su mnogi od njih tako sticali žalostan život i bili izuzeti od života dobročinstva za društvo, života koji se može živeti samo usred sveta, oni su bili nesposobni da budu prihvaćeni od anđela, jer je život anđela život radosti nastale iz stanja blaženstva, i sastoji se iz obavljanja dobrih dela, koja su dela dobročinstva prema društvu. Šta više, ti koji su živeli život izuzeti od svetskih zaposlenja su zapaljeni idejom o njihovoj vlastitoj vrednosti i neprestano žele nebo na račun toga, i misle o nebeskoj radosti kao nagradi, potpuno u neznanju šta je nebeska radost. Kada se takvi prime u društvo anđela i njihovu radost, koja

odbacuje zasluge i sastoji se iz aktivnog rada i realnih usluga, i u blaženstvu koje rezultira iz dobra koje je tako izvršeno, oni su zapanjeni kao neko ko je otkrio nešto potpuno strano svojim verovanjima; i pošto nisu prijemčivi za takvu radost oni odlaze i združuju se sa duhovima njihove vrste koji su živeli na svetu životom kao što je bio njihov. Ali oni koji su živeli spolja svetim životom, stalno posećujući crkvu i molili se i mučili svoje duše, i istovremeno neprestano mislili o sebi da će biti cenjeni i poštovani zbog toga više od drugih, i konačno posle smrti biti smatrani za svece - takvi u drugom životu nisu u nebu jer su sve to činili radi sebe. I pošto su ukaljali Božanske istine samoljubljem u koje su ih uronili, neki od njih su toliko ljudi da misle da su bogovi; i za posledicu su u paklu među sebi sličnima. Neki su lukavi i obmanjuju, i nalaze se u paklu obmanjivanja. Takvi su oni koji su pomoću lukavih veština i načina održavali takvo pobožno ponašanje da navedu obične ljude da veruju da oni poseduju Božansku svetost. Takvog su karaktera mnogi Rimski Katolički sveci. Bilo mi je dozvoljeno da razgovaram sa nekima od njih, i njihov život je onda bio jasno razotkriven, kakav je bio na svetu takav je bio i posle. Sve je ovo rečeno da bi se znalo da život koji vodi u nebo nije život povučen iz sveta, već život u svetu; i da pobožan život odvojen od života društvenog dobročinstva, koje je moguće samo u svetu, ne vodi u nebo; ali život dobročinstva vodi; i život dobročinstva se sastoji iz delovanja iskreno i pravedno u svakom zanimanju, u svakom poslu, u svakom radu, iz unutrašnjosti, to jest, iz nebeskog motiva; a taj motiv je u tom životu kada god čovek dela pošteno i pravedno jer je takvo postupanje u skladu sa Božanskim zakonima. Takav život nije težak. Ali život pobožnosti odvojene od života dobročinstva je težak; i onoliko koliko se veruje da takav život vodi u nebo toliko on udaljava od neba.

56. Gospod upravlja paklovima

536. Prethodno, raspravljajući o nebu svima je pokazano (posebno u br.2-6) da je Bog neba Gospod, tako da cela uprava nebesa jeste Gospodova uprava. I kako je odnos neba prema paklu i pakla prema nebu kao odnos između dve suprotnosti koje uzajamno deluju suprotno jedna drugoj, i iz čije akcije i reakcije rezultuje jedna ravnoteža koja daje postojanost svim stvarima u njihovoj akciji i reakciji, tako sa ciljem da bi se sve stvari i svaka pojedinačno mogle držati u ravnoteži neophodno je da Onaj ko vlada jednim vlada i drugim; jer ukoliko isti Gospodar ne obuzdava pobune iz pakla i ne kontroliše tamošnje ludosti ravnoteža bi iščezla i sve stvari sa njom.

537. Ali prvo treba nešto da se kaže o toj ravnoteži. Prihvaćeno je da kada dve stvari uzajamno deluju jedna protiv druge, i dok god jedna reaguje i opire se druga deluje i nagoni, kako je jednaka snaga na obe strane, ni jedna nema nikakvog rezultata, i na obe onda može slobodno delovati treća. Jer kada je sila dve neutralisana u jednakom otporu treća sila ima potpun učinak, i deluje lako kao da nema otpora. Takva je ravnoteža između neba i pakla. Ali to nije ravnoteža kao ona između dva borca jednake snage; već je to duhovna ravnoteža, to jest, jedna ravnoteža laži protiv istine i zla protiv dobra. Iz pakla neistine zla neprestano isparavaju, a iz neba istina dobra. To je ta duhovna ravnoteža koja uzrokuje da čovek misli i hoće slobodno; jer šta god čovek misli ili hoće ima vezu za zlo i neistinu iz pakla, ili dobro i istinu iz neba. Stoga kada je u toj ravnoteži on je slobodan da prizna i prihvati zlo i neistinu iz pakla, ili da prizna i prihvati dobro i istinu iz neba. Svakog čoveka u ovoj ravnoteži drži Gospod, jer Gospod vlada i nebom i paklom. Ali zašto se čovek drži u toj slobodi takvom ravnotežom, i zašto se zlo i neistina ne odstrane od njega, a dobro i istina ne usade Božanskom snagom biće rečeno u nastavku u posebnom poglavlju.

538. Često mi je bilo dato da osetim sferu neistine od zla koja dopire iz pakla. Ona je kao neprekidni napor da se uništi sve što je dobro i istinito, kombinovano sa gnevom i besom zbog nemoći da to učini, posebno uz jedno nastojanje da se uništi i sruši Gospodovo Božansko, a to jer su sve dobro i istina od Njega. Ali izvan neba se primećuje sfera istine dobra, pomoću nje se bes nastojanja koje se uzdiže iz pakla obuzdava. Rezultat toga je jedna ravnoteža. Oseća se da ta sfera iz neba dolazi od samog Gospoda, mada naizgled dolazi od anđela u nebu. Ona je od samog Gospoda i nije od anđela, jer svaki anđeo u nebu uviđa da ništa dobro i istinito nije od njega, već je sve od Gospoda.

539. U duhovnom svetu istina dobra jeste izvor sve moći, a neistina zla nema nikakvu snagu. To je zbog toga što je Samo Božansko u nebu Božansko dobro i Božanska istina, i sva moć pripada Božanskom. Neistina zla je bez snage jer istina dobra je izvor sve moći, i u neistini zla nema nimalo istine dobra. Sledi da je u nebu sva moć, i nema je u paklu; jer je svako u nebu u istini dobra, a svako u paklu je u neistini zla, pošto se niko ne prima u nebo dok nije u istinama dobra, niti se iko baca u pakao dok nije u neistinama zla. (Da je tako može se videti u poglavljima gde se obrađivalo prvo, drugo i treće stanje čoveka posle smrti, br. 491-520; i da sva moć pripada istini dobra može se videti u poglavlju o moćima anđela u nebu, br. 228-233.)

540. Takva je, onda, ravnoteža između neba i pakla. Oni koji su u svetu duhova nalaze se u toj ravnoteži, jer je svet duhova na sredini između neba i pakla. Iz istog izvora svi ljudi na svetu se drže u istoj ravnoteži, pošto ljudima na svetu upravlja Gospod pomoću duhova iz

sveta duhova, kako će se dalje pokazati u posebnom poglavlju. Takva ravnoteža ne bi bila moguća ako Gospod ne bi vladao i nebom i paklom, i kontrolisao obe strane. Inače bi neistine zla prevagnule i uticale na prosto dobro koje je u krajnjim područjima neba, a ko bi mogao lakše da se iskvari do sami anđeli; i stoga bi ravnoteža isčezla, i sa njom čovekova sloboda.

541. Pakao je, kao i nebo, podeljen u društva; u onoliko društava koliko ih ima u nebu; jer svako društvo u nebu ima sebi suprotno društvo u paklu, radi ravnoteže. Ali tamošnja zla i neistine su ono po čemu se razlikuju društva u paklu, kao što su dobra i njihove istine ono po čemu se razlikuju društva u nebu. Da za svako dobro postoji jedno suprotstavljeno zlo, i da za svaku istinu jedna suprotna neistina može se znati iz ovoga da ništa ne može da postoji bez odnosa sa svojom suprotnošću, i koje je vrste i položaja bilo šta to može saznati prema svojoj suprotnosti, i iz toga je izvedeno svako opažanje i osećaj. Iz tog razloga Gospod neprestano obezbeđuje da svako društvo u nebu ima jedno suprotno društvo u paklu, i da postoji jedna ravnoteža među njima.

542. Kako je pakao podeljen na isti broj društava kao nebo, postoji isti broj paklova koliko i nebeskih društava; jer je svako nebesko društvo nebo u manjem obliku (vidi prethodno, br.51-58), tako je svako društvo u paklu pakao u manjem obliku. Kako generalno postoje tri neba, tako generalno postoje tri pakla, najniži, koji je suprotan unutrašnjem ili trećem nebu, srednji, koji je suprotan srednjem ili drugom nebu, i viši, koji je suprotan krajnjem spoljnom ili prvom nebu.

543. Kako Gospod upravlja paklovima biće ukratko objašnjeno. Uopšteno paklovima se upravlja opštim uticajem iz nebesa Božanskog dobra i Božanske istine pomoću koga se opšte nastojanje koje izvire iz pakla kontroliše i obuzdava; takođe posebnim doticanjima iz svakog neba i svakog društva u nebu. Pojedinačno paklovima se upravlja pomoću anđela, kojima je dato da nadziru paklove i obuzdavaju tamošnja bezumlja i nered; i povremeno im se šalju anđeli koji smiruju ta bezumlja i nered svojim prisustvom. Ali uopšteno svima se u paklovima vlada pomoću njihovih strahova. Nekima se vlada pomoću strahova usađenih na svetu koji su još prisutni u njima; ali kako ti strahovi nisu dovoljni, i postepeno se smanjuju, upravlja se pomoću strahova od kazni; i to posebno onih koje ih odvraćaju da ne čine zlo. Kažnjavanja u paklu su raznovrsna, blaža ili oštrija, u skladu sa zlom. Uglavnom najrdaviji, koji se ističu podmuklošću i lukavošću, i koji su sposobni da drže ostale potčinjenim i porobljenim pomoću kazni i straha, postavljeni su nad njima; ali ti upravitelji se ne usuđuju da prekorače propisane im granice. Mora se razumeti da je jedino sredstvo obuzdavanja nasilja i besa onih koji su u paklovima strah od kazne. Nema drugog načina.

544. Na svetu se dosad verovalo da postoji jedan đavo koji upravlja svim paklovima; da je stvoren kao jedan anđeo svetla; ali pošto se pobunio bio je bačen sa svojom družinom u pakao. To verovanje je bilo rašireno jer Đavo i Satana, i takođe Lucifer, su pomenuti po imenu u Reči, i Reč je na tim mestima bila shvaćena doslovno. Ali pod "đavolom" i "Satanom" mislilo se na pakao, "đavolom" na pakao koji je iza, gde borave najgori, koji se nazivaju zlim genijima; i "Satanom" pakao ispred, gde borave manje zli, koji se nazivaju zlim duhovima; a "Luciferom" oni koji pripadaju Vavilonu, koji bi da proširi svoju vlast čak i na nebo. Da ne postoji đavo kome su paklovi podvrgnuti evidentno je takođe iz ovog, da svi koji su u paklovima, kao svi koji su u nebesima, potiču od ljudske rase (vidi br. 311-317); i da onih koji su otišli tamo od početka stvaranja ovog vremena ima bezbroj, i svako od njih je đavo u skladu sa njegovom suprotstavljenošću Božanskom dok je živio na svetu (vidi prethodno, br. 311, 312).

57. Gospod nikog ne baca u pakao, duh se sam baca dole

545. Kod nekih je preovladalo mišljenje da Bog okreće leđa čoveku, da odbacuje čoveka od Sebe, da ga baca u pakao, i da je ljut na njega zbog njegovog zla; i neki takođe veruju da Bog kažnjava čoveka i da mu čini zlo. U tom gledištu oni se utvrđuju značenjem napisanog u Reči, gde se takve stvari proglašavaju, ne znajući da duhovno značenje Reči, kojim se objašnjava značenje napisanog, jeste sasvim drugačije; i za posledicu da pravo učenje crkve, koje je iz duhovnog značenja Reči, uči drugačije, naime, da Bog nikad ne okreće leđa čoveku, i nikada ne odbacuje čoveka od Sebe, da On nikoga ne baca u pakao, i ne ljuti se ni na koga. Svako, šta više, čiji je um prosvetljen opaža da je to istina kada čita Reč, iz proste istine da je sam Bog dobar, da je sama ljubav, i milost; i da dobro ne može činiti zlo nikome, i ljubav i milost ne mogu oterati čoveka od sebe, jer to je suprotno samoj suštini milosti i ljubavi, time suprotno Samom Božanskom. Stoga oni koji misle iz prosvetljenog uma jasno shvataju, kada čitaju Reč, da Bog nikad ne okreće leđa čoveku; i kako mu nikad ne okreće leđa On se ophodi prema njemu sa dobrotom, ljubavlju, i milošću, to jest, želi mu dobro, voli ga i milosrdan je prema njemu. I iz toga oni vide da smisao napisanog u Reči, gde se takve stvari objavljuju, u sebi ima sadržano duhovno značenje, i da ti izrazi koji se koriste u značenju napisanog su prilagođavanje čovekovom shvatanju i prema njegovoj generalnoj i opštim idejama i da treba da se objasne u skladu sa duhovnim značenjem.

546. Oni koji su prosvetljeni dalje vide da su dobro i zlo dve suprotnosti, i da su stoga suprotstavljeni kao što su nebo i pakao, i da je sve dobro iz neba, a sve zlo iz pakla; i da je Božansko Gospoda ono što čini nebo (br. 7-12), ništa sem dobra ne dolazi čoveku od Gospoda, i ništa sem zla iz pakla; tako Gospod neprestano odvraća čoveka od zla i vodi ga ka dobru, dok pakao neprestano navodi čoveka na zlo. Ukoliko čovek nije između ova dva, on ne može imati nikakve misli niti volje, još manje ikakve slobode ili bilo kakvog izbora; jer sve to čovek ima iz snage delovanja ravnoteže između dobra i zla; za posledicu ako bi Gospod okrenuo leđa, prepustivši čoveka jedino zlu, čovek bi prestao da bude čovek. Sve ovo pokazuje da Gospod utiče u svakog čoveka sa dobrom, u lošeg čoveka kao i u dobrog; ali sa razlikom što Gospod neprestano odvraća lošeg čoveka od zla i neprestano vodi dobrog čoveka ka dobru; i ta razlika leži u samom čoveku, jer je on primalac.

547. Iz ovoga je jasno da iz pakla dolazi da čovek čini zlo, a od Gospoda da čini dobro. Ali čovek veruje da sve što čini on čini od sebe, i za posledicu tome zlo koje čini prijanja uz njega kao da je njegovo vlastito; i iz tog razloga čovek prouzrokuje vlastito zlo, a ni na koji način Gospod. Zlo u čoveku je pakao u njemu, jer ista je stvar ako kažete zlo ili pakao. I pošto je čovek uzrok sopstvenog zla vođen je u pakao, ne od Gospoda već sam od sebe. I sve dok čovek ide u pakao Gospod je Onaj koji ga izbavlja iz pakla, i On to čini sve dok čovek ne želi i ne voli da bude u vlastitom zlu. Sva čovekova volja i ljubav nastavljaju sa njim posle smrti (br. 470-484). Onaj ko želi i voli zlo na svetu želi i voli isto zlo u drugom životu, ali više nije odvratan od njega. Stoga, ako je čovek u zlu on je vezan za pakao, i u pogledu njegovog duha je praktično tamo, i posle smrti ne želi ništa toliko mnogo do da bude tamo gde je njegovo zlo; za posledicu čovek je taj koji baca sebe u pakao posle smrti, a ne Gospod.

548. Kako do toga dolazi takođe će biti objašnjeno. Kada čovek stupi u drugi život prvo ga prihvataju anđeli koji mu čine sve dobre usluge, i razgovaraju sa njim o Gospodu, nebu, i anđeoskom životu, i uče ga stvarima koje su istinite i dobre. Ali ako je čovek, sada duh, neko

ko zna za te stvari na svetu, ali u srcu ih je poricao ili prezirao, proleće nekoliko razgovora on želi da ode od tih anđela. Čim anđeli to primete oni ga ostavljaju. Posle nekog opštenja sa drugima on se na kraju ujedinjuje sa onima koji su u zlu kao što je njegovo vlastito (vidi prethodno, br. 445-452). Kada se to desi on okreće leđa Gospodu i lice okreće ka paklu sa kojim je bio povezan na svetu, u kome borave oni koji su u sličnoj zloj sklonosti. Sve ovo razjašnjava da Gospod privlači svakog duha Sebi pomoću anđela i uticaja iz neba; ali oni duhovi koji su u zlu se opiru, i time odvajaju sebe od Gospoda, i vučeni su sopstvenim zlom, time paklom, kao kanapom. I kako su tako vučeni, iz razloga njihove ljubavi prema zlu žele da slede, i to je očigledno da oni sami sebe bacaju u pakao po svom slobodnom izboru. Ljudi na svetu zbog njihove ideje o paklu nisu u stanju da veruju da je to tako. U stvari, u drugom životu pred očima onih koji su izvan pakla to ne izgleda tako; već samo onima koji sami sebe bacaju u pakao, jer takvi stupaju tamo uz svoju saglasnost. Oni koji ulaze iz goruće ljubavi prema zlu izgledaju da padaju naglavačke, glavom na dole, a stopala na gore. Zato što to tako izgleda oni izgledaju kao da su bačeni u pakao od strane Božanske sile. (Ali o tome će biti više rečeno kasnije, br.574.) Iz svega ovoga se može videti da Gospod nikog ne baca u pakao, već svako baca samog sebe u pakao, i za vreme života na svetu, i takođe posle smrti kada dođe među duhove.

549. Gospod iz Njegove Božanske Suštine, koja je dobrota, ljubav, i milost, ne deluje na svakog čoveka na isti način, jer to sprečavaju zla i njihove neistine, i ne samo da suzbijaju Njegov Božanski uticaj već ga čak odbacuju. Zla i njihove laži su kao crni oblaci koji se postavljaju između sunca i oka, i odnose sunčev sjaj i vedrinu njegovog svetla; mada se neprekidno nastojanje sunca da rastera suprotstavljene oblake nastavlja, jer ono deluje iza njih; i u međuvremenu predaje nešto umanjene svetlosti čovekovom oku raznim zaobilaznim putevima. Isto je u duhovnom svetu. Tamo je sunce Gospod i Božanska ljubav (br.116-140); i svetlost je tamo Božanska istina (br.126-140); tamni oblaci su neistine zla; oko je tamo razumevanje. Sve dok je neko u tom svetu u neistinama zla on je okružen takvim oblakom, koji je crn i gust prema stepenu njegovog zla. Iz ovog poređenja može se videti da je Gospod neprestano prisutan za svakoga, ali da je na različite načine priman.

550. Zli duhovi su strogo kažnjeni u svetu duhova sa ciljem da bi se pomoću kažnjavanja mogli odvratiti od činjenja zla. To takođe izgleda kao da dolazi od Gospoda; a opet nikakvo kažnjavanje tamo nije od Gospoda, već od samog zla; pošto je zlo tako spojeno sa vlastitom kaznom da se ta dva ne mogu razdvojiti. Jer pakleno društvo ne želi i ne voli ništa toliko kao da čini zlo, posebno da drugima nameće kažnjavanja i muke; i oni zlostavljaju i nameću kažnjavanja svakome koga ne štiti Gospod. Kada je, stoga, učinjeno zlo od nekog zlog srca, pošto je time odbačena sva zaštita od Gospoda, pakleni duhovi jurnu na onoga ko čini zlo, i dodele kaznu. To se može delimično ilustrovati zlom i kažnjavanjem istog na svetu, gde su takođe spojeni. Jer zakoni na svetu propisuju kaznu za svako zlo; stoga onaj ko hita zlu takođe hita kazni za to zlo. Jedina je razlika da na svetu zlo može da se sakrije; ali u drugom životu ono ne može da se sakrije. Sve ovo razjašnjava da Gospod ne čini nikome zlo, i da je isto kao na svetu, gde nisu ni kralj, ni sudija, ni zakon uzrok kazne krivcu, jer oni nisu uzrok zla u zločincu.

58. Svi koji su u paklovima su u tamošnjem zlu i neistinama proizašlim iz ljubavi prema sebi i prema svetu

551. Svi koji su u paklovima su u tamošnjem zlu i neistinama, i niko tamo nije u zlu istovremeno u istinama. Na svetu zli ljudi u najvećoj meri imaju nekog znanja o duhovnim istinama, koje su istine crkve, poučavani su njima od detinjstva i kasnije pomoću propovedi i čitanjem Reči; i potom su razgovarali o njima. Neki su čak naveli druge da veruju da su oni Hrišćani svim srcem jer su znali kako da govore pretvarajući se da su privrženi u skladu sa istinom, takođe kako pravilno da deluju kao da je to iz duhovne vere. Ali su ti, od te vrste čija je unutrašnja misao bila neprijateljska za te istine, i koji su se suzdržavali da čine zla koja su u skladu sa njihovim mislima samo zbog građanskih zakona, ili zbog obzira na reputaciju, počasti, i dobitka, svi zli u srcu, a u istinama i dobru su ne u pogledu njihovog duha već samo u pogledu njihovog tela; i za posledicu, kada su njihove spoljašnosti odstranjene u drugom životu, a njihove unutrašnjosti, koje pripadaju njihovom duhu otkrivene, oni su potpuno u zlu i neistinama, a nisu ni malo u istinama i dobru; i tako je objašnjeno da istine i dobra borave samo u njihovom pamćenju, i samo kao stvari koje su im poznate, i da ih iznose kada govore, odajući privid dobra naizgled od duhovne ljubavi i vere. Kada su takvi stavljeni u svoje unutrašnje, i tako u njihova zla oni više nisu u stanju da govore nešto istinito, već samo neistinu; jer govore iz zla; jer govoriti istinu iz zla tada nije moguće, jer duh nije ništa do njegovo vlastito zlo, i iz zla izlazi ono što nije istinito. Svaki zao duh je sveden na to stanje pre nego što se baci u pakao (vidi prethodno, br.499-512). To se naziva biti ispražnjen u pogledu istina i dobra. Pražnjenje je prosto biti stavljen u svoje unutrašnje, u ono što je vlastito toga duha, ili u duh sam (vidi prethodno. br.425).

552. Kada čovek posle smrti dospe u to stanje on više nije čovek-duh, kako je bio u svom prvom stanju (o čemu prethodno, br.491-498), već je upravo duh; jer je stvarno duh koji ima lice i telo koji odgovaraju njegovoj unutrašnjosti koja pripada njegovom umu, to jest, ima jedan spoljašni oblik koji je slika njegove unutrašnjosti. Duh je takav pošto prođe kroz prvo i drugo stanje o kome se prethodno govorilo; za posledicu kada se pogleda na njega odmah se zna njegov karakter, ne samo po njegovom licu i po telu, već i iz njegovog govora i pokreta; i pošto je on tada u sebi on ne može da bude nigde drugde do tamo gde su njemu slični. Jer u duhovnom svetu je potpuno deljenje sklonosti i misli, i za posledicu duh je odveden onima koji su kao on sam, jer to se čini iz njegove sklonosti i zadovoljstva. U stvari, on se sam okreće u tom pravcu; jer tako udiše svoj sopstveni život ili diše slobodno; što ne može da čini ako se okrene na neku drugu stranu. Mora se razumeti da to deljenje sa drugima u duhovnom svetu se ostvaruje u skladu sa okretanjem lica, i da svako ima neprestano pred svojim licem one koji su u sličnoj ljubavi, i tako pri svakom okretanju tela (vidi prethodno, br.151). Za posledicu toga svi pakleni duhovi se okreću suprotno od Gospoda prema gustom tamnom telu i tamno telo je tamo na mestu sunca i meseca na svetu, dok se svi anđeli neba okreću prema Gospodu kao prema suncu neba i mesecu neba (vidi prethodno, br.123, 143, 144, 151). Iz svega ovoga je jasno da svi koji su u paklovima jesu u tamošnjem zlu i neistinama; takođe da su oni okrenuti prema njihovim vlastitim ljubavima.

553. Svi duhovi u paklovima, kada se vide u bilo kom svetlu neba, pojavljuju se u obliku njihovog zla, jer je tamo svako slika njegovog zla, jer njegova unutrašnjost i spoljašnost deluju kao jedno, unutrašnjost čini sebe vidljivom u spoljašnjosti, koja je lice, telo, govor i

pokreti; tako da je karakter duha poznat odmah čim se ugleda. Uopšteno zli duhovi su oblici nepoštovanja drugih i pretnje onima koji im ne ukazuju poštovanje; oni su razni oblici mržnje, takođe razni oblici osvete. Svirepost i okrutnost iz njihove unutrašnjosti se pokazuje kroz te oblike. Ali kada su pohvaljeni, poštovani, i uvažavani od strane drugih njihova lica su uzdržana i uzimaju jedan izraz radosti zbog zadovoljstva. Nemoguće je opisati u nekoliko reči kakvim se svi ti oblici pojavljuju, jer niko nije identičan nekom drugom, mada postoji opšta sličnost među onima koji su u sličnom zlu, i tako u sličnom paklenom društvu, odakle, kao iz ravni porekla, na licima svih se vidi izvesna sličnost. Generalno njihova lica su gnusna, i bez života kao ono na leševima; nekima su lica crna, drugima plamena kao baklje, drugima izobličena sa bubuljicama, bradavicama i čirevima; neki izgledaju kao da nemaju lice, već umesto toga nešto kosmato i koščato; i kod nekih se vide samo zubi; njihova tela su takođe monstrozna; i njihov govor je kao govor ljutnje ili mržnje, ili osvete; jer svako govori iz svoje neistine, dok im je ton iz njihovog zla. Jednom rečju, oni su svi slike njihovog vlastitog pakla. Nije mi bilo dozvoljeno da vidim kakav je opšti oblik pakla; samo mi je bilo rečeno da kao što celo nebo u jednoj složenosti predstavlja jednog čoveka (br.59-67), tako ceo pakao u jednoj složenosti predstavlja jednog đavola, i mogao bi se pokazati u liku jednog đavola (vidi prethodno, br.544). Ali oblike pojedinih paklova ili paklenih društava često mi je bilo dozvoljeno da vidim; jer na njihovim ulazima, koji se nazivaju vratima pakla, često se pojavljuje monstrum koji reprezentuje na opšti način oblik onih unutra. Žestoke strasti onih koji tamo borave su predstavljene istovremeno užasnim i groznim ratovima koje se uzdržavam da opišem. Ali mora se razumeti da je to način kako se pakleni duhovi pokazuju u svetlosti neba, dok među sobom oni izgledaju kao ljudi. To je zbog Gospodove milosti, da oni ne izgledaju tako gnusno jedan drugome kako izgledaju anđelima. Ali taj izgled je lažan, jer čim se neki zrak svetla iz neba pusti unutra, njihovi ljudski oblici se menjaju u monstrozne oblike, kakvi oni jesu u sebi (kao što je prethodno opisano). Jer u svetlosti neba svaka stvar izgleda onako kakva je u sebi. Iz tog razloga oni izbegavaju svetlost neba i bacaju se dole u njihovo sopstveno svetlo, koje je nalik onom zapaljenog uglja, a u nekim slučajevima kao ona zapaljenog sumpora; ali se ta svetlost takođe pretvara u gustu tamu kada neka svetlost neba zasija nad njom. Zato se kaže za paklove da su u gustoj tami i mraku; i zato "gusta tama" i "mrak" označavaju neistine potekle iz zla, kakve su u paklu.

554. Iz jednog pregleda ovih monstroznih oblika duhova u paklovima (koji, kao što sam rekao, su svi oblici prezira prema drugima i pretnje prema onima koji im ne ukazuju čast i poštovanje, takođe oblici mržnje i osvete prema onima koji im nisu naklonjeni), postaje evidentno da su u opštem to sve oblici ljubavi prema sebi i ljubavi prema svetlu; i da zla iz kojih su svi ovi posebni oblici imaju svoje poreklo iz te dve ljubavi. Šta više, iz neba mi je rečeno, i to mi je bilo dokazano kroz mnoga iskustva, da te dve ljubavi, ljubav prema sebi i prema svetlu, vladaju u paklovima i sačinjavaju pakao kao što ljubav prema Gospodu i prema bližnjem vladaju nebom i čine nebo; takođe da su dve ljubavi koje su ljubavi pakla i dve ljubavi koje su ljubavi neba diametralno suprotne jedna drugoj.

555. Prvo sam se čudio kako ljubav prema sebi i svetlu mogu biti tako zle, i kako oni koji su u tim ljubavima mogu imati tako monstroznu pojavu; jer se na svetlu ne poklanja mnogo pažnje ljubavi prema sebi, već samo onom nadmenom stanju uma koje se naziva oholost i arogancija, i samo to, pošto je tako očigledno, smatra se ljubavlju prema sebi. Dalje, ljubav prema sebi, kada nije tako pokazana, na svetlu se smatra samim žarom života kojim je čovek potstaknut da traži zaposlenje i radi korisne stvari, i ako ne nađe počast i slavu u tome njegov um bi pao u apatiju. Postavljeno je pitanje, ko je ikada učinio neko vredno, korisno, i istaknuto delo osim radi dobijanja pohvale i poštovanja od drugih, ili cenjen sa poštovanjem i odavanjem časti od strane drugih? I može li to biti iz bilo kog drugog izvora sem od vatre ljubavi prema slavi i časti, time prema sebi. Iz tog razloga, na svetlu nije poznato da ljubav

prema sebi, u sebi, jeste ljubav koja vlada u paklovima i osniva pakao u čoveku. Pošto je to tako prvo ću opisati šta je ljubav prema sebi, a potom pokazati da sva zla i neistine izviru iz te ljubavi kao iz svog izvora.

556. Ljubav prema sebi je želeći dobro samo sebi, a drugima samo radi sebe, isto crkvi, domovini, ili bilo kom ljudskom društvu. Ona se sastoji takođe u činjenju dobra svemu navedenom samo radi svoje vlastite reputacije, časti i slave; i ako se to ne nazire u korisnosti koje obavlja za druge on kaže u svom srcu: 'Šta se to mene tiče? Zašto bih to radio? Šta ja dobijam od toga?' i zato on to ne čini. Očigledno, onda, onaj ko voli sebe ne voli crkvu, ni domovinu, ni društvo, niti bilo šta korisno, osim za samog sebe. To zadovoljstvo je isključivo zadovoljstvo ljubavi prema sebi; i kao zadovoljstvo koje dolazi od njegove ljubavi jeste ono što sačinjava život čoveka, njegov život je lični život; i lični život je život iz čovekovog vlastitog, koje je u pogledu sebe ništa drugo do zlo. Onaj ko voli sebe takođe voli one koji mu pripadaju, to jest, pojedinačno svoju decu i unuke, a uopšteno, sve koji su s njim, koje on naziva svojim. Voleti ih jeste voleti sebe, jer se prema njima odnosi kao prema sebi. Među onima koje naziva svojim takođe su svi koji odobravaju, poštuju i udvaraju mu se.

557. Šta je ljubav prema sebi može se videti poređenjem sa nebeskom ljubavlju, koja se sastoji iz tog da se voli korisno i dobro i da se bude dirnut radošću od srca kada se to čini radi crkve, domovine, ljudskog društva, i nekog čoveka sugrađanina; jer tako se voli Gospod i bližnji, jer sve korisno i dobro je od Boga, i jeste bližnji koga treba voleti. Ali onaj ko to voli radi sebe to voli samo kao sredstvo, jer mu to služi; za posledicu to je volja onoga ko je u ljubavi prema sebi da crkva, domovina, ljudsko društvo, i sugrađani treba da služe njemu, a ne on njima, jer on stavlja sebe oznad njih i njih stavlja ispod sebe. Stoga sve dok je neko u ljubavi prema sebi on odvaja sebe od neba, jer odvaja sebe od nebeske ljubavi.

558a. Osim toga, sve dok je neko u nebeskoj ljubavi, koja se sastoji od toga da se voli korisno i dobro, i da se oseca radost od srca kada se čini tako radi crkve, domovine, ljudskog društva, i sugrađanina, dotle ga vodi Gospod, jer je to ljubav u kojoj je Gospod, i koja je od Njega. Ali sve dok je neko u ljubavi prema sebi, koja se sastoji u obavljanju korisnih i dobrih stvari samo za sebe, dotle je vođen sobom; i sve dok neko vodi sam sebe njega ne vodi Gospod. I iz ovoga takođe sledi da sve dok neko voli sebe on odvaja sebe od Gospoda, tako takođe od neba. Voditi sam sebe jeste biti vođen onim što je vlastito; a ono što je čovekovo vlastito nije ništa drugo do zlo; jer čovekovo nasleđeno zlo sastoji se u voljenju sebe više nego Boga, i sveta više nego neba. Kad god čovek pogleda na dobro koje čini on je stavljen u njegovo vlastito, to jest, u njegova nasleđena zla jer on onda gleda dobro za sebe i iz sebe na dobro, i stoga pretstavlja jednu sliku sebe u njegovom dobru, a ne jednu sliku Božanskog. Da je to tako takođe mi je bilo pokazano kroz iskustvo. Postoje zli duhovi čija su staništa u srednjoj oblasti između severa i zapada, ispod nebesa, koji su vešti u navođenju dobrodušnih duhova u njihovu prirodu (proprium), i tako u svakovrsna zla. Oni to čine navodeći ih da razmišljaju o sebi, ili otvoreno pohvalama i počastima, ili tajno usmeravajući njihove sklonosti; i sve dok to rade oni okreću lica dobroćudnih duhova nasuprot nebu, i u određenoj meri oni im umanjuju razumevanje i prizivaju zla koja su njihova vlastita.

558b. Da je ljubav prema sebi suprotna ljubavi prema bližnjem može se videti iz njihovog porekla i suštine. Ljubav prema bližnjem nekoga ko je u ljubavi prema sebi počinje u sebi, jer on tvrdi da su mu svi bližnji; i to izlazi iz njega kao iz centra ka svima koji su uz njega, smanjujući se srazmerno stepenu njihove sjedinjenosti sa njim preko ljubavi. Svi izvan tog kruga se ne računaju; i oni koji su nasuprot onima koji su u krugu i njihovim zalima smatraju se neprijateljima, kakve god naravi bili, ma koliko mudri, ispravni, čestiti, ili pravedni. Ali duhovna ljubav prema bližnjem potiče od Gospoda, i dolazi od Njega kao svog centra ka svima koji su spojeni sa Njim pomoću ljubavi i vere, i širi se u skladu sa kakvoćom njihove ljubavi i vere. Očigledno, onda, da ljubav prema bližnjem koja ima svoj začetak u čoveku jeste

suprotna ljubavi prema bližnjem koja ima začetak u Gospodu; i prethodna proističe iz zla jer proističe iz onog što je čovekovo vlastito, dok potonja proističe iz dobra jer dolazi od Gospoda, koji je samo dobro. Očigledno, takođe, ljubav prema bližnjem koja proističe iz čoveka i što je njegovo vlastito jeste telesna, dok je ljubav koja proističe iz Gospoda nebeska. Jednom rečju, u čoveku u kome preovlađuje ljubav prema sebi ta ljubav čini glavu, a nebeska ljubav čini stopala. Na toj ljubavi on stoji; i ako mu ona ne služi biće zgažena pod nogama. To je razlog što izgleda da oni koji su bačeni u pakao padaju naglavačke prema paklu, sa stopalima na gore prema nebu (vidi prethodno, br. 548).

559. Opet, ljubav prema sebi je takva da sve dok sama drži uzde, to jest, sve dok su spoljašnja ograničenja sklonjena, kao što su strah od zakona i kazni, i gubitak reputacije, časti, dobiti, zaposlenja, i života, dotle ona navaljuje dok se na kraju ne protegne da vlada ne samo celim svetom već i celim nebom, i samim Božanskim, ne znajući za granice ili kraj. Ta sklonost se skriva u svakome ko je u ljubavi prema sebi, mada se ne ispoljava na svetu, gde se drži pod kontrolom onim ograničenjima koja su pomenuta. Svako može videti primere toga kod vladara i kraljeva koji nisu podvrgnuti takvim prinudama i ograničenjima, već navaljuju i podjarmljuju okolna područja i kraljevstva sve dok imaju uspeha, i žude za moći i slavom bez ograničenja; i još upečatljivije u današnjem Vavilonu, koji je raširio svoje područje do neba, i preneo sebi sve Božanske moći Gospoda, i neprestano žudi za još. Da takvi ljudi, kada stupe posle smrti u drugi život, jesu direktno suprotstavljeni Božanskom i nebu, i da su na strani pakla, može se videti iz malog dela: 'Strašni sud i uništenje Vavilona'.

560. Zamislite zajednicu takvih osoba, koje sve vole samo sebe a druge vole samo dok su uz njih, i videćete da je njihova ljubav baš kao ljubav koju imaju lopovi jedan prema drugom, koji grle i nazivaju jedan drugog prijateljem sve dok rade zajedno; ali kad prestanu da rade zajedno i odbace svoju poslušnost jedan prema drugom, oni se sukobljavaju i ubijaju jedan drugog. Kad bi se ispitala unutrašnjost umova takvih videlo bi se da je pun gorke mržnje prema drugima, i od srca će se smežati na svaku pravednost ili čestitost, a tako i na Božansko, koje oni odbacuju kao bezvredno. To je još očiglednije u društvima takvih u paklovima, o kojima će biti reči kasnije.

561. Unutrašnjost, koja je u vezi sa mislima i sklonostima onih koji vole sebe više od svega je okrenuta prema sebi i svetu, i tako je okrenuta suprotno od Gospoda i neba; i za posledicu oni su obuzeti svakojakim lošim stvarima, i Božansko ne može da vrši upliv; jer ako utiče odmah je potopljeno mislima o sebi, i zaprljano, i takođe pomešano sa zlom koje dotiče iz onog što je njihovo vlastito. Zbog toga svi takvi u drugom životu gledaju unazad, suprotno od Gospoda, prema gustom tamnom telu koje je tamo na mestu koje je ima sunce na svetu, i dijametralno je suprotno suncu neba, koje je Gospod (vidi prethodno, br.123). "Gusta tama" označava zlo, a "sunce sveta" ljubav prema sebi.

562. Zla onih koji su u ljubavi prema sebi su, uopšteno, preziranje drugih, zavist, neprijateljstvo protiv svih koji nisu pristrasni prema njima, i za posledicu su u sukobu, svim oblicima mržnje, osvete, lukavština, obmana, nemilosrdnosti, i okrutnosti; a u pogledu religioznih stvari ne postoji samo prezir prema Božanskom i Božanskim stvarima, koje su istine i dobra crkve, već takođe neprijateljstvo prema njima. Kada čovek postane duh to neprijateljstvo se pretvara u mržnju, i onda on ne samo da ne može da podnese da čuje te istine i pomenuta dobra, već gori mržnjom protiv svih koji priznaju i služe Božanskom. Jednom sam razgovarao sa nekim duhom koji je na svetu bio čovek od autoriteta, i voleo je sebe neobično mnogo; i kad samo čuje da neko pomene Božansko, i posebno kad čuje da neko pomene Gospoda, tako se uzruja mržnjom nastalom iz gneva da je goreo od želje da ubije; i kada su uzde njegove ljubavi popuštene on želi da bude sam đavo, da bi iz svoje ljubavi prema sebi mogao neprestano da napada nebo. To je takođe želja nekih iz Papske religije kada opaze u drugom životu da Gospod ima svu moć, a oni nemaju ništa.

563. Video sam neke duhove, u zapadnoj oblasti prema jugu, koji su rekli da su bili visoki dostojanstvenici na svetu, i da zaslužuju da budu više uvažavani od drugih i da vladaju drugima. Njihova unutrašnja priroda je bila ispitana od strane anđela i utvrđeno je da su oni u svojim službama na svetu gledali sebe a ne da budu korisni, i tako su postavili sebe ispred korisnog. Ali kako su bili jako željni i uporni da budu postavljeni iznad drugih bilo im je dozvoljeno da se pridruže onima koji su davali savete u vezi stvari od velike važnosti; ali opazalo se da nisu u stanju da daju ikakvu ideju u vezi posla o kom se raspravljalo, ili da vide šta je od važnosti jer su bili okrenuti sebi; ili da govore u vezi koristi stvari, već su bili u stanju da govore samo u vezi sebe, i da žele da rade rukovodeći se onim što im prija na osnovu onoga što vole. Stoga su bili otpušteni sa te dužnosti, i pušteni da traže sebi zaposlenje na drugom mestu. Tako su otišli dalje u zapadnu oblast, gde su bili primani tu i tamo, ali svuda im je bilo rečeno da oni misle samo na sebe, a ne misle na posao izuzev ako se ne odnosi na njih, i iz tog razloga su glupi i slični prostim senzualnim telesnim duhovima. Na račun toga gde god su otišli bili su otpušteni. Posle nekog vremena viđeni su spušteni na oskudno stanje kako traže milostinju. Tako je razjašnjeno da oni koji su u ljubavi prema sebi, ma koliko iz vatre te ljubavi mogli izgledati na svetu da govore mudro, govore samo iz pamćenja, a ne iz ikakvog racionalnog svetla. Stoga u drugom životu, kada im više nije dozvoljeno da koriste stvari iz prirodnog pamćenja, oni su gluplji od drugih, a iz razloga što su odvojeni od Božanskog.

564. Postoje dve vrste gospodarenja, jedno je iz ljubavi prema bližnjem, a drugo iz ljubavi prema sebi. Ta dva gospodarenja u svojoj suštini su direktno suprotna. Onaj ko vlada iz ljubavi prema bližnjem želi dobro svima, i ne želi ništa toliko kao korisnost, to jest, služenje drugima; što je željenje dobrog drugima i činiti korisno, ili crkvi, ili zemlji, ili društvu, ili sugrađaninu. To je ljubav i radost njegovog srca. Šta više, onoliko koliko je uzdignut iznad drugih raduje se, ne zbog dostojanstva i počasti već zbog korisnosti koje je onda u mogućnosti da učini u većoj meri i višem redu. Takvo je vladanje u nebu. Ali onaj koji vlada iz ljubavi prema sebi ne želi dobro nikome do samo sebi; korisne radnje koje obavlja su samo radi njegove vlastite časti i slave, koje su za njega jedine korisne stvari; njegova krajnja tačka u služenju drugima je da bi on mogao biti služen, poštovan, i da bi mu se dozvolilo da vlada; traži visoka zvanja ne da bi pružio dobre usluge svojoj zemlji ili crkvi, već da bi stekao dostojanstvo i slavu i time sreću svoga srca. Šta više te ljubavi gospodarenja nastavljaju se kod svakoga posle njegovog života na ovom svetu. Onima koji su se upravljali iz ljubavi prema bližnjem poverava se rukovodstvo u nebesima; ali tada nisu to oni koji upravljaju, već korisnosti koje vole; a kada upravljaju korisnosti Gospod upravlja. Ali oni koji su upravljali dok su bili na svetu su u paklu, i tamo su ništavni robovi. Video sam one koji su imali moć na svetu, ali koji su primenjivali vladanje iz ljubavi prema sebi, bačene među najništavnije, i neke među onima koji su na mestima gde je izmet.

565. A u pogledu ljubavi prema svetu: to je ljubav suprotna nebeskoj ljubavi u manjem stepenu od ljubavi prema sebi, jer su u njoj skrivena nešto manja zla. Ljubav prema svetu se sastoji u nečijoj želji da priušti sebi, bilo kakvom varkom, tuđe bogatstvo, i polaganju svog srca na bogatstvo, i dozvoljavanje svetu da ga odvlači i udaljava od duhovne ljubavi, koja je ljubav prema bližnjem, i time od neba i Božanskog. Ali ta ljubav je raznovrsna. Postoje ljubavi prema bogatstvu da bi se uzdiglo u počastima, kada se samo ta vole. Postoji ljubav prema počastima i visokim zvanjima radi sticanja bogatstva. Postoji ljubav prema bogatstvu radi raznih koristi koje pružaju uživanje na svetu. Postoji ljubav prema bogatstvu radi pukog bogatstva, što je ljubav škrtice; i tako dalje. Krajnje radi čega se želi bogatstvo naziva se korisnošću; i to je krajnje ili korisnost koja daje ljubavi kakvoću; jer je ljubav onakva kakav je krajnji cilj, a sve druge stvari služe samo kao sredstva.

59. Šta je paklena vatra i šta je škrgut zuba

566. Šta je večna vatra i šta je škrgut zuba, koji se pominju u Reči u vezi onih koji su u paklu, jedva da je iko do sada saznao, jer se o sadržaju Reči razmišljalo samo na materijalan način a ništa se nije znalo o duhovnom značenju. Tako su neki vatru shvatali kao materijalnu vatru a drugi kao mučenje uopšteno, a neki kao grizu savesti, a neki su smatrali da se ona pominje samo da bi se kod rđavih izazvao strah. Slično su neki pretpostavljali da škrgut zuba znači stvarno škrgutanje, a neki samo užasnutost, kakva se oseća kada se čuje takvo škrgutanje zubima. Ali bilo ko, ko je upoznat sa duhovnim značenjem Reči, može da zna šta je večna vatra, i šta je škrgut zuba; jer svaki izraz i svako značenje tog izraza u Reči sadrži duhovno značenje, pošto je Reč u svom srcu duhovna; i ono što je duhovno može se staviti pred čoveka samo u prirodnim oblicima izražavanja, jer je čovek u prirodnom svetu i razmišlja prema stvarima toga sveta. Stoga će sada biti rečeno na šta se mislilo pod "večnom vatrom" i "škrgutom zuba" u koje duhovi loših ljudi stupaju posle smrti, ili koje njihovi duhovi, tada u duhovnom svetu podnose.

567. Postoje dva izvora toplote, jedan je sunce neba koje je Gospod, a drugi je sunce sveta. Toplota koja je od sunca neba, to jest, Gospoda, jeste duhovna toplota; i u svojoj suštini je ljubav (vidi prethodno, br.126-140); ali toplota sunca sveta jeste prirodna toplota, i u svojoj suštini nije ljubav, već služi duhovnoj toploti ili ljubavi kao spremište. Očigledno ljubav u svojoj suštini jeste toplota, pošto ljubav, u skladu sa njenim stepenom i kakvoćom, daje toplotu umu, i time telu; i to čovek oseća kako zimi tako i leti. Zagrevanje krvi je iz istog izvora. Da prirodna toplota, koja izvire iz sunca sveta, služi duhovnoj toploti kao spremište jasno je iz telesne toplote, koja je pokrenuta toplotom svoga duha, i neka je vrsta surogata te toplote u telu. To je posebno očigledno u proleće i leto kada kuca u životinjama svih vrsta koje onda godišnje obnavljaju svoje ljubavi. Nije prirodna toplota ta koja proizvodi taj efekat, već izlaže njihova tela da prime toplotu koja utiče u njih iz duhovnog sveta; jer duhovni svet utiče u prirodni kao uzrok u posledicu. Ko god veruje da prirodna toplota proizvodi te ljubavi mnogo se vara, jer upliv je iz duhovnog sveta u prirodan svet, a ne iz prirodnog sveta u duhovni; i kako sve ljubavi pripadaju samom životu to je duhovno. Opet, onaj ko veruje da bilo koja stvar postaje loša u prirodnom svetu bez uticaja iz duhovnog sveta vara se, jer prirodno nastaje i postoji samo od onog što je duhovno. Dalje, stvari biljnog carstva dobijaju svoje klijanje iz uticaja iz duhovnog sveta. Prirodna toplota proleća i leta samo izlaže seme u njegovom prirodnom obliku uvećavajući ga i otvarajući tako da bi uticaj iz duhovnog sveta mogao tu delovati kao uzrok. Te stvari su pomenute da se objasni da postoje dve vrste toplote, duhovna toplota i prirodna toplota; i da je duhovna toplota od sunca neba, a prirodna toplota od sunca sveta, i da uticaj i sledejuća kooperacija proizvode rezultate koji se pojavljuju pred očima na svetu.

568. Duhovna toplota u čoveku jeste toplota njegovog života, jer, kako je prethodno rečeno, ona je u svojoj suštini ljubav. Ta toplota je ono na šta se u Reči mislilo pod "vatrom", a ljubav prema Gospodu i ljubav prema bližnjem pod "nebeskom vatrom", a na ljubav prema sebi i ljubav prema svetu pod "paklenom vatrom".

569. Paklena vatra, ili ljubav, izvire iz istog izvora kao nebeska ljubav, naime, iz sunca neba, ili Gospoda; ali paklenom je čine oni koji je primaju. Jer sav uticaj iz duhovnog sveta varira u skladu sa prijemom, to jest u skladu sa oblicima u koje ulazi, kao što je to sa toplotom i

svetlošću sunca sveta. Toplota sunca utiče u bokore i podnožje cveća stvarajući vegetaciju, i izvlači prijatne i slatke mirise; ali ista toplota utičući u izmetne i trule stvari proizvodi raspadanje, i izvlači smrdljiv i odvratan miris. Na sličan način svetlost sunca stvara na stvarima lepe i prijatne boje, na drugima ružne i neprijatne boje. Isto važi i za toplotu i svetlost sunca neba, koja je ljubav. Kada toplota, ili ljubav, iz sunca utiče u dobro, kao što čini kod dobrih ljudi i anđela, ona čini njihovo dobro plodonosnim; ali kada utiče kod zlih izaziva suprotan efekat, jer njihova zla ili je ugušuju, ili je izopačuju. Na sličan način kada svetlost neba utiče u istine dobrih ona daje razum i mudrost; ali kada utiče u zle pretvara se u bezumnost i raznovrsne fantazije. Tako je na svakom primeru rezultat u skladu sa prijemom.

570. Kako je paklena vatra ljubav prema sebi i svetu ona je takođe i svaka požuda tih ljubavi, pošto je požuda ljubav u svom kontinuitetu, jer ono što čovek voli on neprestano za tim žudi. Paklena vatra je takođe uživanje, jer ono što čovek voli i za čim žudi to oseća, kada dobije, kao uživanje. Čovekovo uživanje od srca nema drugi izvor. Paklena vatra stoga, jeste požuda i uživanje koji izviru iz te dve ljubavi kao svoje polazne tačke. Zla koja dolaze od tih ljubavi su preziranje drugih, neprijateljstvo i napadanje onih koji im ne povlađuju, zloba, mržnja, i osvetoljubivost, i iz toga svirepost i okrutnost; i u pogledu Božanskog oni negiraju i posledično tome ne poštuju, ismevaju, i omalovažavaju svete stvari crkve; i posle smrti, kada čovek postane duh, ta zla se menjaju u ljutnju i mržnju protiv tih svetih stvari (vidi prethodno, br.562). I kako ti zli neprestano ističu uništenje i ubijanje onih koje smatraju svojim neprijateljima, i prema kojima gore vatrom mržnje i osvete, stoga je uživanje njihovog života da žele da unište i ubiju, i sve dok nisu u stanju da to učine, žele da čine pakost, nanose povrede, i sprovode okrutnost. Takvo je značenje "vatre" u Reči, gde se govori o zlim i paklovima, odakle ću navesti neke delove kao dokaz:

Svako je dvoličan i zločinitelj, i svaka usta izgovaraju budalaštine. Jer grešnost gori kao vatra; ona proždire trnje, i pali šiblje u šumama, i diže se sa dimom; i ljudi postaju kao gorivo za vatru; ni jedan čovek ne poštedi svoga brata (Isaija IX 17-19).

Pokazaću čuda na nebu, i na zemlji krv i vatru, i stubove dima; Sunce će se pretvoriti u tamu (Joilo II 30, 31).

Tlo će postati gorući katran; neće se gasiti ni danju ni noću; dim će se otud dizati zauvek (Isaija XXXIV 9, 10).

Pogledaj dolazi dan koji gori kao peć, i svi tašti i oholi, i svaki grešnik biće strnjika; i dan koji dolazi će ih zapaliti (Malahija IV 1).

Vavilon je postao stanište demona. Oni su jaukali kad su opazili dim svoga gorenja. Njihov dim se diže za veke vekova (Otkrovenje XVIII 2, 18; XIX 3).

On otvori okno bezdana, i izađe dim iz okna kao dim iz ogromne peći; i potamni sunce i vazduh od dima iz okna (Otkrovenje IX 2).

Konjima je iz usta bljuvala vatra, dim i sumpor; time je pobijena trećina ljudi, vatrom, dimom i sumporom (Otkrovenje IV 17, 18).

Ako neko obožava zver piće vino Božije srđbe pomešane sa nepomešanim vinom iz čaše Njegovog gneva, i biće mučen vatrom i sumporom (Otkrovenje XVI 9, 10).

Četvrti anđeo je izlio svoj pehar na sunce; i tim bi dato da se ljudi oprže vatrom; tako su ljudi bili prženi velikom toplotom (Otkrovenje XVI 8, 9).

Bili su bačeni u jezero koje je gorelo vatrom i sumporom (Otkrovenje XIX 20; XX 14, 15; XXI 8).

Svako drvo koje nije donosilo dobre plodove biće isečeno i bačeno u vatru (Matej III 10; Luka III 9).

Sin čovečiji će poslati svoje anđele, i oni će sakupiti iz Njegovog kraljevstva sve stvari koje su ometale i koje su nepravedne, i baciće ih u plamenu peć (Matej XIII 41, 42, 50).

Kralj će reći onima koji su na levoj strani, Odvojte se od Mene, vi prokleti, u večnu vatru, spremite se za đavola i njegove anđele (Matej XXV 41).

Biće poslani u večnu vatru, u paklenu vatru, gde njihov crv neće umreti, i vatra se neće ugasiti (Marko IX 43-49).

Bogataš u paklu je rekao Avramu da je mučen na isti način (Luka XVI 24).

U ovim i mnogim drugim odlomcima "vatra" označava požudu koja se odnosi na ljubav prema sebi i prema svetu, i "dim" koji se otuda diže označava laži zlih.

571. Dok žudnja da se čine zla, koja su od ljubavi prema sebi i svetu, se smatraju "paklenom vatrom" (kao što je pokazano u prethodnim poglavljima) kada su paklovi otvoreni pojavljuju se kao vatra sa dimom, kakva se vidi u požarima, gusta vatra u paklovima gde preovlađuje ljubav prema sebi, i razbuktała vatra iz paklova gde preovlađuje ljubav prema svetu. Ali kada su paklovi zatvoreni ta pojava se ne vidi, ali na njenom mestu je neka nerazgovetnost kao zgušnjavanje dima; mada vatra i dalje besni unutra, kako se može videti iz vreline koja otuda izbija, koja je kao toplina iz ruševina posle vatre, i na nekim mestima kao toplina iz zagreјane peći, na drugima kao toplota iz toplog kupatila. Kada ta toplota upliva u čoveka ona izaziva u njemu žudnju, a u zlom čoveku mržnju i osvetoljubivost, a u bolesnom bezumnost. Takva je vatra ili toplota koja pogađa one koji su u gorepomenutim ljubavima, jer u pogledu njihovog duha oni su spoјeni uz te paklove, čak i dok žive u telu. Ali mora se razumeti da oni koji su u paklovima nisu u vatri; vatra je spoljašnji izgled; oni koji su tamo su svesni da ne gore, već samo osećaju toplinu kao onu koju su osećali dok su bili na svetu. Taj izgled vatre je po saobraznosti, jer ljubav je saobrazna vatri, i sve stvari u duhovnom svetu se vide u skladu sa saobraznošću.

572. Mora se napomenuti da paklena vatra, ili toplota, se menja u jaku hladnoću kada uplovi toplina iz neba; i oni koji su u njoj onda drhte kao oni koji imaju prehladu ili groznicu, i nesretni su iznutra; a iz razloga jer su u direktnoj opoziciji sa Božanskim; i toplina neba (koja je Božanska ljubav) gasi paklenu toplinu (koja je ljubav prema sebi), i sa tim vatru njihovog života; i to je razlog takvoj hladnoći, drhtanju i nesretnosti. To je praćeno gustom tamom i zaslepljenošću ili opštim slepilom. Ali to se retko dešava, i samo kada sukobi koji su prevršili svaku meru moraju da budu obuzdani.

573. Pošto paklena ljubav znači svaku žudnju da se čini zlo koje potiče iz ljubavi prema sebi, ta vatra takođe označava takvo mučenje kakvo postoji u paklovima. Jer žudnja te ljubavi je žudnja da se povrede drugi koji ne ukazuju počasti, duboko poštovanje i obožavanje; i u srazmeri sa tada izraženom ljutnjom, i mržnjom i osvetom iz te ljutnje, postoji žudnja da se da oduška svom besu nad njima. Kada je takva žudnja aktivna kod svih u nekom društvu, i nije obuzdana nikakvim spoljašnjim ograničenjima, kao što su strah od zakona, gubitka reputacije, časti, dobiti, i života, svako pokrenut vlastitim zlom nasrće na drugog; i sve dok gospodari pokorivši ostale i podvrgnuvši ih svojoj vlasti, i daje oduška svom besu sa zadovoljstvom nad onima koje nije potčinio. To zadovoljstvo je tako prisno sjedinjeno sa zadovoljstvom nošenja vlasti da postoje u istoj meri, pošto zadovoljstvo nanošenja zla je sadržano u svim naprijateljstvima, zavisti, mržnji i osveti, koji kao što je rečeno prethodno, jesu zla te ljubavi. Svi paklovi su takva društva, i za posledicu svako tamo nosi mržnju u svom srcu protiv drugih, i iz mržnje praska u okrutnost i svirepost sve dok ima moć. Te okrutnosti i njihove muke su takođe ono na šta se misli pod paklenom vatrom, jer su one efekti žudnje.

574. Prethodno je rečeno (br.548) da zao duh sam sebe baca u pakao po sopstvenoj saglasnosti. Sada će biti rečeno kako do toga dolazi, kada u paklu postoje takva mučenja. Iz svakog pakla isparava sfera delokruga dejstva žudnji onih koji su u njemu. Kad god tu sferu

oseći neko ko je u sličnoj žudnji dirnut je u srce i ispunjen je uživanjem, jer žudnja i njeno zadovoljstvo čine jedno, jer za čime god neko žudi to je za njega uživanje; i zbog toga duh sebe okreće prema paklu, i iz zadovoljstva od srca želi da ide tamo, pošto još ne zna da tamo postoje takva mučenja, mada oni koji znaju i dalje žele da idu tamo. Jer niko u duhovnom svetu ne može da odoli svojoj žudnji, jer njegova žudnja pripada njegovoj ljubavi, a njegova ljubav pripada njegovoj volji, a njegova volja pripada njegovoj prirodi, a tamo svako deluje iz prirode svog karaktera. Kada se, stoga, duh samo po sebi i iz svoje slobode usmeri prema paklu i stupi u njega, u početku je primljen na prijateljski način, što čini da veruje da je došao među prijatelje. Ali to traje samo par sati. U međuvremenu je istražen u pogledu njegove lukavosti i sledećih sposobnosti; i kada se to završi počinju da ga napadaju, i to na različite načine, i sa postepenim povećanjem okrutnosti i siline. To se postiže njegovim uvođenjem sve više unutra i dublje u pakao; jer što je unutarjniji i dublji pakao zloćudniji su duhovi. Posle tih napastvovanja počinju da ga okrutno kažnjavaju, i to se dešava dok se ne dovede u poziciju roba. Ali pobune se tamo neprestano dešavaju, jer svako želi da bude najviši, i gori mržnjom protiv drugih; i za posledicu izbijaju novi ustanci, i tako se jedan pokor menja u drugi, i oni koji su postali robovi su dovedeni da bi mogli pomagati nekom novom đavolu da pokori druge; i opet oni koji odbiju da se potčine i budu poslušni su mučeni na razne načine; i tako neprestano. Takva mučenja su paklene muke, koje se nazivaju paklenom vatrom.

575. Škrgut zuba je neprestani spor i sukob između neistina, posledično onih koji su u neistinama, udruženih sa prezirom prema drugima, sa neprijateljstvom, ruganjem, ismevanjem, huljenjem; i ta zla izbijaju kroz raznovrsna kinjenja; jer se svako bori zarad svoje neistine i zove je istinom. Ti sporovi i sukobi se čuju izvan tih paklova kao škrgut zuba, takođe se pretvaraju u škrgut zuba kada nebeska istina stupi među njih. U tim paklovima su sve oni koji su priznali prirodu i porekli Božansko. U dubljim paklovima su oni koji su se potvrdili u takvim poricanjima. Kako takvi nisu u stanju da prime nikakvo svetlo s neba, i tako nisu u stanju da vide ništa unutar sebe, oni su najvećim delom telesni senzualni duhovi, koji ne veruju ništa osim što vide svojim očima i dodirnu svojim rukama. Stoga su sve zablude čula za njih istine; i oko njih se spore. Zato se njihove svađe čuju kao škrgut zuba; jer u duhovnom svetu sve neistine imaju neprijatan zvuk, a zubi odgovaraju krajnjim stvarima u prirodi i krajnjim stvarima kod čoveka, koje su telesno osetljive. (Da postoji škrgut zuba u paklovima može se videti kod Meteja VIII 12; XIII 42, 50; XXII 13; XXIV 51; XXV 30; Luke XIII 28.)

60. Zloba i gnusne smicalice paklenih duhova

576. Na koji su način duhovi u prednosti nad ljudima svako može videti i shvatiti ako misli unutarne i ako zna nešto o funkcionisanju vlastitog uma; jer u umu može razmatrati razvijati, i formirati zaključke o više stvari u jednom momentu nego što može reći ili napisati za pola sata. To pokazuje prednost čovekovu kada je u duhu, i time kada postane duh. Jer to duh misli, a telom duh izražava misli govorom, ili pisanjem. Za posledicu toga, kada čovek posle smrti postane anđeo on je u inteligenciji i mudrosti koja se ne može uporediti sa inteligencijom i mudrošću dok je živio na svetu; jer dok je živio na svetu njegov duh je bio vezan za njegovo telo, i stoga je bio u prirodnom svetu; i stoga šta god je pomislio duhovno ulazilo je u prirodne ideje, koje su opšte uporedivo grube i zatamnjene, i nisu sposobne da prime nebrojene stvari koje pripadaju duhovnoj misli; i koje zatvaraju duhovnu misao u zamračenje koje dolazi od svetovnih briga. Drugačije je kada je duh oslobođen tela i pređe u svoje duhovno stanje, što se dešava kada pređe iz prirodnog sveta u duhovni svet kome pripada. Iz onog što je već rečeno očigledno je da je stanje njegovih misli i sklonosti u neizmernoj prednosti na prethodno stanje. Zbog toga su misli anđela neopisive i neizrecive, i stoga nisu u stanju da uđu u prirodne misli ljudi; a opet svaki anđeo je bio rođen kao čovek, i živio je kao čovek, i on sebi ne izgleda pametnije od bilo kog sličnog čoveka.

577. U istoj meri u kojoj anđeli imaju mudrost i ineteligenciju pakleni duhovi imaju zlonamernost i podmuklost; jer je isti slučaj, pošto je čovekov duh, kada se oslobodi od tela, u svom dobru ili zlu - ako je neki anđeoski duh u svom dobru, i neki je pakleni duh u svom zlu. Svaki duh je svoje vlastito dobro ili svoje vlastito zlo, jer je on svoja vlastita ljubav, kako je bilo često rečeno i pokazano prethodno. Stoga kao što neki anđeoski duh misli, hoće, govori i dela iz svog dobra, tako neki pakleni duh to čini iz svog zla; i misliti, hteti, govoriti i delati iz samog zla, jeste misliti, hteti, govoriti i delati iz svih stvari obuhvaćenih kod zlog. Sve dok čovek živi u telu to je drugačije, pošto je zlo duha pod ograničenjima koje svaki čovek oseća od zakona, od nade za dobitkom, radi časti, radi ugleda, i od straha da to ne izgubi; i stoga zlo njegovog duha ne može tada da izbija napolje i pokaže kakvo je u sebi. Šta više, zlo čovekovog duha tada leži umotano i zadržano spoljašnjom čestitošću, poštenjem, pravičnošću, i sklonošću ka istini i dobru, koje takav čovek pokazuje i imitira zbog sveta; i pod tim spoljašnjim prividom zlo leži tako skriveno i neopaženo da i on sam jedva zna da njegov duh ima tako mnogo zlonamernosti i prepredenosti, to jest, da je u sebi takav đavo kakav postaje posle smrti kada njegov duh dolazi sebi i svojoj vlastitoj prirodi. Takva zlobnost se onda pokazuje da to prevazilazi svako verovanje. Ima na hiljade zlih koji tada planu od samog zla, među kojima su takvi da se rečima ne može opisati ni na jednom jeziku. Šta su oni bilo mi je dato da saznam i opažam u mnogim iskustvima, jer mi je Gospod dao da budem u duhovnom svetu u pogledu moga duha i istovremeno u prirodnom svetu u pogledu moga tela. To mogu da potvrdim, da je njihova zloba tako velika da je teško opisati čak i hiljaditi njen deo; i tako velika da čoveka ne štiti Gospod nikad ne bi bio spašen od pakla; jer uz svakog čoveka su duhovi iz pakla kao i anđeli sa neba (vidi prethodno, br.292, 293); a opet Gospod ne može da zaštiti čoveka ako ovaj ne prizna Božansko, i ne živi životom vere i milosrđa; inače se čovek okreće suprotno Gospodu, prema paklenim duhovima, i tako se njegov duh prožima zlom kao što je njihovo. Ipak, čoveka neprestano Gospod odvraća od zla za koja se vezuje kad ih privlači sebi svojim udruživanjem sa paklenim duhovima. Ako nije odvrćen unutrašnjim

okovima savesti, koju nema ako poriče Božansko, on je ništa manje odvrtačen spoljašnjim okovima, koji su, kao što sam prethodno rekao, strahovi u pogledu zakona i kazni, i strah od gubitka dobiti i lišavanja počasti i ugleda. U stvari, takav čovek može biti odvrtačen od zala pomoću uživanja njegove ljubavi i kroz strah od gubitka ili lišavanja tih užitaka; ali ne može biti na taj način vođen do duhovnih dobara. Jer čim se takav čovek povede u to on počinje da misli na varke i načine simuliranja, ili falsifikovanja onog što je dobro, čestito i pravično, radi uveravanja i time obmanjivanja. Takve lukavštine se granice sa zlom njegovog duha i daju mu oblik, čineći da njegovo zlo bude iste prirode kao i oni.

578. To su najgori od svih koji su bili u zlu od ljubavi prema sebi i istovremeno u sebi delovali obmanjujuće, jer prevara prodire mnogo dublje u misli i namere od drugih zala, i zaražava ih otrovom i tako potpuno uništava duhovni život čoveka. Većina tih duhova je u paklovima iza, i nazivaju se geniji; i tamo oni uživaju da se načine nevidljivim, i da lepršaju oko drugih kao fantomi potajno ulivajući u njih zlo, koje oni šire okolo kao otrov zmiје otrovnice. Oni su mnogo užasnije mučeni od drugih. Ali oni koji ne obmanjuju, i koji nisu bili tako mnogo ispunjeni zloćudnim veštinama, a opet su u zlu proisteklom iz ljubavi prema sebi, takođe su u paklovima iza, ali u onim manje dubokim. S druge strane oni koji su bili u zlu ljubavi prema svetu nalaze se u prednjim paklovima, i nazivaju se duhovima. Ti duhovi nisu takvi oblici zla, tj., mržnje i osvete, kao oni koji su u zlu ljubavi prema sebi; i stoga nisu tako zlobni i lukavi; i stoga su njihovi paklovi blaži.

579. Bilo mi je dozvoljeno da saznam iskustveno koju vrstu zlobe poseduju oni koji se nazivaju genijima. Geniji deluju i utiču na sklonosti, a ne na misli. Oni opažaju i namirišu sklonosti kao psi divlju zver u šumi. Dobre sklonosti, kada ih osete kod nekog, odmah ih preokreću u loše sklonosti, vodeći i iskrivljujući ih na čudesan način pomoću nećijih užitaka i to tako tajno i sa takvom zluradom veštinom da ovi ništa ne znaju o tome, jer se oni najpažljivije štite da ništa ne uđe u misao, jer bi se tako pokazali. Njihovo sedište kod čoveka je u zadnjem delu glave. Na svetu oni su sa takvom obmanom zarobljavali umove drugih, vodeći ih i nagovarajući pomoću užitaka njihovih sklonosti ili požuda. Ali Gospod ne dozvoljava da se takvi duhovi približe ni jednom čoveku za čije popravljanje ima nade; jer oni imaju sposobnost ne samo da unište savest, već takođe da pokrenu čovekova nasleđena zla, koja inače leže skrivena. Stoga da bi se spečilo da ljude vode takvi zli duhovi, ti paklovi, po Gospodovoj naredbi, potpuno su zatvoreni; i kad neki čovek takvog karaktera posle smrti stupi u drugi život, on se odmah baca u svoj pakao. Kada se obmana i lukavost tih duhova jasno vidi ona izgleda kao zmiја otrovnica.

580. Koju vrstu zlobe pakleni duhovi imaju vidi se iz njihovih zločinačkih veština, kojih ima tako mnogo da nabrojati ih bi napunilo tom, a opisati ih bi napunilo mnogo tomova. Te veštine su uglavnom nepoznate na svetu. Jedna vrsta se odnosi na zloupotrebu saobraznosti; druga na zloupotrebu najvišeg u Božanskom poretku; treće na komunikaciju i upliv na misli i sklonosti pomoću preusmerenja na drugog, učvršćivanjem vidokruga na drugog, i posredstvom drugih duhova, i duhova koje su oni poslali; četvrto pomoću fantazija; peto izlaženjem van sebe i predstavljajući se prisutnim na drugom mestu nego što su u telu; šesto varkama, nagovaranjem i laganjem. Duh lošeg čoveka sam po sebi ulazi u te veštine kada je oslobođen od tela, jer su one inherentne prirodi zla u kome on tada jeste. Tim veštinama oni muče jedan drugog u paklovima. Ali kao i sve druge veštine, izuzev onih koje su ostvarene varkama, nagovaranjem i laganjem, nisu poznate na svetu. Ovde ih neću opisivati detaljno, jer ne bi mogle biti shvaćene i jer su previše gnusne da bi se kazale.

581. Gospod dozvoljava mučenja u paklovima jer se zla ne mogu ni na jedan drugi način uzdržati i obuzdati. Jedino sredstvo uzdržavanja i obuzdavanja zlih i držanja paklenog društva u lancima je strah od kazne. To se ne može uraditi na drugi način; jer bez straha od kažnjavanja i mučenja zli bi eksplodirali u ludilu, i sve bi otišlo u paramparčad, kao kraljevstvo

61. Izgled, položaj i broj paklova

582. U duhovnom svetu, to jest, u svetu gde su duhovi i anđeli, pojavljuju se isti objekti kao u prirodnom svetu, tj., gde su ljudi. U spoljašnjem izgledu nema razlike. U tom svetu se vide ravnice i planine, brda i stene, i doline među njima; takođe vode, i mnoge druge stvari koje su na zemlji. A opet sve te stvari su duhovnog porekla, i stoga se vide očima duhova i anđela, a ne ljudskim očima, jer su ljudi u prirodnom svetu. Duhovna bića vide stvari koje su duhovnog porekla, a prirodna bića stvari koje su prirodnog porekla. Stoga čovek svojim očima ne može nikako videti stvari koje su u duhovnom svetu sem ako mu nije dozvoljeno da bude u duhu, ili posle smrti kada postane duh. Sa druge strane, neki anđeo ili duh nije u stanju da vidi ništa u prirodnom svetu sem ako nije sa čovekom kome je dozvoljeno da govori sa njim. Jer su ljudske oči pogodne da opažaju svetlost prirodnog sveta, a oči anđela i duhova su pogodne da primaju svetlost duhovnog sveta; mada su njihove oči naizgled potpuno iste. Duhovni svet je takav da ga prirodni čovek ne može shvatiti, ili bar čulni čovek, koji ne veruje u ništa osim što vidi svojim telesnim očima i dodirne svojim rukama, i tako prima pomoću vida i dodira. Kako je njegova misao od takvih stvari ona je materijalna i nije duhovna. Pošto je takva sličnost između duhovnog i prirodnog sveta, čovek teško može da poveruje posle smrti da nije na svetu na kome je rođen, i koji je napustio. Iz tog razloga smrt se jednostavno zove premeštanje iz jednog sveta u drugi sličan. (Da su ta dva sveta toliko slična može se videti prethodno, gde su se obrađivale predstave i pojave u nebu, br. 170-176.)

583. Nebesa su viši delovi duhovnog sveta, svet duhova niži delovi, a ispod oba su paklovi. Nebesa su vidljiva duhovima u svetu duhova samo kada je otvoren njihov unutrašnji vid, mada ih oni ponekad vide kao izmaglicu, ili sjajne oblake. To je zato što su anđeli neba u jednom unutrašnjem stanju u pogledu intelekta i mudrosti; i iz tog razloga oni su iznad vidokrugom onih koji su u svetu duhova. Ali duhovi koji borave u ravnicama i dolinama vide jedan drugog; a opet kada su tamo odvojeni, što se događa kada se postavljaju u njihove unutrašnjosti, loši duhovi ne vide dobre duhove; ali dobri duhovi mogu videti loše duhove. Pri tome, dobri duhovi se okreću od loših duhova; a kada se duhovi okrenu postaju nevidljivi. Ali paklovi se ne vide jer su zatvoreni. Vide se samo ulazi koji se nazivaju kapijama, kada su otvoreni da prime druge slične duhove. Sve kapije ka paklovima se otvaraju u svetu duhova, a ni jedna u nebu.

584. Paklovi su svuda, ispod planina, brda, stena, i ispod ravnica i dolina. Otvaranje kapija ka paklovima koji su ispod planina, brda i stena, izgleda kao prolazi i klisure među stenama, neke proširene i široke, a neke stišnjene i uske, i mnoge od njih neravne. Sve one, kada se pogleda u njih, izgledaju tamno i sumračno; ali pakleni duhovi, koji su u njima, su u takvom svetlu kakvo nastaje kad gori ugalj. Njihove oči su prilagođene tom svetlu, a iz razloga da dok su bili na svetu bili su u gustoj tami u pogledu Božanskih istina, jer su ih poricali, i u nekakvoj su vrsti svetla u pogledu neistina, jer su ih potvrđivali. Na taj način je vid njihovih očiju tako oblikovan. I iz istog razloga je svetlost neba gusta tama za njih, i stoga kad izađu van njihovih jazbina ništa ne vide. Sve ovo čini vrlo jasnim da čovek dolazi u svetlost neba samo u meri u kojoj je priznavao Božansko, i zasnavao u sebi nebeske stvari i crkvu; i da dolazi u gustu tamu pakla baš u meri u kojoj je poricao Božansko, i zasnavao u sebi suprotno istinama neba i crkve.

585. Otvori ili kapije paklova koji su ispod ravnica i dolina izgledaju različito. Neki su nalik

onima koji su ispod plaina, brda i stena; neki su nalik špiljama i pećinama, neki velikim ponorima i virovima; neki su nalik blatištima, a neki stajaćoj vodi. Svi su pokriveni, i otvoreni su samo kada se u njih bacaju loši duhovi iz sveta duhova; a kada su otvoreni iz njih izbija nešto kao vatra i dim koji se vidi u vazduhu kada gore zgrade, ili kao plamen bez dima, ili kao čađ koja dolazi iz zapaljenog dimnjaka, ili kao magla i gusti oblak. Čuo sam da pakleni duhovi niti vide niti osećaju te stvari, jer kad su u njima oni su u svom vlastitom ambijentu, i tako u uživanju svoga života; a to iz razloga što te stvari odgovaraju zlu i neistinama u kojima su, vatra odgovara mržnji i osveti, dim i čađ neistinama koje su tamo, plamen zlu ljubavi prema sebi, a magla i gusti oblak neistinama te ljubavi.

586. Takođe mi je bilo dozvoljeno da gledam paklove i da vidim gde su; jer kada Gospod poželi, vid duha ili anđela odozgo može prodrati do najvećih dubina i ispitati njihov karakter, uprkos prekrivenosti. Na taj način mi je bilo dozvoljeno da ih pogledam. Neki paklovi izgledaju kao špilje i pećine u stenama koje se pružaju unutra a onda prema dole u ambis, ili koso, ili vertikalno. Neki paklovi izgledaju kao jame i jazbine divljih zveri u šumi; neki kao šupljine i prolazi kakvi se vide u rudnicima, sa šupljinama koje se protežu ka nižim regionima. Većina paklova je trostruka, gornji izgleda kao u gustoj tami, jer je nastanjen onima koji su u obmanama zla, dok donji izgledaju zažareno, jer su nastanjeni onima koji su sami u zlu, gusta tama odgovara obmanama zla, a plamen samom zlu. Oni koji su delali zlo svojom unutrašnjošću su u dubljim paklovima, a oni koji su delali zlo spoljašnje, tj., iz obmana zla su u manje dubokim paklovima. Neki paklovi imaju izgled kao ruine kuća i gradova posle velikih požara, u kojima se kriju i borave pakleni duhovi. U blažim paklovima izgleda kao da ima grubih udžerica, u nekim slučajevima ta mesta se mogu porediti po obliku sa gradom po putevima i ulicama, i unutar kuća su pakleni duhovi zaokupljeni neprestanim svađama, neprijateljstvima, tučama, i surovostima; dok se na ulicama i putevima vrše pljačke i razbojništva. U nekim paklovima su samo bordeli, odvrtani za pogledati i ispunjeni prljavštinom i nečistoćom. Osim toga, tamo ima tamnih šuma, u kojima pakleni duhovi tumaraju kao divlje zveri i gde, takođe, ima podzemnih pećina u koje beže oni koje drugi gone. Tamo takođe ima pustinja, gde je sve pusto i peskovito, i gde su na nekim mestima ispucale stene u kojima su šupljine; a na nekim mestima udžerice. Na ta pusta mesta su proterani iz paklova oni koji su trpeli sva ekstremna kažnjavanja, posebno oni koji su na svetu bili prepredeniji od drugih u pravljenju i smišljanju intriga i obmana. Takav život je njihova krajnja sudbina.

587. U vezi detaljnih pozicija paklova, to nije sasvim poznato ni anđelima neba; to zna samo Gospod. Ali njihova opšta pozicija se zna prema oblastima u kojima su. Jer su paklovi, kao i nebesa, izdvojeni prema prebivalištima; i u duhovnom svetu mesta stanovanja su određena prema ljubavima; jer u nebu sva mesta počinju od Gospoda kao sunca, koji je na Istoku; a kako su paklovi suprotni nebesima njihova prebivališta počinju od suprotne tačke, tj., zapada. (O ovome vidi poglavlje o četiri strane u nebu, br.141-153.) Iz tog razloga su paklovi na zapadnoj strani najgori od svih, i najužasniji, postajući postepeno gori i sve strašniji sa stepenom svoje udaljenosti od istoka. U zapadnim paklovima su oni koji su bili u ljubavi prema sebi, i stoga prezirali druge, i u neprijateljstvu sa onima koji im nisu povlašćivali, takođe u mržnji i osveti prema onima koji im nisu ukazivali poštovanje i vazalsku odanost. U najudaljenijim paklovima u toj oblasti su oni koji su pripadali takozvanoj Katoličkoj crkvi, i koji su želeli da budu obožavani kao bogovi, i stoga su goreli mržnjom i osvetom prema onima koji nisu priznavali njihovu moć nad ljudskim dušama i nebom. Oni nastavljaju da gaje iste tendencije koje su imali na svetu, tj., istu mržnju i osvetu prema onima koji im se odupiru. Njihovo najveće uživanje je da sprovode svireposti; ali u drugom životu to zadovoljstvo se okreće protiv njih; jer u njihovim paklovima, sa kojima je ispunjena zapadna oblast, svako se buni protiv svakog ko omalovažava njegovu Božansku moć. (Ali o ovome će biti više rečeno u

raspravi "O Strašnom sudu i uništenju Vavilona"). Ipak, niko ne može znati kako su raspoređeni paklovi u toj oblasti, osim da najstrašniji paklovi opadaju sa severa ka jugu, i slično u stepenu prema istoku. Prema istoku su boravišta oholih, koji nisu verovali u Božansko, ali nisu bili u tolikoj mržnji i osveti, ili tolikoj obmani, kao oni koji su dublje na zapadu. Na istoku trenutno nema paklova, oni koji su bili tamo su premešteni u prednji deo zapadne oblasti. U severnim i južnim oblastima ima mnogo paklova, i u njima su oni koji su bili u ljubavi prema svetlu, i u raznim grehovima u vezi sa tim, kao što je zavada, neprijateljstvo, lopovluk, razbojništvo, podmuklost, gramzivost i nemilosrdnost. Najgori paklovi ove vrste su u severnoj oblasti, blaži u južnoj. Užasnost u njima se povećava kako se bliže zapadnoj oblasti, i takođe što su dalje od južne oblasti, a smanjuje se prema istočnoj oblasti i prema jugu. Iza paklova koji su u zapadnoj oblasti nalaze se mračne šume, u kojima zloćudni duhovi lutaju kao divlje zveri; i isto je iza paklova u severnoj oblasti. Ali iza paklova u južnoj oblasti su pustinje, koje su upravo prethodno opisane. Toliko u vezi položaja paklova.

588. U pogledu brojnosti paklova, ima ih onoliko mnogo koliko ima anđeoskih društava u nebu, jer svakom nebeskom društvu odgovara pakleno društvo kao suprotnost. Da su nebeska društva neizbrojna, i da se sva izdvajaju prema dobrima ljubavi, milosrđa i vere, može se videti u poglavlju koje se bavilo društvima od kojih se sastoji nebo (br.41-50), i u poglavlju o ogromnosti neba (br.415-420). Slično važi, stoga, za paklena društva, koja su izdvojena prema zlu koje je suprotno dobru. Svako zlo, kao i svako dobro, ima beskrajne varijante. Da je to tačno izvan je mogućnosti shvatanja onih koji imaju samo prostu ideju u pogledu svakog zla, kao prezir, neprijateljstvo, mržnja, osveta, obmana, i druga slična zla. Ali neka znaju da svako od tih zala sadrži tako mnogo posebnih razlika, a svaka od njih opet specifičnih ili pojedinih razlika, da ceo tom ne bi bio dovoljan da se nabroje. Paklovi su tako jasno poređani prema razlikama svakog zla da ništa ne bi moglo biti savršenije poređano ili više jasno i razgovetno.

Očigledno, onda, paklovi se neizbrojni, blizu i udaljeni jedan od drugog u skladu sa razlikama zala generalno, specifično i u pojedinostima. Ima i paklova ispod paklova. Neki komuniciraju sa drugima preko prolaza, a više preko isparavanja, i to u tačnom skladu sa srodnostima jedne vrste, ili jedne vrste zla sa drugom. Kako je velik broj paklova bilo mi je dozvoljeno da shvatim iz saznanja da ima paklova ispod svake planine, brda, i stene, i slično ispod svake ravnice i doline, i da se pružaju ispod njih po dužini i dubini. Jednom rečju, celo nebo i ceo svet duhova kao da su potkopani, i pod njima je neprekidni pakao. Toliko u vezi broja paklova.

62. Ravnoteža između neba i pakla

589. Da bi bilo koja stvar postojala mora da postoji ravnoteža svih stvari. Bez ravnoteže nema akcije i reakcije; jer ravnoteža je između dve sile, jedna deluje aktivno druga je reakcija, i stanje mirovanja nastaje kada su akcija i reakcija u ravnoteži. U prirodnom svetu postoji jedna ravnoteža među svim stvarima i u svakoj stvari. Ona postoji na opšti način čak i u atmosferi, gde niži delovi reaguju i opiru se u srazmeri u kojoj viši delovi deluju i pritiskaju na dole. Dalje, u prirodnom svetu postoji jedna ravnoteža između toplote i hladnoće, između svetla i tame, između suvog i vlažnog, srednje stanje je ravnoteža. Takođe postoji jedna ravnoteža kod svih stvari u tri prirodna carstva, mineralnom, biljnom i životinjskom; jer bez ravnoteže u njima ništa ne bi moglo da se pojavi, ni da ima trajno postojanje. Svuda postoji jedna vrsta naprezanja aktivnog koje deluje sa jedne strane i reaktivnog sa druge. Sve postojanje ili sav rezultat je stvoren ravnotežom, tj., jedna sila deluje a druga trpi delovanje, ili kad jedna sila delovanjem navaljuje, druga prima i skladno podnosi. U prirodnom svetu to što deluje aktivno i ono što pruža reakciju naziva se silom, i takođe napor (ili upinjanje); ali u duhovnom svetu to što deluje aktivno i što reaguje naziva se životom i voljom. Život je u tom svetu živa sila, a volja je živo upinjanje; a sama ravnoteža se naziva slobodom. Ta duhovna ravnoteža ili sloboda ima svoj efekat i trajnost u izjednačenosti između dobrih dela sa jedne strane i suprotstavljenog delovanja zla sa druge; ili između lošeg delanja sa jedne strane i dobre reakcije sa druge strane. Kod dobrih, ravnoteža je između dobrih dela i reakcija zla, a kod zlih ravnoteža je između loših dela i reagovanja dobra. Duhovna ravnoteža je između dobrog i lošeg, jer je ceo čovekov život u odnosu prema dobru i prema zlu, a volja je prijemni rezervoar. Takođe postoji jedna ravnoteža između istine i neistine, ali ona zavisi od ravnoteže između dobra i zla. Ravnoteža između dobra i zla je kao ona između svetlosti i tame, u kojoj svetlost i tama deluju na biljno carstvo samo onoliko koliko je u njima toplina i hladnoća. Svetlost i tama sami ne deluju, već samo toplina koja deluje kroz njih, očigledno je iz činjenice da su svetlost i tama isti zimi kao i u proleće. Ovo poređenje istine i neistine sa svetlom i tamom je po saobraznosti, jer istina je saobrazna svetlu, neistina tami, a toplina dobru ljubavi; u stvari, duhovno svetlo je istina, duhovna tama je neistina, a duhovna toplina je dobro ljubavi (vidi poglavlje gde se obrađuje svetlost i toplina u nebu, br.126-140).

590. Između neba i pakla je večita neprekidna ravnoteža. Iz pakla se neprestano ispušta i izdiže jedno nastojanje da se čini zlo, a iz neba neprestano izlazi i spušta se jedno nastojanje da se čini dobro. U toj ravnoteži je svet duhova; koji se nalazi u sredini između neba i pakla (vidi prethodno, br.421-431). Svet duhova je u ravnoteži jer svaki čovek posle smrti prvo stupa na svet duhova, i tamo se drži u stanju sličnom onom u kom je bio na svetu, a to ne bi bilo moguće da tu nema savršene ravnoteže; jer se pomoću toga ispituje svačiji karakter, jer su onda u istoj slobodi koju su imali na svetu. Duhovna ravnoteža je sloboda u čoveku i duhu (kao što je upravo prethodno rečeno, br.589). Šta je i koja je svačija sloboda anđeli odatle prepoznaju pri komunikaciji sklonosti i misli; i to postaje vidljivo za anđeoske duhove po putevima kojima duhovi idu. Dobri duhovi tamo putuju putevima koji vode ka nebu, ali loši putevima koji vode u pakao. Putevi se stvarno pojavljuju u tom svetu; i to je razlog zašto putevi u Reči označavaju istine koje vode dobru, ili u suprotnom smislu neistine koje vode zlu; i iz istog razloga kretanje, hodanje, i putovanje u Reči označavaju kretanje života. Takve puteve mi je bilo dozvoljeno da vidim, takođe duhove koji se njima slobodno kreću i idu, u

skladu sa njihovim sklonostima i mislima.

591. Zlo neprestano isparava i izdiže se iz pakla, i dobro neprestano izlazi i spušta se sa neba, jer je svako obuhvaćen duhovnom sferom; i ta sfera izlazi i izliva se iz života sklonosti i misli. I kako takva sfera izvire iz svakog pojedinca, ona izlazi takođe iz svakog nebeskog društva i svakog paklenog društva, tako iz svih zajedno, tj., iz celog neba i celog pakla. Dobro izvire iz neba jer su tamo svi u dobru; i zlo izvire iz pakla jer su tamo svi u zlu. Dobro koje je iz neba je sve od Gospoda; jer su anđeli u nebesima zadržani od onog što je njihovo vlastito, i drže se u onom što je Gospodovo, što je samo dobro. Ali duhovi u paklovima su u onome što je njihovo vlastito, a svačije vlastito nije ništa do zlo; i pošto nije ništa do zlo ono je pakao. Očigledno onda, ravnoteža u kojoj se drže anđeli u nebesima i duhovi u paklovima nije kao ravnoteža u svetu duhova. Ravnoteža anđela u nebesima postoji u stepenu u kom su oni voljni da budu u dobru, ili u stepenu u kome su oni živeli u dobru na svetu, i tako takođe u stepenu u kome nisu bili naklonjeni zlu; ali ravnoteža duhova u paklu postoji u stepenu u kom su bili voljni da budu u zlu, ili u kome su živeli u zlu na svetu, i tako srcem i dušom bili suprotstavljeni dobru.

592. Da Gospod ne vlada ne bi bilo ravnoteže ni u nebesima ni u paklovima; i da nema ravnoteže ne bi bilo ni neba ni pakla; jer sve stvari i svaka stvar u univerzumu, tj., i u prirodnom i duhovom svetu, postoji i traje zahvaljujući ravnoteži. Svaki razuman čovek može videti da je to istina. Kada bi bilo prevage na jednoj strani i nedostatka otpora na drugoj ne bi li obe nestale? Pa da li bi bilo dobro u duhovnom svetu kada dobro ne bi reagovalo protiv zla i neprestano suzbijalo njegovo izdizanje; i kad to ne bi činilo samo Božansko, i nebo i pakao bi nestali, i sa njima cela ljudska rasa. Rečeno je kad samo Božansko to ne bi činilo, jer vlastito svakoga, bio anđeo, duh ili čovek, nije ništa drugo do zlo (vidi prethodno, br.591); prema tome ni anđeli ni duhovi ne bi bili u stanju ni najmanje da se odupru zlu koje neprestano isparava iz paklova, jer po sebi svi teže paklu. Očigledno je onda, da ako sam Gospod ne upravlja i nebom i paklovima niko nikad ne bi mogao biti spašen. Šta više, svi paklovi deluju kao jedan; jer zla u paklovima su povezana kao dobra u nebesima; a jedino Božansko, koje dolazi od Gospoda, jeste u stanju da odoli svim paklovima, koji su neizbrojni, i koji deluju zajedno protiv neba i protiv svih koji su u nebu.

593. Ravnoteža između nebesa i paklova se smanjuje ili povećava u skladu sa brojem onih koji ulaze u nebo i pakao; i to iznosi više hiljada tokom dana. Samo Gospod, a ni jedan anđeo, može to da zna i opaža, i da reguliše i ujednačava sa preciznošću: jer Božansko koje izlazi iz Gospoda jeste sveprisutno, i vidi svuda gde ima nekog kolebanja, dok anđeo vidi samo ono što mu je u blizini, i ne opaža šta se odigrava čak ni u njegovom vlastitom društvu.

594. Kako su sve stvari tako uređene u nebesima i u paklovima da svako i svi koji su tamo mogu biti u njihovoj ravnoteži, može se u nekoj meri videti iz onog što je rečeno i pokazano prethodno u vezi sa nebom i paklovima, naime, da su sva društva u nebu jasno uređena u skladu sa njihovim dobrima i njihovim vrstama i varijantama, i sva društva u paklu u skladu sa zlom, i njegovim vrstama i varijantama; i da ispod svakog društva u nebu ima društvo u paklu koje mu odgovara po suprotnosti, i iz te odgovarajuće suprotnosti rezultira ravnoteža; i za posledicu toga Gospod neprestano obezbeđuje da ni jedno pakleno društvo ispod nebeskog društva ne stekne neku prevagu, i čim počne to da čini ono se zadržava različitim sredstvima, i smanjuje na tačnu meru za ravnotežu. Ta sredstva su brojna, i samo ću neka da pomenem. Neke od tih sredstava se odnose na jače prisustvo Gospoda; neka na bližu saradnju i spajanje jednog ili više društava sa drugima; neka u proterivanje viška paklenih duhova u pustinje; neka u prevodu izvesnih duhova iz jednog u drugi pakao; neka u smanjivanju onih u paklovima do uvođenja u red, i to se takođe izvodi na razne načine; neka u stavljanju izvesnih paklova pod gušće i deblje pokrove, takođe u njihovom spuštanju u veće dubine; pored ostalog; i druga sredstva koja se primenjuju u nebesima iznad paklova. I ovo je rečeno da bi

se u nekoj meri moglo shvatiti da Gospod sam obezbeđuje da bude ravnoteža svuda između dobra i zla, time između neba i pakla; jer se na takvoj ravnoteži zasniva sigurnost svih u nebesima i na zemlji.

595. Treba da se zna da paklovi neprestano napadaju nebo i nastoje da ga unište, i da Gospod neprestano štiti nebesa odvrćajući one koji su u njima od zla koje potiče iz njihovog sopstva, i držeći ih u dobru koje je od Njega. Često mi je bilo dozvoljavano da opažam sferu koja se širi iz paklova, koja je u potpunosti sfera upinjanja da se uništi Gospodovo Božansko, i time nebo. Povremeno sam opažao ključanje u nekim paklovima, što su bili napori da se provali napolje i uništi. A sa druge strane nebesa nikad ne napadaju paklove, jer Božanska sfera koja dolazi od Gospoda je neprestano nastojanje da se svi spasu; a kako oni koji su u paklovima ne mogu biti spašeni (jer su svi oni koji su tamo u zlu i protivni su Gospodovom Božanskom), tako da koliko god je moguće nasilje u paklovima se obuzdava i okrutnosti se obuzdavaju da bi se sprečilo njihovo izbijanje preko mere među njima. To se takođe sprovodi neizbrojnim načinima u kojima je primenjena Božanska sila.

596. Postoje dva kraljevstva na koja je podeljeno nebo, nebesko kraljevstvo i duhovno kraljevstvo (vidi prethodno, br.20-28). Na sličan način paklovi su podeljeni na dva kraljevstva, od kojih je jedno suprotno nebeskom kraljevstvu a drugo duhovnom kraljevstvu. Ono koje je suprotno nebeskom kraljevstvu je u zapadnoj oblasti, i oni koji su u njemu se nazivaju geniji; a ono koje je suprotno duhovnom kraljevstvu je u severnim i južnim oblastima, i oni koji su u njima se nazivaju duhovima. Svi koji su u nebeskom kraljevstvu su u ljubavi prema Gospodu, a svi koji su u paklovima koji su suprotni tom kraljevstvu su u ljubavi prema sebi; dok svi koji su u duhovnom kraljevstvu su u ljubavi prema bližnjem, i svi koji su u paklovima suprotnim tom kraljevstvu su u ljubavi prema svetu. Očigledno je, onda, da su ljubav prema Gospodu i ljubav prema sebi suprotne; i na sličan način ljubav prema bližnjem i ljubav prema svetu su suprotne. Gospod neprestano obezbeđuje da ne bude izliva iz paklova koji su suprotni Gospodovom nebeskom kraljevstvu prema onima koji su u duhovnom kraljevstvu; jer kad bi se to desilo duhovno kraljevstvo bi nestalo (iz razloga datog prethodno, br.578, 579). To su dve opšte ravnoteže koje Gospod neprestano održava.

63. Pomoću ravnoteže između neba i pakla čovek je u slobodi

597. Ravnoteža između neba i pakla je opisana, i pokazano je da je to jedna ravnoteža između dobra koje je iz neba, i zla koje je iz pakla, tako da je to duhovna ravnoteža koja je u svojoj suštini sloboda. Duhovna ravnoteža je u svojoj suštini sloboda jer je to ravnoteža između dobra i zla, između istine i obmane, a oni su duhovni. Stoga da bi bili u stanju hteti ono što je dobro ili ono što je zlo, i misliti ono što je istinito ili što je neistinito, i izabrati jedno što je draže od drugog, jeste sloboda o kojoj se ovde radi. Tu slobodu je Gospod dao svakom čoveku, i ona se nikada ne oduzima; u stvari, po svojstvu svoga porekla ona nije čovekova već Gospodova, jer je od Gospoda. Međutim, data je čoveku sa njegovim životom kao da je njegova; i to je učinjeno da bi čovek mogao imati sposobnost da se preobrati i spase; jer bez slobode ne može biti preobražaja ni spasenja. Sa bar malo racionalnog opažanja svako može videti da je to deo čovekove slobode da bude u stanju da misli pogrešno ili ispravno, iskreno ili neiskreno, pravedno ili nepravedno; takođe da je slobodan da govori i deluje ispravno, čestito i pravedno; a ne da govori i dela pogrešno, neiskreno i nepravedno, zbog duhovnih, moralnih i građanskih zakona pomoću kojih se njegovo spoljašnje drži obuzdano. Očigledno je, onda, da je to čovekov duh, koji misli i hoće, koji je u slobodi, a ne njegovo spoljašnje koje govori i dela, osim u skladu sa gore pomenutim zakonima.

598. Čovek ne može da se preobrati ako nema slobodu, iz razloga što je rođen u svakovrsnom zlu; i ono mora biti uklonjeno da bi se on mogao spasiti; i ono se ne može ukloniti ako on to ne vidi u sebi, i to ne primi k znanju, i posle toga prestane da hoće zlo, i konačno ga smatra odvratnim. Sve dotle zlo nije uklonjeno. I to se ne može učiniti ako čovek nije jednako u dobru kao i u zlu, jer iz dobra je on u stanju da vidi zlo, dok iz zla ne može videti ono što je dobro. Duhovna dobra o kojima je čovek u stanju da misli on uči od detinjstva čitajući Reč i slušajući propovedi; i on uči moralno i građansko dobro iz svog života u svetlu. To je prvi razlog zašto čovek treba da bude u slobodi. Drugi razlog je da ništa nije čoveku dodeljeno sem onog što je učinjeno iz sklonosti njegove ljubavi. Druge stvari mogu dobiti ulaz, ali ne dalje od misli, ne dopiru do njegove volje; a sve što ne dobije ulaz u čovekovu volju ne postaje njegovo, jer misao izvodi ono što joj pripada memoriji, dok volja izvodi što joj pripada iz samog života. Samo ono što je od volje, ili što je isto, iz sklonosti ljubavi, može se nazvati slobodnim, jer šta god čovek hoće ili voli on to čini slobodno; stoga čovekova sloboda i sklonost njegove ljubavi ili volja su jedno. To je iz razloga da čovek ima slobodu, sa ciljem da bi mogao biti dirnut istinom i dobrom, ili da bi ih mogao voleti, i da bi oni tako mogli postati kao da su njegovi vlastiti. Jednom rečju, sve što ne uđe u čovekovu slobodu nema trajnost, jer ne pripada njegovoj ljubavi ili volji, a što ne pripada čovekovoj ljubavi ili volji ne pripada njegovom duhu; jer samo biće (esse) čovekovog duha je ljubav ili volja. Rečeno je ljubav ili volja, jer čovek hoće ono što voli. To je ono, onda, zašto čovek može biti preobražen samo u slobodi. Ali više na temu o čovekovoj slobodi može se videti u "Nebeskim tajnama".

599. Da bi čovek mogao biti u slobodi, sa ciljem da bi se mogao preobraziti, on je spojen u pogledu svoga duha i sa nebom i sa paklom. Jer uz svakog čoveka su duhovi iz pakla i anđeli iz neba. Pomoću pakla čovek je u sopstvenom zlu, dok je pomoću anđela neba čovek u dobru Gospoda; tako je u duhovnoj ravnoteži, tj. u slobodi. Da su anđeli iz neba i duhovi iz pakla priključeni svakom čoveku može se videti u poglavlju o vezi neba sa ljudskom rasom (br.291-302).

600. Mora se razumeti da veza čoveka sa nebom ili paklom nije direktna veza sa njima, već posredna veza preko duhova koji su u svetu duhova. Ti duhovi, a niko iz samog pakla ili neba, su uz čoveka. Pomoću zlih duhova iz sveta duhova, čovek je u vezi sa paklom, a pomoću dobrih duhova on je u vezi sa nebom. Zbog toga je svet duhova na sredini između neba i pakla, i u tom svetu je ravnoteža. (Da je svet duhova na sredini između neba i pakla može se videti u poglavlju o svetu duhova, br.421-431; i da je tu suštinska ravnoteža između neba i pakla može se videti u prethodnom poglavlju, br.589-596.) Iz svega ovoga očigledan je izvor čovekove slobode.

601. Nešto više se mora reći o duhovima koji su pridruženi čoveku. Celo jedno društvo može imati komunikaciju sa drugim društvom ili pojedincem gde god on bio; pomoću duha poslatog ispred društva; taj duh se zove subjekt mnogih. Isto važi za čovekovu vezu sa društvima u nebu, i sa društvima u paklu, ostvaruje se pomoću duhova iz sveta duhova koji su pridruženi čoveku.

602. Konačno nešto se mora reći u vezi sa čovekovom intuicijom u pogledu njegovog života posle smrti koji se dobija iz uticaja neba na čoveka. Tamo su bili neki obični prosti ljudi koji su na svetu živeli u dobru vere koji su dovedeni u stanje slično onom u kakvom su bili na svetu, što se može učiniti ako Gospod to dozvoli; i onda je pokazano kakvo je bilo njihovo mišljenje koje su imali o čovekovom stanju posle smrti. Rekli su da su ih neke pametne osobe pitale na svetu šta misle o njihovoj duši posle života na zemlji; i oni su odgovorili da ne znaju šta je duša. Onda su bili pitani šta veruju o njihovom stanju posle smrti; i oni su odgovorili da veruju da će živeti kao duhovi. Opet su pitani šta veruju u vezi sa njihovim duhom; i oni su odgovorili da je to čovek. Upitani su kako znaju to; i odgovorili su da znaju jer je to tako. Ti pametni ljudi su bili iznenađeni da prosti imaju takvu veru, koju oni sami nisu imali. To je dokaz da u svakom čoveku koji je u vezi sa nebom postoji neka intuicija u pogledu života posle smrti. Ta intuicija nema drugi izvor već je uticaj iz neba, tj. kroz nebo od Gospoda pomoću duhova iz sveta duhova koji su pridruženi uz čoveka. Tu intuiciju imaju oni koji nisu uništili svoju slobodu mišljenja prethodno usvojenim idejama i potvrđenim raznim razlozima u pogledu čovekove duše, koja se smatra ili čistom mišlju, ili nekim vitalnim principom čije je sedište u telu; a opet duša nije ništa drugo do čovekov život, dok je duh sam čovek; a zemaljsko telo koje on nosi sa sobom na svetu je samo jedan predstavnik pomoću koga je duh, koji je sam čovek, u stanju da dela odgovarajuće u prirodnom svetu.

603. Ono što je rečeno u ovom delu o nebu, svetu duhova i paklu, biće nejasno onima koji nemaju nikakav interes da nauče duhovne istine, ali biće jasno onima koji imaju takav interes, a posebno onima koji imaju sklonost ka istini radi same istine, tj. koji vole istinu jer je istina jer šta god se voli ulazi sa svetlom u misli uma, posebno istina koja se voli, jer sva istina je svetlost.